

מנורה מבטחים החזקות בע"מ

(לשעבר: מנורה החזקות בע"מ)

דוח תקופתי לשנת 2006

מנורה מבטחים החזקות בע"מ

(לשעבר: מנורה החזקות בע"מ)

דוח תקופתי לשנת 2006

פרק א: תיאור עסקי התאגיד

פרק ב: דוח הדירקטוריון

פרק ג: דוחות כספיים

פרק ד: פרטים נוספים על התאגיד

פרק ה: נספחים

מנורה מבטחים החזקות בע"מ
(לשעבר: מנורה החזקות בע"מ)

פרק א: תיאור עסקי התאגיד

עמוד

א-4	חלק א' – פעילות התאגיד ותיאור התפתחות עסקיו
א-5	1. תיאור ההתפתחות הכללית של עסקי התאגיד
א-5	1.1 פעילות התאגיד ותיאור התפתחות עסקיו
א-8	1.2 הגדרות ושיטות
א-10	1.3 תחומי פעילות
א-11	1.4 השקעות בהון התאגיד ועסקאות במניותיו
א-13	1.5 חלוקת דיבידנדים
א-14	חלק ב' – מידע כספי לגבי תחומי הפעילות של התאגיד
א-15	2. 2.1 ריכוז תוצאות הפעילות
א-16	2.2 מידע כספי לגבי תחומי הפעילות של התאגיד
א-22	חלק ג' – תיאור ומידע על תחומי הפעילות של התאגיד
א-23	3. ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח
א-23	3.1 מידע כללי על תחום הפעילות
א-43	3.2 מוצרים ושירותים
א-49	3.3 פילוח נתונים עבור מוצרים ושירותים
א-52	3.4 לקוחות
א-53	3.5 שיווק והפצה
א-55	3.6 ביטוח משנה
א-56	3.7 ספקים ונותני שירותים
א-56	3.8 תחרות
א-59	3.9 הסכמים מהותיים והסכמי שיתוף פעולה
א-60	4. ביטוח רכב חובה
א-60	4.1 מידע כללי על תחום הפעילות
א-64	4.2 מוצרים ושירותים
א-64	4.3 פילוח נתונים עבור מוצרים ושירותים
א-65	4.4 לקוחות
א-65	4.5 שיווק והפצה
א-65	4.6 התפתחות התביעות התלויות ברוטו ובשייר
א-66	4.7 ביטוח משנה
א-67	4.8 ספקים ונותני שירותים
א-67	4.9 תחרות
א-68	4.10 הסכמים מהותיים והסכמי שיתוף פעולה
א-69	5. ביטוח רכב רכוש
א-69	5.1 מידע כללי על תחום הפעילות
א-70	5.2 מוצרים ושירותים
א-71	5.3 פילוח נתונים עבור מוצרים ושירותים
א-72	5.4 לקוחות
א-72	5.5 שיווק והפצה
א-73	5.6 התפתחות התביעות התלויות ברוטו ובשייר
א-73	5.7 ביטוח משנה

74-א	5.8 ספקים ונותני שירותים	
74-א	5.9 תחרות	
75-א	5.10 הסכמים מהותיים והסכמי שיתוף פעולה	
76-א	ביטוח חבויות	.6
76-א	6.1 מידע כללי על תחום הפעילות	
78-א	6.2 מוצרים ושירותים	
79-א	6.3 פילוח נתונים עבור מוצרים ושירותים	
79-א	6.4 לקוחות	
80-א	6.5 שיווק והפצה	
80-א	6.6 התפתחות התביעות התלויות ברוטו ובשייר	
80-א	6.7 ביטוח משנה	
81-א	6.8 ספקים ונותני שירותים	
81-א	6.9 תחרות	
83-א	ביטוח רכוש	.7
83-א	7.1 מידע כללי על תחום הפעילות	
85-א	7.2 מוצרים ושירותים	
86-א	7.3 פילוח נתונים עבור מוצרים ושירותים	
86-א	7.4 לקוחות	
87-א	7.5 שיווק והפצה	
87-א	7.6 התפתחות התביעות ברוטו ובשייר	
87-א	7.7 ביטוח משנה	
88-א	7.8 ספקים ונותני שירותים	
89-א	7.9 תחרות	
90-א	ביטוח בריאות	.8
90-א	8.1 מידע כללי על תחום הפעילות	
93-א	8.2 מוצרים ושירותים	
94-א	8.3 פילוח נתונים עבור מוצרים ושירותים	
94-א	8.4 לקוחות	
95-א	8.5 שיווק והפצה	
95-א	8.6 ביטוח משנה	
96-א	8.7 ספקים ונותני שירותים	
96-א	8.8 תחרות	
97-א	8.9 הסכמים מהותיים והסכמי שיתוף פעולה	
98-א	שירותים ומוצרים פיננסיים	.9
98-א	9.1 מידע כללי על תחום הפעילות	
101-א	9.2 מוצרים ושירותים	
103-א	9.3 פילוח הכנסות ורווחיות מוצרים ושירותים	
103-א	9.4 לקוחות	
103-א	9.5 שיווק והפצה	
104-א	9.6 תחרות	
105-א	9.7 רכוש קבוע ומתקנים	
105-א	9.8 נכסים לא מוחשיים	
105-א	9.9 הון אנושי	
105-א	9.10 ספקים ונותני שירות	

105-א	9.11 מימון
106-א	9.12 מגבלות ופיקוח על פעילות התאגיד
108-א	9.13 הסכמים מהותיים
108-א	9.14 הליכים משפטיים
109-א	חלק ד' – מידע נוסף אודות ענפי ביטוח כללי שלא נכללו בתחומי הפעילות
110-א	10. מידע נוסף אודות ענפי ביטוח שלא נכללו בתחומי הפעילות
110-א	10.1 ביטוחי ערבויות ביצוע
110-א	10.2 ביטוח דמי מחלה
110-א	10.3 סיכונים אחרים
110-א	10.4 פילוח נתונים עבור מוצרים ושירותים
112-א	חלק ה' – מידע נוסף ברמת כלל הקבוצה
113-א	11. תיאור עסקי התאגיד – עניינים הנוגעים לפעילות הקבוצה בכללותה
113-א	11.1 סביבה כללית והשפעת גורמים חיצוניים על פעילות התאגיד
115-א	11.2 מגבלות ופיקוח על פעילות התאגיד
124-א	11.3 השקעות
126-א	11.4 ביטוח משנה
130-א	11.5 ספקים ונותני שירותים
130-א	11.6 הון אנושי
134-א	11.7 שיווק והפצה
135-א	11.8 רכוש קבוע ומתקנים
137-א	11.9 עונתיות
138-א	11.10 נכסים לא מוחשיים
139-א	11.11 הליכים משפטיים
139-א	11.12 מימון
140-א	11.13 מיסוי
140-א	11.14 יעדים ואסטרטגיה עסקית
143-א	חלק ו' – משטר תאגידי
144-א	12. 12.1 כללי - ישיבות מליאת הדירקטוריון בשנת הדוח ומידע בדבר ועדות הדירקטוריון וועדות השקעות
144-א	12.2 ועדות דירקטוריון
145-א	12.3 קצין ציית
145-א	12.4 קוד אתי
146-א	חלק ז' – ניהול סיכונים
147-א	13. 13.1 מדיניות ניהול הסיכונים
150-א	13.2 גורמי סיכון, חולשות ואיומים
152-א	13.3 טבלת גורמי סיכון
153-א	13.4 כלי מדידה
154-א	13.5 אמצעי בקרה ופיקוח
156-א	13.6 עמדת הדירקטוריון בעניין אופן ניהול הסיכונים

חלק א'

פעילות התאגיד ותיאור התפתחות עסקיו

בהתאם לתקנה 8 לתקנות ניירות ערך (דוחות תקופתיים ומידיים), התש"ל-1970, הוראות התוספת לתקנות ניירות ערך (פרטי התשקיף, מבנהו וצורתו), התשכ"ט-1969 בדבר פרטים ועקרונות לעריכת פרק "תיאור עסקי התאגיד" אינן חלות על תאגיד שהינו מבטח. בשל היות עיקר החזקותיה של החברה תאגידיים שהינם מבטחים (מנורה מבטחים ביטוח בע"מ ובאמצעותה גם מנורה מבטחים פנסיה בע"מ), נערך רובו של פרק זה בהתאם לחוזר המפקח על הביטוח (3-2006) מיום 12.1.2006 וחוזר המפקח (1-2007) מיום 7.01.2007, אשר החיל את תקנות ניירות ערך האמורות בשינויים המתחייבים מאופי הפעילות של מבטחים, לעיתים, תוך קביעת פירוט שונה מהנדרש לפי התקנות האמורות, וכן בהתאם לחוזרים נוספים שפורסמו על ידי המפקח מעת לעת (להלן ביחד: "חוזרי המפקח"). פרק השירותים הפיננסיים נערך בהתאם להוראות התוספת לתקנות ניירות ערך (פרטי התשקיף, מבנהו וצורתו), התשכ"ט-1969.

פרק "תיאור עסקי התאגיד" כולל לעיתים ובין היתר, מידע צופה פני עתיד כהגדרתו בחוק ניירות-ערך, התשכ"ח-1968. מידע זה הוא מידע בלתי וודאי לגבי העתיד, המבוסס על אינפורמציה הקיימת בחברה בתאריך הדוח, וכולל הערכות של החברה או כוונות שלה נכון לתאריך הדוח. התוצאות בפועל עשויות להיות שונות באופן מהותי מן התוצאות המוערכות או משתמעות ממידע זה בין היתר, בשל שינויים שיחולו בגורמי הסיכון המפורטים בסעיף 13 להלן. במקרים מסוימים, ניתן לזהות קטעים המכילים מידע צופה פני עתיד על ידי הופעת מילים כגון: "החברה מעריכה", "החברה מתכוונת", "החברה סבורה", "החברה צופה" וכד', אך יתכן כי מידע זה יופיע גם בניסוחים אחרים.

פרק זה כולל תיאור כללי ותמציתי של מוצרי ביטוח וכיסויים אחרים. התנאים המלאים והמחייבים הם התנאים המפורטים בכל פוליסה ו/או חוזה ביטוח ו/או תקנון לפי העניין. התיאור הינו לצורכי דוח זה בלבד ולא ישמש לצורכי פירוש הפוליסות.

1. תיאור ההתפתחות הכללית של עסקי התאגיד

1.1 פעילות התאגיד ותיאור התפתחות עסקיו*

כללי

מנורה מבטחים החזקות בע"מ (להלן: "החברה") הינה חברת החזקות, אשר נכון למועד דוח זה, עוסקת באמצעות חברות בשליטתה בכל ענפי הביטוח העיקריים, ובכלל זה ביטוח כללי, חסכון ארוך טווח (ביטוח חיים, פנסיה וגמל) וביטוח בריאות. בנוסף, עוסקת החברה, באמצעות חברות בשליטתה, בפעילות בתחום שוק ההון והפיננסים, ובכלל זה בניהול קרנות נאמנות, ניהול תיקי השקעות וחיתום. לחברה גם פעילויות נוספות (שאינן מהוות תחום פעילות) כגון השקעה בנדל"ן בחו"ל באמצעות חברה בשליטתה.

החברה התאגדה בישראל (פלשתינה) בשנת 1935 כחברה פרטית בשם משרד לאחריות כללית בע"מ. בשנת 1948 שונה שמה של החברה ל"מנורה משרד לאחריות ולביטוח משנה בע"מ", בשנת 1976 שינתה החברה את שמה ל"מנורה חברה לביטוח בע"מ", בשנת 1998 שינתה החברה את שמה ל"מנורה החזקות בע"מ" ובשנת 2006 שינתה החברה את שמה לנוכחי.

בשנת 1982 בוצעה הנפקה לציבור של מניות החברה בבורסה לניירות ערך בתל-אביב בע"מ והחברה הפכה לחברה ציבורית.

בעלי מניותיה העיקריים של החברה הינם ניידן אסטבלישמנט ופלמס אסטבלישמנט (תאגידיים זרים) (להלן: "ניידן ופלמס") המחזיקים, בכ- 63.57% מהמניות בחברה וזאת בנאמנות עבור מר מנחם גורביץ, כנהנה יחיד. שאר מניות החברה מוחזקות בידי הציבור ובכלל זה בידי קרנות הפנסיה הותיקות שבהסדר המחזיקות נכון למועד דיווח זה כ- 8.33% ממניות החברה.

* להגדרות בפרק תיאור עסקי התאגיד, ראו סעיף 1.2 להלן.

להלן תיאור ההתפתחות הכללית של עסקי החברה:

החל ממועד התאגדותה של החברה, עסקה החברה בתחומי ביטוח שונים.

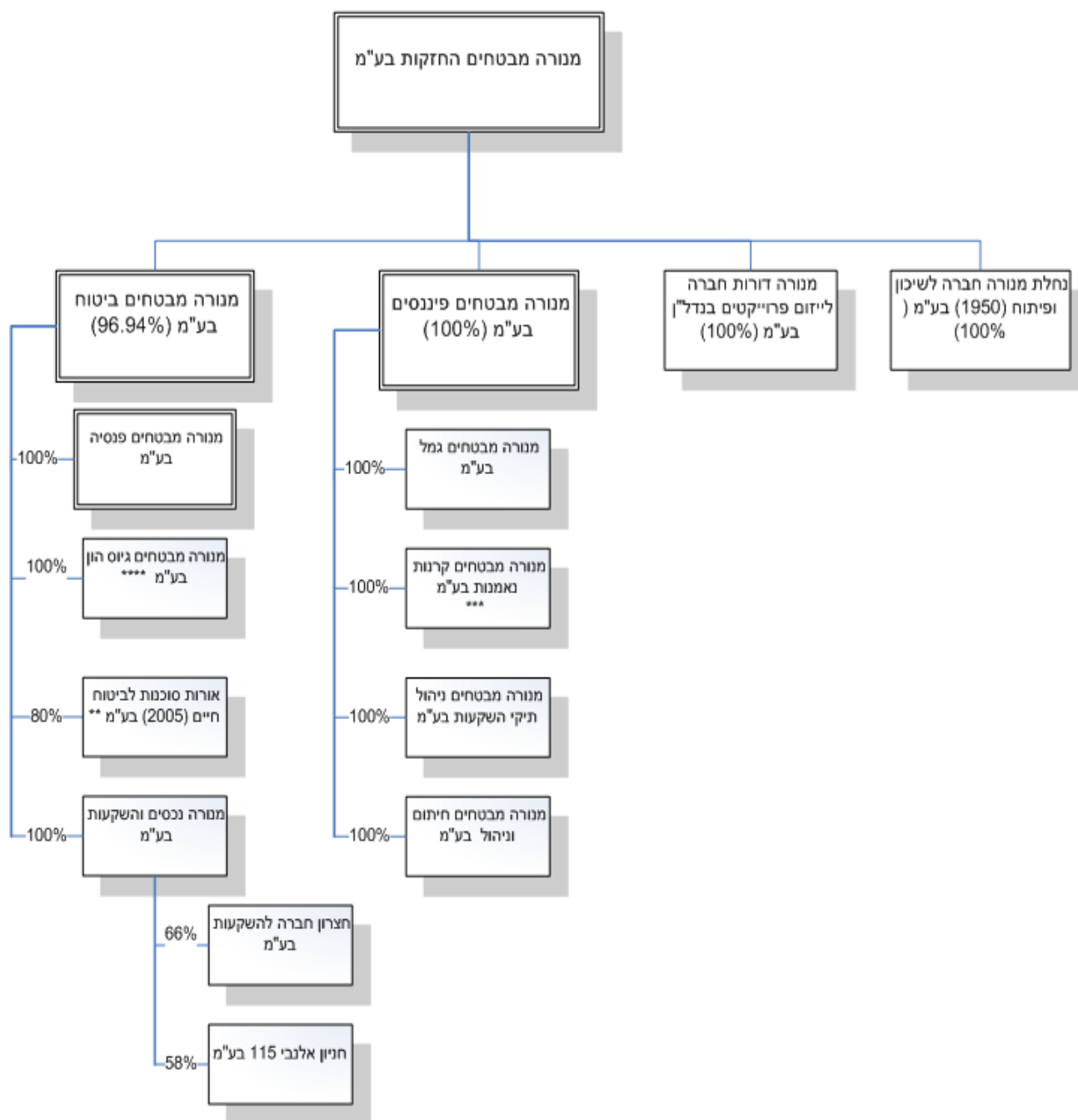
בשנת 1998 פוצלו עסקי הביטוח של החברה לחברה בת בשליטתה, הנקראת כיום מנורה מבטחים ביטוח בע"מ (להלן: **"מנורה מבטחים ביטוח"**). החל מחודש אוקטובר 2004 מנהלת החברה, באמצעות מנורה מבטחים פנסיה בע"מ (בשמה הקודם: מבטחים קרנות פנסיה בע"מ) (להלן: **"מנורה מבטחים פנסיה"**), חברה בבעלותה ובשליטתה המלאה של מנורה מבטחים ביטוח, את קרן הפנסיה החדשה המקיפה - "מבטחים החדשה" (בשמה הקודם: "מבטחים יותר"), שהינה קרן הפנסיה הגדולה בישראל (להלן: **"מבטחים החדשה"**).

בשנת 2005 החלה החברה, באמצעות חברה בת בבעלות מלאה הנקראת כיום מנורה מבטחים פיננסים בע"מ (להלן: **"מנורה מבטחים פיננסים"**), לעסוק בפעילות בתחום שוק ההון והפיננסים. מנורה מבטחים פיננסים משמשת כזרוע הפעילות הפיננסית של החברה. לפרטים בדבר הפעילות בתחום השירותים הפיננסיים המתקיימת בחברה נכון למועד דוח זה, ראו סעיף 9 להלן.

בשנת 2005 הועברה הבעלות המלאה בחברה לניהול קופות גמל, הנקראת כיום מנורה מבטחים גמל בע"מ (להלן: **"מנורה מבטחים גמל"**), ממנורה מבטחים פנסיה (חברה נכדה של החברה) למנורה מבטחים פיננסים. מנורה מבטחים גמל הוקמה כחברת בת של מנורה מבטחים פנסיה בשנת 1999 והתחילה לפעול בתחום קופות הגמל וההשתלמות בשנת 2003. בשלהי שנת 2005 רכשה מנורה מבטחים גמל את קופות הגמל של "מבטחים מוסד", ואת זכויות הניהול של קופות הגמל של בנק מסד. בחודש אוקטובר 2006 השלימה מנורה מבטחים גמל את רכישת זכויות הניהול של קופת הגמל אמיר מידי בנק הפועלים ו"מבטחים מוסד". בנוסף, מנורה מבטחים גמל הקימה בסוף שנת 2005 שלוש קופות גמל מסלוליות; קופת תגמולים, קופה מרכזית לפיצויים וקרן השתלמות, המתופעלות בבנק לאומי והפעילה קרן השתלמות המתופעלת בבנק הפועלים. לפרטים בדבר פעילות ניהול קופות הגמל המתקיימת בקבוצה ובכלל זה תיאור רכישת פעילות קופות גמל נוספות נכון למועד דוח זה, ראו סעיף 3 להלן.

בנוסף, במהלך חודש אוגוסט 2005 הוקמה חברה לניהול קרנות נאמנות, המוחזקת כיום בבעלותה המלאה של מנורה מבטחים פיננסים - לאחר שבעבר הוחזקה ע"י מנורה ניהול תיקי השקעות (חברה בת של מנורה מבטחים פיננסים) - והנקראת כיום מנורה מבטחים קרנות נאמנות בע"מ (להלן: **"מנורה מבטחים קרנות"**). בשנת 2006 החלה מנורה מבטחים קרנות את פעילותה עת שרכשה את מרבית פעילות ניהול קרנות הנאמנות של אגוד קרנות נאמנות (א.ק.ן) בע"מ מבנק אגוד לישראל בע"מ וכן את רוב פעילות ניהול קרנות הנאמנות של עמדה ניהול קרנות נאמנות בע"מ מבנק מזרחי טפחות בע"מ. לפעילות ניהול קרנות הנאמנות המתקיימת בקבוצה נכון למועד דוח זה, ראו סעיף 9 להלן.

תרשים מבנה אחזקות הקבוצה ליום 31 בדצמבר 2006 (*)

* לקבוצה חברות בנות לא פעילות נוספות שאינן מתוארות בתרשים

** 20% מהון המניות מוחזק בנאמנות עבור מנהלים בחברה

*** בחודש פברואר 2006 הועברה מלא השליטה במנורה מבטחים קרנות נאמנות בע"מ למנורה מבטחים פיננסים

**** החברה הוקמה ביום 7.2.07

1.2 הגדרות ושיטות

1.2.1 למונחים המפורטים להלן תהיה בפרק תיאור עסקי התאגיד המשמעות הרשומה לצידם אלא אם נאמר במפורש אחרת:

"**החברה**" - מנורה מבטחים החזקות בע"מ;

"**מנורה מבטחים ביטוח**" - מנורה מבטחים ביטוח בע"מ;

"**מנורה מבטחים גמל**" - מנורה מבטחים גמל בע"מ.

"**מנורה מבטחים פנסיה**" - מנורה מבטחים פנסיה בע"מ;

"**מנורה מבטחים פיננסים**" - מנורה מבטחים פיננסים בע"מ והחברות בשליטתה, אלא אם כן צוין במפורש אחרת;

"**הקבוצה**" - החברה, מנורה מבטחים ביטוח, מנורה מבטחים פנסיה, מנורה מבטחים פיננסים והחברות שבשליטתן, במישרין או בעקיפין;

"**הדוחות הכספיים**" - הדוחות הכספיים של החברה ליום 31 בדצמבר 2006;

"**המפקח**" - המפקח על הביטוח, כהגדרתו בחוק הפיקוח;

"**הממונה**" - הממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון במשרד האוצר;

"**דמי ביטוח**" - הסכום שמשלם המבוטח למבטח עבור הפוליסה;

"**דמי גמולים**" - הסכום שמשלם מבוטח (שכיר, עצמאי ומעסיק) בקרן פנסיה או עמית בקופת גמל עבור הביטוח הפנסיוני או החיסכון בקופת הגמל, לפי העניין;

"**דמים**" - סכומים המשולמים על ידי המבוטח לכיסוי הוצאות המבטח, כגון: דמי רישום, או לכיסוי תשלומי חובה כגון: מסים והיטלים שונים;

"**שייר**" - יתרת סיכון המוטלת על המבטח לאחר העברת חלק מהסיכון למבטח המשנה;

"**חיתום**" - תהליך אישור הצעת הביטוח ופעולת התמחור המבוצעת, בין היתר, בעזרת הנחות אקטואריות (למעט לעניין פרק 8);

"**חוזרי המפקח**" - חוזרים, טיוטות של חוזרים ושל תקנות, ניירות עמדה והבהרות המתפרסמים על ידי הממונה או המפקח.

"**חוק חוזה ביטוח**" - חוק חוזה הביטוח, התשמ"א-1981;

"**חוק הפיקוח**" - חוק הפיקוח על שירותים פיננסים (ביטוח), התשמ"א – 1981 (בשמו הקודם: חוק הפיקוח על עסקי ביטוח, התשמ"א-1981);

"**חוק להגברת התחרות**" - חוק להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות וניגודי העניינים בשוק ההון בישראל (תיקוני חקיקה), התשס"ה-2005;

"**חוק קופות גמל**" - חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה-2005;

"**חוק הייעוץ הפנסיוני**" - חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (עיסוק בייעוץ פנסיוני ובשיווק פנסיוני), התשס"ה-2005;

"תקנות דרכי ההשקעה" - תקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (דרכי השקעת ההון והקרנות של מבטח וניהול התחייבויותיו), התשס"א-2001;

"תקנות פרטי דין וחשבון" - תקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (פרטי דין וחשבון), התשנ"ח-1998;

"תקנות ההון המינימלי" - תקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (הון עצמי מינימלי הנדרש ממבטח), התשנ"ח-1998;

"תקנות קופות גמל" - תקנות מס הכנסה (כללים לאישור וניהול קופות גמל), התשכ"ד-1964;

"תקנות החישוב" - תקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (דרכי חישוב הפרשות לתביעות עתידיות בביטוח כללי), התשמ"ה-1984;

"חוק הגנת הפרטיות" - חוק הגנת הפרטיות, התשמ"א-1981;

"I.B.N.R." - (Incurred but not reported) - הפרשה בגין תביעות שאירעו אך טרם דווחו לחברה;

1.2.2 אקטואריה

התחייבויות ביטוחיות (עתודות ביטוח ותביעות תלויות) של הקבוצה מחושבות על פי מודלים אקטואריים.

מודלים אלו, המשלבים חישובים סטטיסטיים, מבוססים על נתוני עבר וניתוח מגמות ובאים להבטיח כי בכל עת, הנכסים שיצטברו, יבטיחו את תשלום ההתחייבויות הביטוחיות.

האקטוארים בקבוצה עוסקים בתמחור תעריפים, חישוב עתודות הביטוח, תביעות תלויות והתחייבויות הפנסיוניות בקרן הפנסיה, חלקם של מבטחי המשנה בהם וכן בבקרת רווחיות מוצרי הביטוח בתחום ביטוח חיים וביטוח בריאות. בתחום הביטוח הכללי בקרת רווחיות מוצרי הביטוח נעשית בשיתוף עם מנהל האגף.

לקבוצה אקטואר ממונה לתחומי הביטוח המרכזיים וכן אקטואר ממונה לתחום הפנסיה, בהתאם להוראות המפקח.

על פי הוראות הפיקוח, על הקבוצה לבצע הערכה אקטוארית במרבית ענפי הביטוח הכללי, בענפי ביטוח החיים והפנסיה ובענף ביטוח בריאות לצורך קביעת העתודות והתביעות התלויות. בחוזרים שפרסם המפקח, מפורטים הכללים לעניין היקף ההערכות האקטואריות שיש לבצע וההצהרה עליה על האקטואר הממונה לחתום.

ראו גם באור מס' 2 לדוחות הכספיים.

1.2.3 התפתחות התביעות התלויות ברוטו ובשייר

ההתחייבויות הביטוחיות בביטוח כללי מתבטאות במאזן בעתודות לתביעות תלויות ולסיכונים שטרם חלפו.

תביעות תלויות כוללות

• תביעות תלויות שנרשמו בספרים כוללות הפרשה מתאימה לסילוק והוצאות הטיפול עד לסוף התקופה ואשר טרם שולמו לתאריך הדוחות הכספיים. הפרשה זו מתבססת על הערכה של מחלקת התביעות.

• הפרשה בגין תביעות שאירעו אך טרם דווחו לחברה (לעיל ולהלן: **"I.B.N.R."**).

• הפרשה בגובה ההפרש שבין סך התשלומים שישולמו עבור התביעות התלויות הידועות על פי הערכה אקטוארית לבין התשלומים הצפויים על פי הערכת מחלקת התביעות (להלן: "התפתחות").

• הפרשה בגין הוצאות עקיפות ליישוב תביעות (Reserve for unpaid Unallocated Loss Adjustment Expenses) - בביטוח כללי ההפרשה נעשתה לגבי שנת החיתום 2006 ואילך ואילו בביטוח חיים ובריאות עבור כל שנות החיתום.

• סכום הצבירה בענפי החבויות (בביטוח כללי) - עודף הכנסות על הוצאות (להלן: "העודף") המורכב מפרמיות, הוצאות רכישה, תביעות וחלק מהכנסות מהשקעות לפי ענפי הביטוח ושנת החיתום המתייחסת. העודף המצטבר, לפני סיום השנה השלישית ממועד שנת תחילת הביטוח, בניכוי עתודה לסיכונים שטרם חלפו (להלן: "הצבירה") נכלל בסעיף תביעות תלויות.

• הקבוצה נוהגת לערוך בענפי ביטוח כללי השוואה בין הערכות האקטוארים לבין הערכות הפרטניות של התביעות המבוצעות על ידי מחלקת התביעות ויועציה החיצוניים. מדיניות הקבוצה הינה לכלול במאזן, בענפי הביטוח הכללי, למעט ענפי חבויות ורכב חובה, את הערכת האקטואר. בענפי החבויות ורכב החובה, מתבצעת השוואה בין הערכות האקטואר ובין הערכות הפרטניות ונלקח הסכום הגבוה מבין השניים, לפי שנת חיתום.

• בתקנות החישוב נקבע כי חישוב התפתחות התביעות התלויות בענפי ביטוח רכוש נערך על בסיס שנות אירועי התביעות, ואילו בענפי חבויות ורכב חובה החישוב נערך על בסיס שנות החיתום של הפוליסות אליהן מתייחסות התביעות.

עתודות לסיכונים שטרם חלפו

העתודות לסיכונים שטרם חלפו מחושבות בהתאם לתקנות חישוב והן נועדו להקביל חלק מההכנסות שנרשמו בשנת הדיווח החשבונאי בגין פוליסות שתוקפן נמשך גם לאחר סיומה של אותה שנה (להלן: "הכנסות מראש") לכיסוי תביעות, בגין אירועים שעלולים להתרחש בפרק הזמן בו הפוליסות תהיינה בתוקף במהלך שנת הדיווח הכספי הבאה.

העתודה לסיכונים שטרם חלפו לגבי עסקים המתנהלים על בסיס שנתי, מחושבת לפי הפרמיה המיוחסת לחודשי הביטוח שלאחר תקופת הדוח.

ביחס לענף רכב נקבע בתקנות החישוב שיש לבחון אם חישוב העתודה על בסיס סכום דמי הביטוח היחסי לימי הביטוח שלאחר תקופת הדוח (להלן: "עתודה מינימלית") מספיק לכיסוי החשיפה הביטוחית על בסיס ניסיון הנזקים בעבר. ההפרשה לעתודה מבוצעת לפי התוצאה הגבוהה מבין שתי השיטות.

להרחבה בנושא חישוב עתודות ותביעות תלויות בענף ביטוח חיים ראו באור מס' 16 לדוחות הכספיים ולעניין זה בענף ביטוח כללי ראו באור מס' 17 לדוחות הכספיים.

1.3 תחומי פעילות

הקבוצה עוסקת בתחומי הפעילות העיקריים הבאים:

1.3.1 **ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח:** תחום פעילות זה כולל את פעילויות ביטוח החיים, הפנסיה, הגמל וההשתלמות המתנהלות בקבוצה באמצעות החברות: מנורה מבטחים ביטוח, מנורה מבטחים פנסיה ומנורה מבטחים גמל.

1.3.2 **ביטוח רכב חובה:** תחום זה כולל את פעילות השיווק והמכירה של פוליסות ביטוח רכב חובה, המתנהל בקבוצה באמצעות מנורה מבטחים ביטוח.

1.3.3 **ביטוח רכב רכוש:** תחום זה כולל את פעילות הקבוצה בשיווק ומכירת פוליסות לביטוח נזקים, לרבות נזקי צד ג' הנגרמים באמצעות כלי רכב מבטחים, והוא מתנהל בקבוצה באמצעות מנורה מבטחים ביטוח.

1.3.4 **ביטוח תביעות:** תחום זה כולל את פעילות הקבוצה בשיווק ומכירה של פוליסות לביטוח תביעות כלפי צדדי ג', והוא מתנהל בקבוצה באמצעות מנורה מבטחים ביטוח.

1.3.5 **ביטוח רכוש:** במסגרת תחום זה פועלת הקבוצה בשיווק ומכירה של פוליסות ביטוח רכוש אשר אינו נכלל במסגרת הפוליסות המוצעות בתחום ביטוח רכב רכוש, והוא מתנהל בקבוצה באמצעות מנורה מבטחים ביטוח.

1.3.6 **ביטוח בריאות:** במסגרת תחום זה משווקת הקבוצה ומוכרת פוליסות לביטוח תאונות, מחלות ואשפוז (הוצאות רפואיות) לרבות לעובדים זרים ותיירים, וביטוחים נוספים, והוא מתנהל בקבוצה באמצעות מנורה מבטחים ביטוח.

1.3.7 **שירותים ומוצרים פיננסיים:** במסגרת תחום זה מנהלת הקבוצה את הפעילויות הבאות: ניהול קרנות נאמנות, ניהול תיקי השקעות וחיתום וזאת באמצעות החברות מנורה מבטחים קרנות נאמנות בע"מ, מנורה מבטחים ניהול תיקי השקעות בע"מ ומנורה מבטחים חיתום וניהול בע"מ, בהתאמה, המצויות בבעלותה של מנורה מבטחים פיננסיים.

1.3.8 בנוסף, לחברה פעילויות נוספות בענפי ביטוח כללי שלא נכללו בתחומי הפעילות שלעיל שאינן משמעותיות מספיק על מנת להוות תחום פעילות נפרד (ראו סעיף 10 להלן), וכן פעילות ייזום פרויקטים והשקעות בנדל"ן בחו"ל באמצעות מנורה דורות חברה לייזום פרויקטים והשקעות בנדל"ן בע"מ (להלן: "**מנורה דורות**"), חברה בבעלותה של החברה, ופעילות השקעה בחברות בנות נוספות, הכל כמפורט בסעיף 11.3.6 להלן.

תיאור תחומי הפעילות של הקבוצה יעשה בנפרד, למעט בעניינים הנוגעים לכלל תחומי הפעילות של הקבוצה, אשר יתוארו יחדיו, במסגרת סעיף 11 להלן.

1.4 **השקעות בהון התאגיד ועסקאות במניות**

להלן יובאו פרטים בדבר השקעות בהון החברה שבוצעו בשנתיים שקדמו למועד דוח זה וכן עסקאות מהותיות שנעשו על ידי בעל עניין בחברה מחוץ לבורסה:

1.4.1 ביום 15.12.2004 חתמה החברה על הסכם (להלן: "**הסכם ההקצאה**") עם דלק השקעות ונכסים בע"מ (להלן: "**דלק השקעות**"), על פיו תרכוש דלק השקעות 5,806,118 מניות בנות 1 ₪ ע.ג. כ"א של החברה שהיוו, נכון למועד החתימה על הסכם ההקצאה 9.99% מההון המונפק והנפרע (לאחר ההקצאה) של החברה (להלן: "**המניות המוקצות**") וזאת בדרך של הנפקה פרטית של החברה לדלק השקעות.

בנוסף, קיבלה דלק השקעות אופציה (הניתנת למימוש במהלך תקופה של כ- 18 חודשים) לרכוש מהחברה (גם כן בדרך של הנפקה פרטית) מספר נוסף של מניות רגילות בנות 1 ₪ ע.ג. כ"א, שיהוו, מיד לאחר הקצאתן, אם וככל שימומשו במלואן, 5% מסך כל הון המניות המונפק והנפרע של החברה, בעת הקצאתן (להלן: "**מניות האופציה**"). לפרטים נוספים ראו דיווח מידי של החברה מיום 9.2.05.

בנוסף להסכם ההקצאה נחתם הסכם בעלי מניות בין קבוצת בעלי השליטה בחברה (ניידן אסטבלישמנט ופלמס אסטבלישמנט) לבין דלק השקעות אשר עיקריו כדלקמן: זכות הזדמנות ראשונה לטובת קבוצת בעלי השליטה בעת מכירת מניות על ידי דלק השקעות; זכות הצטרפות (TAG ALONG) לטובת דלק השקעות בעת מכירת השליטה על ידי קבוצת בעלי השליטה; אישור מוקדם של דלק השקעות בנוגע לשינוי מהותי בתזכיר/תקנון החברה (למעט לעניין הגדלת הון רשום) ובנוגע לפירוק מרצון של החברה.

ביום 13.03.05, ובהתאם להסכם ההקצאה הנזכר לעיל, הקצתה החברה לדלק השקעות סך של 5,806,118 מניות בנות 1 ₪ ע.ג. כ"א, וכן אופציה (לא רשומה) לרכישת מניות האופציה וזאת לאחר קבלת אישור הבורסה לרישומן.

ביום 2.04.06 הודיעה דלק השקעות לחברה על מימוש מלוא מניות האופציה ובהתאם לכך הקצתה החברה ביום 9.4.06 לדלק השקעות 3,078,771 מניות בנות 1 ₪ ע.ג. כ"א, וכן 11,460 מניות בנות 1 ₪ ע.ג. כ"א שאושרו לרישום על ידי הבורסה, וזאת כנגד תשלום סך של כ- 23.3 מיליון דולר ארה"ב (לפי שער של 7.5782 דולר ארה"ב למניה).

במהלך התקופה שבין ה- 22.01.2007 לבין ה- 25.02.2007 ובשל דרישת הממונה על ההגבלים העסקיים למכירת חלק מהחזקות קבוצת דלק בחברה לצד ג' וזאת על רקע רכישת השליטה על ידי בחברת הפניקס אחזקות בע"מ, מכרה קבוצת דלק מניות החברה בשיעור של כ- 12.2% והחל מיום 25.02.2007 חדלה להיות בעלת עניין בחברה, כמפורט להלן:

ביום 22.01.2007 מכרה דלק השקעות, 4,833,642 מניות של החברה, אשר היוו כ- 7.8% מהונה המונפק והנפרע של החברה באותו מועד, בעסקה מחוץ לבורסה, לפי שער של 52 ₪ למניה ובתמורה לסך כולל של 251,349,384 ₪. ביום 25.02.2007 מכרה דלק השקעות 2,700,000 מניות של החברה, אשר היוו כ- 4.4% מהונה המונפק והנפרע של החברה באותו מועד, בעסקה מחוץ לבורסה, לפי שער של 52 ₪ למניה ובתמורה לסך כולל של 140,400,000 ₪.

1.4.2 בחודש אוגוסט 2003 אישרו החברה ומנורה מבטחים ביטוח הסכם העסקה ותוכנית הקצאת מניות מנורה מבטחים ביטוח הניתנות להמרה למניות החברה, למנכ"ל מנורה מבטחים ביטוח (להלן: **"תוכנית המניות"**). לתיאור ההסכם והתוכנית ראו דיווחים מיידיים של החברה מיום 27.8.03 ומיום 26.10.03, וכן באור 23(ג) לדוחות הכספיים.

ביום 17.01.05 המיר מנכ"ל מנורה מבטחים ביטוח, בהתאם לתוכנית המניות, 0.4% מהמניות שהוקצו לו במנורה מבטחים ביטוח למניות מנורה מבטחים החזקות. בהתאם, הקצתה החברה לנאמן על פי התוכנית סך של 217,728 מניות בנות 1 ₪ ע.ג. כ"א; בעקבות האמור עלה שיעור החזקתה של מנורה מבטחים החזקות במנורה מבטחים ביטוח מ- 96% ל- 96.4%.

ביום 11.10.05 המיר מנכ"ל מנורה מבטחים ביטוח, בהתאם לתוכנית המניות, 0.4% נוספים מהמניות שהוקצו לו במנורה מבטחים ביטוח למניות מנורה מבטחים החזקות. בהתאם, הקצתה החברה לנאמן על פי התוכנית סך של 217,728 מניות בנות 1 ₪ ע.ג. כ"א; בעקבות האמור עלה שיעור החזקתה של מנורה מבטחים החזקות במנורה מבטחים ביטוח מ- 96.4% ל- 96.8%.

1.4.3 לאחר ביצוע ההקצאות הנזכרות בסעיפים 1.4.1 ו- 1.4.2 לעיל, עומד ההון המונפק של החברה נכון למועד דוח זה על סך של 61,575,413 מניות בנות 1 ₪ ע.ג. כ"א.

1.4.4 ביום 13.01.2005 מכרה פלמס אסטבלישמנט, 30,000 מניות של החברה, בעסקה מחוץ לבורסה, לפי שער של 40.91 ₪ למניה ובתמורה לסך כולל של 1,227,300 ₪.

1.4.5 ביום 16.01.2005 מכרה פלמס אסטבלישמנט, 6,661 מניות של החברה, בעסקה מחוץ לבורסה, לפי שער של 40 ₪ למניה ובתמורה לסך כולל של 266,440 ₪.

1.4.6 ביום 17.01.2005 מכרה פלמס אסטבלישמנט, 11,648 מניות של החברה, בעסקה מחוץ לבורסה, לפי שער של 39.89 ₪ למניה ובתמורה לסך כולל של 464,638.72 ₪.

1.4.7 ביום 18.01.2005 מכרה פלמס אסטבלישמנט, 19,429 מניות של החברה, בעסקה מחוץ לבורסה, לפי שער של 40.08 ₪ למניה ובתמורה לסך כולל של 778,714.32 ₪.

1.4.8 ביום 19.01.2005 מכרה פלמס אסטבלישמנט, 17,483 מניות של החברה, בעסקה מחוץ לבורסה, לפי שער של 39.90 ₪ למניה ובתמורה לסך כולל של 697,571.70 ₪.

- 1.4.9 ביום 11.10.2005 מכרה פלמס אסטבלישמנט, 600,000 מניות של החברה, בעסקה מחוץ לבורסה, לפי שער של 46.52 ₪ למניה ובתמורה לסך כולל של 27,912,000 ₪.
- 1.4.10 ביום 13.12.2005 מכר מר מנחם גורביץ, 750,120 מניות של החברה, בעסקה מחוץ לבורסה, לפי שער של 48.20 ₪ למניה ובתמורה לסך כולל של 36,155,784 ₪.
- 1.4.11 ביום 10.5.06 מכרה פלמס אסטבלישמנט, 1,175,215 מניות של החברה, בעסקה מחוץ לבורסה, לפי שער של 54 ₪ למניה ובתמורה לסך כולל של 63,461,610 ₪.

1.5 חלוקת דיבידנדים

הדיבידנדים שהחברה חילקה לבעלי מניותיה, בשנתיים שקדמו לתאריך הדוח, הינם כדלקמן:

- 1.5.1 בהתאם להחלטת דירקטוריון החברה מיום 07.04.05, חילקה החברה ביום 02.05.05 דיבידנד בשיעור 43% מהון המניות הנפרע בסך כולל של 25,059,933 ₪;
- 1.5.2 בהתאם להחלטת דירקטוריון החברה מיום 31.05.05, חילקה החברה ביום 27.06.05 דיבידנד בשיעור 43% מהון המניות הנפרע בסך כולל של 25,059,933 ₪;
- 1.5.3 בהתאם להחלטת דירקטוריון החברה מיום 30.08.05, חילקה החברה ביום 26.09.05 דיבידנד בשיעור 43% מהון המניות הנפרע בסך כולל של 25,059,933 ₪;
- 1.5.4 בהתאם להחלטת דירקטוריון החברה מיום 30.01.06 חילקה החברה ביום 26.02.06 דיבידנד בשיעור 44% מהון המניות הנפרע בסך כולל של 25,738,522 ₪;
- 1.5.5 בהתאם להחלטת דירקטוריון החברה מיום 31.3.06 חילקה החברה ביום 23.4.06 דיבידנד בשיעור של 41.8% מההון המניות הנפרע בסך כולל של 25,738,522 ₪;
- 1.5.6 בהתאם להחלטת דירקטוריון החברה מיום 30.5.06 חילקה החברה ביום 26.6.06 דיבידנד בשיעור של 42% מהון המניות הנפרע בסך כולל של 25,861,673 ₪;
- 1.5.7 בהתאם להחלטת דירקטוריון החברה מיום 30.8.06 חילקה החברה ביום 25.9.06 דיבידנד בשיעור של 25% מהון המניות הנפרע בסך כולל של 15,393,853 ₪;
- כל הדיבידנדים שחולקו כאמור, הינם דיבידנדים במזומן. חלוקת הדיבידנדים כאמור לעיל, נעשתה מתוך רווחים ועודפים ניתנים לחלוקה ולא הצריכה אישור של בית המשפט.

חלק ב'

מידע כספי לגבי תחומי הפעילות של התאגיד

2. מידע כספי לגבי תחומי הפעילות של החברה

2.1 ריכוז תוצאות הפעילות

להלן יובא מידע כספי אודות תוצאות תחומי הפעילות, בהתאם להוראות חוזרי המפקח (באלפי ₪):

2004	2005	2006	
274,742	295,148	252,661	רווח מתחום ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח
24,399	55,868	73,492	רווח מתחום ביטוח רכב חובה
26,719	43,464	37,655	רווח מתחום ביטוח רכב רכוש
15,508	22,815	45,846	רווח מתחום ביטוח חבויות
28,968	30,075	1,683	רווח מתחום ביטוח רכוש
7,311	57,533	43,565	רווח מתחום ביטוח בריאות
(169)	2,704	6,328	רווח מענפי ביטוח כללי שלא נכללו בתחום
---	(2,656)	11,152	רווח משירותים ומוצרים פיננסיים
377,478	504,951	472,382	סה"כ רווח מתחומי הפעילות
47,939	31,194	40,238	הכנסות (הפסדים) מהשקעות נטו שלא נזקפו לעסקי ביטוח
18,538	---	---	הכנסות אחרות שלא נכללו בעסקי ביטוח
(23,519)	(37,967)	(23,288)	הוצאות הריבית על התחייבויות לזמן ארוך
(4,163)	(5,250)	(7,746)	הוצאות הנהלה וכלליות שלא נכללו במסגרת עסקי ביטוח
(10,467)	(30,333)	(19,187)	הוצאות הפחתת עודף עלות
---	---	---	הפסד מירידה בשיעור החזקה בחברת ביטוח מאוחדת
405,806	462,595	462,399	רווח לפני מסים
(168,296)	(190,407)	(194,773)	מסים על הכנסה
(160)	(236)	3,672	חלק החברה בתוצאות חברות כלולות
(13,420)	(9,727)	(7,917)	חלקם של בעלי מניות חיצוניים בתוצאות נטו
223,930	262,225	263,381	רווח נקי

לעניין הרווחיות של התחומים השונים ראו הסברים בפרק זה להלן.

בשנת 2006 חל קיטון משמעותי בהוצאות הריבית על התחייבויות לזמן ארוך בשל אינפלציה שלילית בשנה זו לעומת עליית מדד בשיעור של 2.7% בשנה קודמת. בנוסף, קטנה הפחתת עודף עלות לסך של 19 מלש"ח לעומת סך של כ- 30 מלש"ח בשנה קודמת. הסיבה לקיטון בהפחתה הינה יישום לראשונה של הוראות תקן חשבונאי 20 בדבר הפסקת הפחתה של מוניטין החל מ- 1 בינואר 2006.

הפעילות בתחום השירותים הפיננסיים החלה בסוף שנת 2005 לאחר רכישות פעילות שבוצעו על ידי הקבוצה בעיקר של קרנות נאמנות. פעילות זו הניבה רווח של כ- 11 מלש"ח לעומת הפסד של כ- 2.5 מלש"ח בשנה קודמת.

2.2 מידע כספי לגבי תחומי הפעילות של התאגיד

2.2.1 פעילות ביטוחית

(1) תחום א' – ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח

ביטוח חיים - מידע כספי (באלפי ₪)

2004	2005	2006	
1,333,564	1,424,406	1,492,008	דמי ביטוח ברוטו
1,237,681	1,309,908	1,384,230	דמי ביטוח בניכוי ביטוח משנה (בשייר עצמי)
254,760	222,180	155,458	רווח (הפסד) לפני מיסים
9,201,004	10,509,099	11,795,548	סך התחייבויות ביטוחיות ברוטו

בשנת 2006 חל גידול בדמי הביטוח בביטוח חיים בסך של כ- 68 מלש"ח. ניתן לראות כי הרווח מעסקי ביטוח חיים קטן בצורה משמעותית בסך של כ- 67 מלש"ח. הסיבות העיקריות לכך הן: גידול בתביעות ששולמו ותלויות במקרי מוות ונכות (סך של כ- 41 מלש"ח); גידול בפדיון פוליסות (סך של כ- 37 מלש"ח); גידול בעתודה לסיכונים מיוחדים (סך של כ- 28 מלש"ח) וגידול בהוצאות הנהלה וכלליות (סך של כ- 29 מלש"ח).

קרנות פנסיה - מידע כספי (באלפי ₪)

רבעון רביעי לשנת 2004	2005	2006	
588,029	2,212,807	2,472,734	דמי גמולים שנגבו
43,440	153,507	173,604	הכנסות מדמי ניהול
19,982	72,417	85,384	רווח (הפסד) לפני מיסים
12,202,008	14,577,784	17,329,307	סכום נכסים מנוהלים

בענף הפנסיה חל גידול בהכנסות מדמי ניהול בסך של כ- 20 מלש"ח אשר גרם לגידול בריווח לפני מס בסך של כ- 13 מלש"ח.

קופות גמל - מידע כספי (באלפי ₪)

*2005	2006	
154,926	365,435	דמי תגמולים שנגבו
1,920	18,929	הכנסות מדמי ניהול
(1,051)	2,094	רווח (הפסד) לפני מיסים
1,682,769	2,335,358	סכום נכסים מנוהלים

בענף קופות הגמל ניתן לראות כי חל גידול מהותי בהכנסות (כ- 17 מלש"ח) זאת עקב רכישת פעילות קופות גמל בסוף שנת 2005. עובדה זו מתבטאת ברווח של כ- 2 מלש"ח.

* בשנת 2004 נכלל תחום הגמל בתוצאות של תחום הפנסיה.

(2) תחום ב' – ביטוח רכב חובה

מידע כספי (באלפי ₪):

2004	2005	2006	
377,280	395,880	358,689	דמי ביטוח ברוטו (כולל דמים)
368,006	388,149	349,003	דמי הביטוח בניכוי ביטוח משנה
24,399	55,868	73,492	רווח לפני מיסים
982,950	1,196,027	1,284,901	סך התחייבויות ביטוחיות-ברוטו
151,679	162,689	154,953	עתודה לסיכונים שטרם חלפו
תביעות תלויות:			
770,750	934,817	984,516	הערכה אקטוארית
108	13	3,843	תוספת/גרועה בין הערכה האקטוארית להפרשה בדוחות הכספיים
60,413	98,508	141,589	סכום צבירה

דמי הביטוח ברוטו בתחום זה בשנת 2006, קטנו בכ-10%, למרות גידול של כ-1% במס' המבוטחים, כאשר הירידה נובעת בעיקרה מירידת התעריפים בשוק, כפי שמפורט בהרחבה בסעיף 4.1 להלן. הרווח לפני מיסים גדל כתוצאה משחרור הצבירה משנת 2003 בסך של כ-73 מלש"ח. שחרור הצבירה נובע בעיקרו מהכנסות מהשקעות בסך של כ-60 מלש"ח.

התפלגות הרווח (הפסד) בשייר של תחום הפעילות (נתונים באלפי ₪)

שנת דיווח	רווח (הפסד) בגין השנים הפתוחות	שנת חיתום שהשתחררה	רווח (הפסד) בגין שנת החיתום שהשתחררה בשנת הדוח	התאמות בגין שנות החיתום שהשתחררו בשנים הקודמות	פעילות שלא נכללת בחישוב העתודות	סה"כ רווח (הפסד) שדווח	רווח (הפסד) מעסקי הפול
2006	(10,165)	2003	73,282	14,462	(4,090)	73,489	(11,696)
2005	0	2002	47,418	8,450	---	55,868	(6,933)
2004	0	2001	19,544	4,855	---	24,399	(988)

ההפסד בשנת החיתום 2006 נובע בעיקרו כתוצאה מהחלטת מנורה מבטחים ביטוח שלא להוון את התביעות התלויות, בעוד שדמי הביטוח שנגבו חושבו בהנחת היוון.

נתונים בדבר שנות החיתום 1999-2006

שנות חיתום סגורות					שנות חיתום פתוחות			שנת חיתום
1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	
125,802	142,606	160,954	200,724	275,793	377,280	395,880	358,689	דמי ביטוח ברוטו
23,670	23,421	24,663	53,953	73,282	---	---	(10,165)	רווח (הפסד) בשייר בגין שנת החיתום מצטבר לתאריך הדוח

שנות חיתום סגורות					שנות חיתום פתוחות			שנת חיתום
1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	
--	--	--	--	--	91,428	43,083	---	עודף הכנסות על הוצאות בשייר
14,948	11,281	12,220	45,974	60,472	53,835	31,721	8,228	השפעת ההכנסות מהשקעות על הרווח / העודף המצטבר בגין שנת החיתום

בשנת 2003 חל גידול משמעותי בדמי הביטוח הנובע מהפסקת פעילותה של אבנר. השינוי בסכום הצבירה בשנות החיתום 2004 ו- 2005 נובע בעיקרו מהכנסות מהשקעות שנזקפו לצבירה. ההפסד בשנת החיתום 2006 נובע בעיקרו כתוצאה מהחלטת מנרה מבטחים ביטוח שלא להוון את התביעות התלויות, בעוד שדמי הביטוח שנגבו חושבו בהנחת היוון.

(3) תחום ג' – ביטוח רכב רכוש

מידע כספי (באלפי ₪)

2004	2005	2006	
481,265	530,283	562,337	סך דמי הביטוח ברוטו (כולל דמים)
379,177	485,115	516,240	סך דמי הביטוח בניכוי ביטוח משנה
26,719	43,464	37,655	רווח לפני מיסים
300,393	315,919	334,786	סך התחייבויות ביטוחיות-ברוטו
209,100	223,900	246,905	עתודה לסיכונים שטרם חלפו
תביעות תלויות:			
91,293	92,019	87,215	הערכה אקטוארית
---	----	666	תוספת/גריעה בין הערכה האקטוארית להפרשה בדוחות הכספיים

הגידול בדמי הביטוח נובע מגידול במספר כלי הרכב המבוטחים. הגידול בהתחייבויות הביטוחיות נובע אף הוא מגידול בצי הרכב המבוטח. בשנת 2006 ההערכה האקטוארית נמוכה יותר מאחר וקצב סילוק התביעות היה מהיר יותר מאשר בשנה קודמת.

(4) תחום ד' – ביטוח חבויות

מידע כספי (באלפי ₪)

2004	2005	2006	
177,081	203,235	212,765	דמי הביטוח ברוטו (כולל דמים)
127,552	148,808	158,712	דמי הביטוח בניכוי ביטוח משנה
15,508	22,815	45,846	רווח לפני מיסים
517,454	590,577	638,734	סך התחייבויות ביטוחיות ברוטו
72,180	81,578	82,424	עתודה לסיכונים שטרם חלפו

תביעות תלויות בגין ענפים שהוערכו ע"י אקטואר:			
245,673	266,483	275,075	הערכה אקטוארית
1,199	1,654	4,217	תוספת (גריעה) בגין הערכה אקטוארית
174,783	214,522	245,590	סכום הצבירה
תביעות תלויות בגין ענפים שלא הוערכו ע"י אקטואר:			
13,385	16,698	21,861	הערכת מחלקת התביעות את התביעות המזוהות
3,980	5,633	5,439	תוספת לתביעות התלויות בגין אירועים שאירעו אך טרם דווחו (IBNR)
3,254	4,099	4,128	סכום הצבירה

פרמיות הביטוח אשר מקורן בפוליסות ביטוח לגביהן נרכש כיסוי ביטוח משנה בשיעור העולה על 90% (באלפי ₪):

2004	2005	2006	
22,145	23,796	19,014	סך פרמיות ברוטו
3,307	4,377	2,302	סך פרמיות בשייר

התפלגות הרווח (הפסד) בשייר של תחום הפעילות (אלפי ₪):

שנת דיווח	רווח (הפסד) בגין השנים הפתוחות	שנת חיתום שהשתחררה	רווח (הפסד) בגין שנת החיתום שהשתחררה	התאמות בגין שנות החיתום שהשתחררו בשנים הקודמות	פעילות שלא נכללת בחישוב העתודות	סה"כ רווח (הפסד) שדווח
2006	(1,901)	2003	37,437	12,515	(2,201)	45,850
2005	(2,747)	2002	16,883	11,930	(3,251)	22,815
2004	348	2001	8,683	6,477	---	15,508

ההתאמות בגין שנות החיתום שהשתחררו נובעות בעיקרן משינויים באומדן ההערכות האקטואריות של תביעות תלויות.

נתונים בדבר שנות חיתום 2006-1999 (באלפי ₪):

שנות חיתום סגורות					שנות חיתום פתוחות			שנת חיתום
1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	
73,564	78,717	104,460	135,260	159,812	181,166	202,122	208,697	דמי ביטוח ברוטו
7,822	8,098	9,335	17,233	36,773	(2,190)	---	(1,793)	רווח (הפסד) בשייר בגין שנת החיתום מצטבר לתאריך הדוח
---	---	---	367	759	61,520	53,445	36,427	עודף הכנסות על הוצאות בשייר
14,221	16,073	15,573	16,136	33,340	18,603	11,275	3,303	השפעת ההכנסות מהשקעות על הרווח/ העודף המצטבר בגין שנת החיתום

(5) תחום ה' – ביטוח רכוש
מידע כספי (באלפי ₪)

2004	2005	2006	
336,781	378,011	402,238	דמי הביטוח ברוטו (כולל דמי דמים)
177,349	198,783	198,608	דמי הביטוח בניכוי ביטוח משנה
28,968	30,075	1,685	רווח לפני מיסים
224,087	247,356	260,133	סך התחייבויות ביטוחיות-ברוטו
114,930	123,538	126,151	עתודה לסיכונים שטרם חלפו
תביעות תלויות בגין ענפים שהוערכו ע"י אקטואר:			
73,433	68,857	88,303	הערכה אקטוארית של התביעות התלויות
---	---	1,065	תוספת/גריעה בין הערכה האקטוארית להפרשה בדוחות הכספיים
תביעות תלויות בגין ענפים שלא הוערכו ע"י אקטואר:			
22,359	41,770	29,953	הערכה של מחלקת התביעות בגין התביעות התלויות המזוהות
---	---	---	תוספת לתביעות התלויות בגין תביעות שאירעו אך טרם דווחו (IBNR)
13,365	13,191	14,661	סכום הצבירה

בשנת 2006 גדל היקף התביעות בתחום זה בעיקר בפריצות לבתי עסק ודירות. כתוצאה מכך קטן הרווח בצורה משמעותית.

פרמיות הביטוח אשר מקורן בפוליסות ביטוח לגביהן נרכש כיסוי ביטוח משנה בשיעור העולה על 90% (באלפי ₪):

2004	2005	2006	
95,138	116,501	102,660	סך פרמיות ברוטו
19,047	23,563	17,313	סך פרמיות בשייר

(6) תחום ו' – ביטוח בריאות
מידע כספי (באלפי ₪)

2004	2005	2006	
187,707	213,897	222,276	דמי הביטוח ברוטו (כולל דמים)
135,317	154,716	158,664	דמי הביטוח בניכוי ביטוח משנה
7,311	57,533	43,565	רווח לפני מיסים
171,070	133,779	122,229	סך התחייבויות ביטוחיות-ברוטו
25,576	38,264	57,670	עתודה לסיכונים שטרם חלפו
תביעות תלויות בגין ענפים שהוערכו ע"י אקטואר:			
---	12,230	13,345	הערכה אקטוארית של התביעות התלויות
---	722	28	תוספת/גריעה בין הערכה האקטוארית להפרשה בדוחות הכספיים
תביעות תלויות בגין ענפים שלא הוערכו ע"י אקטואר:			
17,931	6,633	9,610	הערכה של מחלקת התביעות התלויות המזוהות
---	4,464	5,935	תוספת לתביעות התלויות בגין תביעות שאירעו אך טרם דווחו (IBNR)
127,563	71,283	35,641	סכום הצבירה

העתודה לסיכונים שטרם חלפו גדלה בכ- 19 מלש"ח וזאת בשל הפרשה אקטוארית הנובעת מתנאי חוזה הביטוח בתחום זה. עובדה זו השפיעה על הרווח. סכום הצבירה מבטא את יתרת הסכום בתביעות התלויות שחושבה בשיטה שקדמה להערכות האקטואריות ומופחתת בשלוש שנים (שיטת רוטפלד).

להלן פרטים לעניין הרכב ברווח (הפסד) לפני מס, בתחום הפעילות, על פי ענפים (באלפי ₪):

2004	2005	2006	
(1,041)	(1,244)	(899)	תאונות אישיות
560	242	184	נסיעות לחו"ל
2,499	4,198	152	ביטוח שניים
5,293	54,337	44,128	הוצאות רפואיות
7,311	57,533	43,565	סה"כ

(7) תחום ז' – ענפי ביטוח כללי שלא נכללו בתחום הפעילות*
מידע כספי (באלפי ₪)

2004	2005	2006	
939	9,807	20,382	דמי הביטוח ברוטו (כולל דמי דמים)
377	7,885	17,889	דמי הביטוח בניכוי ביטוח משנה
(169)	2,704	6,328	רווח לפני מיסים
861	4,750	8,562	סך התחייבויות ביטוחיות-ברוטו
364	4,618	7,244	עתודה לסיכונים שטרם חלפו
תביעות תלויות בגין ענפים שלא הוערכו ע"י אקטואר:			
497	132	368	הערכה של מחלקת התביעות בגין התביעות התלויות המזוהות
---	---	950	תוספת לתביעות התלויות בגין תביעות שאירעו אך טרם דווחו (IBNR)

*הכוונה לענפי ביטוח ערבויות ביצוע, דמי מחלה וסיכונים אחרים.

2.2.2 פעילות שאינה ביטוחית

שירותים פיננסיים - מידע כספי (באלפי ₪)

*2005	2006	
		סך ההכנסות
400	52,914	מחיצונים
400	52,914	סך כל ההכנסות
—	—	עלויות המהוות הכנסות של תחומי פעילות אחרים
(1,454)	42,832	עלויות אשר אינן מהוות הכנסות של תחומי פעילות אחרים
(1,454)	42,832	סך כל העלויות
	4,813	הפחתת מוניטין
(1,054)	5,269	רווח תפעולי (הפסד לפני מיסים)
5,178	291,886	סך נכסים במאזן

* לא כולל את חלקו של תחום הגמל בתוצאות.

חלק ג'

תיאור ומידע על תחומי הפעילות של התאגיד

3. ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח

3.1 מידע כללי על תחום הפעילות

תחום זה כולל את פעילות הקבוצה בענפי ביטוח החיים, הפנסיה וקופות הגמל.

ענף ביטוח החיים מעניק כיסוי לאירועים ביטוחיים הקשורים למצבו הכלכלי של האדם והנובעים מסיכונים שונים, כגון: מוות, אובדן כושר עבודה, נכות, סיעוד, ומחלות קשות (להלן: "ריסק"), כאשר ישנן תוכניות ביטוח המשלבות בתוכן גם מרכיב של צבירה כספית (להלן: "חסכון"). השילוב בין שני המרכיבים (ריסק וחסכון) בפוליסה משולבת או בפוליסות נפרדות תלוי בבחירת המבוטח ובצרכיו האישיים. פוליסות ביטוח חיים הינן פוליסות ארוכות טווח הניתנות לרכישה באופן עצמאי או במסגרת יחסי עובד מעביד. פעילות הקבוצה בענף ביטוח החיים מתבצעת באמצעות מנורה מבטחים ביטוח.

ענף הפנסיה מעניק למבוטחים אפשרות לחסכון פנסיוני לטווח ארוך (פנסיה זקנה), וכן כיסוי למקרה נכות (פנסיה נכות) ומוות (פנסיה שאירים). פעילות הקבוצה בענף הפנסיה מתבצעת באמצעות מנורה מבטחים פנסיה, חברה בת בשליטתה המלאה של מנורה מבטחים ביטוח, הפועלת כחברה מנהלת של קרנות הפנסיה.

ענף קופות הגמל מעניק לעמית אפשרות חסכון נוספת לטווח ארוך או בינוני תוך קבלת הטבות מס שונות ואפשרות למשיכת הסכומים שנצברו כסכום חד פעמי. קופות גמל אישיות לתגמולים ולפיצויים הן קופות גמל ארוכות טווח. קרנות השתלמות הינן קופות גמל לטווח בינוני. קופות מרכזיות לפיצויים וקופות גמל למטרות אחרות הינן בד"כ קופות גמל לטווח קצר, המיועדות לעמיתים מסוגים מסוימים בלבד. פעילות הקבוצה בתחום קופות הגמל מתבצעת באמצעות מנורה מבטחים גמל, חברה בת בשליטתה המלאה של מנורה מבטחים פיננסים (חברה בת בשליטתה המלאה של החברה).

אופי המכירות, סוגי הפוליסות, תוכניות הביטוח, קופות הגמל והפנסיה הנמכרות לציבור הרחב בתחום ביטוח החיים והחיסכון ארוך הטווח מושפעים מאוד משינויים רגולטוריים, ממדיניות הקבוצה ומהצרכים המשתנים של הלקוחות.

בשנת הדוח חל גידול בהיקף מכירות פוליסות ביטוח חיים המבוססות על חיסכון טהור (ללא ריסק) - בעיקר במוצרי TOP FINANCE.

3.1.1 מבנה תחום הפעילות והשינויים בו

בשנים האחרונות חלו שינויים רבים בתחום ביטוח החיים והחיסכון ארוך הטווח, אשר השפיעו או עשויים להשפיע על פעילות החברה בתחום, ובכלל זה השינויים שנערכו לאחרונה בעקבות המלצות ועדת בכר, אשר עוגנו בחקיקה כמפורט בהרחבה בסעיף 3.1.3.1 להלן. חקיקת בכר כוללת, בין היתר, הגדרה של תפקיד היועץ/מפיץ במובחן ממשווק, תוך מתן אפשרות לבנקים לשמש כיועצים/מפיצים בלבד. לשינוי כאמור עשויה להיות השלכה על דרכי השיווק וההפצה של כל מוצרי החיסכון ארוך הטווח. כמו כן, בהתאם לחקיקה זו יבחר הלקוח את המוצר והחברה המתאימים לו ביותר, לאחר שיקבל את הייעוץ המיטבי עבורו (Best Advice).

מדיניות הממשלה בשנים האחרונות הינה לעודד את החיסכון במסלול הקצבתי (ביטוחי מנהלים ועצמאיים במסלול קצבה וקרנות פנסיה) ולהעדיפו על פני המסלול ההוני (קופות גמל אישיות לתגמולים ולפיצויים וביטוחי מנהלים במסלול הוני), זאת כדי להבטיח יכולת קיום בכבוד של האזרחים לאחר גיל הפרישה. מדיניות זו באה לידי ביטוי בעיקר בהטבות ובהעדפות מס שניתנו למסלול הקצבתי, תוך צמצום הטבות והעדפות המס שניתנו בעבר למסלול ההוני. בתיקון מס' 3 לתקנות קופות גמל (להלן: "תיקון מס' 3"), נקבעו הוראות לפיהן ילידי שנת 1961 ואילך יהיו זכאים להטבות מס עקב הפקדת כספים במעמד עמית-עצמאי (בין אם הם עובדים שכירים ובין אם הם עצמאים) בקופות גמל, בתנאי שהפקידו רובד ראשון של דמי גמולים בקרן פנסיה או בפוליסת ביטוח קצבתי (לפרטים ראו סעיף 3.1.3.6 להלן). כאמור, מדיניות זו של הממשלה, הביאה בשנים האחרונות להטיה של הביקוש לטובת המסלול הקצבתי.

בחודש פברואר 2007 פרסם משרד האוצר את תזכיר החוק להגדלת שיעור ההשתתפות בכוח העבודה ולצמצום פערים חברתיים (תיקוני חקיקה), התשס"ז-2007, במסגרתו מוצע לקבוע הסדרי פנסיה כוללים במשק הישראלי, שיבטיחו הסדר פנסיה לכל עובד משנת 2010 ואילך (ראו פירוט בסעיף 3.1.3.5 להלן).

בחודשים יולי 2006 וינואר 2007 פורסמו טיוטות תקנות שעניינן נידוד כספים בין קופות גמל (ראו פירוט בסעיף 3.1.3.8 להלן).

(1) ענף ביטוח החיים

- פוליסות ביטוח חיים הן נכס ביד היד. סכום הביטוח והחיסכון הצבור בהן אמורים לתת מענה לצרכי הלקוח בעיתות משבר (כגון מוות, אובדן כושר עבודה או פרישה). בשנות החמישים של המאה שעברה הוחלט על הצמדת המלאה של הפוליסות למדד המחירים לצרכן, הוזה אומר - הצמדת סכום הביטוח למקרה מוות, אובדן כושר עבודה, ערך הפדיון (סכום החיסכון הצבור בפוליסה) והפרמיה המשולמת על ידי הלקוח. הבטחת ההצמדה כאמור על ידי חברות הביטוח התאפשרה כתוצאה מהנפקת אג"ח ייעודי לנושא זה על ידי ממשלת ישראל, לפרוט ראו סעיף 3.1.8 להלן. עד שנת 1976 הצמדה למדד הייתה מדי חצי שנה, בפברואר ובאוגוסט של כל שנה (לפי המדד שפורסם ב- 15 בינואר בגין חודש דצמבר וביוני בגין חודש יוני, בהתאמה). כשגברה האינפלציה במדינה הוחלט על מעבר להצמדה מידי חודש בחודשו. בשנת 1991, וכחלק מהרפורמה בשוק ההון, הפסיקה המדינה להנפיק אג"ח ייעודי כאמור לחברות הביטוח ולכן הוחל בשיווק פוליסות שאין בהן הבטחה להצמדה למדד של החיסכון. בפוליסות אלה, המכונות פוליסות משתתפות ברווחים, החיסכון מושקע על ידי חברות הביטוח בהתאם להנחיות המפקח. הרווחים שהושגו על ידי החברות, בניכוי דמי הניהול נזקפים לטובת המבוטח. בשנים האחרונות פותחו מסלולי השקעה רבים ומגוונים והמבוטח הוא שמנחה את החברות באיזה ממגוון המסלולים להשקיע את כספי החיסכון שלו.

- בעשור האחרון, מדיניות הממשלה היא כאמור עידוד החיסכון ארוך הטווח שמיועד לקיצבה החל מגיל פרישה. על פי פקודת מס הכנסה והתקנות שנחקקו מכוחה, ניתנות הטבות גדולות יותר כאשר הלקוח רוכש קרן פנסיה או פוליסה לקיצבה. בשלהי שנות ה-90 של המאה שעברה תוקנו תקנות קופות גמל כך שעצמאי שחוסך במסלול הקיצבתי יוכל לקבל את החיסכון שצבר אך ורק בדרך של קיצבה. קבלת החיסכון בסכום הוני כרוכה במיסוי גבוה. החל משנת 2000 חל הכלל גם על החיסכון בפוליסות לביטוח מנהלים (שכירים) שיעודן לקיצבה. בעקבות שינוי זה ולאור הארכת תוחלת החיים שינו חברות הביטוח את מקדמי הקיצבה בפוליסות המשווקות מאותו מועד ואילך. סכום הקיצבה שיקבל המבוטח הינו תוצאה של חלוקת סך החיסכון הצבור של המבוטח במקדם קיצבה, שנקבע בהתאם להוראות הפוליסה. בפוליסות המשווקות לאחר השינוי יקבל הלקוח קיצבה נמוכה יותר מאשר קבל לקוח שרכש פוליסה בתקופה קודמת והגיע לסכום חיסכון זהה. בשנת 2005 תוקנו תקנות מס הכנסה כך שעצמאי לא יכול לקבל הטבות מס במסלול חסכון הוני אלא לאחר שחסך רובד ראשון במסלול קיצבתי. בכך התמעטו מאד ההפרשות של העצמאים לקופות הגמל ההוניות. בנוסף, נראה כי תזכיר חוק להגדלת שיעור ההשתתפות בכוח העבודה ולצמצום פערים חברתיים (תיקוני חקיקה), התשס"ז-2007 שפורסם לאחרונה (ראו סעיף 3.1.3.5) יעודד, אם יחוקק, שכירים רבים שבעבר לא חסכו כלל, להיכנס למעגל החוסכים לטווח ארוך.

- מגמה נוספת של השינויים שהונהגו בענף ביטוח החיים הינה השקיפות. בפוליסות ביטוח חיים שמשווקות החל מינואר 2004 השקיפות לציבור גבוהה. בפוליסות הללו יודע הלקוח מקריאת תנאי הפוליסה ודף פרטי הפוליסה המנופק לו עם הפקתה איך מתפצל התשלום שמגיע ממנו לחברה, דהיינו מהו הסכום והאחוז מדמי הביטוח שמוקצים לכיסוי ההוצאות (דמי ניהול מפרמיה/ מגביה); מהו האחוז והסכום שמוקצים לרכישת הכיסויים הביטוחיים ומהו סכום היתרה המועברת לחיסכון. בנוסף, ניתן פירוט של אחוז דמי הניהול המנוכים ממרכיב החיסכון המצטבר.

- בחודש דצמבר 2006 פרסם המפקח נייר עמדה ובו קווים מנחים למוצר ביטוח חיים משולב בחיסכון החל משנת 2007. עיקרי הקווים המנחים הינם: ביטול מעמדו של המעסיק כבעל פוליסה; בפוליסות הכפופות לתקנות קופות גמל, תקופת הביטוח בכל רכיבי הפוליסה תהיה לפחות עד גיל הפרישה; הוגדרו היקף ומועדי כניסה לתוקף של חבות החברה בכיסויים הביטוחיים; ביטול דמי ניהול חשבון (גורם פוליסה); וביטול קנסות משיכה (ראו גם סעיף 3.1.3.16).

(2) ענף הפנסיה

- עד לשנת 2004 הורכב שוק הפנסיה מקרנות פנסיה ותיקות (אשר נסגרו בפני עמיתים חדשים החל משנת 1995), קרנות פנסיה חדשות (אשר החלו לפעול החל משנת 1995) וקרנות פנסיה כלליות (אשר אושרו החל משנת 2000). בשנת 2003, מינה משרד האוצר מנהלים מיוחדים לקרנות הפנסיה הותיקות, העמיד למכירה את החברות המנהלות של קרנות הפנסיה החדשות שהיו בבעלות קרנות הפנסיה הותיקות, והנהיג שינויים בתקנוני קרנות הפנסיה הותיקות, וזאת בעיקר על מנת להתמודד עם בעיית הגירעון האקטוארי של אותן קרנות. החברות המנהלות של קרנות הפנסיה החדשות נמכרו לחברות הביטוח, ובמסגרת זו נמכרה למנורה מבטחים ביטוח מנורה מבטחים פנסיה, שהינה החברה המנהלת את "מבטחים החדשה", קרן הפנסיה החדשה המקיפה הגדולה בישראל, ואת "מבטחים משלימה", קרן פנסיה כללית. מכירת החברות המנהלות של קרנות הפנסיה החדשות לחברות הביטוח הביאה לשינוי מבנה התחרות בענף הפנסיה.
- כמו כן, בהתאם לתיקון לתקנות קופות גמל, החל משנת 2004 הופסקה הנפקת אגרות החוב המיועדות לקרנות הפנסיה הותיקות ולקרנות הפנסיה החדשות המקיפות, עד שתגיענה לרמה שבה מהוות אגרות החוב המיועדות 30% מתיק הנכסים שלהן (מאותה עת ואילך יונפקו להן אגרות חוב מיועדות אך כדי להבטיח את השיעור האמור).
- העברת השליטה בקרנות הפנסיה לחברות הביטוח, וחיוב העמיתים העצמאיים לחסוך את הרובד הראשון של החיסכון לטווח הארוך במסלול קצבתי ורק את היתרה במסלול הוני, עשויים לחזק, להערכת הקבוצה, את המגמה שהסתמנה עד כה, בדבר הטיה של החיסכון מהמסלול ההוני למסלול הקצבתי.
- בניגוד למצב ששרר עד לחקיקת בכר (ראו סעיף 3.1.3.1 להלן), בה רמת המעורבות של העובד בקביעת סוג ומאפייני ההסדר הפנסיוני הייתה נמוכה יחסית, והשפעתם של המעבידים הייתה גבוהה יותר, המגמה המסתמנת מרפורמת בכר הינה להסיט את הדגש לכיוון הלקוח הסופי, כך שמידת מעורבותו והשפעתו תהיה גבוהה יותר.
- בנוסף, צפויה להתפתח מגמה של הצטרפות אישית של יחידים לקרנות הפנסיה, תוך הסתייעות במתווכים הפועלים לפי הוראות חוק הייעוץ הפנסיוני, בחסות חופש הבחירה שניתן להם מכוח חוק קופות גמל.

(3) ענף קופות הגמל

- רפורמת בכר כוללת גם שורה ארוכה של שינויים הנוגעים לחברות מנהלות של קופות גמל, לרבות הפרדה, ככל האפשר, בין הגורם אשר הינו היצרן של קופות גמל - הגופים המוסדיים - מהבנקים, אשר עיסוקם ביחס לקופות הגמל יהיה יעוץ והפצה בלבד, וזאת לצד הגבלת נתח השוק של הגופים המוסדיים השונים בכל הנוגע להחזקת אמצעי שליטה בקופות הגמל, שינוי דפוסי השיווק וההפצה של קופות הגמל (הגדרה של תפקיד היועץ/מפיץ במובחן ממשווק), תוך מתן אפשרות לבנקים לשמש כיועצים/מפיצים בלבד, הסדרת המשטר התאגידי של חברות המנהלות קופות גמל, הגברת הפיקוח, האחריות, הן האזרחית והן הפלילית, והאכיפה ביחס לחברות אלו.
- בעקבות רפורמת בכר מכרו מרבית התאגידי הבנקאיים, במהלך השנים 2005 ו-2006 את פעילויות ניהול קופות הגמל שלהם, או את החברות המנהלות של קופות

הגמל שבבעלותם. רוכשי קופות הגמל הבנקאיות היו בעיקרם גופים קשורים לחברות ביטוח וקרנות השקעה. בעקבות רפורמת בכר, צפויה התחרות בענף קופות הגמל לגבור עוד יותר, וכפועל יוצא צפויים, בין היתר, היקפי הפרסום וההשקעה בשיווק קופות גמל לעלות. לפירוט הסכמי הרכישה של הקבוצה בתחום זה ראו סעיף 3.9 להלן.

3.1.2

תיאור של ענפי הביטוח והכיסויים הביטוחיים הנכללים בתחום

(1) ענף ביטוח החיים

ענף ביטוח חיים כולל כאמור תוכניות ביטוח המשלבות ביטוח למקרה ריסק וחסכון, ביניהן פוליסות ביטוח פרט, פוליסות ביטוח מנהלים ופוליסות ביטוח לעצמאיים. הכיסויים הביטוחיים המשווקים על ידי הקבוצה הינם כיסוי ריסק, כגון: מוות, אובדן כושר עבודה, נכות, סיעוד, ומחלות וכן חסכון.

ההשקעות במסגרת ביטוח החיים נועדו לכסות את התחייבויות המבטח על פי הפוליסות (עתודות), כפי שהן מוערכות על ידי האקטואר הממונה לענף ביטוח חיים. הפרמיה המתקבלת בביטוח חיים מחולקת לשלושה חלקים: הוצאות רכישה ותפעול (דמי ניהול), ריסק וחסכון. פעילות הקבוצה בענף ביטוח החיים משלבת מכירות חדשות, כמו גם ניהול פוליסות קיימות שנמכרו בעבר.

(2) ענף הפנסיה

ענף הפנסיה, מעניק למבוטחים את האפשרות לחיסכון פנסיוני לטווח ארוך. במסגרת ענף זה מנהלת הקבוצה, במסגרת מנורה מבטחים פנסיה, את "מבטחים החדשה", שהינה קרן פנסיה חדשה מקיפה (המעניקה פנסיה זקנה, נכות ושארית) ואת "מבטחים משלימה", שהינה קרן פנסיה חדשה כללית (המעניקה פנסיה זקנה בלבד). הכנסות הקבוצה בענף זה הינן מדמי ניהול המתקבלים מהקרנות כאמור והוצאות הקבוצה בענף זה הינן הוצאות תפעול שוטף של פעילות הקרנות.

(3) ענף קופות הגמל

ענף זה כולל ארבעה תתי-ענפים שונים: קופות גמל אישיות לתגמולים ולפיצויים, קרנות השתלמות, קופות מרכזיות לפיצויים וקופות גמל למטרות אחרות. פעילות החברה בענף הגמל משלבת מכירות חדשות, כמו גם ניהול הנכסים שהופקדו בעבר בקופות הגמל וטרם נמשכו.

להרחבה בנושא מוצרים ושירותים בתחום הפעילות ראו סעיף 3.2 להלן.

3.1.3

מגבלות, חקיקה, תקינה ואילוצים מיוחדים החלים על תחום הפעילות

פעילות הקבוצה בתחום זה כפופה להוראות הדין החלות על מבטחים, קרנות פנסיה וקופות גמל, לרבות הוראות חוק הפיקוח והתקנות שהוצאו על פיו וכן להוראות המפקח, כפי שמתפרסמות מעת לעת ולהוראות הממונה כמפורט להלן.

למגבלות החקיקה המרכזיות החלות על הקבוצה בכלל פעילותה ראו סעיף 11.2 להלן.

כללי

להלן יפורטו מגבלות החקיקה המרכזיות החלות על הקבוצה בפעילותה בתחום ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח וכן עיקרי ההוראות הרגולטוריות שפורסמו בתקופת הדוח בתחום זה:

3.1.3.1

חקיקת בכר

בחודש נובמבר 2004, פורסם דוח הצוות הבין משרדי לעניין רפורמה בשוק ההון בראשות מנכ"ל משרד האוצר דאז, ד"ר יוסי בכר (לעיל ולהלן: "**ועדת בכר**").

ו-"רפורמת בכר"). מטרת רפורמת בכר היתה להביא לביסוס מבנה תחרותי בשוק ההון ולשיפור תפקודו, זאת באמצעות צמצום הריכוזיות והגברת התחרות בשוק ההון, מזעור ניגודי העניינים בקרב הגופים הפועלים בשוק ההון והרחבת הפיקוח והבקרה על גופים אלה ועל השולטים והמחזיקים בהם. עיקרי הרפורמה הינם הפרדת הבנקים מהבעלות והשליטה על קופות הגמל וקרנות נאמנות, הסדרת העיסוק ביעוץ או בשיווק בכל הקשור למוצרים פנסיונים לסוגיהם, כניסת הבנקים לתחום הייעוץ הפנסיוני והסדרת המשטר התאגידי בקרב הגופים המוסדיים בשוק ההון. בחודש אוגוסט 2005 נתקבלו בכנסת שלושה חוקים שחוקקו לפי הצעת הממשלה, בהסתמך על המלצותיה של ועדת בכר (לעיל ולהלן: "חוקיית בכר"):

חוק להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות וניגודי העניינים בשוק ההון בישראל (תיקוני חקיקה), התשס"ה-2005 (להלן: "חוק להגברת התחרות") -

נועד ליצור מבנה תחרותי בשוק ההון בעיקר באמצעות צמצום הריכוזיות ומזעור ניגודי העניינים אצל הגופים הפועלים בשוק ההון והרחבת הפיקוח והבקרה על גופים אלה ועל השולטים בהם. ליישום האמור נכללו בחוק תיקונים עקיפים למספר דברי חקיקה, ובכלל זה חוקי הבנקאות השונים, בעיקר לעניין הסדרת הפרדת הבעלות של הבנקים מקופות הגמל וקרנות הנאמנות שבבעלותם, תוך קביעת הוראות מעבר לעניין זה בהתחשב בנתח השוק וההון העצמי של הבנק או מי מטעמו, עובר לחקיקת בכר, וקביעת תחומי פעולה חדשים בהם יורשו לעסוק הבנקים ובפרט ייעוץ פנסיוני וייעוץ או שיווק השקעות; חוק הסדרת העיסוק ביעוץ השקעות תוך הסדרת הרישוי לפעילות של שיווק השקעות וחוק השקעות משותפות בנאמנות; חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (בשמו הקודם: חוק הפיקוח על עסקי ביטוח) תוך הרחבת והעמקה של הפיקוח והבקרה על מבטחים וסוכנים ועל השולטים בהם (ראו הרחבה לעניין זה בסעיף 11.2.2 להלן); ומספר חוקים נוספים אחרים.

חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה-2005 (להלן: "חוק

קופות הגמל") - בחוק זה הוסדר לראשונה בחקיקה ראשית תחום הפעילות של קופות הגמל שעוגן עד עתה בתקנות מס הכנסה (כללים לאישור וניהול קופות גמל), התשכ"ד-1964 ("תקנות קופות הגמל"). בחוק קופות הגמל נקבעו, בין היתר, הוראות לעניין רישוי חברה מנהלת של קופת גמל, היתרי שליטה בחברה כאמור, הגבלות על החזקות באמצעי שליטה בחברה מנהלת, בלעדיות העיסוק, מינוי אורגנים ובעלי תפקידים בחברה מנהלת, הסדרת אישור לקופות גמל, תקנון הקופה ואופן שינויו, כללים לעניין תשלומים לקופה ומשיכת כספים ממנה, דרכי השקעת כספי הקופה וניהול נכסיה, פיקוח על הקופה ודיווחים לממונה ולעמיתים.

במסגרת חוק קופות גמל נקבעה לראשונה זכותו של עובד לבחור את קופת הגמל בה יפקיד מעבידו את הכספים עבורו, ככל שיש לעובד זכות להפקדת כספים על שמו בקופת הגמל (אף אם הזכות נקבעה במקורה לגבי קופת גמל פלונית); בהקשר זה נקבע כי במידה והעובד הזכאי לא בחר בקופת גמל מסוימת בהתאם לזכותו זו, תהא ההפקדה בקופת הגמל שזוהתה נקבעה בדין או בהסכם המעניק לעובד את הזכות להפקדת כספים על שמו בקופת גמל; כמו כן הוסדרה מערכת היחסים שבין העמיתים לבין החברה המנהלת.

חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (עיסוק ביעוץ פנסיוני ובשיווק פנסיוני)

התשס"ה - 2005 (להלן: "חוק הייעוץ הפנסיוני") -

במקצועות הייעוץ או השיווק הפנסיוני. נקבעו בו, בין היתר, הוראות בדבר חובת הרישוי כיועץ או משווק פנסיוני, תנאים ודרישות כשירות לעניין זה, חובות, איסורים והגבלות לעניין ייעוץ או שיווק פנסיוני ובכלל זה החובה ליתן ללקוח ייעוץ מיטבי ("Best Advice") תוך קביעת חובות אמון וחובת זהירות ואיסור על ניגוד עניינים בין היועץ או המשווק ללקוח, הוראות בדבר פיקוח הממונה על פעילות בעלי המקצוע הנ"ל וחובות רישום ודיווח.

בחוק הייעוץ הפנסיוני נקבעו הוראות לגבי העיסוק בייעוץ פנסיוני של תאגיד בנקאי. עוד נקבע בחוק הייעוץ הפנסיוני, כי יועץ פנסיוני רשאי לקבל עמלת הפצה מחברה מנהלת, בשיעור מרבי שייקבע בתקנות, ובלבד שחישוב העמלה ייעשה ללא תלות במוצר שעליו המליץ היועץ ללקוח. בהקשר זה פורסמו **תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל)(עמלות הפצה), התשס"ו-2006**, בהן נקבעו עמלות ההפצה המירביות שניתן לשלם ליועץ פנסיוני, עקב עסקה שנערכה באמצעות היועץ במוצר הפנסיוני של קופת גמל, בהמשך לייעוץ הפנסיוני המתמשך שהעניק היועץ ללקוח, או עקב השארת כספים באותה קופת גמל עקב אותו ייעוץ, הכל בהתאם לסוגי המוצרים הפנסיוניים השונים לפי העניין.

חוק הגברת התחרות וחוק קופות גמל נכנסו לתוקפם בחודש נובמבר 2005. הוראות חוק הייעוץ הפנסיוני נכנסו לתוקפן בחודש פברואר 2006, אך לעניין מבטחים ועובדיהם (ובכלל זה מנורה מבטחים ביטוח, מנורה מבטחים פנסיה ועובדיהן) הוחלו הוראות חוק הייעוץ הפנסיוני מחודש אוגוסט 2006 ואילך.

3.1.3.2 חוק פיצויי פיטורים, התשכ"ג-1963

חוק זה קובע, בין היתר, כללים לעניין היחס להפקדות בקופות הגמל של מרכיב הפיצויים ולעניין כלל ההפקדות בקופות גמל לקצבה, ובכלל זה לגבי פוליסות הכפופות לתקנות קופות גמל (ביטוחי מנהלים) וקרנות הפנסיה, וכן הגנה על כספים שהופקדו כאמור מפני עיקול, החזרה או העברה.

3.1.3.3 חוק הגנת השכר, התשי"ח-1958

בהתאם להוראות סעיף 19א' לחוק הגנת השכר, על קופות גמל לזקוף לזכות עמית, באופן רעיוני, תשלומים אשר המעביד חייב בהעברתם, אך בפועל לא התקבלו בקופה ולהקנות בגין תשלומים אלה זכויות מלאות, במשך התקופה הקבועה באותו סעיף, למעט בנסיבות מסוימות המפורטות בסעיף האמור.

3.1.3.4 פקודת מס הכנסה [נוסח חדש], התשכ"א-1961 (להלן: "הפקודה" או "פקודת מס הכנסה")

בפקודת מס הכנסה קבועות הטבות המס הניתנות עקב הפקדת כספים בקופות גמל, ובכלל זה לגבי פוליסות הכפופות לתקנות קופות גמל (לעצמאיים וביטוחי מנהלים) וקרנות הפנסיה, והטבות המס הניתנות לכספים המשתלמים מהן.

בחודש ינואר 2007 פורסם תיקון לפקודה (תיקון מס' 153 לפקודה), שנועד להשלים את הוראות תיקון מס' 3, הוגדלו הטבות המס המרביות לעמית-עצמאי המפקיד כספים בתכנית קצבית, ונקבע כי הטבות המס בשל הפקדות במוצר הוני יותנו, לענין "עמית מוטב" כהגדרתו שם (עמית שתיקון מס' 3 חל עליו), בקיום הוראות תיקון מס' 3 לענין ביצוע הפקדות בסכום מינימלי במוצר קצבתי. תיקון מספר 152 לפקודה, שנערך כמה ימים קודם לתיקון מס' 153, קבע הוראת שעה לענין הגדלת הטבות המס כאמור גם לענין שנת הכספים 2006.

3.1.3.5 תזכיר חוק להגדלת שיעור ההשתפות בכוח העבודה ולצמצום פערים חברתיים (תיקוני חקיקה), התשס"ז-2007 (להלן: "תזכיר חוק פנסיית חובה"):

בחודש פברואר 2007 פרסם משרד האוצר את תזכיר חוק פנסיית חובה, אשר במסגרתו מוצע לקבוע הסדרי פנסיה כוללים במשק הישראלי, שיבטיחו פנסיה לכל עובד החל משנת 2010 ואילך. כמהלך משלים, מוצע בתזכיר החוק לקבוע כי כל קופות הגמל שיפעלו בישראל משנת 2010 ואילך יהיו קופות גמל למטרת קצבה, וכי תשלומים בגין הפקדות שיבוצעו בהן בשנת 2010 ואילך יהיו רק בדרך של קצבה (או בדרך של היוון קצבה, לפי כללים שייקבעו לעניין זה). לפי תזכיר החוק המוצע, ההסדרים הקיימים לעניין קופות גמל הוניות (קופות ביטוח וקופות

גמל לתגמולים) יוסיפו לחול רק על כספים שהופקדו בהן עד סוף שנת 2009. עוד מוצע להותיר על כנה את האפשרות למשוך כספי פיצויים המופקדים בקופת גמל כסכום הוני, גם בשנת 2010 ואילך.

3.1.3.6 תקנות קופות הגמל:

תקנות אלה מסדירות נושאים שונים הנוגעים לניהולן של קופות גמל, קרנות פנסיה וביטוחי חיים לשכירים (ביטוח מנהלים) ולעצמאיים. בין עיקרי הנושאים המוסדרים בתקנות אלה ניתן למצוא את כללי ההשקעה, קביעת שיעורי ההפרשות המותרים להפרשה לטובת חיסכון פנסיוני לעניין עמיתים שכירים ולעניין עמיתים עצמאיים, וכן קביעת אפשרויות המשיכה של הסכומים הצבורים בהם.

בהתאם להוראות תיקון מס' 3, החל מחודש ינואר 2006, זכאים ילידי שנת 1961 ואילך להטבות מס עקב הפקדת כספים במעמד עמית-עצמאי (בין אם הם עובדים שכירים ובין אם הם עצמאיים) בקופות גמל, בתנאי שהפקידו רובד ראשון של דמי הגמולים בקרן פנסיה או בפוליסת ביטוח קצבתית, בסכום השווה לפחות ל-16% מהשכר הממוצע במשך עבור כל חודש (הוראת מעבר בתיקון מס' 3 קובעת כי הרובד הראשון עבור שנת 2006 יכול להיות בשיעור מינימלי של 85% מהסכום האמור, תוך העלאתו בהדרגה, עד למלוא הסכום האמור עבור שנת 2009 ואילך). הפרשה לחיסכון הוני הנהנית מההטבות במס, אפשרית רק כרובד שני, ורק לגבי ההפרש בין השכר הממוצע במשך לבין תקרת השכר המוכרת לצורך הטבות מס. המשמעות היא כי רובד החיסכון הפנסיוני הראשוני חייב להיות מסוג קצבה.

עוד נקבע, כי ההוראה המאפשרת משיכת כספים שהופקדו בקופת גמל לתגמולים במעמד של עמית-עצמאי לאחר 15 שנה ממועד תחילת ההפקדות, תחול רק על הפקדות שנעשו עד סוף שנת 2005. הפקדות שבוצעו בקופת גמל לתגמולים משנת 2006 ואילך ניתן יהיה למשוך, גם לעניין עמית-עצמאי, רק בהגיעו של העמית לגיל 60, ולאחר שצבר ותק של 5 שנים. לגבי חוסכים שנולדו לפני שנת 1961 - אלה פטורים מהחובה להפקיד תחילה למסלול קצבתי, אך הם כפופים לאיסור משיכת התגמולים לפני גיל 60 ובתנאי שחלפו 5 שנים מיום תחילת ההפקדה.

בנוסף, התקנות מחייבות את קופות הגמל וחברות המנהלות קופות גמל, לערוך ביטוח אחריות מקצועית לכיסוי חבותן בשל מעשה או מחדל רשלני כלפי העמיתים, וכן לכיסוי מעילה באמון של עובדיהן כלפי העמיתים. הביטוח יעשה בסכומים ובתנאים הקבועים בתקנות השקעות משותפות בנאמנות (הון עצמי וביטוח של מנהל קרן ונאמן ותנאי כשירות של דירקטורים וחברי ועדת ההשקעות), תשנ"ו-1995, ובאופן שיכסה תביעות בשל אירועים שאירעו בתקופת הפוליסה גם אם הוגשו בתוך שנה מתום תקופת הפוליסה. סכום ההשתתפות העצמית בפוליסה הנדרשת מוגבל בתקרה הקבועה בתקנות קופות הגמל.

3.1.3.7 תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (בקשה לרשיון, הכשרה, התמחות ובחינות של סוכני ביטוח, יועצים פנסיוניים וסוכני שיווק פנסיוני), התשס"ו-2006; תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (אגרות), התשס"ו-2006; תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (פטור מחובות התמחות או בחינות של סוכני ביטוח, יועצים פנסיוניים וסוכני שיווק פנסיוני), התשס"ו-2006 (להלן: "תקנות הפטור"):

בחודש פברואר 2006 הותקנו התקנות האמורות המסדירות את תהליך הכשרתם של היועצים הפנסיוניים והמשווקים הפנסיוניים, את תהליך הרישוי שלהם, וכן את תשלום האגרות הכרוך בכך ואת הפטורים שיינתנו מהתהליכים האמורים באופן מלא או חלקי. תקנות אלה החליפו את תקנות הפיקוח על עסקי

ביטוח (רשיון לסוכן ביטוח), התשכ"ט-1969. בחודש מרס 2007 תוקנו תקנות הפטור, ונקבעו בהן הקלות מסוימות - חלקן לעניין מתן פטור תמידי וחלקן לעניין מתן פטור זמני.

3.1.3.8

טיוטת תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל)(העברת כספים בין קופות), התשס"ו-2006 (להלן: "תקנות הנידון"):

בחודשים יולי 2006 וינואר 2007 פורסמו טיוטות תקנות הנידון, שעניינן קביעת כללים שנועדו לאפשר לעמיתים לבצע העברת כספים, באופן קל ופשוט ככל שניתן, בין קופות גמל מאותו סוג (לרבות קרנות פנסיה וקופות ביטוח), ואף העברת כספים בין קופות גמל מסוגים שונים (למעט העברת כספים מקופת גמל לקצבה לקופת גמל שאינה למטרת קצבה) וזאת על ידי הסרת חסמים רגולטוריים, הגברת המודעות בקרב העמיתים/מבוטחים ועוד.

במקביל לפרסום טיוטות התקנות האמורות, פורסמו טיוטות של חוזר הממונה בעניין העברת כספים בין קופות גמל, שענינו הוראות טכניות ופרוצדורליות בדבר אופן העברת הכספים לפי התקנות המוצעות.

3.1.3.9

טיוטת תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל)(הוצאות ישירות בשל ביצוע עסקאות), התשס"ז-2007:

בחודש ינואר 2007 פרסם המפקח את הטיוטה האמורה המסדירה את סוגי ההוצאות שמותר לגוף המוסדי להוציא בשל ביצוע עסקאות בנכסים שבניהולו כאשר הוצאות אלו לא יכללו במסגרת דמי הניהול אותם הוא גובה מהחוסכים.

3.1.3.10

ניירות עמדה וחוזרי המפקח

- בחודש אפריל 2006 פרסם אגף שוק ההון ביטוח וחיסכון במשרד האוצר נייר עמדה שעניינו **הסדרת מתן מידע מקיף וזמין** (מגופים מוסדיים בתחום הפנסיוני) **לעמית, לסוכן וליועץ פנסיוני**, אופן הפקדת כספים לגוף מוסדי וכן קביעת דרכים להעברת כספים בין גופים מוסדיים. מטרת נייר העמדה הינה לאפשר לעמית, מבוטח או מי מטעמו (לרבות בעל רישיון כהגדרתו בחוק הייעוץ הפנסיוני) לקיים הליך של בחינת האפשרויות העומדות בפניו לחסכון באמצעות מוצרים פנסיוניים, ביצוע בקרה על החסכונות כאמור והסרת חסמים לניוד כספים. נייר העמדה מעלה מספר חלופות ליישום ההוראות הנכללות בו.

- בחודש מאי 2006 פרסם המפקח נייר עמדה בעניין **פיתוח מדדים להערכת סיכוני השקעות באפיקי חסכון לטווח ארוך**. מטרת נייר העמדה היא לאפשר שקיפות פעילות ההשקעה והעלאת מודעות החוסך לרמת הסיכון. המדדים ישמשו כלי מדידה בידי החוסך לשם השוואת הביצועים והסיכונים הטמונים בהשקעות הגוף המוסדי בו הוא חוסך, כלי מדידה בידי מנהלי הגופים לרמת הסיכון וכלי פיקוחי יעיל בידי הרגולטור. בחודש ינואר 2007 פרסם המפקח טיוטת חוזר המתבססת על נייר העמדה האמור. בעניין זה מתקיימים דיונים בין נציגי הגופים המוסדיים לבין המפקח.

- בחודש יולי 2006 פרסם המפקח טיוטת חוזר שעניינה **הוראות לעניין תוכנו של מסמך הנמקה ומסירתו ללקוח מכוח הוראות חוק הייעוץ הפנסיוני**. בהתאם לחוק, על בעל רשיון ייעוץ או שיווק פנסיוני להתאים ללקוחו מוצר פנסיוני, לאחר שבירר עמו את מטרות החיסכון שלו, את מצבו הכספי דרך כלל, את החיסכון הקיים שלו ואת שאר הנסיבות הרלבנטיות ובהתאם להעביר ללקוח מסמך הנמקה.

- במהלך חודשים דצמבר 2005 וינואר 2006 פרסם המפקח חוזרים לגופים המוסדיים השונים בהם נקבע **נוסח ההצהרות לגבי הגילוי בדוחות כספיים** תקופתיים של הגופים המוסדיים על רקע אימוץ סעיף 302 של ה-SOX ACT

האמריקאי וזאת החל מהדוחות התקופתיים ליום 31.12.2006. בחודש אוגוסט 2006 פרסם המפקח חוזר לכל הגופים המוסדיים ובו פירוט מתכונת ההצגה והגילוי הנדרשת כאמור.

- בחודש ספטמבר 2006 פרסם המפקח חוזר בדבר **הסכמים למתן שירותי תפעול לגוף מוסדי על ידי יועץ פנסיוני**. לאור חשש כי הסכמים מסוג זה יוצרים זיקה אסורה בין הגוף המוסדי לבין היועץ הפנסיוני, קבע המפקח הגבלות לעניין הסכמי התפעול. המגבלות עוסקות, בין היתר, בתוכן השירות, בתמורה המרבית בגין השירות, במניעת הטיה של היועץ, גילוי נאות והפרדה פרסונאלית אצל מי שעוסק במתן ייעוץ פנסיוני או פעילות נלווית לייעוץ הפנסיוני, לבין מי שעוסק במתן שירותים או בפעילות נלוות להסכם כאמור. במסגרת החוזר נקבעו הוראות מעבר עד ליום 31 בדצמבר 2007.

- בחודש אוקטובר 2006 פרסם המפקח חוזר הקובע **הוראות לעניין ניהול סיכונים אבטחת המידע** של הגופים המוסדיים.

- בחודש נובמבר 2006 פרסם המפקח חוזר המעדכן ומבהיר את הדרישות מן הדוח החודשי שמגישות חברות הביטוח למפקח. מטרת העדכון הינה יצירת מתכונת דיווח אחידה של הגופים המוסדיים למפקח.

- בדצמבר 2006 פרסם המפקח טיוטת חוזר וטיטות תקנות שעניינם **הסדרת מתן אפשרות להפעלת חשבון חיסכון פנסיוני הוני אישי בישראל (IRA)**. מטרת הטיטות לאפשר לחוסך לבחור בעצמו את הנכסים בהם יושקעו כספיו וזאת באמצעות קופת גמל הונית בניהול אישי המנוהלת על פי הוראותיו או הוראות מי מטעמו. במסגרת תזכיר חוק פנסיית חובה שהפיץ משרד האוצר בחודש פברואר 2007, מוצע להרחיב הוראה זו גם לעניין חשבונות חיסכון פנסיוניים לקצבה.

- בחודש ינואר 2007 פרסם המפקח חוזר המורה לגופים מוסדיים על פרסום **דיווח רבעוני לעמיתים ולמבוטחים לעניין חיסכון פנסיוני לסוגיו**. מטרת החוזר הינה הגברת הגילוי הנאות והשקיפות בניהול כספי העמיתים והמבוטחים וכן הגברת כלי הבקרה והמעקב שבידי אלה לצורך ניהול החיסכון הפנסיוני שלהם. בחוזר מפורטות הוראות הדיווח לפי מכשירי החיסכון השונים וכן אופן הדיווח.

- בחודש ינואר 2007 פרסם המפקח חוזר בדבר **דיווח רבעוני לציבור על עסקאות והשקעות בצדדים קשורים**. מטרת החוזר הינה להגביר את רמת המידע המוצג לציבור באשר לעסקאות עם צדדים קשורים שמבצע גוף מוסדי באמצעות כספי חוסכים שהוא מנהל, וליצור מנגנון פיקוח ציבורי ושקוף ביחס להשקעות ולעסקאות אלו. החוזר מורה על מבנה ואופן הדיווח. הוראות החוזר חלות על חברה מנהלת - לגבי קופות הגמל וקרנות הפנסיה שבניהולה ועל חברה ביטוח - לגבי התחייבויות תלויות תשואה.

ענף ביטוח חיים

להלן יפורטו מגבלות החקיקה מרכזיות המתייחסות לפעילות החברה בענף ביטוח החיים, וכן עיקרי ההוראות הרגולטוריות שפורסמו בתקופת הדוח והנוגעות לענף זה:

3.1.3.11 תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח אובדן כושר עבודה קבוצתי) התשס"ז-2006

בחודש נובמבר 2006 פורסמו תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (ביטוח אובדן כושר עבודה קבוצתי), התשס"ז-2006. התקנות קובעות עקרונות בסיסיים בביטוח אובדן כושר עבודה קבוצתי, שמטרתם העיקרית שמירה על ענייני המבוטחים והבטחת כיסוי ביטוחי נאות. תחילתן של תקנות אלו ביום 1

באפריל 2007 והן יחולו על פוליסות אובדן כושר עבודה קבוצתי שיכרתו או יחודשו החל ממועד זה. למבטחים המחדשים מספר פוליסות הגדול מ-300 בשנת 2007, נקבעה הוראת מעבר מקלה הפורסת את החלת התקנות עד שנת 2010. בתקנות נקבע כי בעל הפוליסה יכול שיהיה מעביד בלבד, למבוטח הבודד יתאפשר מעבר לפוליסת פרט בעת פקיעת הביטוח הקבוצתי בתנאים דומים לפוליסות פרט של המבטח במועד המעבר וללא חיתום מחדש. כן קובעות התקנות חובה על המבטח להמציא לכל מבוטח בקבוצה פוליסה, דף פרטי ביטוח ודיווח שנתי.

3.1.3.12 תקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (ביטוח חיים קבוצתי), תשנ"ג-1993

בתקנות אלה כלולות הוראות, לעניין ביטוח חיים קבוצתי, ריסק (ללא מרכיב חסכון) ובכלל זה הגדרת הקבוצות וגודלן המינימלי, תקופת הביטוח, ותקרת העמלות לסוכנים. בחודש אוגוסט 2005 תוקנו התקנות תוך קביעה כי קבוצת מבוטחים לעניין ביטוח קבוצתי תימנה 50 איש (במקום 100 קודם לכן). בנוסף, בוטלה ההוראה לפיה תקופת הביטוח תעמוד על שנה אחת והמפקח הוסמך לקבוע הוראות לגבי פוליסת המשך במקרה של ביטול ו/או הפסקת הביטוח הקבוצתי.

3.1.3.13 תקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (דרכי הפרדת חשבונות ונכסים של מבטח בביטוח חיים), התשמ"ד-1984

תקנות אלה קובעות הנחיות בדבר דרכי הפרדת החשבונות והנכסים של עסקי ביטוח חיים מכלל עסקי הביטוח של מבטח, והפרדת נכסים של עסקי ביטוח חיים משתתף ברווחים מנכסים של עסקי ביטוח חיים אחרים.

3.1.3.14 תקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (תנאי הצמדה בחוזה לביטוח חיים), התשמ"ב-1982

בתקנות אלה כלולות, בין היתר, הוראות, לעניין תנאי הצמדה בחישוב התשלומים שעל המבטח לשלם בשל פדיון הפוליסה או מקרה ביטוח בחוזה לביטוח חיים.

3.1.3.15 צו איסור הלבנת הון (חובות זיהוי, דיווח וניהול רישומים של מבטח וסוכן ביטוח), התשס"ב-2001

צו זה מטיל על חברות הביטוח וסוכני הביטוח חובת זיהוי לקוחות, דיווח, ניהול ושמירת מסמכים שונים. הצו חל רק על תכניות ביטוח חיים בעלות מרכיב חיסכון. בחודש אוקטובר 2005 פרסם המפקח טיוטת תיקון לצו האמור ובה הוראות המגבירות את חובות הזיהוי והאיתנות החלות על מבטח בביטוח חיים.

3.1.3.16 חוזרי המפקח

- בחודש מאי 2005 פרסם המפקח חוזר בו הרחיב את חובת הדיווח השנתי למבוטח תוך קביעת מתכונת דיווח מפורטת יותר אשר תכלול חלק ניכר מהמידע הרלוונטי והעדכני אשר עשוי להיות חיוני לגביו. תחולה חלקית של החוזר נקבעה לדיווח בגין שנת 2005 ואילו תחולתו המלאה נקבעה לדיווח בגין שנת 2006.

- בחודש דצמבר 2005 פרסם המפקח חוזר שעניינו דיווח לממונה על נושאי משרה במבטח. החוזר נוגע למועמדים למינוי כנושאי משרה שהחברה מצרפת לשורותיה, והוא כולל שאלון פרטים אישיים למועמד, הצהרת המועמד וטופס למילוי על ידי החברה. חוזר זה נועד להגביר את הפיקוח על מינויים של נושאי משרה לחברות אלו.

- בחודש ינואר 2006 פרסם המפקח חוזר שעניינו כללים לדיווח רבעוני למפקח, במסגרת הדוחות הכספיים, לגבי רווחיות בפוליסות ביטוח חיים, תוך הבחנה בין פוליסות פרט ופוליסות קבוצתיות, וכן תוך הבחנה בין פוליסות מבטיחות תשואה, לבין פוליסות משתתפות ברווחים, ובין כיסויים הנמכרים כפוליסה בסיסית לבין כאלה הנמכרים כנלווים לפוליסות האחרות. בשנת 2006 נקבעה הוראת מעבר המחייבת בדיווח חצי שנתי בלבד.

- בחודש מאי 2006 פרסם המפקח חוזר שעניינו פרסום השווי הגלום (Embedded Value) של פוליסות ארוכות טווח בביטוח חיים ובביטוח בריאות בדוח הדירקטוריון של חברת ביטוח. המפקח מינה ועדה מקצועית המורכבת מנציגי חברות הביטוח, משרד המפקח, רואי חשבון והרשות לניירות ערך, אשר תפקידה להמליץ על העקרונות שיהיו בסיס החישוב והגילוי של השווי הגלום של חברות הביטוח בישראל. התאחדות החברות לביטוח חיים בע"מ שכרה את שירותיה של חברה בינלאומית לייעוץ אקטוארי, אשר מלווה את הוועדה ומסייעת בגיבוש העקרונות הנ"ל. תחולת הוראות החוזר נדחתה לרבעון הראשון של שנת 2008, אז יפורסם במסגרת דוח הדירקטוריון לרבעון זה השווי הגלום מחושב ליום 31 בדצמבר 2007.

- בחודש יוני 2006 פרסם המפקח חוזר שעניינו פירוט רשימת נכסי המבטח בפוליסות משתתפות ברווחים ברמת הנכס הבודד. מטרת החוזר ליצור אחידות במידע שמספקות חברות הביטוח לציבור באתר האינטרנט שלהן בגין מצב ההשקעות של כספי המבוטחים. הדיווח יציג את רשימת הנכסים הרבעוניים והשנתיים, לפי כל קרן או מסלול השקעה, עבור נכסי החיסכון של המבוטחים בלבד, לפי קבוצות נכסים ולפי מתכונת המיון הנדרשת בחוזר.

- בחודש ספטמבר 2006 פרסם המפקח חוזר בעניין ביטול תקבולים למבטח שאינם חלק מפרמיית הביטוח. על פי החוזר, דמי הביטוח ברוטו בתכניות הביטוח (פרמיית הסיכון והעמסות), יכללו את כל התקבולים שמקבל מבטח, ומבטח לא יגבה מהמבוטח כל תקבול נוסף אחר כגון גורם פוליסה. הוראות החוזר יחולו על תכניות לביטוח בריאות וסיעוד שיימכרו או יחודשו החל מיום 1 בפברואר 2007.

- בחודש אוקטובר 2006 פרסם המפקח "מדריך לקונה בביטוח סיעודי" וחוזר בנושא. בהתאם להוראות החוזר, על חברת ביטוח להמציא את המדריך לכל אדם שממלא טופס לרכישת ביטוח סיעודי, להביא לידיעתו של כל מי שפונה בנוגע לרכישת ביטוח סיעודי את דבר קיומו של המדריך ואת האפשרות לקבלו ולהציג את המדריך באתר האינטרנט של חברת הביטוח. מטרת החוזר להרחיב את המידע לציבור בדבר ההיבטים השונים הנוגעים לכיסוי ביטוחי זה.

- בחודש דצמבר 2006 פרסם המפקח נייר עמדה שעניינו **קווים מנחים** לעניין פוליסות ביטוח חיים משולבות בחיסכון. מטרת נייר העמדה היא לשקף בצורה מלאה ובהירה את זכויות המבוטחים בפוליסות מסוג זה. תחילת ההוראות שבנייר העמדה נקבעה למחצית הראשונה של שנת 2007, לפי העניין. נייר העמדה קובע, בין היתר, הוראות בדבר מבנה הפוליסה, שימוש במונחים בפוליסה, חבות חברת הביטוח, הפקדות וביצוע תשלומים לפוליסה, השקעת הכספים במסלול ההשקעה הנבחר, דמי ניהול, משיכות והעברות כספים מן הפוליסה, שמירת זכויות, תנאי עזיבת עבודה, מתן הודעות, כניסת הפוליסה לתוקף ועוד.

- בחודש ינואר 2007 פרסם המפקח חוזר שעניינו הערכה אקטוארית בביטוח חיים. החוזר קובע כי יש לצרף הערכת אקטואר ממונה לעניין הפרשות בגין חבות המבטח הנובעת מחוזי ביטוח חיים לכל דוח כספי (שנתי ורבעוני). החוזר מפרט את היקף ההערכה האקטוארית, הדוח האקטוארי שיש לערוך וההצהרה עליה נדרש האקטואר הממונה לחתום.

• בחודש פברואר 2007 פרסם המפקח חוזר בעניין חישוב עתודות לתשלום קצבה בפוליסות ביטוח חיים (ראו גם באור 2 (ו)3) לדוחות הכספיים).

• בחודש פברואר 2007 פרסם המפקח טיוטת חוזר בעניין ביטול תקבולים למבטח שאינם חלק מפרמיית הביטוח. על פי החוזר, דמי הביטוח ברוטו בתכניות הביטוח (פרמיית הסיכון והעמסות), יכללו את כל התקבולים שמקבל מבטח, ומבטח לא יגבה מהמבטח כל תקבול אחר כגון גורם פוליסה. הוראות החוזר יחולו על תכניות לביטוח חיים מכל סוג שיימכרו או יחודשו החל מיום 1 בפברואר 2007.

• בחודש פברואר 2007 פרסם המפקח חוזר שעניינו, בין היתר, ביטול העתודה לסיכונים מיוחדים בביטוח חיים. החוזר קובע שיש לבטל את ההפרשה לעתודה לסיכונים מיוחדים החל מהרבעון הראשון של שנת 2007. ביטול העתודה יירשם כפריט מיוחד במסגרת דוח רווח והפסד. החוזר מאפשר לחברות שיחפצו בכך להשלים את יתרת העתודה בשנת 2006 ל- 0.17% מהסכום בסיכון בשייר עצמי.

בחודש ינואר 2007 תוקנה פקודת מס הכנסה לפיה יסווג להון עצמי סכום העתודה לסיכונים יוצאים מן הכלל בביטוח חיים בשיעור של 0.17% מסכום הביטוח בסיכון אשר היה רשום כעתודה לסיכונים מיוחדים בדוח בשנת המס 2006. הסכום שיוסוג כאמור, יהיה פטור ממס ודרישת ההון מחברות הביטוח תוגדל באותו סכום (ראו להלן). יתרת העתודה, העולה על הסכום שיוסוג כאמור, תיזקף לעודפים בארבעה חלקים שווים בשנים 2007 עד 2010 ותחויב במס.

כמו כן, פרסם המפקח טיוטה לתיקון תקנות ההון המינימלי לפיו תקבע דרישת ההון בשיעור של 0.17% מהסכום בסיכון בשייר עצמי ובלבד שדרישת ההון לא תפחת מהסכום של 0.17% מהסכום בסיכון לשנת 2006 (ראו באור מס' 2(ו)) (4 להלן).

ענף הפנסיה

להלן יפורטו מגבלות החקיקה המרכזיות המתייחסות לפעילות החברה בענף הפנסיה וכן עיקרי ההוראות הרגולטוריות שפורסמו בתקופת הדוח והנוגעות לענף זה:

3.1.3.17 חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א-1981 (להלן: "חוק הפיקוח")

חוק הפיקוח קובע את התנאים לקבלת רישיון מבטח למבקש לנהל קרן פנסיה. לפי חוק הפיקוח, מנורה מבטחים פנסיה רשאית לעסוק בניהול קרנות פנסיה בלבד, ולהחזיק במלוא אמצעי השליטה בחברות בנות לניהול קופות גמל ובחברות בנות בעלות רישיון סוכן ביטוח ("סוכן תאגיד").

3.1.3.18 חוק קופות הגמל

חוק קופות הגמל מסדיר בחקיקה ראשית נושאים שונים הקשורים להקמת קופת גמל וניהולה (ראו גם סעיף 3.1.3.1 לעיל). בנוסף, מחיל חוק קופות הגמל על חברה המנהלת קופת גמל ובכללה קרן פנסיה, את הוראות חוק הפיקוח לעניין מינוי אורגנים ובעלי תפקידים. מכאן, כי מנורה מבטחים פנסיה מחויבת למנות אקטואר, מנהל סיכונים ורואה חשבון מבקר לפי הוראות חוק הפיקוח. בנוסף, ובהתאם להוראות חוק קופות גמל עליה למנות ועדת השקעות, שרוב חבריה נציגים חיצוניים, לצורך קביעת מדיניות ההשקעות של נכסי קרנות הפנסיה ופיקוח על ניהול ההשקעות כאמור.

3.1.3.19 תקנות קופות הגמל

תקנות אלה קובעות, כי ההון העצמי של קרן פנסיה לא יפחת מסכום של 7 מלש"ח (הסכום צמוד למדד החל במדד שפורסם בחודש נובמבר 2001, והתאמה למדד תעשה בכל סוף שנת כספים). נכון למועד דוח זה, דרישת ההון העצמי המזערי של מנורה מבטחים פנסיה, עומדת על סך של כ- 7.5 מלש"ח.

3.1.3.20 חוזרי המפקח

- בחודש אוגוסט 2006 פרסם המפקח חוזר שעניינו צירוף הצהרת מנכ"ל וסמנכ"ל כספים לדוחות הכספיים של קרן פנסיה או חברה המנהלת קרן פנסיה. בחוזר אומצו נוסחי ההצהרות שקבעו הפיקוח על הבנקים ורשות החברות הממשלתיות, שמצידן אימצו את נוסחי ההצהרות שקבעה הרשות לניירות ערך בארה"ב לעניין הגילוי הנאות בדוחות הכספיים. בחודש פברואר 2007 פורסם חוזר הדוחה את תחילתו של החוזר האמור עבור קרנות הפנסיה לתקופה המסתיימת ביום 31 בדצמבר 2007.

- בחודש ינואר 2006 פרסם המפקח טיוטת חוזר שעניינה קיום סקר עמיתים על הכנת דין וחשבון אקטוארי של קרן פנסיה. מטרת הסקר הינה לבצר ולהבטיח את איכות המאזן האקטוארי והדוח האקטוארי התומך בו. לפי טיוטת החוזר, על כל חברה המנהלת קרן פנסיה תוטל החובה להשלמת ביצוע סקר כאמור לפחות אחת לשנתיים. טיוטת החוזר מפרטת את הדגשים וההוראות הנוגעות לקיום סקר כאמור.

- בחודש אוגוסט 2006 פרסם המפקח חוזר שעניינו דיווח לממונה על נושאי משרה בחברה מנהלת של קרן פנסיה. החוזר נוגע למועמדים למינוי כנושאי משרה שהחברה מצרפת לשורותיה, והוא כולל שאלון פרטים אישיים למועמד, הצהרת המועמד וטופס למילוי על ידי החברה. חוזר זה נועד להגביר את הפיקוח על מינויים של נושאי משרה לחברות אלו.

- בחודש ינואר 2007 פרסם המפקח טיוטת חוזר בדבר דרך חישוב המאזן האקטוארי ומקדמי התקנון של קרן פנסיה. בחוזר נקבעו הוראות לגבי חישוב המאזן האקטוארי, קביעת הנחות יסוד משותפות לקרנות פנסיה שונות ועוד.

- בחודש ינואר 2007 פרסם המפקח חוזר מעודכן בעניין דוח חודשי של קרנות הפנסיה שמטרתו, בהמשך לחוזרים קודמים, יצירת דיווח חודשי נרחב, מלא ואחיד של המוצרים הפנסיונים השונים. החוזר מפרט את דרישות הדיווח החודשי מחברות הביטוח לעניין מוצריהם הפנסיונים. לעניין קרנות הפנסיה הושם דגש על הצורך לקיים רישום נפרד של נכסי קרן הפנסיה העומדים כנגד התחייבויותיה לפנסיונרים ושל נכסי קרן הפנסיה העומדים כנגד התחייבויותיה לפנסיונרים שפרשו עד תום שנת 2003.

- בחודש פברואר 2007 פרסם המפקח תיקון לחוזר שעניינו העברת כספים בין קרנות פנסיה חדשות שפורסם בחודש מרץ 2005 (17-3-2005). בהתאם לתיקון, לגבי התקופה שבין תום תקופת הדיווח הכספי האחרונה בגינה נזקף למבוטח העובר עודף או גירעון אקטוארי, לבין מועד העברת הכספים, יש לזקוף ליתרתו הצבורה תשואה דמוגרפית (ולא שיעור עודף אקטוארי או שיעור גירעון אקטוארי). תחילתו של התיקון ביום 4 בפברואר 2007.

- בחודש פברואר 2007 פרסם המפקח חוזר שעניינו עדכון הוראות בדבר הדיווחים הכספיים של חברות מנהלות של קרנות פנסיה חדשות. החוזר בא בהמשך לחוזר 22-3-2005, והוא מרחיב את דרישות הצגת המידע הנוגע לתהליכים, נתונים ובעלי תפקידים שונים בחברה (רואה החשבון המבקר,

האקטואר והמבקר הפנימי בחברה). בנוסף, קובע החוזר כי רשימת נכסי הקרן המוגשת לממונה יחד עם הדוחות הכספיים, תסוקר על ידי רואה החשבון המבקר של החברה המנהלת. תחילתו של החוזר בדוחות הכספיים השנתיים לשנת 2006.

ענף קופות גמל

להלן יפורטו מגבלות החקיקה המרכזיות המתייחסות לפעילות החברה בענף קופות הגמל וכן עיקרי ההוראות הרגולטוריות שפורסמו בתקופת הדוח והנוגעות לענף זה:

3.1.3.21 תקנות קופות גמל:

קובעות, כי ההון העצמי של חברה מנהלת לא יפחת מסכום של 1 מלש"ח (הסכום צמוד למדד החל במדד שפורסם בחודש נובמבר 2001, והתאמה למדד תעשה בכל סוף שנת כספים).

3.1.3.22 חוק דמי מחלה, התשל"ו-1976, חוק דמי מחלה (היעדרות בשל מחלת ילד), התשנ"ג-1993, חוק דמי מחלה (היעדרות בשל מחלת הורה), התשנ"ד-1994, חוק דמי מחלה (היעדרות בשל מחלת בן זוג), התשנ"ח-1998, חוק דמי מחלה (היעדרות עקב היריון ולידה של בת זוג), התש"ס-2000:

חוקים אלו והתקנות מכוחם קובעים הוראות, בין היתר, לעניין זכאותם של עובדים לקבלת תגמול בגין ימי מחלתם, צבירת ימי מחלה ומגבלות על צבירה זו, תנאי הזכאות לקבלת דמי מחלה, אפשרות לביטוח דמי המחלה בקופת גמל ועוד.

3.1.3.23 חוזרי המפקח

- בחודש יולי 2006 פרסם המפקח חוזר שעניינו דיווח לממונה על שוק ההון על נושאי משרה בחברה מנהלת של קופת גמל. החוזר נוגע למועמדים למינוי כנושאי משרה שהחברה מצרפת לשורותיה, והוא כולל שאלון פרטים אישיים למועמד, הצהרת המועמד וטופס למילוי על ידי החברה. חוזר זה, כמו קודמים לו שעסקו בנושא זה, נועד להגביר את הפיקוח על מינויים של נושאי משרה לחברות אלו.

- בחודש ינואר 2007 פרסם המפקח חוזר מעודכן בעניין דוח חודשי של קופות הגמל המתקן חוזר קודם והוא חוזר נוסף ברצף של חוזרים שמטרתם יצירת דיווח חודשי נרחב, מלא ואחיד של המוצרים הפנסיונים השונים. החוזר מפרט את דרישות הדיווח החודשי בגין קופות גמל.

3.1.4 שינויים בהיקף הפעילות בתחום, ברווחיותו ובתמהיל הלקוחות

(1) ענף ביטוח חיים

היקף הפעילות

בשנת הדוח נרשמה עליה של כ-4.7% בהיקף פרמיית ביטוח חיים של הקבוצה. העלייה הושפעה ממספר גורמים: גידול במכירות חדשות, גיוס סוכנים חדשים, שיפור המצב הכלכלי במשק ועוד.

במכירות החדשות של פוליסות ביטוח חיים בשנת הדוח חל גידול של כ-14.9%. הגידול נובע משני מקורות עיקריים:

- סינרגיה בין תחומי הפעילות בקבוצה;

- הגברת החשיבות של מרכיב התשואה בהחלטת הרכישה של הלקוחות והיות הקבוצה מובילה לעניין זה בתחום פעילות זה בשוק.

רווחיות

רווחיות הקבוצה בתחום זה מושפעת מהיקף ההכנסות המורכבות מדמי ניהול, רווח על מרכיב הריסק בפרמיה והכנסות מהשקעות, לעומת ההוצאות, הכוללות הן את תגמול הסוכן ואנשי השיווק (להלן: "הוצאות שיווק") והן את הוצאות התפעול. הכנסות מפוליסה נרשמות לאורך כל חיי הפוליסה, כולל רווחים מהפרמיות והכנסות מרווח על השקעות. הוצאות השיווק מתחלקות לשניים: הוצאות שנרשמות ומשולמות בסמוך למכירת הפוליסה והוצאות שמשולמות לאורך חיי הפוליסה. שילוב אלמנטים אלה, יוצר מערכת שבה רווחיות הענף תלויה באירועי מכירה בעבר ובהווה, בהמשכיות בעתיד של תשלומי הפוליסה ובהתפתחות הסטטיסטיקה של אירועים ביטוחיים. לתיאור השפעת כללי ה-DAC על רישום הוצאות הרכישה, ראו סעיף 3.1.7 להלן.

כאמור, מושפעת הרווחיות מהפער בין הפרמיה הנגבית בגין הערכת מרכיב הריסק לעלותו בפועל. הארכת תוחלת החיים משפיעה על הרווחיות הן בתוכניות הריסק, והן בתוכניות בהן משולמת קצבה לכל אורך חיי המבוטח. לעניין ניתוח הרווחיות ראו סעיף 2.2.1

תמהיל לקוחות

ראו סעיף 3.4 להלן.

(2) ענף הפנסיה

היקף הפעילות

בשנת 2006 לא חל שינוי בשיעור דמי הניהול המרבי שרשאית מנורה מבטחים פנסיה לגבות בקרן הפנסיה "מבטחים החדשה", שניהולה מהווה את עיקר הפעילות של הקבוצה בתחום הפנסיה. בראשית שנת 2006 חל שינוי במבנה דמי הניהול הנגבים מקרן הפנסיה "מבטחים משלימה" כמפורט להלן בסעיף זה. יחד עם זאת, לנוכח התחרות בענף, מנורה מבטחים פנסיה מעניקה לעמיתי קרנות הפנסיה הטבות בדמי ניהול אשר מיועדות להגדלת הצבירה שלהם בקרן או לרכישת כיסויים ביטוחיים משלימים. הטבות אלו מקטינות את דמי הניהול האפקטיביים הנגבים מעמיתי הקרן. במסגרת מעבר עמיתים בין קרנות פנסיה חדשות, הועברו בשנת 2006, כספי צבירה של עמיתים מקרנות הפנסיה שבניהול מבטחים החדשה לקרנות פנסיה חדשות אחרות בהיקף כספי נטו של כ- 91 מלש"ח (העברות מקרן הפנסיה אל קרנות אחרות בניכוי העברות אל קרן הפנסיה).

רווחיות

סך ההכנסות בשנת הדוח עמד על כ- 182 מלש"ח, לעומת כ- 161 מלש"ח בשנת 2005 - גידול של כ- 13%. הרווח לפני מס בשנת 2006 היה 85 מלש"ח, לעומת 72 מלש"ח בשנת 2005 - גידול של כ- 18%.

בהתאם להוראות תיקון מס' 3 (ראו סעיף 3.1.3.6 לעיל), החל משנת 2006 השתנה שיעור דמי הניהול אותו רשאית מנורה מבטחים פנסיה לגבות מעמיתי "מבטחים משלימה" בגין כספים שהופקדו בקרן פנסיה זו בשנת 2006 ואילך. השינוי לא השפיע מהותית על דמי הניהול שגובה מנורה מבטחים פנסיה מ"מבטחים משלימה". לעניין ניתוח הרווחיות ראו סעיף 2.2.1.

תמהיל לקוחות

ראו סעיף 3.4 להלן.

(3) ענף קופות הגמל

היקף הפעילות

דמי הניהול שנגבו על ידי מנורה מבטחים גמל היו בשנת 2006 כ- 19 מלש"ח לעומת כ- 2 מלש"ח בשנת 2005 - גידול של כ- 886%. הגידול הניכר בהכנסות מדמי ניהול נובע בעיקר מרכישת פעילות של קופות גמל חדשות, בהיקף משמעותי, בחודשים נובמבר ודצמבר בשנת 2005. בנוסף, נרכשה פעילות נוספת של קופות גמל במהלך שנת 2006. כמו כן, החברה החלה לשווק את קופות הגמל שבבעלותה באמצעות מתווכים שונים, כדוגמת סוכני ביטוח, והן על ידי המשך הפקדות של עמיתים קיימים.

רווחיות

מאחר ושנת 2005 היוותה שנת מפנה בפעילותה של החברה, הושקעו בה משאבים רבים אשר החלו להניב תוצאות בשנת 2006. כתוצאה מכך, סיימה מנורה מבטחים גמל את שנת 2005 בהפסד של כ- 700 אלף ש"ח. בשנת 2006 ניתן לראות את תחילת השינוי והחברה החלה להרוויח. סך הרווח הינו כ- 1.3 מלש"ח.

במהלך שנת 2006 מנורה מבטחים גמל העלתה את דמי הניהול של קופות שבניהולה. את התוצאות המלאות של השפעת מהלך זה ניתן יהיה לראות בשנת 2007. לעניין ניתוח הרווחיות ראו סעיף 2.2.1.

תמהיל לקוחות

ראו סעיף 3.4 להלן.

3.1.5 גורמי הצלחה הקריטיים בתחום הפעילות והשינויים החלים בהם

להערכת הקבוצה, גורמי הצלחה הקריטיים בתחום הפעילות הינם, בין היתר, איתור הצרכים של הלקוחות ויכולת שימור הלקוחות, יכולת השיווק וההפצה לגיוס לקוחות חדשים, שימור התיק הקיים, מובילות בתחום התשואה ללקוח, התייעלות בתשומות הייצור תוך שמירה על רמת השירות ושיפור מערכות המידע בתחום זה.

גורמי הצלחה נוספים, ייחודיים לענף קרנות הפנסיה, הינם, בין היתר, תשואה דמוגרפית והיערכות מהירה לשינויים רגולטוריים.

גורמי הצלחה נוספים, ייחודיים לענף קופות הגמל הינם, בין היתר, מצב שוק ההון מבחינת מחזורי פעילות ותשואות, יעילות תפעולית, הפעלת בקרה יעילה על גורמי חוץ, קביעת דמי ניהול תחרותיים, נגישות לערוצי הפצה ושיווק, תמהיל ומגוון מוצרים.

3.1.6 תחליפים למוצרי תחום הפעילות

מוצרי תחום הפעילות הינם תחליפיים זה לזה, במידה רבה, אולם התחליפיות אינה מלאה, שכן מוצרי הענפים השונים בתחום אינם בעלי מאפיינים זהים לחלוטין, כפי שיפורט להלן.

בכל הענפים שבתחום ישנם מוצרי חסכון לגיל פרישה, אשר המוצרים התחליפיים העיקריים המתחרים בהם הינם תכניות החסכון בבנקים ופיקדונות למיניהם.

לשינויים רגולטוריים, בעיקר בתחום הטבות המס השונות, בנושא הניוד, חקיקות בכר ותזכיר חוק פנסיית חובה עשויה להיות השפעה מהותית על מידת התחליפיות הפנימית בין מוצרי התחום ועל מידת התחליפיות בינם לבין מוצרים פנסיוניים אחרים.

את מרכיבי הריסק, לרבות הנכות הקצבתית, ניתן לרכוש בקרן הפנסיה כתחליף למוצרי ביטוח החיים. יחד עם זאת, תשלום חד פעמי ("פיצוי") בקרות אירוע ביטוחי ניתן לרכוש רק בחברת ביטוח.

3.1.7 חישוב הוצאות רכישה בביטוח חיים

בתקנות פרטי דין וחשבון נקבע בין היתר, שינוי בכללי הדיווח החשבונאי, לפיו הוצאות רכישה של ביטוחי חיים יפרסו לאורך חיי הפוליסה (להלן: "הוצאות רכישה נדחות – DAC – (Deferred Acquisition Costs)").

הוצאות רכישה נדחות הינן הוצאות רכישה של עסקי ביטוח חיים הנרשמות כהוצאה בעת תשלומן, ומבוצעות בשנים הראשונות לפוליסה. היות והפרמיות, הנגבות במשך כל תקופת החיים של הפוליסות, כוללות מרכיב לכיסוי הוצאות אלה, ניתן לראותן, במובן חשבונאי, כהוצאות נדחות העומדות להפחתה. בכל מקרה של ביטול או סילוק של פוליסה מתבטלת יתרת כל הוצאות הרכישה הנדחות בגין אותה פוליסה.

שיטת ה-DAC חלה לגבי פוליסות ביטוח חיים הנמכרות החל מיום 1.1.1999, ולפיה ה-DAC יופחת בשיעורים שווים על פני תקופת הפוליסה, אך לא יותר מ-15 שנים.

הוצאות רכישה נדחות בגין פוליסות שהופקו עד ליום 31 בדצמבר 1998, ימשיכו להיכלל, כאמור, על בסיס שיטת "ניכוי הצילמר", לפי שיעורים מהפרמיה או מהסכום שבסיכון בהתאם לתוכניות הביטוח השונות. לפרטים נוספים ראו באור 12 לדוחות הכספיים.

בחוזר המפקח לעניין יישום הפחתת הוצאות הרכישה הנדחות בביטוח חיים, הובהר, בין היתר, כי יש לשמור על ערך פדיון מובטח בתוכניות הביטוח השונות.

בשנת 2004, פרסם המפקח תיקון לתקנות ההון המינימלי על פיהן, דרישות ההון העצמי המינימלי יעמדו מיום הפקת הפוליסה בגין פוליסות שיופקו החל מיום 1 בינואר 2005¹, בהיקף של 100% מהוצאות הרכישה הנדחות. תיקון זה, משפיע על שינוי מנגנון התגמול לסוכנים על-ידי פריסת העמלות לאורך חיי הפוליסה, תוך צמצום הוצאות הרכישה הנדחות, כמפורט בסעיף 11.2.9 להלן.

נכון ליום 31 בדצמבר 2006 יתרת הוצאות הרכישה הנדחות ב-DAC הייתה כ-568.6 מיליון ₪.

3.1.8 השקעות כספי ביטוח חיים

השקעות במסגרת ביטוח חיים נועדו לכסות את התחייבויות חברת הביטוח המגולמות בעתודה, כפי שהן מוערכות על ידי האקטואר הממונה.

תקנות דרכי השקעה כוללות הוראות הנוגעות בדבר כללי השקעה של נכסים המוחזקים כנגד ההתחייבויות השונות וכן כללים לעניין דרכי ניהול השקעות המבטח.

עיקר עתודות הביטוח נובעות ממרכיב החיסכון אשר נצבר בפוליסות. קיימת עתודה גם לתשלומי תביעות ריסק (מוות, אי-כושר עבודה, סיעודי וכד') אשר בחלקן צמודות מדד ובחלקן מתנהגות בדומה לפוליסות משתתפות ברווחים, כמפורט להלן.

ביטוח חיים צמוד (פוליסות מבטיחות תשואה)

בגין עתודות של תוכניות ביטוח חיים ששווקו בשנים שעד וכולל 1990 נחתמו בין החברה לבין ממשלת ישראל הסכמי השקעה המכונים "הסכמי ח"ץ" (חיים צמוד) המסדירים את השקעות עתודות הביטוח כאמור באג"ח מיוחדות המונפקות על ידי מדינת ישראל (להלן: "איגרות חוב מיועדות").

¹ לגבי פוליסות שהופקו עד ליום 31 בדצמבר 2003 וההפקדות שיבוצעו בגין פוליסות אלו עד ליום 31 בדצמבר 2004 לא חלו שינויים על פי התיקון כאמור.

איגרות החוב הנ"ל נשאו ריבית צמודה בשיעור שהלך ופחת עם השנים מ- 6.2% ל- 4%. התשואה למבטח נגזרה מריבית איגרות החוב המיועדות, בניכוי מרווח למבטח. במהלך השנים האחרונות פדתה מנורה מבטחים ביטוח בהתאם להסדר עם משרד האוצר, חלק מאיגרות החוב המיועדות והמירה אותן לנכסים בעלי תשואה עודפת. סך ההשקעות החילופיות, השקעות חופשיות במקום איגרות חוב מיועדות, הסתכם ליום 31.12.2006, ב- 648 מיליון ₪.

ביטוח חיים משתתף ברווחים (פוליסות תלויות תשואה)

החל מינואר 1991 הנפיקה החברה פוליסות משתתפות ברווחי השקעה. בפוליסות שנמכרו עד ליום 31.12.2003 התשואה למבטחים נקבעת לפי שיעור התשואה המושגת בפועל על ההשקעות, בניכוי דמי ניהול קבועים בגובה 0.6% מהצבירה (בחישוב שנתי) ודמי ניהול משתנים בגובה 15% מהרווחים הריאליים שהושגו.

החל משנת 2004, מנורה מבטחים ביטוח מוכרת פוליסות בהן דמי ניהול קבועים בלבד בגובה עד 2% מהצבירה.

הפוליסות כאמור לעיל מכונות פוליסות משתתפות ברווחים, היינו, פוליסות שבהן כספי החיסכון מושקעים באפיקי השקעות שונים. הרווחים שנובעים מהשקעות אלו נזקפים על מרכיב החיסכון בפוליסה. בפוליסות מעורב (מסורתי) כמפורט בסעיף 3.2 להלן, כאשר ההשקעות מניבות תשואות חיוביות, מתווסף בonus לסכום הביטוח או ערך הפדיון, או לחילופין כאשר הן מניבות תשואות שליליות - מקזזים אותן מסכום הביטוח/מהפדיון או שהמבטח משלם פרמיה נוספת. בפוליסות מסוג "עדיף" כמפורט בסעיף 3.2 להלן, מנגנון זה אינו קיים בדרך כלל. במידה ונגרם הפסד ריאלי בהשקעות, לא נגבים דמי ניהול משתנים עד לכיסוי ההפסד.

לתיאור מערך ההשקעות של הקבוצה, ראו סעיף 11.3 להלן.

לפירוט הנכסים וההתחייבויות בביטוח חיים ראו נספח א' לדוחות הכספיים.

3.1.9 שינויים בהסדרי ביטוח משנה בתחום

לתיאור השינויים בהסדרי ביטוח המשנה בתחום ראה סעיף 3.6 להלן.

3.1.10 ענפי פנסיה וגמל – דמי ניהול

ענף הפנסיה: להלן פרטים על שיעור דמי הניהול הסטטוטוריים ושיעור דמי הניהול שנגבו בפועל בשנים 2005 ו-2006:

2005	2006			
6%	6%	מדמי הגמולים	שיעור דמי ניהול סטטוטוריים	מבטחים החדשה
0.50%	0.50%	מנכסי הקרן		
4.31%	4.57%	מדמי הגמולים	שיעור דמי הניהול שנגבו בפועל	
0.44%	0.39%	מנכסי הקרן		

2005	2006			
0.31%	0.67%	מדמי הגמולים	שיעור ההטבות שניתנו למבוטחים (כולל עמלות לסוכנים)	
---	---	מנכסי הקרן		
4%	3.9%	מדמי הגמולים	שיעור דמי ניהול, נטו כולל הטבות ועמלות	
0.44%	0.39%	מנכסי הקרן		
3%	---	מדמי הגמולים	שיעור דמי ניהול סטטוטוריים	מבטחים משלימה
0.5%	0.5%	מנכסי הקרן הנובעים מהפקדות עד 31.12.05		
---	2.00%	מנכסי הקרן מהפקדות החל מ- 1.01.06		
---	---	מדמי הגמולים	שיעור דמי הניהול שנגבו בפועל	
0.5%	0.5%	מנכסי הקרן הנובעים מהפקדות עד 31.12.05		
0.5%	0.5%	מנכסי הקרן מהפקדות החל מ- 1.01.06		

2005	2006			
---	---	מדמי הגמולים	שיעור ההטבות שניתנו למבוטחים (כולל עמלות לוסוכנים)	
---	---	מנכסי הקרן		
---	---	מדמי הגמולים	שיעור דמי ניהול, נטו כולל הטבות ועמלות	
---	---	מנכסי הקרן		

ענף קופות גמל:

להלן פרטים על שיעור דמי הניהול הסטטוטוריים ושיעור דמי הניהול שנגבו בפועל עבור כל המוצרים בתחום הפעילות בשנים 2005 ו-2006:

2006	2005	
מנורה מבטחים גמל		
2%	2%	שיעור דמי ניהול סטטוטורי
1.17%	0.09%	שיעור דמי ניהול שנגבו בפועל
מבטחים תגמולים ופיצויים²³		
2%	2%	שיעור דמי ניהול סטטוטורי
1.15%	0.95%	שיעור דמי ניהול שנגבו בפועל
מנורה גמל אלדר³		
2%	2%	שיעור דמי ניהול סטטוטורי
1.25%	0.98%	שיעור דמי ניהול שנגבו בפועל
מנורה גמל מיתר³		
2%	2%	שיעור דמי ניהול סטטוטורי
1.03%	0.3%	שיעור דמי ניהול שנגבו בפועל
מנורה גמל אמיר		
2%	---	שיעור דמי ניהול סטטוטורי
0.79%	----	שיעור דמי ניהול שנגבו בפועל
מנורה השתלמות		
2%	2%	שיעור דמי ניהול סטטוטורי
0.92%	0.01%	שיעור דמי ניהול שנגבו בפועל
מנורה מבטחים השתלמות		
2%	2%	שיעור דמי ניהול סטטוטורי
0.9%	0.04%	שיעור דמי ניהול שנגבו בפועל
מנורה מסד השתלמות³		

2 לתוך הקופה מוזגו בשנת 2006 מבטחים קופה לפיצויים ולתגמולים ומבטחים מרכזית לפיצויים.
3 אין בידי החברה מידע אודות שיעור דמי הניהול בתקופה שקדמה לשנת 2005, תקופה שבה לא נוהלה קרן השתלמות זו על ידי החברה כאמור לעיל.

2006	2005	
2%	2%	שיעור דמי ניהול סטטוטורי
1.25%	1%	שיעור דמי ניהול שנגבו בפועל
מנורה מרכזית לפיצויים מורג4		
2%	2%	שיעור דמי ניהול סטטוטורי
1.25%	0.95%	שיעור דמי ניהול שנגבו בפועל
מבטחים - מרכזית לפיצויים³		
2%	2%	שיעור דמי ניהול סטטוטורי
0.94%	0.80%	שיעור דמי ניהול שנגבו בפועל
מנורה מרכזית לפיצויים		
2%	2%	שיעור דמי ניהול סטטוטורי
1.43%	0.05%	שיעור דמי ניהול שנגבו בפועל
קופות גמל למטרה אחרת – חופשה, חגים והבראה		
2%	2%	שיעור דמי ניהול סטטוטורי
1.99%	1.90%	שיעור דמי ניהול שנגבו בפועל

ב-1 לחודש אפריל 2006 מוזגה קופת הגמל מבטחים קופה לתגמולים ופיצויים לתוך מבטחים תגמולים ופיצויים וכן מוזגה מבטחים - מרכזית לפיצויים לתוך מבטחים מרכזית לפיצויים.

ב-1 לחודש יוני 2007 תמוזג, ככל הנראה, מנורה גמל אלדור לתוך מנורה גמל מיתר. אישור עקרוני התקבל מטעם הממונה על שוק ההון ביטוח וחסכון (ראו גם סעיף 3.2.3(ג)(א) להלן).

3.2 מוצרים ושירותים

כללי

המוצרים הנמכרים בתחום זה הינם בביטוח חיים – פוליסות ביטוח ובקרנות הפנסיה וקופות גמל – זכויות על פי תקנונים. המוצרים נמכרים לעיתים כשהם משולבים זה בזה.

(1) ביטוח חיים

סעיף זה כולל תיאור כללי ותמציתי של מוצרי ביטוח וכיסויים ביטוחיים. התנאים המלאים והמחייבים הם התנאים המפורטים בכל פוליסה ו/או תקנון, לפי העניין. התיאור הינו לצרכי דוח זה בלבד ולא ישמש לצרכי פרשנות הפוליסה ו/או התקנון.

(א) תיאור כללי

הקבוצה משווקת פוליסות ביטוח מנהלים, פוליסות ביטוח לעצמאיים (הכפופות לתקנות קופות גמל) וכן פוליסות ביטוח פרט. פוליסות אלה (הכפופות לתקנות קופות גמל או שאינן כפופות להן) יכולות לכלול מרכיב חיסכון הוני או קצבתי או שילוב ביניהם וכן מרכיבי ריסק למיניהם, או כל אחד מהמרכיבים שהוזכרו בנפרד מאחרים (ריסק לסוגיו בלבד או חיסכון לסוגיו בלבד).

מסלול הוני

הינו מסלול המעניק למבוטח אפשרות למשוך את ערכי הפדיון בסכום חד פעמי, בכפוף לתנאי הפוליסה והוראות הדין.

4 אין בידי החברה מידע אודות שיעור דמי הניהול בתקופה שקדמה לשנת 2005, תקופה שבה לא נוהלה קופה זו על ידי החברה כאמור לעיל.

מסלול קצבה

הינו מסלול בו זכאי המבוטח לקצבה לכל ימי חייו, בהתאם לנוסחה שנקבעה בפוליסה.

להלן פירוט סוגי המוצרים העיקריים בביטוחי חיים שמשווקת הקבוצה:

פוליסת "סטטוס"

פוליסת ביטוח שהחליפה החל משנת 2004 את פוליסת הביטוח "עדיף" הנזכרת להלן. בפוליסה זו קיימת הפרדה מוחלטת בין מרכיבי הריסק, החיסכון וההוצאות. הפוליסה משווקת הן כפוליסת ביטוח מנהלים (סטטוס מנהלים), הן כפוליסת ביטוח פרט (סטטוס פרט) והן כפוליסות ביטוח לעצמאיים (סטטוס תגמולים לעצמאיים). בפוליסות ביטוח סטטוס סכום הביטוח והפרמיה יכולים להשתנות על פי החלטת המבוטח, בכפוף לתנאי החיתום. פוליסה מסוג סטטוס הינה פוליסת ביטוח במסלול הוני או קצבתי, על פי בחירת המעסיק או המבוטח.

פוליסת TOP FINANCE*

פוליסת ביטוח הכוללת מרכיב חיסכון בלבד, המשווקת הן כפוליסת פרט והן כפוליסה לעצמאיים.

פוליסת TOP FINANCE קופה מרכזית לפיצויים*

פוליסת ביטוח הכוללת מרכיב חיסכון בלבד ומאפשרת למעסיק לצבור את התחייבויותיו לתשלום פיצויים לעובדיו, הכל בכפוף לתקנות קופות גמל.

פוליסת "עדיף"

עד לסוף שנת 2003 שיווקה הקבוצה פוליסת ביטוח "עדיף" בה דמי הביטוח מפוצלים בין מרכיב הריסק (כולל הוצאות) לבין מרכיב החיסכון, אשר היחס ביניהם נקבע על ידי בעל הפוליסה או המבוטח.

פוליסת "מעורב" (מסורתי)

עד לסוף שנת 2003 שיווקה הקבוצה פוליסת ביטוח מסוג "מעורב" (מסורתי), אשר בה סכום הביטוח מורכב ממרכיב החיסכון בתוספת מרכיב הריסק כשהם שלובים יחדיו. בקורות מקרה ביטוח (מוות או תום תקופה) משולם סכום הביטוח הקבוע הנקוב בפוליסה.

בכל סוגי הפוליסות הנ"ל, רשאי המבוטח/בעל הפוליסה לפדות את הפוליסה לפני הגיעה למועד תום התקופה, על-פי ערכי הפדיון הנקובים בה, ובכפוף לתקנות קופות גמל או כל הסדר תחיקתי אחר החל על הפוליסה, לפי העניין.

(ב) סוגי תוכניות ביטוח בענף ביטוח החיים

להלן פירוט תוכניות הביטוח העיקריות המשווקות על ידי הקבוצה החל משנת 2004:

ביטוח מנהלים

פוליסות ביטוח המשלבות חסכון, ריסק (מוות) ולעיתים כיסוי למקרה אובדן כושר עבודה כמרכיב בתנאים הסוציאליים במסגרת יחסי עובד-מעביד.

הפרמיה מהווה אחוז מוסכם משכרו של המבוטח, כפי שמתעדכן מעת לעת, פוליסות אלה כפופות לתקנות קופות גמל.

* נתוני הפרמיות והתביעות של פוליסות אלה אינם נכללים בדוח עסקי ביטוח חיים.

קהל היעד לפוליסות ביטוח המנהלים הינו מעסיקים ובעלי שליטה בחברות המעוניינים לרכוש לעובדיהם או לעצמם, בהתאמה, ביטוח מנהלים במסגרת יחסי עובד-מעביד.

ביטוח פרט

פוליסות ביטוח ללקוחות פרטיים הכוללות ריסק או כיסוי למקרה אובדן כושר עבודה ולעיתים משלבות גם מרכיב חיסכון.

קהל היעד לפוליסת ביטוח פרט הינו לקוחות פרטיים, שכירים ועצמאים כאשר הפוליסות לעצמאים כפופות לתקנות קופות גמל.

ביטוח חיים ריסק טהור

פוליסות מסוג ריסק המעניקות תשלום למוטבים של מלוא סכום הביטוח, בתשלום אחד, בכל מקרה של מות המבוטח, למעט במקרה של התאבדות במהלך השנה הראשונה.

פוליסות ביטוח חיים ריסק טהור משווקות על ידי הקבוצה, הן ליחידים כפוליסת ביטוח חיים "ריסק פרטי" והן כהרחבה לפוליסות ביטוח חיים אחרות, כגון סטטוס.

במסגרת פוליסות ביטוח "ריסק פרטי" משווקת הקבוצה פוליסות ביטוח ריסק משכנתא, המבטחת את חיי הלווה בגובה יתרת ההלוואה בשילוב ביטוח מבנה הדירה.

פוליסות מסוג ריסק קבוצתי משווקות בדרך כלל למעסיקים המעוניינים לבטח את הפרטים בקבוצה בכיסוי למקרה מוות בלבד על פי תקנות ביטוח חיים קבוצתי.

ביטוח אובדן כושר עבודה

כיסוי לאובדן כושר עבודה מעניק למבוטח, לאחר תקופת המתנה, תשלום חודשי ושחרור מתשלום פרמיה בפוליסה במקרה של נכות הגורמת לאובדן כושר עבודה, מלא או חלקי, כתוצאה ממחלה או תאונה. כיסוי זה נמכר בד"כ ככיסוי נוסף לפוליסות הביטוח אחרות כגון סטטוס.

הפוליסה כאמור נמכרת ללקוחות שכירים, עצמאיים ופרטיים.

פוליסות מסוג אובדן כושר עבודה קבוצתי משווקות בדרך כלל למעסיקים המעוניינים לבטח את הפרטים בקבוצה בכיסוי למקרה של אובדן כושר עבודה בלבד. פוליסות אלה ישווקו החל מיום 1.4.07 בהתאם לתקנות מיוחדות שהותקנו לעניין זה.

ביטוח סיעודי

תוכנית המעניקה למבוטח פיצוי חודשי במקרה בו המבוטח הינו במצב סיעודי, שאינו מאפשר ביצוע פעילות יומיומיות בסיסיות, כולן או חלקן, בהתאם לתנאי הפוליסה. הפיצוי כאמור משולם כל עוד המבוטח במצב סיעודי, אך לא יותר מהתקופה הנקובה בפוליסה.

פוליסה זו נמכרת בעיקר ללקוחות פרטיים.

ביטוח מחלות קשות

פוליסה המבטיחה למבוטח קבלת פיצוי כספי חד פעמי במקרה של גילוי מחלה קשה מתוך רשימת מחלות מוגדרת ובהתאם לתנאי הפוליסה.

הפוליסה נמכרת ללקוחות פרטיים.

אחר

(א) ביטוח ריסק למקרה מוות מתאונה

"מוות מתאונה" הינו כיסוי נוסף המעניק למוטבים בעת מקרה מוות של המבוטח כתוצאה מתאונה, סכום כספי חד-פעמי בנוסף לסכום הביטוח היסודי.

(ב) ביטוח למקרה נכות מתאונה

כיסוי נוסף המעניק סכום כספי חד-פעמי במקרה של נכות עקב תאונה. במקרה של נכות מלאה ותמידית ישולם סכום הביטוח במלואו, ובמקרה של נכות חלקית ישולם סכום ביטוח יחסי מתוך סכום הביטוח המלא בהתאם לטבלה הקבועה בפוליסה.

(ג) ביטוח למקרה נכות מקצועית

הרחבה לפוליסה המעניקה למבוטח סכום כספי חד-פעמי במקרה של תאונה או מחלה שבעקבותיהם נשלל מהמבוטח באופן מוחלט ותמידי הכושר לעסוק במקצועו או בעיסוק אחר סביר ומתאים. במקרה של נכות מלאה ותמידית ישולם סכום הביטוח במלואו, ותבוטל הפוליסה על כל הכיסויים האחרים שבה, ובמקרה של נכות חלקית ישולם סכום הביטוח באופן יחסי לפי שיעור הנכות.

כל הפוליסות כאמור נמכרות ללקוחות המבקשים לשפר את פוליסת ביטוח החיים שלהם.

(2) פנסיה

(א) קרן פנסיה חדשה מקיפה "מבטחים החדשה"

קרן פנסיה חדשה מקיפה, שהוקמה בשנת 1995, בה מבוטחים עובדים שכירים ועצמאים (עובדים-עצמאים, עובדים-שכירים המפקידים כספים בקרן במעמד עצמאי ועצמאים שאינם עובדים), שהחלו להיות מבוטחים בקרן פנסיה משנת 1995 ואילך. הקרן מעניקה כיסויים למקרי מוות, אובדן כושר עבודה ופרישה לפנסיה בגיל זקנה כמפורט בתקנון הקרן. ההפקדות לקרן מוגבלות בתקרה של עד 20.5% מכפל השכר הממוצע במשק.

היקף דמי הגמולים שגבתה החברה המנהלת (בקרנות המנוהלות על ידה) בשנת 2006 הינו כ- 2.5 מיליארד ₪ והיקף הנכסים שלה, לסוף שנת 2005, הינו כ-17.3 מיליארד ₪.

במבטחים החדשה קיימים כ-490,000 עמיתים, מתוכם למעלה מ-230,000 עמיתים פעילים. הקרן משלמת קצבה ל-2,500 זכאים (גמלאים, נכים ושארים) עבור כ-1,900 עמיתי הקרן הזכאים לקצבה.

זכויות וחובות העמיתים נקבעות בתקנון הקרן אשר היה מבוסס, עד שנת 2005, על שיטה של צבירת "מנות פנסיה", המחושבות באמצעות הכפלת דמי הגמולים המופקדים בקרן במקדם המתאים בתקנון. בגיל פרישה זכאי העמית לפנסיית זקנה השווה לסכום מנות הפנסיה שצבר המוכפל במקדם אקטוארי שנקבע על פי הוראות התקנון.

בחודש מרס 2005 נכנס לתוקפו תקנון חדש, שהוכן לפי דרישתו של המפקח, הערוך בהתאם להוראות חוזר פנסיה 9/2004, שעניינו הוראות לניהול קרן פנסיה חדשה מקיפה כ"קרן תשואה". לפי הוראות התקנון החדש ייצבר לזכות כל עמית בקרן סכום צבור, שחלוקתו במקדם אקטוארי מתאים תניב את פנסיית הזקנה שיהיה זכאי לה בגיל הפרישה, לפי נתוני הפנסיה שהעמית קבע. כמו כן, יוענק לעמית כיסוי ביטוחי למקרי נכות ומוות לפני גיל הפרישה. היקף הכיסויים ייקבע לפי מסלול הפנסיה בו בחר העמית (מבין שבעה מסלולים אפשריים, כמפורט להלן), ולפי גילו במועד הצטרפותו לקרן והתפתחות השכר שלו, והכל בכפוף להסדר התחיקתי.

התקנון החדש כולל הוראות מעבר, לפיהן הומרו מנות הפנסיה הצבורות לזכות עמיתים קיימים לסכום צבור. תקנון זה תוקן מאז אישורו לראשונה מספר פעמים.

להלן שבעת מסלולי הביטוח:

- א. **מסלול כללי** - מסלול מאוזן, המיועד למי שמעוניין כי הפנסיה שתשתלם לו ולמשפחתו במקרה של אובדן כושר עבודה או פטירה תהיה קרובה לפנסיה הזקנה הצפויה בגיל הפרישה; מסלול זה הוא מסלול ברירת המחדל ב"מבטחים החדשה";
- ב. **מסלול עתיר חסכון** - המיועד למי שמעוניין לקבל פנסיה נמוכה יותר (באופן משמעותי) במקרה של אובדן כושר עבודה או פטירה, אך פנסיית זקנה גבוהה יותר;
- ג. **מסלול עתיר ביטוח** - המיועד למי שמעוניין לקבל פנסיית זקנה נמוכה (באופן משמעותי) מזו שלפי המסלול הכללי, אך פנסיה גבוהה יותר במקרה של אובדן כושר עבודה או פטירה;
- ד. **מסלול נכות מוגבר** - המיועד למי שמעוניין לקבל פנסיית זקנה נמוכה (באופן משמעותי) מזו שלפי המסלול הכללי, פנסיה נמוכה מאד במקרה של פטירה, אך פנסיה גבוהה יותר במקרה של אובדן כושר עבודה;
- ה. **מסלול שאירים מוגבר** - המיועד למי שמעוניין לקבל פנסיית זקנה נמוכה (באופן משמעותי) מזו שלפי המסלול הכללי, פנסיה נמוכה מאד במקרה של אובדן כושר עבודה, אך פנסיה גבוהה יותר במקרה של פטירה;
- ו. **מסלול משולב מוטה חסכון** - שילוב בין המסלול הכללי לבין המסלול עתיר החסכון;
- ז. **מסלול משולב מוטה ביטוח** - שילוב בין המסלול הכללי לבין המסלול עתיר הביטוח;

(ב) קרן פנסיה חדשה כללית "מבטחים משלימה"

"מבטחים משלימה" היא קרן פנסיה חדשה כללית (המכונה "קרן כללית" או "קרן משלימה") המיועדת להפקדות דמי גמולים משכר העולה על כפל השכר הממוצע במשק ולהפקדות חד-פעמיות לצורך רכישת קצבה בגיל פרישה. הקרן הוקמה בשנת 1997, היקף דמי הגמולים שגבתה בשנת 2006 הינו כ-6.5 מיליון ₪ והיקף הנכסים המנוהלים בה בסוף שנת 2006 הסתכם בכ-123 מיליון ₪.

לפי התקנון הקיים של "מבטחים משלימה" ניתנות זכויות לפנסיה בגיל זקנה בלבד, והיא אינה מעניקה כיסוי ביטוחי למקרי נכות ומוות לפני גיל הזקנה. במהלך תקופת הפקדת דמי הגמולים בקרן נצבר לזכות העמית סכום, המומר לפנסיה בעת הפרישה לפנסיית זקנה, בהתאם למקדם האקטוארי המתאים לנתוני הפרישה שבחר בהם העמית (גיל הפרישה שבחר, הבטחת תשלומים לתקופה מוגדרת, זכאות לפנסיית שאירים אחרי פטירתו). אחרי פטירתו של הפנסיונר משולמת לאלמנתו פנסיית שאירים, בשיעור שנקבע לגביה במועד פרישתו של העמית לפנסיה.

משיכת כספים מקרן הפנסיה שלא בדרך של קצבה נעשית לפי הוראות תקנה 41 כט לתקנות קופות הגמל, ובהתאם להן משיכת כספים כזו הינה של הסכום הצבור לזכות העמית בקרן.

בראשית שנת 2006 הגישה מנורה מבטחים פנסיה לאישור הממונה תקנון חדש עבור "מבטחים משלימה" הערוך בהתאם להוראות חוזר פנסיה 14/2005, שענינו הוראות לניהול קרן פנסיה חדשה כללית. בתקנון המוצע ניתן כיסוי פנסיוני מקיף (לפנסיית זקנה, לפנסיית נכות במקרה של אובדן כושר עבודה בגיל העבודה ולפנסיית שאירים במקרה של פטירה בגיל העבודה) ב"מבטחים משלימה", במסלולי ביטוח שונים שביניהם יוכל העמית לבחור, אך נשמרת האפשרות לבחור במסלול פנסיית יסוד (ללא כיסויי ביטוחיים למקרי נכות או פטירה בגיל העבודה). עד מועד פרסום דו"ח זה, טרם אושר התקנון החדש המוצע.

(3) גמל

קופות גמל אישיות לתגמולים ולפיצויים מיועדות לשכירים ולעצמאיים, אלא אם נקבע אחרת בתקנון. ההפקדות בקופה הן על בסיס חודשי לשכירים ואילו עצמאיים יכולים להפקיד את הכספים אחת לתקופה.

מנורה מבטחים גמל מנהלת קופות גמל מ-4 סוגים שונים: קופות גמל אישיות לתגמולים ולפיצויים, קרנות השתלמות, קופות מרכזיות לפיצויים וקופות גמל למטרה אחרת.

(א) קופות גמל אישיות לתגמולים ולפיצויים

מנורה מבטחים גמל מנהלת 7 קופות גמל מסוג זה:

- "מנורה גמל", אשר לה שני מסלולים.
- "מבטחים תגמולים ופיצויים" (לתוכה מוזגה ביום 1 באפריל 2006 קופת הגמל "מבטחים - לפיצויים ותגמולים"; המיזוג נעשה באישור הממונה).
- מנורה גמל - אלדר" (בשמה הקודם - "אלדר - קופת גמל לעצמאיים").
- "מנורה גמל - מיתר" (בשמה הקודם - "מיתר").

מנורה מבטחים גמל קיבלה את אישורו העקרוני של אגף שוק ההון, ביטוח וחיסכון במשרד האוצר למיזוג קופת הגמל מנורה גמל אלדר לתוך קופת הגמל מנורה גמל מיתר. קופת הגמל הממוזגת תוסיף להתנהל כקופת גמל אישית לתגמולים ולפיצויים לשכירים ולעצמאיים.

ביצוע המיזוג בפועל ייעשה לפי תכנית מיזוג שתובא לאישור הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון ובכפוף לאישורו, ותבטיח את זכויותיהם של כלל העמיתים בקופות הגמל המתמזגות. בכל מקרה זכויות העמיתים לא תפגענה מעצם המיזוג ורציפות זכויות העמיתים תימשך כאילו חל כל שינוי מלבד מיזוגה של אלדר במיתר ושינויים נוספים עליהם יורה הממונה. המיזוג אמור להתבצע בחודש יוני 2007.

- "מנורה מבטחים גמל" (בשמה הקודם - "מסד מסלולית"), אשר בוטלה ביום 31.12.2006.
- "מנורה גמל אמיר" - קופת גמל לשכירים ועצמאיים אשר נרכשה על ידי מנורה מבטחים גמל מבנק הפועלים ומבטחים מוסד לביטוח סוציאלי של העובדים בע"מ (בניהול מיוחד) ("מבטחים הותיקה") ביום 1.11.2006. לקופה שני מסלולים: מסלול מנורה גמל אמיר א', המבטיח 5.5% תשואה שנתית, אשר סגור להפקדות לעמיתים חדשים ומופקדים בו כ-74 מלש"ח ומסלול מנורה גמל אמיר ד' - מסלול כללי, רגיל, הפתוח להפקדות, אשר המופקדים בו כ-250 מלש"ח.
- "פלס" - בהתאם להסכם אשר נחתם ביום 6.3.2007 בין מנורה גמל לבין בנק הפועלים בע"מ (להלן - "הבנק") והאיגוד הארצי למסחר בישראל (להלן ביחד - "המוכרות") רכשה מנורה גמל את הפעילות של פלס קרן גמולים לעצמאיים בע"מ, אשר הינה חברה מוגבלת בערבות ופועלת כקופת גמל לתגמולים לעצמאיים ובה שלושה מסלולים: שני מסלולים מבטיחי תשואה בהתאם להוראות תקנון הקופה ומסלול שלישי אשר אינו מבטיח תשואה. עם ובכפוף לקבלת האישורים הנדרשים על פי דין לרבות אישור הממונה להעברת פעילות הקופה כאמור לעיל, כוונת החברה לבצע מיזוג של קופה זו עם קופת הגמל "מנורה גמל - אמיר".

(ב) קרנות השתלמות

קרן השתלמות מיועדת לשכירים ולעצמאיים. ההפקדות בקרן השתלמות הן על בסיס חודשי לשכירים. עצמאיים יכולים להפקיד את הכספים אחת לתקופה.

מנורה מבטחים גמל מנהלת 3 קרנות השתלמות:

- "מנורה השתלמות", אשר לה שני מסלולים.
- "מנורה מבטחים השתלמות".
- "מנורה מסד השתלמות" (בשמה הקודם - "מסד השתלמות"), אשר לה חמישה מסלולים, אשר אינם פעילים, למעט המסלול הכללי. החברה שוקלת הפעלת חלק מהמסלולים.

(ג) קופות מרכזיות לפיצויים

קופה מרכזית לפיצויים מיועדת למעביד, המבקש לצבור כספים להבטחת פיצויי פיטורין לעובדיו. הקופה אינה קופה אישית, העמית הינו המעביד וצבירת הכספים היא במרוכז על שם המעביד, עבור עובדיו. ההפרשות לקופה מוכרות כהוצאה למעביד והכספים נמצאים בבעלותו עד לשחרורם לטובת עובדיו.

מנורה מבטחים גמל מנהלת 3 קופות מרכזיות לפיצויים:

- "מבטחים מרכזית לפיצויים" (לתוכה מוזגה ביום 1 באפריל 2006 קופת הגמל "מבטחים - מרכזית לפיצויים". המיזוג נעשה באישור הממונה).
- "מנורה מרכזית לפיצויים - מורג" (בשמה הקודם - "מורג - קופת גמל מרכזית לפיצויים").
- "מנורה מרכזית לפיצויים" אשר לה שני מסלולים.

(ד) קופת גמל למטרות אחרות

מנורה מבטחים גמל מנהלת 2 קופות גמל למטרות אחרות:

- "מבטחים קופת גמל למטרות חופשה, חגים והבראה" - קופת גמל אישית למטרה אחרת, המיועדת לעובדים שכירים. ההפקדות בקופה נעשות בידי המעביד, ונרשמות על שם העובד. ההפקדות בקופה הן לצורך כיסוי חובותיו של המעביד לתשלום דמי חופשה, חגים והבראה לעובדיו. שיעורי ההפקדות מתוך השכר המבוטח קבועים בתקנון הקופה כברירת מחדל, אך ניתן לקבוע בהסכם קיבוצי שיעורי הפקדות שונים מאלה הקבועים כברירת המחדל. ההפרשות לקופה זו מוכרות כהוצאה למעביד. הקופה משלמת לעמיתיה את הכספים שנצברו בחשבונם אחת לשנה (במועד שיקבע בתיאום עם המעביד) או בעת פרישה מעבודה (שאז רשאי העובד למשוך את כספו ללא צורך באישור המעביד).
- "מבטחים רפואה שלמה" - קופת גמל לדמי מחלה, המיועדת למעבידים. אשר נכון למועד דוח זה איננה פעילה, ואישור קופת הגמל שניתן לה בתוקף עד ליום 31.3.2007.

(ה) מוצרים חדשים

מנורה מבטחים גמל הגישה בקשה למפקח האוצר להקמתה של קופה מרכזית לפיצויים נוספת, אשר נכון לשלב זה ממתנה לאישור.

3.3 פילוח נתונים עבור מוצרים ושירותים

(1) ביטוח חיים

ההכנסות מפרמיות בביטוח חיים* בשנת 2006 עמדו על סך של כ- 1,492,000 אלפי ₪, המהוות 45.6% מסך כל הכנסות מפרמיות של מנורה מבטחים ביטוח.

* נתוני הפרמיות והתביעות של פוליסות Top Finance אינם נכללים בדוח עסקי ביטוח חיים.

להלן נתונים בדבר החלק היחסי של סוגי פוליסות ביטוחי החיים שמשווקת הקבוצה מהפרמיה של תיק ביטוח החיים של הקבוצה (באלפי ₪):

נתונים לשנת 2006:

סה"כ	אחר	מבטיח תשואה	משתתף ברווחים	
451,170	---	28,379	422,791	ביטוח מנהלים: עדיף מסורתי פוליסות שהונפקו החל מ-1.1.2004
46,595	---	28,689	17,906	
193,837	---	---	193,837	
135,942	---	6,499	129,443	ביטוח פרט: עדיף מסורתי פוליסות שהונפקו החל מ-1.1.2004
125,718	---	45,775	79,943	
102,103	---	---	102,103	
142,764	---	10,957	131,807	ביטוח ריסק פרט
15,016	15,016	---	---	ביטוח ריסק קבוצתי
154,579	9,636	11,959	132,984	ביטוח אובדן כושר עבודה
35,581	308	6,068	29,205	ביטוח סיעודי
58,317	689	4,522	53,106	ביטוח מחלות קשות
30,386	1,605	3,741	25,040	אחר
1,492,008	27,254	146,589	1,318,165	סה"כ פרמיות
11,795,548	66,645	3,518,455	8,210,448	התחייבויות ביטוחיות

נתונים לשנת 2005:

סה"כ	אחר	מבטיח תשואה	משתתף ברווחים	
469,083	---	29,085	439,998	ביטוח מנהלים: עדיף מסורתי פוליסות שהונפקו החל מ-1.1.2004
52,335	---	31,963	20,372	
117,896	---	---	117,896	
175,286	---	8,495	166,791	ביטוח פרט: עדיף מסורתי פוליסות שהונפקו החל מ-1.1.2004
159,751	---	55,610	104,141	
35,996	---	---	35,996	
127,900	---	5,265	122,635	ביטוח ריסק פרט
15,987	15,987	---	---	ביטוח ריסק קבוצתי
144,661	3,417	12,293	128,951	ביטוח אובדן כושר עבודה
30,919	230	38	30,651	ביטוח סיעודי
62,558	877	4,672	57,009	ביטוח מחלות קשות
32,034	1,718	3,941	26,375	אחר
1,424,406	22,229	151,362	1,250,815	סה"כ פרמיות
10,509,099	51,600	3,520,633	6,936,866	התחייבויות ביטוחיות

נתונים לשנת 2004:

סה"כ	אחר	מבטיח תשואה	משתתף ברווחים	
523,973	---	27,270	496,703	ביטוח מנהלים:
57,939	---	32,172	25,767	עדיף
20,722	---	---	20,722	מסורתי
				פוליסות שהונפקו החל מ-1.1.2004
188,576	---	7,059	181,517	ביטוח פרט:
166,354	---	57,938	108,416	עדיף
9,871	---	---	9,871	מסורתי
				פוליסות שהונפקו החל מ-1.1.2004
96,276	---	7,568	88,708	ביטוח ריסק פרט
13,965	13,965	---	---	ביטוח ריסק קבוצתי
137,644	1,723	15,370	120,551	ביטוח אובדן כושר עבודה
26,069	49	47	25,973	ביטוח סיעודי
51,276	922	5,049	45,305	ביטוח מחלות קשות
40,899	1,757	4,816	34,326	אחר
1,333,564	18,416	157,289	1,157,859	סה"כ פרמיות
9,201,004	40,156	3,509,436	5,651,412	התחייבויות ביטוחיות

(2) פנסיה

להלן נתונים אודות הכנסות מנורה מבטחים פנסיה מקרנות הפנסיה שבניהולה:

2004	2005	2006	
14,067	64,964	77,107	הכנסות מדמי ניהול:
34,055	133,309	147,730	דמי ניהול מנכסים
(4,682)	(44,766)	(51,233)	דמי ניהול מדמי גמולים
43,440	153,507	173,604	(בניכוי תמריצי מכירה לעמיתים)
19,982	72,417	85,384	סה"כ
588,029	2,212,807	2,472,734	רווח לפני מיסים
12,202,008	14,577,784	17,329,307	דמי גמולים שנגבו
			סכום הנכסים המנוהלים לסוף השנה

(3) גמל

להלן נתונים אודות הכנסות מנורה מבטחים גמל מקופות הגמל שבניהולה:

2004	2005	2006	
75	1,920	18,929	הכנסות מדמי ניהול:
(537)	(1,051)	2,094	סה"כ דמי ניהול
27,766	154,926	365,435	רווח לפני מיסים
(30,216)	1,682,769	2,335,358	דמי גמולים שנגבו
			סכום הנכסים המנוהלים לסוף השנה

3.4 לקוחות

לקוחות הקבוצה בתחום הפעילות הינם מפוזרים, באופן שאין לקבוצה תלות בלקוח בודד או במספר מצומצם של לקוחות בתחום זה. כמו כן אין לקוח בודד שהכנסות הקבוצה ממנו מהוות 10% ומעלה מסך הכנסות הקבוצה בדוחותיה המאוחדים.

(1) ביטוח חיים

להלן טבלה הכוללת נתונים לגבי התפלגות הפרמיה בין מעבידים, מבטחים פרטיים ועצמאיים ומבטחים קולקטיביים (באחוזים) לשנת 2006*:

הלקוח	באלפי ₪	%
מעבידים	777,070	52.1
מבטחים פרטיים ועצמאיים	687,684	46.1
קולקטיביים	27,254	1.8
סה"כ	1,492,008	100

* נתוני הפרמיות והתביעות של פוליסות Top Finance אינם נכללים בדוח עסקי ביטוח חיים.

שיעור הפדיונות מעתודה ממוצעת לשנת הדוח עמד על כ- 4.59% לעומת כ-4.73% לשנת 2005.

יצוין, כי למיטב ידיעת הקבוצה, אין לה לקוחות קבועים או לקוחות בעלי מאפיינים קבועים, מעבר לסיווג המפורט בטבלה שלעיל.

(2) פנסיה

להלן התפלגות דמי הגמולים בין מעסיקים ועצמאים:

הלקוח	דמי גמולים בשנת 2006 באלפי ₪	%
מעסיקים	2,433,762	98.3
מבטחים פרטיים ועצמאיים	40,236	1.7
סה"כ	2,473,998	100

(3) קופות גמל

להלן התפלגות דמי הגמולים בין מעסיקים ועצמאים:

הלקוח	דמי גמולים בשנת 2006 באלפי ₪*	%
מעסיקים- עמיתים שכירים וקופות מרכזיות לפיצויים	50,200	26
עצמאיים	141,961	74
סה"כ	192,161	100

* לא כולל העברת זכויות עמיתים אל קופות הגמל המנוהלות ע"י מנורה מבטחים גמל בסך 175,199 אלפי ₪ בשנת 2006.

כללי

במסגרת רפורמת בכר (ראה גם בסעיף 3.1.3.1 לעיל) הוגדרו, כאמור, 2 סוגי מפיצים למוצרים פנסיונים:

- משווק פנסיוני – סוכן ביטוח או סוכן שיווק פנסיוני (שהינו עובד המבטח) אשר הינו בעל זיקה למבטח (ו/או לכל יצרן אחר של מוצרים פנסיונים) המתווך בעסקת הרכישה של המוצר הפנסיוני בהמשך להליך ייעוץ אישי שקיים עם הלקוח.
- יועץ פנסיוני – אדם או תאגיד שאינו בעל זיקה למבטח ו/או לכל יצרן אחר של מוצר פנסיוני ואשר מציע את המוצר הפנסיוני בהמשך להליך ייעוץ אישי שקיים עם הלקוח.

על פי הרפורמה חלה על המשווקים כמו גם על היועצים בתחום חובה למתן ייעוץ מיטבי (Best Advice).

הייעוץ המיטבי מחולק על פי החוק לשני שלבים עיקריים. השלב הראשון מתמקד בהתאמות סוג המוצר הפנסיוני והשלב השני מתמקד בבחירת המוצר הפנסיוני המתאים ובבחירת הגוף המוסדי (חברת ביטוח, קרן פנסיה או קופת גמל). המשווק הפנסיוני מחויב, בין היתר, בגילוי הזיקה שלו לגופים המוסדיים אותם הוא משווק אך בכל מקרה חייב להתאים את המוצר הפנסיוני לצורכי הלקוח והעדפותיו.

בהמשך לחובה שהוטלה על הבנקים במסגרת רפורמת בכר למכור את החזקותיהם בקופות הגמל וקרנות נאמנות (מהלך שהחל ברבעון הרביעי של שנת 2005) הותר לבנקים לפעול כיועצים פנסיונים וזאת באמצעות עובדים שיוכשרו לכך ויקבלו רישוי מתאים ולרבות ביצוע עסקאות בעקבות אותו ייעוץ.

לבנקים הותר, בשלב הראשון להפיץ קרנות פנסיה ובעתיד (החל משנת 2010) גם תכניות ביטוח חיים וזאת בנוסף לקופות גמל ששווקו על ידם עד כה. משמעות הדבר היא כי הבנקים כיועצים פנסיונים יגרמו, קרוב לוודאי, בשל פריסתם הגדולה ונגישותם הרבה לציבור, להתרחבות פעילות ההפצה בתחום. למיטב ידיעתה של הקבוצה, נכון למועד דוח זה הותר לבנק איגוד בלבד לשמש כיועץ פנסיוני, לעצמאיים בלבד.

באשר לסוכנים, סל המוצרים המשווק על ידם, נכון להיום, רחב יותר מזה של הבנקים באשר הוא כולל את כל המוצרים הפנסיונים ובפרט מוצרי ביטוח חיים של חברות הביטוח שכאמור בשלב זה נאסר על הבנקים להפיצם.

היבט נוסף הנוגע להבחנה בין הבנקים לבין סוכני הביטוח הינו העובדה שהבנקים רשאים לייעץ ולהפיץ את המוצרים הפנסיונים אך ורק בין כותלי הסניפים בעוד שסוכני הביטוח רשאים לפנות ולשווק את המוצרים הנ"ל ללקוח בכל מקום ובכלל זה במקום עבודתו או בביתו ובמועד המתאים ללקוח.

עוד יצוין, כי דרישות הרישוי וההסמכה של סוכן פנסיוני חדש הורחבו והפכו מורכבות יותר ולכן עשוי הדבר להשפיע על היצע סוכני הביטוח.

לחברה אין סוכן אשר היקף פעילותו בתחום עולה על 10%.

באופן מסורתי הקבוצה משווקת את מוצריה באמצעות סוכנים עצמאיים. לתיאור מערך הסוכנים של הקבוצה, ראו סעיף 11.7.1 להלן.

(1) ביטוח חיים

התגמול לסוכני ביטוח מורכב מ-3 סוגים עיקריים: עמלה שוטפת, תגמול בגין עמידה ביעדים ודמי גבייה (בגין פוליסות ישנות) ואינו זהה בין כל המשווקים*.

סך העמלות מסך דמי הביטוח בתחום ביטוח החיים, בשנת הדוח, עמד על כ-10.8%.

שיעור העמלה הממוצעת מהפרמיה המשוננת החדשה עמד על כ-17.2%.

מערך סוכני הביטוח מהווה את ערוץ ההפצה העיקרי של מוצרי ביטוח חיים. לחברה אין אף סוכן שהיקף ההכנסות שבתיווכו עולים על 10%.

בעקבות השינויים שחלו בשנת 2004 בתוכניות הביטוח, שינתה הקבוצה, החל משנה זו, את מבנה העמלות בביטוח חיים לעמלות המשתלמות בשיעור דומה לתקופות ארוכות.

בעקבות נייר העמדה שפרסם המפקח בנושא קווים מנחים למוצרי ביטוח חיים שנת 2007, ייתכנו גם השלכות לעניין מבנה העמלות לסוכני הביטוח.

בחודש ינואר 2005 פרסם המפקח חוזר בדבר הוראות למתן הלוואות לסוכני ביטוח אשר מפרט את התנאים והמגבלות למתן הלוואות. החוזר האמור קובע במפורש את הבטוחות שעל הסוכן להמציא כדי לקבל הלוואות וכן קובע במפורש את המגבלות במתן הלוואות בשעבוד עמלה עתידית המגיעה לו. במקרים מסוימים ניתנו על חשבון העמלות מקדמות לתקופות שונות. מקדמות הניתנות מעבר להוראות החוזר הינן נכס לא מוכר היוצר דרישת הון.

(2) פנסיה

מנורה מבטחים פנסיה משווקת את המוצרים הפנסיוניים שלה באמצעות מערך של מנהלי תיקי לקוחות אשר פזורים ברחבי הארץ ואשר עומדים בקשר רצוף עם מעסיקים ועם עמיתים של הקרן. מערך השירות למעסיקים ולעמיתים כולל פריסה ארצית באמצעות כ-17 לשכות שירות, אישי הניתן על ידי מוקד שירות לקוחות משוכלל ומתקדם (Contact Center), אתר אינטרנט המספק, בנוסף למידע כללי בנושאי פנסיה, גם מידע אישי לעמית ולמעסיק ומנהלי תיקי הלקוחות המספקים שירות ברמת המעסיק והעמית.

מנורה מבטחים פנסיה משתפת פעולה עם מספר סוכנויות הסדר/סוכנים. שיתוף פעולה זה נוצר עקב רצון של חלק מהמפעלים בקבלת טיפול כולל בתנאים הסוציאליים של עובדיהם, טיפול שכולל גביה ושילוב בין מוצרים שונים כמו קרנות פנסיה, ביטוחי מנהלים, קופות גמל.

חלק מהטיפול המשולב במפעלים שרוב עובדיהם מבטחים בקרנות הפנסיה שבניהול מנורה מבטחים פנסיה נעשה על-ידי אורות סוכנות לביטוח חיים (2005) בע"מ, שהינה סוכנות ביטוח בשליטה מלאה של מנורה מבטחים ביטוח; סוכנות זו משמשת כסוכנות הסדר לכל דבר ועניין.

סוכנויות ההסדר והסוכנים מתוגמלים בדרך כלל על ידי מנורה מבטחים ביטוח עבור מכירת קרנות פנסיה חדשות, על פי הכללים הנהוגים במנורה מבטחים ביטוח; הטיפול בעמיתים האמורים נעשה על ידי הסוכנים. תגמול הסוכנים ומנהלי ההסדר כאמור נעשה באמצעות תשלום עמלה בגובה חלק מדמי הניהול אותם גובה מנורה מבטחים פנסיה.

למנורה מבטחים פנסיה אין ערוץ הפצה המניב 10% או יותר מהיקף דמי הגמולים הנגבים בקרנות הפנסיה שבניהולה.

* נתוני הפרמיות של פוליסות Top Finance אינם נכללים בדוח עסקי ביטוח חיים.

(3) קופות גמל

מנורה מבטחים גמל משווקת את קופות הגמל שבניהולה במספר ערוצי שיווק והפצה, שהעיקריים בהם הם עובדי מנורה מבטחים פנסיה, סוכני ביטוח פנסיוניים, יועצי השקעות בבנקים, פנייה ישירה ללקוחות, בין היתר על דרך של השתתפות במכרזים המתפרסמים על ידם, קיום כנסים מקצועיים/שיווקיים ופרסום בעיתונות ובאינטרנט.

יצוין, כי מנורה מבטחים גמל התקשרה עם מנורה מבטחים ביטוח בהסכם, לפיו תנהל מנורה מבטחים ביטוח עבור מנורה מבטחים גמל את ההתקשרויות שבינה לבין סוכני הביטוח האמורים לעיל.

נכון למועד דוח זה התקשרה מנורה מבטחים גמל בהסכמי הפצה עם בנק מסד בע"מ, על מנת להסדיר את הפצת קופות הגמל באמצעותם.

בכניסת התאגידים הבנקאיים להפצת קופות גמל טמון פוטנציאל להגדלת היקף הנכסים המנוהלים ע"י קופות גמל, עקב חשיפת החברות המנהלות - היצרנים - לפלחי אוכלוסייה חדשים. מאידך, עמלות ההפצה עשויות לגרום לשינוי בשיעור הוצאות היצרנים, ולהקטין את שיעור הרווחיות מניהולן של קופות הגמל. כמו כן, כניסת התאגידים הבנקאיים לתחום הייעוץ הפנסיוני יכול שתלווה בנגיסה בפלחי השוק הקיימים, המשווקים בעיקר על-ידי סוכני הביטוח, ואשר בהם קיימים שיעורי רווחיות אשר יכול ויישחקו.

למנורה מבטחים גמל אין ערוץ הפצה המניב 10% או יותר מהיקף דמי הגמולים הנגבים בקופות הגמל שבניהולה.

3.6 ביטוח משנה

ההתקשרויות הקבוצה בביטוחי משנה כאמור להלן הינן ארוכות טווח והן נקבעות לפי תוכניות הביטוח ואינן קצובות בזמן, למעט כיסוי קטסטרופות (כולל מלחמה) המתחדש מדי שנה. חוזי ביטוח המשנה נחתמים ו/או מתחדשים מדי שנה והם תקפים לגבי פוליסות ביטוח חדשות.

מבטחי משנה שחלקם בפרמיה בתחום מהווה מעל 10% מסך פרמיות ביטוח המשנה בתחום (באלפי ₪):

שם מבטח המשנה	דירוג S&P	מדינה	פרמיה לביטוח משנה	אחוז מכלל פרמיות לביטוח משנה
General & Cologne Life Re of America	AAA	ארה"ב	14,522	13%
Munich Reinsurance	A+	גרמניה	27,293	25%
GE FRANKONA*	AA-	גרמניה	16,718	16%
Swiss Reinsurance	AA-	שוויץ	47,908	44%

* בחודש ספטמבר 2006 רכשה SWISS Re את GE FRANKONA. התפלגות פרמיית ביטוח משנה בתחום:

קבוצת דרוג מרכזת דירוג S&P	פרמיה שנרשמה לטובת מבטח המשנה (באלפי ₪)	שיעור מסה"כ לתחום פעילות
A- ומעלה	107,020	99%
BBB- עד BBB+	---	---
נמוך מ- BBB-	758	1%
סה"כ	107,778	100%

לפירוט הנושא ברמת הקבוצה, ובכלל זה לתיאור סוגי ביטוח המשנה העיקריים ומדיניות החברה לעניין ביטוח משנה בענף ביטוח החיים, ראו סעיף 11.4 להלן. לפרטים נוספים בדבר ביטוח משנה ראו גם באור 2 בדוחות הכספיים.

3.7 ספקים ונותני שירותים

הקבוצה רוכשת מוצרים ושירותים לצורך פעילותה השוטפת בתחום הפעילות ממספר רב של ספקים ובכלל זה ספקי ציוד ותחזוקה, ספקי שירותים משפטיים, חוקרים, ספקי תוכנה וחומרה, ספקי שירותים רפואיים ועוד ולעניין קופות הגמל - קשורה החברה עם 3 בנקים לצורך תפעול שוטף של הקופות.

לקבוצה אין תלות בספקים ונותני שירותים, למעט כמפורט להלן:

בשנת 2003 הקבוצה התקשרה עם חברת סאפינס ישראל מערכות תוכנה בע"מ (להלן: "סאפינס") בפרויקט לפיתוח מערכת כוללת לניהול מערך ביטוח חיים ("מערכת טופז"). על רקע רכישתה של מנורה מבטחים פנסיה בשנת 2004 ושינויים רגולטוריים בתחום הפעילות כמו גם התפתחות עסקית של הקבוצה, התקשרה הקבוצה עם הספק הנ"ל בפרויקט נוסף לפיתוח מערכת לניהול מערך הפנסיה והגמל. הקבוצה שילמה לספק בשנת הדוח סך של 20.7 מלש"ח, המהווה 8.5% מסך כל ההוצאות בתחום.

3.8 תחרות

3.8.1 תנאי התחרות בתחום הפעילות והמתחרים העיקריים

כללי

הרפורמות שחלו בתחום, שהן בעיקרן הרפורמות בתחום ביטוח חיים (החל משנת 2004), הרפורמות בענף הפנסיה בשנים 2003-2004, וכניסת חברות הביטוח לפעילות הפנסיה תוך הרחבת מערך ההפצה של הפנסיה באמצעות סוכנים, ביטול החסמים על המעברים בקרנות הפנסיה והרפורמות בשוק ההון (רפורמת בכר) הגבירו את התחרות בתחום נכסי החיסכון לטווח ארוך בעיקר בשל היטשטשות הקווים המפרידים בין המוצרים השונים בתחום. כפועל יוצא, התחדדה התחליפיות בין מוצרי ביטוח חיים לבין שאר מוצרי החיסכון לטווח ארוך כגון: קרנות פנסיה, קופות גמל וכן תוכניות חיסכון בבנקים. יצוין לעניין זה, כי בעקבות ההגבלות שהוטלו על הבנקים להחזיק ולנהל (כבעלים) קופות גמל, חלקם של הבנקים בתחרות בתחום הפעילות מתמקד בניהול תכניות חיסכון לטווח ארוך.

בנוסף, היות וכל קבוצות הביטוח הפועלות כיום בשוק האמור מציעות כמעט את כל מגוון מוצרי החיסכון לטווח ארוך ("One Stop Shop"), התחרות מתמקדת באיכותם של המוצרים ובמידת התאמתם לצורכי הלקוח והעדפותיו.

לאחרונה, תלויות ועומדות שתי רפורמות מהותיות נוספות בתחום (תזכיר הצעת חוק בעניין פנסיה חובה ותקנות הניוד כנזכר בסעיפים 3.1.3.5 ו- 3.1.3.8 לעיל בהתאמה). להערכת הקבוצה, אם תתקבלנה הרפורמות הנ"ל, עשויה להיות להן השפעה על התחרות בשוק. כך למשל, מתן רישיונות לקופות גמל הפועלות כיום כקופות גמל הוניות, לפעול כקופות גמל לקצבה על רקע חובת הפנסיה הקבועה בתזכיר החוק, עשויה לפתח תחרות נוספת בתחום. מכיוון שרפורמות אלה טרם גובשו במלואן לא ניתן להעריך את השפעתן על התחרות.

להלן יפורטו מאפיינים ספציפיים של התחרות בענפים השונים בהם פועלת החברה במסגרת פעילותה בתחום.

(1) ביטוח חיים

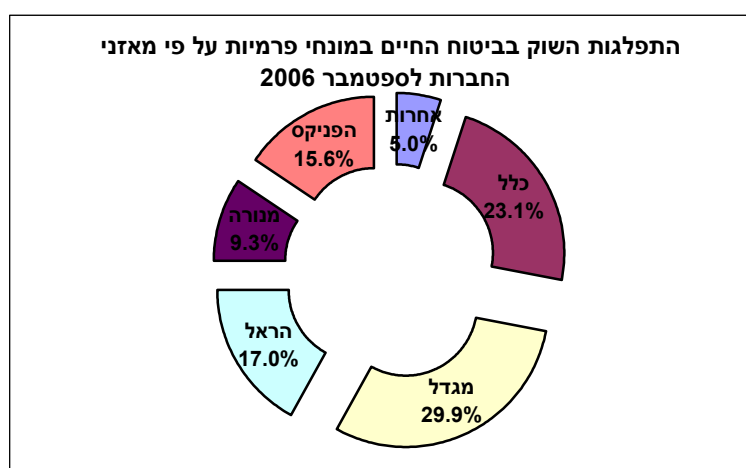
התחרות בענף ביטוח החיים מתרכזת בעיקרה סביב מגוון תוכניות הביטוח המוצעות ע"י חברות הביטוח, התשואה המושגת על הנכסים לאורך זמן, רמת סיכון הנכסים ביחס לתשואה המושגת/מובטחת, השירות הניתן למבוטחים, וכן היחס בין הפרמיה לבין דמי

הניהול. בעקבות רפורמת בכר והוראות רגולטוריות שנועדו להגברת השקיפות והיכולת של המבוטחים לבחור את המוצר המתאים ביותר, התחדדה התחליפיות של מוצרי החיסכון לטווח ארוך, וכן הנגישות והמודעות של הלקוח הסופי למוצרים אלה.

כ-95% משוק ביטוח החיים נשלט על-ידי קבוצות הביטוח הגדולות בענף (הקבוצה, מגדל, כלל, הראל והפניקס).

היקף המכירות החדשות של מנורה מבטחים ביטוח הינו כ- 11.81% מכלל המכירות החדשות של ביטוח חיים בארץ.

התחרות בעיקרה מתנהלת בין חמשת חברות הביטוח הגדולות לפי חלוקת פלחי שוק הבאה:

* הנתונים על פי דוחות כספיים של המבטחים

יכולת הקבוצה להתמודד עם התחרות בתחום זה, תלויה, בין היתר, בהרחבת מערך המכירות, בהתייעלות בתשומות הייצור תוך שמירה על רמת השירות, בפיתוח מוצרים ייחודיים, בשימור התיק הקיים ובמיתוג הקבוצה כמובילה בתחום התשואות למבוטחים.

פנסיה (2)

התחרות בענף הינה בין חברות הביטוח אשר בבעלותן חברות לניהול קרנות פנסיה וגופים שאינם חברות ביטוח שבבעלותן חברות לניהול קרנות פנסיה. קרנות הפנסיה שבשליטת חברות הביטוח מהוות למעלה מ-90% מנתח השוק של קרנות הפנסיה החדשות בשוק הפנסיוני ארוך הטווח.

המתחרים העיקריים בענף הפנסיה הם: מקפת אישית שבשליטת קבוצת מגדל; מיטבית-עתודות שבשליטת קבוצת כלל; והראל פנסיה שבשליטת קבוצת הראל.

למיטב ידיעת הקבוצה, התפלגות נכסי קרנות הפנסיה בין המתחרים בענף הינה כדלקמן:

נכסים מנוהלים ליום 31 בדצמבר 2006		
שם הקרן	מיליוני ₪	%
מבטחים החדשה	17,050	45.4
מקפת אישית	9,117	24.3
מיטבית-עתודות	6,584	17.5
הראל פנסיה	2,191	5.8
גלעד	1,377	3.7
יתר הקרנות	1,263	3.3
סה"כ	37,582	100.0

התחרות מתמקדת במאמצים להעברת עמיתים בין קרנות הפנסיה השונות ובגיוס לקוחות חדשים.

בעקבות רפורמת בכר, השתנה כאמור מבנה התחרות בתחום כולו וכן בענף הפנסיה. בעקבות כניסתו לתוקף של חוק הייעוץ הפנסיוני, יחלו הבנקים לתת לציבור, ייעוץ בנושא הפנסיה. להערכת הקבוצה, כתוצאה מכך יצרפו הבנקים לקרנות הפנסיה אוכלוסייה חדשה שלא הייתה מבוססת בהן בעבר (ובכלל זה עצמאים).

כמו כן, חברות ביטוח מסוימות החלו בשיווק פוליסות ביטוח שבמסגרתן נעשה ניסיון לצמצם את הפער הכלכלי שבין קרנות הפנסיה לבין פוליסות הביטוח.

להערכת הקבוצה, כניסת קרנות פנסיה חדשות לשוק, בעיקר של בתי ההשקעות, לא תשנה מהותית את מצב התחרות בתחום.

על מנת לשמור על תיק הלקוחות הקיים והרחבתו, מנורה מבטחים פנסיה פועלת למניעת מעבר של עמיתיה לקרנות הפנסיה המתחרות ולגיוס לקוחות חדשים. במסגרת זו, משתתפת מנורה מבטחים פנסיה מפעם לפעם במכרזי פנסיה, הן לגיוס לקוחות חדשים למנורה מבטחים פנסיה והן לשימור הלקוחות הקיימים במנורה מבטחים פנסיה. מנורה מבטחים פנסיה פועלת על מנת להדגיש את יתרון הגודל שלה על פני הקרנות המתחרות (כך למשל גודלה של הקרן השנייה בגודלה, מקפת אישית, הינו כ- 53% מגודל מבטחים החדשה וגודלה של מיטבית-עתודות, הינו כ- 39% מגודל מבטחים החדשה). כן פועלת מנורה מבטחים פנסיה להשגת תשואה גבוהה למבוסס על חלק הצבירה שלו בקרן הפנסיה; לשמירה על תשואה דמוגרפית גבוהה; חיתום רפואי ועסקי וכן פעילות שיווקית נמרצת לשמירה על עמיתים קיימים וגיוס עמיתים חדשים, תוך חדירה לפלחי שוק חדשים.

(3) קופות הגמל

בענף קופות הגמל קיימת תחרות מתמדת ועזה מצד מספר רב של מתחרים כאשר התחרות מתמקדת בהשגת תשואה (ביחס לרמת הסיכון), גובה דמי הניהול ואיכות השירות.

בעקבות רפורמת בכר השתנה דפוס התחרות בענף קופות הגמל, באופן שרוב הבנקים מכרו, במהלך תקופת הדוח, את הבעלות על קופות הגמל והחלו לשמש כנותני שירותי תפעול של קופות גמל ובעתיד כיועצים פנסיוניים. כתוצאה מכך, מתחרה העיקרי של החברה הינם בעיקר גופים לא בנקאיים, והעיקריים ביניהם הינם קבוצת הראל, קבוצת כלל, קבוצת מגדל, קבוצת הפניקס (בעלת השליטה באקסלנס נשואה), קרן מרקסטון (בעלת השליטה בפריזמה) וגופים פרטיים קטנים יותר כגון דש ניירות ערך והשקעות בע"מ, מיטב גמל בע"מ, אנליסט אי. אמ. אס. - שירותי ניהול השקעות בע"מ ואלטשולר-שחם בע"מ.

בשנת 2006 נמשכה מגמת הגידול בהיקף נכסי קופות הגמל. על פי הנתונים המתפרסמים באתר האינטרנט של אגף שוק ההון, ביטוח וחסכון במשרד האוצר גדלו נכסי קופות הגמל מ-237.2 מיליארד ₪, בתום שנת 2005 ל-255.4 מיליארד ₪, בתום שנת 2006. במקביל, נמשכה מגמת העדפתן של קופות הגמל המנוהלות על ידי גופים לא בנקאיים על פני קופות הגמל המנוהלות או אשר נוהלו בעבר ע"י גופים הקשורים לתאגידים הבנקאיים, וזאת בין היתר בשל התשואות העודפות שהציגו הגופים הלא בנקאיים ביחס לתאגידים הבנקאיים. בנוסף, בשל הגברת מודעות הציבור לחשיבות החיסכון לטווח ארוך, החלו גופים מאורגנים רבים לבחון מחדש את התנאים בהם מנוהלים הכספים בקופות הגמל (ובכלל זה את התשואות אותן קופות גמל משיגות ואת דמי הניהול הנגבים על ידן).

שיטות להתמודדות עם התחרות והגורמים המשפיעים על מעמדה התחרותי של הקבוצה בתחום

3.8.2

השיטות העיקריות של הקבוצה להתמודד עם התחרות הן: סינרגיה בין החברות השונות בקבוצה במתן פתרונות כוללים ללקוחות הקבוצה בכל אפיקי החיסכון ארוך הטווח תוך

הישענות על גודלה ויציבותה של מבטחים החדשה, קרן הפנסיה הגדולה בישראל; המשך מובילות הקבוצה בהשגת תשואות לעמיתים ביחס לרמת הסיכון; שיפור השירות ללקוח תוך התייעלות תפעולית; הרחבת מערך הסוכנים והסתייעות בסוכנים העובדים עם הקבוצה כמקור להפניית לקוחות; השתתפות במכרזים מרכזיים בתחום;

הגורמים המרכזיים המשפיעים על מעמדה התחרותי של הקבוצה בתחום הם היותה של מנורה מבטחים פנסיה מובילה בענף הפנסיה; מוניטין הקבוצה בתחום התשואות; חוסנה הפיננסי של הקבוצה; וכן קשר ארוך טווח עם סוכנים שמשווקים את מוצרי הקבוצה.

3.9 הסכמים מהותיים והסכמי שיתוף פעולה

3.9.1 לקבוצה הסכם עם סאפייאנס ישראל בע"מ לפיתוח מערכת מחשב (ראו סעיף 3.7 לעיל ו-11.5 להלן).

3.9.2 בחודש דצמבר 2005 רכשה מנורה מבטחים גמל מאת מצרף חברה לניהול קופות גמל בע"מ (להלן: "מצרף"), חברה בת של בנק מסד בע"מ, את הפעילות של חמש קופות גמל בבעלות הבנק באמצעות חברות בנות. הקופות כאמור הועברו לניהול של מנורה מבטחים גמל החל מתחילת שנת 2006 והתמורה ששילמה החברה בגין הרכישה האמורה הסתכמה בכ-12.7 מלש"ח. במועד הרכישה היו לקופות שנרכשו כאמור לעיל כ-20 אלף עמיתים, וסך נכסיהן הסתכמו בכ-390 מלש"ח. כמו כן, הועברו כל נכסיה של חברת אלדר לקופת גמל "אלדר" אשר מנוהלת על ידי מנורה מבטחים גמל. בנוסף, במועד חתימת הסכם הרכישה כאמור התקשרה מנורה מבטחים גמל עם בנק מסד בהסכם (ל-5 שנים), לפיו יעמיד הבנק לטובת מנורה מבטחים גמל שירותי תפעול לקופות הגמל.

3.9.3 ביום 26 בינואר 2006 חתמה מנורה מבטחים פנסיה על הסכם הפצה עם בנק דיסקונט לישראל בע"מ, בו נקבע כי מנורה מבטחים פנסיה תשלם לבנק עמלות הפצה בהתאם להוראות הדין תמורת הפצת מוצרים. תחילתו של ההסכם תהא במועד בו יורשה הבנק לעסוק בייעוץ פנסיוני כדין.

3.9.4 ביום 1 בפברואר 2006 חתמה מנורה מבטחים פנסיה על הסכם הפצה דומה עם בנק אגוד לישראל בע"מ, שתחילתו במועד בו הורשה הבנק לעסוק בייעוץ פנסיוני כדין.

3.9.5 ביום 4 באפריל, 2006 התקשרה החברה עם בנק הפועלים בע"מ ומבטחים מוסד לביטוח סוציאלי של העובדים בע"מ (בניהול מיוחד) (להלן - מבטחים מוסד), בהסכם לפיו תרכוש מהן החברה את מכלול הזכויות וההתחייבויות הקשורות בניהול של קופת הגמל "אמיר קרן גמולים בע"מ", אשר היקף נכסיה המנוהלים הסתכם בכ-308 מלש"ח, במועד הרכישה. תמורת הרכישה התחייבה החברה לשלם למוכרות סך של 8.8 מלש"ח (מתוכו סך של 5.55 מלש"ח לבנק הפועלים והיתרה בסך 3.25 מלש"ח למבטחים). בהמשך להשלמת עסקת המכירה, הועבר ניהול הקופות לחברה החל מיום 1 בנובמבר, 2006.

3.9.6 בחודש מרץ 2007 נחתמה עסקה להעברת זכויות הניהול של פלס קרן גמולים לעצמאיים בע"מ מידי בנק הפועלים, איגוד הסוחרים ופלס קרן גמולים בע"מ. היקף העסקה עומד על סך של כ-360 מלש"ח נכסים מנוהלים בתמורה לכ-2.73 מלש"ח. בכפוף לקבלת האישורים הנדרשים על פי דין, לרבות אישור הממונה, להעברת פעילות הקופה כאמור לעיל כוונת מנורה מבטחים גמל לבצע מיזוג של הקופה עם קופת הגמל "מנורה גמל – אמיר".

4. ביטוח רכב חובה

4.1 מידע כללי על תחום הפעילות

ביטוח רכב חובה הינו ביטוח סטטוטורי אשר כל משתמש ברכב מנועי מחויב לרכוש.

פעילות הקבוצה בתחום ביטוח רכב חובה מתבצעת באמצעות מנורה מבטחים ביטוח, אשר לה רשיון לעסוק, בין היתר, בתחום זה.

להלן מספר מאפיינים, מגמות והתפתחויות המשפיעים או עשויים להשפיע בעתיד על פעילות הקבוצה בתחום זה.

4.1.1 מבנה תחום הפעילות ושינויים שחלו בו

פקודת ביטוח רכב מנועי [נוסח חדש], תשל"ה-1970 (להלן: "**פקודת רכב מנועי**" או "**הפקודה**"), קובעת שנהג רשאי להשתמש ברכב מנועי אך ורק באם הרכב מבטח בביטוח חובה בפוליסה בת-תוקף בהתאם להגדרות הפקודה.

חוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים, תשל"ה-1975 (להלן: "**חוק הפיצויים**") קובע כי המשתמש ברכב מנועי חייב לפצות את הנפגע בגין נזק גוף שנגרם לו בתאונת דרכים שבה מעורב הרכב. האחריות היא מוחלטת ולא תלויה באשם מצד הנהג או מצד אחרים, וזאת בכפוף לחריגים הקבועים בחוק הפיצויים.

הכיסוי הביטוחי בענף זה ניתן על ידי המבטחים השונים המורשים לפעול בענף, ואולם כל חברת ביטוח רשאית לדחות מבטח על פי שיקול דעתה. בעל כלי רכב שסורב כאמור ולא השיג כיסוי ביטוחי באחת החברות הפועלות בענף, רשאי לרכוש ביטוח חובה באמצעות ה"פול" - המאגר הישראלי לביטוח רכב (שהינו בבעלות כל חברות הביטוח הפועלות בענף אשר נושאות בהפסדיו או ברווחיו, על פי חלקן היחסי בענף) מחויב מכוח הדין לבטח מבטחים שסורבו כאמור. ה"פול" פועל כחברת ביטוח לכל דבר, ותעריפיו גבוהים מתעריפי חברות ביטוח אחרות בשוק (ראו להלן סעיף 4.1.3.5).

בנוסף, בתחום זה פועלת הקרן לפיצוי נפגעי תאונות דרכים (להלן: "**קרנית**"), שהינה תאגיד סטטוטורי שהוקם מכח חוק הפיצויים ושתפקידו לפצות נפגעי תאונות דרכים שאין באפשרותם לתבוע פיצויים מאת מבטח, בשל העילות המפורטות בחוק הפיצויים. פעילותה של קרנית ממומנת מהפרשה בשיעור קבוע שנקבע בצו לפי חוק הפיצויים מתוך הפרמיה אותה גובה חברת הביטוח (ראו סעיף 4.1.3.4 להלן).

בשנים האחרונות קיימת מגמה של הגברת שקיפות תעריפי הביטוח אשר הונהגה על ידי המפקח, ושינוי בתרבות הצריכה של הלקוחות בשוק הביטוח, המשווים את תעריפי הביטוח בין החברות השונות תוך צמצום הפיקוח על התעריפים.

במהלך שנת 2005 הושלם פרויקט כלל ענפי למניעת "הונאה בביטוח רכב חובה", הנשען על מאגר מידע מרכזי המתופעל על ידי Insurance Services office of Israel Ltd (להלן: "**ISO**" (Claim Search Israel)). החל מינואר 2006, חברות הביטוח רשאיות להשתמש במאגר המידע לצורך זיהוי חשדות למקרי הונאה בתביעות רכב חובה. עלות הקמת המאגר והשימוש בו מתחלקת בין חברות הביטוח בהתאם להנחיות המפקח. פעולת המאגר ודרכי השימוש של החברות בו עוגנו בהסכם ענפי וגובו בחקיקה מתאימה.

4.1.2 תיאור של תחום הביטוח והכיסויים הביטוחיים שנכללו בו

פוליסת ביטוח חובה, בהתאם לפקודת רכב מנועי, מעניקה כיסוי כדלקמן: (1) לבעל הרכב והנוהג בו – מפני כל חבות שהם עלולים לחוב לפי חוק הפיצויים ומפני חבות אחרת שהם עלולים לחוב בשל נזק גוף שנגרם לאדם על ידי השימוש ברכב מנועי או עקב השימוש בו.

(2) לבעל הרכב הנוהג בו וכל אדם הנוהג בו בהיתר ממנו - מפני נזק גוף שנגרם להם כתוצאה מתאונת דרכים כאמור בחוק הפיצויים.

מאפיינים של ביטוח רכב חובה

- א. ביטוח רכב חובה נכנס לתוקף רק לאחר תשלום פרמיה במלואה והוא הביטוח היחיד בתחום הביטוח הכללי אשר תוקפו מותנה בכך.
- ב. חובת הביטוח והיקף הכיסוי נקבעו על פי דין, כאשר בביטוח זה לא נקבע גבול אחריות. יצוין, כי מרכיב הכיסוי לאובדן השתכרות מוגבל עד ל- 3 פעמים השכר הממוצע במשק.
- ג. תעריף ביטוח רכב חובה מסתמך על תעריפי הסיכון המומלצים על ידי ISO. ISO קיבלה זיכיון להקמה ותפעול של מאגר מידע (להלן: "מפעיל מאגר המידע") האוסף מידע מחברות הביטוח לצורך פרסום תעריף סיכון ממוצע לפי פרמטרים מסבירי סיכון שונים. הפרמטרים המאושרים לשימוש כיום הינם: נפח מנוע, מין ו/או גיל הנהג הצעיר ביותר הנוהג ברכב דרך קבע, ותק רשיון הנהיגה, מספר תביעות קודמות ו/או מספר שלילת הרשיון ב - 3 השנים האחרונות והימצאות כריות אויר ברכב. כל מבטח רשאי לבחור באילו מהפרמטרים להשתמש לצורך קביעת התעריף.
- ד. זכאות הנפגע בתאונת דרכים לפיצוי היא מוחלטת וללא צורך בהוכחת אשם.
- ה. תביעות הביטוח בתחום זה מאופיינות בזמן בירור ארוך יחסית, של מספר שנים, בין מועד קרות האירוע הביטוחי לבין מועד התגבשות הנזק וסילוק התביעה ("זנב תביעות ארוך").

4.1.3 מגבלות, חקיקה, תקינה ואילוצים מיוחדים החלים על תחום הפעילות

תחום הפעילות כפוף להוראות הדין החלות על מבטחים, לרבות הוראות חוק הפיקוח והתקנות שהוצאו על פיו, פקודת רכב מנועי וחוק ביטוח רכב מנועי כהגדרתו להלן, והתקנות שהוצאו על פיהם וכן להוראות המפקח, כפי שמתפרסמות מעת לעת.

להלן תמצית הדינים המרכזיים החלים על פעילותה של הקבוצה בתחום (בנוסף לפקודת רכב מנועי כנזכר בסעיף 4.1.1 לעיל) וכן עיקרי ההוראות הרגולטוריות שפורסמו בתקופת הדוח:

4.1.3.1 חוק ביטוח רכב מנועי (ביטוח בתנאי תחרות מבוקרת, הסדרים לתקופת מעבר והוראות לעניין אבנר, התשנ"ז-1997 (להלן: "חוק תנאי תחרות")):

חוק תנאי תחרות עיגן רפורמה בתחום רכב חובה במטרה לקבוע כי מבטחים העוסקים בביטוח רכב מנועי יפעלו בתום תקופת המעבר, שהסתיימה כאמור ביום 1.1.2003, בתנאי תחרות מבוקרת.

בהמשך לרפורמה האמורה, עברו מרבית חברות הביטוח לתעריף דיפרנציאלי, שנקבע בהתאם לכללים המתבססים על חישובי הסיכון הטהור שמבצע מפעיל מאגר המידע, על פי עקרונות אקטואריים מקובלים בהתאם לתוצאות הענף כולו, לרבות הפול, תוך התחשבות בפרמטרים של סוג הרכב, נפח מנוע, משקל, גיל הנהג הצעיר ביותר הנוהג ברכב דרך קבע וותק הנהיגה שלו והימצאות כרית אוויר ברכבו.

4.1.3.2 תקנות ביטוח רכב מנועי (הקמה וניהול של מאגר מידע), התשס"ד-2004 (להלן: "תקנות מאגר מידע")):

בהתאם לתקנות מאגר מידע, הוקם מאגר מידע שמנוהל בידי חברת ISO, וזאת לשם הבטחת מטרות פקודת ביטוח רכב מנועי וחוק תנאי תחרות. בתקנות נקבעה חובה על המבטחים להעביר מידע רלבנטי למפעיל מאגר המידע בהתאם לתכנית

שאישר המפקח. בהפעלת מאגר המידע כהגדרתו בתקנות, כפופה ISO להוראות המפקח (ראו גם סעיף 4.1.1 ו-4.1.2 לעיל).

מפעיל מאגר המידע אחראי לניהול המאגר והפקת דוחות אשר ישמשו, בין השאר, להערכת הסיכונים בענף ביטוח רכב מנועי ולטיפול בהונאות ביטוח. כן נקבע כי המבטחים יישאו במלוא עלות הקמת המאגר ותפעולו, והתשלומים שעל מבטחים לשלם עבור שירותי מאגר המידע ייקבעו, בין היתר, בהתחשב בחלקו היחסי של כל מבטח בתחום בהתאם לנתוני שנה קודמת, וכן באיכות ובמועדי הדיווח למאגר. נקבע כי מבטח שלא מסר מידע למאגר כמצוין לעיל, יהיה חייב בתשלום סכומים כנקוב בתקנות מאגר המידע.

בהמשך לתקנות אלו פרסם המפקח בחודש אוגוסט 2006 חוזר אשר עניינו הסדרת העברת המידע האמור מחברות הביטוח למפעיל המאגר.

4.1.3.3 חוק הפיצויים לנפגעי תאונות דרכים, התשל"ה-1975 (להלן: "הפלת"ד)

החוק נועד ליצור מנגנון יעיל ומהיר לבירור הזכאות לפיצויים ולהערכת שיעורם, כל זאת במנותק משאלת האשם. החוק קובע, בין היתר, מהי תאונת דרכים, מיהו הזכאי לפיצויים ומהם סדרי הדין במקרים כאלו.

במהלך שנת 2006 חודשה עבודתה של ועדת המעקב לחוק הפלת"ד שהוקמה על ידי משרד המשפטים שמטרתה, בין היתר, לבחון תיקוני חקיקה בחוק האמור. לנושאים הנדונים בועדה עשויה להיות השפעה על תחום הפעילות של רכב חובה.

4.1.3.4 צו פיצויים לנפגעי תאונות דרכים (מימון הקרן), התשס"ב-2002

בצו שהינו בתוקף החל מיום 1.11.03 נקבע כי על חברות הביטוח להעביר עד ה-10 בכל חודש, ישירות לקרנית, 1% מדמי הביטוח למימון פעילותה.

4.1.3.5 תקנות ביטוח רכב מנועי (הסדר ביטוח שיורי ומנגנון לקביעת התעריף), התשס"א – 2001 (להלן: "תקנות ההסדר")

בתקנות ההסדר, נקבע, בין היתר, כי המבטחים ייסדו באישור המפקח, תאגיד שינהל את הסדר הביטוח השיורי שנועד ליתן כיסוי ביטוחי למשתמשים ברכב מנועי שלא השיגו כיסוי ביטוחי באופן ישיר אצל מבטחים בישראל - "הפול" כהגדרתו לעיל. הסדר ביטוח שיורי זה, מבוסס על ביטוח משותף של כל המבטחים בענף בהתאם לחלקם היחסי בענף ולהוראות הסכם הביטוח.

4.1.3.6 צו פיקוח על מצרכים ושירותים (שירותי אשפוז ושירותים אמבולטוריים בבתי חולים לנפגעי תאונות דרכים), התשס"ו – 2006

הצו בתוקף החל מיום 1 בספטמבר 2006 והוא חל על מחיר שירותי אשפוז ושירותים אמבולטוריים לנפגעי תאונות דרכים הניתנים בבתי חולים. הצו קובע את המחיר המרבי לשירות לנפגע שיהיה "המחיר המרבי הקובע לאותו שירות, כשהוא נמכר לקופת חולים, שלא עבור נפגע תאונת דרכים" וכן את מחיר הטיפול במחלקה לרפואה דחופה (מיון). להערכת הקבוצה, ליישום הצו כאמור אין השפעה מהותית על התוצאות הכספיות של מנורה מבטחים ביטוח. חברות הביטוח, באמצעות איגוד חברות הביטוח בישראל, הגישו עתירה לבג"ץ כנגד החלת הצו.

4.1.3.7 הלכת אטינגר ("השנים האבודות"):

בחודש מרץ 2004 פסק בית המשפט העליון כי יש להכיר בזכאותו של ניזוק או של עזבונו לפיצוי עבור שנות השתכרותו האבודות (שנות פרייון העבודה שקוצרו עקב מותו של הניזוק - עד 46 שנים וכ-30% מהשכר הממוצע במשק, עבור ניזוק חסר תלויים). בפסק דין נוסף, מחודש פברואר 2006, נקבע כי הלכה זו תקפה גם כלפי

מקרים של מוות כתוצאה מתאונת דרכים. להרחבה בעניין הלכת אטינגר ראו סעיף 6.1.3.2 להלן.

למגבלות החקיקה המרכזיות החלות על הקבוצה בכלל פעילותה ראו סעיף 11.2 להלן.

4.1.4 שינויים בהיקף הפעילות בתחום, ברווחיות ובתמהיל הלקוחות

בשנת 1997 עוגנה בחקיקה רפורמה לפתיחת ענף ביטוח רכב חובה לתחרות. במסגרת הרפורמה כאמור, חלקו של אבנר - איגוד לביטוח נפגעי רכב בע"מ (להלן: "אבנר"), ששימש כמבטח משותף בענף ביטוח רכב חובה, בכל פוליסות הביטוח, הופחת בצורה הדרגתית מ-70% בשנת 1997 עד ל-0% בשנת 2003, בה חדל אבנר מפעילותו בהנפקת פוליסות חדשות כמבטח משותף.

בשלוש השנים האחרונות חלה ירידה משמעותית בתעריפי ביטוח רכב חובה. מגמה זו נמשכת כאשר בחודש ינואר 2007 המליץ מפעיל מאגר המידע להפחית את התעריף הממוצע ב-6% נוספים החל מתעריף אפריל 2007.

בהתאם לנתוני איגוד חברות הביטוח, בתחום ביטוח רכב חובה חלה ירידה של כ-1.4% בהיקף הפרמיה בשלושת הרבעונים הראשונים של השנה לעומת התקופה המקבילה אשתקד. בתקופה זו צמח הרווח המצרפי של הענף בתחום בכ-12% לעומת התקופה המקבילה אשתקד והגיע לסכום מצטבר של כ-645 מלש"ח. הגורמים העיקריים המשפיעים על רווחיות תחום הפעילות (או העשויים להשפיע על תחום הפעילות), הינם כדלקמן:

א. שינויי רגולציה: בחודש מרץ 2006 פרסם המפקח מכתב בעניין פיקוח על תעריפים בענף ביטוח רכב חובה, אשר על פיו, לאור התפתחות התחרות בענף כתוצאה מהרפורמה שהונהגה בשנים האחרונות, בכוונתו לצמצם את הפיקוח על התעריפים החל מיום 1 במאי 2006, ולהתערב בשיקול דעת החברות בקביעת התעריפים במקרים יוצאי דופן בלבד. בשלב ראשון, לא ישתנה הליך אישור התעריפים וחברות הביטוח תמשיכנה להגיש התעריפים לאישור המפקח. יצוין, כי לעניין התעריפים קיימת עדיין מגבלה לפיה התעריף המכסימלי שרשאית חברה לקבוע לא יעלה על 92% מתעריף הפול. בשלב זה, לא ניתן להעריך כיצד ישתנה שיווי המשקל התחרותי לאור הסרת הפיקוח מהתעריפים כאמור.

ב. חברות הביטוח קובעות תעריפים דיפרנציאליים (מותאמי סיכון) הכפופים לקבלת אישור המפקח. התעריפים החדשים של מרבית החברות מביאים בחשבון את מאפייני הרכב והנהג, וכך מבטחים זהירים משלמים פחות ממבטחים מסוכנים. מטרת השימוש בפרמטרים הינה להתאים, ככל הניתן, את פרמיית הביטוח לסיכון המבוטח.

כתוצאה מהאמור לעיל, גדלו הפערים בין הפרמיות בביטוח רכב חובה הנדרשות ממבוטחים שונים באותה חברת ביטוח או על ידי חברות שונות.

נכון למועד הדוח, מתוך כלל הפרמטרים המותרים לשימוש, מתחשבת הקבוצה בשלושה פרמטרים, שהינם גיל הנהג הצעיר ביותר הנוהג ברכב דרך קבע, ותק רישיון הנהיגה של הנהג הצעיר ביותר הנוהג ברכב דרך קבע והימצאות כרית אויר (ברכב פרטי בלבד), והכל תוך ביצוע אבחנה בין רכב פרטי לרכב מסחרי.

לקבוצה אין תעריפים דיפרנציאליים בכלי רכב במשקל מעל 4 טון וכלי רכב מיוחדים.

לתיאור אופן ההכרה ברווחי הקבוצה בתחום זה, ראו באור 122 לדו"חות הכספיים.

ג. יכולת הקבוצה לבצע בקרה קפדנית על תשלומים לספקי שירותים בתחום.

ד. בשנים האחרונות חלה עלייה בהיקף תביעות השיבוב של המוסד לביטוח לאומי (להלן: "המל"ל") כנגד המבטחים בגין תגמולים ששולמו על-ידי המל"ל לנפגעי

תאונות דרכים המוכרות גם כתאונות עבודה. העתודות לתביעות תלויות כוללות הפרשות בגין תביעות אלה.

ה. בחודש דצמבר 2002 הודיע משרד הבריאות לחברות הביטוח על כוונתו להעלות מהותית, מתחילת 2003, את התעריפים בגין אשפוז נפגעי תאונות דרכים. להעלאה כאמור עשויה להיות השפעה על רווחי חברות הביטוח. בהמשך להתדיינויות עם משרדי האוצר והבריאות ועל רקע פרסומו של צו מחירים חדש מכוח חוק פיקוח על מחירי מצרכים ושירותים, התשנ"ו-1996 לעניין תעריפי אשפוז, אגב תאונות דרכים (ראו סעיף 4.1.3.6 לעיל), הגישה הנהלת איגוד חברות הביטוח עתירה לבג"ץ נגד הצו. העתירה היא הן נגד עצם החלת הפיקוח על מחיר השירות הרפואי לנפגעי תאונות דרכים והן נגד קביעת המחיר המרבי, כפי שנקבע בצו. בנוסף, מתבקש בג"ץ להצהיר שהתעריף המרבי איננו בא במקום הוכחת ההוצאות בפועל כנדרש לפי סעיף 22 לחוק ביטוח בריאות ממלכתי, התשנ"ד - 1994, אלא נועד לתחום את ההוצאות המוכחות במחיר מרבי. בהתאם להחלטת בג"ץ העתירה צפויה להיקבע לדיון.

4.1.5 שינויים בהסדרי ביטוח משנה בתחום

לתיאור השינויים בהסדרי ביטוח המשנה בתחום ראו סעיף 4.7 להלן.

4.1.6 גורמי ההצלחה הקריטיים בתחום הפעילות והשינויים החלים בהם

גורמי ההצלחה הקריטיים בתחום רכב חובה הינם, בין היתר, תקפות התעריפים הנקבעים על ידי ISO, יכולת הקבוצה לזהות את גורמי הסיכון הרלוונטיים לקביעת פלחי שוק הומוגניים ומשמעותיים וקביעת תעריף מתאים לגביהם, מתן שירות ברמה גבוהה וניהול סילוק תביעות יעיל.

4.2 מוצרים ושירותים

סעיף זה כולל תיאור כללי ותמציתי של מוצרי ביטוח וכיסויים ביטוחיים. התנאים המלאים והמחייבים הם התנאים המפורטים בכל פוליסה ו/או חוזה ביטוח, לפי העניין. התיאור הינו לצרכי דוח זה בלבד ולא ישמש לצרכי פרשנות הפוליסה.

פוליסת ביטוח רכב חובה המשווקת על ידי הקבוצה, מעניקה כיסוי אחיד בהתאם להוראות פקודת רכב מנועי וחוק הפיצויים, כמפורט בסעיף 4.1.1 לעיל. לתיאור המאפיינים הייחודיים של תחום הפעילות, ראו סעיף 4.1.2 לעיל.

4.3 פילוח נתונים עבור מוצרים ושירותים

סך דמי הביטוח בתחום ביטוח רכב חובה מהווה כ- 20% מסך דמי הביטוח בענפי הביטוח הכללי. להלן טבלה הכוללת נתונים לגבי התפלגות הפעילות של הקבוצה בתחום ביטוח רכב חובה (באלפי ₪):

2004	2005	2006	
377,280	395,880	358,689	דמי הביטוח ברוטו
368,006	388,149	349,003	דמי הביטוח בניכוי ביטוח משנה (בשייר עצמי)
299,813	348,360	302,324	תביעות ברוטו
323,845	343,442	285,767	תביעות בשייר

הפרמיה ברוטו של החברה בשנת 2006, קטנה בכ- 10%, למרות גידול של כ- 1% במס' המבוטחים, כאשר הירידה נובעת בעיקרה מירידת התעריפים בשוק, כפי שפורט בהרחבה בסעיף 4.1 לעיל.

4.4 לקוחות

בתחום ביטוח רכב חובה, מבטחת הקבוצה לקוחות פרטיים וציי רכב של לקוחות עסקיים. לקבוצה מספר קטן של קולקטיבים בהיקף לא מהותי. לקבוצה אין לקוח בתחום ביטוח רכב חובה, שהכנסותיה ממנו מהוות 10% או יותר מסך הכנסות הקבוצה וכן אין לקבוצה תלות בלקוח בודד או במספר מצומצם של לקוחות בתחום זה. בנוסף, לא ידוע לקבוצה על מאפיינים קבועים של לקוחותיה בתחום ביטוח רכב החובה. לפי הערכת הקבוצה, שיעור החידושים בשנת הדוח עמד על כ- 50%, ואחוז הלקוחות אשר רכשו ביטוח רכב חובה וביטוח רכב רכוש עמד על כ- 53%.

דמי ביטוח לפי שנות ותק

מספר שנות ותק	דמי הביטוח באלפי ₪	שיעור מסך הכנסות
ללא ותק	190,105	53%
ותק שנה	60,977	17%
ותק שנתיים	39,455	11%
למעלה משלוש שנות ותק	68,151	19%
סה"כ	358,689	100%

* העובדה כי שיעור הלקוחות החדשים (ללא ותק) עומד על למעלה מ- 50% הינה להערכת הקבוצה בשל היות מחיר המוצר המשתנה העיקרי בהחלטת הקניה.

4.5 שיווק והפצה

הקבוצה משווקת את פוליסות הביטוח שלה באמצעות סוכנים עצמאיים, להם משולמות עמלות הנקבעות בעיקרן כשיעור מדמי הביטוח בניכוי דמים. לתיאור הנושא ברמת הקבוצה, ראו סעיף 11.7 להלן.

שיעור העמלות הממוצע, מסך דמי הביטוח בתחום רכב חובה, בשנת הדוח, עמד על כ- 5%.

לחברה אין סוכן אשר היקף פעילותו בתחום עולה על 10%.

4.6 התפתחות התביעות התלויות ברוטו ובשייר

להלן התפתחות התביעות התלויות בתחום ביטוח רכב חובה לגבי שנות החיתום שהחלו לפני שנת הדוח:

שנת 2005		שנת 2006		
ברוטו	בשייר	ברוטו	בשייר	
797,589	968,040	1,036,726	1,179,757	הפרשה לתחילת השנה
58,420	61,467	47,636	51,937	הכנסות מפרמיה ומהשקעות
10,933	11,156	8,204	8,204	עמלות והוצאות
105,503	137,841	165,352	197,297	תשלומי תביעות
683,705	823,607	823,063	948,029	הפרשות לסוף השנה
55,868	56,903	87,743	78,164	עודף בהפרשות
47,419	78,744	69,170	73,282	סכום העודף בהפרשות הנובע משחרור הרווח מעתודה*

העודף בהפרשות נובע מגידול טכני של ההפרשות לתחילת השנה כתוצאה מהנחיית הפיקוח לשמור עודף הכנסות על הוצאות. סך של כ- 62 מלש"ח מתוך הסך שהשתחרר בסוף שנת 2006 (כ- 73 מלש"ח) נובעים מעודף ההכנסות בתחילת אותה שנה ומהווים מרבית העודף בהפרשות לשנה זו.

* לשנת הדוח - שנת חיתום 2003, בשנת הדוח הקודמת - שנת חיתום 2002.

לתיאור העתודות בביטוח כללי ותביעות תלויות ברמת הקבוצה, ראו סעיף 1.2.3. לעיל.

4.7 ביטוח משנה

התקשרויות הקבוצה עם מבטחי משנה בכל ענפי הביטוח, לרבות תחום ביטוח רכב חובה מתחדשות משנה לשנה. בתחום הפעילות, מתקשרת הקבוצה עם מבטחי המשנה שלה בחוזים מסוג "עודף הפסדים" (Excess of Loss) (לעניין חוזים מסוג זה ראו גם פירוט בסעיף 11.4 להלן). כמקובל בחוזים מסוג זה, אין עמלות המתקבלות ממבטחי המשנה.

החברה מיצתה את השכבה הראשונה בחוזי עודף הפסדים בתחום לשנת הנזק 1994 בסך של 1 מיליון דולר. אין באמור יצירת חשיפה מהותית על שייר החברה.

בחוזי ביטוח המשנה של החברה לשנת 2007 (מעבר למועד הדו"ח) חל שינוי המגביל את מקסימום ההחזר אותו תקבל החברה ממבטחי המשנה במקרה של נזק. למרות היות הביטוח ללקוחות בלתי מוגבל מבחינת גובה ההחזר, לאור בדיקות שערכה החברה ולאור התקרה הגבוהה יחסית שנקבעה, אין שינוי זה יוצר חשיפה מהותית לשייר החברה.

דירוג מבטחי המשנה, איתם התקשרה החברה בתחום הפעילות בשנת 2006, הינו AA-, AAA, A+, לפי S&P.

שעור ההעברה של סיכון הקבוצה למבטחי המשנה שלה בתחום הפעילות נאמד ברמה של כ-2.7% מדמי הביטוח, נכון למועד הדוח.

מבטחי משנה שחלקם בפרמיה בתחום מהווה מעל 10% מסך פרמיות ביטוח המשנה בתחום (באלפי ₪):

שם מבטח המשנה	דירוג S&P	מדינה	פרמיה לביטוח משנה (באלפי ₪)	אחוז מכלל פרמיות לביטוח משנה
AXA Re	AA-	צרפת	1,704	17%
CAISSE CENTRALE	AAA	צרפת	1,217	13%
GE FRANKONA*	AA-	גרמניה	2,433	25%
ODYSSE Re	A-	אנגליה	2,434	25%

* בחודש ספטמבר 2006 רכשה SWISS Re את GE FRANKONA.

התפלגות פרמיית ביטוח משנה בתחום:

קבוצת דרוג מרכזת דירוג S&P	פרמיה שנרשמה לטובת מבטח המשנה (באלפי ₪)	שיעור מסה"כ לתחום פעילות
A- ומעלה	9,649	100%
BBB+ עד BBB-	---	---
נמוך מ- BBB-	37	0%
סה"כ	9,686	100%

לתיאור התקשרות הקבוצה עם מבטחי המשנה ברמת הקבוצה, ראו סעיף 11.4 להלן.

לנתונים בדבר התשלומים למבטחי המשנה ראו באור 2ח לדוחות הכספיים.

4.8 ספקים ונותני שירותים

מנורה מבטחים ביטוח מתקשרת מעת לעת עם בתי חולים, מוסדות רפואיים, מבצעי בקרה רפואית וספקי שירותי בריאות אחרים לצורך מתן שירותים רפואיים שונים למבוטחיה, ובכלל זה, אשפוז, טיפולים אמבולטוריים במרפאות והפניה לרפואה שיקומית.

החל משנת 2003 מפעילה הקבוצה מערכת מיכון לבקרה על תשלומים לספקים בכלל ולספקי שירותים רפואיים בפרט. המערכת בודקת את ההתאמה בין חשבונות שקיבלה ובין התעריפים המוסכמים וכן את הקשר בין הטיפול הרפואי לבין הפגיעה. השימוש במערכת זו הוביל לחסכון בעלויות הספקים ולייעול העבודה מולם.

בנוסף, הקבוצה רוכשת שירותים נלווים לסילוק תביעות ביטוח בתחומים שונים, ובכללם בתחום הפעילות, מאת עורכי דין, חוקרים ומומחים רפואיים.

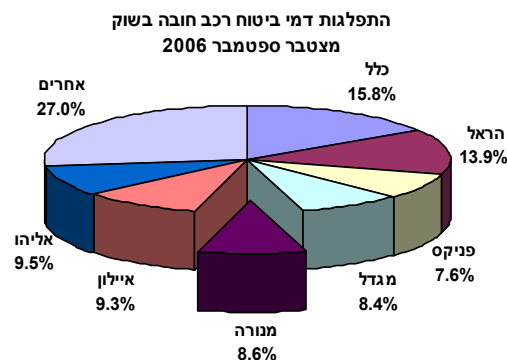
לקבוצה אין תלות בספק כלשהו.

לתיאור הנושא ברמת הקבוצה ראו סעיף 11.5 להלן.

4.9 תחרות

בתחום ביטוח רכב חובה מתחרות 13 חברות ביטוח, לרבות חברות לביטוח ישיר. שלושת החברות הגדולות בתחום ביטוח רכב חובה הינן קבוצת כלל, קבוצת הראל ואליהו. לפי נתוני איגוד חברות הביטוח חלקם של שלושת הגופים הגדולים בתחום בתשעת החודשים הראשונים של 2006 עמד על כ- 39% מסך דמי הביטוח ברוטו בתחום זה.

נכון לרבעון השלישי של שנת 2006 קבוצת כלל הייתה המובילה בתחום והחזיקה בנתח שוק (על בסיס נתוני דמי ביטוח ברוטו) של כ- 16%. מנורה מבטחים ביטוח ממוקמת במקום חמישי והחזיקה בנתח שוק של כ- 9%. נתוני נתח שוק לפי חברות מוצגים בתרשים להלן:

הכיסוי הביטוחי האחיד בכל חברות הביטוח וזמינות מידע השוואתי של מחירים, גורמים לכך שמחיר המוצר הינו המשתנה העיקרי בהחלטת הרכישה של פוליסות ביטוח. חברות הביטוח נבדלות זו מזו במשתנים הקובעים את התעריף וכפועל יוצא בפלחי השוק בהם הן מתמקדות. בתקופה האחרונה, ניכרת מגמת התכנסות של רוב החברות למחירים דומים, כך שהפערים בין המחירים בקבוצות הסיכון השונות מצטמצמים.

גורם העלול לפגוע במעמדה התחרותי של הקבוצה הינו שימוש חברות ביטוח אחרות בפרמטרים שונים ו/או נוספים מהפרמטרים בהם עושה החברה שימוש.

הגורמים המחזקים את מעמדה התחרותי של הקבוצה הינם, רמת השירות הגבוהה של הקבוצה ושל סוכניה, אפשרות הפקת פוליסות ביטוח חובה בידי הסוכנים באמצעות מערכת אינטרנטית ומודל תעריפי המאפשר התמקדות בפלחי שוק רווחיים יותר.

4.10 הסכמים מהותיים והסכמי שיתוף פעולה

בין חברות הביטוח ובין מרכז הסליקה שליד איגוד חברות הביטוח נחתם הסכם (המכונה – "קל-כבד"), המסדיר את הטיפול בהתחשבנות עקב תביעות בהם מעורבים רכבים כבדים ורכבים קלים, כהגדרתם בצו הפיצויים לנפגעי תאונות דרכים (הסדרים לחלוקת נטל הפיצויים בין המבוטחים), התשס"א-2001, וכן עקב תביעות בהם מעורבים רכבים המבוטחים על ידי הצדדים להסכם זה בפגיעה משותפת שלהם, בהולך רגל הנפגע מחוץ לכלי הרכב.

5. ביטוח רכב רכוש

5.1 מידע כללי על תחום הפעילות

הכיסוי המוענק במסגרת פוליסת ביטוח רכב רכוש, כפוף למגבלות הקבועות בחוק ובתקנות, כמפורט להלן.

פעילות הקבוצה בתחום ביטוח רכב רכוש מתבצעת באמצעות מנורה מבטחים ביטוח.

להלן מספר מאפיינים, מגמות והתפתחויות המשפיעים או עשויים להשפיע בעתיד על פעילות הקבוצה בתחום זה.

5.1.1 מבנה תחום הפעילות ושינויים שחלו בו

פוליסת ביטוח רכב רכוש כוללת כיסוי בגין נזק עצמי, לרבות גניבה, הנגרם לרכב המבוטח, וכן נזק לצד שלישי הנגרם על ידי הרכב המבוטח.

5.1.2 תיאור של ענפי הביטוח והכיסויים הביטוחיים שנכללים בתחום

הפוליסה לביטוח נזקי רכוש ונזקי רכוש לצד ג' לרכב פרטי ומסחרי עד 4 טון (ביטוח מקיף וביטוח צד ג'), למעט אופנועים, מעוגנת בתקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (תנאי חוזה לביטוח רכב פרטי), התשמ"ו-1986 ובתוספת לתקנות (להלן: "**תקנות רכב רכוש**" ו- "**הפוליסה התקנית**", בהתאמה). הפוליסה התקנית קובעת נוסח ותנאים מינימליים לביטוח מקיף לרכב אשר חברת ביטוח יכולה לשנותם רק אם השינוי הוא לטובת המבוטח. לפוליסה התקנית ניתן להוסיף הרחבות באשר להיקף הכיסוי, לסיכונים, לחבויות ולרכוש המבוטחים.

בתחום ביטוחי הרכב נכללים גם ביטוחים לרכב מסחרי מעל 4 טון ולאופנועים אשר אינם כפופים להוראות הפוליסה התקנית.

מאפיינים של ביטוח רכב רכוש

פוליסת ביטוח רכב רכוש הינה, לרוב, לתקופה של עד שנה.

הפוליסה כפופה, כאמור לעיל, למגבלות שהוטלו על ידי המחוקק ועל ידי המפקח במסגרת הפוליסה התקנית (ראו סעיף 5.1.3 להלן).

התעריף לביטוח רכב רכוש אינו אחיד ותלוי במספר משתנים, כגון: סוג הרכב המבוטח, ניסיון התביעה המצטבר שלו ונתונים הקשורים לנהג הרכב, כגון: גילו, ניסיון התביעות שלו והגבלת כמות הנהגים הרשאים לנהוג ברכב. התעריף מאושר ע"י המפקח על הביטוח כתעריף מקסימום.

תביעות בתחום זה מתאפיינות בכך שהן מתגבשות במהירות ומשך הזמן בין קרות מקרה הביטוח לבין יישוב התביעה ("זנב תביעות קצר"), עם זאת, בגין כיסוי צד ג' משך זמן יישוב התביעה ארוך יותר.

5.1.3 מגבלות, חקיקה, תקינה ואילוצים מיוחדים החלים על תחום הפעילות

תחום הפעילות כפוף להוראות הדין החלות על מבטחים, לרבות חוק הפיקוח וחוק חוזה ביטוח, והתקנות שהוצאו על פיהם וכן להוראות המפקח, כפי שמתפרסמות מעת לעת.

למגבלות החקיקה המרכזיות החלות על הקבוצה בכלל פעילותה, ראו סעיף 11.2 להלן.

להלן יפורטו מגבלות החקיקה המרכזיות החלות על הקבוצה בפעילותה בתחום ביטוח רכב רכוש, וכן עיקרי ההוראות הרגולטוריות שפורסמו בתקופת הדוח בתחום זה:

5.1.4 **תקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (תנאי חוזה לביטוח רכב פרטי), התשמ"ו-1986 (להלן: "תקנות רכב רכוש")**

בתוספת לתקנות רכב רכוש נקבעו תנאי הפוליסה התקנית לביטוח רכב רכוש. הפוליסה התקנית מהווה סל כיסויים מינימלי, שניתן להרחיבו אך ורק לטובת המבוטח.

ביום 1 במאי 2004 נכנס לתוקף תיקון לתקנות רכב רכוש, המתייחס לשינוי בפוליסה התקנית לרכב, שמטרתו, בין השאר, להגמיש את מבנה הפוליסה. מכוח התיקון אושרו על ידי הפיקוח תוכניות ביטוח חדשות המאפשרות למבוטח לוותר, בשלב הצעת הביטוח, על כיסויים מסוימים.

5.1.5 **הסדר שמאי ביטוח רכב**

בעקבות פסק הדין של בית המשפט העליון מאפריל 2001 לעניין שמאות כלי רכב⁵, פרסם המפקח חוזר שמטרתו צמצום ניגוד העניינים בפעולות שמאי הרכב, תוך מתן אפשרות למבוטח לבחור שמאי רכב מתוך רשימה רחבה של שמאים בפריסה ארצית. בחוזר נקבעו, בין היתר, גם כללי פעולה לשמאים ומנגנוני ערעור על שומות.

ביום 31.12.2006 פרסם המפקח חוזר (אשר עודכן ביום 21.03.07) בו הוא מאריך את ההסדר שנקבע כאמור עד ביטולו בחוזר אשר יחליפו. באותו היום, פרסם המפקח טיוטת חוזר שעניינה עדכון ושיפור ההסדר שתואר לעיל, זאת הן על ידי שכלול מנגנון בחירת השמאי והן על ידי הגברת שקיפות הליך קביעת השומה כלפי המבוטח.

5.1.6 **שינויים בהיקף הפעילות בתחום, ברווחיות ובתמהיל הלקוחות**

בהתאם לנתוני איגוד חברות הביטוח, בתחום ביטוח רכב רכוש חלה עליה של כ-0.4% בהיקף הפרמיה, בשלושת הרבעונים הראשונים של השנה לעומת התקופה המקבילה אשתקד. הרווח המצרפי בענף כולו צמח באותה התקופה לכ- 275 מלש"ח מכ- 225 מלש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

בתחילת שנת 2006 החלה לפעול מחדש היחידה המשטרתית למלחמה בגניבות הרכב ("אתגר"). נכון למועד הדוח לא ניכרה ירידה מהותית בהיקף גניבות הרכב.

הרווחיות בתחום מושפעת, בין היתר, מתקפות ונכונות התעריף בו משתמש המבוטח, הכנסות מהשקעות, שמירה על נהלי החיתום ושכיחות הגניבות.

5.1.7 **שינויים בהסדרי ביטוח משנה בתחום**

לתיאור השינויים בהסדרי ביטוח המשנה בתחום ראה סעיף 5.7. להלן.

5.2 **מוצרים ושירותים**

סעיף זה כולל תיאור כללי ותמציתי של מוצרי ביטוח וכיסויים ביטוחיים. התנאים המלאים והמחייבים הם התנאים המפורטים בכל פוליסה ו/או חוזה ביטוח, לפי העניין. התיאור הינו לצרכי דוח זה בלבד ולא ישמש לצרכי פרשנות הפוליסה.

5.2.1 **תיאור כללי**

הפוליסות לביטוח רכב רכוש מבוססות על הפוליסה התקנית (למעט רכב מסחרי מעל 4 טון ואופנועים) כאשר חברת הביטוח רשאית לשנות תנאי הפוליסה האמורה אך ורק לטובת המבוטח.

⁵ בג"ץ 7721/96 איגוד שמאי הביטוח בישראל ואח' נ' המפקח על הביטוח ואח', פ"ד נה (3) 625.

פוליסות הביטוח של הקבוצה מעניקות כיסויים כדלקמן:

- א. **ביטוח רכב מקיף (פרטי ומסחרי)** - כיסוי בגין נזק לרכב כתוצאה מתאונה, נזק לרכב כתוצאה מאש, גניבת הרכב, נזק שנגרם תוך כדי גניבת הרכב, נזק שנגרם כתוצאה מנזקי טבע (שיטפון, סערה, שלג וברד), נזק לרכב כתוצאה ממעשה זדון (למעט על ידי המבוטח או מי מטעמו), נזק שגרם הרכב לרכוש של צד שלישי.
- ב. **ביטוח מקיף ללא כיסוי תאונות** - כיסוי ביטוחי של כל הסיכונים המפורטים בס"ק א' לעיל, למעט סעיף נזק כתוצאה מתאונה.
- ג. **ביטוח מקיף ללא כיסוי גניבה** - כיסוי ביטוחי של כל הסיכונים המפורטים בס"ק א' לעיל, למעט גניבת הרכב.
- ד. **ביטוח אחריות כלפי צד שלישי** - הגנה על המבוטח מפני אחריותו לנזקים שנגרמו לרכוש של צד שלישי כתוצאה משימוש ברכבו.
- ה. **ביטוח אופנועים**.

בנוסף לכיסוי הבסיסי, הקבוצה מאפשרת למבוטח להרחיב את הכיסוי כדלקמן:

כיסוי לנזקי רעידת אדמה, רכב חדש תמורת הישן שניזוק, ביטוח רדיו טייפ או רדיו דיסק חליפי ביטוח שבר שמשות, שירותי גרירה ומתן רכב חליפי.

5.2.2 מוצרים ייחודיים בתחום ביטוח רכב רכוש

אוטו TOP - פוליסה לביטוח מקיף לרכב

ביטוח מקיף לרכב פרטי, המבוסס על הפוליסה התקנית, הכולל סל רחב של שירותים והטבות, בתפעול מהיר ויעיל. קלות הפקת הצעת המחיר והפוליסה הינה יתרון בולט של המוצר עבור הסוכן. קהל היעד ייחנה מהטבות ייחודיות, דוגמת: פרמיה מוזלת, שירות V.I.P במקרה תאונה, שירותי דרך וגרירה, תיקוני שבר שמשות, חבילת פינוק לרכב, אובדן מוחלט מ- 50% נזק ועוד.

5.2.3 שירותים בתחום ביטוח רכב רכוש

מוסכי מחלקה ראשונה - על מנת לספק שירות איכותי למבוטחים, הקבוצה מציעה לכל מבוטח שרכבו נפגע בתאונה טיפול במוסכי מחלקה ראשונה.

לנהגים המבקשים לתקן את מכוניתם במוסכי המחלקה הראשונה מוצע שירות הכולל שירותי גרירה, רכב חלופי והנחה בהשתתפות עצמית.

5.3 פילוח נתונים עבור מוצרים ושירותים

להלן טבלה הכוללת נתונים לגבי התפלגות הפעילות של הקבוצה בתחום ביטוח רכב רכוש (באלפי ₪):

2004	2005	2006	
481,265	530,283	562,337	דמי הביטוח ברוטו
379,177	485,115	516,240	דמי הביטוח בניכוי ביטוח משנה (בשייר עצמי)
323,370	351,838	362,796	תביעות ברוטו
231,943	293,451	322,312	תביעות בשייר

הגידול בדמי הביטוח ברוטו מוסבר בהרחבת מעגל הסוכנים העובד עם החברה. בין היתר, הורחבה פעילות מחוז הדרום של החברה.

פילוח התביעות המשולמות רכב רכוש, ברוטו:

2004	2005	2006	
53,336	71,402	72,887	גניבות
234,117	244,303	258,765	תאונות
6,197	396	250	נזקי טבע
24,356	35,011	35,032	אחר
318,006	351,112	366,934	סה"כ תביעות משולמות
5,364	726	(4,138)	שינוי בתביעות תלויות
323,370	351,838	362,796	סה"כ תביעות

מרבית הגידול בתביעות המשולמות מקורו בנזקי תאונה, בעוד היקף תשלומי התביעות בגין גניבות נשאר יציב.

5.4 לקוחות

בתחום ביטוח רכב רכוש, מבטחת הקבוצה לקוחות פרטיים וציי רכב של לקוחות עסקיים. לקבוצה מספר קטן של לקוחות קולקטיבים בהיקף לא מהותי.

לקבוצה אין לקוח בתחום ביטוח רכב רכוש, שהכנסותיה ממנו מהוות 10% או יותר מסך הכנסות הקבוצה וכן אין לקבוצה תלות בלקוח בודד או במספר מצומצם של לקוחות בתחום זה.

בנוסף, לא ידוע לקבוצה על מאפיינים קבועים של לקוחותיה בתחום ביטוח רכב רכוש. לפי הערכת הקבוצה, שיעור החידושים בתחום רכב רכוש בשנת הדוח עמד על כ- 54% ונתח הלקוחות אשר רכשו ביטוח רכב רכוש וביטוח רכב חובה בשנת הדוח עמד על כ- 66%.

דמי ביטוח לפי שנות ותק

מספר שנות ותק	דמי הביטוח באלפי ₪	שיעור מסך הכנסות
ללא ותק	236,181	46%
ותק שנה	134,960	23%
ותק שנתיים	78,727	13%
למעלה משלוש שנות ותק	112,467	18%
סה"כ	562,337	100%

5.5 שיווק והפצה

הקבוצה משווקת את פוליסות הביטוח שלה באמצעות סוכנים עצמאיים. שיעור העמלות הממוצע, מסך דמי ביטוח, לתחום רכב רכוש, בשנת הדוח, עמד על כ- 19%.

לחברה אין סוכן אשר היקף פעילותו בתחום עולה על 10%.

לתיאור הנושא ברמת הקבוצה, ראו סעיף 11.7 להלן.

5.6 התפתחות התביעות התלויות ברוטו ובשייר

להלן התפתחות התביעות התלויות בענפי ביטוח רכב רכוש, לגבי התביעות שאירעו לפני שנת הדוח:

שנת 2005		שנת 2006		
ברוטו	בשייר	ברוטו	בשייר	
91,293	60,383	70,593	92,019	תביעות תלויות לראשית השנה (כולל IBNR)
64,310	43,716	50,039	60,085	תשלום תביעות במשך השנה
13,705	7,978	5,294	8,413	תביעות תלויות לסוף השנה (כולל IBNR)
13,278	8,689	15,260	23,521	עודף (גרעון) בהערכות

בשנת 2006 קיים עודף בהערכת התביעות התלויות הנובע משתי סיבות עיקריות: האחת - תביעת שיבוב חד פעמית גדולה והשניה - בשנת הדו"ח קצב סילוק התביעות היה מהיר יותר מבשנה קודמת.

לתיאור העתודות ביטוח כללי ותביעות תלויות ברמת הקבוצה, ראו סעיף 1.2.3 לעיל.

5.7 ביטוח משנה

התקשרויות הקבוצה עם מבטחי המשנה בכל ענפי הביטוח, לרבות תחום ביטוח רכב רכוש מתחדשות משנה לשנה.

שעור ההעברה של סיכון הקבוצה למבטחי המשנה שלה בתחום הפעילות נאמד ברמה של כ-8% נכון למועד הדוח. בתחום הפעילות, מתקשרת הקבוצה עם מבטחי המשנה שלה בחוזים יחסיים. בשנת 2006 התקשרה החברה בחוזים בתחום הפעילות עם חברות המדורגות AA- לפי S&P.

מבטחי משנה שחלקם בפרמיה בתחום מהווה מעל 10% מסך פרמיות ביטוח המשנה בתחום (באלפי ₪):

שם	מדינה	דירוג	פרמיה באלפי ₪	אחוז מסה"כ פרמיית ביטוח משנה
Everest Reinsurance Co.	ארה"ב	AA-	9,767	21%
Trans Re Zurich	שווייץ	AA-	29,175	63%
Odysse Re	אנגליה	A-	6,158	13%

כמקובל בחוזים מסוג זה, מתקבלת עמלת מסירה ממבטחי המשנה, המחושבת כשיעור מהיקף הפרמיה המועברת. שיעור העמלה משתנה בהתאם לתוצאות העסקיות.

התפלגות פרמיית ביטוח משנה בתחום:

קבוצת דרוג מרכזת דירוג S&P	פרמיה שנרשמה לטובת מבטח המשנה (באלפי ₪)	שיעור מסה"כ לתחום פעילות
A- ומעלה	45,531	99%
BBB+ עד BBB-	---	---
נמוך מ- BBB-	567	1%
סה"כ	46,098	100%

לתיאור התקשרות הקבוצה עם מבטחי המשנה, ראו סעיף 11.4 להלן.

לנתונים בדבר התשלומים למבטחי המשנה ראו באורים 2 ח ו- 9 לדוחות הכספיים.

5.8 ספקים ונותני שירותים

לקבוצה הסכמים עם מוסכים שונים, כמפורט בסעיף 5.2.3 לעיל.

כמו כן, הקבוצה התקשרה בהסכמים עם נותני שירותים שונים לפיהם מבטח אשר הפוליסה שלו כוללת את סוג השירות הרלבנטי, יקבל שירות בהתאם לכתב השירות שרכש. השירותים השונים הניתנים למבטח הינם, בין היתר, שירותי גרירה לרכב, שירותי תיקון שבר שמשות ברכב, שירותי רדיו חלופי ועוד.

בנוסף, הקבוצה רוכשת שירותים נלווים לסילוק תביעות ביטוח בתחומים שונים, ובכללם בתחום הפעילות, מאת עורכי דין, חוקרים, שמאים, מוסכים, ספקי חלפים, מהנדסים חוקרי שריפות וספקים נוספים.

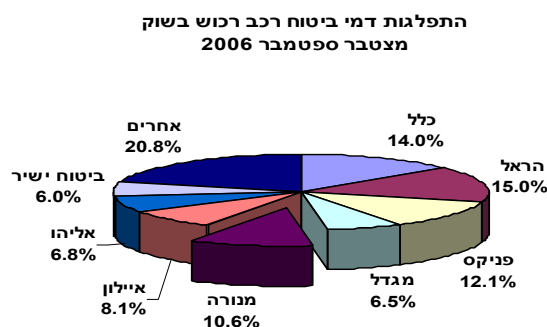
לקבוצה אין תלות בספק כלשהו.

לתיאור הנושא ברמת הקבוצה ראו סעיף 11.5 להלן.

5.9 תחרות

בתחום ביטוח רכב רכוש פועלות מרבית חברות הביטוח, לרבות חברות לביטוח ישיר.

בהתאם לנתוני איגוד חברות הביטוח בישראל, בתשעת החודשים הראשונים של 2006 קבוצת הראל הייתה המובילה בתחום והחזיקה בנתח שוק של כ- 15%. אחריה קבוצת כלל עם נתח שוק של כ- 14% וקבוצת הפניקס עם נתח שוק של כ- 12%. הקבוצה ממוקמת במקום הרביעי ומחזיקה בנתח שוק של כ- 11%. הקבוצה מתמקדת בביטוחי פרט תוך הימנעות מביטוחים קבוצתיים בהם בשל תחרות חריפה במיוחד, שיעורי הרווחיות נמוכים. נתוני נתח שוק לפי חברות מוצגים בתרשים להלן:

הכיסוי הביטוחי האחיד בהתאם לפוליסה התקנית מוביל לכך שמחיר המוצר הוא המשתנה העיקרי בהחלטת המבוטח לרכוש פוליסת ביטוח. אי לכך שמה הקבוצה דגש בתחום זה על תעריף תחרותי ומוצרים ייחודיים המותאמים לאוכלוסיות מובחנות וכוללים הטבות ייחודיות לאותה אוכלוסייה.

בנוסף, הקבוצה מחזקת את מעמדה התחרותי באמצעות רמת שירות גבוהה שלה ושל סוכניה, אפשרות הדפסת פוליסות ביטוח רכב רכוש באמצעות הסוכנים דרך האינטרנט וכן התקשרות עם רשת של מוסכי מחלקה ראשונה לנוחיות מבוטחיה.

בשל היות המחיר משתנה מרכזי בהחלטת הרכישה של הצרכן, שחיקת מחירים מכוונת על ידי אחד המתחרים עלולה לפגוע במעמדה התחרותי של החברה. הקבוצה מבצעת בדיקה שוטפת של התעריף ורמת ההנחות על מנת להתאים את עצמה למתרחש בשוק.

5.10 הסכמים מהותיים והסכמי שיתוף פעולה

בין חברות הביטוח נכרת הסכם, לפיו מחלוקות בנושא תביעות שיבוב ברכב רכוש לא תוגשנה לבית המשפט אלא תתבררנה באמצעות מוסד "בנועם", הנמצא בבעלות פרטית ונבחר על ידי איגוד חברות הביטוח. החלטת הבורר בהליך זה מחייבת, והגבייה מתבצעת באמצעות מסלקת איגוד חברות הביטוח. התשלום למוסד "בנועם" בתביעה או בבוררות מוטל על חברות הביטוח. הסכם זה אושר על ידי הממונה על הגבלים עסקיים.

6. ביטוח חבויות

6.1 מידע כללי על תחום הפעילות

בתחום ביטוח חבויות נכללים כל ענפי החבויות, למעט ענף ביטוח רכב חובה. ענפי הביטוח העיקריים בתחום זה הינם: ביטוחי אחריות מעבידים, אחריות מקצועית, אחריות דירקטורים ונושאי משרה, אחריות צד שלישי, אחריות המוצר וערבות חוק מכר.

פעילות הקבוצה בתחום זה מתבצעת באמצעות מנורה מבטחים ביטוח.

להלן מספר מאפיינים, מגמות והתפתחויות המשפיעים או עשויים להשפיע בעתיד על פעילות הקבוצה בתחום זה.

6.1.1 מבנה תחום הפעילות ושינויים שחלו בו

ביטוח חבויות הינו ביטוח המכסה את המבוטח בגין אחריותו כלפי צד ג', כתוצאה ממעשה או מחדל של המבוטח. בביטוחי חבויות אין סכום ביטוח אלא גבול אחריות שהינו הסכום המקסימלי בו ישא המבוטח במקרה של נזק.

6.1.2 תיאור של ענפי הביטוח והכיסויים הביטוחיים שנכללו בתחום

ענפי החבויות מכסים את המבוטח בשל חבות שהוא עשוי לחוב בה בשל אחריותו מתוקף כל דין, ובפרט מתוקף הוראות פקודת הנזיקין [נוסח חדש] (להלן: "**פקודת הנזיקין**").

ענפי הביטוח המרכזיים אותם משווקת הקבוצה בתחום החבויות, הינם כדלקמן:

א. **ביטוח חבות מעבידים** - כיסוי למבוטח בגין אחריותו לנזקי גוף הנגרמים לעובד בשל ותוך כדי עבודתו אצל המבוטח. החבות המכוסה היא חבות לפי פקודת הנזיקין או לפי חוק האחריות למוצרים פגומים, התש"ם - 1980 והביטוח הינו שיורי, מעל הכיסוי לפי חוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה-1995. הביטוח נערך בדרך כלל על בסיס אירוע.

ב. **ביטוח צד שלישי** - הפוליסה לביטוח אחריות כלפי צד שלישי מכסה את חבותו של המבוטח על פי כל דין, בגין נזקי גוף או רכוש שנגרמו לצד שלישי שאינו עובד המבוטח בשל נזק שנגרם מאירוע תאונתי אשר התרחש במהלך תקופת הביטוח בקשר עם הפעילות בגינה רכש המבוטח את הכיסוי הביטוחי. ביטוח זה נערך בדרך כלל על בסיס אירוע.

ג. **ביטוח אחריות מקצועית** - ביטוח המכסה את חבותו של בעל מקצוע בגין כשל בביצוע חובתו המקצועית שתוצאתו נזק לצד שלישי, בין אם הינו לקוח של המבוטח ובין אם לאו. ביטוח אחריות מקצועית נערך על בסיס הגשת תביעה.

ד. **ביטוח אחריות המוצר** - ביטוח המכסה את חבותו של המבוטח בגין נזק שנגרם על ידי מוצרים שיוצרו על ידו, לאחר שפסקו מלהיות בחזקתו. ביטוח זה נערך על בסיס הגשת תביעה.

ה. **ביטוח דירקטורים ונושאי משרה** - ביטוח המכסה דירקטורים ונושאי משרה בשל חבות חוקית שהופרה על ידי הדירקטורים ונושאי המשרה בתוך תקופת הביטוח. הביטוח נערך על בסיס הגשת התביעה. החבות המכוסה היא בעיקרה מתוקף חוק החברות, המטיל חבות אישית על נושאי המשרה בחברה. בעלת הפוליסה בביטוח זה הינה החברה, הרוכשת את הכיסוי עבור נושאי המשרה והדירקטורים המכהנים, המוגדרים כמבוטחים.

ו. **ערבות חוק המכר** – ביטוח המכסה את השקעתם של רוכשי יחידות דיור כנגזר מחוק המכר הדירות וחוק הבטחת השקעות רוכשי דירות, התשל"ה - 1974 (להלן: "**חוק**").

המכר). פוליסות אלו תואמות את ההנחיות של חוק המכר ולרוב תקופת הביטוח בהן ארוכה.

תחום ביטוח החבויות נחשב לתחום תנודתי וזאת בשל רמת אי הודאות הגבוהה בתחום התביעות הנובעת, בין היתר, ממשיך הזמן בין קרות אירוע ביטוחי לבין תשלום הנזק למבוטח ("זנב תביעות ארוך"), מהשינויים באקלים השיפוטי ומהשינוי התרבותי המעלה את שכיחות התביעות.

6.1.3 מגבלות, חקיקה, תקינה ואילוצים מיוחדים החלים על תחום הפעילות

פעילות הקבוצה בתחום זה כפופה להוראות הדין החלות על מבטחים, חוק הפיקוח וחוק חוזה ביטוח והתקנות שהוצאו על פיהם וכן להוראות המפקח, כפי שמתפרסמות מעת לעת.

להלן יפורטו מגבלות החקיקה המרכזיות החלות על הקבוצה בפעילותה בתחום ביטוח חבויות:

6.1.3.1 חוק חוזה הביטוח

בהתאם להוראות חוק חוזה הביטוח, בביטוח חבויות (המכונה בחוק "ביטוח אחריות"), התביעה לתגמולי ביטוח אינה מתיישנת כל עוד לא התיישנה תביעת הצד השלישי נגד המבוטח. כן קובע חוק זה, כי ביטוח חבויות מכסה גם הוצאות משפט סבירות שעל המבוטח לשאת בשל חבותו, אף אם הוצאות אלה הן מעל לסכום הביטוח.

6.1.3.2 הלכת אטינגר ("השנים האבודות")

בחודש מרץ 2004 ניתן על ידי בית המשפט העליון פסק דין הקובע כי יש להכיר בזכאותו של ניזוק (או עזבנו) לפיצויים בגין שנות השתכרותו האבודות, שהן השנים שבהן קוצרה תוחלת חי העבודה של הניזוק כתוצאה ממותו ("השנים האבודות"). בכך הפך בית המשפט העליון הלכה לפיה לא זכאי היה הניזוק (או עזבנו) לפיצויים בגין ראש נזק זה ("הלכת השנים האבודות" או "הלכת אטינגר"). בחודש דצמבר 2004 דחה בית המשפט העליון עתירה שהוגשה לקיום דיון נוסף בפסק הדין הנזכר לעיל. הנושא הוחזר לבית המשפט המחוזי, לדיון פרטני בדבר אופן חישוב הפיצוי בגין השנים האבודות.

בפסק דין נוסף של בית המשפט העליון מפברואר 2006, נקבע כי הלכת השנים האבודות חלה גם על תביעות תלויות ועומדות ועל תאונות שאירעו קודם לפרסום ההלכה, אך אין בה כדי לאפשר דיון מחודש בפסקי דין, לרבות פסקי דין מכוח פשרה, שניתנו קודם לכן.

במהלך שנת 2006, בשני פס"ד שונים, קבע בית המשפט העליון את שיטת חישוב הפיצוי בהתאם להלכת השנים האבודות. מכיוון שההלכה זו נוגעת לאחוז קטן מסך התיקים בתחום, ההשפעה על כלל התביעות, נמוכה יחסית.

לתיאור מגבלות החקיקה המרכזיות החלות על הקבוצה בכלל פעילותה, ראו סעיף 11.2 להלן.

6.1.4 שינויים בהיקף הפעילות בתחום, ברווחיות ובתמהיל הלקוחות

לאור התפתחות האקלים השיפוטי ופסיקת בתי המשפט ביחס לחברות ולנושאי המשרה בהן, ניכרת דרישה מוגברת לכיסוי ביטוחי באחריות מקצועית, לכיסוי ביטוחי לדירקטורים ונושאי משרה ולכיסוי בביטוחי אחריות המוצר.

בהתאם לנתוני איגוד חברות הביטוח, בתחום ביטוח חבויות חלה עליה של כ-15% בהיקף הפרמיה, בשלושת הרבעונים הראשונים של שנת 2006 לעומת התקופה המקבילה

אשתקד. הרווח המצרפי בענף כולו קטן בכ - 25% באותה התקופה, והסתכם ב - 74 מיליון ₪.

6.1.5 שינויים בהסדרי ביטוח משנה בתחום

לתיאור השינויים בהסדרי ביטוח המשנה בתחום ראו סעיף 6.7 להלן.

6.2 מוצרים ושירותים

סעיף זה כולל תיאור כללי ותמציתי של מוצרי ביטוח וכיסויים ביטוחיים. התנאים המלאים והמחייבים הם התנאים המפורטים בכל פוליסה ו/או חוזה ביטוח, לפי העניין. התיאור הינו לצרכי דוח זה בלבד ולא ישמש לצרכי פרשנות הפוליסה.

6.2.1 כללי

ענפי החבויות מכסים את המבוטח בשל חבות שהוא עשוי לחוב בה בשל אחריותו מתוקף כל דין, ובפרט מתוקף הוראות פקודת הנזיקין [נוסח חדש].

ביטוחי חבויות ניתן לערוך על פי אחד משני בסיסי שיפוי:

א. בסיס אירוע (occurrence basis) – נשוא החבות המכוסה הוא קיומו של אירוע הנזק במשך תקופת הביטוח.

ב. בסיס הגשת תביעה (claims made basis) – נשוא החבות המכוסה לפי בסיס זה הוא הגשת התביעה לחברת הביטוח במשך תקופת הביטוח, ובתנאי שהאירוע שהוביל להגשת התביעה נופל אף הוא בתוך תקופת הביטוח או בתוך תקופה רטרואקטיבית שהוגדרה בפוליסה.

6.2.2 המוצרים המרכזיים אותם משווקת הקבוצה בתחום החבויות, הינם כדלקמן:

ביטוח חבות מעבידים - כיסוי למבוטח בגין אחריותו לנזקי גוף הנגרמים לעובד כמפורט בסעיף 6.1.2 לעיל. ניתן לרכוש ביטוח זה כמוצר עצמאי או ככיסוי נוסף במסגרת פוליסת מטריה עסקית או במסגרת פוליסת הדירה. דמי הביטוח נקבעים כפונקציה של מספר משתנים, כאשר המרכזיים שבהם - מספר העובדים המועסקים, היקף שכר העבודה השנתי שמשלם המעסיק, סוג פעילות המעסיק, גבול האחריות הרצוי, ניסיון התביעות של המבוטח, אמצעי ההגנה הקיימים בעסק וכד'. ביטוח זה נערך בדרך כלל על בסיס אירוע.

ביטוח צד שלישי - הפוליסה לביטוח אחריות כלפי צד שלישי מכסה את חבותו של המבוטח על פי כל דין, בגין נזקי גוף או רכוש שנגרמו לצד שלישי, שאינם עובדי המבוטח, כמפורט בסעיף 6.1.2 לעיל. ניתן לרכוש ביטוח זה כמוצר עצמאי או ככיסוי נוסף במסגרת פוליסת מטריה עסקית או במסגרת פוליסת הדירה. דמי הביטוח נקבעים כפונקציה של מספר משתנים, כאשר המרכזיים שבהם - עיסוק המבוטח, היקף פעילות המבוטח, גבול האחריות הרצוי, ניסיון התביעות של המבוטח, חשיפה למפגעים או סיכונים סביבתיים, אמצעי ההגנה הקיימים בעסק וכד'. ביטוח זה נערך בדרך כלל על בסיס אירוע.

ביטוח אחריות מקצועית - ביטוח המכסה את חבותו של בעל מקצוע בגין כשל בביצוע חובתו המקצועית שתוצאתו היא נזק לצד שלישי כמפורט בסעיף 6.1.2 לעיל. ביטוח זה נמכר כפוליסה עצמאית או כפוליסה משולבת עם ביטוח אחריות מוצר. הכיסוי בפוליסה מוגבל לאירועים תאונתיים ואינו מכסה מעשים מכוונים של המבוטח. המשתנה העיקרי המשפיע על דמי הביטוח הוא עיסוקו של המבוטח, כאשר גם להיקף הפעילות, גבול האחריות הרצוי, ותק במקצוע, מספר העובדים, מחזור ההכנסות, ניסיון התביעות של המבוטח התחום הטריטוריאלי של הכיסוי והשיפוט השפעה ניכרת על דמי הביטוח. ביטוח זה נערך על בסיס הגשת תביעה.

ביטוח אחריות המוצר - ביטוח המכסה את חבותו של המבוטח בגין נזק שנגרם על ידי מוצרים שיוצרו על ידו כמפורט בסעיף 6.1.2 לעיל. ביטוח זה נמכר כפוליסה עצמאית או כפוליסה משולבת עם ביטוח אחריות מקצועית. המשתנה העיקרי המשפיע על דמי הביטוח הוא עיסוקו של המבוטח, כאשר גם להיקף הפעילות, קיום פעילות ייצוא, התקופה הרטרואקטיבית הנדרשת, גבול האחריות הרצוי, ניסיון התביעות של המבוטח, והתחולה הטריטוריאלית של הכיסוי השפעה על המחיר. ביטוח זה נערך, בדרך כלל, על בסיס הגשת תביעה.

ביטוח דירקטורים ונושאי משרה - ביטוח המכסה דירקטורים ונושאי משרה בשל חבות חוקית שהופרה על ידי הדירקטורים ונושאי המשרה בתוך תקופת הביטוח. ביטוח זה נמכר כפוליסה עצמאית או בשילוב עם ביטוח אחריות מקצועית לחברות פיננסיות וחברות היי-טק בלבד. דמי הביטוח בענף זה מתבססים על מספר משתנים, כאשר המרכזיים מביניהם: גבול האחריות הרצוי, ניסיון התביעות של המבוטח, תחום העיסוק של החברה, הרכב בעלי המניות, המבנה והחוסן הפיננסיים של החברה והיות החברה ציבורית או פרטית. ביטוח זה נערך בדרך כלל על בסיס הגשת התביעה.

ביטוח ערבות חוק המכר - ביטוח המכסה את השקעתם של רוכשי יחידות דיור כנגזר מחוק המכר. ביטוח זה תואם את ההנחיות בחוק המכר ולרוב תקופת הביטוח שלו ארוכה. הסיכון בפוליסות אלו הולך ופוחת עם הזמן והתקדמות הבנייה וההחזקה בנכס. בהתאם להוראות הפיקוח, הכנסות החברה מענף זה נדחות לתקופה של 5 שנים. החברה מנפיקה פוליסות אלו לקבלנים, בין אם באמצעות שיווק ישיר לקבלן או באמצעות בנקים המספקים מימון לפרוייקט הבנייה.

ביטוח חבויות הינו לרוב פוליסה לתקופה של עד שנה.

6.3 פילוח נתונים עבור מוצרים ושירותים

להלן טבלה הכוללת נתונים לגבי התפלגות הפעילות של הקבוצה בתחום ביטוח חבויות (באלפי ₪):

2004	2005	2006	
177,081	203,235	212,765	דמי הביטוח ברוטו
127,552	148,808	158,712	דמי הביטוח בניכוי ביטוח משנה (בשייר עצמי)
88,375	113,348	108,825	תביעות ברוטו
88,550	107,146	95,581	תביעות בשייר

6.4 לקוחות

בתחום ביטוח חבויות, מבטחת הקבוצה לקוחות פרטיים ולקוחות עסקיים. לקבוצה אין לקוח בתחום ביטוח חבויות שהכנסותיה ממנו מהוות 10% או יותר מסך הכנסות הקבוצה וכן אין לקבוצה תלות בלקוח בודד או במספר מצומצם של לקוחות בתחום זה. בנוסף, לא ידוע לקבוצה על מאפיינים קבועים של לקוחותיה בתחום ביטוח חבויות.

התפלגות דמי הביטוח ברוטו*:

סוג הלקוח	דמי הביטוח באלפי ₪	שיעור מסך הכנסות
קולקטיבים ומפעלים גדולים	74,231	35%
פרטיים ולקוחות עסקיים קטנים	138,534	65%
סה"כ	212,765	100%

* מספרי הערכה בלבד. הקבוצה אינה שומרת נתונים בהתאם לאפיון לקוח שכזה.

פרופיל התיק הביטוחי של הקבוצה מוטה ללקוחות פרט וללקוחות עסקיים קטנים, כחלק מאסטרטגיית ניהול הסיכונים של החברה.

6.5 שיווק והפצה

הקבוצה משווקת את פוליסות הביטוח שלה באמצעות סוכנים עצמאיים. שיעור העמלות הממוצע, מסך דמי הביטוח בתחום ביטוח חבויות, בשנת הדוח, עמד על כ-15%.

לחברה סוכנות אשר היקף פעילותה בתחום מהווה כ- 15% מסך היקף הפעילות בתחום. חלק הארי מפעילותו של הסוכנות האמורה הינה בענף אחריות דירקטורים ונושאי משרה.

לתיאור הנושא ברמת הקבוצה, ראו סעיף 11.7 להלן.

6.6 התפתחות התביעות התלויות ברוטו ובשייר

להלן התפתחות התביעות התלויות בתחום ביטוח חבויות לגבי שנות החיתום שהחלו לפני שנת הדוח:

שנת 2005		שנת 2006		
בשייר	ברוטו	בשייר	ברוטו	
351,077	502,332	423,525	572,515	הפרשה לתחילת השנה
25,945	33,228	23,798	26,534	הכנסות מפרמיה ומהשקעות
8,617	8,626	8,052	7,848	עמלות והוצאות
36,141	48,640	40,083	58,979	תשלומי תביעות
305,615	416,802	349,343	450,514	הפרשות לסוף השנה
26,649	61,492	49,845	81,707	עודף (גרעון) בהפרשות
16,883	56,636	37,596	77,059	סכום העודף בהפרשות הנובע משחרור הרווח מעתודה

לתיאור העתודות בביטוח כללי ותביעות תלויות ברמת הקבוצה, ראו סעיף 1.2.3 לעיל.

6.7 ביטוח משנה

התקשרויות הקבוצה עם מבטחי המשנה בכל ענפי הביטוח, לרבות תחום ביטוח חבויות מתחדשות משנה לשנה.

בתחום הפעילות, מתקשרת הקבוצה עם מבטחי המשנה שלה בחוזים מסוג Excess of Loss, באמצעות חוזים כלליים ביטוחי חבות מעבידים, ביטוחי צד ג', ביטוח אחריות המוצר וביטוחי אחריות מקצועית מאוגדים בחוזה ביטוח משנה מסוג Excess of Loss אחד המבוסס על שנת הנזק, בעוד קיים הסכם ביטוח משנה נפרד לענף אחריות דירקטורים, גם הוא על בסיס Excess of Loss, המבוסס על שנת החיתום של הפוליסה.

בעסקים מסוימים, בהם גבולות האחריות חורגים מהגבולות המותרים בהסכמי ביטוח המשנה, או שהכיסוי הנדרש אינו נכלל בהסכמי ביטוח המשנה, נרכש ביטוח משנה ספציפי (פקולטטיבי). סוג ביטוח המשנה הנרכש (יחסי/לא יחסי) משתנה בהתאם למהות הסיכון והיצע הכיסוי בשוק ביטוח המשנה.

בהסכמי ביטוח המשנה לשנת 2007, הגדילה החברה את השייר העצמי בחוזה המגון על ענפי חבות מעבידים, צד ג', אחריות מקצועית ומוצר. הגידול בשייר נובע מהגידול בהון העצמי של החברה והיכולת שלה לשאת יותר סיכונים על השייר העצמי.

דירוג מבטחי המשנה איתם התקשרה החברה בחוזים בשנת 2006: AA-, A-, ו-A לפי S&P.

מבטחי משנה שחלקם בפרמיה בתחום מהווה מעל 10% מסך פרמיות ביטוח המשנה בתחום (באלפי ₪):

שם מבטח המשנה	דירוג S&P	מדינה	פרמיה לביטוח משנה (באלפי ₪)	אחוז מכלל פרמיות לביטוח משנה
AIG Europe (UK) Ltd.	AAA	אנגליה	5,757	11%
Lloyd's	A	אנגליה	18,661	35%
Swiss Reinsurance Co	AA-	שווייץ	7,091	13%

התפלגות פרמיית ביטוח משנה בתחום:

קבוצת דרוג מרכזת דירוג S&P	פרמיה שנרשמה לטובת מבטח המשנה (באלפי ₪)	שיעור מסה"כ לתחום פעילות
A- ומעלה	48,300	89%
BBB- עד BBB+	883	2%
נמוך מ-BBB-	4,870	9%
סה"כ	54,053	100%

כמקובל בחוזים מסוג זה, אין עמלות המתקבלות ממבטחי המשנה.

לתיאור התקשרות הקבוצה עם מבטחי המשנה, ראו סעיף 11.4 להלן.

לנתונים בדבר התשלומים למבטחי המשנה ראו באורים 2 ח ו-9 לדוחות הכספיים.

6.8 ספקים ונותני שירותים

הקבוצה רוכשת שירותים נלווים לסילוק תביעות ביטוח בתחומים שונים, ובכללם בתחום הפעילות, מאת עורכי דין, חוקרים, רופאים, מוסדות רפואיים, רואי חשבון, מהנדסים וספקים נוספים.

לקבוצה אין תלות בספק כלשהו, בפעילותה בתחום הפעילות.

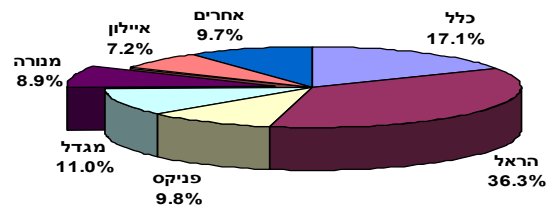
לתיאור הנושא ברמת הקבוצה ראו סעיף 11.5 להלן.

6.9 תחרות

בתחום זה מתחרה הקבוצה בכל חברות הביטוח במשק. על פי נתוני איגוד חברות הביטוח בישראל, בתשעת החודשים הראשונים של 2006 קבוצת הראל הייתה המובילה בתחום והחזיקה בנתח שוק של כ-36%. אחריה קבוצת כלל מחזיקה בנתח שוק של כ-17% וקבוצת מגדל בכ-11%. חלקה של הקבוצה בתחום היה כ-9%.

נתוני נתח שוק לפי חברות מוצגים בתרשים להלן:

התפלגות דמי ביטוח ענפי חבויות בשוק
ספטמבר 2006

התחרות בתחום מושפעת הן מצד הביקוש למוצרים מצד החברות העסקיות השונות במשק והן מהיצע ואיכות המוצרים של חברות הביטוח. שוק ביטוח המשנה והשינויים החלים בו בתחום ביטוחי זה מהווים אף הם גורם מרכזי בתחרות. בנוסף, בביטוח העסקים הגדולים ובתחום ביטוח הדירקטורים מיוצגים המבוטחים על ידי יועצי ביטוח, עובדה המחדדת את חשיבות איכות הכיסוי ובו בזמן גם יוצרת לחץ להורדת תעריפים.

הגורמים המחזקים את מעמדה התחרותי של הקבוצה הינם: רמת השירות הגבוהה של הקבוצה ושל סוכניה; מכירת פוליסות חבויות (במיוחד פוליסת אחריות מעבידים וצד שלישי) ביחד עם מוצרים אחרים של הקבוצה (למשל פוליסות עסק); מוניטין הקבוצה בהתאמת המוצר לצרכי המבוטח ומתן שירות ברמה גבוהה למבוטחים הכולל ניהול סילוק תביעות יעיל. בנוסף, לחברה מודלים ונהלים חיתומיים הבאים לשמור על רמת הרווחיות הרצויה, המנוטרת על ידי מערכות המאפשרות בקרה קפדנית ועדכנית על התוצאות השוטפות.

7. ביטוח רכוש

7.1 מידע כללי על תחום הפעילות

תחום ביטוח רכוש כולל ביטוח מקיף דירות, ביטוח אובדן רכוש, מקיף בתי עסק, ביטוחי מבנה ללווי הבנקים למשכנתאות (להלן: "**ביטוח משכנתאות**"), ביטוח כלי טיס, ביטוח כלי שיט, ביטוח ימי, ביטוח הנדסי, ביטוח יהלומים.

פעילות הקבוצה בתחום ביטוח רכוש מתבצעת באמצעות מנורה מבטחים ביטוח.

להלן מספר מאפיינים, מגמות והתפתחויות המשפיעים או עשויים להשפיע בעתיד על פעילות הקבוצה בתחום זה.

7.1.1 מבנה תחום הפעילות ושינויים שחלו בו

בתחום ביטוח רכוש מציעה הקבוצה ביטוחים לפרטים ולבתי עסק.

ביטוח רכוש הינו פוליסה לתקופה של עד שנה, למעט ביטוח מטען (ימי ואווירי) אשר נכלל בפוליסה פתוחה, כאשר הכיסוי ניתן עבור כל משלוח בנפרד, וביטוחים הנדסיים הנערכים בהתאם לפרקי הזמן של כל פרויקט.

7.1.2 תיאור של ענפי הביטוח והכיסויים הביטוחיים שנכללו בתחום

להלן סוגי כיסויים עיקריים של ביטוחי הרכוש שמשווקת הקבוצה:

7.1.2.1 ביטוח דירות (מקיף דירות) - ביטוח מבנה דירה וביטוח תכולת דירה למגורים.

תקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (תנאי חוזה לביטוח דירות ותכולתן), התשמ"ו-1986 (להלן לצורך פרק זה: "**התקנות**") מגדירות את סוג הכיסוי הביטוחי המינימלי למבנה דירה ותכולתה, כהגדרתן בתקנות (להלן: "**הפוליסה התקנית דירה**"). על פי התקנות, ביטוח דירות כולל כיסוי לתכולה ולמבנה כנגד סיכונים אש, פריצה, כיסוי נזקי טבע, רעידת אדמה ונזקי צנרת. חברת הביטוח יכולה לשנות את הפוליסה התקנית דירה רק אם השינוי הינו לטובת המבוטח. למבוטח ניתנת אפשרות לוותר בכתב על כיסוי לרעידת אדמה.

7.1.2.2 אובדן רכוש ומקיף בתי עסק - ביטוחים המכסים אבדן רכוש שאינו דירת מגורים ותכולתה או רכב מנועי (למשל סחורות, מכונות, ציוד, מפעלים וכו'). ביטוח בתי עסק כולל כיסוי לתכולה ולמבנה כנגד סיכונים אש, פריצה, כיסוי נזקי טבע ורעידת אדמה. ניתן לרכוש בביטוחים אלה כיסוי לנזק תוצאתי של אובדן רווחים. פוליסות בתי עסק נמכרות בדרך כלל כפוליסות מטרייה הכוללות גם ביטוחי חביות.

7.1.2.3 ביטוח משכנתאות - כולל ביטוח מבנה עבור לווים הנוטלים משכנתא למימון רכישת דירות. פוליסות אלו משועבדות לטובת המלווה.

7.1.2.4 ביטוח ימי, כלי טיס וכלי שיט - ביטוח המכסה נזק או אבדן הקשורים לסיכונים תעופה או שיט. ביטוח כלי שיט מכסה גופי אניות; ביטוח כלי טיס כולל ביטוח גופי מטוסים וביטוח תאונות נסיעה; וביטוח ימי מכסה הובלת מטענים בים.

7.1.2.5 מטענים בהובלה - ביטוח המכסה אובדן או נזק למטען הנגרם במסגרת הובלה יבשתית.

7.1.2.6 ביטוח הנדסי (ביטוח שבר מכני) - ביטוח המכסה נזקים לציוד הנובעים מהפעלתו, בניגוד לנזקים הנגרמים על ידי גורמים חיצוניים בלתי תלויים.

7.1.2.7 **ביטוח הנדסי (עבודות קבלניות)** - כיסוי לעבודות קבלניות, ציודן וחומרים מפני נזק תאונתי.

7.1.2.8 **ביטוח הנדסי (עבודות הקמה)** - כיסוי לעבודות הקמה של מערכות מכניות, ציודן וחומרים מפני נזק תאונתי.

7.1.2.9 **ביטוח ציוד אלקטרוני** - כיסוי לנזק תאונתי, למערכות מתח נמוך ולכיסוי הוצאות שחזור מידע מחשבים ושכירת ציוד חלופי.

7.1.2.10 **ביטוח סיכוני טרור** - ביטוח שיורי (מעל תקבולי מס רכוש) המכסה נזק פיזי לרכוש ואובדן רווח גולמי בשל מעשה טרור.

7.1.3 **מגבלות, חקיקה, תקינה ואילוצים מיוחדים החלים על תחום הפעילות**

פעילות הקבוצה בתחום זה כפופה להוראות הדין החלות על מבטחים, לרבות הוראות חוק הפיקוח וחוק חוזה ביטוח והתקנות שהוצאו על פיהם וכן להוראות המפקח, כפי שמתפרסמות מעת לעת.

לתקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (תנאי חוזה לביטוח דירות ותכולתן), התשמ"ו-1986, ראו סעיף 7.1.2.1 לעיל.

לתיאור מגבלות החקיקה המרכזיות החלות על הקבוצה בכלל פעילותה ראו סעיף 11.2 להלן.

7.1.4 **שינויים בהיקף הפעילות בתחום, ברווחיות ובתמהיל הלקוחות**

הביקוש לביטוחי רכוש מושפע מהמצב הכלכלי במשק. הכנסות החברה בתחום צמחו בשנת 2006 בכ - 9%.

בעוד שתחום הדירות, הנכלל בביטוח רכוש, הינו תחום ביטוחי הנמכר לפרטיים ולכן מוטה מחיר, שאר ענפי הרכוש מושפעים יותר מאיכות השירות ומקצועיות החיתום של הקבוצה, הואיל ומדובר בלקוחות עסקיים המתייעצים לעיתים עם יועצי הביטוח שלהם. המעבר בביטוח כללי, לרבות בתחום רכוש, לדגש על חיתום (הערכת סיכונים) המבוסס על מודלים סטטיסטיים, הוביל לשיפור התוצאות החיתומיות.

בחודשים פברואר ואוגוסט 2005 פרסמו המפקח על הביטוח והמפקח על הבנקים חוזרים שעניינם הסדרת נושא שיווק ביטוח חיים וביטוח מבנה אגב הלוואה לדיור על ידי תאגיד בנקאי ("ביטוח משכנתא"). עניינו העיקרי של ההסדר הוא בניתוק עסקת הביטוח מעסקת המשכנתא. על פי ההסדר, ביטוח מסוג זה יימכר על ידי סוכנות ביטוח בבעלות הבנקים ולא על ידי הבנק עצמו וכן שיווק הביטוח ייעשה באמצעות עמדה לא מאויישת בסניף הבנק, אשר תשמש אך ורק לעניין זה. עוד קבע החוזר כי החל מחודש אוגוסט 2005 גם חברות הביטוח לא תהיינה רשאיות להנהיג תוכניות ביטוח משותפות בביטוח אגב הלוואה לדיור. הוראות החוזרים הנ"ל חלות על כל הפוליסות שנמכרו החל מיום 1.10.2005, ולגבי ביטוחי מבנה אגב הלוואה לדיור הקיימים - תוחל ההוראה החל מיום 1.1.2007. עד לשנת 2007 השתתפה הקבוצה במרבית תוכניות הביטוח המשותף לביטוחי מבנה אגב הלוואה לדיור. הקבוצה מעריכה כי החלת החוזרים בשנת 2007 תגרום לירידה בדמי הביטוח וברווחי הקבוצה מביטוחי מבנה אגב הלוואה לדיור.

7.1.5 **שינויים בהסדרי ביטוח משנה בתחום**

לתיאור השינויים בהסדרי ביטוח המשנה בתחום ראו סעיף 7.7 להלן.

7.2 מוצרים ושירותים

סעיף זה כולל תיאור כללי ותמציתי של מוצרי ביטוח וכיסויים ביטוחיים. התנאים המלאים והמחייבים הם התנאים המפורטים בכל פוליסה ו/או חוזה ביטוח, לפי העניין. התיאור הינו לצרכי דוח זה בלבד ולא ישמש לצרכי פרשנות הפוליסה.

להלן מוצרים ושירותים עיקריים המשווקים על ידי הקבוצה:

7.2.1 פוליסות לביטוח דירה

לקבוצה שלושה סוגים של פוליסות ביטוח מבנה ותכולה לדירה (המבוססות על הפוליסה התקנית לדירה כמפורט בסעיף 7.1.2 לעיל):

א. TOP HOUSE - פוליסה לביטוח מבנה ותכולת דירה – מוצר ייחודי לביטוח מבנה ותכולת דירה המבוסס על הפוליסה התקנית דירה. המוצר משווק החל מסוף שנת 2004, נמכר בתעריפים תחרותיים וכולל חבילת כיסויים רחבה במיוחד, ובכלל זה, שירות תיקון מכשירי חשמל, שירות ביקור רופא, שירותי חירום וכו'.

ב. רימון דירות - פוליסה לביטוח מבנה ותכולת דירה המבוססת על הפוליסה התקנית לדירה, המכסה סיכונים נקובים.

ג. רימון 2000 לדירה - פוליסה רחבה במיוחד המבוססת על הפוליסה התקנית דירה המספקת למבוטח ביטוח "כל הסיכונים" למבנה ותכולת הדירה, למעט חריגים נקובים.

בפוליסות ביטוח כאמור לעיל, ניתן לרכוש כיסויים נוספים המסופקים על ידי נותני שירותים חיצוניים, כמפורט בסעיף 7.8 להלן.

דמי הביטוח נקבעים בהתבסס על מאפייני הסיכון של המבוטח, הכוללים, בין היתר, את קומת המגורים של המבוטח, ניסיון התביעות של המבוטח וסכום הביטוח המבוקש. על מנת להעריך את הסיכון, עורכת החברה סקרי תכולה וסקרי סיכונים והגנות תקופתיים.

7.2.2 פוליסות לביטוח בתי עסק

לקבוצה שלושה סוגים של פוליסות לביטוח בתי עסק (המבוססות על פוליסות הרכוש כמפורט בסעיף 7.1.2 לעיל):

א. רימון עסקים – פוליסה מורחבת לבתי עסק המעניקה כיסוי מקיף למבנה העסק וכיסוי "כל הסיכונים", למעט חריגים נקובים, לתכולת בית העסק.

ב. משרדית 2000 - פוליסה לביטוח מבנה המשרד ותכולתו המעניקה כיסוי "כל הסיכונים", הכולל, בין היתר, הרחבות כגון: כיסוי תכולה המועברת זמנית למקום אחר, דמי שכירות למשרד חלופי, שחזור מסמכים וביטוח תאונות אישיות, למעט חריגים נקובים.

ג. רימון 2000 חנות בקניון - פוליסה לביטוח חנות בקניון המעניקה כיסוי "כל הסיכונים", למעט חריגים נקובים. הכולל, בין היתר, אובדן רווחים, ביטוח כספים, ביטוח תאונות אישיות, ביטוח ציוד אלקטרוני, כיסוי נזק או אובדן לאמצעי אגירת נתונים ושיחזור מידע.

דמי הביטוח בענפים אלו נקבעים, בין היתר, על פי ניסיון התביעות של המבוטח, רמת הסיכון של העסק, האסטרטגיה העסקית של החברה וסכום הביטוח הרצוי. על מנת להעריך את הסיכון עורכת החברה סקרי סיכון מוקדמים מעת לעת.

7.3 פילוח נתונים עבור מוצרים ושירותים

להלן טבלה הכוללת נתונים לגבי התפלגות הפעילות של הקבוצה בתחום ביטוח רכוש (באלפי ₪):

2004	2005	2006	
336,781	378,011	402,238	דמי הביטוח ברוטו
177,349	198,783	198,608	דמי הביטוח בניכוי ביטוח משנה (בשייר עצמי)
151,099	205,955	240,412	תביעות ברוטו
82,221	93,468	113,409	תביעות בשייר

* הגידול בדמי הביטוח ברוטו בשנת הדוח נובע מהרחבת פעילותה של הקבוצה בתחום העסקים הגדולים. בשל זאת, דמי הביטוח בשייר העצמי נשארו יציבים.

פילוח התביעות המשולמות דירות, ברוטו

2004	2005	2006	
27,205	33,081	37,367	פריצה
11,601	13,273	24,468	נזקי צנרת
24,865	26,442	23,895	אחר
63,671	72,796	85,730	סה"כ תביעות משולמות
2,807	647	2,934	שינוי בתביעות תלויות
66,478	73,443	88,664	סה"כ תביעות

7.4 לקוחות

בתחום ביטוח רכוש, מבטחת הקבוצה לקוחות פרטיים ולקוחות מוסדיים וציבוריים. החברה אינה מבטחת קולקטיבים בתחום הרכוש אלא מבצעת חיתום פרטני לכל מבטח.

התפלגות דמי הביטוח ברוטו*:

סוג הלקוח	דמי הביטוח באלפי ₪	שיעור מסך הכנסות
קולקטיבים ומפעלים גדולים	63,891	16%
פרטיים ולקוחות עסקיים קטנים	338,347	84%
סה"כ	402,238	100%

* מספרי הערכה בלבד. הקבוצה אינה שומרת נתונים בהתאם לאפיון לקוח שכזה.

פרופיל התיק של הקבוצה מוטה ללקוחות פרטיים ועסקיים קטנים. יש לציין כי משקלו הגדול של תיק ביטוחי הדירות בתחום הפעילות הוא שגורם לפער גדול כל כך.

לקבוצה אין לקוח בתחום ביטוח רכוש שהכנסותיה ממנו מהוות 10% או יותר מסך הכנסות הקבוצה וכן אין לקבוצה תלות בלקוח בודד או במספר מצומצם של לקוחות בתחום זה. בנוסף, לא ידוע לקבוצה על מאפיינים קבועים של לקוחותיה בתחום ביטוח רכוש.

שיעור החידושים בתחום מקיף דירות עומד על כ - 75%.

דמי ביטוח לפי שנות ותק (מקיף דירות בלבד)

מספר שנות ותק	דמי הביטוח באלפי ₪	שיעור מסך הכנסות
ללא ותק	28,600	22%
ותק שנה	23,400	18%
ותק שנתיים	22,100	17%
למעלה משלוש שנות ותק	55,901	43%
סה"כ	130,004	100%

7.5 שיווק והפצה

הקבוצה משווקת את פוליסות הביטוח שלה באמצעות סוכנים עצמאיים, לרבות סוכנויות בבעלות בנקים, לעניין ביטוח אגב הלוואות משכנתא.

ביטוח מקיף דירות ללווי בנקים למשכנתאות נמכר בחלקו באמצעות הבנקים למשכנתאות בפוליסה קבוצתית המכוסה בביטוח משותף של מספר מבטחים.

לקבוצה אין סוכן אשר היקף פעילותו מהווה מעל 10% מדמי הביטוח בתחום הפעילות.

שיעור העמלות הממוצע, בענף מקיף דירות הוא כ - 26%, בענפי הרכוש האחרים בתחום שיעור העמלות עמד בשנת הדו"ח על כ - 21%.

לתיאור הנושא ברמת הקבוצה ראו סעיף 11.7 להלן.

7.6 התפתחות התביעות התלויות ברוטו ובשייר

להלן התפתחות התביעות התלויות בתחום ביטוח רכוש לגבי התביעות שאירעו לפני שנת הדוח:

שנת 2005		שנת 2006		
ברוטו	בשייר	ברוטו	בשייר	
120,741	44,117	136,049	49,864	תביעות תלויות לראשית השנה (כולל IBNR)
72,892	23,221	64,575	24,644	תשלום תביעות במשך השנה
65,224	21,427	76,390	26,162	תביעות תלויות לסוף השנה (כולל IBNR)
(17,375)	(531)	(4,916)	(942)	עודף בהערכות

לתיאור העתודות בביטוח כללי ותביעות תלויות ברמת הקבוצה, ראו סעיף 1.2.3 לעיל.

7.7 ביטוח משנה

התקשרויות הקבוצה עם מבטחי המשנה בכל ענפי הביטוח, לרבות תחום ביטוח רכוש מתחדשות משנה לשנה.

שעור ההעברה של הפרמיה ע"י הקבוצה למבטחי המשנה שלה בתחום הפעילות נאמד ברמה של כ- 50% נכון למועד הדוח.

בתחום הפעילות, מתקשרת הקבוצה עם מבטחי המשנה שלה בביטוחים יחסיים וביטוחי Excess of Loss המגינים על החברה כנגד קטסטרופה. בחוזים היחסיים, תמורת העברת הסיכון מקבלת החברה עמלת מסירה ממבטח המשנה, בנוסף לעמלת רווח על איכות תוצאות גבוהה בתיק. בתקופת הדוח, לא הייתה תקרת כיסוי או מגבלה לגבי השתתפות מבטח המשנה בתביעות בחוזים יחסיים מסוג מכסה מהותיים.

במקרים בהם סכום הביטוח חורג מהמגבלות הקבועות בהסכמי ביטוח המשנה, או שהיקף הכיסוי חורג מהמותר בהסכמים אלו, עורכת החברה הסכמי ביטוח משנה ספציפיים ("פקולטיביים"), בדרך כלל על בסיס יחסי.

בהסכמי הביטוח המשנה היחסיים, בענפים הכוללים מרכיב קטסטרופה, מגבילים מבטחי המשנה את התשלום בגין אירוע בודד בשיעור מוסכם מסכום הביטוח המכוסה.

בביטוחי דירות אגב משכנתא, הנמכרים באמצעות הבנקים, נרכש, במרבית המקרים, ביטוח משנה ספציפי ("פקולטיבי").

מבטחי משנה שחלקם בפרמיה בתחום מהווה מעל 10% מסך פרמיות ביטוח המשנה בתחום (באלפי ₪):

שם מבטח המשנה	דירוג S&P	מדינה	פרמיה לביטוח משנה	אחוז מכלל פרמיות ביטוח משנה
Allianz Group	AA-	גרמניה	30,153	15%
Everest Reinsurance Co.	AA-	ארה"ב	23,906	12%

התפלגות פרמיית ביטוח משנה בתחום:

קבוצת דרוג מרכזת דירוג S&P	פרמיה שנרשמה לטובת מבטח המשנה (באלפי ₪)	שיעור מסה"כ לתחום פעילות
A- ומעלה	183,308	90%
BBB- עד BBB+	17,048	8%
נמוך מ- BBB-	3,276	2%
סה"כ	203,630	100%

בחוזי ביטוח המשנה לשנת 2006 הוגדלה משמעותית קיבולת ביטוח המשנה של החברה בענפי הרכוש תוך הגדלת השייר. שינוי זה שיפר את יכולת החברה להתחרות על עסקים חדשים.

לנתונים בדבר התשלומים למבטחי המשנה ראו באורים ח2 ו-9 לדוחות הכספיים.

לתיאור התקשרות הקבוצה עם מבטחי המשנה, ראו סעיף 11.4 להלן.

7.8 ספקים ונותני שירותים

הקבוצה מתקשרת בהסכמים עם נותני שירותים שונים, לפיהם מבוטח אשר רכש במסגרת הפוליסה שירות מסוים, יקבל את השירות בהתאם לכתב השירות שניתן לו. השירותים השונים הניתנים למבוטח הינם, בין היתר, שירותי תיקון מכשירי חשמל ביתיים, שירותי תיקוני צנרת, בדק בית ושירותי ביקור רופא.

לצורך טיפול בתביעות בתחום זה מתקשרת החברה עם עו"ד, חוקרים, שמאים, מהנדסים, חוקרי שריפות, רואי חשבון, מומחי אומנות וספקים נוספים.

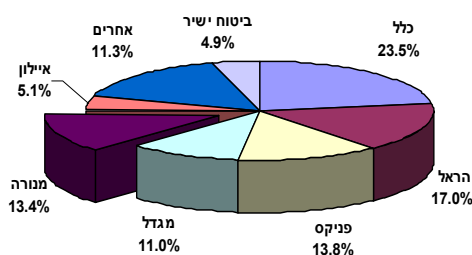
לקבוצה אין תלות בספק כלשהו, בפעילותה בתחום.

לתיאור הנושא ברמת הקבוצה ראו סעיף 11.5 להלן.

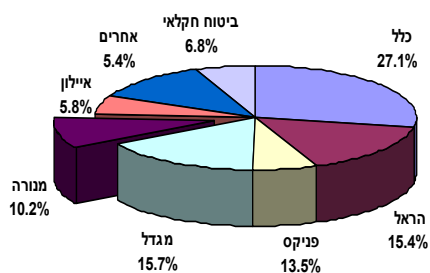
7.9 תחרות

בתחום זה, מתחרה הקבוצה בכל חברות הביטוח במשק, לרבות בחברות הביטוח הישיר העוסקות בביטוחי הדירות. על פי נתוני איגוד חברות הביטוח בישראל נתח השוק בתחום לפי חברות הינו כלהלן:

התפלגות דמי ביטוח מקיף בענף דירות בשוק
מצטבר ספטמבר 2006

התפלגות דמי ביטוח ברכוש אחר (ללא מקיף דירות) בשוק
מצטבר ספטמבר 2006

תחומי הביטוח הכלולים בענף הרכוש, כגון, ביטוח ימי, אווירי, הנדסי ואלקטרוני, דורשים מומחיות ספציפית ומעניקים כיסוי מורכב ועל כן, התחרות בהם מבוססת על איכות הכיסוי הביטוחי שמעניקה הקבוצה. בעסקים הגדולים מיוצגים המבוטחים על ידי יועצי ביטוח, גורם המוביל לחידוד חשיבות איכות הכיסוי אך גם יוצרים לחץ להורדת תעריפים.

הגורמים המחזקים את מעמדה התחרותי של הקבוצה, הינם, רמת השירות הגבוהה של הקבוצה ושל סוכניה, והרחבות הכיסוי שמציעה הקבוצה לפוליסות הדירות, נהלי חיתום המותאמים לסיכון ובקרה קפדנית ועדכנית על התוצאות והמגמות השוטפות.

8. ביטוח בריאות

8.1 מידע על תחום הפעילות

פעילות הקבוצה בתחום ביטוח בריאות מתבצעת באמצעות מנורה מבטחים ביטוח.

להלן מספר מאפיינים, מגמות והתפתחויות המשפיעים או עשויים להשפיע בעתיד על פעילות הקבוצה בתחום זה.

8.1.1 מבנה תחום הפעילות ושינויים שחלו בו

שירותי הבריאות בישראל מורכבים ממספר רבדים. הראשון - סל הבריאות הבסיסי בהתאם לחוק ביטוח בריאות ממלכתי, התשנ"ד-1994 (להלן: "**חוק ביטוח בריאות ממלכתי**") והתקנות אשר הוצאו מכוחו. השני – שירותי בריאות משלימים בקופות החולים הניתנים מכוח הסמכה בחוק ביטוח בריאות ממלכתי ("**שב"ן**"), והשלישי - ביטוחי הבריאות הפרטיים באמצעות חברות הביטוח.

שוק ביטוחי הבריאות הינו תחום מתפתח המושפע משחיקת הסל הבסיסי ביחס לצרכים הרפואיים של האוכלוסייה, אשר הולכים וגדלים בין היתר, לאור שיפורים טכנולוגיים בתחום הרפואה; עלייה בתוחלת החיים ושיפור באיכות וברמת החיים.

השירותים המשלימים של קופות החולים אינם נותנים מענה מספיק לצרכים השונים, בעיקר בנושא השתלות, ניתוחים תרופות וכיסויים נוספים וכן הרחבת הכיסויים הכלולים בהם. לאחרונה מתפתחת מגמה של הרחבת השב"ן בידי קופות החולים בגיבוי חברות הביטוח.

הקבוצה פועלת בתחום הבריאות מאז תחילת שנות ה-90. הקבוצה עוסקת בכל סוגי הביטוחים הרפואיים: ביטוח שיניים, ביטוח רפואי פרטי וביטוח רפואי לעובדים זרים ותיירים בהתאם לדרישות הדין. הקבוצה משווקת הן ביטוחים פרטיים והן ביטוחים קבוצתיים.

8.1.2 תיאור של ענפי הביטוח והכיסויים הביטוחיים שנכללו בתחום

ענף ביטוח הבריאות הנכלל בעסקי ביטוח כללי, מחולק לשני ענפי ביטוח עיקריים: מחלות ואשפוז, ותאונות אישיות.

ענף תאונות אישיות מהווה פחות מ-5% מהיקף הפעילות בתחום, ולפיכך בדוח זה תהיה ההתייחסות רק לענף מחלות ואשפוז.

ענף מחלות ואשפוז כולל את הכיסויים הבאים:

- הוצאות רפואיות - ניתוחים בארץ ובחו"ל, השתלת אברים, טיפולים מיוחדים בחו"ל, תרופות שאינן כלולות בסל הבריאות לפי חוק ביטוח בריאות ממלכתי, חוות דעת רופאים מומחים ועוד;
- ביטוח נסיעות לחו"ל;
- ביטוח שיניים;
- ביטוח עובדים זרים ותיירים.

8.1.3 מגבלות, חקיקה, תקינה ואילוצים מיוחדים החלים על תחום הפעילות

פעילות הקבוצה בתחום זה כפופה להוראות הדין החלות על מבטחים, לרבות הוראות חוק הפיקוח וחוק חוזה ביטוח והתקנות שהוצאו על פיהם וכן להוראות המפקח, כפי שמתפרסמות מעת לעת.

להלן יפורטו מגבלות החקיקה המרכזיות החלות על הקבוצה בפעילותה בתחום ביטוח בריאות, וכן עיקרי ההוראות הרגולטוריות שפורסמו בתקופת הדוח בתחום זה:

8.1.3.1 חוק ביטוח בריאות, התשנ"ד - 1994

חוק זה, שנכנס לתוקף בחודש ינואר 1995, קובע כי כל אזרח ישראלי זכאי לשירותי בריאות המפורטים בסל שירותי הבריאות. שירותים אלה ניתנים על ידי קופות החולים.

8.1.3.2 חוק עובדים זרים (איסור העסקה שלא כדין והבטחת תנאים הוגנים), התשנ"א-1991

בשנת 2000 תוקן החוק (תיקון מס' 3) כך שעל מעביד מוטלת החובה להסדיר לעובד זר המועסק על ידו ביטוח רפואי שיכלול סל שירותים לפי קביעת שר הבריאות בצו.

8.1.3.3 תקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (תנאים בחוזה הביטוח) (הוראות למצב רפואי קודם), התשס"ד-2004

בחודש ינואר 2004 פורסמו תקנות, שנועדו להסדיר את אופן שימוש המבטח בסייג לחבות המבטח בשל מצב רפואי קודם, ולהבטיח כיסוי ביטוחי ראוי למשך כל תקופת הביטוח, ולמנוע ביצוע חיתום בעת התביעה לתשלום תגמולי ביטוח.

התקנות כאמור לעיל חלות על חוזי ביטוח שבהם נכלל סייג בשל מצב רפואי קודם ותחילתן החל מיום 1 ביולי 2004 למעט חוזי ביטוח הכוללים כיסוי לביטוח סיעודי, אשר לגביהן מועד התחילה הוא מיום 1 במרץ 2004.

8.1.3.4 חוזרי המפקח

- בחודש יולי 2005 פרסם המפקח חוזר בנוגע לשינוי תעריפים בביטוח בריאות עבור מבוטחים קיימים. החוזר מגדיר עקרונות ומגבלות שיעמדו בבסיס בחינתן של בקשות שיגישו חברות ביטוח למפקח על הביטוח לשינוי תעריפים למבוטחים כאמור.

- בחודש פברואר 2005 פרסם המפקח חוזר לעניין קביעת עתודות בענף ביטוח בריאות בהתבסס על חישוב אקטוארי בצירוף הצהרת אקטואר החברה לגבי דרך עבודתו לעניין זה. בנוסף, נקבעו במסגרת החוזר הנ"ל כללים בדבר מינוי אקטואר בתחום ביטוח בריאות לצורך הערכת ההפרשות בגין חבות המבטח הנובעות מחוזי ביטוח בריאות, היקף ההערכה האקטוארית שעליו לבצע וההצהרה עליה עליו לחתום. תחילתו של החוזר נקבעה לדוחות הכספיים של חודש מרץ 2005 למעט סייגים מסוימים לגביהם ניתנה ארכה ליישום עד לדוחות הכספיים של שנת 2006.

- בחודש מאי 2006 פרסם המפקח חוזר שעניינו פרסום השווי הגלום (Embedded Value) של פוליסות ארוכות טווח בביטוח חיים ובביטוח בריאות בדוח הדירקטוריון של חברת ביטוח. לפרטים ראו סעיף 3.1.3.13 לעיל.

- בחודש ספטמבר 2006 פרסם המפקח חוזר בעניין ביטול תקבולים למבטח שאינם חלק מפרמיית הביטוח. לפירוט ראו סעיף 3.1.3.13 לעיל.

- בחודש ספטמבר 2006 פרסם המפקח חוזר שעניינו השלמת הכשרה לסוכני ביטוח בתחומי בריאות, רכוש או תאונות. החוזר קובע את מתכונת ההכשרה בביטוח בריאות הנדרשת מסוכני ביטוח חיים שלא החזיקו ברישיון ביטוח תאונות, את מתכונת ההכשרה הנדרשת מסוכני ביטוח שהחזיקו ברישיון בענף

ביטוח תאונות, אך לא בענף ביטוח רכוש ומסוכני ביטוח שהחזיקו רישיון בענף ביטוח רכוש אך לא בענף ביטוח תאונות.

- בחודש דצמבר 2006 פרסם המפקח טיוטה שנייה לחוזר בעניין ביטוח תרופות. מטרת החוזר ליצור אחידות, בהירות ושקיפות בעניינים שונים הקשורים לפוליסות ביטוח התרופות, כגון הגדרת מקרה הביטוח, הגדרת תרופה ותרופה חלופית, הוראות ברורות ואחידות בדבר הכיסוי הביטוחי וכדומה.

- בחודש דצמבר 2006 פרסם המפקח חוזר בעניין ביטוח בריאות לעובדים זרים: סודיות רפואית. בהתאם להוראות חוק הגנת הפרטיות, התשמ"א-1981 ולחוק זכויות החולה, התשנ"ו-1996, במסגרת החוזר נקבע כי כל מידע רפואי מכל סוג שהוא יועבר על ידי המבטח ישירות לעובד וכן כי מבטח איננו רשאי להעביר את המידע הרפואי באמצעות המעסיק או באמצעות כל גורם אחר וכן לא יחתים עובד זר על טופס ויתור סודיות המידע הרפואי שעניינו העברת המידע האמור לידי מעסיקו. תחילת החוזר מיום 1 במרס 2007.

- בחודש מרס 2007 פרסם המפקח חוזר בעניין חובת הצעת תוכנית בעלת כיסוי ביטוחי משלים לניתוחים. בהתאם לחוזר, בעת שיווק תוכנית לביטוח בריאות הכוללת כיסוי לביצוע ניתוחים פרטיים בישראל, יחויב המבטח להציע למבוטח אפשרות לרכוש תוכנית ביטוח כאמור, אשר מתחשבת בזכויות הניתנות במסגרת שירותי הבריאות הנוספים של קופות החולים לביצוע ניתוחים פרטיים, וזאת על מנת למנוע מצב בו ישלמו המבוטחים פעמיים עבור אותו כיסוי עקב אי ידיעת הזכויות המוקנות להם.

לתיאור מגבלות החקיקה העיקריות החלות על הקבוצה בכלל פעילותה, ראו סעיף 11.2 להלן.

8.1.4 שינויים בהיקף הפעילות בתחום, ברווחיות ובתמהיל הלקוחות

על פי הדוחות הכספיים התקופתיים של חברות הביטוח לשנת 2006, דמי הביטוח בענף מחלות ואשפוז בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2006 הסתכמו ב- 1.6 מיליארד ₪ והיוו כ- 11% מסך דמי הביטוח בענף ביטוח כללי.

בתקופה זו חלה עליה של כ- 29.5% בסך היקף דמי הביטוח של ענף זה בשוק בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד.

דמי הביטוח של הקבוצה בתחום עומדים על סך של כ- 212 מלש"ח המהווים שיעור של כ- 12% מסך דמי הביטוח של תחום ביטוח כללי של הקבוצה. רווחי הקבוצה מתחום זה עומדים על סך של כ- 44 מלש"ח המהווים שיעור של כ- 21% מתחום ביטוח כללי של הקבוצה.

שינויים טכנולוגיים בתחום, גילוי מוקדם של המחלות והטיפול הרפואי בהן משליכים לעתים על עלויות הטיפולים וממילא על הוצאות המבטח לספקי שירותים רפואיים במסגרת הכיסוי הביטוחי על פי הפוליסות ובמקביל על נכונות הלקוחות לרכוש ביטוח פרטי.

8.1.5 שינויים בהסדרי ביטוח משנה בתחום

לתיאור השינויים בהסדרי ביטוח המשנה בתחום ראו סעיף 8.6 להלן.

8.1.6 גורמי ההצלחה הקריטיים בתחום הפעילות והשינויים החלים בהם

מעקב אחר שינויים מהותיים (טכנולוגיים ואחרים) בתחום הבריאות תוך התאמת הכיסויים בפוליסות לדרישות המשתנות ויצירת כיסויים חדשים תאפשר התמודדות בענף ביטוח

הבריאות המאופיין בשנים האחרונות בחדשנות וצמיחה מחד ותחרותיות גבוהה מאידך. כמו כן, שירות לקוחות יעיל ומקצועי יהווה גורם משפיע להצלחת הקבוצה בענף זה.

8.1.7 תחליפים למוצרי תחום הפעילות ושינויים החלים בהם

מרבית מוצרי תחום הפעילות הינם תחליפיים או משלימים לביטוחי שב"ן (שירותי בריאות נוספים), הנמכרים באמצעות קופות החולים למבוטחי קופות החולים, בנוסף לשירותים הרפואיים הניתנים לחברי הקופה במסגרת חברותם בקופת החולים ומכוח חוק ביטוח בריאות ממלכתי.

8.2 מוצרים ושירותים

סעיף זה כולל תיאור כללי ותמציתי של מוצרי ביטוח וכיסויים ביטוחיים. התנאים המלאים והמחייבים הם התנאים המפורטים בכל פוליסה ו/או חוזה ביטוח, לפי העניין. התיאור הינו לצרכי דוח זה בלבד ולא ישמש לצרכי פרשנות הפוליסה.

פוליסות ביטוח בריאות מיועדות למבוטחים פרטיים והן לרוב לתקופות בלתי קצובות למעט פוליסות ביטוח שיניים ופוליסות ביטוח לעובדים זרים. פוליסות בריאות קבוצתיות הן לתקופות קצובות כאשר ניתנת אפשרות למעבר לפוליסה פרטית עם סיום הכיסוי במסגרת הפוליסה הקבוצתית, ללא חיתום מחדש.

להלן פירוט סוגי פוליסות ביטוח בריאות, שמשווקת הקבוצה:

8.2.1 ביטוח לכיסוי הוצאות רפואיות

הכיסוי הביטוחי בפוליסות אלו מבוסס על מודל של שיפוי בגין הוצאות רפואיות מכוסות בפועל עד לתקרה שנגזרת מהסכמים עם ספקי השירותים, כהגדרתן בפוליסה. לעיתים, מתווסף לכיסוי הביטוחי מרכיב של פיצוי כספי שאינו תלוי בהוצאות בפועל.

סוגי הכיסויים שניתן לרכוש הם: כיסוי לתרופות שאינן כלולות בסל הבריאות, השתלות איברים בחו"ל, טיפולים מיוחדים בחו"ל, ניתוחים פרטיים בארץ ובחו"ל, התייעצויות עם רופאים מומחים, רפואה מונעת ומשלימה, בדיקות היריון, פיצוי בגין אשפוז ממחלה, פיצוי בגין ימי החלמה בבית, פיצוי בגין אשפוז בלתי צפוי בבית חולים, כתבי שירות: ביקור רופא, עזרה ראשונה ברפואת שיניים ומוקד אחות בשידור חי.

על מנת להעניק למבוטחים בתחום הבריאות שירות רפואי איכותי, התקשרה הקבוצה עם נותני שירות שהינם רופאים מומחים ומוסדות רפואיים פרטיים מהשורה הראשונה בארץ. כל אחד מהרופאים העצמאיים חתום בהסכם אישי עם מנורה מבטחים ביטוח, במסגרתו הרופא מחויב במתן שירות רפואי בהתאם לכיסוי בפוליסה וזאת בבתי החולים בהם הוא עובד.

הקבוצה קשורה בהסכמים עם רשתות בינלאומיות מובילות, על מנת לאפשר למבוטח, במקרה הצורך ובהתאם לתנאי הפוליסה, קבלת טיפול רפואי בחו"ל.

8.2.2 ביטוח נסיעות לחו"ל

ביטוח נסיעות לחו"ל מעניק סל של כיסויים ביטוחיים למבוטחים במהלך שהותם בחו"ל. הסל כולל, בין היתר, כיסוי בגין מחלות, תאונות ואירועים רפואיים שונים, כמו גם נזקים לצד ג' ונזקי כבודה.

תקופת הביטוח בפוליסות אלה היא בדרך כלל קצרת טווח ונקובה בימים, בהתאם לתקופת שהיית המבוטח בחו"ל.

8.2.3 ביטוח רפואי לעובדים זרים ותיירים

על מנת לענות על צורכיהם המיוחדים של תושבי חוץ המגיעים כעובדים לארץ (לעיל ולהלן: "עובדים זרים") קבעה הממשלה בחקיקה מיוחדת לעניין זה חובת ביטוח רפואי החלה על המעביד תוך הגדרת כיסוי מינימלי בצו. הקבוצה משווקת תכנית ביטוח לעובדים זרים בהתאם לדרישות הצו. הפוליסה משווקת באמצעות סוכנים מורשים לפרטים ולקבוצות באמצעות מעבידים. הביטוח כולל, בין השאר, כיסוי למימון הוצאות אשפוז בבי"ח ציבורי בישראל, לרבות הוצאת חדר מיון (גם אם לא מלווה באשפוז), חדר ניתוח, שכר מנתח ורופא מרדים, טיפול נמרץ, תרופות בהתאם לסל התרופות, ייעוץ ובדיקות, מימון הוצאות העברת המבוטח באמבולנס ממקום האירוע לבית החולים ומימון כרטיס טיסה עבור המבוטח במידה והמבוטח אינו מסוגל לעבוד עקב מחלה. בנוסף, ניתן להוסיף לפוליסה זו, פיצוי חד פעמי למקרה מוות או נכות צמיתה מתאונה, טיפול חירום בשיניים והעברת גופה לארץ המוצא.

בנוסף, משווקת הקבוצה פוליסה לביטוח הוצאות רפואיות לתיירים השוהים בישראל. כיסוי זה דומה בעיקרו לביטוח הניתן לעובדים זרים, אך מוגבלת בתקרת סכום מקסימלי.

8.2.4 ביטוח שיניים

תכניות לביטוח שיניים של הקבוצה הם משני סוגים עיקריים: כיסוי לרפואה משמרת (טיפול שיניים ראשוני) וכיסוי מקיף לרפואה משמרת ומשקמת (טיפול שיניים מקיף) וטיפול אורתודנטיה לילדים.

8.3 פילוח נתונים עבור מוצרים ושירותים

להלן טבלה הכוללת נתונים לגבי התפלגות הפעילות של הקבוצה בתחום ביטוח בריאות (באלפי ₪):

2004	2005	2006	
187,707	213,897	222,276	דמי הביטוח ברוטו
135,317	154,716	158,684	דמי הביטוח בניכוי ביטוח משנה (בשייר עצמי)
96,543	32,340	71,723	תביעות ברוטו*
69,784	34,409	51,210	תביעות בשייר*

* בשנת 2005 עברה הקבוצה לחישוב התביעות התלויות באמצעות מודלים אקטואריים, וזאת במקום שיטה שקבע הפיקוח (שיטת רוטפלד).

8.4 לקוחות

הקבוצה עורכת ביטוחי בריאות הן ללקוחות פרטיים והן לקבוצתיים, תוך התמקדות בביטוחי פרט. בביטוחי השיניים רוב העסקים הם ביטוחים קבוצתיים.

תכניות הביטוח הן מגוונות, נבנות באופן מודולרי ומאפשרות התאמה לצרכי המבוטחים.

לקבוצה אין לקוח בתחום הבריאות, שהכנסותיה ממנו מהוות 10% או יותר מסך הכנסות הקבוצה וכן אין לקבוצה תלות בלקוח בודד או במספר מצומצם של לקוחות בתחום זה. בנוסף, לא ידוע לקבוצה על מאפיינים קבועים של לקוחותיה בתחום ביטוח בריאות.

להלן נתוני פילוח של דמי הביטוח ברוטו (באלפי ₪) בין קולקטיבים לבין מבטחים פרטיים בתחום הבריאות:

דמי ביטוח ברוטו	שיעור מסך דמי ביטוח ברוטו	
מבטחים פרטיים ולקוחות עסקיים קטנים	197,437	89%
קולקטיבים ומפעלים גדולים	24,839	11%

* שיעור הביטולים בתקופת הדוח לגבי פוליסות בתוקף בתחילת השנה, במונחי פרמיה, בענף הוצאות רפואיות בלבד ובנטרול הגידול בדמי הביטוח הנובע מתוספת עקב גיל, עומד כל כ- 12.5%.

בשנים האחרונות קיימת מגמה אשר הונהגה על ידי המפקח לסטנדרטיזציה של הכיסוי הביטוחי והגדרת מקרי הביטוח ותנאים אחרים בפוליסות הביטוח, (ראו סעיף 8.1.3) ובנוסף מסתמנת מגמה של התגברות במודעות המבטחים, הנעזרים לעתים ביועצי ביטוח (בעיקר בביטוחים קבוצתיים) המשווים את תעריפי הביטוח והכיסויים בין חברות הביטוח השונות.

8.5 שיווק והפצה

הקבוצה משלמת לסוכניה בגין מכירת ביטוחי בריאות עמלות נפרעים ועמלות יעדים.

הקבוצה משווקת את ביטוחי הבריאות שלה באמצעות סוכנים עצמאיים. שיעור העמלות הממוצע, מסך דמי הביטוח בתחום ביטוח בריאות, בשנת הדוח, עמד על כ- 26.1%.

לקבוצה סוכן אחד ששיעור מכירותיו עומד על סך של 10.7% מדמי הביטוח בתחום

לתיאור הנושא ברמת הקבוצה, ראו סעיף 11.7 להלן.

8.6 ביטוח משנה

התקשרויות הקבוצה עם מבטחי המשנה בתחום ביטוח בריאות הינן לאורך כל חיי הפוליסה, עם אופציה ליציאה מדי שנה לגבי עסקים חדשים.

בביטוח עובדים זרים ובביטוח שיניים לא קיימים חוזי ביטוח משנה. בביטוחי הוצאות רפואיות בהם קיים ביטוח משנה, החוזים הם מסוג Quota Share.

בתחום הפעילות, מתקשרת הקבוצה עם מבטחי המשנה שלה בעיקר בביטוחים יחסיים.

מבטחי משנה שחלקם בפרמיה בתחום מהווה מעל 10% מסך פרמיות ביטוח המשנה בתחום (באלפי ₪):

שם מבטח המשנה	דירוג A M Best	מדינה	פרמיה לביטוח משנה (באלפי ₪)	אחוז מכלל פרמיות ביטוח
GE Frankona *	AA-	גרמניה	41,995	66%
Munich Reinsurance Co AG	A+	גרמניה	9,027	14%

* בחודש ספטמבר 2006 רכשה SWISS Re את GE FRANKONA

התפלגות פרמיית ביטוח משנה בתחום:

קבוצת דרוג מרכזת דירוג S&P	פרמיה שנרשמה לטובת מבטח המשנה (באלפי ₪)	שיעור מסה"כ לתחום פעילות
A- ומעלה	62,371	98%
BBB+ עד BBB-	1,221	2%
נמוך מ- BBB-	----	---
סה"כ	63,592	100%

העמלה המשולמת בגין מוצרי ביטוח הבריאות היא בדרך כלל בשיעור מהפרמיה שהועברה למבטח המשנה בשנה הראשונה לאחר מכירתם. בנוסף, משלמים מבטחי המשנה עמלת רווחים המחושבת כשיעור מהרווח מעסקי הביטוח המבטחים בביטוח המשנה.

בשנת 2006 גדל שייר הקבוצה בענף ביטוח הוצאות רפואיות לעסקים חדשים, וזאת בהתאם להסכמה שהושגה עם מבטחי המשנה. בתקופת הדוח, לא הייתה תקרת כיסוי או מגבלה לגבי השתתפות מבטח המשנה בתביעות בחוזים יחסיים מסוג מכסה מהותיים.

לתיאור התקשרות הקבוצה עם מבטחי המשנה, ראו סעיף 11.4 להלן.

לנתונים בדבר התשלומים למבטחי המשנה ראו באורים ח2 ו-9 לדוחות הכספיים.

8.7 ספקים ונותני שירותים

הספקים העיקריים של הקבוצה בתחום הבריאות הינם רופאים, מרפאות ובתי חולים פרטיים למתן שירותים רפואיים בהתאם לפוליסות. בנוסף, קשורה הקבוצה בהסכמים עם מספר ספקי שירותי ניהול רפואי לצורך תפעול מערך השירותים השונים למבטחים. ההתקשרות עם הספקים הנ"ל כוללת התחייבויות של הספק למתן השירות והסדרי תשלום באחת משתי דרכים עיקריות: תשלום עבור כל פעולה או תשלום קבוע הנגזר בין היתר ממספר המבטחים בפועל (קפיטציה). בנוסף הקבוצה התקשרה עם שתי רשתות בינלאומיות למתן שירותים רפואיים בחו"ל. כמו כן, הקבוצה קשורה בהסכם עם ספק, המתפעל את מערכת שירות הלקוחות של הקבוצה.

החברה אינה תלויה בספק עיקרי כלשהו בתחום ביטוח הבריאות או בענף ביטוחי השיניים.

8.8 תחרות

בתחום ביטוח הבריאות מתחרה הקבוצה בקבוצות הביטוח הגדולות: הראל, הפניקס, כלל ומגדל, וכן בשירותים המשלימים של קופות החולים (שב"ן). בתשעת החודשים הראשונים של 2006, חלקה של הקבוצה בתחום זה עומד על שיעור של כ- 9%. רמת התחרותיות בתחום זה הינה גבוהה על רקע היותו ענף צומח.

הגורמים העיקריים המשפיעים על התחרות בתחום הם חברות הביטוח המתחרות על נתחי השוק שלהן וסוכני הביטוח אשר משפיעים גם הם על גודל נתחי השוק של המבטחים השונים. להערכת הקבוצה, למגמה המסתמנת לאחרונה של הרחבת השב"ן בידי קופות החולים תהיה השפעה על יכולת הקבוצה להרחיב את פעילותה בתחום ותחייב את הקבוצה לפתח מוצרים יחודיים חדשים שיותאמו למצב השוק המשתנה.

הגורמים המחזקים את מעמדה התחרותי של הקבוצה הינם: רמת השירות הגבוהה של הקבוצה בעת ניהול תביעות ותשלום תגמולי ביטוח, שיעור תגמול הסוכנים והאטרקטיביות של מגוון המוצרים ותעריפי הביטוח שמציעה הקבוצה.

בביטוחי הוצאות רפואיות הקבוצה מתמקדת יותר בביטוחי פרט ובביטוחי שיניים הקבוצה מתמקדת יותר בביטוחים קבוצתיים. בביטוחים קבוצתיים רמת התחרות גבוהה במיוחד ומתבטאת בין היתר בשחיקת מחירים.

התקשרות עם ישיר איי.די.איי. חברה לביטוח בע"מ (להלן: "ביטוח ישיר")

הקבוצה התקשרה עם ביטוח ישיר בהסכם לשיתוף פעולה בתחום ביטוחי הבריאות, לפיתוח תוכניות ביטוח בריאות שתשוקנה על ידי ביטוח ישיר. במסגרת ההסכם תבטח הקבוצה בביטוח משנה שיעור מסוים מהסיכון בתכניות, ותסייע לביטוח ישיר להתקשר עם ספקי השירותים הרפואיים של הקבוצה בתנאים זהים לאלו המוסדרים בחוזים בין הקבוצה לבין ספקיה (ההסכם קיבל את אישורו של הממונה על ההגבלים העסקיים). תכניות ביטוח הבריאות הנ"ל החלו להימכר בשנת 2006.

9. שירותים ומוצרים פיננסיים*

9.1 מידע כללי על תחום הפעילות

9.1.1 כללי

פעילות הקבוצה בתחום השירותים והמוצרים הפיננסיים מתבצעת על-ידי מנורה מבטחים פיננסיים בע"מ, חברה בת של החברה (להלן בפרק זה: "**מנורה מבטחים פיננסיים**").

מנורה מבטחים פיננסיים עוסקת באמצעות חברות הבת שלה, מנורה מבטחים - קרנות נאמנות בע"מ (להלן: "**מנורה מבטחים קרנות**"), מנורה מבטחים ניהול תיקי השקעות בע"מ (להלן: "**מנורה מבטחים חיתום**") בשירותי ניהול נכסים פיננסיים ושיווק להשקעות (ניהול קרנות נאמנות וניהול תיקים), חיתום, בנקאות להשקעות וגיוס הון⁶. יצוין, כי עד לחודש פברואר 2006 הון המניות של מנורה מבטחים קרנות הוחזק במלואו על-ידי מנורה מבטחים השקעות ובחודש פברואר 2006 הועברה מלוא השליטה במנורה מבטחים קרנות למנורה מבטחים פיננסיים.

הרחבת פעילויות של קבוצת מנורה מבטחים פיננסיים - רכישת פעילות קרנות נאמנות

במסגרת הרחבת פעילות הקבוצה בתחום השירותים הפיננסיים ועל רקע הרפורמות השונות בתחום שוק ההון, הרחיבה הקבוצה את פעילותה בתחומים השונים ובכלל זה לתחום קרנות הנאמנות באמצעות רכישה של פעילות של קרנות נאמנות, כמפורט בסעיף 9.1.2 להלן.

9.1.2 מבנה תחום הפעילות והשינויים החלים בו

תחום השירותים והמוצרים הפיננסיים מתאפיין בתנודתיות גבוהה כתוצאה מאירועים פוליטיים וכלכליים בישראל הגורמים לשינויים בשערי ניירות הערך בבורסות ובשווקים המוסדרים, משפיעים על היקף הפעילות בשוק ההון וכתוצאה מכך משפיעים על תוצאות פעילות מנורה מבטחים פיננסיים, נכסיה ותוצאותיה העסקיות. תחום השירותים והמוצרים הפיננסיים מתאפיין ברגולציה רבה ומושפע מהחלטות הרגולטוריים השונים בשוק ההון ובכלל זה, רשות ניירות ערך, הבורסה לניירות ערך בתל-אביב בע"מ (להלן: "**הבורסה**"), בנק ישראל וכו'.

כחלק מרפורמת בכר (ראו סעיפים 3.1.1 ו-3.1.3.1 לעיל), חויבו הבנקים לנתק את קשרי הבעלות והשליטה בין המערכת הבנקאית לבין קרנות הנאמנות, וזאת לאור הריכוזיות בשוק ההון וניגודי העניינים בין פעילות הבנקים כיועצי השקעות לפעילותם כמנהלי קרנות נאמנות.

במסגרת הרפורמה תוקנו חוקים רבים (ראו פירוט בסעיף 3.1.3.1 לעיל ובסעיף 11.13 להלן), ביניהם חוק השקעות משותפות בנאמנות, התשנ"ד-1994 (להלן: "**חוק השקעות משותפות**"), חוק הסדרת העיסוק בייעוץ השקעות, בשיווק השקעות ובניהול תיקי השקעות, התשנ"ה-1995 (להלן לעניין פרק זה: "**חוק הייעוץ**") וכן הותקנו תקנות השקעות משותפות בנאמנות (עמלות הפצה), התשס"ה-2005 (להלן: "**תקנות ההפצה**"). חוקים ותקנות אלו קבעו, בין היתר, הפרדת קרנות הנאמנות מהבנקים, הסדרת תשלום עמלות הפצה של מוצרים פיננסיים והפיכת הבנקים ליועצים אובייקטיביים המפיצים מוצרים פיננסיים.

במסגרת יישומה של רפורמת בכר, מכרו במהלך שנת 2006 מרבית הבנקים את פעילות ניהול קרנות הנאמנות שהתבצעה על ידם. רוכשי הפעילות כאמור היו בעיקרם חברות ביטוח, גורמים פרטיים וקרנות השקעה מחו"ל. במסגרת זו רכשה הקבוצה את מרבית פעילות ניהול קרנות הנאמנות של בנק מזרחי-טפחות בע"מ ואת פעילות ניהול קרנות הנאמנות של בנק איגוד לישראל בע"מ (ראו סעיפים 9.1.1 עד 9.1.3 להלן).

* פרק זה ערוך בהתאם לתקנות ניירות ערך, תקנות ניירות ערך (פרטי התשקיף, מבנה וצורתו), התשכ"ט-1969.
⁶ למנורה מבטחים פיננסיים חברת בת נוספת, מנורה מבטחים גמל בע"מ, העוסקת בענף קופות הגמל, המתואר במסגרת תחום ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח (ראו פרק 3 לעיל).

מכירת הקרנות כאמור כתוצאה מיישום חקיקת בכר וההוראות שבחוק הייעוץ (ראו סעיף 9.12.1.3 להלן), אמורים לעודד את הבנקים לייעץ ללקוחותיהם בהשקעה בקרנות נאמנות בהסתמך על נתונים אובייקטיביים. עם זאת, הבנקים עשויים לקדם אפיקי השקעה מתחרים שהכנסותיהם מהם עשויה להיות גבוהה יותר מהכנסתם העתידית מעמלות הפצת קרנות נאמנות (ראו סעיף 9.5.1 להלן).

תוצאה נוספת של רפורמת בכר הייתה פדיונות גדולים בקרנות הנאמנות המסורתיות (קרנות אשר מרכיב הניהול בהן אינו דומיננטי) והגדלת נתח השוק של קרנות נאמנות המתמחות בתחומים ספציפיים.

התחרות בענף החיתום גברה, בחלקה בשל הגידול בתחרות בשוק ההון, וכן ניתן לראות מגמה של התחייבויות חיתומיות בהיקפים גבוהים מאוד⁷.

יצוין, כי התחרות בתחום השירותים והמוצרים הפיננסיים הינה מתמדת וחריפה, הן מצד התאגידים הבנקאיים והן מצד הגופים הלא בנקאיים.

9.1.3 מגבלות, חקיקה, תקינה ואילוצים מיוחדים החלים על תחום הפעילות

פעילות תחום השירותים והמוצרים הפיננסיים כפופה לרגולציה רבה וייחודית ולחובת קבלת היתרים ורישיונות מרשויות המדינה השונות ובעיקר רשות ניירות ערך והבורסה. לפירוט ראו סעיף 9.12 להלן.

9.1.4 שינויים בהיקף הפעילות בתחום וברווחיותו

פעילות הקבוצה בתחום החלה בסוף שנת 2005 והפכה למשמעותית בשנת 2006. בעקבות הגיאות בשוק ההון חל גידול ניכר בכל פעילויות הקבוצה בתחום.

גורמים נוספים לגידול בפעילות הם כמפורט להלן:

ניהול תיקים וקרנות נאמנות - הקבוצה רכשה פעילות של קרנות נאמנות (כמפורט בסעיף 9.1.1 לעיל וכן 9.2.2 ו- 9.13.1 להלן). בפעילות ניהול התיקים, היקף גיוס הלקוחות גבר, בין היתר, בשל הקמת מערך שיווק ייעודי לתחום.

חיתום - מנורה מבטחים חיתום החלה בפעילות בשלהי שנת 2005. בשנת 2006 התבססה מנורה מבטחים חיתום מבחינה ארגונית ותפעולית, גייסה עובדים מקצועיים נוספים ופיתחה מוניטין בשוק ההון. כפועל יוצא, בפעילותה של מנורה מבטחים חיתום חל גידול מתמשך לאורך כל שנת 2006.

9.1.5 התפתחויות בשווקים של תחום הפעילות או שינויים במאפייני הלקוחות

ניהול תיקים וקרנות נאמנות – בהמשך לרפורמת בכר וניתוק הבנקים מהבעלות בקרנות הנאמנות, חל שינוי מהותי בערוצי ההפצה של קרנות הנאמנות, כמו גם במוצרים פיננסיים אחרים. יועצי ההשקעות והמודלים לדירוג קרנות נאמנות בבנקים הפכו להיות מפתח חשוב בהפצת קרנות הנאמנות. כמו כן, גברו החשיבות וההשקעה בפרסום לציבור של המוצרים השונים של הגופים שרכשו את הפעילות האמורה מהבנקים.

חיתום - כתוצאה משינוי במשק ההון הישראלי והשתכללותו במהלך בשנים האחרונות, החלו תאגידים רבים לגייס חוב באמצעות שוק ההון (הנפקות אג"ח קונצרני). גיוסי החוב של

⁷ בהקשר זה יצוין כי בחודש פברואר 2007 תוקנו תקנות ניירות ערך (חיתום), התשנ"ג - 1993 באופן שהוחמרו הדרישות הרגולטוריות מחברות החיתום (ראו סעיף 9.12.1.5).

הקונצרנים (הן בדרך של גיוסים פרטיים והן בדרך של הנפקות לציבור) הביאו לגידול משמעותי בהיקפי הפעילות של תחום זה⁸.

9.1.6 **גורמי ההצלחה הקריטיים בתחום הפעילות והשינויים החלים בהם**

ניהול תיקים וקרנות נאמנות – גורמי ההצלחה הקריטיים הינם, בין היתר, מצב שוק ההון בישראל, השגת תשואות טובות ללקוחות תוך שמירה על רמת סיכון סבירה, תמהיל שיווק ופרסום מוצלח וכן שמירה על רמת השירות הניתנת ללקוחות.

חיתום – גורמי ההצלחה הקריטיים הינם, היקפי המסחר בשוק ההון בישראל ובעולם, שיעורי הריבית בארץ, גובה המחירים האלטרנטיביים לגיוס ההון, קשרי עבודה הדוקים עם המשקיעים המוסדיים, כח אדם מקצועי ומיומן ואיתנות פיננסית.

9.1.7 **מחסומי הכניסה והיציאה העיקריים של תחום הפעילות ושינויים החלים בהם**

מחסומי הכניסה העיקריים לתחום הפעילות הינם: הצורך בעמידה בתנאים הנדרשים על פי דין לקבלת רישיונות והיתרים לפעילות בתחום וכן דרישות הון עצמי מינימלי וביטוח אחריות מקצועית, כמפורט בסעיף 9.12, לפי העניין.

כמו כן, לעניין פעילות החיתום, נדרשת מומחיות, ניסיון, מוניטין ואיתנות פיננסית.

מחסום היציאה העיקרי הקיים בפעילות החיתום שמבצעת מנורה מבטחים חיתום הינו הדרישה לעמוד בדרישות ההון העצמי וביטוח האחריות המקצועית למשך תקופה של שלוש שנים ואחריותו של החתם לפרט מטעה בתשקיף למשך התקופות הקבועות בדין.

מחסום היציאה העיקרי הקיים בפעילות ניהול קרנות נאמנות הינו המגבלות הקבועות בהסכמי הקרן לפירוקה.

9.1.8 **תחליפים למוצרי תחום הפעילות ושינויים החלים בהם**

התחליפים לשירותי החיתום וגיוס ההון המוצעים על ידי הקבוצה הינם גיוס כספים מתאגידים בנקאיים או ממוסדות פיננסיים אחרים וכן הנפקות המבוצעות ללא חיתום או ייעוץ.

התחליפים העיקריים לשירותי ניהול הנכסים המסופקים על ידי תחום השירותים הפיננסיים הינם: ניהול נכסים עצמי, באופן בו הלקוח מחליט כיצד לנהל את נכסיו, באופן עצמאי או בסיוע ייעוץ מיועצי השקעות בבנקים, ופיקדונות רגילים ומובנים וכן תוכניות חסכון של המערכת הבנקאית.

התחליף העיקרי לשירותי קרנות הנאמנות הוא תעודות הסל, ענף שהחל בהצמדות למדדים "פשוטים" (ת"א 100, ת"א 25) ועתה מתחיל ליצור מוצרים מתוחכמים יותר המתחרים ישירות בקרנות הנאמנות. יצוין כי ענף תעודות הסל מאופיין ברמת פיקוח נמוכה יותר ולפיכך עלויות הרגולציה שלו נמוכות משמעותית.

כמו כן, קיימת תחליפיות בין המוצרים השונים של התחום, באופן שללקוחות ישנה אפשרות לרכוש שירותי ניהול נכסים בשוק ההון הן בדרך של קבלת שירותי ניהול תיקים והן בדרך של רכישת יחידות בקרנות נאמנות, באופן שקרנות הנאמנות מהוות תחליף מסוים לשירותי ניהול תיקי השקעות.

⁸ יצוין כי במרבית המקרים (אך לא תמיד) לא ניתן חיתום בהנפקות פרטיות של איגרות חוב ומשולמת עמלת ניהול בלבד. יחד עם זאת, במהלך שנת 2006 התרבו המקרים בהם הנפקות פרטיות של חוב גובו בהתחייבות חיתומית של מנהלי ההנפקה.

9.1.9 מבנה התחרות בתחום הפעילות ושינויים החלים בו

כאמור לעיל, התחרות בתחום הינה מתמדת וחריפה, הן מצד התאגידים הבנקאיים השונים, לרבות בנקים זרים הפועלים בישראל והן מצד הגופים הלא בנקאיים ובכללם חברות המוחזקות על ידי חברות הביטוח.

התחרות בענף החיתום מושפעת גם מהודעת הממונה על הגבלים עסקיים, אשר הגבילה את חברות החיתום הגדולות לחבור לניהול קונסורציום חתמים (ראו סעיף 9.12.1.7 להלן) וכן עשויה להיות מושפעת כתוצאה מהרפורמה בשיטת החיתום בישראל, אשר תיכנס לתוקף ביום 1 ביולי 2007. לעניין מידת השפעת הודעת הממונה על הגבלים עסקיים והרפורמה בשיטת החיתום בישראל על התחרות ראו סעיף 9.6.3 להלן.

פעילות חיתום - ענף פעילות זה מאופיין בתחרות גבוהה, מספר שחקנים רב, שאף גדל במהלך שנת 2006. הגורמים המהותיים בענף הם חברות החיתום של הבנקים, חברות החיתום של חברות ביטוח הגדולות ובתי השקעות פרטיים גדולים. לעניין הרפורמה בשיטת החיתום והשפעותיה האפשריות ראה סעיף 9.6.3 להלן.

פעילות ניהול תיקים וקרנות נאמנות - בשל רפורמת בכר, הפעילות בענף זה אופיינה במכירת קרנות הנאמנות מהבנקים לחברות הביטוח ובתי השקעות פרטיים וזרים. מכירת הקרנות הגבירה את התחרות ומיקדה אותה בהשגת תשואה עודפת ללקוח ביחס לסיכון, כאשר התשואה הפכה גם לשיקול מרכזי מנקודת ראות המפיצים במסגרת הייעוץ שלהם ללקוחות. גורם תחרותי נוסף הצפוי להיכנס לשוק זה הוא קרנות נאמנות זרות, בהתאם להוראות שבהצעת תיקון 13 לחוק השקעות משותפות. לעניין זה ראו סעיף 9.12.4.

לעניין התחרות בתחום פעילות זה ראו גם סעיף 9.6.2 להלן.

9.2 מוצרים ושירותים

להלן תיאור עיקרי המוצרים והשירותים הניתנים על ידי הקבוצה בתחום פעילות זה:

9.2.1 ניהול תיקי השקעות

במסגרת פעילות זו, עוסקת הקבוצה בניהול תיקי השקעות במגוון אפיקי השקעה, המותאמים לצורכי הלקוח כאשר ניירות הערך והנכסים האמורים עשויים לכלול יחידות בקרנות נאמנות המנוהלות על ידי הקבוצה, בכפוף לקבלת הסכמת הלקוח.

לצורך מתן שירותי ניהול התיקים מתקשרת מנורה מבטחים השקעות בהסכם בכתב עם הלקוח, בו מוגדרים צרכי הלקוח ומדיניות ההשקעות בתיק הלקוח, וכן נקבעים תנאי ההתקשרות והעמלות להן זכאית הקבוצה בגין שירותיה.

פעילות ניהול התיקים מתבצעת בפועל באמצעות מנהלי תיקי השקעות, בכפוף למדיניות ניהול השקעות הנקבעת על ידי ועדת השקעות של מנורה מבטחים השקעות.

נכון ליום 31 בדצמבר 2006 סך הנכסים המנוהלים על ידי מנורה מבטחים השקעות עמד על סך של כ- 164 מיליון ₪, מתוכם כ- 41 מיליון ₪ מנוהלים על ידי מנורה מבטחים קרנות.

9.2.2 ניהול קרנות נאמנות

קרן נאמנות מוקמת על פי הסכם קרן בין מנהל הקרן לבין נאמן, בו נקבעת מדיניות ההשקעות של הקרן, סיווג הקרן כקרן פתוחה או סגורה, סיווג הקרן לצורכי מס ופרטים נוספים לעניין שער מנהל הקרן, שכר הנאמן ועוד. מכירת היחידות בקרנות נאמנות נעשית על פי תשקיף, שתוקפו שנה מיום פרסומו.

מנורה מבטחים קרנות מנהלת נכון ליום 31 בדצמבר 2006 68 קרנות נאמנות. קרנות הנאמנות נבדלות זו מזו במדיניות ההשקעות או בסיווג המס שלהן.

הכנסות מנורה מבטחים קרנות מניהול קרנות נאמנות נובעת בעיקר מדמי ניהול הנגבים על ידי כל קרן. כמו-כן, קיימת אפשרות לגביית שיעור הוספה - עמלה חד פעמית הנגבית בעת רכישת יחידות בקרן.

שווי הנכסים המנוהלים של קרנות הנאמנות שבניהולה של מנורה מבטחים קרנות נכון ליום 31 בדצמבר 2006 היה בסך כ-4,490 מיליוני שקלים.

להלן נתונים אודות קרנות הנאמנות המנוהלות על ידי מנורה מבטחים קרנות נכון ליום 31 בדצמבר 2006:

אפיק השקעה	שיעור האפיק מכלל הנכסים	סכום האפיק (במיליוני ₪)
קרנות שקליות	41.6%	1,869
קרנות אג"ח	32.5%	1,459
קרנות מט"ח	12.4%	558
קרנות מנייתיות	8.9%	401
קרנות מניות בחו"ל	4.6%	203

9.2.3 פעילות חיתום

במסגרת פעילות זו, עוסקת הקבוצה בליווי, ניהול וחיתום של הנפקות פרטיות וציבוריות בישראל וכן במתן שירותי תיווך והפצה של ניירות ערך ומוצרים פיננסיים אחרים. כמו כן, עוסקת מנורה מבטחים חיתום בבנקאות להשקעות.

במסגרת מתן שירותי ניהול וחיתום של הנפקות ציבוריות בישראל (להבדיל מהנפקות פרטיות), נדרשת מנורה מבטחים חיתום, בהנפקות בהן היא משמשת כחתם (כמו גם יתר החתמים המשתתפים בהנפקות ציבוריות), לחתום על תשקיף ההצעה לציבור ולהבטיח את רכישת ניירות הערך המוצעים בתשקיף (ביחד עם יתר החתמים בקונסורציום החתמים), לגביהם לא ניתנה התחייבות מוקדמת של משקיעים מוסדיים ואשר לא הוזמנו על ידי הציבור.

יצוין, כי בעצם חתימתה של מנורה מבטחים חיתום על התשקיף, היא הופכת לאחראית כלפי מי שרכש ניירות ערך מהמציע וכלפי מי שרכש או מכר ניירות ערך תוך כדי המסחר בבורסה או מחוצה לה, בגין נזקים שייגרמו מחמת פרט מטעה בתשקיף⁹. אחריותה זו של מנורה מבטחים חיתום קיימת, בין אם מנורה מבטחים חיתום משמשת כמנהלת ההנפקה וקונסורציום החתמים ובין אם היא משתתפת בהנפקה שבה מנהל קונסורציום החתמים הינו חברת חיתום אחרת¹⁰.

בתמורה למתן השירותים כאמור מקבלת מנורה מבטחים חיתום עמלות חיתום. בהנפקות בהן משמשת מנורה מבטחים חיתום כאחד ממנהלי ההנפקה היא גם זכאית על פי רוב לחלק מעמלת הניהול. במקרים מסויימים, משתלמות עמלות השתתפות לחתמים שאינם מנהלי הקונסורציום וכן עמלות הצלחה, הנקבעות בין החתמים לבין החברה המנפיקה.

כאשר מנורה מבטחים חיתום משתתפת במתן שירותי ניהול וייעוץ בהנפקות פרטיות, מנורה מבטחים חיתום מלווה את גיבוש מבנה ההנפקה, הכנת מסמכי ההצעה (מסמכים משפטיים, מצגות, ומסמכי הפצה שונים), תמחור ניירות הערך המוצעים בהנפקה וניהול המכרז למשקיעים (במקרה בו מנורה מבטחים חיתום הינה רכז ההנפקה). בתמורה למתן

9 בהתאם לסעיף 33 לחוק ניירות ערך האחריות הנ"ל לא תחול, בין היתר, על מי שהוכיח שנקט כל האמצעים הנאותים כדי להבטיח שלא יהיה פרט מטעה בתשקיף, בחוות-הדעת, בדו"ח או באישור, הכל לפי הענין, וכי האמין בתום-לב שאכן אין בו פרט זה.

10 בהתאם לסעיף 33 לחוק ניירות ערך שלילת אחריות במקרה של פרט מטעה בתשקיף חלה, בכפוף למספר סייגים, לגבי חתם שהסמיך חתם אחר לבצע את בדיקות הנאותות ולא ערך אותן בעצמו.

השירותים כאמור, מקבלת מנורה מבטחים חיתום עמלה מהחברה המנפיקה, שגובהה נקבע במשא ומתן בין מנורה מבטחים חיתום ו/או מנהלי ההנפקה הנוספים לבין החברה המנפיקה.

9.3 פילוח הכנסות ורווחיות מוצרים ושירותים

בתחום השירותים והמוצרים הפיננסיים אין קבוצת מוצרים אשר ההכנסות ממנה מהוות 10% או יותר מסך ההכנסות של הקבוצה.

9.4 לקוחות

לקבוצה יש פיזור לקוחות רחב, כאשר אין לקבוצה לקוח שהכנסותיה ממנו מהוות 10% ומעלה מסך ההכנסות של הקבוצה.

אין לקבוצה תלות בלקוח בודד או במספר מצומצם של לקוחות, אשר אובדנם ישפיע באופן מהותי על תחום השירותים והמוצרים הפיננסיים.

9.4.1 ניהול תיקי השקעות

קיימים שני סוגי לקוחות עיקריים - לקוחות פרטיים (בעיקר משקי בית) ולקוחות מוסדיים (כגון חברות עסקיות, חברות ביטוח, קופות גמל, קרנות השתלמות, קרנות פנסיה ורשויות מקומיות).

היקף הנכסים המנוהל עבור לקוחות פרטיים עומד על כ- 80% מסך היקף התיקים, ואילו היקף הנכסים המנוהלים עבור לקוחות מוסדיים נאמד בכ- 20%.

9.4.2 ניהול קרנות נאמנות

מאחר ורכישת יחידות הקרנות מתבצעת באמצעות חברי הבורסה, אין מידע בידי מנהל הקרן מי הם בעלי היחידות.

9.4.3 פעילות חיתום

לקוחות הקבוצה בפעילות החיתום וגיוס ההון הנם בעיקר חברות ציבוריות המעונינות בגיוס הון, בין אם בדרך של גיוס פרטי (על פי רוב ממשקיעים מוסדיים) ובין אם בדרך של גיוס הון מהציבור על פי תשקיף.

9.5 שיווק והפצה

9.5.1 ניהול קרנות נאמנות

ערוצי השיווק העיקריים הינם כדלקמן:

- שיווק והפצה של יחידות קרנות הנאמנות מתבצע מול יועצי ההשקעות של התאגידים הבנקאיים, בנוסף הקבוצה פועלת ליצור מודעות בדבר מוצריה ושירותיה ולספק להם מידע ומסמכים שיווקיים בהתאם. הקבוצה בהסכמי הפצה עם מרבית הבנקים בישראל, כנגד תשלום עמלות הפצה, בשיעור המרבי אותו זכאים הבנקים לגבות בהתאם להוראות תקנות ההפצה.
- פרסום בכל אמצעי המדיה.

9.5.2 ניהול תיקי השקעות

ערוצי השיווק העיקריים הינם כדלקמן:

- שיווק והפצה באמצעות מתווכים כגון סוכני ביטוח.
- פניה ישירה ללקוחות.
- קיום כנסים מקצועיים / שיווקיים.
- פרסום בכל אמצעי המדיה.

9.6 תחרות

כאמור לעיל התחרות בתחום השירותים והמוצרים הפיננסיים הינה מתמדת וחריפה. התחרות בין הגורמים השונים הינה בעיקר על התשואה המושגת (ביחס לרמת הסיכון), גובה דמי הניהול, גובה העמלות בגין השירותים השונים ואיכות השירות.

9.6.1 **ניהול קרנות נאמנות** - בהתאם למידע שפרסמה קרנות מידע זהב בע"מ, נכון ליום 31 בדצמבר 2006, פועלות בישראל 36 חברות לניהול קרנות נאמנות, המנהלות בסה"כ 1,035 קרנות נאמנות.

על פי נתוני קרנות מידע זהב, נכון ליום 31 בדצמבר 2006 מנורה מבטחים קרנות הינה החברה המנהלת השמינית בגודלה ונתח השוק שלה, נכון לאותו מועד, הינו בשיעור של כ-4%.

להלן המתחרים העיקריים הפועלים בפלח קרנות הנאמנות ופלח השוק של כל אחד:

שם המתחרה	נתח שוק נכון לסוף שנת 2006
פקן פלוס קרנות נאמנות בע"מ	18.3%
פסגות קרנות נאמנות בע"מ	13.9%
הראל-פיא קרנות נאמנות בע"מ	12.5%
אילות דיסקונט בע"מ	8.9%
מגדל קרנות נאמנות בע"מ	8.6%
כלל פיננסים קרנות נאמנות בע"מ	4.9%
מיטב - ניהול קרנות נאמנות (1982) בע"מ	4.9%
מנורה מבטחים קרנות	4%
אי.בי.אי. ניהול קרנות נאמנות (1978) בע"מ	3.7%
אנליסט א.א.מ.אס - ניהול קרנות נאמנות (1986) בע"מ	3.3%
אלטשולר-שחם קרנות נאמנות בע"מ	2.4%
אקסלנס נשואה ניהול קרנות נאמנות בע"מ	2.3%

הקבוצה מעריכה, כי על רקע רפורמת בכר, תחריף התחרות בענף קרנות הנאמנות, בין היתר, כתוצאה מהייעוץ הבלתי תלוי שמספקים הבנקים בנוגע לקרנות נאמנות.

9.6.2 **ניהול תיקי השקעות** - בישראל פועלים מנהלי תיקי השקעות רבים, העיקריים שבהם הינם חברות ניהול תיקים הקשורות לבנקים וכן גופים לא בנקאיים כגון - פסגות אופק ניהול השקעות בע"מ, אלטשולר שחם בע"מ, שירותי בורסה והשקעות בישראל אי.בי.אי בע"מ, אנליסט שירותי בורסה ומסחר בע"מ, כלל פיננסים בטוחה ניהול השקעות בע"מ, מגדל ניהול נכסים וניירות ערך (1998) בע"מ, אקסלנס נשואה ייעוץ וניהול בע"מ ומיטב ניהול השקעות בע"מ.

בהעדר פרסום רשמי, אין ביכולתה של הקבוצה להעריך את חלקה מתוך סה"כ נכסי התיקים המנוהלים בישראל, אולם נכון ליום 31.12.2006 היקף נכסי התיקים שנוהל על ידי מנורה מבטחים השקעות היה קטן.

9.6.3 **שירותי חיתום** - התחרות בענף החיתום הינה עזה, בשל העובדה שמדובר בשוק קטן יחסית, ומספר המתחרים בו גדול. בתקופת הדוח החלה הקבוצה לפעול בענף החיתום והגדילה את חלקה בו.

למיטב ידיעת הקבוצה, החתמים המובילים (בהיקף פעילות) בשוק החיתום בישראל נכון לתאריך הדוח התקופתי הינם, פועלים אי.בי.אי. - ניהול וחיתום בע"מ, כלל פיננסים חיתום בע"מ ו- לידר הנפקות (1993) בע"מ. כמו כן, כאמור לעיל, להערכת הקבוצה קיימים עוד כ- 5 חתמים בינוניים והיתר הינם חתמים קטנים אשר לרוב אינם מובילים הנפקות.

יצוין, כי הממונה על הגבלים עסקיים הטיל מגבלות על ניהול קונסורציום חתמים בידי מנהלי הנפקות מסויימים (ראו סעיף 9.12.1.7 להלן). להערכת החברה, למגבלות כאמור אין השפעה מהותית על פעילותה של החברה בענף החיתום.

לכניסתה לתוקף של הרפורמה בשיטת החיתום בישראל עשויה להיות השפעה על התחרות בשוק החיתום (לפרטים ראו סעיף 9.12.1.5 ו- 9.12.1.7 להלן), אולם להערכת החברה, הרפורמה כאמור לא תפגע ביכולתה של החברה להתמודד עם התחרות בשוק החיתום.

השיטות העיקריות של הקבוצה להתמודדות עם התחרות בתחום פעילות זה הינן, בין היתר, התמקדות בפלח הלקוחות המתאים, ניהול השקעות להשגת תשואות גבוהות ברמות סיכון נתונות, שירות יעיל ומסור ללקוחות, מיתוג מתאים ושיווק אפקטיבי.

9.7 **רכוש קבוע ומתקנים**

כל החברות הפעילות בתחום פועלות מתוך משרדי הקבוצה אשר ברח' אלנבי 115 בתל-אביב.

כמו כן לחברות הפעילות בתחום, רכוש קבוע המשמש לפעילותן השוטפת, הכולל מחשבים, ציוד מחשבים, ציוד תקשורת וריהוט וציוד משרדי. עלותו המופחתת של הרכוש הקבוע ליום 31 בדצמבר 2006 הינה כ-2.1 מיליון ₪.

9.8 **נכסים לא מוחשיים**

בהתאם לחוק הגנת הפרטיות, התשמ"א-1981, רשמה מנורה מבטחים השקעות בשנת 2006 מאגר מידע של תיקי ההשקעות המנוהלים על ידה.

9.9 **הון אנושי**

בתחום פעילות זה מועסקים על ידי הקבוצה, נכון למועד דו"ח זה, 43 עובדים, המועסקים במנורה מבטחים קרנות, מנורה מבטחים גמל, מנורה מבטחים השקעות ומנורה מבטחים חיתום, אשר חלקם עוסקים בנוסף בשיווק תחום הפעילות.

9.10 **ספקים ונותני שירות**

במסגרת רכישת קרנות הנאמנות, הוסכם עם הבנקים המוכרים על המשך תפעול הקרנות באמצעותם, לתקופות שנקבעו בהסכמים, ראה סעיף 9.13 להלן בעניין הסכמים מהותיים.

9.11 **מימון**

על מנת לממן את הקמת הפעילות, רכישות של קופות הגמל ושל קרנות הנאמנות כמפורט בסעיף 3 ובסעיף 9.1 לעיל, עד למועד דו"ח זה נטלה מנורה מבטחים פיננסיים הלוואת בעלים מהחברה צמודת מדד בריבית שנתית של 5%. בנוסף, ולצורך מימון רכישת קרנות הנאמנות נטלה מנורה מבטחים קרנות הלוואת בעלים מהחברה וכן הלוואה מתאגיד בנקאי בסך 108 מיליון ₪ כהלוואת

ON-CALL לשנה עם אופציה לחידוש לשנה נוספת. נכון ליום 31.12.06 החזירה מנורה מבטחים קרנות כ- 12 מלש"ח מההלוואה. ההלוואה ניתנה בתנאי ריבית משתנה על בסיס הפריים.

9.12 מגבלות ופיקוח על פעילות התאגיד

פעילות הקבוצה בתחום זה כפופה להוראות הדין החלות על מנהלי תיקים, קרנות נאמנות וחתמים, לרבות הוראות חוק ניירות ערך, תשכ"ח-1968 והתקנות שהוצאו על פיו וכן להנחיות רשות ניירות ערך, כפי שמתפרסמות מעת לעת.

למגבלות החקיקה המרכזיות החלות על הקבוצה בכלל פעילותה ראו סעיף 11.2 להלן.

להלן יפורטו מגבלות החקיקה המרכזיות החלות על הקבוצה בפעילותה בתחום:

9.12.1 חוקים ותקנות עיקריים:

9.12.1.1 חוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968 - מסדיר, בין היתר, את דרכי הצעתם של ניירות ערך לציבור, הקמתה של הבורסה, תקנון הבורסה והנחיותיה ושינויים של אלו, הגבלות החלות על חברי הבורסה, הוראות להבטחת מסחר תקין, דרכי פעילותו של חתם ועוד.

9.12.1.2 תקנון הבורסה, כלליה והנחיותיה - תקנון הבורסה, כלליה והנחיותיה מסדירים את אופן רישומם של ניירות ערך שונים למסחר ואת דרכי המסחר בבורסה.

9.12.1.3 חוק הייעוץ והתקנות מכוחו - מסדיר לגבי מנהלי תיקים, משווקי השקעות ויועצי השקעות, בין היתר, את דרישות הכשירות, דרישות הרישוי, הון עצמי וביטוח, חובות אמון וזהירות, דרכי פעילותם, חובות רישום ודיווח. התיקון לחוק הייעוץ, שהתקבל במסגרת רפורמת בכר, כלל תיקונים רבים לחוק הייעוץ, שהעיקרי ביניהם נוגע להפרדת העיסוק בייעוץ השקעות מהעיסוק בשיווק השקעות. על פי התיקון, ייעוץ השקעות הינו ייעוץ הניתן על ידי מי שאין לו זיקה לנכס הפיננסי (דהיינו: הנכס הפיננסי אינו מנוהל על ידו והוא אינו מקבל טובת הנאה בעד הייעוץ, למעט שכר והחזר הוצאות מאת הלקוח ותשלומים מפוקחים מאת יצרני המוצרים הפיננסיים), באופן שייעוץ ההשקעות אמור להיות אובייקטיבי. שיווק השקעות, על פי התיקון, הינו ייעוץ השקעות על ידי מי שיש לו זיקה לנכס הפיננסי. התיקון קובע הפרדה בין העיסוק בייעוץ השקעות לבין העיסוק בשיווק השקעות, כאשר יצרני המוצרים הפיננסיים (חברה מנהלת, מבטח ומנהל קרן) והשולטים או נשלטים על ידם, לא יוכלו לקבל רישיון ייעוץ ויוכלו לעסוק בשיווק בלבד. כן נקבע בתיקון כי תאגיד בנקאי יוכל לעסוק בייעוץ השקעות בלבד. ביום 28.1.07 הוציאה רשות ניירות ערך חוזר, ובו הוראות לבעלי רישיון בנוגע לאופן ברור צרכיו והנחיותיו של הלקוח, התאמת השירות לצרכים ולהנחיות האמורים, אשר ייכנס לתוקף ביום 1.11.2007 ביחס ללקוחות חדשים ובתוך 18 חודשים מאותו מועד ביחס ללקוחות קיימים באותו מועד. הקבוצה החלה להיערך לקראת כניסתן לתוקף של הוראות החוזר כאמור.

9.12.1.4 חוק השקעות משותפות (והתקנות מכוחו) - מסדיר, בין היתר, את דרישות הרישוי, קובע את הוראות ביחס לתנאי כשירות של עובדים או המשתתפים בהחלטות שעניינן ניהול תיקי השקעות בקרן, דרישות בקשר להרכב דירקטוריון והכשרה מקצועית של דירקטורים, מנהל הקרן והנאמן. כמו כן, נקבעו בחוק הוראות בדבר ההון העצמי והביטוח של מנהל הקרן והנאמן, החובות המוטלות על מנהל הקרן והנאמן, שיעור הנכסים הנרכשים, חישוב מחירי הרכישה והפידיון של יחידות הקרן, חישוב התשואה ועוד. במסגרת רפורמת בכר תוקן חוק זה, ונוספו בו, בין היתר, התנאים לקבלת היתר שליטה במנהל קרן והגבלה על נתח השוק אליו רשאי להגיע מנהל קרן (ביחד עם בעל השליטה בו וגופים הנשלטים על ידם) עד ל-20%. החוק וכן תקנות ההפצה שהותקנו מכוחו, מאפשרים למנהל קרן לשלם עמלות הפצה למפיצים ומסדיר את שיעור עמלת ההפצה שמנהל קרן

יהיה רשאי לשלם למפיץ (חבר בורסה שניתן להגיש אצלו הזמנות ליחידות ושאינו משווק השקעות) בשל יחידות קרן נאמנות המוחזקות באמצעות המפיץ.

בחודש נובמבר 2006 אישרה מליאת רשות ניירות ערך הצעה לתיקון מספר 13 לחוק השקעות משותפות. הצעה זו כוללת, בין היתר, אפשרות גביה של דמי ניהול דיפרנציאליים בקרן בדרך של החזר דמי ניהול לבעלי יחידות מסוימים בהתאם לקריטריונים שנקבעו מראש ואפשרות להתיר למנהל קרן חוץ להציע יחידות של קרן חוץ לציבור בישראל על בסיס התשקיף של הקרן במדינה בה הוקמה, והכל בכפוף לתנאים מסוימים (לעיל ולהלן: "תיקון 13").

9.12.1.5 **תקנות ניירות ערך (חיתום), התשנ"ג-1993** - מסדירות בנוגע לחתם, בין היתר, את דרישות הכשירות, הון עצמי וביטוח, סייגים לפעולותיו וחובות דיווח. ביום 1.7.2007 ייכנסו לתוקף תקנות ניירות ערך (חיתום) ותקנות ניירות ערך (אופן הצעת ניירות ערך לציבור), התשס"ז-2007, שיחליפו את התקנות הקיימות משנת 1993. תקנות ניירות ערך (חיתום), התשס"ז-2007 מסדירות את דרישות הכשירות, כללי רישום חדשים אצל רשות ניירות ערך, חובת הפקדת פיקדון בנאמנות בסך של 2.5 מלש"ח (במקום הדרישה להון עצמי מינימלי הקבועה בתקנות משנת 1993), חובת ביטוח, מגבלה על חתם להתחייב בהתחייבות חיתומית העולה על 15% מכלל ההתחייבויות החיתומיות שניתנו בהצעה לציבור, לרבות מגבלות על האפשרות לשמש חתם מתמחר בהנפקות מסוימות שאינן הנפקות של מניות הכלולות במדד ת"א-25, הקלות שיאפשרו לחתמים זרים לפעול בישראל וחובות דיווח. תקנות ניירות ערך (אופן הצעת ניירות ערך לציבור), התשס"ז-2007 מסדירות את אופן הצעת ניירות ערך לציבור ומאפשרות לבצע הנפקה של ניירות ערך לציבור ללא מכרז (הקצאה לא אחידה), במגבלות על כמות ההקצאה למשקיעים מקבוצת החתם, כן מסדירות התקנות את אופן הקצאת ניירות הערך למזמינים ומקנות זכות לרכוש בהקצאה לא אחידה עד 15% נוספים מכמות ניירות הערך שהוצעו בתשקיף במחיר זהה למחיר ההנפקה.

9.12.1.6 **חוק איסור הלבנת הון, התש"ס-2000 והצווים שמכוחו** – מסדירים, בין היתר, את אופן הזיהוי של לקוחות של מנהל תיקים. לפירוט נוסף ראה סעיף 11.2.5 להלן.

9.12.1.7 **עמדת הממונה על הגבלים עסקיים** - בחודש דצמבר 2003 פרסם הממונה על הגבלים עסקיים מכתב עמדה, הקובע כי חבירה בין מנהלי הנפקות לניהול קונסורציום מנהלי הנפקה הינו "הסדר כובל", כמשמעותו בחוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח-1988 (להלן: "חוק ההגבלים"). בחודש פברואר 2004 פרסם הממונה על הגבלים עסקיים מכתב נוסף, המפרט את התנאים שבהתקיימם לא יהא צורך להפעיל את מערך האכיפה של חוק ההגבלים לגבי חברות של מנהלי הנפקות, ביניהם חברות של מנהלי הנפקות אשר חלקם בשוק אינו עולה על שיעורים מסויימים.

9.12.2 רשיונות והיתרים

מנורה מבטחים השקעות הינה בעלת רישיון ניהול תיקים והיא רשאית לעסוק בשיווק השקעות.

מנורה מבטחים קרנות הינה בעלת היתר לשמש כמנהל קרנות נאמנות בהתאם להוראות חוק השקעות משותפות.

מנורה מבטחים חיתום משמשת חתם על פי חוק ניירות ערך ותקנות החיתום שהותקנו מכוחו.

9.13 הסכמים מהותיים

9.13.1 בחודש אפריל 2006 התקשרה מנורה מבטחים קרנות, ביחד עם חברה בשליטת אפריקה ישראל להשקעות בע"מ (להלן: "**אפריקה**"), בהסכם לרכישת פעילות ניהול קרנות הנאמנות של בנק מזרחי טפחות בע"מ, אשר נוהלה באמצעות עמדה ניהול קרנות נאמנות בע"מ (להלן: "**עמדה**"). בהסכם נקבע, כי מנורה מבטחים קרנות ואפריקה תרכושנה, בחלוקה ביניהן כפי שיודיעו לעמדה, את מלוא פעילות ניהול קרנות הנאמנות של עמדה, בתמורה לתשלום סכום המתקבל ממכפלת 4.025% בהיקף הממוצע של הנכסים המנוהלים על-ידי עמדה בקרנות הנרכשות ב-14 ימי העסקים האחרונים שקדמו למועד השלמת עסקת הרכישה.

במועד חתימת הסכם הרכישה כאמור התקשרה מנורה מבטחים קרנות בהסכם הפצה עם בנק מזרחי טפחות בע"מ (להלן: "**מזרחי טפחות**"), לפיו משלמת מנורה מבטחים קרנות עמלת הפצה לבנק תמורת הפצת יחידות בקרנות הנאמנות על ידי הבנק ועבור החזקת יחידות בקרנות נאמנות על ידי לקוחות הבנק באמצעותו כמפיץ. עמלת הפצה שמשלמת מנורה מבטחים קרנות לבנק הינה בשיעור המירבי המותר למפיץ, כפי שייקבע מעת לעת בתקנות ההפצה ועל פי כל דין, מסך מחירי הפדיון של כל היחידות בקרנות הנאמנות המוחזקות באמצעות הבנק, בשים לב לסוג כל קרן כמשמעות מונח זה בתקנות ההפצה, והכל בכפוף להוראות שנקבעו בהסכם בין הצדדים לעניין זה.

בנוסף, במועד חתימת הסכם הרכישה כאמור התקשרה מנורה מבטחים קרנות עם מזרחי טפחות בהסכם (ל-5 שנים) לפיו יעמיד הבנק למנורה מבטחים קרנות שירותי תפעול, שירותי ברוקראג', שירותי משמורת של ניירות ערך (Custodian) ושירותים נוספים, חלקם ללא תמורה וחלקם בתמורה שנקבעה בהסכם בין הצדדים.

עסקת רכישת הקרנות כאמור הושלמה ביוני 2006. מספר הקרנות שאת ניהולן רכשה מנורה מבטחים קרנות במסגרת העסקה כאמור היה 38, ונוהלו בהן נכסים בסך של כ-4,413 מלש"ח. התמורה ששולמה בגין ניהול הקרנות כאמור היתה בסך כ-188.2 מלש"ח.

9.13.2 בחודש פברואר 2006 רכשה מנורה מבטחים קרנות את מרבית פעילות ניהול קרנות הנאמנות של בנק איגוד לישראל בע"מ (להלן - "**איגוד**"), אשר נוהלה באמצעות איגוד ניהול קרנות נאמנות בע"מ (להלן: "**א.ק.נ.**"). מספר הקרנות שרכשה מנורה מבטחים קרנות במסגרת העסקה כאמור היה 30, ונוהלו בהן נכסים בסך של כ-821 מלש"ח.

בנוסף, במועד חתימת הסכם הרכישה כאמור התקשרה מנורה מבטחים קרנות עם איגוד בהסכם (ל-5 שנים) לפיו יעמיד הבנק למנורה מבטחים קרנות שירותי תפעול, שירותי ברוקראג', שירותי משמורת של ניירות ערך (Custodian) ושירותים נוספים, חלקם ללא תמורה וחלקם בתמורה שנקבעה בהסכם בין הצדדים.

9.14 הליכים משפטיים

נכון למועד דוח זה אין כל הליך משפטי מהותי תלוי שמנורה מבטחים פיננסיים ו/או מנורה מבטחים השקעות ו/או מנורה מבטחים קרנות ו/או מנורה מבטחים חיתום הינן צד לו.

חלק ד'

**מידע נוסף אודות ענפי ביטוח כללי שלא
נכללו בתחומי הפעילות**

10. מידע נוסף אודות ענפי ביטוח כללי שלא נכללו בתחומי הפעילות

קיימים מספר ענפי ביטוח כללי אשר לא נכללו בתחומי הפעילות שלעיל, ואינם מהותיים לתוצאות העסקיות של החברה, בין אם בנפרד ובין אם כקבוצה, כדלקמן:

א. ביטוחי ערבויות

ב. ביטוח דמי מחלה

ג. סיכונים אחרים

10.1 ביטוחי ערבויות ביצוע

הקבוצה משווקת ערבויות ביצוע שמהותן התחייבויות לשיפוי המוטב בגין הפרת התחייבות המבוטח כלפיו. הפוליסות מונפקות לטובת מזמיני עבודה בפרוייקטים ובאות להבטיח עמידה בהתחייבויות, כפי שסוכמו בין הצדדים.

10.2 ביטוח דמי מחלה

הקבוצה משווקת ביטוח דמי מחלה המכסה את חבותו של המבוטח (המעסיק) כלפי עובדיו לתשלום ימי מחלה. חבות המעביד לתשלום כפופה להוראות הדין לעניין זכויות עובדים.

הקבוצה משווקת פוליסות אלו הן ישירות, באמצעות תשתית החברות המבוטחות בקרן הפנסיה של החברה, והן באמצעות סוכנים.

10.3 סיכונים אחרים

הקבוצה מנפיקה פוליסות המכסות סיכונים שונים אשר לא נכללו בתחומים שלעיל מאחר והכיסויים הינם בסכומים לא מהותיים. לדוג': החברה מנפיקה פוליסות לכיסוי הוצאות משפטיות.

10.4 פילוח נתונים עבור מוצרים ושירותים

להלן טבלה הכוללת נתונים לגבי התפלגות הפעילות של הקבוצה בענפים הנ"ל (באלפי ₪):

2004	2005	2006	
939	9,807	20,382	דמי הביטוח ברוטו
377	7,885	17,889	דמי הביטוח בניכוי ביטוח משנה (בשייר עצמי)
735	899	8,649	תביעות ברוטו
342	1,121	8,599	תביעות בשייר

מבטחי משנה שחלקם בפרמיה בתחום מהווה מעל 10% מסך פרמיות ביטוח המשנה בתחום (באלפי ₪):

שם מבטח המשנה	דירוג S&P	מדינה	פרמיה לביטוח משנה	אחוז מכלל פרמיות ביטוח משנה
Scor	A-	צרפת	266	11%
Lloyd's	A	אנגליה	1,127	45%
CONVERIUM	BBB+	שווייץ	636	25%

התפלגות פרמיית ביטוח משנה בתחום:

קבוצת דרוג מרכזת דירוג S&P	פרמיה שנרשמה לטובת מבטח המשנה (באלפי ₪)	שיעור מסה"כ לתחום פעילות
A- ומעלה	1,857	74%
BBB- עד BBB+	636	24%
נמוך מ- BBB-	---	---
סה"כ	2,493	100%

חלק ה'

מידע נוסף ברמת כלל הקבוצה

11. תיאור עסקי התאגיד – עניינים הנוגעים לפעילות הקבוצה בכללותה

בהמשך למידע שניתן בפרקים 3 - 9 לעיל שמתייחס בנפרד לכל תחום פעילות של הקבוצה, להלן תיאור של עניינים המתייחסים לעסקי הקבוצה בכללותה. המידע בפרק זה יחד עם המידע בפרקים - הנזכרים לעיל משקף תיאור של כלל עסקי התאגיד.

11.1 סביבה כללית והשפעת גורמים חיצוניים על פעילות התאגיד

11.1.1 התפתחות המשק, שוקי ההון והכספים

המשק הישראלי

במהלך שנת 2006 נמשכה ההתרחבות בפעילות הכלכלית במשק וזאת בהמשך למגמה שהסתמנה החל ממחצית שנת 2003. המצב במשק משפיע ישירות על כל תחומי פעילותה של הקבוצה ובעיקר על היקף המכירות, עלות התביעות והוצאות התפעול.

על פי אומדני הלמ"ס, בשנת 2006 עלה התמ"ג בשיעור של 5.1% וזאת לאחר עליה בשיעור של 5.2% בשנת 2005. במגזר העסקי נרשמה צמיחה בשיעור של 6.3% לעומת 6.7% אשתקד. ירידה בהוצאות הממשלה מחד ועלייה בהכנסות ממיסים מאידך, גרמו לירידת הגירעון מ- 1.9% מהתמ"ג אשתקד ל- 0.88% השנה.

תופעה בולטת במהלך השנה הייתה עוצמת ייסוף השקל לעומת הדולר וזאת כתוצאה מהעודף במאזן התשלומים הכולל, מכניסה מסיבית של כספים מחו"ל ומהיחלשות הדולר בעולם. ייסוף זה שהחל במלוא עוצמתו עם סיום מלחמת לבנון השניה גרם לסדרה של מדדים שליליים.

בשנת 2006 ירד מדד המחירים לצרכן ב- 0.1% לפי מדד ידוע וב- 0.29% לפי מדד בגין. הגורם העיקרי שהשפיע על מדד המחירים לצרכן היה הייסוף בשער השקל כנגד הדולר. התפתחות שערי הריבית לא הייתה אחידה לאורך השנה. במחצית הראשונה של השנה העלה נגיד בנק ישראל את הריבית במשק מרמה של 4.5% לרמה של 5.25% על רקע עליית מחירי הדלקים בעולם וחריגת האינפלציה מהגבול העליון של יעד יציבות המחירים. ברבעון האחרון של השנה הופחתה הריבית בכ- 0.5%. בנוסף נמשך השיפור ברמת התעסוקה במשק, שהתבטא בירידת שיעור האבטלה לרמה של 8.4% לערך לעומת 9.0% בשנת 2005. לרמת התעסוקה במשק השפעה ישירה על תחומי פעילות ביטוח חיים וחיסכון לטווח ארוך.

שוקי האג"ח והמניות

רוב הנכסים של הקבוצה בתחומי הפעילות השונים מושקעים בשוקי ההון והכספים. לתשואות הנכסים בשווקים אלה השפעה ישירה על רווחי הקבוצה.

בשנה האחרונה, למרות מספר אירועים שיצרו רמת אי וודאות גדולה ובהם אשפוזו של ראש הממשלה שרון, הבחירות לכנסת, המלחמה בצפון ועליית ה"חמאס" לשלטון, הפגינה הבורסה חוסן רב שנבע בעיקר מהמשך מגמת ההתרחבות בפעילות הכלכלית במשק, אינפלציה נמוכה, מדיניות פיסקאלית אחראית, שיפור בתחזית האשראי של המשק יחד עם המגמה החיובית בשוקי ההון בעולם ובמיוחד בשווקים המתעוררים בעולם כולו, וכמובן המשך השיפור ברווחיות החברות הציבוריות. כל אלו הביאו להמשך התעניינות וביקושים של משקיעים זרים ומקומיים בשוק ההון המקומי, ובעקבותיה לעליה חדה בשערי המניות והאג"ח.

מדדי המניות השונים רשמו במהלך השנה עליות, זאת השנה הרביעית ברציפות, תוך גידול ניכר במחזורי המסחר. את העליות הובילו מניות מדד ת"א 75, מדד מניות הנדל"ן ומדד מניות היתר. גם שוקי המניות המרכזיים בחו"ל הניבו במהלך השנה תשואות חיוביות, אם כי פחותות משמעותית, אל מול שוק המניות בישראל.

מדד ת"א 25 עלה נומינלית ב- 12.5% , מדד ת"א 75 עלה נומינלית ב- 17.8% ומדד מניות היתר עלה ב- 39.2% .

שוק האג"ח הושפע בעיקר מעודף הנזילות הגבוה של הגופים המוסדיים ובראשם קרנות הפנסיה, וכן מקיטון בצרכי הגיוס של הממשלה בשוק המקומי. עודף הפדיון שנוצר בשוק היווה כר נוח לירידת התשואות בשוק אגרות החוב הממשלתי וליצירת עקום תשואות שטוח באגרות החוב צמודות המדד. כתחליף לרכישת אגרות חוב ממשלתיות גייס בשנה האחרונה הסקטור הפרטי באמצעות הנפקות והקצאות פרטיות של אג"ח סך של 42 מיליארד ₪ לעומת סך של 45 מיליארד ₪ בשנת 2005. כמחצית מסכום זה גויס על ידי חברות הנדל"ן.

במהלך השנה התחזק השקל מול הדולר בשיעור נומינלי של 8.2% ומול הסל בשיעור נומינלי של 5.2%.

שערי אגרות החוב השקליות לטווח קצר עלו נומינלית בכ- 3%, בטווח הבינוני עלו השערים נומינלית בכ- 4.5% ובטווח הארוך עלו נומינלית בכ- 10.75%. שערי אג"ח ממשלתי צמוד לטווח הקצר עלו נומינלית בכ- 3%, בטווח הבינוני עלו השערים נומינלית בכ- 6.2% ושערי אגרות החוב הארוכות עלו נומינלית בכ- 8.4%.

התשואות הנומינליות באפיקי ההשקעה השונים בשנת 2006

<u>אפיקי ההשקעה</u>	
מניות כללי	5.4%
מניות ת"א 25	12.5%
מניות ת"א 100	12.0%
מדד יתר מניות	39.2%
אג"ח להמרה	19.00%
אג"ח צמוד מדד ממשלתי	4.0%
אג"ח צמוד מדד 0-2 שנים לפדיון	2.3%
אג"ח צמוד מדד 5-7 שנים לפדיון	3.4%
אג"ח צמוד מדד 7-10 שנים לפדיון	3.9%
אג"ח קונצרניות צמודות מדד	4.8%
אג"ח צמוד מט"ח ממשלתי	3.35%
אג"ח ממשלתי לא צמוד	6.36%
שער החליפין של הדולר	8.2%
מדד נסדא"ק (תשואה דולרית)	9.5%
מדד S&P 500 (תשואה דולרית)	13.6%%
מדד D&J 600 (תשואה יורו)	17.8%
מדד MSCI WORLD (תשואה דולרית)	18.8%

רפורמת בכר

לתיאור רפורמת בכר, החקיקה שבאה בעקבותיה והשפעותיה, ראו סעיפים 3.1.1, 3.1.3.1, 9.1.2 ו- 9.12.1 לעיל וכן סעיף 11.2.2 להלן.

11.1.2 גורמי הצלחה קריטיים בפעילות הקבוצה והשינויים החלים בהם

גורמי הצלחה העיקריים בכלל תחומי הפעילות:

- איכות ניהול ההשקעות בקבוצה;
- מיגוון מוצרים והיכולת להתאימם לתנאי השוק המשתנים ולצורכי הלקוח כולל מתן פתרונות משולבים;
- טיפוח ערוץ ההפצה באמצעות סוכני הקבוצה תוך מימוש פוטנציאל הגידול במכירות;
- בתחום ביטוח חיים וחיסכון ארוך הטווח - מיצוב הקבוצה כמובילה בתחום הפנסיה;
- איכות החיתום בתחומי הביטוח השונים;
- איכות ניהול התביעות;
- איכות ניהול תיק ביטוח המשנה של הקבוצה;

11.1.3 מחסומי כניסה ויציאה עיקריים ושינויים החלים בהם

מחסומי הכניסה העיקריים לכלל תחומי הפעילות של הקבוצה הינם:

- קיום תשתית טכנולוגית ומקצועית התומכת בתחומי הפעילות שבה פועלת הקבוצה כוח אדם מיומן, קשרים עסקיים מפותחים עם מבטחי משנה וידע וניסיון מול ספקי שירותים עיקריים ובכלל זה ספקים ליישוב תביעות וספקים בתחום שירותי הבריאות ובתחום הפיננסים;
- הצורך בעמידה בתנאים הנדרשים על פי דין לקבלת רישיונות עיסוק וקבלת היתרים לשליטה ולהחזקת אמצעי שליטה, לפי העניין;
- דרישה לקיום הון עצמי מינימאלי;
- בניית מערכי שיווק אפקטיביים בתחומי הפעילות השונים;
- מחסומי יציאה עיקריים מתחומי הפעילות של הקבוצה נובעים בעיקר מהצורך בהמשך הטיפול בתיק הלקוחות הקיים ובתביעות ביטוחיות לעתים לתקופות ארוכות ("Run-Off").

11.2 מגבלות ופיקוח על פעילות התאגיד

11.2.1 פיקוח בתחומי הפעילות השונים

פעילות הקבוצה בתחומי הפעילות השונים כפופה לרגולציה רבה וייחודית ולחובת קבלת היתרים ורישיונות מרשויות המדינה השונות, ובכלל זה, המפקח, רשות ניירות ערך והבורסה.

במסגרת זו, כפופה החברה להוראות חוק החברות, התשנ"ט-1999 וחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968 ולתקנות שהותקנו מכוחם; להוראות חוק הפיקוח ולהוראות פקודת מס

הכנסה ותקנות שהוצאו מכוחם, וכן להוראות חוק קופות גמל וחוק הייעוץ הפנסיוני, שחוקקו לאחרונה.

להלן יפורטו בפרק זה תיאור החוקים והתקנות המרכזיים החלים על הקבוצה, בנוסף לחוקים שפורטו בפרקים המתאימים לפי תחומי הפעילות השונים.

11.2.2 חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א-1981 (בעבר: חוק הפיקוח על עסקי הביטוח התשמ"א-1981) והתקנות שהוצאו על פיו (להלן: "חוק הפיקוח" או "החוק") - תמצית הוראות חוק הפיקוח

חברות הביטוח כפופות להוראות חוק הפיקוח ותקנות הפיקוח. בחוק הפיקוח ובתקנות הפיקוח מוסדרים, בין היתר, הנושאים העיקריים שלהלן:

על פי חוק הפיקוח, עיסוק בביטוח מחייב קיום רישיון מבטח בידי העוסק, המוגבל לענפי הביטוח הנקובים ברישיון. רישיון מבטח ניתן על ידי המפקח לאחר התייעצות בוועדה מייעצת שהוקמה על פי החוק (להלן: "הוועדה"). ברישיון מבטח ניתן לקבוע תנאים והגבלות, ומותר לשנותם, הכל בהתייעצות עם הוועדה. החזקת יותר מ-5% מסוג מסוים של אמצעי שליטה בתאגיד מבטח וכן שליטה בתאגיד מבטח, מצריכות היתר מהמפקח.

החוק מסמיך את שר האוצר לקבוע בתקנות בנוגע למבטח, באישור ועדת הכספים של הכנסת, הוראות בדבר הון מניות מונפק ונפרע מינימלי ועודף מינימלי של נכסים לעומת התחייבויות.

כן מוסמך שר האוצר לקבוע בתקנות הוראות בדבר: סוגי נכסים שיחזיק מבטח כנגד התחייבויותיו לסוגיהן ושיעוריהם ביחס להתחייבויות; דרכי החזקת נכסים כנגד התחייבויות המבטח; המקרים בהם רשאי מבטח להשקיע בחברה בת שלו, בבעל אמצעי שליטה בו, במבטח אחר או בסוכן ביטוח; חובת מבטח להחזיק עתודות ביטוח ודרכי חישובן; עיסוק כמבטח בחו"ל; השיעור המינימלי של חלק הסיכון שישאו בו מבטחים בישראל, השיעור המקסימלי של חלק הסיכון שישא בו מבטח; הלוואות שמבטח רשאי לתת וערבויות שהוא רשאי לערוב ושיעוריהן (קביעת הוראות בתקנות לעניין זה, תתבצע לאחר התייעצות עם נגיד בנק ישראל).

דוחות כספיים שנתיים מבוקרים של מבטח וכן דוחות כספיים מסוקרים לתקופות ביניים, יערכו, יוגשו למפקח ויפורסמו ברבים בדרך ששר האוצר קבע בתקנות, לרבות תוכן, מידת פירוט והעקרונות החשבונאיים להכנתם.

מבטח חייב לנהל מערכת חשבונות נפרדת לגבי עסקי ביטוח חיים, חייב להחזיק נכסים לכיסוי התחייבויותיו בביטוח חיים, ולעשות ביטוח משנה נפרד לעסקים אלה.

למפקח סמכות לברר תלונות ציבור בדבר פעולה של מבטח בענייני ביטוח, ולהורות על תיקון ליקוי שנמצא.

במסגרת תיקון לחוק הפיקוח (כחלק מרפורמת בכר) נקבעו הוראות המסדירות את המשטר התאגידי של מבטחים, לרבות הוראות בדבר דרכי הפעולה של המבטחים לעניין מינוי דירקטורים ונושאי משרה שונים, פעילות אורגנים שונים בחברה וחובות דיווח למפקח. לעניין זה, הוחלו על מבטח, בשינויים המחייבים, הוראות שונות מחוק החברות, התשנ"ט-1999 (לעיל ולהלן: "חוק החברות") החלות דרך כלל על חברות ציבוריות. כך למשל, נדרש מבטח למנות דחצי"ם כהגדרתם בחוק החברות וכן לקיים ועדת ביקורת. כמו כן, מכוח חוק הפיקוח נדרש מבטח למנות וועדות השקעות. נקבעו הוראות בדבר מינוי נושאי משרה מסוימים ובכלל זה, אקטואר, מנהל סיכונים וכנזכר גם מבקר פנים. לגבי נושאי משרה מסוימים שהוגדרו בחוזר מפקח מחודש דצמבר 2005 (48-2005) (דירקטור, מנכ"ל, מבקר פנימי, יו"ר/חבר ועדת השקעות, מנהל כספים, אקטואר, מנהל סיכונים ויועץ משפטי) נקבעה בחוק חובת הודעה מוקדמת על הכוונה למנותם בכפוף לקבלת אישור המפקח למינוי, ולו בהעדר התנגדות. בנוסף לדיווח הכספי הוסמך שר האוצר לקבוע חובת דיווח מיידי ומתן הודעות שונות למפקח (טרם נקבעו הוראות לעניין זה). כן נקבע בסעיף 42א לחוק הפיקוח איסור

בדבר הכללת פרט מטעה או אי הכללת פרט שהעדרו עלול להטעות בהודעות ובדוחות, תוך החלה לעניין זה, בשינויים המחויבים, של הוראות פרק ה' לחוק ניירות ערך שכותרתו "אחריות לתשקיף". יצוין, כי סעיף 2(ב) לחוק הפיקוח מסמיך את המפקח (בכפוף להתיעצות עם הוועדה) לתת הוראות שונות הנוגעות לדרכי פעולתם ולדרכי ניהולם של מבטחים, סוכני ביטוח, נושאי משרה בהם וכל מי שמועסק על ידם. יחד עם סעיף 42(3) לחוק, המקנה למפקח סמכות להורות על הגשת דוחות והודעות, ניתנו בידי המפקח כלים לקיום פיקוח אקטיבי על שוק ההון. בנוסף לאמור הוענקו למפקח בחוק סמכויות הסדרה נרחבות ואמצעי אכיפה מחמירים יותר מבעבר הכוללים, בין היתר, קנסות אזרחיים ועיצומים כספיים וזאת מעבר לענישה הפלילית שאף היא הוחמרה תוך הטלת אחריות במקרים מסוימים גם על נושאי משרה בתאגיד.

11.2.3 חוק חוזה ביטוח, התשמ"א-1981 (להלן: "חוק חוזה ביטוח")

חוק חוזה ביטוח מסדיר היבטים שונים הנוגעים לחוזה הביטוח ויחסי מבטח – סוכן – מבטח. על פי חוק חוזה הביטוח, חוזה ביטוח הוא חוזה בין מבטח לבין מבטח המחייב את המבטח, תמורת דמי ביטוח, לשלם, בקרות מקרה הביטוח, תגמולי ביטוח למוטב.

על פי החוק, הודעה על קרות מקרה ביטוח תימסר למבטח על ידי המבטח או המוטב מיד לאחר שנודע להם על קרות מקרה הביטוח ו/או הזכות לקבלת תגמולי ביטוח. משנמסרה למבטח הודעה כאמור על המבטח מוטלת חובה לעשות את הדרוש לבירור חבותו ועל המבטח למסור למבטח תוך זמן סביר לאחר שנדרש לכך את המידע והמסמכים הדרושים לבירור החבות. להימנעות ממסירת מידע כאמור השפעה על זכאות המבטח או המוטב לתגמולי הביטוח וסכומם.

תגמולי הביטוח ישולמו תוך 30 יום מהיום שהיו בידי המבטח המידע והמסמכים הדרושים לבירור חבותו. סכומים שאינם שניים במחלוקת בתום לב ישולמו תוך 30 ימים מיום מסירת התביעה.

על תגמולי הביטוח יתווספו הפרשי הצמדה למדד מיום קרות מקרה הביטוח וריבית בהתאם לחוק פסיקת ריבית והצמדה, התשכ"א-1961, מתום 30 ימים מיום מסירת התביעה.

בנוסף, כולל החוק, בין היתר, הוראות בדבר חובות גילוי של המבטח ותוצאות אי הגילוי, תנאים לביטול חוזה ביטוח, מעמד המוטב וזכויותיו, הוראות בנוגע להשלכות של שינויים בסיכון המבטח וכן קביעת הוראות מיוחדות החלות על ענפי הביטוח השונים (ביטוח חיים, ביטוח תאונה מחלה ונכות, וביטוח נזקים).

11.2.4 חוק הגנת הפרטיות, התשמ"א – 1981 (להלן: "חוק הגנת הפרטיות")

חוק הגנת הפרטיות קובע הוראות בדבר מאגרי מידע, כאשר מאגר מידע מוגדר כאוסף של נתוני מידע המוחזק באמצעי מגנטי או אופטי והמיועד לעיבוד ממוחשב, למעט חריגים הקבועים בחוק הגנת הפרטיות. החוק קובע הסדרים בעניינים העיקריים הבאים: המקרים בהם חייב בעל מאגר מידע ברישום המאגר בפנקס מאגרי המידע, תנאים לניהול והחזקה של מאגר מידע החייב ברישום, השימוש במאגר, החובות החלות על האדם או התאגיד המבקש את המידע על מנת להכניסו למאגר המידע, זכות העיון במידע, האחריות החלה על בעל מאגר מידע לאבטחת המידע במאגר וההגנות הנתונות לבעל מאגר מידע ועוד.

11.2.5 חוק איסור הלבנת הון, התש"ס-2000 (להלן: "חוק איסור הלבנת הון")

בהתאם לחוק איסור הלבנת הון ולצווים מכוחו מוטלות על מבטח, קופת גמל וסוכן ביטוח חובות זיהוי ואימות פרטי המבטח בפוליסות ביטוח חיים בהם קיים מרכיב חיסכון ופרטי עמית בקופות גמל, וכן חובת שמירה של מסמכי הזיהוי. בנוסף, קיימת חובת דיווח לרשות לאיסור הלבנת הון במקרים של פעולות בלתי רגילות הנחזות כפעולות מעוררות חשד. (פירוט נוסף לעניין צווי איסור הלבנת הון ראו בסעיפים 3.10.11 ו-9.11.9 לעיל.)

11.2.6 חוק תובענות ייצוגיות, התשס"ו-2006 (להלן: "חוק תובענות ייצוגיות")

ביום 1.3.2006 חוקק חוק תובענות ייצוגיות. החוק קובע כללים אחידים להגשת תובענות ייצוגיות וניהולן, ומבטל את מרבית ההסדרים שהיו קיימים עד כה בחקיקה הראשית, לרבות את פרק ה' לחוק הפיקוח.

החוק מרחיב את האפשרות להגשת תובענות ייצוגיות הן מבחינת זכות העמידה לתאגידים והן מבחינת עילות התובענה ובפרט הרחבת האפשרות להגשת תובענות ייצוגיות בתחום הביטוח (בהתאם לסעיף 2 לתוספת השנייה לחוק התובענות הייצוגיות). שיקולי יציבות הנתבע נקבעו במפורש כשיקול במסגרת השיקולים לאישור התובענה כייצוגית.

הגדרת הקבוצה תיקבע על ידי בית המשפט במסגרת ההחלטה לאישור התובענה כייצוגית תוך מתן אפשרות לפרטים להודיע על סירובם להיכלל בקבוצה התובעת. בנוסף, נקבע בחוק כי בנסיבות מיוחדות רשאי בית המשפט לקבוע כי הקבוצה תוגדר כך שתכלול את מי שנתן הודעה פוזיטיבית על רצונו להצטרף לתובענה.

כמו כן, קובע החוק הסדרים מפורטים בעניין אישור הסדרי פשרה לרבות החובה למינוי בודק מטעם בית המשפט, לעניין זה, פרסום הודעות לחברי הקבוצה, הסתלקות תובע או עורך דין מייצג, פסיקת פיצויים ודרכים להוכחת הסעד על ידי חברי הקבוצה, פסיקת גמול לתובע המייצג ושכר טרחה לעורך הדין המייצג את הקבוצה.

החוק מורה על הקמת קרן למימון תובענות ייצוגיות אשר תסייע לתובענות ייצוגיות בעלות חשיבות חברתית וציבורית וכן מורה על ניהול פנקס תובענות ייצוגיות אשר יהיה פתוח לעיון הציבור באינטרנט.

במסגרת הוראות מעבר נקבע כי החוק חל גם על תובענות ובקשות לאישור תובענות כייצוגיות התלויות ועומדות.

מתוקף חוק הפיקוח הותקנו, בין היתר, התקנות העיקריות הבאות:

11.2.7 תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח)(דינים וחשבונות כספיים), התשס"ז-2007

תקנות אלה מטילות על מבטח ישראלי, חברה מנהלת וחברה מנהלת של קופת גמל לקצבה, את החובה להגיש לממונה דין וחשבון כספי שנתי ורבעוני. עוד מוסיפות התקנות וקובעות, כי על הדין והחשבון הכספי השנתי להיות מבוקר בידי רואה חשבון ואילו על אלה הרבעוניים להיות מסוקרים בידי רואה חשבון. התקנות מחילות את האמור גם על עסקיו בישראל של מבטח חוץ. תחילת התקנות ביום ה-1 במרס 2007, בכפוף למספר סייגים.

11.2.8 תקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (הון עצמי מינימלי הנדרש ממבטח), תשנ"ח-1998 (להלן: "תקנות ההון המינימלי")

תקנות אלה מסדירות את ההון העצמי המינימלי הנדרש ממבטח. ההון העצמי המינימלי הנדרש ממבטח מושפע, בין היתר, מהיקף הפעילות בביטוח כללי או מרמת התביעות בביטוח כללי, מסך הוצאות הרכישה הנדחות בביטוח חיים ובביטוח בריאות, מהיקף הנכסים המוגדרים בתקנות אלה כ"נכסים בלתי מוכרים", מתוספת הון נדרש בגין ביטוח סיעודי, ומתוספת הון בגין השקעה בחברות בנות. בתקנות ההון המינימלי נקבעו הגדרות שונות המתייחסות להון חברות הביטוח, ובין היתר, הגדרת הון ראשוני, הון משני והון עצמי.

בהתאם לתקנות ההון המינימלי, ה"הון הראשוני" המינימלי למבטח העוסק בביטוח חיים ובביטוח כללי הינו 60 מיליון ₪ צמוד למדד, למן המדד היסודי שפורסם ביוני 1997.

באור מס' 6א לדוחות הכספיים, מפרט את סכומי ההון הנדרשים ממנורה מבטחים ביטוח והסכומים הקיימים בהתאם לתקנות ההון המינימלי.

בחודש נובמבר 2005 פורסמו תקנות הקובעות את ההון העצמי המינימלי הנדרש בענף הביטוח הסיעודי.

בחודש ינואר 2007 פרסם המפקח טיוטה לתיקון לתקנות ההון המינימלי. משמעות התיקון היא קביעת דרישת הון בגין סיכונים מיוחדים בביטוח חיים כצעד משלים לביטול ההפרשה לעתודה לסיכונים מיוחדים בביטוח חיים. ראו באור מס' 2(ו)4 לדוחות הכספיים.

11.2.9 תקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (דרכי השקעת ההון והקרנות של מבטח וניהול התחייבויותיו), התשס"א 2001 (להלן: "תקנות דרכי ההשקעה")

בתקנות דרכי ההשקעה כלולות, בין היתר, הוראות לעניין: הלוואות שמבטח רשאי לתת, סוגי הנכסים שיחזיק מבטח כנגד התחייבויותיו; מגבלות לעניין השקעת מבטח בחברת בת או מוחזקת שלו, בבעל אמצעי שליטה בו, בבעל עניין בו, במבטח אחר או בכל תאגיד אחר העוסק בתיווך בענייני ביטוח;

חובת מבטח למנות שתי ועדות השקעה, האחת לעניין ניהול תיק השקעות תלויות תשואה, והשנייה לעניין ניהול תיק השקעות שאינן תלויות תשואה (נוסטרו), הרכב הוועדות, תפקידן ודרכי פעולתן.

תקנות דרכי ההשקעה מעבירות את האחריות לבחירת התמהיל הנכסי, מעבר לנדרש על פי התקנות, למבטח, וכפועל יוצא מכך הן מותירות בידו את האחריות לקביעת היחס בין תשואה צפויה לסיכון צפוי הנובע מאסטרטגיית ההשקעות השונות, כל זאת בכפוף למגבלות מדד פיזור סיכון, מאזן ההצמדה ומשך חיים ממוצע מתוקן, כפי שנקבעו בתקנות.

תקנות דרכי ההשקעה צמצמו בצורה משמעותית את ההגבלות החלות על דרכי ההשקעה של המבטח, ובמסגרתן, נפתחת בפני חברות הביטוח האפשרות להשקיע בתחומים נרחבים בהם לא ניתן היה להשקיע בעבר, בכפוף לתנאים המפורטים בתקנות. בין השאר, יכול המבטח לבצע עסקאות השאלת ניירות ערך, עסקאות מכירה בחסר, להשתתף בהנפקה והשקעה באג"ח לא סחירות, להשקיע בניירות ערך בחו"ל, להשקיע בנדל"ן מניב, להשקיע בנדל"ן בחו"ל ועוד.

בחודש אוגוסט 2004 תוקנו התקנות כך שהשינוי העיקרי בתיקון הינו כי עבור פוליסות ביטוח חיים שיונפקו החל מיום 1 בינואר 2004 לא תותר החזקת יתרת הוצאות רכישה נדחות (DAC) כנגד התחייבות הנובעת מעסקי ביטוח חיים משתתף ברווחים בישראל, אלא כנגד התחייבויות ויתרות הון עצמי ועודף הון עצמי.

בחודש מרס 2007 פרסם המפקח את טיוטת תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (כללי השקעה), התשס"ו - 2006 אשר אמורות להחליף את תקנות דרכי ההשקעה וכן את תקנות קופות גמל ולאחד את כללי ההשקעה החלים על גופים מוסדיים מתוך מטרה ליצור תחרות הוגנת ביניהם. כמו כן, מוצעים שינויים בחלק מכללי ההשקעה הקיימים על מנת להתאימם למדיניות משרד האוצר בדבר דרכי פעילות שוק ההון בכלל ודרך פעילות המשקיעים המוסדיים בפרט. כמו כן, מתייחסת טיוטת התיקון למגבלות שיחולו על התקשרויות עסקיות בין גופים מוסדיים לתאגידים הקשורים להם וזאת בשל השינוי שחל בבעלות על הגופים המוסדיים ובפרט להפיכתן של חברות הביטוח לתאגידים פיננסיים בעלי מגוון רחב של פעילויות.

ראה להלן גם נייר עמדה של המפקח לעניין השקעות גופים מוסדיים בחו"ל סעיף 11.2.13 להלן וטיוטת חוזר המפקח לעניין העמדת אשראי לא סחיר סעיף 11.2.13 להלן.

11.2.10 תקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (דרכי חישוב הפרשות לתביעות עתידיות בביטוח כללי), תשמ"ה-1984 (להלן: "תקנות החישוב")

בתקנות החישוב כלולות הוראות, בין היתר, לעניין חובת מבטח להחזיק עתודות ביטוח ודרכי חישובן והפרשות לתביעות תלויות, כמפורט בסעיף 1.2.3 לעיל.

11.2.11 תקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (פרטי דין וחשבון), התשנ"ח-1998 (להלן: "תקנות פרטי דין וחשבון")

תקנות פרטי דין וחשבון קובעות הוראות בדבר תוכנם, פרטיהם והעקרונות החשבונאיים לעריכתם של הדו"חות הכספיים השנתיים והדו"חות הכספיים ביניים של מבטח, הכוללים דיווח כספי רחב לציבור ולפיקוח, תוך שילוב חלק מתקנות ניירות ערך (עריכת דו"חות כספיים שנתיים), התשנ"ג-1993 והתאמתן לענף הביטוח. המפקח מוסמך מכוח התקנות לפרסם חוזרים והוראות בדבר אימוץ כללי חשבונאות נוספים למבטחים.

11.2.12 תקנות וחוזרים נוספים

בתקנות נוספות נקבעו הוראות בדבר תנאים שיש לכלול בחוזי ביטוח בנושאים הבאים: איסור גביית תוספת לדמי ביטוח יסודיים בשל סיכונים, תנאים או הטבות שמבטוח זכאי להם מכוח חיקוק כלשהו, ביטוח חיים קבוצתי, אחדות מטבע בחוזי ביטוח ותנאים לגביית דמי ביטוח בתשלומים, תנאי הצמדה בחוזה לביטוח חיים, תנאי חוזה לביטוח רכב פרטי, החזר פרמיה במקרה של ביטול חוזה לפני תום תקופת הביטוח ביוזמת המבטח שלא בנסיבות שהמבטוח הפר את החוזה או ניסה להונות את המבטח, איסור התניית אישור תביעה בחתימת טופס קבלה ושחרור אלא אם בעת החתימה משולמים תגמולי הביטוח, הוראות שיש לכלול בחוזה לביטוח נוסעים וכבודתם בנסיעות לחו"ל, הוראות שיש לקבוע בחוזה לביטוח חיים, ודרכים בהם רשאי מבטח המנפיק פוליסות ביטוח משתתף ברווחים לגבות דמי ניהול בעד ניהול תיק השקעות, כולל שיעור דמי הניהול שייגבו ואופן חישובם.

בנוסף, נקבעו בתקנות הוראות בדבר צורת חוזה הביטוח בנושאים הבאים: תוכן חוזי הביטוח (רכב ודירות), סייגים לחבות המבטח או להיקף הכיסוי המפורט בחוזה הביטוח, אמצעי ההגנה הנדרשים מהמבטוח (במקרה של ביטוח רכוש).

כן נקבעו בתקנות הוראות בדבר דמי ביטוח שרשאי מבטח לגבות מהמבטוחים בביטוח רכב רכוש ובנוגע לדמי ביטוח הנגבים בתשלומים.

מבטח המבקש להנהיג תכנית ביטוח שפרטיה לא הוגשו למפקח, לשנות את תנאיה, את דמי הביטוח והתשלומים האחרים שפרטים עליהם הוגשו למפקח, יודיע על כך למפקח עשרה ימים לפני שיחול השינוי. בענפי ביטוח שקבע שר האוצר בצו לעניין זה, לא ינהיג מבטח תוכנית או שינוי כאמור אלא בהיתר המפקח. הענפים הטעונים היתר כאמור הנם: ביטוח חיים, ביטוח רכב חובה, ביטוח רכב רכוש, ביטוח דירות ובתי עסק וביטוח השקעות רוכשי דירות לפי דרישות חוק המכר (דירות) (הבטחת השקעות של רוכשי דירות), התשל"א-1971.

בחודש ינואר 2005 פרסם המפקח חוזר ובו הוראות בדבר מתן הלוואות לסוכני ביטוח אשר מפרט את התנאים והמגבלות למתן הלוואות לסוכנים. החוזר האמור קובע במפורש נוסחאות לחישוב גובה הלוואה לסוכן הנגזרות מהיקף העמלות הצפוי לסוכן מהפוליסות שנמכרו על ידו ופרמטרים נוספים אחרים. כמו כן, קובע החוזר הוראות בדבר הבטחות שעל הסוכן להמציא כדי לקבל הלוואות מעבר לשעבוד העמלות הצפויות.

11.2.13 להלן יפורטו עיקרי החוזרים המרכזיים שפורסמו על ידי המפקח במהלך תקופת הדוח, והחלים על הקבוצה (בנוסף לחוזרים הספציפיים שפורטו בפרקים 2 עד 8 לעיל):

- בחודש ינואר 2006 פרסם המפקח חוזר המחיל על חברות הביטוח את החובה לצרף לדוח התקופתי את פרק תיאור עסקי התאגיד כמשמעותו בחוק ניירות הערך והתקנות מכוחו לעניין זה, בשינויים המתחייבים. החוזר מפרט את מבנה הדוח על סעיפיו ותחילתו נקבעה לדוחות התקופתיים לשנת 2005.
- בחודש ינואר 2006 פרסם המפקח חוזר ובו הוראות בדבר הדיווחים הכספיים של חברות הביטוח. החוזר והוראותיו נוצרו בעקבות פרסום תקן בינלאומי בחשבונאות בנושא "חוזי ביטוח", ועבודת וועדה מקצועית שמינה המפקח לעניין זה.

- בחודש מאי 2006 פרסם המפקח נייר עמדה בנושא **השקעות הגופים המוסדיים בחו"ל** - מצב קיים, השלכות והצעות לפתרון. נייר העמדה עוסק בהשלכות הנגזרות מהשיעור הנמוך של השקעות הגופים המוסדיים בחו"ל ומפרט את הסיכונים הכרוכים בכך. המסמך מתייחס לחסמים שעדיין קיימים ומגבילים את אפשרויות ההשקעה של הגופים המוסדיים בחו"ל ומציע צעדים להסרתם, אשר יבואו לידי ביטוי בתיקוני חקיקה עתידיים, תוך התייחסות לתפקידי מנהל הסיכונים וועדות ההשקעות, ותוך התייחסות להשקעות כספי התיק המשותף ברווחים, קופות הגמל וקרנות הפנסיה.
- בחודש יולי 2006 פורסמה טיוטת חוזר שעניינה פרסום לציבור של נתוני הדוח החודשי לאוצר. על פי החוזר נתוני הדוחות החודשיים בנושא השקעות (כולל נספחים) המדווחים לאוצר, יפורסמו בציבור באמצעות הצגתם באתר האינטרנט של אגף שוק ההון במשרד האוצר ובאמצעות הצגתם באתר האינטרנט של הגוף המוסדי. הפרסום יהיה בתום החודש שלאחר החודש בגינו נשלח הדיווח לאוצר. הנושא נמצא בדיון בין המפקח להתאחדות חברות ביטוח חיים.
- בחודש אוגוסט 2006 פרסם המפקח חוזר שעניינו מתכונת הגילוי בדבר יעילות הבקורות והנהלים לגבי הגילוי בדוחות ובדבר שינוי בבקרה הפנימית על דיווח כספי של גוף מוסדי. בחוזרים קודמים אומצו דרישות סעיף 302 של ה-SOX Act האמריקאי ונקבע כי בדוחות הכספיים של גופים מוסדיים (החל מהתקופה המסתיימת ביום 31 בדצמבר 2006), יכללו ההצהרות לגבי הגילוי בדוחות הכספיים. החוזר הנוכחי קובע את מתכונת ההצגה והגילוי הנדרשת, כאשר על פיה נדרש הגוף המוסדי לדווח על חולשה מהותית בהתייחס לאחד משני מצבים – מצב בו החולשה המהותית תוקנה עד למועד הדיווח או מצב בו נכון למועד הדיווח, הגוף המוסדי עדיין לא השלים את תיקונה של החולשה המהותית. עוד נקבע בחוזר, בין היתר, כי ההצגה והגילוי יצורפו לדוח הדירקטוריון של הגוף המוסדי וכי במסגרת הדוח תינתן הערכה לגבי יעילות הבקורות והנהלים בתחום הגילוי. יחד עם זאת, הוראות המעבר קובעות לגבי הדיווח הראשון כי במידה והחולשה המהותית תוקנה לאחר מועד הדיווח אך לפני מועד פרסום הדוח הכספי, היא תדווח במסגרת חולשה מהותית בבקורות ובנהלים לגבי הגילוי, אשר תוקנה עד למועד הדיווח.
- בחודש אוגוסט 2006 פרסם המפקח טיוטה שנייה של תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (דירקטוריון וועדותיו), התשס"ו – 2006. מטרת טיוטת התקנות המוצעת, הינה לחזק את תשתית המשטר התאגידי בגופים מבטחים וזאת, בין היתר, על ידי קביעת כללים להבטחת פעילותו התקינה של הדירקטוריון, הבטחת עצמאותו, כשירות חבריו, הרכבו, כללים למניעת ניגודי עניינים, נושאים בהם הדירקטוריון חייב לדון ולהחליט, נוכחות ומניין חוקי בישיבותיו. התקנות מתייחסות לדירקטוריון מבטח ונקבעו בהן הקלות לעניין דירקטוריונים של חברות המנהלות קופות גמל.
- כמו כן, בחודש ספטמבר 2006 פרסם המפקח פרק שני של טיוטת תקנות הדירקטוריון וועדותיו, שעיקרו ועדות הדירקטוריון, הרכבן ופעילותן בין חברות הביטוח למפקח מתקיימים דיונים בנושא זה.
- בחודש ספטמבר 2006 פרסם המפקח חוזר בדבר איסור הטעיה בשם מבטח. על פי החוזר, מבטח נדרש לציין, בנוסף על כל שם מסחרי או מותג שהוא עושה בו שימוש, גם את השם המופיע ברישיון המבטח שניתן לו, על גבי שלט משרדו ובכל תכתובת מטעמו, לרבות על נייר המכתבים המשרדי ובכל הפרסומים שהוא מפרסם עצמו בהם.
- בחודש ספטמבר 2006 פרסם המפקח חוזר בדבר השלמת הכשרת סוכן ביטוח בענפי בריאות, רכוש או תאונות. החוזר קובע את מתכונת ההכשרה בביטוח בריאות הנדרשת מסוכני ביטוח חיים שלא החזיקו ברישיון בענף ביטוח תאונות, בהמשך לתיקון חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א-1981. עוד קובע חוזר זה, בהשלמה לאמור בתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (בקשה לרישיון, הכשרה, התמחות ובחינות של סוכני ביטוח, יועצים פנסיונים וסוכני שיווק פנסיוני), התשס"ו-2006, את מתכונת ההכשרה הנדרשת מסוכני ביטוח שהחזיקו רישיון בענף ביטוח

תאונות אך לא בענף ביטוח רכוש ומסוכני ביטוח שהחזיקו רישיון בענף ביטוח רכוש אך לא בענף ביטוח תאונות.

- בחודש אוקטובר 2006 פרסם המפקח חוזר בעניין מעילות והונאות מצד גורמים בתוך הארגון וגורמים מחוץ לארגון. מטרת החוזר לקבוע עקרונות בסיסיים לדרכי ההתמודדות של גוף מוסדי עם הונאות או מעילות מצד גורמים בתוך הארגון וגורמים מחוץ לארגון. כמו-כן, מעגן חוזר זה את חובת הדיווח למפקח במקרה של הונאה או מעילה מצד עובד הגוף המוסדי, סוכן ביטוח, יועץ פנסיוני או ספק שירותים אחר של הגוף המוסדי. עוד קובע החוזר הוראות בעניין אחריות הדירקטוריון והמבקר הפנימי ליישום החוזר, דרכי התמודדות עם הונאות ומעילות בגוף המוסדי, נהלים פנימיים וחובת עריכת סקר סיכונים בנושאי הונאות ומעילות. הוראות החוזר חלות מיום פרסומן, למעט סעיפים מסוימים שמועד תחילתם נקבע ליום 30 ביוני 2007.

- בחודש אוקטובר 2006 פרסם המפקח חוזר בדבר הוראה לניהול סיכונים אבטחת המידע של הגופים המוסדיים. החוזר קובע הוראות בשלושה תחומים עיקריים: דרישות לנושא ניהול אבטחת המידע בארגון; דרישות כלליות ליישום בקורות אבטחת מידע, ואופן הטיפול בנושאים הדורשים תשומת לב מיוחדת. עוד קובע החוזר הוראות בעניין אחריות הדירקטוריון והנהלה ליישום בקורות אבטחת מידע וטיפול בנושאים הדורשים תשומת לב מיוחדת. בחוזר נקבעו הוראות מעבר ותחולה לסעיפיו השונים.

- בחודש אוקטובר 2006 פרסם המפקח טיוטת חוזר בדבר **העמדת אשראי לא סחיר על ידי גופים מוסדיים** (בהמשך לנייר העמדה בעניין זה מחודש אפריל 2005). הטיטה באה להבטיח את קיומם של תמיכה ניהולית, מקצועית ותפעולית, בכל הקשור להעמדת אשראי לא סחיר על ידי גופים מוסדיים. במסגרת הטיטה הושם דגש על הבטחת קיומם של מנגנוני פיקוח ובקרה נאותים, תוך התחשבות, ככל שניתן, בהיקפי הפעילות ומורכבותה ובמבנה הארגוני הקיים בגופים המוסדיים, ותוך הקפדה על קביעת הפרדות מבניות בסיסיות שעניינן מניעת ניגודי עניינים ושימוש במידע פנים. הטיטה עוסקת, בין היתר, בפעילויות החובה שיש לבצע בתהליך העמדת האשראי הלא סחיר, הגורמים שיבצעו אותן ומארג היחסים ביניהם, לרבות קביעת מדיניות פיקוח על ידי הדירקטוריון, פיתוח מודל דירוג פנימי, תפעול האשראי, בקרת אשראי שוטפת ובקורת פנים. בין חברות הביטוח למפקח על הביטוח מתקיימים דיונים בנושא.

- בחודש אוקטובר 2006 פרסם המפקח חוזר בדבר השקת תוכניות ביטוח או תקנון קופת גמל חדשים או כניסה לתחום פעילות חדש בגוף מוסדי (להלן בסעיף זה: "**פרוייקט**"). מטרת החוזר היא להגדיר פעולות מינימליות שעל גוף מוסדי לנקוט בעת השקת פרוייקט, וזאת על מנת להבטיח את ניהול התהליך. החוזר מתייחס, בין השאר, לניהול הסיכונים הטבעיים בפרוייקט, הבטחת יכולת מימושו וזכויות הלקוחות לפיו, קביעת אבני דרך ליישומן, הבטחת קיומן של מערכות בקרה והטמעת הפרוייקט במערכות הממוחשבות של הגוף המוסדי, ותיעודם של כל אלה. עוד קובע החוזר כי על הדירקטוריון לקבוע קווים מנחים כלליים באשר לפעולות ההשקה, על הנהלה לקבוע תוכנית פעולה מפורטת בהתאם לקווים המנחים של הדירקטוריון וכן על מבקר הפנים לבדוק את אופן יישום תוכנית הפעולה במהלך השנה העוקבת לשנת ההשקה.

- בחודש אוקטובר 2006 פרסם המפקח חוזר שעניינו נוהל הגשת תוכנית ביטוח ותקנון קופת גמל חדשים לאישור המפקח (להלן בסעיף זה: "**התכנית**"). החוזר מתייחס הן לשינוי בתכנית קיימת והן להשקה של תכנית חדשה. החוזר קובע כי לבקשה יצורף מכתב בחתימת מנכ"ל החברה המנהלת של קופת הגמל או ראש התחום האחראי על ענף הביטוח הרלוונטי בחברת הביטוח, ובו יפורטו פרטי הבקשה בהתאם לחוזר. לבקשה לאישור תוכנית ביטוח או תקנון קרן פנסיה, או לשינויים בהם, יצורף נספח שהוכן על ידי אקטואר הגוף המוסדי, אשר בין היתר סוקר את תנאי התוכנית העשויים להשפיע באופן מהותי על התעריפים, המקדמים וההתחייבויות הביטוחיות הקשורות לתוכנית ולבקשה. נספח המוגש לבקשה לתוכנית ביטוח, יכלול הצהרה של האקטואר למפקח. ההצהרה כוללת בין השאר, אישור כי התעריפים מספיקים/אינם מספיקים לצורך כיסוי העלויות הקשורות בכיסויים הביטוחיים בתוכנית. בנוסף, קובע החוזר כי

המנהל האחראי יגיש הצהרה המאשרת כי מנהל הסיכונים של הגוף המוסדי בדק כי הגוף המוסדי ערוך לנהל את הסיכונים בתוכנית, וכי אחראי על מערכות המיכון של הגוף המוסדי הודיע כי הגוף המוסדי ערוך לתמיכה מיכונית בתוכנית. הוראות החוזר חלות מיום פרסומן. בחודש אוקטובר 2006 פרסם המפקח חוזר הקובע כללים בנוגע לתפקידיהם, סמכויותיהם ודרכי עבודתם של אקטואר ממונה ושל מנהל סיכונים בחברת ביטוח ובחברה מנהלת של קרן פנסיה, ובנוגע למארג היחסים שבין האקטואר הממונה ומנהל הסיכונים ובינם לבין בעלי תפקידים אחרים במבטח. מטרת החוזר היא מיסוד תשתית במבטח להבטחת מקצועיות הייעוץ לדירקטוריון ולהנהלת המבטח וגילוי נאות לציבור בנוגע להערכת ההתחייבויות הביטוחיות של המבטח; הבטחת מתן ייעוץ מקיף ורציף לדירקטוריון ולהנהלת המבטח, לגבי כל סיכון מהותי למצב הכספי העתידי של המבטח וכן לגבי כל סיכון מהותי הנוגע לנכסים המוחזקים כנגד התחייבויות תלויות תשואה; הבטחת קיומם של משאבים ובקורות ראויים לכימות הסיכונים האמורים, למעקב אחריהם ולשליטה בהם וכן יישום מתודולוגיה להערכת ההשפעה הפוטנציאלית של הסיכונים האמורים ושל המתאם ביניהם, כשלב מקדים להקצאת הון המבוססת על מדידת סיכונים והון כלכלי במבטח. הוראות החוזר יחולו מיום פרסומן, למעט הוראות לענין נושאים הקשורים לתפקיד מנהל הסיכונים של מבטח, שיכנסו לתוקף בהדרגה החל מסוף חודש מרץ 2007 ועד תום שנת 2008.

- בחודש נובמבר 2006 פרסם המפקח טיוטת חוזר (אשר עודכנה בחודש מרץ 2007) בדבר אחריות ההנהלה על הבקרה הפנימית על דיווח כספי. בחוזר זה מפורטות הוראות שמטרתן ליישם את דרישות סעיף 404 של ה- Sox Act, באשר לאחריות ההנהלה על הבקרה הפנימית על דיווח כספי וחוות דעת רואה החשבון המבקר לגבי הביקורת של הבקרה הפנימית על דיווח כספי. על פי הטייטה, גופים מוסדיים יישמו את דרישות סעיף 404 וכן את הוראות ה- SEC שפורסמו מכוחן, ויחויבו לכלול דוח בקרה פנימית בכל דוח שנתי, אשר יכלול בו בין היתר: הצהרה על אחריות ההנהלה להקמה ולתחזוק של מערך ונהלי בקרה פנימית נאותים על דיווח כספי; וכן הערכה לתום שנת הכספים האחרונה של הגוף המוסדי לגבי יעילות המערך ונהלי הבקרה הפנימית של הגוף המוסדי על דיווח כספי. עוד נקבע בטייטה כי רואה החשבון המבקר ימציא חוות דעת על הבקרה הפנימית שבוצעה על ידי הנהלת הגוף המוסדי, וזאת בהתאם לתקנים המתייחסים לחוות דעת כאמור שיאומצו או שיתפרסמו על ידי ה- PCAOB. יישום דרישות הוראות החוזר מחייב פיתוח והקמה של מערכות תשתית של בקורות פנימיות בגוף המוסדי, בחודש מרץ 2007 פרסם המפקח טיוטת חוזר שנייה בנושא זה אשר השינויים העיקריים בו נוגעים לחובת גילוי בדוח הדירקטוריון לגבי התקדמות בשלבי היישום של הוראות החוזר ודחייה של תחולת החוזר לתקופת הדיווח המסתיימת ביום 31.12.2009 (לענין הדוח התקופתי) והחל מהשנה המסתיימת ביום 31.12.2010 - לענין כל דיווח כספי אחר.

- בחודש נובמבר 2006 פרסם המפקח חוזר שעניינו נוהל עבודת דירקטוריון וועדותיו. מטרת החוזר היא קביעת כללים ועקרונות לצורך הבטחת תפקודו היעיל של הדירקטוריון. החוזר קובע, בין היתר, כי הדירקטוריון יקבע נוהל אשר יכלול בו, בין היתר, העניינים הבאים: קביעת דרכי מעקב אחר ביצוע החלטות הדירקטוריון וועדותיו, אופן הדרכת דירקטור המתמנה לראשונה, השתלמויות שוטפות לדירקטורים, דרך קבלת החלטות בדירקטוריון, הכנת החומר לישיבות דירקטוריון והפצתו, ניהול פרוטוקול הישיבה, תדירות ישיבות וחובת דיווח חודשית ורבעונית על מצב עסקי התאגיד מטעם ההנהלה. תחילתו של חוזר זה הוא ביום 1 בינואר 2007, למעט מספר סעיפים שמועד תחילתם נדחה ליום 30 באפריל 2007.

- בחודש נובמבר 2006 פרסם המפקח חוזר בענין דוח חודשי של חברות הביטוח בנושא השקעות. החוזר קובע מתכונת מחודשת לדוח החודשי והתאמות על מנת ליצור מתכונת דיווח אחידה ככל האפשר בקרנות הפנסיה, בקופות הגמל ובחברות הביטוח, וזאת כחלק מהמדיניות להתייחסות אחידה למוצרים הפנסיונים השונים.

- בחודש ינואר 2007 פרסם המפקח חוזר בדבר הוראות גילוי והצגה לדוחות הכספיים של חברות הביטוח לאור בחינת התקן הבינלאומי בחשבונאות ובדבר תיאור עסקי

התאגיד בדוח התקופתי של חברות הביטוח. חוזר זה מהווה המשך לחוזרים בנושאים אלה שפורסמו על ידי המפקח בחודש ינואר 2006 והוא מפרט את פרטי הגילוי הנדרשים במגוון נוסף של נושאים, לרבות משטר תאגידי וניהול סיכונים בדוח תיאור עסקי התאגיד, מידע בדבר התחייבויות ביטוחיות בביטוח כללי בבאורים לדוחות הכספיים, פירוט נכסים והתחייבויות לפי סיכוני ריבית בחלוקה לפי שנות פירעון ועוד.

- בחודש ינואר 2007 פרסם המפקח טיוטה שנייה לחוזר שעניינו סקירה או ביקורת על ידי ר"ח מבקר של דוחות נלווים של גופים מוסדיים. הדיווחים הנלווים מרחיבים את היקף המידע הנכלל בדוחות הכספיים של הגוף המוסדי ומוגשים למפקח (בסעיף זה: "דיווחים נלווים"). מטרת החוזר הינה להבטיח כי הנתונים הכספיים המדווחים למפקח מהימנים ועקביים, ובהתאם נקבע כי לדוח תקופתי תצורף חוות דעת ר"ח כי הדיווחים הנלווים מבוקרים, ולגבי דוח רבעוני יצורף דוח סקירה של ר"ח. בנושא מתקיימים דיונים עם המפקח.
- בחודש ינואר 2007 פרסם המפקח טיוטה שנייה של תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (תנאי כשירות לאקטוארים ולמנהלי סיכונים), התשס"ו – 2006, שמטרתה קביעת תנאי כשירות לאקטואר של מבטח או של קרן פנסיה וכן למנהל סיכונים של מבטח או קרן פנסיה. בנוסף, פרסם המפקח טיוטת חוזר שנייה בעניין חובת אקטואר לפעול לפי סטנדרטים מקצועיים שנקבעו על ידי איגוד אקטוארי מוכר, וכן טיוטת חוזר שנייה בדבר קריטריונים לצורך קבלת אישור של איגוד אקטוארי מוכר.
- בחודש פברואר 2007 פרסם המפקח חוזר בדבר הערכה אקטוארית בביטוח כללי. בחוזר מפורט מתי, כיצד ובאילו ענפי ביטוח יש להגיש דין וחשבון אקטוארי.
- בחודש פברואר 2007 פרסם המפקח טיוטת חוזר שעניינה בקרה על הדוח החודשי שמגישים הגופים המוסדיים לממונה. מטרת החוזר לעזור לגופים המוסדיים לבצע בקרה על ידי הדוח החודשי האמור, וזאת בדרך של רשימת תכולה ("צ'ק-ליסט") של מרכיבי הדוח העיקריים לפי סיווגו של הגוף המוסדי.
- בחודש מרץ 2007 פרסם המפקח טיוטה שנייה לחוזר שעניינו מידע נדרש באתר אינטרנט של גוף מוסדי. מטרת החוזר הינה הגברת השקיפות והנגישות למידע, והוא מגדיר מהו המידע המינימאלי שעל גוף מוסדי להעמיד לרשות מבטחיו או עמיתיו באמצעות אתר אינטרנט.

11.2.14 רשיונות

בהתאם לסעיף 15 לחוק הפיקוח בידי הקבוצה רשיון מבטח ישראלי, לעסוק בענף פנסיה וכן בענפי הביטוח המפורטים להלן: חיים מקיף; תאונות אישיות; מחלות ואשפוז; אחריות המעבידים; כלי רכב חובה; רכב מנועי – רכוש (עצמי וצד ג'); מקיף לדירות ובתי עסק; כלי טיס לרבות אחריות כלפי צד שלישי; כלי שיט לרבות אחריות כלפי צד שלישי; מטענים בהובלה; אחריות כלפי צד שלישי; אבדן רכוש; חקלאי; הנדסי; אחריות למוצרים פגומים; מתן ערבויות; סיכונים אחרים; והשקעות של רוכשי דירות.

כמו כן, בידי הקבוצה רשיון חברה מנהלת של קופות גמל ואישורי קופות גמל לקרנות הפנסיה "מבטחים החדשה" ו"מבטחים משלימה" שבניהולה וכן רשיון לניהול תיקי השקעות, לפי חוק הסדרת העיסוק בייעוץ השקעות.

11.3 השקעות

11.3.1 ביטוח

נכסי המבטח מנוהלים במסגרת שני תיקי השקעות:

- נכסי נוסטרו (הון עצמי ועתודות ביטוח כללי ועתודות ביטוח חיים של פוליסות מבטיחות תשואה) - הסיכונים הנובעים מהשקעות של נכסי נוסטרו חלים על המבטח. הכספים

מושקעים בהתאם למגבלות הקבועות בתקנות דרכי ההשקעה. כנגד עתודות ביטוח החיים של פוליסות מבטיחות תשואה מונפקות אג"ח מיועדות (ח"ץ) בהתאם להסכמים של כלל המבטחים במשק עם משרד האוצר.

- נכסי פוליסות משתתפות ברווחי השקעה - נכסים אלו מושקעים בהשקעות חופשיות, סחירות ושאין סחירות בהתאם למגבלות הקבועות לעניין זה בתקנות דרכי ההשקעה. התשואה המושגת נזקפת לטובת בעלי הפוליסות, בניכוי דמי ניהול.

ועדות השקעה

למבטח שתי ועדות השקעה - אחת, ועדת השקעות תלויות תשואה ("משתתפת") והשנייה - ועדת השקעות שאין תלויות תשואה ("נוסטרו").

11.3.2 קופות גמל ופנסיה

נכסי עמיתי קופות הגמל והפנסיה מנוהלים על פי תקנות קופות הגמל. לכל גוף קיימת ועדת השקעות נפרדת.

11.3.3 תפקידי ועדות ההשקעה וניהול ההשקעות

תפקידי ועדות ההשקעה השונות של הקבוצה, בתחומי הפעילות השונים, הינן, בין השאר, קביעת מדיניות ההשקעות בכל תחום, אישור עסקאות מסוימות טרם ביצוען ואחזקה בניירות ערך מסוגים שונים.

בהשקעות הקבוצה בתחום ביטוח החיים והחיסכון ארוך הטווח והנוסטרו קיים שיתוף פעולה ברמת הקבוצה, וזאת על מנת לנצל ידע ומומחיות הנדרשים בתחומי ההשקעות השונים. באפיקי השקעה מסוימים מתקבלות חלק מהחלטות ההשקעה במשותף, כגון: ניהול השקעות בחו"ל, נדל"ן, השקעות לא סחירות (אג"ח קונצרני לא סחיר), קרנות השקעה, קרנות גידור, הלוואות, השקעות ריאליות וכיו"ב. כל צוותי ההשקעה בקבוצה (למעט בתחום הפיננסים) מונחים על ידי מנהל אגף ההשקעות של מנורה מבטחים ביטוח, והכל בהתאם ובכפוף למדיניות ולהנחיות וועדות ההשקעה השונות, לפי העניין.

החלטות ההשקעה מתקבלות ע"י צוות האגף תוך הסתייעות בעבודות מחקר חיצוניות בארץ ובחו"ל, ופגישות שוטפות עם מומחים מקצועיים בתחום.

11.3.4 השקעות מנוהלות

ענף הפנסיה

אלפי ₪	31.12.2006	31.12.2005
מזומנים ושווי מזומנים	348,257	161,773
אג"ח ממשלתיות סחירות	1,934,058	2,509,993
אג"ח קונצרניות סחירות	2,081,350	1,077,821
מניות וני"ע סחירים אחרים	2,742,482	1,668,865
אג"ח מיועדות	6,309,452	6,362,691
פקדונות והלוואות	942,681	834,445
אחרים	2,971,027	1,961,196
סה"כ נכסי "מבטחים החדשה" ו"מבטחים משלימה" (בניכוי התחייבויות שוטפות)	17,329,307	14,577,784
התחייבויות פנסיוניות למבטחים	16,529,698	13,994,142
התחייבויות פנסיוניות לפנסיונרים	683,054	583,642
סה"כ התחייבויות פנסיוניות	17,212,752	14,577,784

ענף קופות הגמל

אלפי ₪	31.12.2006	31.12.2005
מזומנים ושווי מזומנים	80,922	48,116
אג"ח ממשלתיות סחירות	290,536	645,882
אג"ח קונצרניות סחירות	586,807	192,427
מניות וני"ע סחירים אחרים	636,549	351,529
אג"ח קונצרניות לא סחירות	451,801	299,257
פקדונות והלוואות	224,621	129,864
אחרים	64,345	15,694
סה"כ נכסי קופות הגמל	2,335,581	1,682,769
סה"כ התחייבויות לעמיתים	2,335,581	1,682,769

11.3.5 שירותים פיננסיים

בתחום השירותים הפיננסיים קיימות שתי ועדות השקעה – ועדת השקעות לניהול כספי קרנות הנאמנות וועדת השקעות לניהול תיקי לקוחות. בקרנות נאמנות פועלת ועדת ההשקעות במסגרת הוראות חוק השקעות משותפות בנאמנות, התשנ"ד-1994 ומגבלות ההשקעה הקבועות בתשקיף הקרן. ועדת ההשקעות לניהול תיקי השקעות מתווה מדיניות ההשקעות באפיקים השונים, כאשר ההשקעות בפועל נעשות במגבלות הקבועות בהסכמים הפרטניים עם הלקוחות.

ההשקעות בתחום זה מנוהלות באופן נפרד מהשקעות בתחום ביטוח חיים וחיסכון טווח ארוך והכל בהתאם למדיניות והנחיות ועדת ההשקעות הרלבנטית כאמור לעיל.

11.3.6 פעילויות השקעה מהותיות בחברות מוחזקות

לחברה השקעות במספר חברות בנות, למעט בחברת הביטוח, אשר המהותיות שבהן הינן:

- מנורה מבטחים פיננסיים - החברה העמידה הלוואות בעלים, אשר נכון למועד הדוח עומדות על סך כולל של כ- 180 מלש"ח, לצורך רכישת פעילויות של קרנות נאמנות וקופות גמל.
- מנורה דורות - החברה העמידה הלוואות בעלים, אשר נכון למועד הדוח עומדות על סך כולל של כ- 37 מלש"ח. בנוסף, דירקטוריון החברה אישר מסגרת נוספת של הלוואות בעלים עד לסך כולל של 15 מיליון דולר. ההלוואות נועדו לצורך השקעה בנכסי נדל"ן בחו"ל לרבות באמצעות קרנות השקעה המשקיעות בנדל"ן בחו"ל.

11.4 ביטוח משנה

11.4.1 כללי

ביטוחי המשנה של הקבוצה בתחומי הביטוח הכללי, החיים והבריאות נערכים על בסיס שנתי עם מבטחי משנה שונים. ביטוחי המשנה נועדו לשם גידור הסיכונים הביטוחיים של הקבוצה באמצעות העברת חלקם למבטחי המשנה, תוך הקטנת חשיפת הקבוצה בהתאם. עם זאת, אין בהעברת הסיכון כאמור כדי לשחרר את הקבוצה ממחויבויותיה כלפי מבטחיה. לקבוצה אין תלות במבטח משנה מסוים כלשהו.

בביטוח משנה משולמת פרמיה למבטחי המשנה ובתמורה מבטחי המשנה משתתפים בחלקם בתשלומי תביעות, וכן משלמים עמלות, בחוזים מסויימים, לפי העניין.

בחלק מהענפים שייר הקבוצה מכוסה בביטוח עודף הפסדים כנגד קטסטרופה.

ביטוח המשנה לסוגיו מוצג בדוחות הכספיים בסעיפי הפרמיה, התביעות המשולמות והתלויות, העמלות, עתודות הביטוח וסכומים לקבל והתחייבויות אחרות.

הסכמי ההתקשרות עם מבטחי המשנה מועברים בכל שנה למפקח.

11.4.2 תיאור סוגי חוזי ביטוח המשנה העיקריים ותיאור תמציתי של הכיסוי בגין כל מוצר עיקרי בתחומי הפעילות השונים:

בכל אחד מהענפים מותאם כיסוי ביטוח המשנה הנרכש למדיניות העסקית של הקבוצה ולאופי הסיכון ורמתו.

ההבחנה הבסיסית בסוגי ביטוח המשנה היא בין ביטוח משנה חוזי (יחסי או לא יחסי), שהינו ביטוח משנה הנערך עבור ענף או סוג ביטוח בהתאם לתנאי החוזה (Treaty) לבין ביטוח משנה פקולטטיבי, שהינו ביטוח משנה הנערך עבור עסק/ים ספציפיים או פוליסה בודדת. הביטוח היחסי מחלק את הסיכון בין חברת הביטוח למבטחי המשנה, ואילו הביטוח הלא יחסי, מגן על החברה מפני תביעות העוברות את השייר העצמי שקבעה לעצמה.

סוגי הכיסויים השונים המקובלים בענף הביטוח בכלל ובקבוצה בפרט הינם:

11.4.3 ביטוח משנה חוזי

11.4.3.1 ביטוחי משנה יחסיים הכוללים ביטוחי מכסה (Quota Share) וביטוחי מותר (Surplus). בביטוחי משנה יחסיים, מעבירה הקבוצה למבטח המשנה שיעור מסוים מסכום הפרמיה מכל פוליסה שמכוסה תחת החוזה, ומקבלת בתמורה ממבטח המשנה שיעור זה מסכום כל תביעה בגין הפוליסה הנ"ל, וכן עמלה. בביטוחי מכסה שיעור זה הינו קבוע לכל הפוליסות בענף המבוטח, ובביטוחי מותר שיעור זה משתנה על בסיס סכום הביטוח בהתאם לכל פוליסה.

11.4.3.2 ביטוחי משנה לא יחסיים כולל ביטוח מסוג עודף הפסדים (Excess of loss). ביטוח עודף הפסדים הוא ביטוח המכסה תביעות או אירועים מעל לסכום מסוים, דהיינו, תביעה בודדת גבוהה או אירוע בו מעורבים מספר סיכונים שהצטברותם מעל הסכום המוסכם משולמת על ידי מבטח המשנה. מאידך, תביעה הנמוכה מהסכום שהוגדר מראש תשולם על ידי חברת הביטוח באופן בלעדי.

11.4.4 ביטוח משנה פקולטטיבי

ביטוחי משנה פקולטטיביים נערכים לכיסוי סיכונים מיוחדים הגלומים בפוליסות ספציפיות. בדרך כלל מבוטחים עסקים בביטוח מסוג זה כאשר סכום הביטוח עולה בהיקפו על קיבולת חוזי ביטוחי המשנה האוטומטיים של הקבוצה, או כאשר הסיכון מוחרג מהחוזה עם מבטח המשנה.

11.4.5 תיאור הסכמי העמלות העיקריים המתקבלות ממבטחי משנה

בחוזי ביטוח משנה לא יחסיים הקבוצה איננה מקבלת, בדרך כלל, עמלות ממבטחי המשנה. בחוזי ביטוח יחסיים וכן בהסכמי ביטוח פקולטטיביים, הקבוצה מקבלת עמלות ממבטחי המשנה בשיעור מוסכם ו/או בהתאם לתוצאות הביטוחיות, לפי העניין.

11.4.6 מדיניות החשיפה למבטחי משנה

11.4.6.1 ביטוח כללי

מדיניות החשיפה של מנורה מבטחים ביטוח באה להבטיח, באמצעות שימוש בכלי העברת סיכונים שונים, את המטרות העיקריות הבאות:

שמירה על יחס בין החשיפה בשייר לבין ההון העצמי.

מיצוע תנודות התוצאות החיתומיות בשייר.

העברת סיכונים חריגים למבטחי משנה.

סוג הסיכונים המועברים למבטחי המשנה ואופן העברתם נקבעים על פי ניתוח אופי הסיכון ויעילות העברתו למבטח המשנה, בהתבסס על ניסיון העבר ומודלים כלכליים פנימיים.

ההתקשרות עם מבטח המשנה נקבעת לפי איכות השירות הניתן על ידי מבטח המשנה, משך ואיכות היחסים בין החברות ואופי ההתקשרות (ישירות או דרך מתווכים). בתחום הביטוח האלמנטרי הקבוצה מתקשרת עם מספר רב של מבטחי משנה על מנת למנוע תלות במבטח משנה בודד ולפזר את סיכון האשראי הגלום בהתקשרות שכזו.

על מנת למזער את סיכון האשראי, מהווה חוסן מבטח המשנה קריטריון מרכזי בהחלטה על ההתקשרות. מדיניות ההתקשרות של מנורה מבטחים ביטוח בכל הנוגע לדירוגם הבינלאומי של מבטחי משנה היא כדלקמן:

ענפי זנב קצר – לא תבוצע התקשרות עם מבטח משנה שדירוגו פחות מ- A- לפי S&P ו- A לפי AM BEST למעט אישורים מיוחדים בגין נסיבות ספציפיות.

ענפי זנב ארוך – לא תבוצע התקשרות עם מבטח משנה שדירוגו פחות מ- A לפי S&P או AA לפי AM BEST, למעט אישורים מיוחדים בגין נסיבות ספציפיות.

סך החשיפה למבטח משנה (ללא ביטוח משנה בגין רעידת אדמה) לא תעלה על 25 מיליון דולר למבטח משנה בודד בכלל החוזים (TREATY). החשיפה למבטח משנה בדירוגו פחות מ- A, לפי S&P לא תעלה על 10 מיליון דולר.

סך החשיפה למבטח משנה בביטוח רעידת אדמה, לאחר MPL, לא תעלה על 100 מיליון דולר למבטח משנה בודד בכלל החוזים (TREATY), ובתנאי שמבטח זה מדורג A+ ומעלה. מבטחים המדורגים A ו- A- תוגבל החשיפה ל- 70 מיליון דולר ולחברות המדורגות BBB+ תוגבל החשיפה ל- 55 מיליון דולר.

חשיפה לרעידת אדמה

חשיפת מבטחי המשנה לסיכון רעידת האדמה מורכבת מהסיכונים המועברים אליהם במסגרת חוזי הרכוש היחסיים האוטומטיים, בהם מבטח המשנה משתתף בחלק יחסי מן הסיכון. החשיפה הזו מוגבלת בסעיף מקסימום לאורך החוזה (EVENT LIMIT).

עבור סיכון רעידת האדמה שאינו מועבר למבטחי המשנה היחסיים רוכשת הקבוצה הגנה בחוזה "עודף הפסדים" (EXCESS OF LOSS) בשכבות שונות. תקרת הכיסוי מקבילה לגבול ה- MPL אותו בוחרת החברה לרכוש. ה- MPL (MAXIMUM PROBABLE LOSS) מייצג את מקסימום הנזק הצפוי להיגרם כתוצאה מרעידת אדמה, מכיוון שסיכון רעידת האדמה מפוזר על פני שטח גיאוגרפי רחב, ה- MPL מייצג ממוצע שמרני של הנזק הצפוי במקרה קטסטרופה. הקבוצה קובעת MPL שמרני, תוך לקיחת שולי ביטחון רחבים, לכל סוג סיכון, בהתבסס על התפלגות התיק של החברה, ותוך שימוש במודלים בין-לאומיים ועצות מומחים.

בשנת 2006 השתמשה החברה ב- MPL ממוצע של 2.4% לצורך קניית הגנה כנגד רעידת אדמה. בשנת 2007, לאור השינוי בתמהיל החשיפה המצריכה קניית הגנת רעידת אדמה, ה- MPL הממוצע בו השתמשה החברה לצורך קניית

הגנה הוא 2%. מבטחי המשנה המשתתפים בביטוחי רעידת אדמה מדורגים BBB+ ומעלה (לפי S&P או דירוג מקביל מחברה אחרת).

בשנת 2006, לאור השינוי בחוזי ביטוח המשנה בענפי הרכוש גדלה החשיפה בגינה רכשה החברה הגנה לא- יחסית (Excess of Loss).

סכומי החשיפה לרעידת אדמה המכוסים בביטוח משנה יחסי, בשנת 2007, צפויים לעמוד על כ- 62 מיליארד ₪, בעוד שהסכומים המכוסים בביטוח משנה לא יחסי צפויים לעמוד על כ- 43 מיליארד ₪. כאמור, הסכמי ביטוח המשנה של החברה אינם מגנים על הסכומים המלאים אלא מבוססים על הערכות סיכון שמרניות של הנזק המקסימלי הפוטנציאלי.

מבטחי המשנה שחלקם מסך החשיפה לרעידת אדמה עלה על 10% הינם MUNICH RE ו-SWISS RE.

11.4.6.2 ריכוז תוצאות ביטוח משנה בביטוח כללי

	רכב רכוש ⁽¹⁾			רכב חובה			שאר ענפי רכוש (ראו פירוט לפי סוגי פרמיות להלן)		
	2006	2005	2004	2006	2005	2004	2006	2005	2004
פרמיות ב.מ.	46,097	45,168	102,088	9,686	7,731	9,274	203,630	179,229	159,432
תוצאות	(2,627)	(982)	5,165	6,271	(2,590)	(33,313)	(37,885)	(32,108)	(62,007)

	שאר ענפי חבויות			בראות			ענפי ביטוח כללי שלא נכללו בתחום הפעילות		
	2006	2005	2004	2006	2005	2004	2006	2005	2004
פרמיות ב.מ.	54,053	54,427	49,529	63,592	59,181	52,390	2,493	1,922	562
תוצאות	(32,538)	(43,638)	(49,247)	(21,042)	(51,262)	(13,883)	(1,904)	(1,439)	(66)

	סה"כ		
	2006	2005	2004
פרמיות ב.מ.	379,551	347,658	373,275
תוצאות	(89,125)	(132,019)	(153,351)

פירוט שאר ענפי רכוש לפי סוגי פרמיות	2006	2005	2004
פרמיות ביטוח משנה - יחסי	152,803	119,449	109,834
פרמיות ביטוח משנה - לא יחסי	9,315	8,066	6,436
פרמיות ביטוח משנה - רעידת אדמה	41,512	51,714	43,162
סה"כ פרמיות ביטוח משנה	203,630	179,229	159,432

11.4.6.3 ביטוח חיים

בהתאם למדיניות החשיפה של החברה, התקשרויות החברה הינן עם מבטחי משנה בדירוג איכותי בינלאומי של AA ומעלה לפי S&P, כאשר היקף החשיפה המרבי למבטח משנה בודד לא יעלה על 50% מסך הפרמיה המוערכת לביטוח משנה. על רקע מיזוגה של GE FRANKONA עם חברת SWISS RE שיעור החשיפה לחברה המאוחדת עולה על המגבלה הנזכרת לעיל (ראו סעיף 3.6 לעיל). בהתאם, נתקבלה החלטה בחברה על סטייה זמנית מהמגבלה האמורה למקרה זה מתוך מגמה להפחית, באופן מדורג על פני 3 שנים, את החשיפה העודפת.

יצוין, כי לא היו עסקאות ביטוח משנה חריגות בחברה במהלך תקופת הדוח.

11.5 ספקים ונותני שירותים

ספקי החומרה העיקריים של הקבוצה הינם חברת IBM המספקת את שרתי היישומים המרכזיים ופלטפורמות אחסון ו- EMC המספקת חלק מפלטפורמת האחסון (Storage).

לקבוצה הסכם תחזוקה שנתי שמתחדש מדי שנה.

בתחום שירותי המחשב לקבוצה התקשרויות עם מספר ספקים המתמחים בתחומים שונים הרלוונטים לפעילות של מנורה מבטחים ביטוח ומנורה מבטחים פנסיה בשוק הביטוחי והפנסיוני, אשר הפסקת מתן שירותים על ידי מי מהם, אם וככל שתהא, תהיה כרוכה בהשקעת משאבים כלכליים מסויימים ותשומות זמן להתארגנות הקבוצה, באמצעות ספק חליפי אחר.

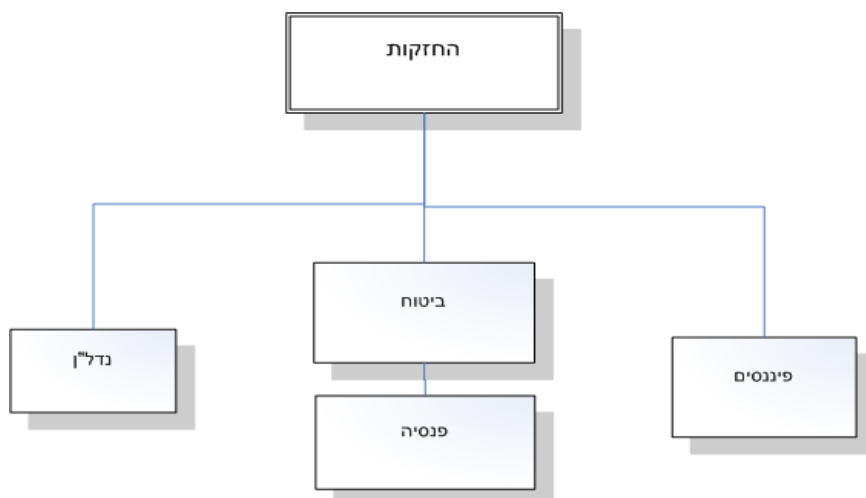
כמו כן, רוכשת הקבוצה שירותים מספקים שונים, ביניהם ספקי ציוד ותחזוקה, ספקי שירותים משפטיים, שמאים ומעריכי נזקים וחוקרים.

לקבוצה אין תלות בספק כלשהו, באיזה מתחומי פעילותה, למעט בכל הנוגע להתקשרותה עם חברת סאפינס כמפורט בסעיף 3.7 לעיל.

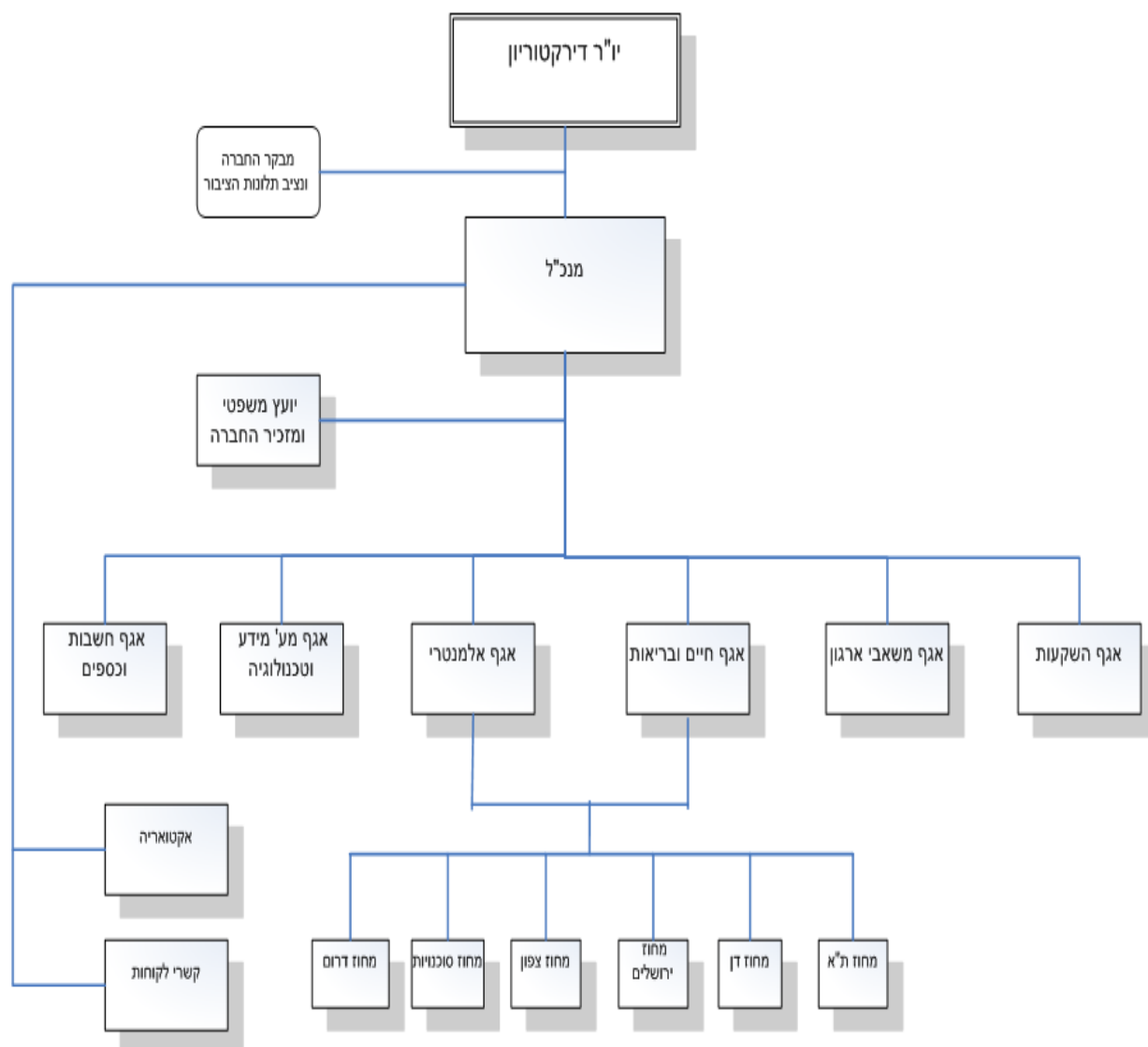
11.6 הון אנושי

11.6.1 מבנה ארגוני של הקבוצה

מבנה קבוצת מנורה מבטחים החזקות

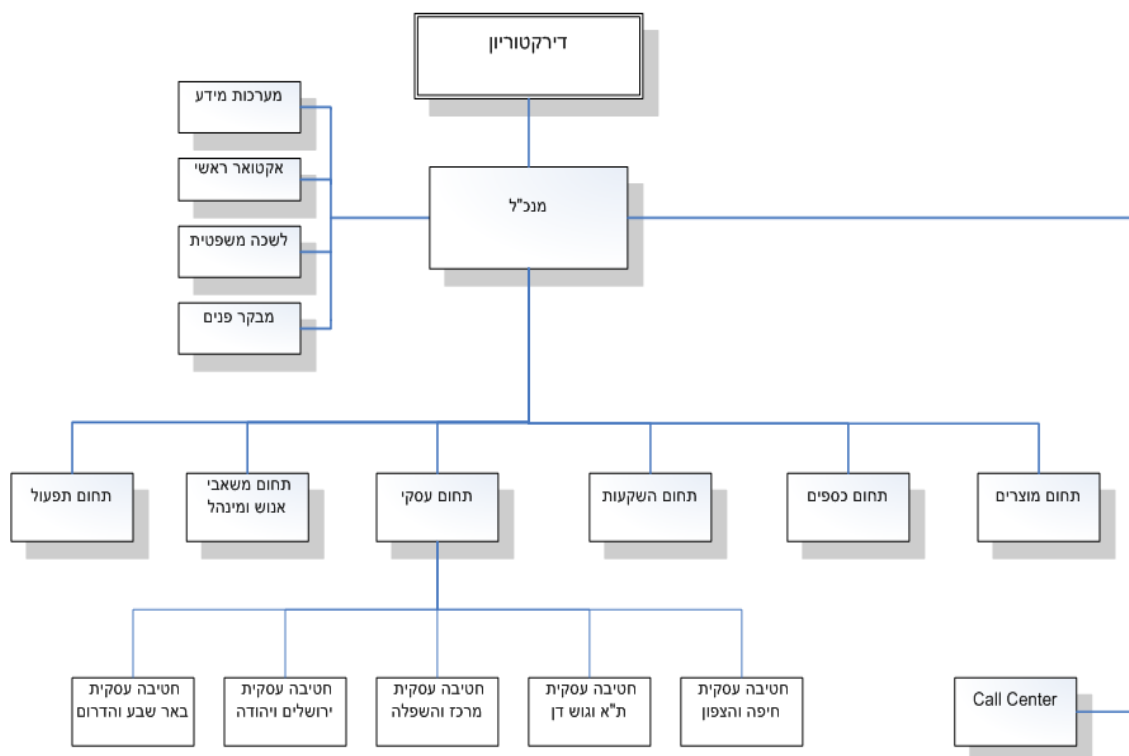

מבנה ארגוני של מנורה מבטחים ביטוח

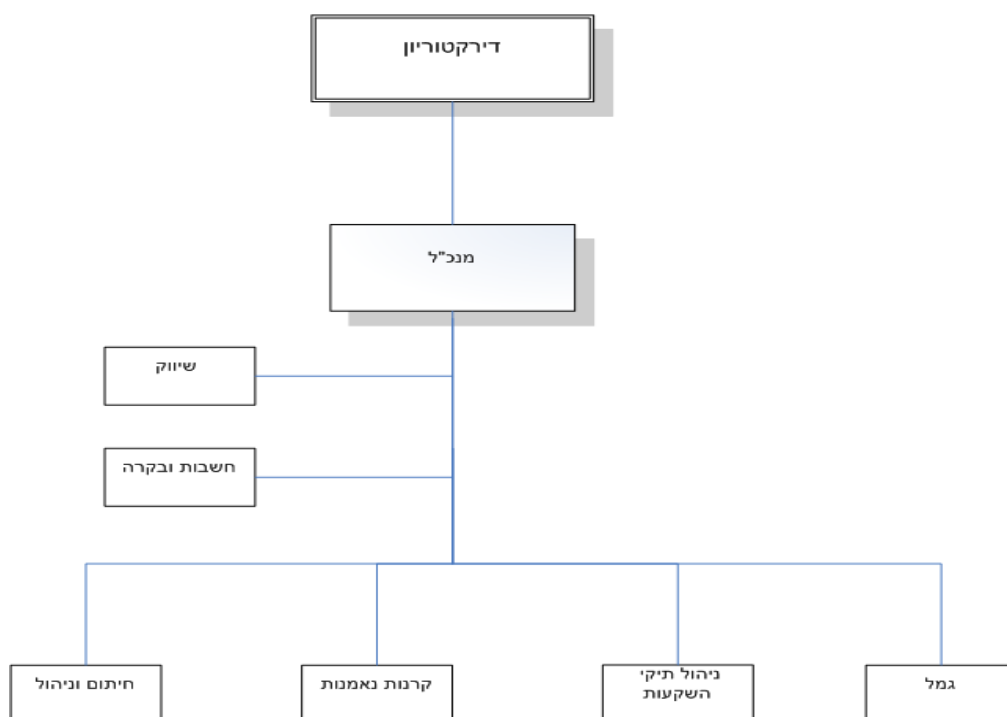

מטה מנורה מבטחים החזקות כולל את מנכ"ל החברה, חשב, מנהל כספים, יועץ משפטי ומזכיר חברה ומבקר פנים, אשר רובם משמשים בתפקידים מקבילים גם במנורה מבטחים ביטוח, המהווה זרוע עסקית מרכזית של הקבוצה.

מבנה ארגוני של מנורה מבטחים פנסיה

מבנה ארגוני של קבוצת מנורה מבטחים פיננסים

מצבת העובדים לפי תחומי פעילות

בחברות המפורטות להלן הועסקו נכון ליום 31.12.2006 כ- 1,169 עובדים על פי הפירוט שלהלן:

שם החברה	2006	2005
מנורה מבטחים החזקות	1	1
מנורה מבטחים ביטוח	869	783
קבוצת מנורה מבטחים פנסיה	250	210
מנורה מבטחים פיננסים (כולל חברות בנות)	48	13
מנורה דורות	1	1
סה"כ	1,169	1,008

מתוך מצבת העובדים הנזכרת לעיל, 39 עובדים הינם עובדים בדרג ניהולי, שהינו כדלקמן:

- מנכ"ל מנורה מבטחים החזקות;
- 9 מנכ"לים של חברות בנות;
- 6 משנים למנכ"ל בחברות בנות;
- 7 סמנכ"לים למנכ"לים בחברות הבנות;
- מבקר פנים ויועץ משפטי המשמש גם כמזכיר חברה (לכל אחת מהחברות המנויות לעיל);
- 40 מנהלי מחוזות ומנהלי תחומים שאינם סמנכ"לים בחברות בנות.

נכון למועד הדוח, אין לקבוצה תלות בעובד כלשהו.

בנוסף, הקבוצה מקבלת שירותי מיקור חוץ מספקי התוכנה לצורך פיתוח תוכנות מידע של הקבוצה, אשר עובדיהם ממוקמים במשרדי הקבוצה.

11.6.2 שינויים מהותיים במצבת העובדים ובמבנה הארגוני במהלך שנת 2006

הקבוצה הגדילה את מצבת העובדים בשנת 2006 בכ-16%, וזאת בעקבות הגידול בתפוקות, הקמת מערך המוצרים הפיננסיים, טיפול במערכות המידע של מנורה מבטחים פנסיה ושל קבוצת מנורה מבטחים פיננסים ושיפור השירות ללקוחות החברה.

בחודש דצמבר 2006 הוקם אגף משאבי ארגון בחברה הבת מנורה מבטחים ביטוח, בניהול משנה למנכ"ל. האגף כולל את פעילות משאבי אנוש והדרכה. בנוסף, הועברו לאחריות האגף מחלקת הלוגיסטיקה, לרבות יחידת הסריקה ומחלקת אירועים.

11.6.3 הדרכה לעובדים

הקבוצה משקיעה משאבים רבים בהדרכות מקצועיות לעובדים בהתאם לסוג העובד והתחום בו הוא פועל. בין היתר, שולחת הקבוצה את עובדיה וסוכניה להשתלמויות מקצועיות, כנסים והדרכות רלוונטיות וזאת, על מנת לשמור על רמה מקצועית גבוהה. מעבר לכך, משקיעה הקבוצה בסמינרים בנושאים מגוונים כגון: מתן שירות, שינויים רגולטוריים, תכניות ביטוח חדשות, הדרכות בתחום הפנסיה, המיסוי והפיננסים.

בשנת 2006 פעלה החברה להכשרת עובדים רלבנטיים בתחומי ביטוח חיים לצורך קבלת רישיון משווק פנסיוני בהתאם להנחיות המפקח. עובדי תחום ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח

עוברים הכשרה לתפעול והטמעה של מערכת מחשוב חדשה ("טופז"). כמו כן, הקבוצה פעלה ופועלת להשגת רישיון מתאים לפי הוראות חוק הייעוץ לעובדיה הזכאים לכך.

11.6.4 הטבות וטיבם של חוזי העסקה

הנהלה הבכירה מועסקת בקבוצה על פי חוזי העסקה אישיים. חוזי ההעסקה כוללים, בין היתר, מרכיבי שכר ברוטו, הוצאות אש"ל, משכורת 13, מענק, רכב, טלפון סלולארי והפרשות סוציאליות וקרן השתלמות, כמקובל במשק.

מרבית העובדים מועסקים על פי הסדר עבודה שהוראותיו נקבעו בעבר בין הנהלת החברה לבין נציגות העובדים, ובו מעוגנים כל תנאי העסקה, ובכללם מרכיבי שכר ברוטו לחודש, משכורת 13, ביטוח מנהלים, קרן השתלמות, ספרות מקצועית ועוד.

בנוסף, קיימים בקבוצה עובדים אשר עיסוקם במכירות, ובכלל זה מפקחי רכישה בתחום ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח, אשר מועסקים באמצעות הסכם עבודה אישי המבוסס על שכר יסוד ועמלות מכירה.

הקבוצה עורכת דיוני שכר בהתאם להחלטת הנהלת הקבוצה ובהתאם להערכות השנתיות שניתנות לעובדים על ידי הממונים עליהם.

על עובדי הקבוצה, למעט עובדי מנורה מבטחים פנסיה (כמפורט להלן), לא חלים הסכמים קיבוציים, למעט הוראות הסכמים קיבוציים החלים מכח צווי הרחבה על כלל העובדים והמעבידים בישראל.

ביום 14 בנובמבר 2006, נחתם הסכם קיבוצי בין מנורה מבטחים פנסיה לבין הסתדרות הפקידים, לתקופה של 4 שנים. ההסכם חל על כ-150 מעובדי החברה והוא מסדיר את תנאי העסקתם. ההסכם חל על כלל עובדי מנורה מבטחים פנסיה, למעט עובדים שהינם גמלאים, עובדים בכירים המועסקים בחוזים אישיים, מומחים ועובדים זמניים.

ההסכם הקיבוצי מסדיר את תנאי העסקתם של העובדים, וקובע כללים בנושאים הבאים: סדרי העבודה, תקופת ניסיון, מועד ותנאים לקבלת קביעות, משמעת בעבודה, שעות נוספות, מסלול קידום בדרגות, שכר ותנאים נלווים לשכר, חופשה שנתית, דמי הבראה, מחלה, תנאים פנסיוניים, זכאות לקרן השתלמות, שי לחג, הפסקת עבודה, פרישה לגמלאות וכד'.

11.6.5 הסכם העסקה של מנכ"ל מנורה מבטחים ביטוח

לעניין הסכם העסקה זה ראו באור 23(ג) בדוחות הכספיים, וכן סעיף 1.4.2 לעיל.

11.7 שיווק והפצה

לתיאור ערוצי השיווק וההפצה ראה פירוט בתחומים השונים.

11.7.1 מערך הסוכנים של הקבוצה

כללי

הקבוצה משווקת את פוליסות הביטוח שלה באמצעות סוכני וסוכנויות ביטוח (להלן: "הסוכנים").

על אף התפתחותו של ענף הביטוח הישיר ממשיכה הקבוצה לפתח ולטפח את שיווק מוצריה על ידי מערך הסוכנים.

הקבוצה קשורה עם מרבית הסוכנים הן בעסקי ביטוח כללי והן בעסקי ביטוח חיים והם מבצעים את המכירות של הקבוצה. הסוכנים אינם בלעדיים ורובם עובדים גם עם חברות

ביטוח נוספות. סוכני הקבוצה פועלים לפי תעריפים והנחיות חיתום שהקבוצה מפיצה מעת לעת בענפי הביטוח השונים.

בחודש אוגוסט 2004 פרסם המפקח חוזר (14-2004) בדבר התקשרות מבטח עם סוכן ביטוח, בתוקף החל מיום 1 בינואר 2005, שמטרתו להבהיר את הוראות סעיף 30 לחוק הפיקוח על עסקי ביטוח, המחייב הכללת מספר תניות בהסכם התיווך שבין המבטח לבין הסוכן הנוגעות לגביית דמי הביטוח והעברתם למבטח וכן לקבוע נהלי עבודה מחייבים לטיפול בדמי הביטוח הנגבים ממבוטחים באמצעות סוכן הביטוח עבור המבטח.

מערך הסוכנים בביטוח כללי

בענפי ביטוח כללי, העמלה לסוכנים משולמת כאחוז מפרמיה נטו שנתית. העמלה משולמת באופן חד פעמי, בפוליסות המשולמות באמצעות הוראות קבע ובכרטיסי אשראי, כאשר מתקיימת התחשבות עם הסוכן בגין ביטולי פוליסות. שיעור העמלה נקבע בחלקו על פי ענפי הביטוח השונים ומשתנה מסוכן לסוכן. נכון למועד הדוח, לקבוצה אין תלות במי מסוכניה וכן לקבוצה אין סוכן שהיקף הפעילות עימו עולה על 10% בכל אחד מתחומי הפעילות למעט כמפורט בסעיף 6.5 לעיל.

בענפי הביטוח הכללי הקבוצה פועלת באמצעות חמישה מחוזות המרוכזים בארבע ערים מרכזיות בארץ (תל אביב (שני סניפים), חיפה, ירושלים וראשון לציון), כאשר כעקרון הסוכנים משויכים בהתאם למיקומם הגיאוגרפי.

מערך הסוכנים בביטוח חיים

בביטוח חיים פועלת הקבוצה באמצעות מחוזות מכירה ושירות.

לתיאור מערך הסוכנים בביטוח חיים, ראו סעיף 3.5 לעיל.

11.7.2 שיווק ביטוח חיים וביטוח מבנה אגב מתן הלוואות לדיור

הקבוצה התקשרה עם בנק למשכנתאות וסוכנות ביטוח בבעלותו למכירת פוליסות לביטוח חיים וביטוח מבנה אגב הלוואה לדיור בסניפי הבנקים, בכפוף להסדרים שקבע המפקח לעניין זה.

11.7.3 סוכנות ביטוח

נכון למועד הדוח, לקבוצה סוכנות ביטוח בשליטתה (אורות סוכנות לביטוח חיים (2005) בע"מ), הפעילה בתחומי ביטוח החיים, פנסיה ובראות.

11.7.4 עמלות

עבור שירותי התיווך של הסוכנים משולמות עמלות בשיעורים משתנים, בכסף או בשווה כסף, כאשר שיעור העמלה נקבע בחלקו על פי המוצר ובחלקו מותנה בהיקף התפוקה של הסוכן.

11.8 רכוש קבוע ומתקנים

11.8.1 משרדי כל הקבוצה, למעט מנורה מבטחים פנסיה והמחוזות, נמצאים במתחם אחד ברח' אלנבי בתל-אביב. המבנה הינו מבנה בן 17 קומות ו- 3 חניונים תת קרקעיים, כאשר הקבוצה מאכלסת לצרכיה כ- 11 קומות. שאר המבנה בבעלות ובחזקת גורמים אחרים ובכללם בנק הפועלים בע"מ.

המבנה כולו מנוהל באמצעות חברת ניהול בבעלות משותפת (במישרין או בעקיפין), של בעלי הבניין (חצרן חברה להשקעות בע"מ). החניון בבניין מתופעל ומנוהל גם הוא

באמצעות חברה בבעלות משותפת של בעלי הבניין כאמור (חניון אלנבי 115 תל-אביב בע"מ).

11.8.2 לקבוצה 3 סניפים המצויים מחוץ למבנה הנ"ל, בהם מועסקים עובדי הסניפים. הסניפים בחיפה ובירושלים ממוקמים במבנים הנמצאים בבעלות מנורה מבטחים ביטוח ומנורה נכסים והשקעות, וסניף נוסף בראשון לציון ממוקם במבנה שמנורה מבטחים ביטוח שוכרת מגורם חיצוני.

11.8.3 בנוסף, מחזיקה הקבוצה נכסי מקרקעין אחרים בעיקר באזור המרכז (מבני משרדים וקרקעות), המושכרים בחלקם לגורמים חיצוניים. לפרטים ראו באור מס' 7 לדוחות הכספיים.

11.8.4 לקבוצה הסכם מסגרת לליסינג תפעולי של צי הרכב של מנורה מבטחים ביטוח אשר במהלך שנת 2004 לא הופעל יותר לגבי רכבים חדשים שהחברה נזקקת להם. היקף ההתקשרות החודשי בהסכם השכירות התפעולית, נכון ליום 31 בדצמבר 2006, עמד על כ- 114 אלפי ₪, ליתרת תקופה ממוצעת של כשישה חודשים. במקום הסדר השכירות התפעולית עברה החברה לרכישה עצמית של צי הרכב, העומד נכון ליום 31 בדצמבר 2006, על כ- 153 כלי רכב; בנוסף, למנורה מבטחים פנסיה הסכם ליסינג לתקופה של 36 חודשים. דמי הליסינג הצפויים לשנת 2007 הינם כ- 3.4 מלש"ח.

11.8.5 מערכות מידע

ביטוח חיים – מערכת "טופז"

מערכת טופז (L&P) היא מערכת לניהול עסקי ביטוח חיים. המערכת הינה מערכת מרכזית לניהול ותפעול מוצרי ביטוח חיים. המערכת מיועדת לשמש ככלי המרכזי בתפעול אגף ביטוח חיים. המערכת נמצאת בשלב הטמעה תפעולית מבצעת תוך כדי פיתוח במקביל של מודולים נוספים וביצוע הסבות של נתוני פוליסות ומידע אחר למערכת החדשה. עלות ההשקעה במערכת בשנת 2006 הסתכמה ב- 17 מיליון ₪. סה"כ ההשקעה בפרויקט המקורי ובהרחבתו, נכון לתום שנת 2006, מסתכמת בכ- 54 מיליון ₪.

פנסיה וקופת גמל – מערכת "טופז"

על בסיס פיתוח מערכת ביטוח חיים פותחה מערכת תואמת לניהול ותפעול מוצרי פנסיה וגמל. מטרת המהלך היא יצירת פלטפורמה מיכונית אחידה לכל מוצרי תחום ביטוח חיים וחיסכון לטווח ארוך. מהלך זה יאפשר איחוד תפעולי עתידי של התחום הנ"ל. בנוסף לפיתוח המערכת כאמור כלל הפרויקט הסבת נתונים ופיתוח מודולים נלווים רבים. המערכת הוכנסה לתפעול מבצעי בחודש אוגוסט 2006. היקף ההשקעה בפרויקט בשנת 2006 עמד על סך של כ- 29 מלש"ח. סה"כ ההשקעה בפרויקט, נכון לתום שנת 2006, מסתכמת בכ- 50 מלש"ח.

מרכז מידע (Data Warehouse)

מרכז המידע של מנורה מבטחים ביטוח הוקם במטרה לתת למקבלי החלטות ומנהלי מכירות במנורה מבטחים ביטוח, מידע רחב וכלים לניתוח והצגת המידע, לצרכי ניהול שוטף ומכירות.

בשנת 2006 החלה הקבוצה בבניית מחסן נתונים לביטוח חיים שיאחד את הנתונים ממערכת ביטוח החיים הישנה וממערכת ביטוח החיים החדשה ("טופז") מחסן זה ישמש תשתית לכל הדיווחים בארגון והדיווחים למפקח.

כמו כן הורחבו השימושים גם לתחום הביטוח הכללי.

ההשקעות בפיתוח והרחבת תשתיות החומרה והתכנה היו בשנת 2006 בסך של כ- 5.2 מיליון ₪.

ארכיון אופטי

במנורה מבטחים ביטוח קיימת מערכת לניהול ארכיב אופטי. מטרת המערכת הינה לאפשר לעובדי החברות השונות בקבוצה ליהנות מתפעול יעיל ושרות טוב יותר ללקוחות, וכן לאפשר בטיחות ושרידות למסמכים. בנוסף לאפשר לסוכנויות וסוכנים, להם תיקיות מסמכים גדולות, ליהנות מניסיון מנורה מבטחים ביטוח בתחום, ולקבל את כל המסמכים הנחוצים להם במדיה וירטואלית.

בשנת 2006 הושלמה התאמת המערכת עבור מנורה מבטחים פנסיה ומחלקת תביעות ביטוח חיים במנורה מבטחים ביטוח.

כמו כן הוחל בפיתוח מערכת לניהול ארכיון אופטי ותהליכי עבודה עבור תחום ביטוח בריאות.

ההשקעה במערכת בשנת 2006 מוערכת בכ- 4 מליון ₪.

אבטחת מידע

בשנת 2006 השקיעה מנורה מבטחים כ- 5 מליון ₪ בנושא אבטחת מידע כדי לעמוד בדרישות הרגולטוריות.

ההשקעה כללה סקרי סיכונים, סקרי אבטחה, שיפור נושא האבטחה במערכות החברה, רכישת כלים שונים לביצוע מעקב ואוטוריזציה, פרוייקט הפרדת רשתות ועוד.

11.8.6 עלותו המופחתת של הרכוש הקבוע ליום 31 בדצמבר 2006 הינה כ- 119 מלש"ח. במהלך שנת 2006, השקיעה הקבוצה סך של כ- 75 מלש"ח ברכוש קבוע לעומת השקעה של כ- 67 מלש"ח בשנת 2005. ראו באורים 7 ו- 8 לדוחות הכספיים.

11.9 עונתיות

ביטוח חיים

להלן טבלה המציגה את התפלגות דמי הביטוח ברוטו בתחום ביטוח החיים לפי רבעונים (באלפי ₪):

נתונים לשנת 2006	נתונים לשנת 2005	
360,515	335,115	רבעון ראשון
377,657	343,971	רבעון שני
386,039	364,423	רבעון שלישי
367,797	380,897	רבעון רביעי
1,492,008	1,424,406	סה"כ

בדרך כלל, קיימת מגמה של גידול בדמי ביטוח ברבעון הרביעי של השנה, וזאת, בין היתר, כתוצאה מרצון המבוטחים למצות את הטבות המס המחושבות על בסיס שנתי. בשנת 2006 החלה הקבוצה, כחלק ממהלך של מיצוי פוטנציאל הסינרגיה בין הענפים השונים בתחום ביטוח חיים וחיסכון לטווח ארוך, להפיץ באמצעות סוכניה את כלל המוצרים הקיימים בקבוצה בתחום זה. כתוצאה מכך, חלק מהגידול במכירות שהגיעו לקבוצה, ברבעון הרביעי, נותבו על ידי הלקוחות לענפי הפנסיה והגמל וזאת על חשבון דמי ביטוח בביטוח חיים.

ביטוח כללי

להלן טבלה המציגה את התפלגות דמי הביטוח ברוטו בענף הביטוח הכללי לפי רבעונים (באלפי ₪):

נתונים לשנת 2005	נתונים לשנת 2006	
528,250	540,529	רבעון ראשון
408,782	421,278	רבעון שני
410,432	433,384	רבעון שלישי
383,379	383,496	רבעון רביעי
1,731,113	1,778,687	סה"כ

*בביטוח כללי הפרמיה הנרשמת ברבעון הראשון היא הגדולה ביותר, וזאת בשל נטייתם של עסקים לחדש את ביטוחיהם (רכב חובה, רכב רכוש, חבויות ורכוש) בתחילת השנה התקציבית.

**בביטוח כללי מנגנון עתודה לסיכונים שטרם חלפו מווסת את ההשפעה על עונתיות המחזור על הרווח.

קרנות פנסיה

ככלל, לא קיימת עונתיות בגביית דמי הגמולים לקרנות הפנסיה. יחד עם זאת, קיימים חודשים מסוימים, המשתנים משנה לשנה, שבהם היקף דמי הגמולים גבוה יותר, וזאת, בעיקר, לאור תשלומים חד-פעמיים אשר משולמים עד ידי המעסיקים ואשר בגינם מופרשים דמי גמולים. יצוין, כי העונתיות הקיימת אצל לקוחות מנורה מבטחים פנסיה בענפים מסוימים, אשר משפיעה על כמות העובדים באותם הענפים אינה משפיעה בצורה מהותית על התפלגות דמי הגמולים בחודשי השנה.

להלן התפלגות דמי גמולים רבעוניים:

מבטחים משלימה				מבטחים החדשה				
2005		2006		2005		2006		
%	אלפי ₪	%	אלפי ₪	%	אלפי ₪	%		
28.4%	3,387	37.9%	2,449	24.2%	535,122	22.3%	549,919	רבעון ראשון
19.9%	2,377	37.1%	2,401	24.0%	531,247	23.9%	587,273	רבעון שני
25.4%	3,027	3.9%	254	26.0%	575,796	26.5%	651,333	רבעון שלישי
26.3%	3,149	21.1%	1,362	25.8%	572,845	27.3%	673,532	רבעון רביעי
100.0 %	11,940	100.0%	6,466	100.0%	2,215,010	100.0%	2,462,057	סה"כ

קופות גמל

פעילות התחום מתאפיינת בעונתיות מסוימת, שכן חלק גדול מהפקדות העמיתים (עצמאים בעיקר) מתבצע לקראת סוף השנה. עם זאת השיעור שמהווים עמיתים עצמאיים מכלל עמיתי תחום הפעילות הוא נמוך יחסית.

יצוין, כי הקבוצה לא מצאה כי מתקיימת עונתיות לעניין תביעות.

11.10 נכסים לא מוחשיים

הקבוצה מנהלת מספר מאגרי מידע מאובטחים שנרשמו ברשם המאגרים, לרבות מאגר מידע נוכחות עובדים, משאבי אנוש, משרד ממחשב, שכר, ביטוח חיים אופטי, ביטוח חיים, תביעות ביטוח חיים, כספים ומנורה חברה לביטוח בע"מ (ספקים, גבייה והנהלת חשבונות), הכוללים את כל המידע הרלבנטי לפי העניין, והכל בהתאם להוראות חוק הגנת הפרטיות, כמפורט בסעיף 11.2.4 לעיל. רישום מאגרי המידע כמפורט להלן הינו רישום שנתי, שהקבוצה פועלת לחידושו מדי שנה.

מאגרי מידע נוספים נמצאים בתהליך רישום: משכנתאות והלוואות, משכנתאות והלוואות אופטי, אלמנטרי, אלמנטרי אופטי, מערכת הקלטות, אוצר תביעות הציבור, אוצר רכש, DWH.

הקבוצה מנהלת פעילות אבטחת מידע בליווי חברה חיצונית ויועצים נוספים, על מנת להבטיח הגנה אותה למאגרי הנתונים וכן על מנת לעמוד בתקנות המפקח לעניין אבטחת מידע.

לפרטים בדבר מוניטין ורכישת פעילות קופות גמל וקרנות נאמנות ראו באור 13 בדוחות הכספיים.

11.11 הליכים משפטיים

לתיאור ההליכים משפטיים ראו באור מס' 26 לדוחות הכספיים.

11.12 מימון

הקבוצה, למעט מנורה מבטחים פנסיה, מממנת את פעילותה באמצעים עצמיים, באשראי בנקאי ובאשראי חוץ בנקאי. לעניין מנורה מבטחים פנסיה ראו בסעיף להלן.

11.12.1 הלוואות הקבוצה ושיעורי הריבית (למעט מנורה מבטחים פנסיה)

להלן פירוט שיעור הריבית הממוצעת לשנת 2006 להלוואות אשר אינן מיועדות לשימוש ייחודי בידי הקבוצה, בפילוח של אשראי לזמן קצר ואשראי לזמן ארוך ממקורות אשראי בנקאיים וחוץ בנקאיים:

שיעור ריבית ממוצעת לשנת 2006 להלוואות אשר אינן מיועדות לשימוש ייחודי

שיעור ממוצע	הלוואות לזמן קצר	הלוואות לזמן ארוך	שיעור ממוצע
מקורות בנקאיים	96,039	71,156	5.5%
מקורות לא בנקאיים	---	358,780	5.5%
שיעור ממוצע	5%	5.6%	

ראו באורים מס' 14 ו- 18 לדוחות הכספיים.

11.12.2 בנוסף, לקבוצה מסגרות אשראי לטובת מנורה מבטחים ביטוח בסך כ- 57 מלש"ח עבור פעילות בנגזרות פיננסיות וכן מסגרות נוספות לפעילות שוטפת בחשבונות בנקים שונים של התאגידים בקבוצה בהיקף של עד כ- 1 מלש"ח בכל חשבון.

11.12.3 מנורה מבטחים פנסיה, במסגרת פעילותה השוטפת, מקבלת אשראי ספקים לטווח קצר בהיקף שאינו מהותי ואיננה נדרשת לאשראי לטווח ארוך.

11.12.4 דירוג אשראי

בחודש מאי 2004 דירגה מידרוג בע"מ (להלן: "מידרוג") את יכולת מנורה מבטחים ביטוח לעמוד בהתחייבויותיה כלפי בעלי כתבי ההתחייבות הנדחים שלה בדירוג אשראי

של Aa2. בחודש יולי 2004 דירגה מידרוג גם את החברה בדירוג Aa2. הכל, כמפורט בסעיף 11.13.3 להלן.

בחודש ינואר 2005 ובהמשך לבדיקת מעקב שערכה הסירה מידרוג את דירוג כתבי ההתחייבות הנדחים הנ"ל מרשימת המעקב והחליטה להשאיר את דירוג האשראי בעינו, דהיינו: Aa2. כמו-כן, הסירה מידרוג מרשימת המעקב את דירוג יכולת הפרעון הכוללת של החברה והשאירה את דירוג החברה בעינו דהיינו Aa2.

בחודש נובמבר 2005 דירגה מידרוג את איכות הניהול של מנורה מבטחים פנסיה, וזאת על ידי בחינת איכות ההון האנושי וחוזקה הפיננסי של החברה הנ"ל, כמו גם את יכולותיה לנהל את הסיכונים אליהם היא עצמה חשופה ואת הסיכונים אליהם חשופים עמיתי "מבטחים החדשה".

מידרוג העניקה לחברה המנהלת את הדירוג הגבוה ביותר - MQ1 - מבין סולם בן חמש דרגות דירוג של חברה מנהלת של גופי השקעה וחסכון (Investment Manager) (Quality Rating). דירוג MQ1 משקף את איכות החברה המנהלת ועל פיו מוערכת החברה באיכות גבוהה מאוד וזאת בהתבסס על שקלול יכולות הניהול, היציבות העסקית והאיתנות הפיננסית.

בנוסף, העניקה מידרוג ל"מבטחים החדשה" את הדירוג הגבוה ביותר - FR1 - מבין סולם בן חמש דרגות לדירוג קרנות פנסיה (Pension Fund Rating). דירוג FR1 משקף את העובדה כי לדעת מידרוג הקרן נשענת על גופים המוערכים כבעלי איכות גבוהה מאוד ורמת הסיכונים הספציפיים המגולמים בה נמוכים מאוד.

11.12.5 גיוס מקורות נוספים

בחודש פברואר 2007 הוקמה חברה יעודית חד-תכליתית (SPC) בבעלותה המלאה של מנורה מבטחים ביטוח בע"מ (חברה בת של החברה) לצורך גיוס הון באמצעות הנפקת כתבי התחייבות סחירים אשר תמורתם תופקד במלואה במנורה מבטחים ביטוח, וזאת כנגד כתבי התחייבות נדחים של מנורה ביטוח. ביום 6 במרס 2007 הגישה החברה הנ"ל טיוטת תשקיף לרשות ניירות ערך. בשלב זה, טרם נקבעו עיתויה של ההנפקה, היקפה ותנאיהם של כתבי ההתחייבות אשר בכוונת החברה בת להנפיק.

11.12.6 שטרי התחייבות נדחים המהווים הון משני

למנורה מבטחים ביטוח כתבי התחייבות נדחים בסך של 412,529 אשר מתוכם סך של 384,115 מהווים הון משני.

לפרטים נוספים ראו באורים 14 לקנות לדוחות הכספיים.

11.13 מיסוי

לתיאור נושא המיסוי ראו באורים 15 ו- 22 לדוחות הכספיים.

11.14 יעדים ואסטרטגיה עסקית

המידע המובא לעיל הינו מידע צופה פני עתיד, וככזה, המידע איננו וודאי לגבי העתיד, ועלול שלא להתממש, כולו או חלקו. המידע הצופה פני עתיד מבוסס על מידע הקיים בקבוצה בתאריך הדוח, וכולל הערכות של הקבוצה או כוונות שלה נכון לתאריך הדוח. התוצאות בפועל עשויות להיות שונות באופן מהותי מן התוצאות המוערכות או משתמעות ממידע זה, בין היתר, בשל שינויים שיחולו בגורמי הסיכון המפורטים בסעיף 13 להלן.

11.14.1 אסטרטגיה בביטוח כללי

בתחום הביטוח הכללי, נכון לרבעון השלישי לשנת 2006, הגיעה הקבוצה לנתח שוק של 9.9%, כאשר בשנת 2007 מצפה הקבוצה להגיע לנתח שוק של 10.5% בביטוח כללי. המיקוד ב- 2007 יהיה בשימור מעמדה כמבטח הרביעי בגודלו בתחום הביטוח הכללי תוך שיפור פיזור תיק הביטוח בין הענפים השונים ושיפור שיעור הרווחיות. צמיחת הקבוצה בתחום זה תגיע מהגדלת כמות הסוכנים העובדים עימה, תוך ניפוי סוכנים הפסדיים לאורך זמן. בתחום הטיפול בתביעות תמשיך החברה להתמקד בשירות יעיל למבוטחים תוך הרחבת השימוש במערכות ממחושבות לייעול הטיפול בתביעות ובעבודה מול ספקים. בנוסף, פועלת הקבוצה לזיהוי וניצול הזדמנויות שיווקיות בנישות ביטוחיות שאינן מפותחות דיין בשוק הישראלי.

11.14.2 תחום פעילות ביטוח רכב חובה

בתחום זה מתכוונת הקבוצה להתמקד בפלח השוק של הנהגים המבוגרים יותר, מתוך כוונה לשמר ולשפר את הרווחיות בתחום. המודל התעריפי של הקבוצה מכוון לצורך השגת מטרה זו. ההימנעות מביטוחים קבוצתיים, בהם שיעורי הרווחיות מוטלים בספק, תימשך. בסך הכל מצפה הקבוצה לצמוח בהתאם לקצב הצמיחה בשוק כך שנתח השוק שלה בתחום זה ישמר גם בשנת 2007.

11.14.3 תחום פעילות ביטוח רכב רכוש

תחום ביטוח רכב רכוש מהווה מרכיב מרכזי בפעילות וברווחיות הקבוצה. שיעורי הרווחיות של הקבוצה בתחום הם מן הגבוהים בענף. אסטרטגיית הקבוצה בתחום היא להתמקד בפלחי שוק המאפשרים שמירה על שיעורי רווחיות גבוהים תוך גידול הדרגתי בתיק הביטוח. בכוונת הקבוצה להמשיך ולצמוח באמצעות מוצר ה-"אוטו טופ", המכוון לקהלי יעד איכותיים, והמהווה מרכיב מרכזי בתיק הביטוח. הקבוצה מתמקדת בלקוחות פרט ונמנעת מלבטח ביטוחים קבוצתיים הפסדיים.

11.14.4 תחום פעילות ביטוח רכוש

נתח השוק של הקבוצה בתחום הרכוש נמוך מנתח השוק הכללי שלה, ואסטרטגיית הקבוצה לשנים הבאות היא להגדיל נתח זה.

הקבוצה תתמקד בשוק העסקים הבינוניים תוך הימנעות מעסקי תעשייה גדולים המהווים איום על שיעורי הרווחיות הגבוהים.

11.14.5 תחום פעילות ביטוח חבויות

ביטוחי הדירקטורים, ימשיכו להוות מוצר מרכזי בתיק ביטוח החבויות של הקבוצה, תוך מינוף התמחות הקבוצה בפלחי שוק ספציפיים בענף זה.

באשר לענפי החבויות האחרים תמשיך הקבוצה להציע פתרון ביטוחי מקיף למבוטחים, שיכלול הן ביטוחי רכוש והן ביטוחי חבויות.

11.14.6 ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח

ענף ביטוח החיים

האסטרטגיה של הקבוצה בתחומי ביטוח חיים:

- השגת נתח שוק של 15% מהמכירות החדשות בביטוח חיים על בסיס דיווחי התאחדות חברות ביטוח חיים, עד לשנת 2009.
- שמירה על רווחיות פעילות ביטוח חיים תוך ניצול יתרונות לגודל.

- שיפור השירות וניהול מערכת יחסים הוגנת עם קהל לקוחות הקבוצה.

הפעילות שהקבוצה נוקטת כדי להשיג מטרות אלה הינה:

- מקסום הסינרגיה בין החטיבות השונות של הקבוצה למינוף מכירות חדשות בתחום, תוך שימוש ביתרונות החברה בתחום הפנסיה ובניהול נכסים.
- הרחבת מכירות ביטוח חיים על ידי גיוס סוכנים, פיתוח מוצרים חדשים ורענון המבנה הארגוני של מערך המכירות והשירות.
- ביצוע מהלכים (לשימוש הלקוח) על ידי מניעת פדיונות, טיפול בכספים בתום תקופת הביטוח והחיסכון וטיפול שיטתי ומוסדר בחובות של לקוחות.
- פיקוח אקטואריה על פעילות האגף למקסום הרווח כתוצאה מהגדלת הפעילות.
- התמקצעות של הנהלת האגף לביטוח חיים על ידי גיוס כוח אדם מוביל בענף ולימוד מקצועי ושיטתי של המנהלים את מערך הידע בביטוח חיים וכן שיפור מיומנויות ניהוליות.
- שיפור השירות ומערך היחסים עם סוכני החברה ולקוחותיה באמצעות הדרכה בנושאי שירות והטמעה יעילה ואפקטיבית של מערכות מידע מתקדמות לניהול פוליסות ביטוח חיים והסכמי פנסיה.

ענף קרנות פנסיה

היעד האסטרטגי של מנורה מבטחים פנסיה הינו הרחבת מעגל העמיתים בקרנות הפנסיה שבניהולה, שימור תיק הפנסיה הקיים, כניסה לעסקים חדשים, תוך שמירה על רווחיות נאותה ומינוף הסינרגיה עם החברות שבקבוצה (מנורה מבטחים ביטוח, מנורה מבטחים פיננסים והחברות שבשליטתן).

להשגת היעדים האמורים, תפעל הקבוצה, בין היתר, להרחבת מתן השירותים הפנסיוניים המשולבים במוצרי ביטוח משלימים, בשירותי ניהול הסדר ובביטוחי מנהלים תוך מתן פתרונות כוללים לצורכי הלקוח ומימוש פוטנציאל הסינרגיה הקיים בקבוצה.

במסגרת הרחבת מעגל העמיתים בקרן, תפעל הקבוצה למיקסום פוטנציאל העמיתים המצטרפים מקרב המעסיקים הקיימים, לקרנות הפנסיה שבניהול מנורה מבטחים פנסיה ולמוצרים נוספים של הקבוצה. בנוסף, תמשיך הקבוצה בעריכת קורסי פנסיה לסוכני מנורה מבטחים ביטוח, לשם הרחבת מעגל המצטרפים החדשים לקרנות הפנסיה באמצעות סוכני הביטוח.

כניסת הבנקים לתחום הייעוץ הפנסיוני, בשילוב עידוד החקיקה למסלול הקצבתי, תפתח בפני קרנות הפנסיה אפשרות לצירוף עמיתים חדשים, אשר לא היו מבטחים בעבר בקרנות פנסיה. משכך מקווה הקבוצה להגיע לאוכלוסיה גדולה שהצטרפה בעבר למוצרים שנשלטו בידי התאגידים הבנקאיים בכובעם כיצרנים של מוצרי חיסכון ארוך טווח (ניהול קופות גמל לתגמולים ולפיצויים וקרנות השתלמות). בהקשר זה פועלת הקבוצה לחתימה על הסכמי הפצה ולהקניית הכלים (ידע ומוצר) שיאפשרו למתווכים הרלבנטיים להתמודד באופן הטוב ביותר עם השינויים ויעניקו לצרכן את הפתרון האופטימאלי עבורו.

חלק ו'

משטר תאגידי

12. משטר תאגידי

חלק זה ניתן על פי הוראות המפקח על הביטוח והוא מתייחס למבטחים בקבוצה בלבד.

12.1 כללי - ישיבות מליאת הדירקטוריון בשנת הדוח ומידע בדבר ועדות הדירקטוריון וועדות השקעות

וועדות			דירקטוריון		
מספר ישיבות*	מספר החברים בוועדה	סוג הוועדה	מס' דירקטורים משתתפים	מספר ישיבות*	שם החברה
5	3	ביקורת	8 או 9**	5	מנורה מבטחים ביטוח
30***	3	ועדת השקעות תלויות תשואה			
14****	3	ועדת השקעות שאינן תלויות תשואה			
4	3	ביקורת	7 או 8	5	מנורה מבטחים פנסיה
25	3	השקעות			

* בנוסף, נתקבלו מספר החלטות ללא התכנסות ובהסכמת כל הדירקטורים.
 ** ביום 31.3.06 מונו 2 דח"צים לחברה והחל ממועד זה ועד ליום 29.6.06 מנה דירקטוריון החברה 10 חברים.
 ביום 29.6.06 פרש ה"ה ישראל הירשפלד מדירקטוריון החברה והחל ממועד זה ועד למועד הדוח מונה דירקטוריון החברה 9 חברים.
 *** לרבות שתי ישיבות טלפוניות
 **** לרבות ישיבה טלפונית אחת

12.2 ועדות דירקטוריון

במנורה מבטחים ביטוח קיימות ועדות דירקטוריון קבועות הבאות – ועדת ביקורת וועדות ההשקעה הסטטוטוריות; ועדת השקעות תלויות תשואה (משתתפות) וועדת השקעות שאינן תלויות תשואה (נוסטרו) כמפורט להלן:

12.2.1 ועדת ביקורת

בהתאם לתיקוני חקיקה בחוק הפיקוח מונתה, במהלך שנת 2006, ועדת ביקורת למנורה מבטחים ביטוח. עד למועד זה נסמכה מנורה מבטחים ביטוח, שהינה חברה פרטית, על דיוני ועדת הביקורת של החברה האם שלה - מנורה מבטחים החזקות בע"מ שמנורה מבטחים ביטוח הינה ההחזקה העיקרית שלה. החל ממועד כינונה של ועדת הביקורת כאמור, נדונו הנושאים שנכללו בתכנית הביקורת המקורית של מנורה מבטחים החזקות והנוגעים ישירות למנורה מבטחים ביטוח בוועדת הביקורת של מנורה מבטחים ביטוח.

ועדת הביקורת אמונה על בדיקת ליקויים בניהול העסקי של החברה תוך השענות על דוחות המבקר הפנימי והתייעצות עימו ועם רואה החשבון המבקר של החברה ומתן המלצות לדירקטוריון בדבר הדרכים לתיקון הליקויים. בנוסף, ועדת הביקורת דנה ומחליטה בעסקאות של החברה הטעונות אישורה לפי כל דין.

12.2.2 ועדת השקעות שאינן תלויות תשואה (נוסטרו)

למנורה מבטחים ביטוח ועדת השקעות נוסטרו שמונתה בהתאם לחוק הפיקוח ותקנות ההשקעות. ועדת ההשקעות נוסטרו הינה ועדה לניהול ההשקעות הנובעות מסוגי ההתחייבויות שאינן נובעות מהתחייבויות תלויות התשואה.

תפקידי הוועדה, בין היתר הם קביעת מדיניות ההשקעות במסגרת המדיניות העסקית הכוללת של התאגיד כפי שקבע הדירקטוריון; אישור עסקאות מסוימות ושעורי אחזקה בנכסי השקעה שונים; קביעת נהלי השקעה, בקרה ומעקב לגבי יישום מדיניות ההשקעה שנקבעה.

12.2.3 וועדת השקעות תלויות תשואה (משתתפת)

למנורה מבטחים ביטוח ועדת השקעות משתתפת שמונתה בהתאם לחוק הפיקוח ותקנות ההשקעות. תפקידי הוועדה הינם, בין היתר, קביעת מדיניות ההשקעות של הכספים העומדים כנגד התחייבויות תלויות תשואה במסגרת המדיניות הכוללת שקבע הדירקטוריון ובפרט קביעת מדיניות ההשקעה למסלולי ההשקעה השונים שבפוליסות המשתתפות ברווחים; אישור עסקאות מסוימות ושעורי אחזקה בנכסי השקעה שונים; החלטות הנוגעות לשימוש באמצעי שליטה בתאגידים שונים המוחזקים במסגרת ההשקעות כאמור; קביעת נהלי השקעה, בקרה ומעקב לגבי יישום מדיניות ההשקעה שנקבעה.

הוועדה מונה 3 חברים והיא התכנסה 30 פעמים במהלך שנת 2006 (כולל 2 ישיבות טלפוניות).

12.3 קצין ציות

ההסדר התחיקתי החל על מנורה מבטחים ביטוח איננו מחייב מינויו של קצין ציות במבטח. החברה טרם מינתה קצין ציות, אך בכוונתה לעשות כן בעתיד.

הנהלת הקבוצה מטמיעה את הוראות הדין באמצעים שונים. הוראות רגולטוריות הנוגעות לפעילותה של מנורה מבטחים ביטוח כמבטח מופצים על לראשי האגפים והתחומים הרלבנטיים הפועלים ליישומן בדרכים שונות לרבות באמצעות קביעת נהלים ובקורות לבחינת יישומן וכן באמצעות הדרכות והכשרות לעובדים.

ראש מטה ביטוח חיים מנורה מבטחים ביטוח משמשת כאחראית על מילוי חובות החברה בתחום הלבנת הון. מנהל מחלקת סיכוני אבטחת מידע בחברה משמש כממונה על אבטחת מידע לצורך יישום הוראות בתחום אבטחת המידע ככלל ובפרט בנושא הגנת הפרטיות.

12.4 קוד אתי

טרם אומץ קוד אתי לחברה.

חלק ז'

ניהול סיכונים

13. ניהול סיכונים

13.1 מדיניות ניהול הסיכונים

לקיחת סיכונים מהווה חלק אינטגרלי מפעילותה העיסוקית של הקבוצה ולכן חיונית להשגת יעדיה הכספיים ומימוש האסטרטגיה העיסוקית שלה. מטרת ניהול סיכונים איננה נטרול הסיכונים או מיזעורם באופן שרירותי, כי אם, ניהול שקול (Prudent) של הסיכונים באופן שימקסם את הרווח תוך שמירה על מגבלות סיכון שנקבעו מראש בהתאם לסובלנות החברה לסיכון. הקבוצה מינתה מנהל סיכונים שתפקידו להקים את מסגרת ניהול הסיכונים וליישם פרקטיקות מקובלות לניהול סיכונים המתאימות לצרכיה העיסוקיים של החברה ומתואמות גם עם דרישות המפקח. מדיניות ניהול הסיכונים המתוארת להלן מתחלקת בין קטגוריות סיכונים הליבה: סיכונים ביטוח, סיכונים פיננסיים (סיכונים שוק, אשראי ונדלונות) וסיכונים תפעוליים.

13.1.1 סיכונים ביטוח

הסיכון הביטוחי (הנובע מחיתום הפוליסות – Underwriting Risk) מתייחס לחשיפה להפסדים כספיים כתוצאה מהבחירה של סיכונים אותם החברה מבטחת ומתבטא באי הוודאות לגבי מספר התביעות וסכום התביעות שעלול להיות גבוה מהמצופה בגלל אירועים בלתי צפויים (למשל: אסון טבע, משבר פוליטי-חברתי, שינויים רגולטורים, פריצת דרך רפואית שתביא להארכה של תוחלת החיים, מגיפה וכו').

הכללים הבאים מרכיבים בפועל את גישת הקבוצה בניהול סיכונים הביטוח

גישה כללית: תעריך הביטוח אמור לתת מענה מלא להתחייבויות הביטוחיות העתידיות שיווצרו כתוצאה מהתממשות הסיכונים הביטוחיים (ברמת הסתברות גבוהה) המגולמים בכל פוליסה (כולל הוצאות ושיעורי רווח רצויים), ובהתאם נקבעים בכל ענף ביטוחי כללי חיתום לגבי האוכלוסיות השונות.

מגבלות חשיפה בשייר: בכל ענף וענף נקבעת מגבלת חשיפה מכסימלית בשייר ברמת התיק, הפוליסה או האירוע. המגבלה מבטאת את החשיפה לסיכון הביטוחי שהחברה מוכנה לקחת על עצמה. כל סיכון מעבר לכך מועבר למבטחי משנה בחו"ל. אם הוחלט להיחשף לסוג סיכון חדש הדבר ייעשה בהדרגתיות, תוך איסוף נתונים על התפתחות התביעות, כאשר בתחילה חלק גדול מהסיכון יועבר למבטחי משנה.

תמחור פוליסות: התעריך נקבע לפי הערכה אקטוארית או על פי המלצת החתם הראשי. התאמת תעריפים (כלפי מטה) מתקיימת, בהתאם להיררכיית סמכויות מרמת הסוכן, דרך החתמים ועד למנהל האגף.

תהליך עיצוב המוצר הביטוחי: בתהליך זה החברה מגדירה את מהות הכיסוי הביטוחי שהיא מעוניינת למכור. תהליך זה מבטיח, כבר בשלב עיצוב המוצר, שהחברה לא תיחשף לסיכונים שאינה רוצה להיחשף אליהם.

חיתום: מערכת כללי החיתום כוללת מגבלות אשר מטרתן כפולה: א) ליצור היררכיה בקבלת ההחלטות לגבי לקיחת הסיכון (מרמת הסוכן, דרך ראש המחוז, החתם ועד ראש האגף) ב) להגביל את החשיפה לסיכונים הביטוחיים. כללי החיתום נאכפים בצורה ממוכנת (למשל, חתם אוטומטי בביטוח חיים או חסימות לרמת הכיסוי בביטוח כללי) או ידנית ע"י איש מקצוע (למשל, ד"ר לרפואה בביטוח בריאות).

ניהול סיכון רעידת אדמה: סיכון זה הוא הסיכון הביטוחי המרכזי בו החברה מתייחסת להשפעה הפוטנציאלית של אירוע קיצון בלתי צפוי. בגין סיכון מעין זה אין החברה שומרת עתודות ביטוח ולכן מדיניות ניהול הסיכון המובאת לאישור דירקטוריון החברה, מדי שנה, מושתתת על שלושה עקרונות:

- כל הפוליסות המכסות רעידת אדמה כוללות מרכיב של השתתפות עצמית.

- העברת סיכון רעידת האדמה למבטחי משנה באמצעות חוזה יחסי.
 - קניית הגנה על החשיפה בשייר, על פי הסתברות לאירוע גדול ונדיר (MPL), באמצעות חוזה XL (Excess Of Loss).
- העקרונות הנ"ל מבוססים על הנחות ואומדנים לגבי אופי אירוע רעידת האדמה והנזק בעטיו. אירוע שהתרחש בשונה מההנחות והאומדנים הנ"ל, עלול לחשוף את החברה כמפורט בסעיף 11.4.6.1.

מדיניות ניהול הסיכון האקטוארי בקרן פנסיה: הסיכון האקטוארי בקרן פנסיה מתייחס לתנודתיות של הפרופיל הדמוגרפי של עמיתי הקרן הנובעת, בין השאר, משינויים בשיעורי תמותה, בשיעורי תחלואה/נכות ובתוחלת חיים. הסיכון האמור מושג בפועל על עמיתי הקרן. ככל שמדובר בקרן גדולה עם מספר עמיתים גבוה, תוחלת סיכון נכות ושאיירים קרובה לתשלומים בפועל, לכן רכישת ביטוח משנה אינה כדאית.

13.1.2 סיכון שוק

סיכון השוק מתייחס לאי הוודאות של ערך הנכסים העתידי אשר עלול לעלות או לרדת כתוצאה מחשיפתם לשינויים בגורמי שוק שונים כגון, שיעורי ריבית, שערי חליפין, מחירי מניות וכו'. הניסיון והתיאוריה גם יחד תומכים בעקרון לפיו התשואה היא פרופורציונלית ללקיחת סיכון ולכן החשיפה לסיכונים שוק היא חיונית להשגת מטרותיה העיסוקיות של החברה. לפיכך, מטרת ניהול הסיכונים, בהקשר זה, איננה ניטרול של הסיכון אלא מציאת האיזון האופטימלי בין סיכון לבין תשואה צפויה.

עקרונות מדיניות ניהול סיכון השוק הם:

- קבלת החלטות מתבצעת בפועל ע"י מנהלי ההשקעות המתמחים בקבוצות נכסים עיקריות. כל בחירה של נכס מלווה ב: (א) בחינה שקולה ומקצועית של הסיכון מול התשואה הצפויה ומציאת האיזון ביניהם, לעיתים תכופות אף בהתייעצות עם מנהל אגף ההשקעות (ב) בדיקת שיעורי אחזקה בתוך קבוצת הנכסים ומשקל קבוצת הנכסים בתיק כולו.
- לא קיימת אסטרטגיה כללית לגידור סיכונים שוק. פוזיציות בנגזרים קיימות אך הן שוליות ביחס לשווי התיק ומשמשות לניצול הזדמנויות בשוק. בדרך כלל, פוזיציות אלה היו בעלות השפעה של הפחתת סיכון המניות.
- קביעת מגבלות חשיפה, סיכון, נזילות ופיזור לתיק הנכסים, המחושבות ומבוקרות באופן שוטף.
- בתיק ה"משתתפות ברווחים" הקצאת הנכסים במסלול הכללי (ברירת המחדל) נקבעת לפי טווחי השקעה שאושרו ע"י הדירקטוריון או לפי הגדרת המסלול הייעודי.
- בתיק ה"נוסטרו" הקצאת הנכסים נגזרת מהתאמת בסיסי ההצמדה, כמו גם, התזמון והעיתוי הצפויים של הנכסים וההתחייבויות.
- בקרת סיכונים, חישוב פער מחמ"מ, מדידת סיכונים אבסולוטיים ויחסיים (יחסית לתיק סמן), חישוב מדדי ביצוע מתואמי סיכון וניתוח השפעת תרחישי קיצון מתבצעים ע"י מנהל הסיכונים מדי רבעון ומדווחים לוועדות ההשקעה ולדירקטוריון.

13.1.3 סיכון אשראי

סיכון אשראי מתייחס להפסדים שעלולים להיגרם למנורה כתוצאה מאירועי חדלות פרעון (זמנית או קבועה) של גופים עימם התקשרה החברה ואין ביכולתם לעמוד בהתחייבויותיהם כלפיה. מדיניות ניהול סיכון האשראי מתחלקת בין סיכון האשראי הגלום בהשקעות (הנובע מהקשר עם מנפיקים ולוויים) לבין סיכון האשראי הגלום בהתקשרויות עם מבטחי משנה.

עקרונות ניהול סיכון האשראי בהשקעות הם

- קבלת החלטות אשראי מתבצעת בפועל ע"י מנהלי ההשקעות ומנהל האשראי (ע"פ מדרג הסמכויות שהוקנה להם), בפיקוח של ועדות ההשקעה.
- ועדות ההשקעה מפקחות על מידת פיזור נאותה בתיק בהתאם למגבלות ברמת הלווה הבודד/ קבוצת לוויים ומאשרות עסקאות גדולות ו/או ייחודיות.
- שמירה על איכות האשראי בתיק ע"י קביעת רמה מינימאלית למשקל הנכסים בעלי דירוג אשראי מקבוצת AA ומעלה, בכל אחד מהתיקים, מתוך הנחה כי נכסים אלה הם בעלי סיכון אשראי נמוך ויביאו לייצוב התיק.
- הסתמכות עקרונית על דירוג האשראי החיצוני בקבלת החלטות ההשקעה (סחיר ולא סחיר). העדר דירוג אשראי חיצוני עבור ני"ע לא סחירים, מחייב, בנוסף להערכת כדאיות העסקה, גם יישום של תהליך דירוג פנימי, בדיקת בטחונות, קביעת התניות עסקיות והערכת שווי הוגן.
- לא קיימת בקבוצה אסטרטגיה לגידור סיכון האשראי באמצעות מכשירים פיננסיים (כמו נגזרות אשראי).

עקרונות ניהול סיכון האשראי בביטוח משנה הם:

- בחירה במבטחי משנה בעלי חוסן פיננסי. שמירה על איכות האשראי בתיק מתבצעת ע"י קביעת סף תחתון לדירוג האשראי של מבטחי המשנה עימם מותר להתקשר בתחומי ביטוח החיים והביטוח הכללי (תוך אבחנה בין ענפי זמן קצר וענפי זמן ארוך).
- שמירה על פיזור תיק מבטחי המשנה מתבצעת ע"י קביעת מגבלות לרמת החשיפה המכסימלית למבטח משנה בודד.
- העדפה להתקשרות ישירה עם מבטח המשנה ולא דרך ברוקר כדי להפחית את החשיפה לסיכון אשראי.

13.1.4 סיכון נזילות

סיכון הנזילות נובע מ: (א) פדיונות מואצים של פוליסות ביטוח חיים (הסתברותו של תרחיש זה תגבר עם פרסומן של תקנות לנידוד כספי ההשקעות לטווח ארוך). (ב) אי וודאות לגבי העוצמה והעיתוי של תביעות במסגרת הביטוח הכללי. בהתאם, הקבוצה קבעה רמה מינימאלית למשקל הנכסים הסחירים והמזומן בתיקי הנכסים שלה. בנוסף, מתוך מודעות להסתברות הנמוכה להתממשות אירוע קטסטרופלי בישראל, שיאיים על יכולת הקבוצה לעמוד בהתחייבויותיה, הוחלט לקבוע משקל מינימאלי לקבוצת הנכסים בחו"ל.

13.1.5 סיכונים תפעוליים

הקבוצה ערכה תכנית DRP להקמה מחדש של המערכות התפעוליות במקרה של אירוע חיצוני קטסטרופאלי שייפגע במשרדה. בנוסף, הקימה הקבוצה, כמתחייב, בין היתר מהוראות הרגולטור, יחידת אבטחת מידע לטיפול בסיכונים אבטחת מידע. כמו כן, הקבוצה מבצעת סקר סיכונים מעילות והונאות וסיכונים תפעוליים במטרה לגבש תכנית ביקורת רב שנתית, ממוקדת סיכונים, מתוך הכרה כי קיומם והאפקטיביות של תהליכי ביקורת ובקרה פנימית עשויים להפחית את הסיכונים התפעוליים. כמו כן, הקבוצה מיישמת את המלצות היועץ החיצוני לגבי בקרה על הגילוי בדוחות הכספיים (בהתאם להוראות חוק סארבנס-אוקסלי סעיף 302 שהוחל על הגופים המוסדיים).

13.2 גורמי סיכון, חולשות ואיומים

סיכוני מאקרו

13.2.1 שינויים בשווקים הפיננסיים

שינוי בשיעורי ריבית, שערי חליפין ומחירי מניות עלולים להשפיע על שווי נכסי החברה, התחייבויותיה ושווי תיק הנכסים בניהולה, וכתוצאה מכך להשפיע ישירות על רווחיותה והונה העצמי.

13.2.2 שינויים ברמת יכולת הפירעון של גופים להם יש התחייבות לקבוצה

יציבותם וכושר ההחזר של גופים שונים עימם התקשרה הקבוצה, כגון לוויים, מנפיקים, בנקים ומבטחי משנה עלולים להשפיע על ערך נכסיה.

13.2.3 סיכוני נזילות

החשיפה לסיכוני נזילות בחברה בת מנורה מבטחים ביטוח מורכבת משני מרכיבים עיקריים. ראשית, אי הוודאות לגבי התזמון והגודל של התחייבויותיה. שנית, החברה חשופה לסיכון הפדיון המוקדם המהווה אופציה בידי המבוטחים למשיכת הכספים שהפקידו בפוליסות ביטוח חיים מבטיח תשואה.

סיכונים ענפיים

13.2.4 שינויים בגורמים הנתונים בבסיס תמחור ההתחייבויות

הקבוצה מוכרת פוליסות ביטוח המכסות סיכונים שונים וביניהם סיכוני חיים, סיכוני בריאות, סיכוני חבויות וסיכוני רכוש. שכיחותם וחומרתם של אותם אירועים אשר החברה מכסה בפוליסות הביטוח – כגון מוות, נכות, נזקים ברכוש (כתוצאה מאסון טבע או יד אדם) ועוד – הם גורמים שקשה לחזות את התפתחותם. הסיכון נובע מכך שהפרמיה שנגבתה על פוליסות הביטוח לא תספיק כדי לשלם את התביעות שייווצרו כתוצאה מהתממשותם של אותם סיכונים ביטוחיים.

13.2.5 שינויים במצב המדיני

המצב המדיני והביטחוני של מדינת ישראל עשוי להשפיע על הקבוצה בשני אופנים עיקריים. ראשית, שינויים בשווקים הפיננסיים כתוצאה מציפייה לאירוע מדיני-בטחוני ישפיעו על שווי נכסי הקבוצה והנכסים בניהולה. שנית, התרחשות האירוע עלולה לגרום להאטה כלכלית ולהגדלת תביעות בגין מקרים שהקבוצה מבטחת (כמו נזקים ברכוש ובנפש).

13.2.6 שינויים במצב הכלכלי-חברתי

שינויים במצב הכלכלי-חברתי (שאינם קשורים למצבה המדיני) ושפל כלכלי מקומי עלולים להשפיע על הקבוצה בין היתר באופנים הבאים: ירידה במכירות, עליה בפדיון פוליסות ביטוח חיים ועליה בהיקף התביעות. בנוסף, ציפיות לשינויים כאלה עשויות להשפיע על השווקים הפיננסיים באופן מיידי.

13.2.7 שינויים רגולטורים

שינויים בהוראות חוק, תקנות והנחיות הרגולטוריות השונות החלים על גופים מוסדיים כרוכים בהוצאות כספיות ליישומן כגון מערכות מידע וכו"א או משפיעים ישירות על הון הקבוצה. להלן דוגמאות לשינויים רגולטורים אשר משפיעים באופן ישיר על מצבה הכספי של הקבוצה: (א) הגדלת דרישות ההון (ב) קביעת דרישות ליציבות פיננסית ותפעולית (ג) שינוי בחוקי מס החלים על הקבוצה או על מוצריה (ד) שינוי בכללים לקביעת תעריפי ביטוח (ה) שינוי בנוסחאות לחישוב עתודה.

13.2.8 שינויים באקלים השיפוט

עלות ההגנה כנגד תביעות, תשלום תביעות ושינוי באקלים השיפוט (תקדימים משפטיים בנוגע למוצרים ביטוחיים) הם גורמים שטומנים בחובם אי וודאות ועשויים להשפיע על תוצאות הקבוצה. קימת אפשרות שהקבוצה תתקל בעתיד בתביעה משפטית שהשלכתה הכספית תהיה גבוהה יותר מההפרשה שבוצעה בספרים ליום 31 בדצמבר 2006.

13.2.9 שינויים בתנאי התחרות

התוצאות העסקיות תלויות ביכולת הקבוצה לפעול בענף תחרותי. הן ענף הביטוח והן ענף ההשקעות לטווח ארוך עוברים שינויים רבים ולמעשה הופכים להיות תחרותיים יותר ויותר. החברות המתחרות בקבוצה אינן רק חברות ביטוח אלא גם קרנות פנסיה, קופות גמל וחברות ניהול השקעות. יכולת הקבוצה לעמוד בדרישות הרגולציה, לעצב מוצרים חדשניים ולפתח יחסי עבודה תקינים עם מפיצים (סוכני ביטוח ויועצים בבנקים) קריטית להמשך רווחיות הקבוצה.

13.2.10 שינויים בענף ביטוח המשנה העולמי

ביטוח משנה עשוי להגביל את צמיחת עסקי הקבוצה. היות ואין לקבוצה שליטה על שוק ביטוח המשנה (רובו ככולו בחו"ל), אין ביכולתה להעריך את הזמינות והמחיר של ביטוח משנה. אין ביטחון כי מבטחי משנה יהיו מוכנים לקבל סיכונים ביטוחיים באותם תנאים הקיימים כיום. לפיכך, הקבוצה עלולה לשקול חשיפה גדולה יותר בשייר או ויתור על עסקים - בשני המקרים הרווחיות עלולה להיפגע.

13.2.11 שינויים בהערכת העתודות

טעות או שימוש במודל לא מתאים בהערכת העתודות עשוי לפגוע ברווחיות. מעת לעת, אופן חישוב הרזרבות נבדק וההנחות המשמשות להערכת התביעות העתידיות נבדקות גם הן מול הניסיון שנצבר בפועל ומתעדכנות במידת הצורך. כמו כן, מתקבלות הנחיות חדשות מהרגולטור לגבי אופן חישוב העתודות.

סיכונים מיוחדים לקבוצה

13.2.12 סיכונים תפעוליים

הסיכון התפעולי מתייחס להפסד שנובע מכשל ב- או אי התאמה של תהליכים, אנשים או מערכות פנימיות או כתוצאה מאירוע חיצוני לארגון. לדוגמא, פגיעה ביחסים עם סוכנים או מפיצים אחרים עלולה לגרום לירידה במכירות; מעילות והונאות בכספי החברה עלולות להביא להפסדים בלתי צפויים; פריצה למערכת מחשב עלולה לגרום להשבתת פעילות זמנית.

13.2.13 אירוע חיצוני

התרחשות אירועים חיצוניים שאינם כלולים בתוכנית ההתאוששות מאסון (DRP) עלולים להשפיע על יכולת הקבוצה לתפקד באופן אפקטיבי וכתוצאה מכך ייפגעו עסקיה.

13.3 טבלת גורמי סיכון

בטבלה הבאה מוצגים גורמי הסיכון שתוארו לעיל על פי טיבם - סיכונים מקרו, סיכונים ענפיים וסיכונים מיוחדים לחברה, אשר דורגו, בהתאם להערכות הנהלת החברה, על פי השפעתם על עסקי החברה בכללותה - השפעה גדולה, בינונית או קטנה*:

הסברים	השפעה קטנה	השפעה בינונית	השפעה גדולה	תיאור ההשפעה	
סיכוני מאקרו					
סיכוני שוק					
13.2.1		X		פגיעה ברווחי השקעה כתוצאה מעליית ריבית	ריבית
13.2.1	X			ייקור עלות תביעות, פגיעה ברווחי השקעה כתוצאה מאי-התאמת בסיס הנכסים וההתחייבויות	בסיס (מט"ח ואינפלציה)
13.2.1		X		פגיעה ברווחי השקעה במניות	שוק המניות
13.2.2	X			פגיעה ברווחי השקעה כתוצאה מירידת דירוג נכסי חוב	אשראי
סיכוני מאקרו אחרים					
13.2.5 13.2.4 13.2.2		X		ביטוח חיים – שחיקת פרמיות, פדיון מוקדם, פגיעה במכירות חדשות. ביטוח כללי – גידול בתביעות לסוגיהן, פגיעה בתפוקה פגיעה ביציבותם של בעלי חוב לחברה	מצב מדיני-כלכלי: האטה כלכלית
13.2.3	X			פדיון מוקדם של פוליסות או משיכת כספי פנסיה	נזילות
13.2.2		X		פגיעה ברווחי השקעה	יציבות לווים ומנפיקים
סיכונים ענפיים					
13.2.4			X	רעידת אדמה גדולה פוגעת הן בביטוח כללי (נזקי רכוש) והן בביטוח חיים (תמותה)	אסון טבע גדול בארץ
13.2.4		X		גידול בתביעות	נזקי טבע
13.2.4 13.2.5			X	מוות של הרבה אנשים, אובדן כושר עבודה, התמוטטות נכסים ומפעלים	נזקי טרור/מלחמה
13.2.2		X		אי כיסוי חלקם בתביעות חושף את החברה למלוא התביעה	יציבות מבטחי משנה
13.2.5 13.2.6	X			עלייה בתביעות ביטוח כללי, כמו ריבויין של גניבות כלי רכב.	מצב מדיני-כלכלי
13.2.7 13.2.8 13.2.11		X		תביעות ייצוגיות כנגד החברה, שינויים בחוקים וכללי דיווח	חקיקה, תקדימים משפטיים ורגולציה
13.2.9 13.2.10		X		שינויים מבניים בענף החסכון לטווח ארוך	מבנה תחרות ויחסים עם מבטחי משנה
13.2.11		X		הערכה שגויה (בחסר) של גובה העתודות	כימות עתודות, תמחור פוליסות
סיכונים ייחודיים לקבוצה					
13.2.12		X		פגיעה במאגרי המידע של הקבוצה, מעילות והונאות בכספי החברה	סיכון תפעולי

* קיימים קשרי גומלין בין סיכוני מקרו לסוגיהם, כאשר לחלק מסיכוני המאקרו השפעות מנוגדות. במקרה כזה הצטרפות של מספר סיכונים יחד מקטינה את השפעתם (הסיכון הכולל קטן מסכום חלקיו).

13.4 כלי מדידה

13.4.1 כלים אקטוארים למדידת סיכונים ביטוחיים

מדידת הסיכונים הביטוחיים, מתבצעת ע"י מחלקת אקטואריה. תוצאת המדידה היא תעריפים ועתודות הביטוח (המופיעות בדוח הכספי). המדידה נעשית ע"פ מודלים סטטיסטיים מקובלים, אומדן (צפי) שכיחות וחומרה של תביעות לפי ניסיון העבר והנחות אקטואריות לצורך חיזוי התפתחותן העתידית של תביעות (תוך הבחנה בין תביעות ידועות לבין תביעות IBNR). במדידה לא נלקחת בחשבון השפעת אירועים ומצבים בלתי צפויים (שאינן סימן להם בנתוני העבר: אזבסטוס, נזק סביבתי, נידוד כספי מבטוחים, פסיקה משפטית) על גובה החשיפה בשייר, אולם מחלקת אקטואריה שוקדת בימים אלה על פיתוח מודלים סטוכסטיים (כמו DFA) לאומדן הסיכונים הביטוחיים באמצעות תוכנות מחשב מתקדמות.

13.4.2 כלים למדידת סיכונים פיננסיים (שוק, אשראי ונזילות)

החברה משתמשת במספר כלים למדידת סיכונים פיננסיים:

שם המדד	תיאור כלי המדידה	שימושים	הערות
ערך נתון בסיכון (VaR)	אומדן סיכון המבוסס על שיערוך מחדש של כל הנכסים וכל ההתחייבויות תחת תרחישים שונים לגבי שינויים בגורמי השוק כמו שיעורי ריבית, שערי חליפין, מדדי מניות וכו'. הערך בסיכון נגזר מתוך התפלגות התוצאות ומוגדר כ"ההפסד המקסימלי הצפוי בתיק לאופק השקעה מסוים בהסתברות מסוימת"	אומדן לסיכון שוק כולל ב"משתתפות": משמש כאומדן סיכון לתיק הנכסים בנוסטר: משמש כאומדן סיכון להון החברה (כלומר מחושב לפער בין הנכסים לבין ההתחייבויות) (המשוערכות באופן "עיקבי לשוק")	
מדד לנזילות התיק	חישוב של משקל הנכסים הלא סחירים בתיק הנכסים	אומדן לסיכון נזילות מהווה אינדיקציה לרמת הנזילות של תיק ההשקעות ומאפשר ניהול השקעות יעיל	
מדד פיזור תיק נכסים	חישוב של משקל לווים/מנפיקים בתיק הנכסים	אומדן פיזור סיכון האשראי מהווה אינדיקציה לריכוזיות של סיכון האשראי	
חשיפה לסיכונים בסיס	חלוקת התיק לבסיסי הצמדה: שקל צמוד, שקל לא צמוד ומט"ח או צמוד מט"ח	אומדן חשיפה לבסיס הצמדה בתיק ה"משתתפות": מאפשר לעקוב אחר החשיפה של התיק לשינויים במדד המחירים לצרכן ולשינויים בשע"ח שקל/דולר. בתיק נוסטר: מאפשר לבצע התאמה בין נכסים לבין התחייבויות ולבדוק את חשיפת ההון הפנוי של החברה לסיכונים בסיס	ב"משתתפות": רק הנכסים ב"נוסטר": גם הנכסים וגם ההתחייבויות.
משך חיים ממוצע מתואם	רגישות לתזוזה מקבילה של עקום הריבית.	אומדן חשיפה לריבית בתיק ה"משתתפות": מאפשר לבדוק את חשיפת התיק לשינויים בריבית לתקופות פרעון שונות. בתיק "נוסטר": מאפשר לבצע התאמה בין תקבולים על נכסים לבין תשלומי התחייבויות ולבדוק את הרגישות של הון החברה לשינויים בריבית (סיכון ALM)	ב"משתתפות" מחושב לנכסים בלבד ב"נוסטר" מחושב כפער המח"מ בין נכסים להתחייבויות
תרחישי קיצון	הנכסים וההתחייבויות משוערכים מחדש לפי שינויים קיצוניים בגורמי שוק.	אומדן לסיכון שוק ב"משתתפות" משמש להערכת השפעה של תרחיש קיצון על ערך תיק הנכסים.	כלי משלים לאומדן ה-VaR.

שם המדד	תיאור כלי המדידה	שימושים	הערות
		בנוסטר: משמש להערכת ההשפעה של תרחיש קיצון על הון החברה.	אין אפשרות לדעת במדויק את הסתברות התרחישים
Tracking Error	סטיית תקן של תשואת תיק ההשקעות יחסית לתשואת תיק הסמן	אומדן לסיכון אקטיבי ב"משתתפות" משמש למדידה של הסטייה מתיק הסמן	
מדד פיזור ואיכות תיק מבטחי משנה	המדד מבוסס על דירוג האשראי החיצוני של כל מבטח משנה, על מספר מבטחי המשנה המשתתפים בחוזה (לכל ענף חוזה אחד) ואחוז השתתפותם בחוזה	אומדן לסיכון אשראי משמש להערכת הפיזור ואיכות האשראי בתיק מבטחי משנה	
מדד ביצוע השקעות שארפ	מס' יחידות תשואה מעבר לתשואה חסרת הסיכון ביחס ליחידת סיכון אחת שהשיג מנהל ההשקעות	משמש להערכת הביצועים האבסולוטיים של מנהל ההשקעות	
מדד ביצוע השקעות יחסי	מס' יחידות תשואה עודפת מעבר לתשואת תיק הסמן ביחס ליחידת סיכון אקטיבי אחת שהשיג מנהל ההשקעות	משמש להערכת הביצועים האקטיביים של מנהל ההשקעות	

13.5 אמצעי בקרה ופיקוח

13.5.1 אמצעי בקרה ופיקוח על סיכונים ביטוחיים

סיכון רזרבה: מידת התאמת ההנחות והשיטות האקטואריות המשמשות לחישוב העתודה נבדקת מדי שנה. במידה שחל שינוי מהותי, האקטואר מפרט את טיב והשפעת השינויים בהצהרה המצורפת לדוחות הכספיים. כחלק מעבודת הביקורת החשבונאית, אקטואר חיצוני לחברה בודק את נאותות הרזרבות. בנוסף, ייתכן כי בקרוב ינהיג הרגולטור סקר עמיתים (Peer Review). הקבוצה נערכת ליישום הוראות הרגולציה לביצוע אומדן של סיכון המודל כפי שהוגדר בחוזר האוצר העוסק בניהול סיכונים בחברת ביטוח.

סיכון תמחור: שינוי תעריפים במהלך החיתום מותר בתנאים מסוימים. בקרה על חריגה כזו נעשית באמצעות דוחות רווח והפסד חודשיים (ביטוח כללי בלבד) ברמת הענף. מטרת הבקרה הזו היא לוודא כי האגף עומד ביעדיו הכספיים (למשל, רווחיות).

סיכון חיתומי: במסגרת פעילויות אגפי הביטוח מתבצעות בקורות על הסיכון החיתומי הן ברמת הפוליסה הבודדת והן ברמת תיק הביטוח. הבקורות כוללות: דוחות סטייה יומיים למעקב אחר החרגות ותוספות, סקירה מדגמית של פוליסות ע"י החתם הראשי, מעקב אחר משקל אוכלוסיות/קבוצות בעלות דירוג סיכון גבוה בתיק, ניתוח רווחיות בענף זה או אחר, או ניתוח יעילות של חוזה ביטוח משנה במטרה לבדוק את נאותות מגבלות החשיפה בשייר.

סיכון רעידת אדמה: מדיניות ניהול סיכון רעידת האדמה, לרבות הפרמטרים (לדוגמה ה-MPL) המשמשים בהחלטה לגבי רכישת ביטוח משנה מובאים לאישור הדירקטוריון מדי שנה. בנוסף, האחראי על ביטוח משנה בודק באופן שוטף את הכיסוי הביטוחי ברוטו ומוודא שהסיכון המועבר למבטחי משנה אכן עומד בתנאי החוזים עימם ושלא נוצרת חשיפה בלתי מתוכננת בשייר. החברה מיישמת מערכת למיפוי גיאוגרפי של הפוליסות, שאמורה לסייע בהקטנת אי הוודאות בפרמטר ה-MPL. המגבלות ברמת הפוליסה הבודדת, שנקבעו במסגרת המדיניות החיתומית, מפוקחות ע"י החתם הראשי.

13.5.2 אמצעי בקרה ופיקוח על סיכוני שוק ונזילות

הבקרה והפיקוח על סיכוני שוק מתחלקים לשלוש רמות:

- **הדירקטוריון** מאשר את טווחי ההשקעה בסוגי הנכסים השונים ובכך קובע את גבולות הגזרה לפרופיל הסיכון של תיק הנכסים. הדירקטוריון מקבל דיווח רבעוני ממנהל הסיכונים על אומדני סיכון השוק והשפעתו הפוטנציאלית על הון הקבוצה ועל ערך תיקי הנכסים.
- **ועדות ההשקעה** מפקחות על הקצאת הנכסים בפועל ותומכות בהחלטות הטקטיות לשינויים בהקצאה בהתאם לשינויים הנצפים בשווקים. ההקצאה בין נכסים סחירים לבין נכסים לא סחירים מבוקרת כדי לעמוד ביעדי הנזילות של התיק. כמו כן, ועדות ההשקעה מפקחות על החשיפה לשוק המניות והחשיפה למט"ח ובסיסי ההצמדה בתיקי ההשקעות ומבקרות את מידת ההתאמה המטבעית של הנכסים להתחייבויות בנוסטר. הוועדות מקבלות דיווח חודשי על החשיפות ממנהל ההשקעות הראשי. בנוסף, הוועדות סוקרות דוחות רבעונים על מדדי סיכון וביצוע שמגיש להם מנהל הסיכונים.
- **הנהלת החברה** אחראית על יישום המדיניות. דוחות בקרה חודשיים ורבעוניים משמשים בבקרת המגבלות שנקבעו. עדכונים שוטפים למגבלות מובאים לאישור ועדות ההשקעות.

13.5.3 אמצעי בקרה ופיקוח על סיכוני אשראי

הבקרה והפיקוח על סיכוני האשראי בתיקי ההשקעות מתחלקים לשלוש רמות:

- **הדירקטוריון** מאשר את טווחי ההשקעה בסוגי נכסי החוב הנושאים סיכון אשראי ובכך קובע את גבולות הגזרה לפרופיל סיכון האשראי בתיקי הנכסים השונים. בנוסף, הדירקטוריון מאשר סף תחתון למשקל נכסים בעלי דירוג השקעה המשמש כמגבלת איכות האשראי בתיק.
 - **ועדות ההשקעה** מפקחות על מידת פיזור סיכון האשראי בתיק. מתקיים דיון בעסקאות גדולות ובחשיפות גדולות לקבוצות מנפיקים/לווים ובמידת הצורך מעודכנות המגבלות או מאושרת הקטנה של חשיפה במסגרת המגבלה הקיימת.
 - **מנהלי ההשקעות** בודקים מדי תקופה את העמידה במגבלות החשיפה ללווה/מנפיק בודד והחשיפה לקבוצות לווים/מנפיקים ומדווחים למנהל אגף השקעות.
- אמצעי הבקרה והפיקוח על סיכוני אשראי בתיקי מבטחי משנה הם:
- **מגבלות** לגבי איכות האשראי בתיק מבטחי משנה וגובה החשיפה למבטח משנה בודד אושרו ע"י הדירקטוריון ונבדקות, תקופתית, ע"י האחראי על ביטוח משנה בביטוח כללי וע"י האקטואר בביטוח חיים ובריאות.
 - **חישוב מדד** הפיזור והאיכות של תיק מבטחי משנה, ברמת הענף, מבוצע ע"י האחראי על ביטוח משנה ומבוקר ע"י ראש אגף ביטוח כללי. המטרה היא לשפר את מדד הפיזור ע"י מציאת מבטחי משנה בעלי דירוג אשראי גבוה יותר.

13.5.4 אמצעי בקרה ופיקוח על סיכונים תפעוליים

הבקרה והפיקוח על סיכונים תפעוליים מתמקדים באותם סוגי סיכונים שהרגולטור קבע כמהותיים במסגרת חוזרים שפירסם: סיכון אבטחת מידע, סיכון מעילות והונאות וסיכונים ביקורת. יחידת אבטחת מידע באגף מערכות מידע מפקחת על סיכונים אבטחת מידע. ועדת הביקורת מפקחת על סיכונים המעילות וסיכונים הביקורת. כמו כן, החברה מינתה ועדת היגוי בראשות המנכ"ל המפקחת על יישום הוראות חוק סארבנס אוקסלי האמריקאי (SOX).

האמצעים המשמשים בבקרה ובפיקוח על סיכונים אבטחת מידע הם:

- ביצוע סקרי אבטחת מידע לכל מערכות המידע שבשימוש החברה.
- ביצוע מבדקי חוסן לתוכנות פתוחות לאינטרנט.

- התחשבות בשיקולי אבטחת מידע בתהליך העיצוב והפיתוח של מערכות חדשות.
 - יישום טכנולוגיות מתקדמות לאבטחת מידע.
- האמצעים המשמשים בבקרה ובפיקוח על סיכוני הביקורת הם:
- מערך הביקורת הפנימית בחברה עורך ביקורות תקופתיות בהתאם לתכנית עבודה שנתית המאושרת על-ידי ועדת הביקורת. הבקרה מתמקדת בבחינת חוקיות הפעולות המתבצעות בחברה, קיום נהלים ונאותות יישומם.

13.6 עמדת הדירקטוריון בעניין אופן ניהול הסיכונים

הקבוצה פועלת על פי אמות מידה מקובלות וסבירות בניהול הסיכונים שהחליטה לקחת על עצמה. החברה מיישמת כלי מדידה, תהליכי עבודה ונהלי בקרה ופיקוח לפי הניסיון והידע שנצבר בקרב מנהליה. בהתחשב באמור לעיל, לדעת הדירקטוריון, איכות ניהול הסיכונים בחברה הינה סבירה.

מנורה מבטחים החזקות בע"מ
(לשעבר: מנורה החזקות בע"מ)

פרק ב: דוח הדירקטוריון

מנורה מבטחים החזקות בע"מ (לשעבר: "מנורה החזקות בע"מ")

דוח הדירקטוריון לשנת 2006

הננו מתכבדים בזאת להגיש את הדוחות הכספיים המאוחדים של מנורה מבטחים החזקות בע"מ (להלן-"החברה") לשנת 2006 (להלן-"תקופת הדוח").

דוח הדירקטוריון לשנת 2006 סוקר את השינויים העיקריים בפעילות החברה בתקופת הדוח. הדוח נערך בהתאם לתקנות ניירות ערך (דוחות תקופתיים ומיידים), התש"ל – 1970.

דוח הדירקטוריון הינו חלק בלתי נפרד מהדוח התקופתי על כל חלקיו, ויש לקרוא את הדוח התקופתי כולו כמקשה אחת.

המצב הכספי

<u>נתיבים מאזניים במיליוני ש"ח</u>	<u>31.12.2006</u>	<u>31.12.2005</u>	<u>31.12.2004</u>
סה"כ מאזן	16,981	15,177	13,207
סה"כ השקעות	13,867	12,348	10,499
סה"כ הון עצמי	1,453	1,175	787
עתודות ביטוח ותביעות תלויות ביטוח חיים			
ברוטו	11,489	10,279	8,963
שייר	11,356	10,176	8,878
מזה עתודה לסיכונים יוצאים מן הכלל	141	99	84
עתודות ביטוח ותביעות תלויות ביטוח כללי			
עתודות ברוטו	675	635	574
עתודות בשייר	537	518	442
תביעות תלויות ברוטו	1,974	1,854	1,623
תביעות תלויות בשייר	1,580	1,419	1,121

הון, קרנות, עודפים וכתבי התחייבות נדחים הסתכמו לתאריך הדוח ב- 1,865.8 מיליוני ש"ח לעומת 1,603.4 מיליוני ש"ח ליום 31 בדצמבר 2005, גידול של 16.4%.

ההון המינימלי הנדרש

ההון העצמי של מנורה מבטחים ביטוח כמוגדר בתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (הון עצמי מינימלי הנדרש ממבטח), התשנ"ח – 1998 על תיקוניהן (להלן-"תקנות ההון") גבוה ב- 86.7 מיליוני ש"ח מההון העצמי המינימלי הנדרש המתחייב מהתקנות הנ"ל. ההון הראשוני הקיים בהתאם לתקנות ההון גבוה ב- 1,116 מיליוני ש"ח מההון הראשוני הנדרש. ההון העצמי של מנורה מבטחים פנסיה בע"מ (חברה נכדה של החברה) עומד גם בדרישות ההון לחברה מנהלת של קרן פנסיה.

תוצאות הפעילות

כללי

הרווח הנקי של החברה בתקופת הדוח הסתכם ב- 263.4 מיליוני ש"ח לעומת 262.2 מיליוני ש"ח אשתקד, גידול של כ- 0.5% הנובע מקיטון ברווח מעסקי ביטוח בסך כ- 70 מיליוני ש"ח אשר קוזז כנגד גידול בהכנסות מהשקעות שלא נכללו בדוחות עסקי ביטוח בסך כ- 9 מיליוני ש"ח, גידול בהכנסות מניהול קרנות פנסיה ומשירותים פיננסיים בסך כ- 38 מיליוני ש"ח, קיטון בהוצאות ריבית בגין התחייבויות לזמן ארוך בסך כ- 14.7 מיליוני ש"ח וקיטון בהוצאות הפחתת עודף עלות בסך כ- 11 מיליוני ש"ח.

הרווח מעסקי ביטוח כללי בתקופת הדוח הסתכם ב- 208.6 מיליוני ש"ח לעומת רווח בסך 212.5 מיליוני ש"ח אשתקד, קיטון של כ- 2%.

הרווח מעסקי ביטוח חיים בתקופת הדוח הסתכם ב- 155.5 מיליוני ש"ח לעומת רווח של 222.2 מיליוני ש"ח אשתקד, קיטון של 30%.

בתקופת הדוח הסתכמו כלל ההכנסות מהשקעות ב- 919.7 מיליוני ש"ח לעומת 1,262.1 מיליוני ש"ח אשתקד, קיטון של 27%.

<u>2004</u>	<u>2005</u>	<u>2006</u>	<u>נתונים מדוחות העסקים במיליוני ש"ח</u>
			עסקי ביטוח חיים
1,334	1,424	1,492	פרמיה
1,238	1,310	1,384	פרמיה בשייר
255	222	155	רווח
			עסקי ביטוח כללי
1,561	1,731	1,779	דמי ביטוח
1,188	1,383	1,399	דמי ביטוח בשייר
103	212	209	רווח
			דוח רווח והפסד
406	463	462	רווח לפני מס על ההכנסה
224	262	263	רווח נקי
38.0%	33.3%	22.4%	תשואה להון העצמי (*)
260	298	341	סה"כ הוצאות הנהלה וכלליות

(*) תשואה נטו על ההון העצמי מחושבת כחס שבין הרווח הנקי לתקופה לבין ההון העצמי לתחילת השנה במונחים שנתיים.

תוצאות תחום פעילות ביטוח חיים ותיסכון ארוך טווח

ענף ביטוח חיים

הרווח מעסקי ביטוח חיים בתקופת הדוח הסתכם בסך 155.5 מיליוני ש"ח לעומת 222.2 מיליוני ש"ח אשתקד, קיטון של 30%, הנובע ברובו מהפרשה בסך 30.8 מיליוני ש"ח לעתודה לסיכונים יוצאים מן הכלל בעקבות הנחיות המפקח (ראה ביאור 2(4) לדוחות הכספיים), מגידול בהוצאות הנהלה וכלליות וכן מגידול בתביעות ששולמו ותלויות באירועי מוות ונכות.

הפרמיות בביטוח חיים בתקופת הדוח הסתכמו ב- 1,492 מיליוני ש"ח בהשוואה ל- 1,424.4 מיליוני ש"ח אשתקד, גידול של 4.7%.

הפוליסות שנפדו בתקופת הדוח הגיעו לסך של 478.3 מיליון ש"ח בהשוואה לסך של 442 מיליון ש"ח אשתקד, גידול של 8%.

ההכנסות מהשקעות בתקופת הדוח הסתכמו ב- 761.8 מיליוני ש"ח לעומת הכנסות בסך 1,076.9 מיליוני ש"ח אשתקד, קיטון של 29%.

נתונים עיקריים מדוח עסקי ביטוח חיים (במיליוני ש"ח):

<u>לשנת</u>	<u>לשנת</u>	<u>לשנת</u>	
<u>2004</u>	<u>2005</u>	<u>2006</u>	
1,334	1,424	1,492	הכנסות מפרמיה
720	1,077	762	הכנסות מהשקעות
675	1,174	861	גידול בעתודת ביטוח, נטו
723	684	760	תשלומי תביעות למבוטחים, נטו
251	272	303	הוצאות כלליות ועמלה, נטו
39	8	15	קיטון בהוצאות רכישה נדחות
255	222	155	רווח לתקופה

פוליסות משתתפות ברווחים

כספי עתודות הביטוח הנצברים בפוליסות משתתפות ברווחים מושקעים לפי הוראות חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) ותקנותיו. רווחי השקעות אלו נזקפים לזכות המבוטחים לאחר ניכוי דמי ניהול.

עתודות הביטוח בפוליסות המשתתפות ברווחים ליום 31 בדצמבר 2006 הסתכמו ב- 7,788 מיליוני ש"ח בהשוואה לסך 6,603 מיליוני ש"ח ליום 31 בדצמבר 2005, גידול של 18%.

התשואה הריאלית בפוליסות המשתתפות ברווחים בשל פוליסות שהוצאו משנת 1992 ואילך (קרו '):

לשנת <u>2005</u>	לשנת <u>2006</u>	
12.16%	9.06%	תשואה ברוטו
9.81%	7.15%	תשואה נטו (בניכוי דמי ניהול)

ההכנסות מדמי ניהול בביטוח חיים משתתף ברווחים בתקופת הדוח הסתכמו ב- 128.4 מיליוני ש"ח לעומת 136.8 מיליוני ש"ח אשתקד, קיטון של כ- 6%. רווחים מהשקעות שנזקפו למבוטחים נאמדו ב- 572.2 מיליוני ש"ח לעומת 634.1 מיליוני ש"ח שנזקפו למבוטחים אשתקד, קיטון של כ- 10%.

הרכב הנכסים בפוליסות משתתפות ברווחים: (במיליוני ש"ח):

ליום <u>31.12.2005</u>	ליום <u>31.12.2006</u>	
55	258	מזומנים
5,212	6,419	ניירות ערך
498	566	הלוואות
870	706	פקדונות בבנקים
90	130	מבטחי משנה
70	53	פרמיה לגביה
32	47	חייבים
110	31	הוצאות רכישה נדחות
<u>6,937</u>	<u>8,210</u>	

ענף הפנסיה

תוצאות תחום פעילות זה מתייחסות לתוצאות חברה נכדה - מנורה מבטחים פנסיה בע"מ, שאוחדה לראשונה ברבעון הרביעי של שנת 2004.

במיליוני ש"ח לשנת			
<u>2004</u>	<u>2005</u>	<u>2006</u>	
157	154	174	הכנסות מדמי ניהול קרנות פנסיה
8	7	8	הכנסות אחרות (בעיקר רווחי השקעות)
165	161	182	סה"כ הכנסות
109	89	97	הוצאות מכירה, שיווק והנהלה וכלליות
56	72	85	רווח לתקופה לפני מס
29	40	50	רווח לתקופה

ענף קופות הגמל

תוצאות תחום פעילות זה מתייחסות לחברה נכדה מנורה מבטחים גמל בע"מ.

באלפי ש"ח לשנת			
2004	2005	2006	
75	1,920	18,929	הכנסות מדמי ניהול מקופות גמל
650	2,133	10,073	הוצאות הנהלה וכלליות
-	308	4,574	הפחתת רכוש אחר
(38)	530	2,188	הוצאות (הכנסות) מימון נטו
(537)	(1,051)	2,094	רווח (הפסד) לפני מס
116	339	(815)	הטבת מס (מסים על ההכנסה)
(421)	(712)	1,279	רווח (הפסד) לתקופה

לעניין רכישת קופת הגמל "אמיר קרן גמולים בע"מ" ע"י מנורה מבטחים גמל בע"מ, ראה ביאור 13 לדוחות הכספיים.

תוצאות תחומי פעילות הביטוח הכללי

עסקי הביטוח הכללי מחולקים לחמישה תחומי פעילות: רכב רכוש, רכב חובה, רכוש, חבויות ובריאות.

הרווח מעסקי ביטוח כללי בתקופת הדוח הסתכם בסך 208.6 מיליוני ש"ח לעומת רווח בסך 212.5 מיליוני ש"ח אשתקד, קיטון של כ- 2%, הנובע בעיקרו מגידול בהוצאות הנהלה וכלליות ומקיטון בהכנסות מהשקעות.

הכנסות מהשקעות בתקופת הדוח הסתכמו ב- 117.7 מיליוני ש"ח לעומת 154.1 מיליוני ש"ח אשתקד, קיטון של 24%.

הכנסות מפרמיה ודמים בתקופת הדוח הסתכמו ב- 1,778.7 מיליוני ש"ח בהשוואה ל- 1,731.1 מיליוני ש"ח אשתקד, גידול של כ- 3%.

נתונים עיקריים מדוח עסקי ביטוח כללי (במיליוני ש"ח):

לשנת	לשנת	לשנת	
2004	2005	2006	
1,561	1,731	1,779	הכנסות פרמיה ודמים
112	154	118	הכנסות מהשקעות
80	76	18	גידול בעתודת ביטוח, נטו
797	873	877	תביעות ששולמו וגידול בתביעות תלויות, נטו
334	408	427	הוצאות כלליות ועמלה, נטו
103	212	209	רווח לתקופה

דמי הביטוח והרווח לפי תחומי פעילות בביטוח כללי

במיליוני ש"ח						
סה"כ	בריאות	חבויות	רכוש	רכב חובה	רכב רכוש	
1,779	222	213	423	359	562	סה"כ דמי ביטוח
1,731	214	203	388	396	530	לשנת 2006
3%	4%	5%	9%	-9%	6%	לשנת 2005
1,561	188	177	338	377	481	% שינוי
						לשנת 2004
209	44	46	8	73	38	רווח
212	57	23	33	56	43	לשנת 2006
-2%	-23%	100%	-76%	30%	-12%	לשנת 2005
103	7	16	29	24	27	% שינוי
						לשנת 2004

תחום פעילות ביטוח רכב רכוש:

הקיטון ברווח בתקופת הדוח בהשוואה לאשתקד נובע בעיקרו מגידול בהוצאות הנהלה וכלליות וכן מקיטון בהכנסות מהשקעות.

תחום פעילות ביטוח רכב חובה

השיפור בתוצאות תחום פעילות זה בתקופת הדוח נובע ברובו משחרור רווחי שנת חיתום 2003 אשר עלו על עודפי שנת חיתום 2002 ששוחררו אשתקד, וזאת בעקבות הפסקת השתתפות אבנר בענף החל משנת 2003.

תחום פעילות ביטוח רכוש

הקיטון ברווח בתקופת הדוח בהשוואה לאשתקד נובע ברובו מגידול ביחס תביעות לפרמיות (LOSS RATIO) ובהוצאות הנהלה וכלליות.

תחום פעילות ביטוחי חבויות

השיפור בתוצאות תחום פעילות זה בתקופת הדוח נובע בעיקרו משחרור רווחי שנת חיתום 2003 אשר עלו על עודפי שנת חיתום 2002 ששוחררו אשתקד.

תחום פעילות ביטוח בריאות

הקיטון ברווח בתקופת הדוח בהשוואה לאשתקד נובע בעיקרו מקיטון בהכנסות מהשקעות וכן בגין עדכון שיטת הערכת התביעות התלויות.

תוצאות תחום פעילות שירותים ומוצרים פיננסיים

תוצאות תחום פעילות זה מתייחסות לחברה בת מנורה מבטחים פיננסיים בע"מ (לשעבר: "מנורה פיננסיים בע"מ"), אשר החלה לפעול, באמצעות חברות בנות, בחודש יוני 2005, ואינן כוללות את תוצאות מנורה מבטחים גמל בע"מ (חברת בת של מנורה פיננסיים), שתוצאותיה מוצגות בנפרד במסגרת תוצאות תחום פעילות ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח.

באלפי ש"ח		
יולי-דצמבר 2005	לשנת 2006	
400	52,914	סה"כ הכנסות
1,454	47,645	סה"כ הוצאות
(1,054)	5,269	רווח (הפסד) לפני מס
236	(2,405)	הטבת מס (מסים על ההכנסה)
(818)	2,864	רווח (הפסד) לתקופה

לעניין רכישת קרנות הנאמנות של בנק איגוד לישראל בע"מ ושל בנק מזרחי טפחות בע"מ ע"י חברת בת של מנורה פיננסיים - ראה ביאור 13 לדוחות הכספיים.

תזרימי מזומנים

תזרימי המזומנים נטו שנבעו מפעילות שוטפת הסתכמו בתקופת הדוח ב- 297.2 מיליוני ש"ח, ומקורם בתזרימי מזומנים שנבעו מעסקי ביטוח חיים בסך 147.5 מיליוני ש"ח ו- 284.9 מיליוני ש"ח שנבעו מעסקי ביטוח כללי ובקיצוז 135.2 מיליוני ש"ח ששימשו לפעילות שוטפת אחרת.

תזרימי המזומנים נטו ששימשו לפעילות השקעה הסתכמו בתקופת הדוח ב- 345.3 מיליוני ש"ח, ומקורם בתזרימי מזומנים ששימשו לרכישת רכוש אחר בסך 231.3 מיליוני ש"ח, למתן הלוואות בסך 92.3 מיליוני ש"ח, להשקעות במניות ובהלוואות של חברות כלולות בסך 29.9 מיליוני ש"ח, ולרכישת רכוש קבוע ומקרקעין להשכרה בסך 83.6 מיליוני ש"ח בקיצוז 91.1 מיליוני ש"ח שנבעו ממימוש ניירות ערך ו- 0.7 מיליוני ש"ח שנבעו ממימוש רכוש קבוע.

תזרימי המזומנים נטו שנבעו מפעילות מימון הסתכמו בתקופת הדוח ב- 79.3 מיליוני ש"ח, ומקורם בתזרימי מזומנים שנבעו מהנפקת מניות בסך 107.3 מיליוני ש"ח ומקבלת הלוואות לזמן ארוך ואשראי לזמן קצר מבנקים בסך 83.5 מיליוני ש"ח

בקיוז 14.3 מיליוני ש"ח ששימשו לפרעון כתבי התחייבות נדחים, 92.7 מיליוני ש"ח ששימשו לתשלום דיבידנד ו- 4.5 מיליוני ש"ח ששימשו לתשלום דיבידנד למיעוט בחברה מאוחדת.

התוצאה הכוללת של הפעילות שתוארה לעיל מסתכמת בעליה ביתרות המזומנים ושווי המזומנים בסך של 31.2 מיליוני ש"ח. יתרת המזומנים ליום הדוח הינה 369.1 מיליוני ש"ח.

מקורות מימון

יתרת הלוואות לזמן ארוך בגין התחייבויות לבנקים וכתבי התחייבות נדחים שהונפקו ע"י חברת בת-מנורה מבטחים ביטוח בע"מ לתאריך הדוח הינה 429.9 מיליוני ש"ח לעומת 449.1 מיליוני ש"ח ליום 31 בדצמבר 2005. יתרת אשראי לזמן קצר מתאגידים בנקאיים לתאריך הדוח הינה 96 מיליוני ש"ח לעומת 9 מיליוני ש"ח ליום 31 בדצמבר 2005. בשנת 2006 שילמה מנורה מבטחים ביטוח בע"מ לחברה דיבידנד בסך 141.2 מיליוני ש"ח.

בחודש פברואר 2007 הוקמה חברה יעודית חד-תכליתית (SPC) בבעלותה המלאה של מנורה מבטחים ביטוח בע"מ (חברה בת של החברה) לצורך גיוס הון באמצעות הנפקת כתבי התחייבות סחירים אשר תמורתם תופקד במלואה במנורה מבטחים ביטוח, וזאת כנגד כתבי התחייבות נדחים של מנורה ביטוח. ביום 6 במרס 2007 הגישה החברה הנ"ל טיוטת תשקיף לרשות ניירות ערך. בשלב זה, טרם נקבעו עיתויה של ההנפקה, היקפה ותנאיהם של כתבי ההתחייבות אשר בכוונת החברה בת להנפיק.

דיווח בדבר חשיפה לסיכונים שוק ודרכי ניהולם

הדיווח בדבר ניהול הסיכונים המובא להלן מתייחס להשקעות של החברה והחברות המאוחדות שלה למעט חברות הביטוח, וזאת בהתאם לתקנות ניירות ערך (דוחות תקופתיים ומיידיים), התש"ל – 1970.

האחראי על ניהול הסיכונים בחברה

האחראי בחברה לנושא ניהול הסיכונים הוא מר ירון גנות. מר גנות מחזיק בתעודת הסמכה (FRM Financial Risk Manager) מטעם אגודת GARP, ובעל תואר שני במנהל עסקים מאוניברסיטת קרנגי מלון (ארה"ב, Carnegie Mellon University).

תיאור כללי של סיכונים השוק

סיכון השוק נובע מתנודתיות שווים ההוגן של מכשירים פיננסיים כתוצאה משינויים בגורמי סיכון השוק כגון ריבית, שער חליפין, מדד המניות וכו'. החברה חשופה לסיכונים שוק בנוסטרו וחשופה לשינויים בערכם של הנכסים אותם היא מנהלת ובגינם היא גובה דמי ניהול.

במסגרת האסטרטגיה העסקית שלה, החברה רוכשת נכסים ריאליים כנגד הונה הפנוי. כתוצאה מכך, החברה נחשפת לסיכונים השוק בעיקר בצד ההתחייבויות שלה.

הנכסים המנוהלים במסגרת פעילות חברת הבת (קופות גמל, קרנות נאמנות וניהול תיקים) חשופים לתנודתיות של גורמי סיכון השוק ובאים לידי ביטוי במחירי השוק של נכסים אלה. החברה מתאימה באופן יומי את ערך הנכסים המנוהלים למחירי השוק (Mark To Market) ואם מחיר השוק אינו זמין החברה מחשבת שווי הוגן עפ"י מודלים (Mark To Model). התנודתיות בערך הנכסים והמכשירים הפיננסיים המנוהלים משפיעה על גובה דמי הניהול שהחברה גובה וכתוצאה מכך על רווחיותה.

במסגרת פעילותה של מנורה-מבטחים חיתום וניהול, החברה משמשת כחתמית של הנפקות חדשות. כחלק מפעילותה, החברה מממשת התחייבויות חיתומיות. לפיכך החברה חשופה לשינויים במחירי הנכסים שרכשה במסגרת התחייבויותיה כאמור. לתאריך הדוח החשיפה לסיכונים שוק אינה מהותית.

מדיניות החברה בניהול סיכונים השוק והפיקוח עליהם

מדיניות החברה בניהול סיכונים השוק בנוסטרו מתמקדת בהקטנה הדרגתית של החשיפה לסיכונים שוק באמצעות תשלום התחייבויותיה הכספיות לחיצוניים מתזרים מזומנים חיובי שנוצר בחברות הבת שלה.

במסגרת פעילות חברות הבת שלה, החברה מנהלת את הסיכונים הגלומים בנכסי לקוחותיה באופן שקול ומושכל ואינה שואפת לנטרל סיכונים אלה, אלא למצוא את האיזון בין הסיכון שנלקח לבין התשואה הצפויה. מדיניות ניהול הסיכונים בפעילות ניהול הנכסים (קופות, קרנות ותיקים) כוללת את העקרונות הבאים:

מנהלי השקעות נדרשים להבין את הסיכונים הגלומים באסטרטגיות ההשקעה בהן הם בוחרים ולגלות רמת ביצועים המצדיקה את רמת הסיכון שנלקח.

מסגרת ניהול הסיכונים נקבעת דרך מדיניות ההשקעה המאושרת ע"י ועדות ההשקעה. מדיניות ההשקעה כוללת, בין השאר, את הקצאת הנכסים בתיק, בחירה של מדדי שוק מקובלים כנגדם מנוהלות ההשקעות באופן אקטיבי וקביעת מגבלות חשיפה למנפיק בודד ולקבוצת מנפיקים.

בכל אחד מתיקי הנכסים תקבע סובלנות לסיכון (מידת הסיכון המותרת בקופה/קרן/תיק המותאמת לרמת החשיפות המאושרת), כמותית, אשר תדווח תקופתית לוועדת ההשקעות.

סיווג קופות הגמל לפי קריטריונים של שיעור גידול בנכסים ויציבות הקופה, במטרה לקבוע מגבלות אפקטיביות לנזילותן. ככל שהקופה גדלה פחות בנכסיה ופחות יציבה כן נקבע סף תחתון נמוך יותר למשקל ני"ע לא סחירים בתיק.

הפיקוח על מדיניות ניהול הסיכונים

ועדה מיוחדת לניהול סיכונים, בראשות המנכ"ל, אחראית על פיתוח ויישום מדיניות ניהול הסיכונים. הפיקוח השוטף על ניהול סיכונים השוק מתבצע ע"י ועדות ההשקעה. לתאריך הדוח, השפעת גורמי השוק על הון החברה אינה מהותית ולכן לא חושב ערך בסיכון (VaR).

אמצעי הפיקוח על מדיניות ניהול הסיכונים בנכסים המנוהלים ע"י חברות הבת הם:

בקרה על החשיפות לגורמי הסיכון בכל תיק נכסים, באופן שוטף, וביצוע התאמה להרכב הנכסים הנגזר ממדיניות ההשקעה המאושרת (בקרנות נאמנות - לפי התשקיף והחוק).

בקרה ודיווח על החשיפה למנפיק ולקבוצת מנפיקים ועל רמת הנזילות לוועדות ההשקעה. עדכון מגבלות חשיפה מתבצע באישור ועדת השקעות בלבד.

החברה פועלת בימים אלה, במטרה ליישם מערכת מחשב שתכמת את סיכונים השוק ברמת תיק הנכסים. מדדי סיכון אלה יישמשו בקביעת הסובלנות לסיכון.

מגבלות בניהול הסיכונים

המגבלות שקבעה הנהלת החברה נועדו להגביל את הסיכונים ואת הנזק שיכול להיגרם כתוצאה משינויים בלתי צפויים בשווקים. מערכת המגבלות תוחמת את השפעת החשיפה של תיק ההשקעות לשינויים בלתי צפויים בשיעורי ריבית, המדד, שערי החליפין וכו'. באופן כללי, המגבלות נקבעות ברמת החשיפה לגורמי הסיכון (כמשקל בתיק).

במסגרת ניהול קופות הגמל, המגבלות לחשיפות לגורמי השוק נגזרות מהקצאת הנכסים הכלולה במדיניות ההשקעה. המגבלות מבוקרות באופן שוטף על ידי מנהל ההשקעות ומדווחות לוועדת ההשקעות. רוב המגבלות האפקטיביות מתייחסות לשיעור מקסימלי של מניות, חשיפה למט"ח, משקל בתיק של מנפיק בודד או קבוצת מנפיקים, וגם מתייחסות לסיכון הנזילות בצורה של מגבלות לשיעור מקסימלי בהחזקת ני"ע לא סחירים.

במסגרת ניהול קרנות הנאמנות, המגבלות לחשיפות לגורמי השוק – ברמת הקרן – נגזרות מהרכב הנכסים כפי שנקבע בתשקיף הקרן והן מבוקרות מדי יום.

במסגרת ניהול תיקים, המגבלות לחשיפות לגורמי השוק נגזרות מההסכמים עם הלקוחות ומהתאמות תקופתיות שנעשות לאחר התייעצות עימם.

החזקת נגזרים

לחברה אין החזקה מהותית בנגזרים.

מאזן בסיסי הצמדה (במיליוני ש"ח מדווחים)

המאזנים שלהלן מתייחסים לחברה ולחברות מאוחדות שאינן חברות ביטוח.

נכסים	לא צמוד	צמוד מדד	צמוד מט"ח	פריטים לא כספיים	חברות ביטוח	סה"כ
מזומנים ושווי מזומנים	52	-	-	-	317	369
ניירות ערך	16	-	-	1	11,044	11,061
הלוואות	-	-	-	-	1,030	1,030
פקדונות בבנקים	-	-	-	-	1,320	1,320
חייבים ויתרות חובה	9	-	-	-	131	140
השקעה בחברות כלולות	-	-	40	-	-	40
מקרקעין להשכרה	-	-	-	27	20	47
רכוש קבוע	-	-	-	2	254	256
רכוש אחר ומסים נדחים	-	-	-	281	568	849
נכסי ביטוח	-	-	-	-	1,869	1,869
סה"כ נכסים	77	-	40	311	16,553	16,981
התחייבויות						
אשראי לזמן קצר מבנקים	96	-	-	-	-	96
זכאים ויתרות זכות	11	-	-	-	431	442
הלוואות לזמן ארוך מבנקים	-	17	-	-	413	430
מסים נדחים	-	-	-	5	157	162
התחייבויות ביטוח	-	-	-	-	14,361	14,361
סה"כ התחייבויות	107	17	-	5	15,362	15,491
יתרה נטו ליום 31.12.06	(30)	(17)	40	306	1,191	1,490
יתרה נטו ליום 31.12.05	25	(4)	7	92	1,085	1,205

עיקר החשיפה לסיכונים בסיס הינה בהתחייבויות לא צמודות אשר נלקחו כדי לממן השקעה בזכויות ניהול בשנת 2006: 12 מיליוני ש"ח בקופות גמל ו- 224 מיליוני ש"ח בקרנות נאמנות. היות וההשקעה הייתה במטבע המקומי יש להתייחס לחשיפה זו כלא מהותית.

מבחני רגישות

בטבלה שלהלן מוצגים נכסיה והתחייבויותיה הכספיים של החברה לפי שווים ההוגן (עמודה אמצעית). כמו כן, נמדדה השפעתם של שינויים בגורמי שוק שונים על שווים ההוגן של הנכסים וההתחייבויות. שווים ההוגן של הנכסים וההתחייבויות החשופים לשינוי בריבית הריאלית (ריבית ריאלית = ריבית שקלית בניכוי השפעת מדד המחירים לצרכן) מחושב כערך הנוכחי של תזרימי המזומנים העתידיים, רבעוניים, מהוונים לפי עקום הריבית הריאלית חסרת הסיכון. גורם השוק שנבחר לביצוע מבחן הרגישות הוא עקום הריבית הריאלית וחישוב השינוי בשווי הוגן נעשה ע"י העלאה/הורדה מקבילה של העקום ושערוך מחדש של הנכס/ההתחייבות.

שווים ההוגן של הנכסים וההתחייבויות החשופים לשינוי בריבית השקלית מחושב כערך הנוכחי של תזרימי המזומנים העתידיים, רבעוניים, מהוונים לפי עקום הריבית השקלית חסרת הסיכון. גורם השוק שנבחר לביצוע מבחן הרגישות הוא עקום הריבית השקלית וחישוב השינוי בשווי הוגן נעשה ע"י העלאה/הורדה מקבילה של העקום ושערוך מחדש של הנכס/ההתחייבות.

שווים ההוגן של הנכסים החשופים לשינויים בשוק המניות מחושב לפי מחירם בשוק (Mark To Market) או הערכה כלכלית חיצונית של שווים ההוגן. גורם השוק שנבחר לביצוע מבחן הרגישות הוא מדד תא 100, וחישוב השינוי בשווי ההוגן נעשה לפי הבטא של הנכס למדד המניות. כלומר, אם הבטא של נכס X למדד תא-100 היא 1.5 ומדד תא-100 עלה ב-10% אז שווי ההוגן של הנכס יעלה ב-15% ($10\% \times 1.5$).

כל הסכומים נקובים באלפי ₪ ליום 31 בדצמבר 2006					
ירידה של 0.4% בעקום הריבית הריאלית	ירידה של 0.2% בעקום הריבית הריאלית	שווי הוגן	ירידה של 0.2% בעקום הריבית הריאלית	עלייה של 0.4% בעקום הריבית הריאלית	מכשיר רגיש הלוואה מהבנק
-18,130	-18,030	-17,932	-17,834	-17,737	
ירידה של 0.5% בעקום הריבית השקלית	ירידה של 0.25% בעקום הריבית השקלית	שווי הוגן	ירידה של 0.25% בעקום הריבית השקלית	עלייה של 0.5% בעקום הריבית השקלית	פקדון בבנק הלוואה מבנק
41,111	41,109	41,107	41,105	41,103	
-96,064	-96,059	-96,055	-96,050	-96,046	
עלייה של 10% במדד המניות תא-100	ירידה של 5% במדד המניות תא-100	שווי הוגן	עלייה של 5% במדד המניות תא-100	ירידה של 10% במדד המניות תא-100	מניות סחירות
18,097	17,082	16,066	15,051	14,035	
עלייה של 10% בשער החליפין שקל/יורו	עלייה של 5% בשער החליפין שקל/יורו	שווי הוגן	ירידה של 5% בשער החליפין שקל/יורו	ירידה של 10% בשער החליפין שקל/יורו	השקעות צמודות ליורו
44,530	42,506	40,482	38,458	36,434	
					סה"כ מכשירים שלא למטרות הגנה
-10,456	-13,392	-16,332	-19,270	-22,211	

כפי שמעידה הטבלה, ההשפעה של שינויים סבירים בגורמי סיכון השוק, על הון החברה, אינה מהותית. בדקנו את מדדי המניות ואת שיעורי הריבית בעשר השנים האחרונות. מצאנו כי לא חלו שינויים יומיים גבוהים יותר מ-10% במדד המניות, אולם בתאריכים מסוימים היו שינויים יומיים גדולים יותר מ-10% בריבית. לדוגמא: ריבית ריאלית: בסוף חודש אוקטובר 1998 הייתה עלייה של כ-18%. ריבית שקלית: בתחילת חודש אוקטובר 1998 הייתה עלייה של כ-20%.

כל הסכומים נקובים באלפי ₪ ליום 31 בדצמבר 2006		
ירידה של 18% עקום הריבית הריאלית יורד ב- 0.72%	עלייה של 18% עקום הריבית הריאלית עולה ב- 0.72%	מכשיר רגיש הלוואה מהבנק סה"כ
-18,291	-17,583	
-18,291	-17,583	
ירידה של 20% עקום הריבית השקלית יורד ב- 1.0%	עלייה של 20% עקום הריבית השקלית עולה ב- 1.0%	פקדון בבנק הלוואת מבנק סה"כ
41,115	41,100	
-96,067	-96,042	
-54,952	-54,942	

גילוי בדבר שכר רואי החשבון המבקרים

רואי החשבון המבקרים של החברה הנם קוסט, פורר, גבאי את קסירר רואי חשבון, המכהנים בתפקידם החל משנת 1999. השותף המטפל הנו רו"ח עזרא גבאי.

שכר באלפי ש"ח					
לשנת 2005			לשנת 2006		
שירותים		ביקורת	שירותים		ביקורת
סה"כ	אחרים	ושירותי מס	סה"כ	אחרים	ושירותי מס
220	-	220	199	-	199
1,128	285	843	1,474	289	1,185
347	100	247	336	136	200
105	-	105	148	17	131
1,800	385	1,415	2,157	442	1,715

החברה
מנורה מבטחים ביטוח בע"מ
מנורה מבטחים פנסיה בע"מ-חברה מנהלת
חברות אחרות המוחזקות ע"י החברה
סה"כ

שכר בגין שירותים אחרים מתייחס לייעוץ אקטוארי.

שעות					
לשנת 2005			לשנת 2006		
שירותים		ביקורת	שירותים		ביקורת
סה"כ	אחרים	ושירותי מס	סה"כ	אחרים	ושירותי מס
300	-	300	300	-	300
5,070	100	4,970	5,039	611	4,428
1,200	350	850	1,010	210	800
450	-	450	610	-	610
7,020	450	6,570	6,959	821	6,138

החברה
מנורה מבטחים ביטוח בע"מ
מנורה מבטחים פנסיה בע"מ-חברה מנהלת
חברות אחרות המוחזקות ע"י החברה
סה"כ

גילוי בדבר מבקר פנימי בתאגיד

1. פרטי המבקר הפנימי:

מבקרת הפנים של החברה בתקופת הדו"ח היתה רונית בירן, ר"ח שמונתה לתפקיד בחודש ינואר 2004. המבקרת הפנימית עמדה בכל התנאים הקבועים בסעיף 3(א) לחוק הביקורת הפנימית, התשנ"ב-1992 (להלן – חוק הביקורת הפנימית) וכן בהוראות סעיף 146(ב) לחוק החברות, התשנ"ט-1999 (להלן – חוק החברות) ובהוראות סעיף 8 לחוק הביקורת הפנימית. למיטב ידיעת החברה, המבקרת איננה מחזיקה בניירות ערך של החברה. המבקרת הפנימית שימשה גם כמבקרת פנים ונציבת קבילות הציבור במנורה מבטחים ביטוח בע"מ (להלן – מנורה מבטחים ביטוח) חברה בת של החברה וכן כמבקרת פנים בחברות בנות נוספות של החברה.

2. דרך המינוי:

המבקרת הפנימית מונתה בינואר 2004 על פי המלצת ועדת הביקורת ובאישור הדירקטוריון. המינוי אושר על רקע השכלתה, כישוריה וניסיון של למעלה מ-8 שנים כמבקרת פנים בתאגיד מבטח.

3. סיום כהונה:

כהונת המבקרת נסתיימה ביום 31.12.2006 עקב התפטרות שלא בנסיבות שיש להביאן לידיעת הציבור. מבקר פנימי חדש מונה לחברה ביום 8.01.2007.

4. זהות הממונה על המבקר הפנימי:

הממונה הארגוני על מבקרת הפנים הינו יו"ר הדירקטוריון.

5. תכנית עבודה:

תכנית העבודה לשנת 2006 הייתה שנתית. התכנית הסתמכה על סקר הערכת סיכונים שערכה המבקרת במהלך שנת 2005 וכן על התייעצויות שקוימו עם מנהלים שונים בקבוצה. כמו-כן, התכנית התחשבה בקיומן של בקורות הולמות וממצאי ביקורת בשנים קודמות. תכנית העבודה הקצתה גם שעות לצרכי ביקורת אד-הוק. תכנית העבודה מועברת לעיון היו"ר והמנכ"ל ומובאת לאישור ועדת הביקורת. סטייה מהותית מתכנית העבודה מובאת לאישור ועדת הביקורת.

6. ביקורת בחו"ל או של תאגידים מוחזקים:

6.1 מבקרת הפנים של החברה משמשת גם כמבקרת פנים של מנורה מבטחים ביטוח (חברה בת של החברה) שמהווה החזקה עיקרית של החברה. כפועל יוצא, פעילות הביקורת של המבקרת הפנימית התמקדה במנורה מבטחים ביטוח ובהתאם גם תכנית הביקורת. בנוסף, מתבצעת ביקורת הפנים בחברת מנורה מבטחים פנסיה בע"מ (חברה נכדה של החברה) על ידי מבקר פנים במשרה מלאה הנעזר גם בשירותי מיקור חוץ לצורך עבודת הביקורת. תכנית הביקורת לשנת 2006 במנורה מבטחים פנסיה הוכנה בתיאום עם המבקרת הפנימית של החברה ודוחות הביקורת מועברים באופן שוטף למבקרת. על רקע הקמת זרוע הפיננסים של הקבוצה (לקראת סוף שנת 2005), באמצעות מנורה מבטחים פיננסים בע"מ (חברה בת של החברה), הוכנה תכנית עבודה נפרדת לביקורת פנים בחברות הבנות שבקבוצת מנורה פיננסים, שבוצעה בעיקרה באמצעות מיקור חוץ בפיקוח של מבקרת הפנים של החברה.

יצוין, כי לאור תיקוני חקיקה בחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א-1981, הוקמה, במהלך שנת 2006, ועדת ביקורת נפרדת במנורה מבטחים ביטוח אשר המשיכה, ממועד זה ואילך, לדון בנושאים שנכללו בתכנית הביקורת המקורית של החברה והנוגעים ישירות למנורה מבטחים ביטוח. ועדת הביקורת של החברה דנה מכאן ואילך בנושאים הנוגעים לחברה בלבד.

6.2 תכנית הביקורת לשנת 2006 לא התייחסה לפעילות בחו"ל של חברה מוחזקת בשל העובדה שפעילות זו איננה מהותית.

7. היקף העסקה:

7.1. היקף העסקה לפי מספר שעות בתאגיד ובתאגידים מוחזקים

שעות ביקורת בחברה (כולל מנורה מבטחים ביטוח)*		שעות ביקורת בתאגידים מוחזקים		סה"כ שעות ביקורת	
בישראל	מחוז לישראל	בישראל	מחוז לישראל	בישראל	מחוז לישראל
2,960 בתוספת מיקור חוץ – 150	-	180 בתוספת מיקור חוץ – 210 וכן במנורה מבטחים פנסיה - 1,960 בתוספת מיקור חוץ - 656	-	6,116	-

* יצוין, כי בנוסף לשעות הביקורת כמפורט לעיל הושקעו במנורה מבטחים ביטוח, כ- 400 שעות לטיפול בתלונות ציבור.

7.2. לא בוצע צמצום בהיקף עבודת מבקרת הפנים ביחס לתקופת הדיווח האחרונה.

8. עריכת הביקורת:

הביקורת נערכה על פי תקנים מקצועיים המקובלים בארץ ובעולם ובהתאם להנחיות מקצועיות כפי שאומצו ופורסמו על ידי לשכת המבקרים הפנימיים בישראל וכן בהתאם להוראות הדין הרלבנטיות לכל חברה בקבוצה, לפי העניין. הדירקטוריון, באמצעות ועדת הביקורת שלו, מפקח על עבודת המבקרת הפנימית.

9. גישה למידע:

למבקרת הפנימית ניתנת וקיימת גישה חופשית לכל מקור מידע, לרבות למסמכים, למאגר רגיל או ממוחשב ולנתונים כספיים. האמור בפסקה זו מתקיים גם לגבי החברות בנות של החברה בה מכהנת מבקרת הפנים.

10. דין וחשבון המבקר הפנימי:

דוחות הביקורת של מבקרת הפנים מוגשים בכתב, לאחר שמתקיימים דיונים עם המבוקרים על טיטות דוחות הביקורת. דוחות הביקורת מובאים לעיון המנכ"ל ויו"ר הדירקטוריון ולאחר מכן נידונים בועדת הביקורת. הדוחות מועברים לגורמים הנ"ל כשבועיים עד חודש לפני הדיון בהם בועדת הביקורת. בנוסף, מוגשים לועדת הביקורת דוחות מעקב אחר ביצוע המלצות המבקרת. ישיבות ועדת ביקורת של החברה התקיימו בתקופת הדיווח שלוש פעמים ובמועדים הבאים: 02.02.2006, 01.08.2006, 29.11.2006. בנוסף, וכמפורט לעיל בסעיף 6.1, עם הקמתה של ועדת ביקורת נפרדת במנורה מבטחים ביטוח התקיימו 5 ישיבות נוספות בוועדה זו במועדים הבאים: 23.04.2006, 29.06.2006, 03.08.2006, 23.11.2006, 20.12.2006. עוד יצוין, כי בתאגידים המוחזקים הוגשו דוחות ביקורת נוספים אשר נדונו בועדות הביקורת הרלבנטיות, לפי העניין.

11. הערכת הדירקטוריון את פעילות המבקר הפנימי:

במהלך שנת הדיווח וכמפורט בסעיף 6.1 לעיל הוקמה ועדת ביקורת נפרדת במנורה מבטחים ביטוח בע"מ (חברה בת של החברה) אשר ממועד הקמתה המשיכה לדון בנושאים שנכללו בתכנית הביקורת של החברה והנוגעים לפעילותה היא. ועדת הביקורת של החברה המשיכה ממועד זה לדון אך ורק בנושאים הנוגעים לה ישירות. בנוסף, ועל רקע הנחיית המפקח על הביטוח בטיטות חוזר שפורסמה על ידו לאחרונה, פועלת מנורה ביטוח לעיבוי מערך כוח האדם

בביקורת הפנימית שלה. עיבוי כוח האדם ישפר את היקף הביקורת הפנימית במנורה ביטוח שהינה כאמור החזקה מרכזית של החברה תוך מתן מענה ראוי בתחום זה.

12. תגמול:

המבקר הפנימית הועסקה כעובדת הקבוצה במשרה מלאה באמצעות חברה בת מנורה מבטחים ביטוח בע"מ וקיבלה שכר חודשי לרבות הטבות סוציאליות ונלוות וכן, עקב פרישה, דמי הודעה מוקדמת ומענק הסתגלות כמקובל בקבוצה. דירקטוריון החברה סבור כי תגמול המבקר הפנימית הולם את היקף פעילותה ותפקודה ולא היה בו כדי להשפיע על שיקול דעתה המקצועי של המבקר.

דיווח על דירקטורים בעלי מיומנות חשבונאית ופיננסית

המספר המזערי של דירקטורים בעלי מיומנות חשבונאית ופיננסית הראוי לחברה נקבע לשלושה דירקטורים, וזאת בהתחשב באופי הסוגיות החשבונאיות וסוגיות הבקרה החשבונאית המתעוררות בהכנת דוחותיה הכספיים של החברה לאור תחומי פעילותה ולאור סדר הגודל והמורכבות של החברה כחברת החזקות בתחום הביטוח, הפנסיה והפיננסים, וכן בהתחשב בליווי החשבונאי הצמוד שניתן על ידי רואה החשבון המבקר שלה, ולרבות בדרך של השתתפותו בשיבות הדירקטוריון בהן נדונים הדיווחים הכספיים או כל סוגיה חשבונאית אחרת.

חברי הדירקטוריון של החברה אשר הינם בעלי מיומנות חשבונאית ופיננסית, והעובדות שמכוחן ניתן לראותם ככאלה הינם:

1. דביר יוכי - בעלת תואר בוגר בכלכלה וסטטיסטיקה. סיימה לימודים לתואר שני בסטטיסטיקה-חקר ביצועים. משמשת כיועצת עצמאית בפרוייקטים שונים. בעבר כיהנה כמשנה למנכ"ל ומנהלת כספים במגדל אחזקות ביטוח ופיננסים בע"מ (ציבורית).
2. דורון גדליה - בעל תואר מוסמך במינהל עסקים מאוניברסיטת הרווארד ארה"ב. בעבר כיהן כיו"ר ועדת הביקורת של בנק דיסקונט לפיתוח התעשייה, כיו"ר קדם כימיקלים (ציבורית), ומנולייף-מנורה חברה לביטוח חיים, כדירקטור בכלל תעשיות אלקטרוניקה ובבנק דיסקונט למימון התעשייה.
3. מילוא שלמה - בעל תואר בהנדסת תעשייה וניהול. משמש כמנכ"ל חברת דלק תשתיות וכמנכ"ל חברת I.D.E. טכנולוגיות (הנדסת התפלה). בעבר כיהן כמנכ"ל התעשייה הצבאית, יו"ר עשות אשקלון בע"מ (ציבורית) וכמנכ"ל חברת כבלי ציון בע"מ (ציבורית).

מדיניות החברה בנושא תרומות

החברה, עובדיה וסוכניה רואים חשיבות במעורבות פעילה בחיי הקהילה ונרתמים בעשייה ובתרומה לשיפור איכות החיים בישראל. סה"כ היקף התרומות של החברה בשנת 2006 עמד על 700 אלפי ש"ח, בעיקר לבתי חולים ולמוסדות חינוך.

סקר עמיתים

ביום 28 ביולי 2005 פורסמה הנחיית רשות ניירות ערך לפי סעיף 36א לחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968, המחייבת גילוי בדבר מתן הסכמה לביצוע סקר עמיתים, שתכליתו בקרה על עבודת רואי החשבון המבקרים, ואשר במסגרתו מתבקש אישור החברה להעברת מסמכים הקשורים לעבודת הביקורת לידי רואי החשבון המבצעים את סקר העמיתים.

ביום 31 במרס 2006 הסמיך דירקטוריון החברה את הנהלת החברה לחתום כלפי רואה החשבון המבקר של החברה על מסמך הסכמה להצטרפות לסקר תוך שמירה מרבית על אינטרס החברה ובפרט לעניין מניעת ניגוד עניינים ושמירת סודיות המידע המועבר לידי רואה החשבון הסוקר שימונה.

שיקולי הדירקטוריון למתן תשלומים לנושאי משרה בכירה

נושאי המשרה הבכירה בחברה משמשים גם כנושאי משרה בחברות בנות של החברה ובפרט במנורה מבטחים ביטוח בע"מ (שהינה אחזקה עיקרית של החברה) ובה עיקר עבודתם ועל כן שכרם משולם על ידה. שכרו של יו"ר הדירקטוריון ומנכ"ל החברה אושר, בהמלצת הדירקטוריון, באסיפה כללית בחודש ינואר 2007 בתוקף לחמש שנים. על פי הסכם ההעסקה יהיה היו"ר זכאי לשכר שנתי (לרבות תמריץ, במסגרת השכר השנתי) שעלותו לחברה לא תעלה על 1,383,448 ₪ צמוד למדד; לאש"ל ואירוח (מעבר לשכר השנתי – סך ההחזר בשנת 2006 עמד על סך של כ- 39 אלפי ש"ח); להוצאות שימוש והחזקת טלפון בבית ופלאפון (מעבר לשכר השנתי – סך ההוצאה בשנת 2006 עמד על סך של כ- 25 אלפי ש"ח); לרכב והחזקתו (מעבר לשכר השנתי – הרכב שבשימוש היו"ר הנו רכב מהקבוצה הגבוהה ביותר וללא מגבלת סכום); הפרשות סוציאליות כמקובל (במסגרת השכר השנתי); 30 ימי חופשה ו- 30 ימי מחלה. סכום השכר השנתי יותאם למדד ידוע ב- 1 בינואר 2007 (נובמבר 2006). שיקול הדירקטוריון לאישור תנאי ההעסקה כאמור מתבססים על תרומתו של היו"ר לפיתוחה של החברה ומעורבותו בבקרה על פעילותן התקינה של החברות המוחזקות של החברה.

דיווח בדבר אומדנים חשבונאיים קריטיים

החברה מחזיקה, כהחזקה עיקרית, במנורה מבטחים ביטוח בע"מ ובמנורה מבטחים פנסיה בע"מ שהינם מבטחים כהגדרתם בחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א-1981. מנורה מבטחים ביטוח מחשבת את ההתחייבויות הביטוחיות שלה בהתאם לכללי החשבונאות החלים על מבטח, בין היתר, על פי חישובים ואומדנים אקטואריים (ראה ביאור 2(ה) לדוחות הכספיים).

גילוי בדבר אימוץ תקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS)

כללי

בחודש יולי 2006 פרסם המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות את תקן חשבונאות מספר 29 "אימוץ תקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS)" (להלן - התקן). התקן קובע כי חברות הכפופות לחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968 ומחויבות לדווח על פי תקנותיו של חוק זה, יערכו את דוחותיהן הכספיים בהתאם לתקני ה-IFRS לתקופות המתחילות ביום 1 בינואר 2008. התקן מאפשר אימוץ מוקדם החל מהדוחות הכספיים אשר יפורסמו לאחר 31 ביולי 2006. האימוץ לראשונה של תקני IFRS ייעשה תוך יישום הוראות תקן IFRS1, "אימוץ לראשונה של תקני IFRS", לצורך המעבר.

בחודש ינואר 2007, פרסם המפקח על הביטוח טיוטת חוזר שבה הורה לגופים מוסדיים וביניהם חברות הביטוח, לאמץ את כללי ה-IFRS כמו יתר החברות במשק.

על פי התקן, על חברה העורכת את דוחותיה הכספיים לפי תקני IFRS לראשונה לתקופות המתחילות ביום 1 בינואר 2008, לכלול בביאור לדוחות הכספיים השנתיים לשנה המסתיימת ביום 31 בדצמבר 2007, את נתוני המאזן ליום 31 בדצמבר 2007, ואת נתוני דוח רווח והפסד לשנה המסתיימת באותו תאריך, לאחר שיושמו לגביהם כללי ההכרה, המדידה וההצגה של תקני IFRS.

החברה בוחנת את השלכות המעבר לתקני IFRS, אך אין באפשרותה, בשלב זה, לאמוד את השפעת אימוץ תקני IFRS על דוחותיה הכספיים. אין בכוונת החברה ליישם את תקני ה-IFRS באימוץ מוקדם.

מהלך אימוץ תקני ה-IFRS

1. סקירת תקני ה-IFRS הרלוונטים לחברה, אשר להם עשויה להיות השפעה מהותית על הדוחות הכספיים של החברה ושל החברות המאוחזות, ובחינה איכותית של ההשפעה הצפויה על הדוחות הכספיים כתוצאה מיישום תקנים אלו.

2. גיבוש עיקרי מדיניות החשבונאית של החברה לפי תקני ה- **IFRS**, לרבות בחירת עיקרי החלופות החשבונאיות האפשריות ובחירת ההקלות שיאומצו על ידי החברה מהיישום הרטרואקטיבי של תקני ה- **IFRS** (בהתאם להוראות **IFRS1**).

3. כימות פערי המדידה והדיווח של הסעיפים המאזניים השונים של החברה ליום 1 בינואר 2007 על פי התקינה הישראלית לעומת התקינה הבינלאומית, ועריכת דוחות כספיים בהתאם לתקני ה- **IFRS**.

במסגרת הערכות החברה לקראת המעבר לדיווח כספי על פי התקינה הבינלאומית, מונה מר שי קומפל, משנה למנהל הכללי ומנהל אגף חשבות וכספים, כאחראי על תהליך היישום. בנוסף בוצעה הדרכה ראשונית לעובדים הרלוונטיים וצפויות להתבצע הדרכות נוספות במהלך שנת 2007 ולאחריה, בהתאם לצורך. כמו-כן, בוצעו הערכות שווי לכל נכסי הנדל"ן בישראל של חברות הקבוצה. הקבוצה התקשרה עם גורם חיצוני מייצג לצורך ביצוע הערכות נוספות הנדרשות לצורך יישום הוראות ה- **IFRS**.

תיאור איכותי של עיקרי ההשפעות הצפויות על הדוחות הכספיים בשל המעבר לדיווח על פי תקני ה- **IFRS**

להלן פירוט עיקרי הנושאים שלגביהם צופות החברה והחברות המאוחדות (להלן - הקבוצה), בשלב זה, כי בעקבות המעבר לדיווח על פי תקני ה- **IFRS**, ייתכן ותהיה להם השפעה מהותית על דוחותיהן הכספיים ליום 31 בדצמבר 2007:

1. חוזי ביטוח - תקן **IFRS4** העוסק בטיפול החשבונאי בחוזי ביטוח, מבחין בין חוזי ביטוח לחוזי השקעה, ועל פיו הטיפול בחוזי השקעה הנו בהתאם להוראות תקן חשבונאות בינלאומי מספר 39 (ראה ביאור 2(ו)(8)). בנוסף, התקן אינו מתיר הפרשה לעתודה לסיכונים מיוחדים כהוצאה (ראה ביאור 2(ו)(4)).

2. הטבות לעובדים - בהתאם לתקינה החשבונאית בישראל, מציגה הקבוצה את ההתחייבות לפיצויים המחושבת לפי שכרם האחרון של העובדים, ובהנחה שכלל עובדיה יפוטרו במועד המאזן בתנאים המזכים אותם בפיצויים מלאים. **IFRS** מבחין בין שני סוגי הטבות לאחר פרישה: תוכניות להפקדה מוגדרת ותוכניות להטבה מוגדרת. הטבות לאחר פרישה המסווגות כתוכניות להטבה מוגדרת, תימדדנה, בין היתר, על בסיס אומדנים אקטואריים.

3. התחייבויות תלויות לא ביטוחיות - על פי התקינה החשבונאית בישראל רושמת הקבוצה הפרשה להתחייבות תלויה במידה וצפוי (**Probable**) (הסתברות גבוהה מ- 70%) שיוצאו משאבים כלכליים לסילוק המחויבות. בהתאם ל- **IFRS** יש להכיר בהפרשה אם סביר יותר שיוצאו מאשר שלא יוצאו (**More likely than not**) משאבים כלכליים לסילוק המחויבות.

4. מכשירים פיננסיים - על פי התקינה החשבונאית בישראל הציגה הקבוצה את השקעותיה בניירות ערך סחירים על פי השווי ההוגן, כאשר השינויים בשוויין ההוגן נזקפו לדוח רווח והפסד. על פי ה- **IFRS**, הקבוצה רשאית להמשיך במדיניות זו, או לחילופין, לסווג השקעות אלה כ"נכסים פיננסיים זמינים למכירה" אשר תימדדנה על פי השווי ההוגן, אך בשונה מהנהוג כיום, יזקפו השינויים בשוויין לקרן הון במקום לדוח רווח והפסד. על פי התקינה החשבונאית בישראל הציגה הקבוצה את השקעותיה בניירות ערך לא סחירים המוחזקים כנגד תיקי הנוסטרו על בסיס עלות בניכוי ירידות ערך שאינן בעלות אופי זמני. על פי ה- **IFRS** יש להציג השקעות אלה על פי שווי הוגן (אלא אם לא ניתן לאמוד אותו באופן מהימן).

5. זכויות מיעוט - בהתאם ל- **IFRS**, יוצג הרווח בדוח רווח והפסד לפני ניכוי חלק המיעוט בו. בדוח רווח והפסד יינתן גילויי לחלוקת הרווח הכולל בין בעלי מניות השליטה ובין בעלי מניות המיעוט. בנוסף, יוצגו זכויות המיעוט כרכיב נפרד בתוך ההון העצמי.

6. נדל"ן להשקעה - בחודש פברואר 2007 פרסם המוסד לתקינה בחשבונאות את תקן חשבונאות מספר 16 המאמץ את כללי ה- **IFRS** בנושא הטיפול החשבונאי בנדל"ן להשקעה, ראה ביאור 2(כא)(1) לדוחות הכספיים.

7. רכוש קבוע - בחודש ספטמבר 2006 פרסם המוסד לתקינה בחשבונאות את תקן חשבונאות מספר 27 המאמץ את כללי ה- **IFRS** בנושא הטיפול החשבונאי ברכוש קבוע, ראה ביאור 2(כא)(3) לדוחות הכספיים.

הצהרות מנכ"ל וראש אגף חשבות וכספים של מנורה ביטוח בגין בקורות פנימיות (SOX 302)

בעקבות הנחיות שהוציאה הרשות לניירות ערך בארה"ב, במסגרת חוק ה-"סרבנס אוקסלי", הטיל המפקח על חברות ביטוח, על חברות המנהלות קרנות פנסיה וקופות גמל ועל קרנות פנסיה וקופות גמל (להלן - הגופים המוסדיים) חובה לצרף לדוחות כספיים שנתיים ורבעוניים הצהרות, שתיחתמנה על ידי מנכ"ל וסמנכ"ל הכספים של הגוף המוסדי, בדבר נאותות הנתונים הכספיים המוצגים בדוחות הכספיים של הגוף המוסדי, ובדבר קיומן ויעילותן של בקורות פנימיות, שנועדו להבטיח שמידע מהותי המתייחס לגוף המוסדי מובא לידיעתם. תחילת החוזרים החל מהדוח הכספי לשנת 2006, למעט קרנות פנסיה, אשר לגביהן תחילת החוזרים החל מהדוח הכספי לשנת 2007.

בהתאם לאמור, קיימה מנורה ביטוח, בסיוע יועצים חיצוניים, את ההליך הנדרש על פי סעיף 302 לחוק "סרבנס אוקסלי", אשר כלל בחינה של תהליכי העבודה והבקורות הפנימיות. הנהלת מנורה ביטוח, בשיתוף עם המנכ"ל ועם המשנה למנכ"ל ומנהל אגף חשבות וכספים, העריכה לתום התקופה המכוסה בדוח זה, את יעילות הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של מנורה ביטוח. על בסיס הערכה זו, הסיקו המנכ"ל והמשנה למנכ"ל ומנהל אגף חשבות וכספים, כי לתום תקופה זו, הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של מנורה ביטוח הנן יעילות על מנת לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על המידע שמנורה ביטוח נדרשת לגלות בדוח השנתי בהתאם להוראות הדין והוראות הדיווח של הממונה על שוק ההון ביטוח וחסכון ובמועד שנקבע בהוראות אלו.

במהלך התקופה המכוסה המסתיימת ביום 31 בדצמבר 2006 לא אירע כל שינוי בבקרה הפנימית של מנורה ביטוח על דיווח כספי אשר השפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של מנורה ביטוח על דיווח כספי.

הצהרות המנהלים בדבר נאותות הנתונים הכספיים המוצגים בדוחות הכספיים של מנורה ביטוח וקיומן ויעילותן של בקורות פנימיות ביחס לדוחות כספיים אלה מצורפות בנספח לדוחות הכספיים.

נושאים מיוחדים

מר שמואל שורץ, פרש מתפקידו כמנהל אגף חשבות וכספים בקבוצה ובמקומו מונה, בחודש דצמבר 2006, מר שי קומפל.

הדירקטוריון מביע תודתו להנהלת החברה, למנהליה ועובדיה על עבודתם ותרומתם.

גדליה דורון
חבר הדירקטוריון

מנחם גורביץ'
יו"ר הדירקטוריון ומנהל כללי

תל אביב, 29 במרס 2007

מנורה מבטחים החזקות בע"מ

(לשעבר: מנורה החזקות בע"מ)

פרק ג: דוחות כספיים

מנורה מבטחים החזקות בע"מ

(לשעבר: מנורה החזקות בע"מ)

דוחות כספיים ליום 31 בדצמבר, 2006

תוכן העניינים

<u>דף</u>	
ג-2	דוח רואה החשבון המבקר
ג-3 - ג-5	מאזנים - מאוחדים והחברה
ג-6 - ג-7	דוחות רווח והפסד - מאוחדים והחברה
ג-8	דוחות על השינויים בהון העצמי
ג-9	דוחות עסקי ביטוח חיים מאוחדים
ג-10	דוחות עסקי ביטוח כללי מאוחדים
ג-11 - ג-14	דוחות על תזרימי המזומנים - מאוחדים והחברה
ג-15 - ג-106	באורים לדוחות הכספיים
ג-107 - ג-115	נספח א' - פירוט הנכסים וההתחייבויות של חברת ביטוח מאוחדת
ג-116 - ג-127	נספח ב' - מידע בדבר סיכוני אשראי וריבית של חברת ביטוח מאוחדת
ג-128 - ג-129	נספח ג' - מידע בדבר מכשירים פיננסיים של חברות הקבוצה שאינן חברות ביטוח

דוח רואה החשבון המבקר
לבעלי המניות של מנורה מבטחים החזקות בע"מ
(לשעבר: מנורה החזקות בע"מ)

ביקרנו את הדוחות הכספיים הבאים של מנורה מבטחים החזקות בע"מ (לשעבר: מנורה החזקות בע"מ) (להלן - החברה) ואת הדוחות הכספיים המאוחדים הבאים של החברה והחברות המאוחדות שלה:

- מאזנים לימים 31 בדצמבר, 2006 ו- 2005.

- דוחות לכל אחת משלוש השנים בתקופה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2006:
- דוחות רווח והפסד.
- דוחות על השינויים בהון העצמי.
- דוחות עסקי ביטוח חיים.
- דוחות עסקי ביטוח כללי.
- דוחות על תזרימי המזומנים.

דוחות כספיים אלה הינם באחריות הדירקטוריון וההנהלה של החברה. אחריותנו היא לחוות דעה על דוחות כספיים אלה בהתבסס על ביקורתנו.

ערכנו את ביקורתנו בהתאם לתקני ביקורת מקובלים, לרבות תקנים שנקבעו בתקנות רואי חשבון (דרך פעולתו של רואה חשבון), התשל"ג-1973. על פי תקנים אלה נדרש מאיתנו לתכנן את הביקורת ולבצעה במטרה להשיג מידה סבירה של בטחון שאין בדוחות הכספיים הצגה מוטעית מהותית. ביקורת כוללת בדיקה מידגמית של ראיות התומכות בסכומים ובמידע שבדוחות הכספיים. ביקורת כוללת גם בחינה של כללי החשבונאות שיושמו ושל האומדנים המשמעותיים שנעשו על ידי הדירקטוריון וההנהלה של החברה וכן הערכת נאותות ההצגה בדוחות הכספיים בכללותה. אנו סבורים שביקורתנו מספקת בסיס נאות לחוות דעתנו.

לדעתנו, הדוחות הכספיים של החברה משקפים באופן נאות בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים מכל הבחינות המהותיות, את מצבה הכספי של החברה לימים 31 בדצמבר, 2006 ו- 2005 ואת תוצאות הפעולות, השינויים בהון העצמי ותזרימי המזומנים שלה לכל אחת משלוש השנים בתקופה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2006. כמו-כן, לדעתנו הדוחות הכספיים הנ"ל ערוכים בהתאם לתקנות ניירות ערך (עריכת דוחות כספיים שנתיים), התשנ"ג-1993.

כמו-כן לדעתנו, הדוחות הכספיים המאוחדים הנ"ל משקפים באופן נאות בהתאם לכללי החשבונאות, הדיווח והעריכה, אשר נקבעו על פי חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א-1981 והתקנות שהותקנו על פיו, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי המאוחד של החברה והחברות המאוחדות שלה לימים 31 בדצמבר, 2006 ו- 2005 ואת תוצאות הפעולות, השינויים בהון העצמי ותזרימי המזומנים המאוחדים שלהן לכל אחת משלוש השנים בתקופה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2006.

כמוסבר בבאור 2, הדוחות הכספיים הנ"ל מוצגים בסכומים מדווחים, בהתאם לתקני חשבונאות של המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות.

מבלי לסייג את חוות דעתנו, הננו מפנים את תשומת הלב לאמור בבאור 26(א) בדבר חשיפה לתביעות ייצוגיות.

קוסט פורר גבאי את קסירר
רואי חשבון

תל-אביב,
29 במרס, 2007

ליום 31 בדצמבר		באור	
2005	2006		
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח		
337,840	369,091		השקעות מזומנים ושווי מזומנים
9,712,058	11,060,862	(א)3	ניירות ערך
807,236	1,029,770	(א)4	הלוואות ופקדונות בבנקים:
1,422,980	1,319,970	5	הלוואות פקדונות בבנקים
2,230,216	2,349,740		
6,657	40,482	(ג)6	השקעות בחברות כלולות
60,893	46,756	7	מקרקעין
12,347,664	13,866,931		סך-הכל השקעות
78,510	92,532	7	רכוש קבוע
119,429	163,722	8	בנייני משרד רכוש קבוע אחר
197,939	256,254		סך-הכל רכוש קבוע
194,045	247,687	9	סכומים לקבל חברות ביטוח ותוכני ביטוח:
460,139	417,522		חלקם של מבטחי משנה בעתודות ביטוח
39,476	44,287		חלקם של מבטחי משנה בתביעות תלויות חשבוניות אחרים
693,660	709,496		
424,842	401,559	10	פרמיות לגביה
128,873	139,801	11	חייבים ויתרות חובה
1,247,375	1,250,856		סך-הכל סכומים לקבל
640,447	625,127	(א)12	הוצאות רכישה נדחות ורכוש אחר
96,231	102,888		הוצאות רכישה נדחות:
23,042	29,886	(ב)12	בביטוח חיים בביטוח כללי בביטוח מפני מחלות ואישפוז
759,720	757,901		
618,328	835,672	13	רכוש אחר
6,435	13,151	15	מסים נדחים
1,384,483	1,606,724		סך-הכל הוצאות רכישה נדחות ורכוש אחר
15,177,461	16,980,765		

פירוט הנכסים וההתחייבויות של חברת ביטוח מאוחדת הכלולים במאזנים המאוחדים, ניתן בנספח א' לדוח.

הבאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

ליום 31 בדצמבר		באור	
2005	2006		
אלפי ש"ח מדווחים	אלפי ש"ח מדווחים		
1,175,257	1,453,230		הון עצמי
29,827	36,408		זכויות המיעוט
		26	התחייבויות תלויות, תביעות והתקשרויות
449,086	429,936	14	התחייבויות לזמן ארוך
164,191	161,590	15	התחייבויות לבנקים וכתבי התחייבות נדחים מסים נדחים
613,277	591,526		סך-הכל התחייבויות לזמן ארוך
			עתודות ביטוח ותביעות תלויות
10,090,402	11,244,048	16	ביטוח חיים:
98,783	141,358		עתודת ביטוח
90,278	103,489		עתודה לסיכונים יוצאים מן הכלל
10,279,463	11,488,895		תביעות תלויות
			סך-הכל התחייבויות ביטוחיות בביטוח חיים
634,588	675,346	17	ביטוח כללי:
1,853,820	1,973,998		עתודה לסיכונים שטרם חלפו
2,488,408	2,649,344		תביעות תלויות
12,767,871	14,138,239		סך-הכל התחייבויות ביטוחיות בביטוח כללי
			סך-הכל עתודות ביטוח ותביעות תלויות
144,789	175,809	9	התחייבויות אחרות
52,785	47,061		חברות ביטוח ותוכני ביטוח:
197,574	222,870		פקדונות של מבטחי משנה
			חשבונות אחרים
9,001	96,039	18	אשראי לזמן קצר מתאגידים בנקאיים
384,654	442,453	19	זכאים ויתרות זכות
591,229	761,362		סך-הכל התחייבויות אחרות
15,177,461	16,980,765		

הבאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

29 במרס, 2007			
שי קומפל	גדליה דורון	מנחם גורביץ	תאריך אישור הדוחות הכספיים
חשב	חבר הדירקטוריון	י"ר הדירקטוריון ומנהל כללי	

ליום 31 בדצמבר		באור	
2005	2006		
אלפי ש"ח מדווחים			
השקעות			
השקעות בחברות מאוחדות:			
1,056,755	1,161,551	(א)6	חברת ביטוח
63,782	222,654	(ב)6	חברות אחרות
1,120,537	1,384,205		סך הכל השקעות בחברות
55,115	16,066	(ב)3	ניירות ערך
27,981	27,004	7	מקרקעין
1,203,633	1,427,275		סך הכל השקעות
רכוש שוטף			
3,698	6,844	11	חייבים ויתרות חובה
77	41,120		מזומנים ושווי מזומנים
3,775	47,964		סך הכל רכוש שוטף
1,207,408	1,475,239		
הון עצמי			
1,175,257	1,453,230		
התחייבויות תלויות, תביעות והתקשרויות			
		26	
התחייבויות לזמן ארוך			
17,458	13,926	(א)14	הלוואות מבנקים
1,622	1,389	15	מסים נדחים
19,080	15,315		סך הכל התחייבויות לזמן ארוך
התחייבויות שוטפות			
12,493	3,481	18	אשראי לזמן קצר מתאגידים בנקאיים
578	3,213	19	זכאים ויתרות זכות
13,071	6,694		סך הכל התחייבויות שוטפות
1,207,408	1,475,239		

הבאורים המצורפים
מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

29 במרס, 2007			
תאריך אישור הדוחות הכספיים	מנחם גורביץ	גדליה דורון	שי קומפל
	יו"ר הדירקטוריון ומנהל כללי	חבר הדירקטוריון	חשב

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר				
2004	2005	2006		
אלפי ש"ח מדווחים (למעט נתוני רווח למניה)			באור	
155,458	222,180 (*)	254,760 (*)	הועבר מדוחות עסקי ביטוח:	
208,569	212,459	102,736	רווח מעסקי ביטוח חיים	
			רווח מעסקי ביטוח כללי	
364,027	434,639	357,496	סך הכל רווח מעסקי ביטוח	
40,238	31,194	47,939	הכנסות (הוצאות) שלא נכללו בדוחות עסקי ביטוח:	
108,355	70,312	19,982	הכנסות מהשקעות ואחרות	
-	-	15,566	הכנסות, נטו מניהול קרנות פנסיה ומשירותים פיננסיים	
-	-	2,972	הכנסות, נטו של חברות מאוחדות אחרות	
(23,288)	(37,967)	(23,519)	רווח ממימוש השקעה בחברה מאוחדת	
			הוצאות ריבית בגין התחייבויות לזמן ארוך	
125,305	63,539	62,940		
(7,746)	(5,250)	(4,163)	הוצאות הנהלה וכלליות שלא נכללו בדוחות עסקי ביטוח	
(19,187)	(30,333) (*)	(10,467) (*)	הוצאות הפחתת עודף עלות	
462,399	462,595	405,806	רווח לפני מסים על ההכנסה	
194,773	190,407	168,296	מסים על ההכנסה	
267,626	272,188	237,510	רווח לאחר מסים על ההכנסה	
3,672	(236)	(160)	חלק החברה בתוצאות, נטו של חברות כלולות	
(7,917)	(9,727)	(13,420)	חלק המיעוט בתוצאות, נטו של חברות מאוחדות	
263,381	262,225	223,930	רווח נקי לשנה	
4.34	4.59	4.29	רווח למניה:	
			רווח נקי למניה (ש"ח)	
60,748	57,155	52,254	מספר המניות ששימשו לצורך החישוב הנ"ל (באלפים)	

(*) סווג מחדש.

הבאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			באור	
2004	2005	2006		
אלפי ש"ח מדווחים				
221,793	261,395	253,360		חלק החברה בתוצאות, נטו של חברות מוחזקות
2,759	2,548	1,942		הכנסות אחרות, נטו
(1,025)	941	14,546		הכנסות (הוצאות) מימון, נטו
226,499	264,884	269,848		
1,702	2,159	2,431	21	הוצאות הנהלה וכלליות
224,797	262,725	267,417		רווח לפני מסים על ההכנסה
867	500	4,036	22	מסים על ההכנסה
223,930	262,225	263,381		רווח נקי לשנה

הבאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

הון מניות	קרנות הון	עודפים	דיבידנד שהוכרז	סך הכל
אלפי ש"ח מדווחים				
יתרה ליום 1 בינואר, 2004				
62,284	6,521	493,886	26,127	588,818
-	-	-	(26,127)	(26,127)
26,127	-	(26,127)	-	-
-	281	-	-	281
-	17	-	-	17
-	-	223,930	-	223,930
יתרה ליום 31 בדצמבר, 2004				
88,411	6,819	691,689	-	786,919
-	234	-	-	234
-	5,961	-	-	5,961
436	4,892	-	-	5,328
5,806	183,286	-	-	189,092
-	(19)	-	-	(19)
-	697	-	-	697
-	-	262,225	-	262,225
-	-	(126,658)	51,478	(75,180)
יתרה ליום 31 בדצמבר, 2005				
94,653	201,870	827,256	51,478	1,175,257
3,079	104,296	-	-	107,375
-	(49)	-	-	(49)
-	-	263,381	-	263,381
-	-	(41,256)	(51,478)	(92,734)
יתרה ליום 31 בדצמבר, 2006				
97,732	306,117	1,049,381	-	1,453,230

הבאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			באור	
2006	2005 (*)	2004 (*)		
אלפי ש"ח מדווחים				
1,492,008	1,424,406	1,333,564	24(ב)	פרמיות בניכוי - ביטוח משנה
107,778	114,498 (*)	95,883 (*)		
1,384,230	1,309,908	1,237,681		פרמיות בשייר
761,770	1,076,875 (*)	720,473		הכנסות מהשקעות
2,146,000	2,386,783	1,958,154		סך-הכל הכנסות לשנה
245,038	220,487	190,732		תביעות ששולמו ותלויות מקרי מוות, נכות ואחרים בניכוי - ביטוח משנה
50,374	67,452	50,461		
194,664	153,035	140,271		
80,563	83,781	65,889		פוליסות שמועדן תם פוליסות שנפדו גימלאות
478,321	441,995	511,598		השתתפות ברווחים בביטוח חיים קבוצתי ששולמה
3,548	2,641	1,953		
3,203	2,333	3,132		
760,299	683,785	722,843		סך-הכל תביעות לשנה
1,385,701	1,702,998	1,235,311		עודף הכנסות על תביעות לשנה
(989,906)	(1,310,592) (*)	(773,371)	24(ה)	גידול בעתודות הביטוח בניכוי ביטוח משנה בניכוי - דמי ניהול בגין פוליסות משתתפות ברווחים
128,412	136,819 (*)	98,582		
(861,494)	(1,173,773)	(674,789)	2(ו)(4)	גידול בעתודות ביטוח, נטו גידול בעתודה לסיכונים יוצאים מן הכלל
(42,575)	(14,667)	(6,358)		
(904,069)	(1,188,440)	(681,147)		סך הכל גידול בעתודות
481,632	514,558	554,164		
160,554	164,611	167,675	21	דמי עמלה הוצאות הנהלה וכלליות
164,676	135,535	120,836		
325,230	300,146	288,511		קיטון בהוצאות רכישה נדחות
15,320	8,155	38,998		
340,550	308,301	327,509		
22,411	27,811 (*)	37,772 (*)		בניכוי - דמי עמלה מביטוח משנה
318,139	280,490	289,737		סך-הכל הוצאות לשנה, נטו
163,493	234,068	264,427		רווח לשנה - לפני תוצאות ביטוח משנה מסוג "מודיפייד רי"
(8,035)	(11,888)	(9,667)	24(ו)	תוצאות ביטוח משנה מסוג "מודיפייד רי"
155,458	222,180	254,760		רווח מעסקי ביטוח חיים לשנה - עובר לדוחות רווח והפסד
1,773,458	1,520,738	1,333,564	2(ו)(8)	סך-הכל הפרמיות, כולל פרמיות בגין חוזי השקעה שנזקפו ישירות לעתודה

(*) סווג מחדש.

פירוט פעילות החברה המאוחדת בביטוח חיים, מובא בבאור 24(א).

הבאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			באור	
2004	2005	2006		
אלפי ש"ח מדווחים				
1,222,556	1,353,678	1,385,529		פרמיות
338,497	377,435	393,158		דמים
1,561,053	1,731,113	1,778,687		סך-הכל דמי ביטוח
373,275	347,657	379,551		בניכוי - ביטוח משנה
1,187,778	1,383,456	1,399,136		
(80,051)	(76,295)	(18,047)		גידול בעתודה לסיכונים שטרם חלפו (בניכוי ביטוח משנה)
1,107,727	1,307,161	1,381,089		דמי ביטוח שהורווחו
111,697	154,080	117,700		הכנסות מהשקעות
1,219,424	1,461,241	1,498,789		סך-הכל הכנסות לשנה
959,935	1,052,740	1,094,729	(2)(ז)	תביעות ששולמו ותלויות
163,252	179,703	217,851		בניכוי - ביטוח משנה
796,683	873,037	876,878		סך-הכל תביעות לשנה
422,741	588,204	621,911		עודף הכנסות על תביעות לשנה
264,743	300,077	306,775		דמי עמלה
65,541	49,089	48,746		בניכוי - דמי עמלה מביטוח משנה
199,202	250,988	258,029		
134,990	157,406	168,814	21	הוצאות הנהלה וכלליות
334,192	408,394	426,843		
(14,187)	(32,649)	(13,501)		גידול בהוצאות רכישה נדחות
320,005	375,745	413,342		סך-הכל הוצאות לשנה, נטו
102,736	212,459	208,569		רווח מעסקי ביטוח כללי לשנה-עובר לדוחות רווח והפסד

פירוט עסקי ביטוח כללי, לפי ענפי ביטוח, מובא בבאור 25(א).

הבאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			נספח	
2004	2005	2006		
אלפי ש"ח מדווחים				
				<u>תזרימי מזומנים בפעילות שוטפת</u>
303,344	331,405	147,502	(א)	בעסקי ביטוח חיים
43,345	73,527	284,918	(א)	בעסקי ביטוח כללי
(179,525)	(130,135)	(135,234)	(ב)	בפעילות שוטפת אחרת
167,164	274,797	297,186		מזומנים נטו שנבעו מפעילות שוטפת
				<u>תזרימי מזומנים בפעילות השקעה</u>
				(השקעות) מימוש השקעות החופפות להון העצמי ולהתחייבויות לא ביטוחיות:
206,581	(198,419)	91,093		ניירות-ערך
3,173	-	(92,299)		הלוואות ופקדונות בבנקים
209,754	(198,419)	(1,206)		
(687,616) *	-	-	(ג)	השקעה בחברות מאוחדות שאוחדו לראשונה
(5,741)	-	-	(ד)	תמורה ממימוש השקעה בחברה מאוחדת שאוחדה בעבר
(11,117)	-	-		רכישת חלק המיעוט בחברה מאוחדת
- *	(50,267)	(231,257)		רכישת רכוש אחר (בניכוי עתודה למס המתייחסת)
(60,809)	(68,380)	(83,660)		רכישת רכוש קבוע ומקרקעין להשכרה
1,551	922	751		תמורה ממימוש רכוש קבוע ומקרקעין להשכרה
(2,762)	(4,565)	(29,880)		השקעות במניות ובהלוואות של חברות כלולות, נטו
(472)	-	-		עודף נכסים על התחייבויות בחברה מאוחדת ייעודית
(557,212)	(320,709)	(345,252)		מזומנים נטו ששימשו לפעילות השקעה
				<u>תזרימי מזומנים בפעילות מימון</u>
				קבלת (פרעון) הלוואות לזמן ארוך ואשראי לזמן קצר מבנקים, נטו
67,856	(82,218)	83,524		הנפקת כתבי התחייבות נדחים
290,000	-	-		הנפקת מניות (בניכוי הוצאות הנפקה)
-	189,092	107,375		פרעון כתבי התחייבות נדחים
(7,415)	(7,499)	(14,316)		דיבידנד למיעוט בחברה מאוחדת
(1,805)	(2,807)	(4,532)		דיבידנד ששולם
(26,127)	(75,180)	(92,734)		
322,509	21,388	79,317		מזומנים נטו שנבעו מפעילות מימון
(67,539)	(24,524)	31,251		<u>עלייה (ירידה) במזומנים ושווי מזומנים</u>
429,903	362,364	337,840		<u>יתרת מזומנים ושווי מזומנים לתחילת השנה</u>
362,364	337,840	369,091		<u>יתרת מזומנים ושווי מזומנים לסוף השנה</u>

(* סווג מחדש - ראה באור 2(ט)8).

הבאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			(א) תזרימי מזומנים מפעילות שוטפת בעסקי ביטוח
2004	2005	2006	
אלפי ש"ח מדווחים			
			<u>עסקי ביטוח חיים</u>
			רווח לשנה מעסקי ביטוח חיים
			פריטים שאינם כרוכים בתזרימי מזומנים:
			גידול בעתודות ביטוח בניכוי ביטוח משנה
			גידול בתביעות תלויות בניכוי ביטוח משנה
			קישור בהוצאות רכישה נדחות
			פחת והפחתות
			רווח ממימוש מקרקעין להשכרה
			(השקעות) מימוש השקעות, נטו:
			ניירות-ערך
			הלוואות
			פקדונות בבנקים
			רכישת מקרקעין להשכרה
			תמורה ממימוש מקרקעין להשכרה
			שינויים בסעיפים מאזניים אחרים, נטו:
			חברות ביטוח - פקדונות וחשבונות אחרים, נטו
			פרמיות לגביה
			חייבים ויתרות חובה וזכאים ויתרות זכות, נטו
			תזרימי מזומנים נטו שנבעו מפעילות שוטפת בעסקי ביטוח חיים
			<u>עסקי ביטוח כללי</u>
			רווח לשנה מעסקי ביטוח כללי
			פריטים שאינם כרוכים בתזרימי מזומנים:
			גידול בעתודות ביטוח בניכוי ביטוח משנה, נטו
			גידול בתביעות תלויות בניכוי ביטוח משנה, נטו
			גידול בהוצאות רכישה נדחות
			פחת והפחתות
			(השקעות) מימוש השקעות, נטו:
			ניירות ערך
			הלוואות
			פקדונות בבנקים
			שינויים בסעיפים מאזניים אחרים, נטו:
			חברות ביטוח - פקדונות וחשבונות אחרים, נטו
			פרמיות לגביה
			חייבים ויתרות חובה וזכאים ויתרות זכות, נטו
			תזרימי מזומנים נטו שנבעו מפעילות שוטפת בעסקי ביטוח כללי

(*) סווג מחדש - ראה באור 2(ט)(8).
(**) כולל גידול בעתודות ביטוח בגין פוליסות חסכון טהור [ראה באור 2(ו)(8)].

הבאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2004	2005	2006
אלפי ש"ח מדווחים		

			(ב) תזרימי מזומנים בפעילות שוטפת אחרת
			רווח נקי לשנה
			רווח לשנה מעסקי ביטוח
223,930	262,225	263,381	
(357,496)*	(434,639)*	(364,027)	
(133,566)	(172,414)	(100,646)	
14,652	24,239	(9,508)	פריטים שאינם כרוכים בתזרימי מזומנים:
160	236	(3,672)	שינוי במסים נדחים
13,420	9,727	7,917	חלק החברה בתוצאות, נטו של חברות כלולות
13,226*	33,001*	21,396	חלק המיעוט בתוצאות, נטו של חברות מאוחדות
(68,535)	(64,007)	(74,249)	פחת והפחתות
83	(550)	(140)	גידול בהוצאות רכישה נדחות
-	-	963	הפסד (רווח) מממוש רכוש קבוע ומקרקעין
5,266	11,971	(1,320)	הפסד מירידת ערך מקרקעין
-	282	(322)	עליית ערך (שחיקת) התחייבות לזמן ארוך
(3,118)	-	-	עליית ערך (שחיקת) הלוואות לחברות מוחזקות
			רווח מממוש השקעה בחברות מאוחדות
(32)	-	-	שינויים בסעיפים מאזניים אחרים, נטו:
(21,081)	27,380	24,347	יתרות חברות ביטוח ויתרות סוכנים בסוכנות ביטוח שאוחדה
			חייבים ויתרות חובה וזכאים ויתרות זכות, נטו
(179,525)	(130,135)	(135,234)	תזרימי מזומנים ששימשו לפעילות שוטפת אחרת
			(ג) השקעה בחברות מאוחדות שאוחדו לראשונה
(163,251)	-	-	השקעות
(8,213)	-	-	רכוש קבוע, נטו
(606,281)	-	-	רכוש אחר
93,022	-	-	חייבים ויתרות חובה וזכאים ויתרות זכות, נטו
(2,893)	-	-	מסים נדחים
(687,616)	-	-	סך הכל השקעה בחברות מאוחדות שאוחדו לראשונה
			(ד) תמורה מממוש השקעה בחברות מאוחדות שאוחדו בעבר
453,427	-	-	השקעות
24,894	-	-	רכוש קבוע
(433)	-	-	חברות ביטוח, נטו
2,705	-	-	מסים נדחים
(43,278)	-	-	חייבים ויתרות חובה וזכאים ויתרות זכות, נטו
3,118	-	-	רווח מממוש השקעה בחברה מאוחדת
(414,994)	-	-	התחייבויות לזמן ארוך לבנקים
197	-	-	חברות כלולות
(32,392)	-	-	זכויות המיעוט
1,015	-	-	רכוש אחר
(5,741)	-	-	סך-הכל תמורה מממוש השקעה בחברה מאוחדת שאוחדה בעבר
-	-	3,384	(ה) פעילות שאינה כרוכה בתזרימי מזומנים
			מימוש מקרקעין להשכרה כנגד חייבים ויתרות חובה

(* סווג מחדש.)

הבאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2004	2005	2006
אלפי ש"ח מדווחים		

תזרימי מזומנים בפעילות שוטפת

223,930	262,225	263,381	רווח נקי לשנה
			פריטים שאינם כרוכים בתזרימי מזומנים:
(221,793)	(261,395)	(253,360)	חלק החברה בתוצאות, נטו של חברות מוחזקות
(2,972)	-	-	רווח מממוש השקעה בחברה מאוחדת
-	-	963	הפסד מירידת ערך מקרקעין
15	14	14	פחת
(618)	385	1,466	שינוי במסים נדחים
(172)	(410)	(6,218)	שחיקת שטרי הון והלוואות של חברות מאוחדות
250	614	(29)	שחיקת (עליית ערך) התחייבויות לזמן ארוך לבנקים
(4,757)	(1,949)	(2,184)	שינויים בחייבים ויתרות חובה ובזכאים ויתרות זכות, נטו
(6,117)	(516)	4,033	מזומנים נטו שנבעו מפעילות (ששימשו לפעילות) שוטפת

תזרימי מזומנים בפעילות השקעה

(150,000)	-	-	השקעה בשטר הון צמית של חברה מאוחדת
45,822	-	-	תמורה מממוש השקעה בחברה מאוחדת
(38)	-	-	רכישת מקרקעין
(2,496)	(61,479)	(145,368)	השקעה במניות והלוואות לחברות מאוחדות
26,127	75,180	141,203	דיבידנד שנתקבל מחברת ביטוח מאוחדת
17,074	(45,120)	39,049	מימוש השקעה (השקעה) בניירות ערך, נטו
(63,511)	(31,419)	34,884	מזומנים נטו שנבעו מפעילות (ששימשו לפעילות) השקעה

תזרימי מזומנים בפעילות מימון

-	189,092	107,375	הנפקת מניות (בניכוי הוצאות הנפקה)
84,346	(82,218)	(12,515)	קבלת (פרעון) התחייבות לבנקים, נטו
(26,127)	(75,180)	(92,734)	דיבידנד ששולם
58,219	31,694	2,126	מזומנים נטו שנבעו מפעילות מימון
(11,409)	(241)	41,043	עלייה (ירידה) במזומנים ושווי מזומנים
11,727	318	77	יתרת מזומנים ושווי מזומנים לתחילת השנה
318	77	41,120	יתרת מזומנים ושווי מזומנים לסוף השנה

פעולות שאינן כרוכות בזרימת מזומנים

-	-	150,000	המרת השקעה בשטר הון צמית של חברה מאוחדת למניות
---	---	---------	--

הבאורים לדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

באור 1: - כללי

- א. החברה הינה חברה ציבורית אשר מניותיה רשומות למסחר בבורסה לניירות ערך בתל-אביב. עיקר פעילותה הינה החזקת מניות של חברת ביטוח וחברות השקעה.
- ב. ביום 9 באפריל, 2006 הקצתה החברה מניות לדלק השקעות ונכסים בע"מ (להלן - דלק השקעות) המהוות, לאחר הקצאתן, כ-5% מהונה המונפק והנפרע של החברה בתמורה לסך של כ-107.4 מליון ש"ח. הקצאת המניות בוצעה מכח מימוש אופציה שניתנה לדלק השקעות במסגרת הסכם שנחתם בינה לבין החברה בחודש דצמבר, 2004. דלק השקעות החזיקה לאחר ההקצאה 15% בחברה. לאחר תאריך המאזן מימשה דלק את מרבית החזקותיה בחברה.
- ג. בחודש ספטמבר, 2006 שינתה החברה את שמה ממנורה החזקות בע"מ לשמה הנוכחי.

ד. הגדרות

בדוחות הכספיים:

- החברה - מנורה מבטחים החזקות בע"מ (לשעבר: מנורה החזקות בע"מ).
- חברות מאוחדות - חברות אשר לחברה שליטה בהן (כהגדרת גילוי דעת 57 של לשכת רואי חשבון בישראל) ואשר דוחותיהן מאוחדים עם דוחות החברה.
- חברות כלולות - חברות בהן לחברה יש השפעה מהותית, אך אינן חברות מאוחדות וההשקעה בהן כלולה על בסיס השווי המאזני.
- חברות מוחזקות - חברות מאוחדות וחברות כלולות.
- בעלי עניין - כהגדרתם בפסקה (1) להגדרת בעל ענין בתאגיד בסעיף 1 לחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968.
- בעלי שליטה - כהגדרתם בתקנות ניירות ערך (הצגת פעולות בין תאגיד לבין בעל שליטה בו בדוחות הכספיים), התשנ"ו-1996.
- צדדים קשורים - כהגדרתם בתקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (פרטי דין וחשבון) התשנ"ח-1998 על תיקון (להלן - תקנות פרטי דין וחשבון), ובגילוי דעת מספר 29 של לשכת רואי חשבון בישראל.
- מדד - מדד המחירים לצרכן שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.
- דולר - דולר ארצות הברית.
- המפקח - המפקח על הביטוח.
- חוק הפיקוח - חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א-1981.
- תקנות ההון - תקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (הון עצמי מינימלי הנדרש ממבטח), התשנ"ח-1998, על תיקון.
- תקנות דרכי השקעה - תקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (דרכי השקעת ההון והקרנות של מבטח וניהול התחייבויותיו), התשס"א-2001, על תיקון.
- תקנות דין וחשבון - תקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (פרטי דין וחשבון), התשנ"ח-1998, על תיקון.
- המוסד לתקינה - המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות.
- ד. באורים מתייחסים לדוחות הכספיים של החברה ולדוחות הכספיים המאוחדים, פרט למקרים בהם מצויין בבאור כי הוא מתייחס לחברה בלבד או למאוחד בלבד.

באור 2: - כללי דיווח ומדיניות חשבונאית

עיקרי הדיווח והמדיניות החשבונאית אשר יושמו בעריכת הדוחות הכספיים הם כדלקמן:

א. כללי החשבונאות

הדוחות הכספיים המאוחדים, המשקפים בעיקרם את הנכסים, ההתחייבויות והפעולות של חברת הביטוח המאוחדת, ערוכים בהתאם לכללי החשבונאות, הדיווח והעריכה אשר נקבעו על-פי חוק הפיקוח והתקנות שהותקנו על-פיו, ובכללן תקנות פרטי דין וחשבון ובהתאם להוראות המפקח.

הדוחות הכספיים של החברה הוכנו בהתאם לכללי החשבונאות המקובלים ובהתאם לתקנות ניירות ערך (עריכת דוחות כספיים שנתיים), התשנ"ג-1993, למעט מיון הסעיפים, שלדעת ההנהלה ערוכים בהתאם לאופי העסקים של החברה שהינה חברת החזקות אשר עיקר נכסיה אינם נכסים שוטפים וזאת בהתאם לאמור בתקנה 8 לתקנות ניירות ערך הנ"ל.

ב. בסיס הדיווח של הדוחות הכספיים

1. בהתאם לתיקון לתקנות פרטי דין וחשבון, שבא בעקבות פרסום תקני חשבונאות 12 ו-17 של המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות בדבר הפסקת ההתאמה של דוחות כספיים, הופסקה ההתאמה של הדוחות הכספיים לאינפלציה החל מיום 1 בינואר, 2004. החל מאותו מועד החלה החברה לדווח בסכומים מדווחים.
2. החברה ערכה את דוחותיה הכספיים בעבר על בסיס המוסכמה של העלות ההיסטורית המותאמת לשינויים בכוח הקנייה הכללי של המטבע הישראלי על בסיס השינויים במדד המחירים לצרכן. הסכומים המותאמים, כאמור, שנכללו בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר, 2003 שימשו נקודת מוצא לדיווח הכספי הנומינלי החל מיום 1 בינואר, 2004. תוספות שבוצעו החל ממועד זה נכללו בערכים נומינליים.
3. סכומי הנכסים הלא כספיים אינם מייצגים בהכרח שווי מימוש או שווי כלכלי עדכני, אלא רק את הסכומים המדווחים של אותם נכסים, למעט נכסים העומדים כנגד התחייבויות בגין פוליסות המשתתפות ברווחי השקעות המוצגים על פי שוויים ההוגן (ראה גם סעיף ט(4) להלן).
4. בדוחות הכספיים "עלות" משמעותה עלות בסכום מדווח.
5. תמצית הנתונים של החברה בערכים נומינליים היסטוריים לצרכי מס ששימשו בסיס לדוחות בסכומים המדווחים, ניתנת בבאור 28.

באור 2: - כללי דיווח ומדיניות חשבונאית (המשך)

ג. פרטים על המדד ועל שער החליפין היציג של הדולר

שיעור השינוי בשנת			ליום 31 בדצמבר			
2004	2005	2006	2004	2005	2006	
באחוזים			בנקודות			
						מדד המחירים לצרכן (בסיס ממוצע 1993)
1.2	2.4	(0.1)	180.7	185.1	184.9	- בגין חודש דצמבר
0.9	2.7	(0.3)	180.6	185.4	184.9	- בגין חודש נובמבר
						בש"ח
(1.6)	6.8	(8.2)	4.308	4.603	4.225	שער החליפין היציג של הדולר

ד. איחוד הדוחות הכספיים

1. הדוחות הכספיים המאוחדים כוללים את הדוחות הכספיים המבוקרים של החברה ושל החברות המאוחדות שלה, לאחר ביטול פעולות הדדיות מהותיות ויתרות הדדיות ביניהן, למעט פעולות ביטוח המוצגות בסעיפים המתאימים בדוחות עסקי ביטוח ובהכנסות מסוכנות ביטוח שבדוחות רווח והפסד.
2. נכסי קרנות פנסיה, קופות גמל, קרנות נאמנות ותיקי השקעות המנוהלים על ידי חברות מאוחדות, לא נכללו בדוחות הכספיים המאוחדים, הואיל והחברות המנהלות אחראיות לניהול התקין שלהן בלבד ואין להן שליטה ובעלות עליהן או התחייבות לתשואה לעמיתיהן.

ה. שימוש באומדנים

בעריכת הדוחות הכספיים בהתאם לחוק הפיקוח והתקנות שהותקנו על פיו ובהתאם לכללי החשבונאות המקובלים, נדרשת ההנהלה להשתמש באומדנים, לרבות הנחות ואומדנים אקטואריים והערכות המשפיעים על הנתונים המדווחים של נכסים והתחייבויות ועל הנתונים בדבר נכסים מותנים והתחייבויות תלויות שניתן להם גילוי בדוחות הכספיים וכן על נתוני הכנסות והוצאות בתקופת הדיווח. האומדנים העיקריים הכלולים בדוחות הכספיים המאוחדים מבוססים על הערכות אקטואריות שנערכו על ידי אקטואר חברת הביטוח המאוחדת שמונה בהתאם להוראות המפקח לענפי הביטוח השונים. התוצאות בפועל עשויות להיות שונות מאומדנים אלה (ראה גם באורים 16 ו-17 להלן בדבר הנחות ואומדנים אקטואריים).

באור 2: - כללי דיווח ומדיניות חשבונאית (המשך)

1. עסקי ביטוח חיים

1. הכרה בהכנסות ובהוצאות:

הפרמיות, לרבות פרמיות חסכון ולמעט פרמיות בגין חוזי השקעה (ראה סעיף 8 להלן), נרשמות בעיקרן כהכנסות בהגיע מועד גבייתן.

פרעון פוליסות נזקף בהגיע זמן הפרעון.
קצבאות נזקפות בהגיע זמן תשלומן.
פדיונות נזקפים בעת התשלום.
מקרי מוות נזקפים עם היוודעם.

ביטולים נרשמים במועד קבלת ההודעה מבעל הפוליסה או באופן יזום על ידי חברת הביטוח המאוחדת עקב פיגורים בתשלום, הכל בהתאם לסוג הפוליסה ובכפוף להוראות כל דין.

2. עתודות ביטוח חיים:

א. עתודות הביטוח מחושבות בהתאם להוראות המפקח (תקנות וחוזרים), כללים חשבונאיים ושיטות אקטואריות מקובלות. העתודות מחושבות בהתאם לנתוני הכיסויים הרלוונטיים, כגון: גיל המבוטח, ותק הכיסויים, סוג הביטוח, סכום הביטוח וכו' (ראה גם באור 16 להלן).

עתודות ביטוח חיים וחלקם של מבטחי משנה בהן נקבעות על בסיס הערכה אקטוארית שנתית, המבוצעת על-ידי האקטואר הממונה בחברת הביטוח המאוחדת, ד"ר אברהם לוונגליק (F.I.L.A.A), שהוא נושא משרה בחברת הביטוח המאוחדת, שהצהיר כי החישובים נעשו על-פי האמור לעיל ובאופן עקבי לשנה קודמת פרט לאמור בסעיף 3 להלן.
הצהרת האקטואר מצורפת לדוחות הכספיים.

ב. הפרשות לתשלומי גמלאות והפרשות לתביעות בתשלום בביטוח אובדן כושר עבודה ובביטוח סיעודי, נכללות במסגרת עתודות הביטוח.

ג. עתודת ביטוח חיים בקשר לפוליסות אשר לפי תנאיהן צמודות ביום המאזן למדד יוני (הצמדה חצי שנתית) והנכסים החופפים לעתודה זו, מותאמים למדד אחיד של חודש נובמבר. התאמה זו אינה מייצגת את סכום ההתחייבויות החוזיות של חברת הביטוח המאוחדת לגבי פוליסות אלו ואין לה השפעה על התוצאות העסקיות.

3. א. הנחיות המפקח בדבר עתודות לתשלום קצבה:

בחוזר שפרסם המפקח בחודש פברואר 2007, בדבר חישוב עתודות לתשלום קצבה בפוליסות ביטוח חיים נקבעו הוראות עדכניות לחישוב ההפרשות וזאת עקב קצב השיפור בתוחלת החיים המצריך מעקב אחר הלימות העתודות בגין פוליסות ביטוח המאפשרות קבלת קצבה והשלמתן באופן ראוי.

החוזר מחייב השלמה מיידית של העתודה, ככל שנדרש, בגין פוליסות שלגביהן הקצבה בתשלום, המבוטח הגיע לגיל הפרישה או קבוצת פוליסות שאינה רווחית.

באור 2: - כללי דיווח ומדיניות חשבונאית (המשך)

1. עסקי ביטוח חיים (המשך)

3. א. הנחיות המפקח בדבר עתודות לתשלום קצבה: (המשך)

לגבי פוליסות אחרות רשאי המבטח להשלים את העתודות במהלך חיי הפוליסות, בתנאי שלהערכת האקטואר הממונה, קבוצת הפוליסות המסוימת עשויה להיות רווחית לפי הנחות שמרניות. ההשלמה לאורך חיי הפוליסות ניתנת ליישום על-פי נוסחה גיאומטרית שנקבעה או לפי שיטה מואצת יותר לפי בחירת המבטח.

בחוזר נקבע כי על המבטח לבחור בהנחות זהירות ומתאימות, על בסיס שיקול דעת מקצועי, אשר יוגשו למפקח. ההנחות שעל פיהן על המבטח לבסס חישובי מתייחסות ללוחות תמותה, שיעורי היוון, גיל פרישה צפוי למבוטחים, תוחלת חיים, שיעורי פדיון, ההסתברות למשיכת קצבה, הבחנה בין כספים שהופקדו בתקופות שונות (הכפופות לתנאי מיסוי שונים העשויים להשפיע על ההסתברות למשיכת קצבה), הוצאות בגין תשלומי קצבה וכד'.

לצורך ביסוס ההנחות הנ"ל יידרש המבטח לעריכת מחקרים ומדידות שונות. כשלב מעבר לדוחות הכספיים לשנת 2006 ולשלושת הרבעונים הראשונים של שנת 2007, נקבעה שורה של הנחות ענפיות המתייחסות לגורמים העיקריים המשפיעים על חישוב ההפרשות עליהן ניתן היה להתבסס בתקופות הדיווח האמורות.

כמו כן, קובע החוזר כי את השלמת העתודה בגין הפרש חיובי שיחושב נכון ליום 31 בדצמבר, 2006 בין ההפרשה לעתודות לתשלום קצבה המחושבת על-פי הוראות החוזר לבין ההפרשה לעתודות לתשלום קצבה המחושבת לפי השיטה וההנחות עליהן התבסס המבטח בדוחות הכספיים לרבעון השלישי של שנת 2006, ניתן לבצע בפריסה החל מהרבעון הרביעי של שנת 2006 ולא יאוחר מהרבעון הרביעי של שנת 2009, ובאופן אחיד. הפרש זה מסתכם בכ-40.7 מיליוני ש"ח.

בהתאם להערכת האקטואר הממונה בביטוח חיים של חברת הביטוח המאוחדת שנסמכה על החוזר האמור, נרשמה בשנת 2006 הפרשה בגין התחייבויות בפוליסות שבגינן כבר משולמות קצבאות ובגין מבוטחים מעל גיל פרישה וכן הפרשה נוספת בגין התחייבויות בפוליסות שנמצאות בתקופת החיסכון שלהן.

כתוצאה מהאמור לעיל, קטן הרווח מעסקי ביטוח חיים והרווח לפני מסים על ההכנסה לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2006 בכ-3 מיליוני ש"ח. הרווח הנקי קטן בסך של כ-1.8 מיליוני ש"ח.

חברת הביטוח המאוחדת נערכת ליישום המחקרים והמדידות הדרושים על מנת להתאים את ההפרשות לעתודות לתשלום קצבה בשנים הבאות על הנחות ומדידות המותאמות לאוכלוסיית המבוטחים שלה.

ב. עתודה בגין פוליסות אובדן כושר עבודה:
עבור פוליסות אובדן כושר עבודה נערך בשנת הדוח עדכון של שיטת חישוב העתודה לשיטה אחידה ועדכנית (ראה באור 16 להלן).

באור 2: - כללי דיווח ומדיניות חשבונאית (המשך)

1. עסקי ביטוח חיים (המשך)

4. עתודה לסיכונים יוצאים מן הכלל:

העתודה לסיכונים יוצאים מן הכלל, המיועדת לתת מענה במקרה של אסון עתידי, חושבה כשיעור מהסכום בסיכון בהתאם לעקרונות שנקבעו בטיטות תקנות בנושא שפורסמה בשנת 2002, לפיהם חברות הביטוח תגדלנה, בחלקים שווים בתקופה של שתיים עשרה שנים, את העתודה לסיכונים יוצאים מן הכלל בביטוח חיים לשיעור של 0.2% מהסכום בסיכון בשייר עצמי שהיה קיים ביום 31 בדצמבר, 2001. בהתאם לטיטות התקנות, הפרשה בגין השינוי בסכום בסיכון בשייר עצמי בין שנת דוח לקודמתה, החל מיום 1 בינואר, 2002, תבוצע בחלקים שווים על פני לא למעלה משמונה שנות דוח. כן ניתן לשחרר כספים מהעתודה, בתנאי שסכום העתודה גבוה מ-0.25% מהסכום בסיכון בשייר עצמי.

על-פי חוזר המפקח מחודש פברואר, 2007 החל מיום 1 בינואר, 2007 לא יורשו חברות הביטוח להפריש בדוחות הכספיים לעתודה לסיכונים יוצאים מן הכלל בביטוח חיים. כמו כן, נקבע כי יתרת העתודה הקיימת ליום 31 בדצמבר, 2006 בסך 141,358 אלפי ש"ח תסווג ברבעון הראשון של שנת 2007 לקבוצת ההון העצמי, דרך דוח רווח והפסד כפריט מיוחד.

המפקח התיר לחברות הביטוח לבצע בשנת 2006, הפרשה נוספת עד להשלמת עתודה לשיעור של 0.17% מהסכום בסיכון בשייר עצמי. סכום ההפרשה הנוספת, שנרשמה להשלמת העתודה כאמור, הסתכם בסך של כ- 30.8 מליוני ש"ח. לגבי השלכות המס בגין סיווג העתודה כאמור, ראה באור 22(א)(4) להלן.

בעקבות שינוי זה תגדל דרישת ההון מחברות הביטוח בהתאם, ראה באור 6(א)(6) להלן.

5. חברת הביטוח המאוחדת קשורה בהסכמי ביטוח משנה מסוג Modified Reinsurance עם חברות ביטוח בחו"ל המשתתפות בחלק מסוים מפוליסות ביטוח חיים בגין שנות חיתום עד 31 בדצמבר, 1997.

6. הוצאות רכישה נדחות:

הוצאות רכישה נדחות של פוליסות ביטוח חיים (להלן - ה-DAC) הנמכרות החל מיום 1 בינואר, 1999 כוללות עמלות לסוכנים ומפקחי רכישה והוצאות אחרות הקשורות לרכישת פוליסות חדשות, לרבות חלק מהוצאות הנהלה וכלליות. ה-DAC מופחת בשיעורים שווים על פני תקופת הפוליסה, אך לא יותר מ-15 שנה. ה-DAC המתייחס לפוליסות שבוטלו, נמחק במועד הביטול.

הוצאות רכישה נדחות בגין פוליסות שהופקו עד ליום 31 בדצמבר, 1998 מחושבות על-ידי אקטואר חברת הביטוח המאוחדת על בסיס שיטת "ניכוי הצילמר" לפי שיעורים מהפרמיה או מהסכום בסיכון בהתאם לתוכניות הביטוח השונות. שיעור ההפחתה בפוליסות מסוג "עדיף" הינו 10% לשנה ובפוליסות מסוג "מסורתי" על פני תקופת הפוליסה.

באור 2: - כללי דיווח ומדיניות חשבונאית (המשך)

1. עסקי ביטוח חיים (המשך)

7. תביעות תלויות:

תביעות תלויות ידועות בניכוי חלק מבטחי המשנה בהן מחושבות באופן פרטני, בהתאם להערכת מומחי חברת הביטוח המאוחדת על בסיס ההודעות בגין אירועי הביטוח וסכומי הביטוח.

תביעות שאירעו וטרם דווחו (IBNR) נכללו על בסיס תחשיב אקטוארי.

ההפרשות לתביעות מתמשכות בתשלום בביטוח אי כושר עבודה ובביטוח סיעודי, נכללו במסגרת עתודות הביטוח.

בהתאם להנחיות המפקח נכללה החל משנת הדוח הפרשה להוצאות עקיפות ליישוב תביעות. סכום ההפרשה כאמור אינו מהותי.

8. חברת הביטוח המאוחדת מיישמת הוראות שנקבעו בחוזר המפקח מיום 7 בינואר, 2007 בדבר פרמיות בגין חוזי השקעה. על-פי החוזר, הוגדרו חוזי השקעה כחוזים בעלי מבנה משפטי של חוזי ביטוח אשר אינם חושפים את המבטח לסיכון ביטוח משמעותי.

חוזי השקעה כוללים בין היתר:

(1) פוליסות שלהן 100% חסכון הנמשך כסכום הוני ללא נספחים ביטוחיים.

(2) פוליסות קצבה אשר תקופת תשלום הקצבה בגינן היא לתקופה מובטחת. פוליסה מסוג זה מעניקה מספר תשלומים מובטחים אשר משולמים למוטבים גם אם קורה מקרה ביטוח. כאשר הקצבה המובטחת היא לתקופה קצובה (ללא המשך תשלום במצב של אריכות ימים) או לתקופה ארוכה המסלקת את משמעות סיכון אריכות הימים.

הטיפול החשבונאי בחוזי השקעה הינו כדלקמן: פרמיות בגין חוזי השקעה לא ייכללו בסעיף פרמיות אלא ייזקפו ישירות לעתודות ביטוח חיים. פדיונות ותום תקופה בגין חוזים אלה לא ייזקפו לסעיף תביעות אלא ייגרעו ישירות מעתודות ביטוח. הכנסות מהשקעות כספי חוזי השקעה בניכוי דמי ניהול שנגבים ממבוטחים לא יכללו בסעיף הכנסות מהשקעות אלא יזקפו ישירות לעתודות הביטוח.

בדוח עסקי ביטוח חיים ייזקף בגין חוזים אלה המרווח הפיננסי בין תשואת ההשקעות והתשואה שנזקפה למבוטחים וכן ההוצאות המתייחסות לפעילות זו.

על-פי החוזר הנ"ל הוגדרו בשנת 2006 מוצרי ביטוח כחוזי השקעה רק מוצרים שהונפקו במסגרת חוזי השקעה ואינם כוללים סיכון ביטוחי כלל. החל משנת 2007 יוגדרו מוצרי ביטוח נוספים כחוזי השקעה כאשר מרכיב סיכון הביטוח בהן אינו משמעותי. בשנת 2007 צפוי כי יתקיימו דיונים בענין הגדרת סוגי הפוליסות שיכללו בחוזי השקעה בין נציגי חברות הביטוח למפקח.

באור 2: - כללי דיווח ומדיניות חשבונאית (המשך)

ז. עסקי ביטוח כללי

1. הכרה בהכנסה:

דמי ביטוח (פרמיות ודמים) נזקפים בשנת תחילת הפוליסה ומתייחסים בעיקרם לתקופת ביטוח של שנה. בענף ביטוח רכב חובה, הואיל וכניסת הביטוח לתוקף מותנית בתשלום דמי הביטוח, נזקפים דמי הביטוח לאחר תשלומם. במרבית הפוליסות בענף בריאות ובענפים ימי ודירות (באמצעות בנקים למשכנתאות) נרשמים דמי הביטוח על בסיס חודשי או יומי. דמי ביטוח בגין פוליסות שתחילת הביטוח שלהן לאחר תאריך המאזן, נרשמים כפרמיות מראש בסעיף זכאים ויתרות זכות. חלק דמי הביטוח המתייחס לתקופה שלאחר תאריך המאזן, נזקף לעתודה לסיכונים שטרם חלפו (ראה סעיף 4 להלן).

2. תביעות כוללות עלויות סילוק וטיפול ישירות וכן, החל משנת הדוח עלויות טיפול עקיפות ליישוב תביעות כמפורט להלן בגין תביעות ששולמו ותלויות וכן עידכון ההפרשה לתביעות התלויות שנרשמה בשנים קודמות. בהתאם להנחיות המפקח, החל משנת הדוח נכללות בהפרשות לתביעות תלויות בביטוח כללי גם הוצאות עקיפות ליישוב תביעות המתייחסות לפוליסות שהונפקו בגין שנת חיתום 2006 והפרשה להוצאות עקיפות ליישוב תביעות בביטוחי בריאות בגין כל שנות החיתום.

כתוצאה מיישום ההנחיות כאמור, קטן הרווח מעסקי ביטוח כללי והרווח לפני מסים על ההכנסה בסך 7.0 מליוני ש"ח, הרווח הנקי קטן בסך של 4.2 מליוני ש"ח.

3. התחייבויות ביטוחיות והוצאות רכישה נדחות:

העתודה לסיכונים שטרם חלפו, התביעות התלויות, לרבות חלקם של מבטחי משנה בעתודה ובתביעות התלויות והוצאות הרכישה הנדחות בביטוח כללי (למעט בענף ביטוח מפני מחלות ואישפוז) חושבו בהתאם לתקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (דרכי חישוב הפרשות לתביעות עתידיות בביטוח כללי), התשמ"ה-1984, על תיקוניהן, הנחיות המפקח בנושא ושיטות אקטואריות מקובלות לחישוב תביעות תלויות, וזאת בהתאם לשיקול דעתו של האקטואר.

עתודות הביטוח והוצאות הרכישה הנדחות בענפי ביטוח מפני מחלות ואישפוז חושבו החל משנת 2005 לפי כללים חדשים (ראה סעיף 4(ג) להלן). חברת הביטוח המאוחדת חישה את ההתחייבויות הביטוחיות כאמור לעיל באופן עקבי לשנה הקודמת למעט חישוב הפרשה להוצאות עקיפות שנכללה בתביעות תלויות (ראה סעיף 2 לעיל).

הצהרות האקטואר מצורפות לדוחות הכספיים.

4. עתודה לסיכונים שטרם חלפו מורכבת כלהלן:

א. יתרת פרמיה שטרם הורווחה, שאינה מחושבת בדרך אקטוארית ואינה תלויה, בהנחות כלשהן. עתודה זו כוללת דמי ביטוח המתייחסים לתקופת ביטוח שלאחר תאריך המאזן. בענפים בהם דמי הביטוח נרשמים על בסיס שנתי, מחושבת העתודה יחסית לפרמיה בפועל לכל יום.

באור 2: - כללי דיווח ומדיניות חשבונאית (המשך)

ז. עסקי ביטוח כללי (המשך)

4. עתודה לסיכונים שטרם חלפו מורכבת להלן (המשך)

ב. בהתאם להנחיות המפקח העתודה כוללת, במידת הצורך בשייר, בענפי רכב חובה, רכב רכוש, מקיף דירות ובריאאות הפרשה בגין הפסד צפוי (פרמיה בחסר) המחושבת, על בסיס הערכה אקטוארית, או על-פי הנחיות שנקבעו על-ידי המפקח.

ג. בהתאם להנחיות המפקח מחושבות עתודות הביטוח בענפי מחלות ואשפוז ותאונות אישיות בחברות ביטוח בישראל על-פי הערכות אקטואריות וזאת החל מיום 1 בינואר, 2005. עד לאותו תאריך חושבו העתודות על בסיס כללים שנקבעו על-ידי המפקח.

על-פי ההנחיות, ביטול ההפרש בין עתודה בגין ביטוח הוצאות רפואיות אשר חושבה בהתאם להוצאות הקודמות לבין ההערכה האקטוארית בגין ביטוח הוצאות רפואיות, המחושבות לפי ההוצאות החדשות (להלן - ההפרש) יבוצע בפריסה למשך שלוש שנים החל מיום 1 בינואר, 2005 ובאופן אחיד.

ההפרש האמור הסתכם לסך של כ-40.2 מליון ש"ח במאוחד.

כתוצאה מיישום ההנחיות, גדל הרווח מעסקי ביטוח כללי והרווח לפני מסים על הכנסה, בכל אחת מהשנים שהסתיימו בימים 31 בדצמבר, 2006 ו-2005 בסך כ-13.4 מליוני ש"ח, הרווח הנקי בשנת 2006 גדל בסך של כ-8 מליוני ש"ח ובשנת 2005 בסך של כ-7.6 מליוני ש"ח.

5. תביעות תלויות:

התביעות התלויות בדוחות הכספיים מחושבות לפי השיטות, כמפורט להלן:

א. תביעות תלויות ברוטו וחלקם של מבטחי המשנה בהן נכללו לפי הערכה אקטוארית, למעט לגבי הענפים המפורטים בסעיף ב' להלן.
התחשיב האקטוארי חושב על-ידי האקטואר הממונה בחברת הביטוח המאוחדת, ד"ר אברהם לוונגליק (F.I.L.AA).

ב. בענפים בהם לא נדרשת, על-פי הנחיות המפקח, הערכה אקטוארית (ביטוח מטענים בהובלה, כלי שייט וכלי טייס, ערבות חוק מכר וסיכוני אשראי) נכללו התביעות התלויות כדלקמן:

(1) תביעות תלויות ידועות הכוללות הפרשה מתאימה לסילוק והוצאות הטיפול עד לסוף התקופה ואשר טרם שולמו לתאריך הדוחות הכספיים. הפרשה זו מתבססת בעיקרה על הערכה פרטנית לכל תביעה לפי חוות דעת שנתקבלה מעורכי דין ומומחי חברת הביטוח המאוחדת שמטפלים בתביעות.

(2) הפרשה בגין תביעות שאירעו אך טרם דווחו לחברת הביטוח המאוחדת (I.B.N.R).
(.

באור 2: - כללי דיווח ומדיניות חשבונאית (המשך)

ז. עסקי ביטוח כללי (המשך)

5. תביעות תלויות: (המשך)

ג. עודף הכנסות על הוצאות:

לגבי כל העסקים עם זנב תביעות ארוך (ענפים בהם הזמן הנדרש למתן הודעה על קרות הנזק ו/או לקביעת הנזק והפיצוי בגינו, ארוך ועשוי להתמשך מספר שנים), כגון ענפי חבויות ורכב חובה, מחושב עודף הכנסות על הוצאות על בסיס תלת שנתי מצטבר (להלן - העודף) למעט ענף ערבויות חוק המכר בו מחושב העודף על בסיס חמש שנים מצטבר.

העודף מורכב מדמי ביטוח בתוספת חלק מההכנסות מהשקעות ובניכוי הוצאות רכישה ותביעות, הכל בניכוי חלקם של מבטחי המשנה, לפי ענפי הביטוח ושנת החיתום המתייחסת. העודף המצטבר עד למועד שחרורו ממועד שנת תחילת הביטוח בניכוי עתודה לסיכונים שטרם חלפו ובניכוי התביעות התלויות הידועות כפי שחושבו כמפורט לעיל (להלן - הצבירה), נכלל בסעיף תביעות תלויות, והגירעון נזקף כהוצאה.

6. הוצאות רכישה נדחות:

א. הוצאות לרכישת פוליסות חדשות הכוללות עמלות לסוכנים וחלק מהוצאות הנהלה וכלליות בקשר להפקת פוליסות, המתייחסות לדמי ביטוח שטרם הורווחו בשייר עצמי, מועברות לתקופות הדיווח הבאות כהוצאות רכישה נדחות. הוצאות אלו מחושבות לפי ההוצאות בפועל או לפי השיעורים שנקבעו בתקנות הפיקוח, כאחוז מדמי הביטוח שטרם הורווחו, לכל ענף בנפרד, לפי הנמוך שבהם.

ב. החל מיום 1 בינואר, 2005 מחשבת חברת הביטוח המאוחדת הוצאות רכישה נדחות גם בביטוח מפני מחלות ואישפוז. הוצאות הרכישה הנדחות מתייחסות להוצאות הנובעות מהפקת פוליסות חדשות לרבות הוצאות לבדיקות רפואיות, חיתום ושיווק והוצאות הנהלה וכלליות.

הוצאות הרכישה הנדחות מופחתות בשיעורים שווים על פני תקופת הפוליסה, ואולם בפוליסות שתקופת הביטוח בהן ארוכה משש שנים, ניתן להפחית את הנכס לתקופה קצרה יותר ובלבד שלא תפחת משש שנים. הוצאות הרכישה הנדחות המתייחסות לפוליסות שבוטלו נמחקות במועד הביטול.

כתוצאה מיישום ההנחיות: -

הרווח מעסקי ביטוח כללי והרווח לפני מסים על ההכנסה לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2005 גדל בסך של כ-13.6 מליון ש"ח. הרווח הנקי גדל בסך של כ-7.7 מליון ש"ח.

באור 2: - כללי דיווח ומדיניות חשבונאית (המשך)

ז. עסקי ביטוח כללי (המשך)

7. עסקים המתקבלים מהפול, מחברות ביטוח אחרות (לרבות ביטוח משותף) וסוכנויות חיתום נכללים לפי חשבונות המתקבלים עד לתאריך המאזן בתוספת הפרשות לפי הענין, והכל בהתאם לשיעור השתתפות חברת הביטוח המאוחדת בהם.
8. בהתאם להנחיות המפקח, נכללו בסעיף דמי ביטוח כל הסכומים ששולמו על-ידי הלוויים בקשר עם פוליסת ביטוח נכס באמצעות בנק למשכנתאות. הסכומים המשתלמים לבנק למשכנתאות בשל הוצאות נכללו בסעיף עמלות.
9. הכנסות מהשקעות מחושבות לפי היחס שבין הממוצע השנתי של המקורות להשקעות שמקורן בעסקי ביטוח כללי לבין סך הממוצע הכולל של המקורות להשקעות בנפרד לכל אפיק השקעה.
10. שיבובים ושרידים נלקחים בחשבון בבסיס הנתונים לפיו מחושבות ההערכות האקטואריות של התביעות התלויות. בענפים שאינם סטטיסטיים נלקחים השיבובים בחשבון בעת הערכת הסיכון הכלול בתיקי התביעה על בסיס פרטני.

ח. ביטוח משנה

1. בהתאם לתקנות דין וחשבון, התחייבויות מבטחי המשנה לתאריך המאזן בגין חלקם בעתודות הביטוח ובתביעות התלויות, מוצגות בנפרד במאזן, בסעיף סכומים לקבל, בניכוי הפרשה לחובות מסופקים, בהתאם להערכת ההנהלה (ראה 2 להלן).
 2. חברת הביטוח המאוחדת מבצעת הפרשות לחובות מסופקים בגין חובות מבטחי משנה שגבייתם מוטלת בספק על בסיס הערכות סיכון פרטניות.
- בנוסף, בקביעת חלקם של מבטחי המשנה בתביעות התלויות ובעתודות הביטוח מתחשבת חברת הביטוח המאוחדת, בין היתר, בהערכת אפשרות הגביה ממבטחי המשנה, כאשר חלקם של מבטחי המשנה כאמור מחושב על בסיס אקטוארי. חלקם של מבטחי משנה בקשיים נקבע בהתחשב בהערכת סיכויי הגביה. כאשר מבטחי משנה נקלעים לקשיים, הם עשויים להעלות טיעונים שונים הנוגעים להכרה בחוב. במקרים אלו מתחשבת חברת הביטוח המאוחדת בעת עריכת ההפרשות בנכונות מבטחי המשנה להגיע להסכמי "חתך" Cut off.

ט. הערכת נכסים והתחייבויות

1. נכסים בלתי סחירים (אגרות חוב, הלוואות ופקדונות), למעט נכסים כאמור המוחזקים כנגד התחייבויות של פוליסות המשתתפות ברווחי השקעה, והתחייבויות הצמודות למדד נכללו במאזן לפי המדד שפורסם לאחרונה לפני תאריך המאזן, בהתאם לתנאי ההתקשרות ובכפוף לאמור בסעיף ו(2)ג) לעיל. כאשר ההשקעה הנומינלית בנכסים מובטחת לחברת הביטוח המאוחדת, גם אם היא גבוהה מהערך המותאם למדד מוצגים הנכסים הבלתי סחירים לפי ערך הנומינלי.

החל משנת 2005 מיישמת חברת הביטוח המאוחדת את תיקון תקנות דין וחשבון בדבר שינוי שיטת שיערוך נכסים בלתי סחירים המוחזקים כנגד התחייבויות של פוליסות משתתפות ברווחי השקעה (ראה להלן).

באור 2: - כללי דיווח ומדיניות חשבונאית (המשך)

ט. הערכת נכסים והתחייבויות (המשך)

1. (המשך)

כתוצאה משינוי שיטת שיערוך הנכסים כאמור, גדל שוויים של הנכסים המוחזקים כנגד התחייבויות של פוליסות המשתתפות ברווחי השקעה, ליום 31 בדצמבר, 2005 בסך של כ- 109.7 מליון ש"ח. ההכנסות מדמי ניהול, הרווח מעסקי ביטוח חיים והרווח לפני מסים לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2005 גדלו בסך של כ- 16.5 מליון ש"ח במאוחד. הרווח הנקי גדל בסך של כ- 9.3 מליון ש"ח לשנה.

2. יתרות במטבע חוץ או הצמודות לו נכללו לפי שערי חליפין יציגים לתאריך המאזן.

3. מזומנים ושווי מזומנים כוללים פקדונות בבנקים שתקופת פרעונם, בעת הפקדתם, אינה עולה על שלושה חודשים.

4. השקעות בניירות ערך נכללו כדלקמן:

א. ניירות ערך שאינם מוחזקים כנגד פוליסות משתתפות ברווחי השקעה:

אגרות חוב או תעודות חוב מסחריות - נכללו לפי ערכן המותאם לפי תנאי בלתי סחירות לרבות של הממשלה או ההנפקה. פרמיה (נכיון) מופחתים בהתאם בערבותה במסגרת הסכמי ח"ץ לשיטת הריבית האפקטיבית.

תעודות השתתפות בקרנות נאמנות - נכללו לפי ערכי הפדיון לתאריך הדוחות הכספיים.

ניירות ערך סחירים אחרים - נכללו לפי שווי השוק לתאריך הדוחות הכספיים.

מניות בלתי סחירות ואופציות בלתי סחירות על מניות - נכללו לפי העלות. במקרים של ירידת ערך שלדעת ההנהלה אינה בעלת אופי זמני נכללה הפרשה לירידת ערך.

קרנות הון סיכון וקרנות השקעה - נכללו לפי העלות בתוספת רווחים (הפסדים) שמומשו ושנצברו.

קרנות גידור - נכללו לפי הערך הנכסי של הקרן (N.A.V.).

מכשירים פיננסיים סחירים - נכללו לפי שווי השוק לתאריך הדוחות הכספיים.

מכשירים פיננסיים בלתי סחירים - נכללו לפי ערכם הפנימי המחושב על בסיס להבטחת שער מטבע חוץ השערים היציגים של מטבע חוץ לתאריך הדוחות הכספיים, בתוספת פרמיה עד לתאריך הפרעון.

לענין סעיף זה "שווי שוק" - מחיר כפי שנסחר בבורסה ובהעדר מחיר בבורסה, נכלל לפי שווי הוגן.

באור 2: - כללי דיווח ומדיניות חשבונאית (המשך)

ט. הערכת נכסים והתחייבויות (המשך)

4. השקעות בניירות ערך נכללו כדלקמן: (המשך)

ב. ניירות ערך המוחזקים כנגד פוליסות משתתפות ברווחי השקעה:

נכללו החל משנת 2005 לפי שוויים ההוגן, כמפורט להלן:

אגרות חוב או תעודות חוב מסחריות - השווי ההוגן מחושב לפי מודל המבוסס על
בלתי סחירות בישראל היוון תזרימי המזומנים, כאשר שיעורי
הריבית להיוון נקבעים על ידי חברה
המספקת ציטוט ריביות ביחס לדירוגי
הסיכון השונים.

אגרות חוב או תעודות חוב מסחריות - נכלל לפי שווי הוגן הנקבע לפי ציטוט
בלתי סחירות בחו"ל מגופים מוסדיים.

תעודות השתתפות בקרנות נאמנות - השווי ההוגן מחושב לפי ערכי הפדיון.

ניירות ערך סחירים אחרים - השווי ההוגן מחושב לפי שווי השוק.

מניות בלתי סחירות, קרנות הון סיכון - השווי ההוגן מחושב על בסיס הדוחות
וקרנות השקעה בלתי סחירות הכספיים שלהן ו/או הערכות כלכליות.

ג. מכשירים פיננסיים נגזרים, שלא פורטו בסעיפים א' ו-ב' לעיל, שאינם סחירים ואשר
לא יועדו להגנה, נכללו לפי שווי הוגן. שינויים בשווי ההוגן נזקפים לדוח רווח
והפסד בתקופה בה ארעו. בהתאם לתקנות דין וחשבון, מוצגים המכשירים
הפיננסיים הנגזרים, נטו בסעיף ניירות ערך.

5. הלוואות ופקדונות בבנקים, נכללו לפי ערכם המקורי בתוספת הכנסות שנצברו לתאריך
הדוחות הכספיים ובניכוי הפרשה לחובות מסופקים (ראה סעיף יג' להלן).

הלוואות ופקדונות בבנקים המוחזקים כנגד פוליסות משתתפות ברווחי השקעה נכללו החל
משנת 2005 לפי שוויים ההוגן המחושב באמצעות מודל המבוסס על היוון תזרימי
המזומנים, כאשר שיעורי הריבית להיוון נקבעים על ידי חברה המספקת ציטוט ריביות
ביחס לדירוגי הסיכון השונים.

6. השקעות בחברות מאוחדות נכללו לפי שיטת השווי המאזני על פי הדוחות הכספיים
המבוקרים שלהן הערוכים לתאריך המאזן.

לענין הטיפול בעודף עלות ההשקעה בחברה מאוחדת מעל שוויה המאזני - ראה סעיף 8
להלן.

באור 2: - כללי דיווח ומדיניות חשבונאית (המשך)

ט. הערכת נכסים והתחייבויות (המשך)

7. רכוש קבוע ומקרעין נכללו כדלקמן:

א. בנייני משרד ומקרעין, נכללו במאזן לפי העלות, בניכוי פחת שנצבר, פרט לבנייני המשרד והמקרעין שנרכשו עד 31 בדצמבר, 1993, שערכם הותאם לערך השוק ליום 31 בדצמבר, 1994, בהתבסס על הערכת שמאי מוסמך ובניכוי "מרווח בטחון", כנקבע בתקנות הפיקוח שהיו בתוקף בעת ההערכה. מתאריך זה ועד ליום 31 בדצמבר, 2003, הותאם ערכם של הנכסים בגובה עליית המדד, ובכפוף לבחינת ירידת ערך כאמור בסעיף 9 להלן.

רכוש קבוע אחר נכלל במאזן לפי העלות בניכוי פחת שנצבר.

ב. הפחת מחושב בשיעורים שנתיים קבועים מהעלות ומההערכה מחדש, בהתאם לאורך החיים הכלכלי המשוער של הרכוש.

ג. בקשר להשפעת תקני חשבונאות בתקופה שלפני יישומם - תקן חשבונאות מספר 16 בדבר נדל"ן להשקעה ותקן חשבונאות מספר 27 בדבר רכוש קבוע - ראה סעיפים כא(1) ו-כא(3) להלן.

8. רכוש אחר:

א. עודף עלות ההשקעה שנוצר ברכישה של מבטחים חברה מנהלת של קרנות פנסיה (להלן - מבטחים), המיוחס לתיק הלקוחות הקיים ולדמי ניהול עתידיים מופחת על פני תקופה של 20 שנה, וזאת בהתבסס על הערכת ההנהלה כי התקופה הנ"ל משקפת את התקופה בה ינבע לחברת הביטוח המאוחדת תזרים ההכנסות הצפוי.

ב. חלק מעלות הרכישה של מבטחים יוחס למוניטין שנוצר לחברת הביטוח המאוחדת בעקבות רכישת חברה זו כתוצאה מהסינרגיה בין תחום הביטוח לתחום הפנסיה ולתיקי ביטוח חיים שיתווספו למצבת תיקי הביטוח של חברת הביטוח המאוחדת.

בשנים 2004-2005 הופחת מוניטין זה בשיעור שנתי של 5%. בעקבות כניסתו לתוקף של תקן חשבונאות מספר 20 (מתוקן) של המוסד לתקינה [ראה סעיף כ(1)] הופסקה הפחתתו.

יתרת המוניטין הבלתי מופחת לאותו יום עמדה על סך של כ-384.9 מליוני ש"ח. סכום ההפחתה השנתי של המוניטין כאמור אשר הפחתתו הופסקה ביום 1 בינואר, 2006 הסתכם בסך של כ-20.5 מליוני ש"ח.

במספרי ההשוואה לשנים 2004 ו-2005, סווגו מחדש הוצאות הפחתת המוניטין כאמור מדוחות עסקי ביטוח חיים לדוחות רווח והפסד.

ג. החל משנת 2006 החברות המאוחדות הפסיקו את ההפחתה השנתית של המוניטין הכלול בזכויות הניהול בקופות הגמל ובקרנות הנאמנות שנרכשו. עלות הרכישה שיוחסה לנכסים הבלתי מוחשיים של קופות הגמל וקרנות הנאמנות שנרכשו (מותג, בסיס לקוחות), מופחתת על פני תקופה של עד 15-5 שנים.

באור 2: - כללי דיווח ומדיניות חשבונאית (המשך)

ט. הערכת נכסים והתחייבויות (המשך)

9. ירידת ערך נכסים:

ירידת ערך נכסים קבועים בלתי מוחשיים

החברה והחברות המאוחדות מיישמות את תקן חשבונאות מספר 15 "ירידת ערך נכסים". התקן חל על כל הנכסים במאזן למעט, נכסים הנובעים מהטבות לעובדים, נכסי מסים נדחים ונכסים פיננסיים. בהתאם לתקן זה, כאשר מתקיים סימן כלשהו המצביע על ירידת ערך של נכס בוחנות החברה והחברות המאוחדות האם חלה ירידת ערך של הנכס על-ידי השוואת ערכו הפנקסני של הנכס לסכום בר-ההשבה שלו. סכום בר-ההשבה הינו הגבוה מבין מחיר המכירה נטו של הנכס לבין שווי השימוש שלו הנקבע על-פי הערך הנוכחי של אומדן תזרימי המזומנים העתידיים הצפויים לנבוע מהשימוש בנכס ומימוש בתום חייו. במידה שערכו של הנכס בספרים עולה על סכום בר-ההשבה שלו, החברה והחברות המאוחדות מכירות בהפסד מירידת ערך בגובה ההפרש בין ערכו הפנקסני של הנכס לסכום בר-ההשבה שלו. הפסד מירידת ערך שהוכר מבוטל רק אם חלו שינויים באומדנים ששימוש בקביעת סכום בר-ההשבה של הנכס במועד ההכרה בהפסד מירידת ערך.

החברה והחברות המאוחדות בוחנות ירידת ערך בנפרד לכל יחידה מניבה מזומנים אחרת. בבחינת ירידת הערך מובאים בחשבון נכסים משותפים הקשורים ליחידות מניבות המזומנים האחרות, וכן הוצאות עקיפות המיוחסות במישרין או שניתן להקצותן באופן סביר ועקבי ליחידות אחרות.

י. התחייבויות בשל סיום יחסי עובד - מעביד ודמי חופשה

ההתחייבויות בשל סיום יחסי עובד - מעביד הכוללות התחייבויות לפי דין, הסכם, נוהג וציפיות ההנהלה מכוסות במלואן על ידי פוליסות ביטוח מנהלים (במרביתן של חברת הביטוח המאוחדת), הפקדות בקופות גמל, בתוספת רווחים שנצברו וכן על ידי הפרשה משלימה, הכלולה בסעיף זכאים ויתרות זכות.

ההתחייבות לדמי חופשה מכוסה במלואה על ידי הפרשה הכלולה בסעיף זכאים ויתרות זכות.

יא. הכרה בהכנסות של חברות מאוחדות שאינן חברות ביטוח

הכנסות מעמלות ניהול תיקי לקוחות, הכנסות מייעוץ והכנסות מהפצה נרשמות על בסיס מצטבר בהתאם למועד מתן השירות או ביצוע הפעולות.

הכנסות מעמלות חיתום וניהול, הכפופות לביצוע בפועל של הנפקה, נזקפות לדוח רווח והפסד רק לאחר הנפקת ניירות הערך או במועד שהתגבשו התחייבויות המנפיקים והקונים, לפי המוקדם ובמקביל נזקפות ההוצאות הכרוכות בביצוען.

הכנסות מעמלות ביטוח נזקפות בעת התהוותן.

הכנסות מניהול קרנות פנסיה, קופות גמל, קרנות נאמנות ותיקי השקעה נזקפות בעת התהוותן.

באור 2: - כללי דיווח ומדיניות חשבונאית (המשך)

יב. הוצאות הנהלה וכלליות

הוצאות הנהלה וכלליות נזקפות לדוחות עסקי הביטוח ולדוחות הרווח וההפסד על-פי שיטת חלוקה המבוססת על ייחוס ספציפי של הוצאות ישירות והקצאת ההוצאות האחרות על בסיס יחס התפלגות השכר ושטחי המשרדים.

זקיפת ההוצאות בין ענפי הביטוח הכללי מבוססת על מודל המתחשב בהיקפי תפוקה ותביעות אשר אושר על-ידי המפקח.

יג. הפרשה לחובות מסופקים

1. בגין פרמיות לגביה:
מחושבת הפרשה כללית בהתאם לגיל החוב, ובנוסף מתבצעות גם הפרשות ספציפיות.

2. בגין הלוואות וחובות אחרים:
ההפרשה מחושבת באופן ספציפי בגין חובות שלדעת ההנהלה גבייתם מוטלת בספק.

3. בגין חובות מבטחי משנה:
ראה באור ח(2) לעיל.

יד. מסים על ההכנסה ומסים נדחים

1. החל מיום 1 בינואר, 2005 החברה והחברות המאוחדות שלה מיישמות את תקן חשבונאות מספר 19 - מסים על ההכנסה (להלן - התקן), של המוסד לתקינה. התקן קובע את כללי ההכרה, המדידה, ההצגה והגילוי לגבי מסים על ההכנסה ומסים נדחים בדוחות הכספיים.

2. החברה והחברות המאוחדות שלה, מבצעות ייחוס מסים בגין הפרשים זמניים (Temporary Differences) שהינם הפרשים בין ערכם לצרכי מס של נכסים והתחייבויות לבין ערכם הפנקסני במאזן. ייחוס המסים כאמור מתבצע בגין הפרשים הנוגעים לנכסים שהפחתתם מותרת בניכוי לצרכי מס, כגון: הוצאות רכישה נדחות בביטוח חיים, רכוש קבוע, הערכה מחדש של מקרקעין, הפסדים להעברה והפרשים זמניים שוטפים אחרים.

3. יתרות המסים הנדחים (נכס או התחייבות) מחושבים בהתאם לגישת ההתחייבות לפי שיעורי המס הצפויים לחול בעת מימושם.

4. בחישוב המסים הנדחים לא הובאו בחשבון המסים שהיו חלים במקרה של מימוש ההשקעות בחברות מוחזקות אשר מכירתן אינה צפויה בעתיד הנראה לעין. כמו כן, לא הובאו בחשבון מסים נדחים בגין חלוקת דיבידנדים על-ידי חברות מאוחדות, וזאת על-פי מדיניות הקבוצה שלא ליזום חלוקת דיבידנדים החייבים במס.

5. מסים נדחים בשל הפרשים זמניים שוטפים נכללו בסעיף חייבים ויתרות חובה או בסעיף זכאים ויתרות זכות.
מסים נדחים בשל הפרשים ארוכי טווח נכללו בסעיף רכוש אחר או התחייבות לזמן ארוך למסים נדחים.

6. הטבות מס בגין הענקות של מכשירים הוניים לעובדים, שלא הוכרה בגינם הוצאה בדוחות הכספיים, נזקפו לקרן הון בתקופה בה הותר הניכוי לצרכי מס, וזאת בהתאם להבהרה מספר 7 של המוסד לתקינה.

באור 2: - כללי דיווח ומדיניות חשבונאית (המשך)

טו. קרנות הון

קרנות הון כוללות תוספת הערכה מחדש של בנייני משרד ומקרקעין בניכוי התחייבויות למסים נדחים. כמו כן, כוללות קרנות הון שנוצרו כתוצאה מפעולות בין תאגיד לבעל שליטה בו (ראה יט' להלן).

טז. רווח למניה

נתוני הרווח הנקי למניה חושבו בהתאם להוראות תקן חשבונאות מספר 21 של המוסד לתקינה, ראה סעיף כ'(2) להלן.

יז. הפרדת נכסים והתחייבויות בעסקי ביטוח חיים

הנכסים וההתחייבויות במסגרת עסקי ביטוח החיים המאוחדים מבוססים על מערכות נפרדות של חשבונות המנוהלים בחברת הביטוח המאוחדת, בהתאם לתקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (דרכי הפרדת חשבונות ונכסים של מבטח ביטוח חיים), התשמ"ד-1984.

יח. דיבידנד שהוכרז

דיבידנד שהוכרז לאחר תאריך המאזן מוצג בנפרד במסגרת דוח על השינויים בהון העצמי ואינו משתקף כהתחייבות במאזן.

יט. הצגת פעולות בין תאגיד לבעל שליטה בו

עסקאות בין החברה והחברות המוחזקות שלה לבין בעלי השליטה מוצגות בהתאם לתקנות ניירות ערך (הצגת פעולות בין תאגיד לבין בעל שליטה בו בדוחות כספיים), התשנ"ו-1996.

בהתאם לכך, ההפרש בין התמורה ו/או העלות לבעל השליטה לבין ערכו הפנקסני של הנכס בספרי החברות, נזקף להון העצמי של החברה.

לענין ביטול התקנות הנ"ל וגילוי על השפעת תקן חשבונאות מספר 23 בתקופה שלפני יישומו, ראה סעיף כא'(2) להלן.

כ. שינויים במדיניות חשבונאית

1. תקן חשבונאות מספר 20 (מתוקן) בדבר הטיפול החשבונאי במוניטין ובנכסים בלתי מוחשיים ברכישה של חברה מוחזקת

החל מיום 1 בינואר, 2006 מיישמות חברות הקבוצה את תקן חשבונאות מספר 20 (מתוקן) - הטיפול החשבונאי במוניטין ובנכסים בלתי מוחשיים ברכישה של חברה מוחזקת (להלן - התקן) של המוסד לתקינה. התקן קובע את הטיפול החשבונאי לגבי מוניטין ונכסים בלתי מוחשיים ברכישה של חברה בת וחברה מוחזקת שאינה חברה בת, לרבות חברה תחת שליטה משותפת. כמו כן, מתייחס התקן גם לרכישת פעילות שאינה מאוגדת במסגרת חברה. בהתאם לתקן, יישומו לראשונה בוצע בדרך של "מכאן ולהבא" ללא הצגה מחדש של מספרי השוואה.

באור 2: - כללי דיווח ומדיניות חשבונאית (המשך)

כ. שינויים במדיניות חשבונאית (המשך)

1. תקן חשבונאות מספר 20 (מתקן) בדבר הטיפול החשבונאי במוניטין ובנכסים בלתי מוחשיים ברכישה של חברה מוחזקת (המשך)

השינויים העיקריים שנקבעו בתקן ביחס לכללים שיושמו עד ליום 1 בינואר, 2006 הינם: ייחוס עודף עלות הרכישה של השקעה בחברה מוחזקת גם לנכסים בלתי מוחשיים של החברה הנרכשת, הניתנים לזיהוי, הבחנה בין נכסים בלתי מוחשיים בעלי אורך חיים שימושיים מוגדר ונכסים בלתי מוחשיים בעלי אורך חיים שימושיים בלתי מוגדר, הכרה מיידית במועד הרכישה כרווח בדוח רווח והפסד במוניטין שלילי שנוצר ברכישה, לאחר קיזוז מנכסים בלתי מוחשיים ונכסים לא כספיים של החברה המוחזקת, אי הפחתה שיטתית של מוניטין חיובי ונכסים בלתי מוחשיים בעלי אורך חיים שימושיים בלתי מוגדר, בחינת ירידת ערך של מוניטין חיובי בגין חברה בת או חברה בשליטה משותפת, ושל נכסים בלתי מוחשיים בעלי אורך חיים שימושיים בלתי מוגדר, אחת לשנה, או בתדירות גבוהה יותר, אם קיימים סימנים לירידת ערך, הבחנה בין מוניטין ברכישה של חברה בת וחברה בשליטה משותפת לעומת חברה כלולה לענין בחינת ירידת ערך, כך שירידת ערך של מוניטין בגין חברה כלולה, תטופל במסגרת בחינת ירידת ערך של ההשקעה בכללותה. הטיפול בנושא ירידת ערך נעשה בהתאם לתקן חשבונאות מספר 15, ירידת ערך נכסים.

החל משנת 2006 הפסיקה חברת ביטוח מאוחדת את ההפחתה השנתית של המוניטין כאמור בסעיף ט(8) לעיל.

2. תקן חשבונאות מספר 21 בדבר רווח למניה

החל מיום 1 בינואר, 2006 (מועד התחילה) מיישמות חברות הקבוצה את תקן חשבונאות מספר 21 - רווח למניה (להלן - התקן) של המוסד לתקינה. התקן קובע את העקרונות לחישוב והצגה של רווח (הפסד) למניה בדוחות הכספיים ומחליף את גילוי דעת 55 של לשכת רואי חשבון בישראל.

לפי התקן, הרווח למניה מחושב לפי מספר המניות הרגילות (ולא ל-1 ש"ח ע.ג. כנהוג עד למועד התחילה). ברווח הבסיסי למניה נכללות רק מניות אשר קיימות בפועל במהלך התקופה וניירות ערך המירים (כדוגמת אגרות חוב להמרה וכתבי אופציה) נכללים רק בחישוב הרווח המדולל למניה, וזאת לעומת הכללים שיושמו עד למועד התחילה, לפיהם במקרים בהם קיימת לנייר ערך המיר סבירות המרה, אותו נייר ערך נכלל בחישוב הרווח הבסיסי למניה. בנוסף, ניירות ערך המירים שהומרו במהלך התקופה, נכללים ברווח המדולל למניה רק עד למועד ההמרה, כאשר מאותו מועד הם נכללים ברווח הבסיסי למניה. על-פי התקן, כתבי אופציה נכללים ברווח המדולל למניה כאשר מימושם יגרום להנפקת מניות בתמורה הנמוכה ממחיר השוק של המניות. סכום הדילול הוא מחיר השוק של המניות בניכוי הסכום שהיה מתקבל כתוצאה מההמרה של כל כתבי האופציה למניות, לעומת שיטת החישוב שנקבעה בגילוי דעת 55 שכללה גם התאמות לרווח.

חלקה של החברה ברווחי חברות מוחזקות חושב לפי חלקה ברווח למניה של אותן חברות מוחזקות מוכפל במספר המניות שבידי החברה.

ליישום לראשונה של הוראות התקן לא היתה השפעה מהותית על נתוני ההשוואה של הרווח למניה המתייחסים לתקופות קודמות.

באור 2: - כללי דיווח ומדיניות חשבונאית (המשך)

כ. שינויים במדיניות חשבונאית (המשך)

3. תקן חשבונאות מספר 22 בדבר מכשירים פיננסיים: גילוי והצגה

החל מיום 1 בינואר, 2006 חל תקן חשבונאות מספר 22 - מכשירים פיננסיים: גילוי והצגה (להלן - התקן) של המוסד לתקינה. התקן קובע את כללי ההצגה של המכשירים הפיננסיים והגילוי הנאות הנדרש בגינם ומבטל את גילויי דעת 48 ו-53 של לשכת רואי חשבון בישראל.

התקן אינו חל על מחויבויות במסגרת חוזה ביטוח, ובהתאם להנחיות המפקח גם אינו חל על חברות ביטוח. החברה וחברות מאוחדות שאינן חברות ביטוח יישמו את התקן החל מיום 1 בינואר, 2006. ראה נספח ג' להלן.

4. תקן חשבונאות מספר 24 בדבר תשלום מבוסס מניות

החל מיום 1 בינואר, 2006 מיישמת החברה את תקן חשבונאות מספר 24, "תשלום מבוסס מניות" (להלן - התקן), של המוסד לתקינה. בהתאם להוראות התקן מכירה החברה בדוחות הכספיים בעסקאות תשלום מבוסס מניות, כולל עסקאות עם עובדים או צדדים אחרים המסולקות במכשירים הוניים, במזומן, או בנכסים אחרים. עסקאות תשלום מבוסס מניות שבהן מתקבלות סחורות או שירותים תמורת התשלום נרשמות לפי שוויין ההוגן.

לגבי העסקאות המסולקות במכשירים הוניים, התקן חל על הענקות שבוצעו לאחר ה-15 במרס, 2005, אך טרם הבשילו עד ליום 1 בינואר, 2006. באותו אופן התקן חל על שינויים שחלו בתנאי עסקאות המסולקות במכשירים הוניים שבוצעו לאחר ה-15 במרס, 2005, גם אם ההענקות שבגינן בוצעו השינויים היו לפני תאריך זה.

ליישום לראשונה של התקן לא הייתה השפעה על הדוחות הכספיים של החברה.

כא. גילוי להשפעת שינויים חשבונאיים בתקופה שלפני יישומם

1. תקן חשבונאות מספר 16 - נדל"ן להשקעה

בחודש פברואר, 2007 פרסם המוסד לתקינה את תקן חשבונאות מספר 16 (להלן - התקן), אשר קובע את הטיפול החשבונאי ודרישות הגילוי בהקשר לנדל"ן להשקעה.

נדל"ן (קרקע או בניין - או חלק מבניין - או שניהם) המוחזק על-ידי הבעלים או חוכר בחכירה מימונית, לשם הפקת דמי שכירות או לשם עליית ערך (או שניהם).

דוגמאות לנדל"ן להשקעה: קרקע המוחזקת לשם עליית ערך בטווח הארוך, ולא לשם מכירה בטווח הקצר במהלך העסקים הרגיל, קרקע המוחזקת לשימוש עתידי שטרם נקבע. במידה ושימוש בקרקע טרם נקבע שיהיה לנדל"ן בשימוש הבעלים או לצורך מכירה במהלך העסקים הרגיל בטווח הקצר, הקרקע תיחשב כמוחזקת לשם עליית ערך, מבנה המוחזקת על-ידי הישות (לרבות בחכירה מימונית) ומוכר בחכירה תפעולית, מבנה פנוי, אך מוחזקת לצורך החכרתו בחכירה תפעולית.

באור 2: - כללי דיווח ומדיניות חשבונאית (המשך)

כא. גילוי להשפעת שינויים חשבונאיים בתקופה שלפני יישומם (המשך)

1. תקן חשבונאות מספר 16 - נדל"ן להשקעה (המשך)

נדל"ן להשקעה יוצג על-פי מודל העלות או מודל השווי ההוגן. במידה ומיושם מודל העלות, הנדל"ן להשקעה, למעט נדל"ן להשקעה החופף להתחייבות בגין פוליסות משתתפות ברווחים, יטופל בהתאם למודל העלות שנקבע תקן חשבונאות מספר 27 - רכוש קבוע. חברה שבחרה ליישם את מודל העלות נדרשת לתת גילוי לשווי הוגן של הנדל"ן להשקעה. לעומת זאת, באם מיושם מודל השווי ההוגן, שינויים בשווי ההוגן של הנדל"ן להשקעה ייזקפו לרווח והפסד בתקופה בה התהוו. כמו כן, נדל"ן להשקעה שמטופל לפי מודל השווי ההוגן אינו מופחת באופן שיטתי.

נדל"ן המוחזק בידי חוכר בחכירה תפעולית יכול להיחשב כנדל"ן להשקעה אם ורק אם הנדל"ן היה מקיים אחרת את הגדרת נדל"ן להשקעה והחוכר משתמש במודל השווי ההוגן כפי שנקבע בתקן (התייחסות לחכירה כאילו היתה חכירה מימונית). במידה ונדל"ן בחכירה תפעולית טופל כנדל"ן להשקעה, כל הנדל"ן המוחזקת על-ידי הישות ומוגדר כנדל"ן להשקעה יטופל באמצעות מודל השווי ההוגן.

במידה ונדל"ן כולל חלק המיועד להפקת דמי שכירות או עליית ערך וחלק אחר הכולל נדל"ן בשימוש הבעלים, כל חלק יטופל בנפרד רק אם כל חלק יכול להימכר בנפרד. אחרת, כל הנדל"ן יטופל כנדל"ן להשקעה רק אם החלק המוחזק כנדל"ן בשימוש הבעלים אינו משמעותי.

תקן זה יחול על הדוחות הכספיים לתקופות המתחילות ביום 1 בינואר, 2007 או לאחר מכן. השפעת התקן, לגבי מודל השווי ההוגן, תדווח על-ידי התאמת יתרת הפתיחה של העודפים ליום 1 בינואר, 2007.

החברה בוחנת את השפעת התקן החדש על הדוחות הכספיים.

2. תקן חשבונאות מספר 23 - הטיפול החשבונאי בעסקאות בין ישות לבין בעל שליטה בה

בחודש דצמבר, 2006 פרסם המוסד לתקינה את תקן חשבונאות מספר 23 - "הטיפול החשבונאי בעסקאות בין ישות לבין בעל שליטה בה" (להלן - התקן). התקן יחול על עסקאות, בין היתר, של העברת נכסים, נטילת התחייבות, שיפוי או ויתור והלוואות בין חברה לבין בעל השליטה בה ובין חברות תחת אותה שליטה שיבוצעו לאחר 1 בינואר, 2007 וכן על הלוואה שניתנה או שהתקבלה מבעל השליטה לפני מועד תחילת התקן החל ממועד תחילתו. התקן מחליף את ההוראות שנקבעו לגבי עסקאות אלה בתקנות ניירות ערך (הצגת פעולות בין תאגיד לבין בעל שליטה בו בדוחות הכספיים), התשנ"ו-1996 אשר לפיהן, עסקאות של העברת נכסים נרשמו בדרך כלל לפי עלותם בספרי המעביר.

התקן אינו חל על עסקאות צירוף עסקים תחת אותה שליטה. בנסיבות של פעולות בעלות אופי של השקעת בעלים עשוי התקן לחול גם על עסקאות עם בעלי מניות מכוח היותם בעלי מניות.

באור 2: - כללי דיווח ומדיניות חשבונאית (המשך)

כא. גילוי להשפעת שינויים חשבונאיים בתקופה שלפני יישומם (המשך)

2. תקן חשבונאות מספר 23 - הטיפול החשבונאי בעסקאות בין ישות לבין בעל שליטה בה (המשך)

התקן קובע כי נכסים והתחייבויות שלגביהם בוצעה עסקה בין החברה לבין בעל השליטה בה או בין חברות תחת אותה שליטה יוכרו במועד העסקה לפי שווי הוגן. ההפרש בין השווי ההוגן לבין התמורה שנקבעה בעסקה ייזקף להון העצמי, בניכוי השפעת המס. הפרש בחובה מהווה במהותו דיבידנד ולכן מקטין את יתרת העודפים. הפרש בזכות מהווה במהותו השקעת בעלים ולכן יוצג בסעיף נפרד בהונה עצמי שייקרא "קרן הון מעסקה בין ישות לבין בעל השליטה בה". כאשר החברה אינה בבעלות מלאה של בעל השליטה, חלק המיעוט בהפרש, בין בחובה ובין בזכות, ייזקף לסעיף חלק המיעוט בדוח רווח והפסד.

הסכום שנזקף להון העצמי לא ייזקף לדוח רווח והפסד, גם אם בתקופות מאוחרות יותר, הפריטים שהיו נשוא העסקאות נגרעו מהדוחות הכספיים.

השווי ההוגן של נכס או התחייבות ייקבע בהתבסס על מחירי השוק המצוטטים העדכניים של נכסים והתחייבויות זהים או דומים ובהיעדרם בהתבסס על שיטות הערכה מקובלות.

נכס בלתי מוחשי שאין לו שוק פעיל (כהגדרתו בתקן חשבונאות מספר 30) שהועבר לחברה מבעל השליטה בה, יימדד לפי ערכו בספרי בעל השליטה וההפרש בין התמורה לבין הערך בספרים ייזקף להון העצמי, בניכוי השפעת המס.

במקרים של התקשרות הכוללת נטילת התחייבות כלפי צד שלישי או ויתור על התחייבות, ההפרש בין הערך בספרים של ההתחייבות לבין שוויה ההוגן במועד הסילוק ייזקף לדוח רווח והפסד. ההפרש בין השווי ההוגן של ההתחייבות לבין סכום התמורה שנקבע ייזקף להון העצמי.

במקרים של מתן או קבלת הלוואה מבעל השליטה, תוצג הלוואה על-פי שוויה ההוגן במועד העסקה ובתקופות עוקבות בעלות מופחתת תוך יישום שיטת הריבית האפקטיבית. הלוואה שלא נקבע לה מועד פרעון תיחשב כאילו ניתנה או התקבלה לתקופה של שנה אחת, משמע שוויה ההוגן ייקבע מידי שנה על-פי הערך הנוכחי של תזרימי המזומנים הצפויים מההלוואה, מהוון לפי שיעור הריבית של החברה לכל שנה.

להערכת החברה והחברות המאוחדות, התקן יחול על חיוב ריבית של יתרות בין חברתיות, אך השפעתו אינה צפויה להיות מהותית.

3. תקן חשבונאות מספר 27 - רכוש קבוע

בחודש ספטמבר, 2006 פרסם המוסד לתקינה את תקן חשבונאות מספר 27 - "רכוש קבוע" (להלן - התקן). תקן זה יחול על דוחות כספיים לתקופות המתחילות החל מיום 1 בינואר, 2007 (מועד התחילה), או לאחר מכן.

באור 2: - כללי דיווח ומדיניות חשבונאית (המשך)

כא. גילוי להשפעת שינויים חשבונאיים בתקופה שלפני יישומם (המשך)

3. תקן חשבונאות מספר 27 - רכוש קבוע (המשך)

ההכרה הראשונית ברכוש קבוע תתבסס על עלות הרכישה. לאחר ההכרה הראשונית התקן מאפשר לבחור בשיטת העלות או בשיטת הערכה מחדש כמדיניות חשבונאית, וליישם אותה בעקביות לגבי קבוצה של פריטי רכוש קבוע, שהיא בעלת מהות ושימוש דומים. על-פי שיטת הערכה מחדש, רכוש קבוע יוצג בסכום המשוער על פי השווי ההוגן במועד הערכה מחדש, בניכוי פחת נצבר והפסדים מירידת ערך שנוצרו לאחר מכן. שערך הרכוש הקבוע ייקף לקרן הון בהון העצמי, בניכוי השפעת המס. לבחירת החברה, קרן זו תיקף ישירות לעודפים כאשר הנכס נגרע, או במהלך השימוש בנכס (בהתאם לקצב הפחת). נכסים שהוערכו מחדש יופחתו על בסיס הסכום המשוער.

על-פי התקן, יש להפחית בנפרד כל חלק של רכוש קבוע בעל אורך חיים שונה עם עלות שהיא משמעותית ביחס לסך העלות של הרכוש הקבוע. הפחתת הנכס תתבסס על אורך חיי השימושיים לחברה והיא תופסק כמקדם מבין המועד בו הנכס מסווג כמוחזק למכירה לבין המועד שבו הנכס נגרע. נכס המוחזק למכירה הוא נכס אשר זמין למכירה מיידית במצבו הנוכחי, קיימת מחויבות של החברה למכירתו והיא צפויה להסתיים בתוך שנה ממועד הסיווג. כמו כן, עם אימוץ התקן שינוי בשיטת הפחת יטופל כשינוי באומדן חשבונאי, באופן פרוספקטיבי מכאן ולהבא, ולא בדרך של השפעה מצטברת כנהוג עד למועד התחילה. על פי התקן, יש לסקור לפחות בסוף כל שנת כספים את ערך השייר, את אורך החיים השימושי ואת שיטת הפחת שנעשה בה שימוש לגבי הנכס.

עלות רכוש קבוע תכלול גם אומדן ראשוני של עלויות פירוק ופינוי של הנכס ושיקום האתר בו ממוקם הנכס, אשר בגינם לחברה קיימת מחויבות. האומדן ירשם בערך נוכחי תוך שימוש בשיעור היוון שמשקף את הסיכון של החברה.

על-פי התקן, יש למדוד לפי שווי הוגן, פריט רכוש קבוע שנרכש תמורת פריט לא כספי אחר במסגרת עסקה בעלת מהות מסחרית.

הוראות המעבר של התקן דורשות יישום למפרע, תוך הצגה מחדש של מספרי השוואה, למעט מקרים ספציפיים כמפורט בתקן.

החברה והחברות המאוחדות בוחנות את השפעת התקן החדש על הדוחות הכספיים.

באור 2: - כללי דיווח ומדיניות חשבונאית (המשך)

כא. גילוי להשפעת שינויים חשבונאיים בתקופה שלפני יישומם (המשך)

4. תקן חשבונאות מספר 29 - בדבר אימוץ תקני דיווח כספיים בינלאומיים (IFRS)

בחודש יולי, פרסם המוסד לתקינה את תקן חשבונאות מספר 29 - "אימוץ תקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS)" (להלן - התקן).

תקני דיווח כספי בינלאומיים (להלן - תקני IFRS) הם תקנים והבהרות, שאומצו על-ידי הוועדה לתקני חשבונאות בינלאומיים, והם כוללים:

- (א) תקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS).
- (ב) תקני חשבונאות בינלאומיים (IAS).
- (ג) הבהרות שנקבעו על-ידי הוועדה לפרשנויות של תקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRIC) או על-ידי הוועדה שקדמה לה לפרשנויות של תקני חשבונאות בינלאומיים (SIC).

בהתאם לתקן זה, חברות שכפופות לחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968 ומחויבות לדווח על-פי תקנות חוק זה, יערכו את דוחותיהן הכספיים בהתאם לתקני IFRS החל מהתקופות המתחילות ביום 1 בינואר, 2008. חברות אלה, וחברות אחרות, יכולות לאמץ מוקדם את תקני IFRS ולערוך את דוחותיהן הכספיים בהתאם לתקני IFRS החל מהדוחות המתפרסמים ביום 31 ביולי, 2006.

בינואר, 2007 פרסם המפקח טיוטת חוזר שבה הורה המפקח לגופים המוסדיים וביניהם חברות הביטוח לאמץ את כללי ה-IFRS כמו כל שאר החברות הציבוריות במשק.

חברות העורכות את דוחותיהן הכספיים לפי תקני IFRS יישמו לצורך המעבר את הוראות תקן 1 IFRS "אימוץ לראשונה של תקני IFRS".

חברה המיישמת את התקינה הבינלאומית החל מיום 1 בינואר, 2008 ובחרה לדווח על נתוני השוואה לשנה אחת בלבד (2007), תידרש להכין מאזן פתיחה ליום 1 בינואר, 2007 (להלן - מאזן הפתיחה) לפי תקני IFRS. התאמת מאזן הפתיחה לפי תקני IFRS תחייב ביצוע הפעולות כדלקמן:

- הכרה בכל נכס או התחייבות שההכרה בהם במאזן נדרשת לפי תקני IFRS.
- אי הכרה בנכסים או בהתחייבויות שלפני תקני IFRS אין להכיר בהם במאזן.
- סיווג פריטי נכסים, התחייבויות והן עצמי על-פי תקני IFRS.
- מדידת כל הנכסים וההתחייבויות שהוכרו על-פי תקני IFRS.

להקלת היישום לראשונה נקבעו מספר נושאים, לגביהם לא חלה חובת יישום למפרע במאזן הפתיחה תוך אפשרות לבחירת ניצול ההקלות, כולן או חלקן. כמו כן נקבעו מספר חריגים לעניין יישום למפרע של היבטים מסוימים של תקני IFRS.

על-פי התקן, על החברה לכלול בבאור לדוחות הכספיים השנתיים ליום 31 בדצמבר, 2007 את נתוני המאזן ליום 31 בדצמבר, 2007 ואת נתוני דוח רווח והפסד לשנה המסתיימת באותו תאריך, לאחר שיושמו לגביהם כללי ההכרה, המדידה וההצגה של תקני IFRS.

באור 2: - כללי דיווח ומדיניות חשבונאית (המשך)

כא. גילוי להשפעת שינויים חשבונאיים בתקופה שלפני יישומם (המשך)

4. תקן חשבונאות מספר 29 - בדבר אימוץ תקני דיווח כספיים בינלאומיים (IFRS) (המשך)

לתקני IFRS כללים שונים מכללי החשבונאות בישראל לגבי הכרה ומדידה של נכסים והתחייבויות, מתכונת הדיווח ודרישות הגילוי. להבדלים אלה בכללים יכולה להיות השפעה מהותית על המצב הכספי ותוצאות הפעולות של החברה. אימוץ לראשונה של תקני IFRS יחייב את החברה לזהות את ההבדלים כאמור, דבר המצריך זמן ומשאבים ניכרים. הנהלת החברה והחברות המאוחדות בוחנות את השפעת התקן החדש על הדוחות הכספיים.

5. תקן חשבונאות מספר 30 - נכסים בלתי מוחשיים

בחודש מרס 2007 פרסם המוסד לתקינה את תקן חשבונאות מספר 30 (להלן - התקן), אשר קובע את הטיפול החשבונאי, הכרה ומדידה ודרישות הגילוי בהקשר לנכסים בלתי מוחשיים שאינם מטופלים בתקן אחר.

נכס בלתי מוחשי הינו נכס לא כספי ניתן לזיהוי חסר מהות פיזית. הגדרת נכס בלתי מוחשי דורשת שנכס כאמור יהיה ניתן לזיהוי בכדי להפרידו מהמוניטין. קריטריון יכולת הזיהוי בהגדרה מתקיים כאשר יש עמידה באחד משני התנאים הבאים: הנכס ניתן להפרדה כלומר, ניתן להפריד אותו או לפצל אותו מהישות וניתן למכור אותו, להעביר אותו, להעניק רישיון לשימוש בו, להשכיר אותו או להחליפו, בנפרד או יחד עם חוזה קשור, נכס קשור או התחייבות קשורה, או הנכס נובע מזכויות חוזיות או זכויות משפטיות אחרות, מבלי להתחשב אם זכויות אלה ניתנות להעברה או ניתנות להפרדה מהישות או מזכויות וממחויבויות אחרות.

במועד צירוף העסקים הרוכשת תכיר, בנפרד ממוניטין, בנכסים בלתי מוחשיים של הנרכשת, גם אם הנכס לא הוכר על ידי הנרכשת לפני צירוף העסקים. מוניטין שנצמח בישות לא יוכר כנכס, מאחר והוא אינו מהווה משאב הניתן לזיהוי הנשלט על ידי הישות, אשר ניתן למדידה באופן מהימן לפי עלות.

המדידה לאחר ההכרה הראשונית תיעשה בשיטת העלות, או בשיטת הערכה מחדש. שיטת הערכה מחדש תיושם רק כאשר קיים שוק פעיל. התקן מגדיר שוק פעיל כשוק בו כל התנאים הבאים מתקיימים: הפריטים שנסחרים בשוק הומוגניים, בכל נקודת זמן ניתן למצוא מוכר מרצון וקונה מרצון, וכן, המחירים זמינים.

התקן קובע שיש להעריך אם אורך החיים השימושיים של הנכס הבלתי מוחשי הינו מוגדר או בלתי מוגדר. נכס בלתי מוחשי בעל אורך חיים מוגדר מופחת שיטתית, כאשר תקופת ההפחתה ושיטת ההפחתה ייבחנו בתום כל שנה. לעומת זאת, נכס בעל אורך חיים בלתי מוגדר לא מופחת באופן שיטתי, אך כפוף לבחינת ירידת ערך שיטתית מידי שנה (או בתדירות גבוהה יותר באם חלו שינויים בנסיבות).

התקן יחול על הדוחות הכספיים לתקופות המתחילות ביום 1 בינואר, 2007 או לאחר מכן, כאשר התקן ייושם בדרך של הצגה מחדש. כחריג נקבע שתקן זה ייושם לגבי צירופי עסקים שהתרחשו לאחר 1 בינואר, 2007. להערכת החברה והחברות המאוחדות, השפעת התקן החדש על מצבן הכספי, תוצאות פעולותיהן ותזרימי המזומנים שלהן אינה צפויה להיות מהותית.

באור 3: -

ניירות ערך

א. במאזן המאוחד

31 בדצמבר	
2005	2006
אלפי ש"ח מדווחים	

1. להלן ההרכב:

		אגרות חוב ממשלתיות
		בלתי סחירות -
		צמודות למדד
2,357,601	2,360,762	סחירות בישראל -
806,377	1,033,169	צמודות למדד
1,164,527	949,950	בלתי צמודות
		סחירות בחו"ל -
24,123	22,936	נסחרות במטבע חוץ
		אגרות חוב אחרות
		סחירות בישראל -
		צמודות למדד
1,094,341	1,237,372	צמודות או נקובות במטבע חוץ
46,204	48,679	בלתי צמודות
-	44,636	ניתנות להמרה
108,970	68,379	ניתנות להמרה צמודות מט"ח
-	15,502	סחירות בחו"ל -
92,959	201,595	נסחרות במטבע חוץ
37,590	21,440	ניתנות להמרה
		בלתי סחירות - בישראל
		צמודות למדד
1,863,892	2,010,772	צמודות או נקובות במטבע חוץ
56,822	52,557	בלתי צמודות
62,323	62,425	ניתנות להמרה
39,180	28,455	בלתי סחירות - בחו"ל
133,194	102,744	במט"ח
7,888,103	8,261,373	סך-הכל אגרות חוב
		ניירות ערך אחרים
		מניות סחירות בישראל
1,306,996	1,730,519	מניות סחירות בחו"ל
432,395	809,017	מניות בלתי סחירות בישראל
10,729	15,934	מניות בלתי סחירות בחו"ל
1,717	1,251	כתבי אופציה סחירים בישראל
(6,564)	9,030	כתבי אופציה סחירים בחו"ל
(2,227)	(1,920)	כתבי אופציה בלתי סחירים בישראל
4,845	12,870	קרנות נאמנות וגידור בחו"ל
16,057	77,727	קרנות השקעה בישראל
(** 23,915)	58,274	קרנות השקעה בחו"ל
(** 36,092)	57,128	תעודות סל ומכשירים עוקבי מדדים בחו"ל
-	29,659	
9,712,058	11,060,862	סך-הכל ניירות ערך (*)

2. סכום החשיפה נטו לנכס הבסיס המוצג במונחי דלתא של העסקאות שנעשו לתאריך המאזן
מזה בגין נכסים החופפים להתחייבויות בגין פוליסות משתתפות ברווחי השקעות

217,600	215,141
192,263	185,610
25,337	29,531

(*) כולל ניירות ערך בלתי סחירים המוחזקים כנגד התחייבויות בגין פוליסות משתתפות ברווחי השקעה שנכללו בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר, 2006 לפי שווי הוגן [באור 2(ט)(4)(ב)]:
הערך לפי תנאי ההתקשרות
התאמה לשווי הוגן

1,516,360	1,662,434
74,049	52,821
1,590,409	1,715,255

(**) סווג מחדש.

באור 3: - ניירות ערך (המשך)

ב. במאזן החברה

31 בדצמבר	
2005	2006
אלפי ש"ח מדווחים	
27,688	-
17,043	-
44,731	-
9,257	-
-	14,120
-	657
1,127	1,289
55,115	16,066

להלן ההרכב:

אגרות חוב

ממשלתיות:

סחירות -

בלתי צמודות

אחרות:

סחירות -

צמודות למדד

סך-הכל אגרות חוב

מניה סחירה בישראל המהווה השקעת קבע (*)
מניות סחירות בישראל המוצגות על פי שווי שוק (*)
אופציות סחירות בישראל
מניות בלתי סחירות

(*) בעקבות החלטת הנהלת החברה לראות בהשקעה זו השקעה המיועדת למימוש, הועמדה השקעה זו, אשר הוצגה בשנת 2005 על פי עלות, על שווי השוק שלה נכון לתאריך הדוח.

ג. להלן פרטים נוספים על-פי הוראות תקן חשבונאות מספר 22 לגבי אגרות חוב המוחזקות על-ידי חברות שאינן חברות ביטוח וחברות המוחזקות על ידיהן (ראה באור 2(כ)(3)).

מניות בלתי סחירות והשקעה בכתבי אופציות שאינם סחירים

מאוחד	חברה
31 בדצמבר	
2006	2005
אלפי ש"ח מדווחים	
28,714	-

בבעלות חברות ביטוח וחברות המוחזקות על ידן

לא צמוד

בבעלות החברה וחברות אחרות (*)
מניות בלתי סחירות
השקעה בכתב אופציה בלתי סחיר

1,289	1,289
-	52
1,289	1,341

סה"כ במאזן בגין מניות בלתי סחירות והשקעה בכתבי אופציות שאינם סחירים

1,289	30,055
-------	--------

(*) שווי הוגן ליום המאזן

מניות בלתי סחירות
השקעה בכתב אופציה בלתי סחיר

1,358	1,358
-	52
1,358	1,410

באור 4: - הלוואות

במאזן המאוחד

31 בדצמבר	
2005	2006
אלפי ש"ח מדווחים	

א. חלוקה לפי בטחונות:

216,523	254,320
---------	---------

כנגד פוליסות ביטוח חיים

אחרות:

350,647	370,990
---------	---------

במשכנתאות על מקרקעין או בהתחייבויות לרישום משכנתא לחברות מדורגות:

99,899	199,842
--------	---------

בשעבוד מניות וזכויות

28,449	15,206
--------	--------

מדורגות אחרות

73,997	63,454
--------	--------

בערבויות בנקאיות

3,111	1,628
-------	-------

בשעבוד כלי רכב

34,610	124,330
--------	---------

בבטחונות אחרים וללא בטחונות (*)

590,713	775,450
---------	---------

סך-הכל הלוואות אחרות

807,236	1,029,770
---------	-----------

סך-הכל הלוואות

6,800	6,860
-------	-------

הפרשות לחובות מסופקים שנוכו מהלוואות הנ"ל

(*) כולל הלוואות לסוכנים מובטחות בשעבוד עמלות.

ב. חלוקה לפי בסיסי הצמדה, שיעורי הריבית הממוצעת ומשך החיים הממוצע:

אלפי ש"ח מדווחים	משך החיים הממוצע	שיעורי הריבית הנקובה הממוצעת
	שנים	%

ליום 31 בדצמבר, 2006:

901,202	4.1	6.39
---------	-----	------

צמודות למדד

34,606	2.6	7.67
--------	-----	------

צמודות לדולר

93,962	0.9	2.56
--------	-----	------

בלתי צמודות (בעיקר בכרטיסי אשראי ללא ריבית)

(* 1,029,770)

ליום 31 בדצמבר, 2005:

708,962	4.4	6.77
---------	-----	------

צמודות למדד

12,956	2.1	5.97
--------	-----	------

צמודות לדולר

85,318	0.6	0.88
--------	-----	------

בלתי צמודות (בעיקר בכרטיסי אשראי ללא ריבית)

(* 807,236)

באור 4: - הלוואות (המשך)

במאזן המאוחד (המשך)

ב. חלוקה לפי בסיסי הצמדה, שיעורי הריבית הממוצעת ומשך החיים הממוצע: (המשך)

31 בדצמבר	
2005	2006
אלפי ש"ח מדווחים	

(*) כולל הלוואות המוחזקות כנגד פוליסות משתתפות ברווחי השקעה שנכללו בדוחות הכספיים לפי שווי הוגן [באור 2(ט):] לפי תנאי ההתקשרות התאמה לשווי הוגן

484,887	544,013
13,100	12,045
497,987	566,058

ג. להלן פרטים נוספים בהתאם לתקנות דין וחשבון בגין הלוואות שהעמידה החברה לגורם אחד בסכום כולל העולה על 11 מליון ש"ח:

1. יתרות ליום 31 בדצמבר, 2006

יתרת ההלוואות אלפי ש"ח מדווחים	בסיס הצמדה	שיעורי הריבית הנקובה הממוצעת	משך חיים ממוצע	מספר הלוואות	גורם
		%	שנים	בטחונות	
11,320	מדד	7.50	5.32	דירוג	(1)
71,789	מדד	13.50	4.59	מניות (*)	(2)
16,454	מדד	6.63	5.50	נדל"ן	(3)
				דירוג ושעבוד	
108,022	מדד	5.00	10.07	זכויות	(4)
38,102	מדד	5.85	4.00	נדל"ן	(5)
12,894	מדד	5.90	7.58	נדל"ן	(6)
20,160	דולר	8.37	4.00	נדל"ן	(7)
14,111	לא צמוד	7.25	5.00	שעבוד זכויות	(8)
5,670	דולר	7.55	5.00	שעבוד זכויות	(9)
298,522					

(*) שעבוד מדרגה שנייה וללא זכות חזרה.

באור 4: - הלוואות (המשך)

במאזן המאוחד (המשך)

ג. (המשך)

2. יתרות ליום 31 בדצמבר, 2005

גורם	מספר הלוואות	בטחונות	משך חיים ממוצע שנים	שיעורי הריבית הנקובה הממוצעת	בסיס הצמדה	יתרת ההלוואות אלפי ש"ח מדווחים
				%		
(1)	2	דירוג	5.98	7.50	מדד	11,616
(2)	4	מניות (*)	4.89	13.50	מדד	67,677
(3)	4	דירוג	2.19	6.00	דולר	11,939
		דירוג ושעבוד				
(4)	2	זכויות	10.65	5.50	מדד	32,222
(5)	1	נדל"ן	5.00	5.85	מדד	39,767
(6)	1	נדל"ן	8.00	5.90	מדד	13,510
						<u>176,731</u>

(*) שעבוד מדרגה שניה וללא זכות חזרה.

באור 5: - פקדונות בבנקים

חלוקה לפי בסיסי הצמדה, שיעורי הריבית הממוצעת ומשך החיים הממוצע:

מאזן מאוחד והחברה אלפי ש"ח מדווחים	משך החיים הממוצע שנים	שיעורי הריבית הנקובה הממוצעת %
(*) <u>1,319,970</u>	5.54	5.27
(*) <u>1,422,980</u>	5.52	5.66

פקדונות צמודים למדד:

ליום 31 בדצמבר, 2006

ליום 31 בדצמבר, 2005

31 בדצמבר	
2005	2006
אלפי ש"ח מדווחים	
847,466	681,293
22,596	24,428
<u>870,062</u>	<u>705,721</u>

(*) כולל פקדונות המוחזקים כנגד פוליסות משתתפות ברווחי השקעה שנכללו בדוחות הכספיים לפי שווי הוגן [באור 2(ט)5]:
לפי תנאי ההתקשרות
התאמה לשווי הוגן

באור 6 - השקעות בחברות מוחזקות

א. במאזן החברה - השקעה בחברת ביטוח מאוחדת

1. החברה מחזיקה ב- 96.94% (31 בדצמבר, 2005 - 96.8%) מהון המניות והשליטה במנורה מבטחים ביטוח בע"מ (להלן: חברה מאוחדת - מנורה ביטוח).
מנורה ביטוח מחזיקה ב-100% מהון המניות והשליטה במנורה מבטחים פנסיה בע"מ - חברה מנהלת (להלן - מבטחים) החל מתחילת חודש אוקטובר, 2004 [ראה סעיף (ב)(1)(א)].

2. הרכב ההשקעה:

31 בדצמבר		
2005	2006	
אלפי ש"ח מדווחים		
162,699	312,699	השקעה במניות:
744,056	848,852	עלות ההשקעה
906,755	1,161,551	חלק החברה ברווחים בלתי מחולקים ובקרנות הון שנצברו מיום הרכישה
150,000	-	סך-הכל השקעה במניות
1,056,755	1,161,551	השקעה בשטר הון צמית (ראה להלן)
75,180	141,203	דיבידנד שנתקבל בשנת הדוח

ביום 22 באוקטובר, 2004 השקיעה החברה סך של 150 מליון ש"ח בחברה מאוחדת - מנורה ביטוח כתקבולים ע"ח מניות. בחודש פברואר, 2005 הוחלט כי במקום הקצאת מניות תנפיק חברה מאוחדת - מנורה ביטוח לחברה שטר הון צמית.

ביום 15 במאי, 2006 המירה חברה מאוחדת - מנורה ביטוח את שטר ההון הצמית בסך 150 מליון ש"ח, שהנפיקה לחברה בחודש אוקטובר, 2004, למניות חברה מאוחדת - מנורה ביטוח. בעקבות זאת עלה שיעור ההחזקה של החברה בחברה מאוחדת - מנורה ביטוח כאמור בסעיף 1 לעיל.

3. תנועה בהשקעות:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2005	2006	
אלפי ש"ח מדווחים		
856,748	1,056,755	יתרה לתחילת השנה
5,328	-	רכישת מניות מנורה ביטוח בתמורה להנפקת מניות החברה למנכ"ל מנורה ביטוח
269,859	245,999	חלק החברה ברווחים ובקרנות הון
(75,180)	(141,203)	דיבידנד שנתקבל
1,056,755	1,161,551	יתרה לסוף השנה

באור 6: - השקעות בחברות מוחזקות (המשך)

א. במאזן החברה - השקעות בחברת ביטוח מאוחדת (המשך)

4. הון נדרש ממנורה ביטוח על-פי תקנות ההון:

31 בדצמבר	
2005	2006
אלפי ש"ח מדווחים	

(א) הון עצמי מינימלי:

1,348,126	1,488,067	(1)	הסכום הנדרש על-פי התקנות
1,482,136	1,574,769	(2)	הסכום המחושב על-פי התקנות
134,010	86,702	(3)	עודף

(ב) הון ראשוני:

74,860	74,645	הסכום המינימלי הנדרש על-פי התקנות הסכום המחושב על-פי התקנות
1,082,497	1,190,654	
1,007,637	1,116,009	עודף

(1) הסכום הנדרש כולל, בין היתר, דרישות הון בגין:

516,345	563,065	הוצאות רכישה נדחות בביטוח חיים ובביטוח מפני מחלות ואישפוז ורכוש אחר חברה מאוחדת של מנורה ביטוח - מבטחים נכסים בלתי מוכרים כהגדרתם בתקנות ההון (בעיקר הלוואות)
576,245	566,425	
51,324	133,968	
1,143,914	1,263,458	

(2) הסכום המחושב על-פי התקנות כולל הון משני בסך 384,115 אלפי ש"ח

(אשתקד - 399,639 אלפי ש"ח) (ראה באור 14(א)(1)(ד)).

(3) חלוקת דיבידנד מעודפי הון כפופה לדרישות נזילות ועמידה בכללי תקנות השקעה.

5. החברה התחייבה להשלים בכל עת את ההון העצמי של מבטחים לסכום הקבוע בתקנות מס הכנסה (כללים לאישור ולניהול קופות גמל), התשכ"ד-1964.

התחייבות זו תהיה תקפה כל עוד החברה שולטת, במישרין או בעקיפין, במבטחים.

6. בחודש ינואר, 2007 הוציא המפקח טיוטא לתיקון תקנות ההון ובה דרישת הון בגין סיכונים מיוחדים בביטוח חיים לפי הגבוה מבין שיעור של 0.17% מהסכום בסיכון בביטוח חיים בשייר עצמי ליום 31 בדצמבר, 2006 או 0.17% מהסכום בסיכון בשייר העצמי לתאריך הדוח (ראה באור 2(ו)(4)) לעיל.
סכום זה יהווה דרישת הון נוספת על ההון הנדרש לפי התקנות הקיימות.

באור 6: - השקעות בחברות מוחזקות (המשך)

ב. במאזן החברה - השקעות בחברות מאוחדות אחרות

1. פירוט שיעורי ההחזקה:

בהון המונפק, ברווחים
ובזכויות ההצבעה
באחוזים

הערה	2006	2005
------	------	------

מוחזקת על-ידי חברה מאוחדת - מנורה ביטוח:

מנורה מבטחים פנסיה בע"מ - חברה מנהלת (להלן - מבטחים)	(א)	100	100
אורות סוכנות לביטוח חיים (2005) בע"מ (להלן - אורות)	(ב)	80	80

מוחזקות על-ידי החברה:

מנורה מבטחים פיננסים בע"מ (להלן - מנורה פיננסים)	(ג)	100	100
מנורה דורות חברה לייזום פרויקטים והשקעות בנדל"ן בע"מ (להלן - דורות)	(ד)	100	100
דורות חברה לניהול קשרי לקוחות בע"מ	(ה)	100	100
מנורה ניהול קופות גמל בע"מ	(ה)	100	100
מנורה שירותי סוכנים (1994) בע"מ	(ה)	100	100
מנורה בריאות בע"מ	(ה)	100	100

מוחזקות על ידי מנורה פיננסים:

מנורה מבטחים ניהול תיקי השקעות בע"מ (להלן - ניהול תיקים)	(ו)	100	100
מנורה מבטחים גמל בע"מ - חברה מנהלת (להלן - מבטחים גמל)	(ז)	100	100
מנורה מבטחים חיתום וניהול בע"מ (להלן - חיתום)	(ח)	100	100
מנורה מבטחים קרנות נאמנות בע"מ (להלן - קרנות נאמנות)	(ט)	100	100

(א) בחודש ספטמבר, 2004 זכתה מנורה ביטוח במכרז לרכישת מלוא השליטה במבטחים. העסקה הושלמה בחודש אוקטובר, 2004 ועל כן אוחדו דוחותיה של מנורה מבטחים בדוחות חברה מאוחדת - מנורה ביטוח החל מיום 1 באוקטובר, 2004. למבטחים רשיון לעסוק בביטוח פנסיוני ואישור קופת גמל לקצבה.

מבטחים מנהלת שתי קרנות פנסיה מסוג קרן תשואה. כמו כן, עד לחודש ספטמבר 2005 החזיקה מבטחים במלוא המניות של מבטחים גמל. בחודש ספטמבר 2005 מכרה מבטחים את הבעלות על מבטחים גמל למנורה פיננסים. החל מאותו מועד מבטחים גמל הינה בבעלות מלאה של מנורה פיננסים [ראה סעיף (ז) להלן].

באור 6: - השקעות בחברות מוחזקות (המשך)

ב. במאזן החברה - השקעות בחברות מאוחדות אחרות (המשך)

1. פירוט שיעורי ההחזקה: (המשך)

(ב) אורות התאגדה ביום 16 במאי, 2005 כחברה פרטית במטרה לעסוק בתיווך ביטוח.

(ג) מנורה פיננסים התאגדה ביום 21 ביוני, 2005.

ביום 31 בדצמבר, 2006 הומרו 11 מליוני ש"ח מתוך סך הלוואות הבעלים שניתנו למנורה פיננסים, לשני שטרי הון בסך של 5 מליוני ש"ח ו-6 מליוני ש"ח.

שטרי ההון אינם נושאים הצמדה וריבית. מועד פרעון שטרי ההון יהיה לא לפני יום 31 בדצמבר, 2007. לאחר המועד האמור, יחודשו שטרי ההון באופן אוטומטי לתקופות של שנה בכל פעם.

(ד) בחודש מאי, 2004 התקשרה דורות עם חברה פרטית לייזום והשקעות בנדל"ן, בהסכם (להלן - ההסכם) לייזום והקמה של חברה משותפת (בשיעור החזקה של 50% כל צד) שתאוגד בספרד ותעסוק בייזום והקמת פרויקטים בנדל"ן. על-פי תנאי ההסכם, כל צד התחייב להעמיד לרשות החברה המשותפת מסגרת הון עצמי ו/או הלוואות בעלים עד לסך כולל של 5 מליוני יורו. בחודש אוקטובר, 2004 הוקמה החברה המשותפת בספרד תחת השם Blue Storm Menorah S.L. (להלן - בלו סטורם) ובמקביל העבירה דורות לחברה המשותפת סך 450 אלפי יורו, מתוכם 400 אלפי יורו כהלוואת בעלים ו-50 אלפי יורו כתקבולים על חשבון מניות. נכון למועד הדוח, בלו סטורם טרם החלה בפעילות עסקית.

בחודש פברואר, 2005 הקימה דורות, ביחד עם חברה פרטית אחרת, חברה משותפת שאוגדה בקפריסין תחת השם Blue Storm Menorah Enterprises LTD שעיסוקה ייזום והקמת פרויקטים בנדל"ן בגרמניה. שיעור ההחזקה של כל צד הינו 50%. בתקופת הדוח שינתה החברה המשותפת את שמה ל-Belltrend Menorah Enterprises LTD (להלן - בלטרנד). בלטרנד, ביחד עם שותפים נוספים, חתמה בשנת 2005 על עסקאות לרכישת 2,681 דירות באיזור האנובר ודורטמונד בגרמניה. היקף ההשקעה הינו 89.2 מליוני אירו, מזה הושקע ע"י בלטרנד סך כ-1.5 מליוני אירו. שיעור ההחזקה של בלטרנד נע בין 29% ל-32%. מרבית ההשקעה מומנה באשראי מבנקים, ללא זכות חזרה.

בשנת הדוח רכשה בלטרנד, בשיתוף עם משקיעים נוספים, קומפלקס מסחרי בעיר קלן בשטח בנוי של כ-70,000 מ"ר. בנוסף רכשה בלטרנד, ביחד עם משקיעים נוספים, זכויות במרכז לוגיסטי באזור דורטמונד, בשטח בנוי של כ-90,000 מ"ר המושכר למוכרת לתקופה של 15 שנים. היקף ההשקעה הינו כ-212 מליוני אירו, מזה הושקע ע"י בלטרנד סך כ-8 מליוני אירו. שיעור ההחזקה של בלטרנד נע בין 42% ל-62%. מרבית ההשקעה מומנה באשראי מבנקים ללא זכות חזרה.

(ה) חברות לא פעילות.

(ו) ניהול תיקים התאגדה ביום 7 באוגוסט, 2005 כחברה פרטית במטרה לעסוק בניהול תיקי השקעות, בייעוץ השקעות, בביצוע פעולות בבורסה ובביצוע פעולות נלוות הדרושות לשם כך. ניהול תיקים החלה בפעילות העסקית בחודש אוקטובר, 2005.

באור 6: - השקעות בחברות מוחזקות (המשך)

ב. במאזן החברה - השקעות בחברות מאוחדות אחרות (המשך)

1. פירוט שיעורי ההחזקה: (המשך)

(ז) מבטחים גמל הוקמה בשנת 1999 במטרה להקים ולנהל קופות גמל לתגמולים, פיצויים, השתלמות, מחלה ולכל מטרה אחרת. בחודש יוני 2003 קיבלה מבטחים גמל את אישור הממונה לניהול קופות גמל. במהלך השנים 2005 ו-2006 רכשה מבטחים גמל זכויות לניהול קופות גמל בעלות כוללת של כ-58.8 מליון ש"ח (ראה באור 13(א) להלן).

(ח) חיתום התאגדה ביום 5 בספטמבר, 2005 והתחילה בפעילותה העסקית בחודש נובמבר, 2005. חיתום עוסקת בתחום החיתום ובתחום בנקאות השקעות.

(ט) קרנות נאמנות התאגדה ביום 17 באוגוסט, 2005 כחברה פרטית במטרה לנהל קרנות נאמנות. קרנות נאמנות החלה בפעילותה העסקית במהלך שנת 2006. במהלך שנת 2006 רכשה קרנות נאמנות זכויות לניהול קרנות נאמנות בעלות כוללת של כ-225 מליון ש"ח (ראה באור 13(א) להלן).

2. הרכב ההשקעות:

31 בדצמבר	
2005	2006
אלפי ש"ח מדווחים	
2,908	2,908
(3,656)	3,630
(748)	6,538
-	11,000
64,530	205,116
63,782	222,654

השקעה במניות:
עלות
חלק החברה בתוצאות, נטו ובקרנות הון שנצברו מיום הרכישה

סך הכל השקעה במניות

השקעה בשטר הון לא צמוד
הלוואות (ראה 4 להלן)

3. התנועה בהשקעות:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2005	2006
אלפי ש"ח מדווחים	
4,446	63,782
27	-
(2,553)	7,286
-	11,000
61,862	140,586
63,782	222,654

יתרה לתחילת השנה
השקעה
חלק החברה בתוצאות ובקרנות הון, נטו
השקעה בשטר הון
שינוי בהלוואות

יתרה לסוף השנה

באור 6: - השקעות בחברות מוחזקות (המשך)

ב. במאזן החברה - השקעות בחברות מאוחדות אחרות (המשך)

4. תנאי ההלוואות לחברות מאוחדות:

31 בדצמבר		שיעור
2005	2006	הריבית
אלפי ש"ח מדווחים		%
54,693	165,782	5
3,029	3,021	-
6,808	36,313	-
64,530	205,116	

הלוואות למנורה פיננסים:
צמודות מדד
צמודות מדד
הלוואות לדורות:
נקובות באירו

ההלוואות ניתנו במהלך השנים 2006 - 2004 וטרם נקבע מועד לפרעון.

ג. במאזן המאוחד - השקעות בחברות כלולות

1. פירוט שיעורי ההחזקה:

בהון המונפק, ברווחים ובזכויות ההצבעה		
2005	2006	
באחוזים		
50	50	חברות כלולות של חברה מאוחדת - דורות (ראה סעיף
50	50	ב(1)(ד) לעיל): בלו סטורם - ספרד בלטרנד מנורה - קפריסין

2. הרכב ההשקעות:

31 בדצמבר		
2005	2006	
אלפי ש"ח מדווחים		
282	282	השקעה במניות:
(268)	3,355	עלות
14	3,637	חלק החברה ברווחים (בהפסדים) ובקרנות הון, נטו
6,643	36,845	שנצברו מיום הרכישה
6,657	40,482	סך הכל השקעה במניות
		הלוואות לחברות כלולות (*)

(*) נקובות באירו ונושאות בחלקן ריבית שנתית בשיעור של 3%.

באור 6: - השקעות בחברות מוחזקות (המשך)

ג. במאזן המאוחד - השקעות בחברות כלולות (המשך)

3. התנועה בהשקעות:

31 בדצמבר		יתרה לתחילת השנה השקעה בחברה כלולה חלק החברה ברווחים (בהפסדים) ובקרנות הון, נטו גידול בהלוואות, נטו יתרה לסוף השנה
2005	2006	
אלפי ש"ח מדווחים	אלפי ש"ח מדווחים	
2,629	6,657	
5	-	
(255)	3,623	
4,278	30,202	
6,657	40,482	

באור 7: - מקרקעין ובניין משרד

א. להלן ההרכב:

החברה	מאוחד				
	בנייני משרד (**)	מקרקעין סך-הכל	מקרקעין להשכרה (*)	פנויים	
מקרקעין	אלפי ש"ח מדווחים	אלפי ש"ח מדווחים	אלפי ש"ח מדווחים	אלפי ש"ח מדווחים	
24,798	104,831	69,519	68,409	1,110	עלות יתרה ליום 1 בינואר, 2006
-	8,526	(8,526)	(8,526)	-	שינוי יעוד
-	8,477	254	254	-	רכישות
-	-	(6,704)	(6,704)	-	גריעות
24,798	121,834	54,543	53,433	1,110	יתרה ליום 31 בדצמבר, 2006
1,503	25,469	18,195	18,195	-	פחת שנצבר
14	3,015	858	858	-	יתרה ליום 1 בינואר, 2006
-	-	(3,472)	(3,472)	-	פחת לשנה
1,517	28,484	15,581	15,581	-	גריעות
4,686	(852)	9,569	9,191	378	יתרה ליום 31 בדצמבר, 2006
(963)	-	(963)	(963)	-	הערכה מחדש (הפחתת ערך)
-	-	(667)	(667)	-	יתרה ליום 1 בינואר, 2006
-	34	(145)	(145)	-	הפחתת ערך
3,723	(818)	7,794	7,416	378	גריעות
27,004	92,532	46,756	45,268	1,488	הפחתה לשנה
27,981	78,510	60,893	59,405	1,488	יתרה ליום 31 בדצמבר, 2006
4%	4%	4%	-	-	יתרה מופחתת ליום 31 בדצמבר, 2006
					יתרה מופחתת ליום 31 בדצמבר, 2005

שיעורי הפחת השנתיים (למעט
ערך הקרקע)

(*) מזה מוחזקים על חשבון עסקי ביטוח חיים סך 19,752 אלפי ש"ח (אשתקד - 32,912 אלפי ש"ח).

(**) כולל בניין המשרדים של מנורה ביטוח ברחוב אלנבי 115, תל-אביב.

באור 7: - מקרקעין ובניין משרד (המשך)

ב. הזכויות במקרקעין הן כדלקמן:

מאוחד		החברה	
31 בדצמבר			
2006	2005	2006	2005
אלפי ש"ח מדווחים			

זכויות בבעלות החברה והחברות
המאוחדות
זכויות בחכירה מהוונת

חלק מהזכויות רשומות על שם חברות נדל"ן בשליטה מלאה של החברה והחברות המאוחדות.

באור 8: - רכוש קבוע אחר

להלן ההרכב:

מאוחד				
מחשבים ותוכנה	ריהוט וציוד משרדי	כלי רכב	שיפורים במושכר	סך-הכל
אלפי ש"ח מדווחים				
242,325	29,437	14,083	9,270	295,115
66,242	1,940	5,775	1,226	75,183
-	(14)	(1,011)	-	(1,025)
308,567	31,363	18,847	10,496	369,273
148,260	20,243	2,685	4,498	175,686
25,669	1,502	2,500	609	30,280
-	(13)	(402)	-	(415)
173,929	21,732	4,783	5,107	205,551
134,638	9,631	14,064	5,389	163,722
94,065	9,194	11,398	4,772	119,429
12.5%-33%	6%-25%	15%	10%-20%	

עלות

יתרה ליום 1 בינואר, 2006
רכישות
גריעות

יתרה ליום 31 בדצמבר, 2006

פחת שנצבר

יתרה ליום 1 בינואר, 2006
פחת לשנה
גריעות

יתרה ליום 31 בדצמבר, 2006

יתרה מופחתת ליום
31 בדצמבר, 2006

יתרה מופחתת ליום
31 בדצמבר, 2005

שיעורי הפחת השנתיים

באור 9: - חברות ביטוח ותוכני ביטוח

א. להלן ההרכב:

1. יתרות חובה:

מאוחד	
31 בדצמבר	
2005	2006
אלפי ש"ח מדווחים	

77,949	108,880
116,096	138,807

חלקם של מבטחי משנה בעתודות ביטוח:
בביטוח חיים
בביטוח כללי

194,045	247,687
---------	---------

25,178	23,983
434,961	393,539

חלקם של מבטחי משנה בתביעות תלויות:
בביטוח חיים
בביטוח כללי

460,139	417,522
---------	---------

3,633	2,815
35,843	41,472

חשבונות אחרים:
בביטוח חיים
בביטוח כללי

39,476	44,287
--------	--------

693,660	709,496
---------	---------

סך-הכל יתרות חובה

2. יתרות זכות:

80,255	111,745
64,534	64,064

פקדונות של מבטחי משנה:
בביטוח חיים
בביטוח כללי

144,789	175,809
---------	---------

26,039	33,157
26,746	13,904

חשבונות אחרים:
בביטוח חיים
בביטוח כללי

52,785	47,061
--------	--------

197,574	222,870
---------	---------

סך-הכל יתרות זכות

באור 9: - חברות ביטוח ותווכני ביטוח (המשך)

ב. מידע בדבר חשיפה למבטחי משנה:

1. בביטוח כללי - במאזן המאוחד ליום 31 בדצמבר, 2006:

				חלקם של מבטחי משנה			י-ת-ר-ו-ת	סך	קבוצת הדירוג A- ומעלה
חובות שוטפים בפיגור		סה"כ חשיפה (א)	פקדונות מבטחי משנה	בתביעות תלויות		בעתודות ביטוח	שוטפות בחובה (בזכות) נטו (א)	הפרמיות לביטוח משנה לשנת 2006	
מעל שנה	בין חצי שנה לשנה			חבויות	רכוש				
אלפי ש"ח מדווחים									
-	-	14,664	14,244	138	14,641	14,762	(633)	38,353	Everest Reinsurance CO. GE Frankona Lloyd's Partner Re. CO. אחרים
-	-	80,418	3,610	20,146	47,426	16,379	77	59,035	
-	-	53,347	-	19,093	18,320	13,522	2,412	37,128	
-	-	52,850	-	43,857	10,162	-	(1,169)	1,960	
357	1,339	200,130	40,134	130,747	18,943	83,138	7,436	214,540	
357	1,339	401,409	57,988	213,981	109,492	127,801	8,123	351,016	
-	269	8,785	6,076	1,235	4,305	7,797	1,524	19,782	BBB- - עד BBB+
1,529	5,218	82,256	-	58,848	5,678	3,209	14,521	8,753	דירוג נמוך מ- BBB או לא מדורג
1,886	6,826	492,450	64,064	274,064	119,475	138,807	24,168	379,551	סך-הכל

הערות:

- (א) סה"כ החשיפה למבטחי המשנה הינה: סך-כל חלקם של מבטחי המשנה בעתודות הביטוח ובתביעות התלויות, בניכוי הפקדונות ובתוספת (בניכוי) היתרות השוטפות בחובה (בזכות), נטו. היתרות אינן כוללות יתרות של חברות ביטוח בביטוח משותף.
- (ב) הדירוג נקבע בעיקרו לפי חברת הדירוג S&P. במקרים בהם לא ניתן דירוג על ידי S&P, נקבע הדירוג על ידי חברות דירוג אחרות שדירוגן הומר לפי מפתח שנקבע בתקנות ההשקעה.
- (ג) סך-כל החשיפה של מבטחי משנה לאירוע רעידת אדמה בהסתברות נזק של 2% (MPL) הינה 2,068 מליוני ש"ח, ממנה חלקו של מבטח המשנה המשמעותי ביותר בחשיפה זה הינו 13%.
- (ד) לא קיימים מבטחי משנה נוספים על אלו אשר פורטו לעיל אשר החשיפה בגינם עולה על 10% מהחשיפה הכוללת של מבטחי משנה בביטוח כללי או שהפרמיה בגינם עולה על 10% מסך הפרמיות לביטוח משנה בביטוח כללי לשנת 2006.
- (ה) בקבוצה הלא מדורגת נכללות יתרות בגין תביעות תלויות באמצעות ברוקרים עד וכולל שנת 2003 אשר החשיפה בגינם הינה 2,456 אלפי ש"ח.

באור 9: - חברות ביטוח ותווכני ביטוח (המשך)

ב. מידע בדבר חשיפה למבטחי משנה: (המשך)

2. בביטוח כללי - במאזן המאוחד ליום 31 בדצמבר, 2005:

חובות שוטפים בפיגור		סה"כ חשיפה (א)	פקדונות מבטחי משנה	חלקם של מבטחי משנה		בעתודות ביטוח	יטירות שוטפות בחובה (בזכות) נטו (א)	סך הפרמיות לביטוח משנה לשנת 2005	קבוצת הדירוג
בין חצי שנה לשנה	מעל שנה			בתביעות תלויות					
				רכוש	חבויות				
אלפי ש"ח מדווחים									
-	-	8,182	13,517	11,654	-	14,922	(4,877)	36,413	A- ומעלה Everest Reinsurance CO. GE Frankona R + V אחרים
-	-	80,138	4,527	59,426	19,899	4,758	582	56,655	
-	-	9,520	-	7,537	686	189	1,108	197	
290	4,398	341,953	36,876	188,336	106,291	83,752	450	222,243	
290	4,398	439,793	54,920	266,953	126,876	103,621	(2,737)	315,508	
2,689	2,262	32,515	9,614	16,981	5,763	11,629	7,756	27,470	BBB- עד BBB+
251	623	20,884	-	18,388	-	846	1,650	4,679	דירוג נמוך מ-BBB או לא מדורג
3,230	7,283	493,192	64,534	302,322	132,639	116,096	6,669	347,657	סך-הכל

הערות:

- (א) סה"כ החשיפה למבטחי המשנה הינה: סך-כל חלקם של מבטחי המשנה בעתודות הביטוח ובתביעות התלויות, בניכוי הפקדונות ובתוספת (בניכוי) היתרות השוטפות בחובה (בזכות), נטו. היתרות אינן כוללות יתרות של חברות בביטוח משותף.
- (ב) הדירוג נקבע בעיקרו לפי חברת הדירוג S&P. במקרים בהם לא ניתן דירוג על ידי S&P, נקבע הדירוג על ידי חברות דירוג אחרות שדירוגן הומר לפי מפתח שנקבע בתקנות ההשקעה.
- (ג) סך-כל החשיפה של מבטחי משנה לאירוע רעידת אדמה בהסתברות נזק של 2% (MPL) הינה 565 מיליוני ש"ח, ממנה חלקו של מבטח המשנה המשמעותי ביותר בחשיפה זה הינו 14%.
- (ד) לא קיימים מבטחי משנה נוספים על אלו אשר פורטו לעיל אשר החשיפה בגינם עולה על 10% מהחשיפה הכוללת של מבטחי משנה בביטוח כללי או שהפרמיה בגינם עולה על 10% מסך הפרמיות לביטוח משנה בביטוח כללי לשנת 2005.
- (ה) בקבוצה הלא מדורגת נכללות יתרות בגין תביעות תלויות באמצעות ברוקרים עד וכולל שנת 2003 אשר החשיפה בגינם הינה 15,113 אלפי ש"ח.

באור 9: - חברות ביטוח ותוכני ביטוח (המשך)

ב. מידע בדבר חשיפה למבטחי משנה: (המשך)

2. בביטוח חיים - במאזן המאוחד ליום 31 בדצמבר, 2006:

חובות שוטפים בפיגור			פקדונות מבטחי משנה	חלקם של מבטחי משנה		ייתרות שוטפות בחובה (בזכות) נטו	סך הפרמיות לביטוח משנה לשנת 2006
מעל שנה	בין חצי שנה לשנה	סה"כ חשיפה (א)		בתביעות תלויות	בעתודות ביטוח		
אלפי ש"ח מדווחים							
-	-	(5,350)	41,558	12,463	40,110	(16,365)	47,908
-	-	727	16,729	2,471	17,134	(2,149)	16,718
-	-	(108)	17,816	2,359	17,377	(2,027)	14,522
-	-	2,614	32,180	5,684	31,679	(2,568)	27,293
-	-	(6,520)	2,865	947	2,032	(6,636)	579
-	-	(8,637)	111,148	23,924	108,332	(29,745)	107,020
-	-	1,500	597	59	548	1,490	758
-	-	(7,137)	111,745	23,983	108,880	(28,255)	107,778

קבוצת הדירוג

A- ומעלה
Swiss Re
GE Frankona
General & Cologne Life Re
Munich Re
אחרים

לא מדורג

אחרים

סך-הכל

הערות:

- (א) סה"כ החשיפה למבטחי המשנה הינה: סך-כל חלקם של מבטחי המשנה בעתודות הביטוח ובתביעות התלויות, בניכוי הפקדונות ובתוספת (בניכוי) היתרות השוטפות בחובה (בזכות), נטו. היתרות אינן כוללות יתרות של חברות בביטוח משותף.
- (ב) הדירוג נקבע בעיקרו לפי חברת הדירוג S&P. במקרים בהם לא ניתן דירוג על ידי S&P, נקבע הדירוג על ידי חברות דירוג אחרות שדירוגן הומר לפי מפתח שנקבע בתקנות ההשקעה.
- (ג) החשיפה למבטחי המשנה נמוכה משמעותית עקב שמירת פקדונות של מבטחי המשנה אצל החברה המאוחדת.
- (ד) משקלם של מבטחי המשנה אשר פורטו לעיל, מהווה כ-98.8% מהפרמיה הכוללת שהועברה למבטחי המשנה.

באור 9: - חברות ביטוח ותווכני ביטוח (המשך)

ב. מידע בדבר חשיפה למבטחי משנה: (המשך)

2. בביטוח חיים - במאזן המאוחד ליום 31 בדצמבר, 2005:

חובות שוטפים בפיגור	סך הפרמיות לביטוח משנה לשנת 2005	יתרות שוטפות בחובה (בזכות) נטו	חלקם של מבטחי משנה			סה"כ חשיפה (א)	בין חצי שנה לשנה	מכל שנה
			בעתודות ביטוח	בתביעות תלויות	פקדונות מבטחי משנה			
				אלפי ש"ח מדווחים				
-	50,679	(19,383)	25,125	12,264	26,111	(8,105)	-	-
-	15,864	220	15,264	3,388	12,714	6,158	-	-
-	13,537	1,500	5,451	2,219	14,200	(5,030)	-	-
-	26,983	131	14,833	5,520	22,967	(2,483)	-	-
-	215	12	9,893	39	-	9,944	-	-
-	3,640	(2,873)	1,290	804	1,905	(2,684)	-	-
	110,918	(20,393)	71,856	24,234	77,897	(2,200)		
-	3,349	(252)	2,595	934	2,211	1,066	-	-
	231	(1,761)	3,498	10	147	1,600	-	-
-	114,498	(22,406)	77,949	25,178	80,255	466	-	-

קבוצת הדירוג

A- ומעלה
Swiss Re
GE Frankona
General & Cologne Life Re
Munich Re
Assicurazioni Generali
אחרים

BBB- עד BBB+
אחרים

לא מדורג
אחרים

סך-הכל

הערות:

- (א) סה"כ החשיפה למבטחי המשנה הינה: סך-כל חלקם של מבטחי המשנה בעתודות הביטוח ובתביעות התלויות, בניכוי הפקדונות ובתוספת (בניכוי) היתרות השוטפות בחובה (בזכות), נטו. היתרות אינן כוללות יתרות של חברות בביטוח משותף.
- (ב) הדירוג נקבע בעיקרו לפי חברת הדירוג S&P. במקרים בהם לא ניתן דירוג על ידי S&P, נקבע הדירוג על ידי חברות דירוג אחרות שדירוגן הומר לפי מפתח שנקבע בתקנות ההשקעה.
- (ג) החשיפה למבטחי המשנה נמוכה משמעותית עקב שמירת פקדונות של מבטחי המשנה אצל החברה המאוחדת.
- (ד) משקלם של מבטחי המשנה אשר פורטו לעיל, מהווה כ-93.7% מהפרמיה הכוללת שהועברה למבטחי המשנה.

מאונד והחברה 31 בדצמבר		פרמיות לגביה	
2005	2006	להלן ההרכב:	
אלפי ש"ח מדווחים		ביטוח כללי:	
302,978	299,291	צמודות למדד	
44,085	36,644	נקובות בדולר או בהצמדה לו	
347,063	335,935	בניכוי - הפרשה לחובות מסופקים	
3,650	3,650	סך-הכל ביטוח כללי (*)	
343,413	332,285	ביטוח חיים:	
81,429	69,274	צמודות למדד	
424,842	401,559	סך-הכל	
279,333	285,363	(*) כולל ממסרים לגביה והוראות קבע למשיכה מחשבונות הבנקים של לקוחות	

החברה		מאונד		חייבים ויתרות חובה	
31 בדצמבר		31 בדצמבר		להלן ההרכב:	
2005	2006	2005	2006	מס הכנסה חברה	
אלפי ש"ח מדווחים		אלפי ש"ח מדווחים		מקדמות לסוכני ביטוח בגין עמלות	
1,778	-	67,170	47,588	בביטוח חיים	
-	-	32,111	52,222	הוצאות מראש והכנסות לקבל	
121	150	22,755	25,382	חברות קשורות	
1,650	4,141	-	-	מסים נדחים לקבל (ראה באור 15(א) להלן)	
99	-	690 (*)	1,008	חייבים בגין מימוש מקרקעין	
-	-	-	3,384	אחרים	
50	2,553	6,147	10,217		
3,698	6,844	128,873	139,801		

(*) סווג מחדש.

באור 12: - הוצאות רכישה נדחות

א. בביטוח חיים:

1. להלן התנועה:

מאוחד		
סך-הכל	ניכוי צילמר	הוצאות רכישה נדחות D.A.C
אלפי ש"ח מדווחים		

648,602	83,459	565,143	יתרה ליום 1 בינואר, 2005
			התנועה בשנת 2005:
115,422	-	115,422	תוספות [ראה 2(א) להלן]
(69,669)	-	(69,669)	הפחתה בגין ביטולים
(53,908)	(13,466) *	(40,442)	הפחתה לשנה
640,447	69,993	570,454	יתרה ליום 31 בדצמבר, 2005
			התנועה בשנת 2006:
113,911	-	113,911	תוספות [ראה 2(א) להלן]
(79,829)	-	(79,829)	הפחתה בגין ביטולים
(49,402)	(13,497) *	(35,905)	הפחתה לשנה
625,127	56,496	568,631	יתרה ליום 31 בדצמבר, 2006

הרכב לפי שנות חיתום:

364,354	בגין עסקים שנחתמו בשנים 1999 עד 2003
204,277	בגין עסקים שנחתמו החל משנת 2004
568,631	

(*) כולל הפחתה בגין ביטולים.

באור 12: - הוצאות רכישה נדחות (המשך)

א. בביטוח חיים: (המשך)

2. פירוט התוספות להוצאות רכישה נדחות:

(א) בשנת הדוח:

מאוחד					שיעור באחוזים	סה"כ הוצאות בשנת הדוח	אלפי ש"ח מדווחים	עמלות הוצאות הנהלה וכלליות
תוספות להוצאות רכישה נדחות								
שנות חיתום								
עד וכולל 2004	2005	2006 (*)	סה"כ					
אלפי ש"ח מדווחים				%				
18,877	3,161	50,083	72,121	44.9	160,554			
-	-	41,790	41,790	25.4	164,676			
18,877	3,161	91,873	113,911	35.0	325,230			סך-הכל

(ב) בשנה קודמת:

מאוחד					שיעור באחוזים	סה"כ הוצאות בשנת הדוח	אלפי ש"ח מדווחים	עמלות הוצאות הנהלה וכלליות
תוספות להוצאות רכישה נדחות								
שנות חיתום								
עד וכולל 2003	2004	2005 (*)	סה"כ					
אלפי ש"ח מדווחים				%				
33,781	456	40,417	74,654	45.4	164,611			
-	-	40,768	40,768	30.1	135,535			
33,781	456	81,185	115,422	38.5	300,146			סך-הכל

(*) התוספות להוצאות הרכישה הנדחות בגין שנת החיתום השוטפת הינן בגין פוליסות בתוקף לתאריך המאזן (לאחר הפחתה בגין ביטולים).

3. בהתאם להוראות המפקח אקטואר החברה המאוחדת - מנורה ביטוח בודק מידי שנה את ברות השבת ה-DAC. בחישוב זה נערכת בדיקה שהעתודה בניכוי ה-DAC בגין הפוליסות שנמכרו מאז שנת 1999 מספיקה, ושהפוליסות צפויות ליצור הכנסות עתידיות המכסות את הפחתת ה-DAC ואת ההתחייבויות הביטוחיות, הוצאות התפעול והעמלות בגין אותן פוליסות. הבדיקה נערכת במקובץ לכל שנות החיתום.

ההנחות המשמשות לבדיקה זו, הכוללות הנחות בגין ביטולים, הוצאות תפעול, תשואה מנכסים, תמותה ותחלואה, נקבעות על-ידי האקטואר מדי שנה על-פי בדיקות ניסיון העבר ומחקרים רלוונטיים עדכניים. הנחות אלו מבוססות על הציפייה של האקטואר.

במידה ושיעור הביטולים יחמיר מעבר ל-88% תיפגע רמת ברות ההשבה של ה-DAC ויהיה צורך להקטין את יתרתו.

4. בהתאם להוראות המפקח נתקבלה הצהרה מאקטואר החברה המאוחדת - מנורה ביטוח לפיה בהתאם לחישובים האקטואריים, סך כל הרווחים העתידיים הצפויים, מפוליסות ביטוח החיים שבגינן שולמו הוצאות נדחות אינו נמוך מיתרת הוצאות הרכישה הנדחות ליום 31 בדצמבר, 2006.

באור 12: - הוצאות רכישה נדחות (המשך)

ב. בביטוח מפני מחלות ואישפוז:

1. ההרכב:

מאוחד	
31 בדצמבר	
2005	2006
אלפי ש"ח מדווחים	

- 13,579

יתרה לתחילת השנה

התנועה השנה:

תוספות (*)

הפחתה לשנה (ראה 3 להלן)

14,782 10,787

(1,203) (3,291)

13,579 21,075

9,463 8,811

הוצאות רכישה נדחות בענפי בריאות אחרים

23,042 29,886

יתרה לסוף השנה

(*) התוספות להוצאות הרכישה הנדחות בגין שנת החיתום השוטפת הינן בגין פוליסות בתוקף לתאריך המאזן (לאחר הפחתה בגין ביטולים).

2. החל מיום 1 בינואר, 2005 בהתאם להנחיות המפקח ותיקון לתקנות פרטי דין וחשבון, מחושבות הוצאות רכישה נדחות בביטוח מפני מחלות ואישפוז, כאמור בבאור 2(ז)(6)(ב) לעיל. הוצאות רכישה בגין פוליסות שהופקו עד לאותו תאריך נכללו כהוצאה שוטפת. בענפי בריאות אחרים (תאונות אישיות, נסיעות לחו"ל, עובדים זרים, שיניים ואחרים), שבהם מופקות הפוליסות לתקופות של עד שנה, מחושבות הוצאות רכישה נדחות כאמור בבאור 2(ז)(6)(א).

3. שיעור ההפחתה, ראה באור 2(ז)(6)(ב).

4. בהתאם להוראות המפקח, אקטואר החברה המאוחדת - מנורה ביטוח בודק מדי שנה את ברות השבת ה-DAC. בחישוב זה נערכת בדיקה שהעתודה בניכוי ה-DAC בגין הפוליסות שנמכרו מאז 2005 מספיקה, ושהפוליסות צפויות ליצור הכנסות עתידיות המכסות את הפחתת ה-DAC ואת ההתחייבויות הביטוחיות, הוצאות התפעול ועמלות בגין אותן פוליסות. הבדיקה נערכת במקובץ לכל שנות החיתום ביחד.

ההנחות המשמשות לבדיקה זו, כוללות הנחות בגין ביטולים, הוצאות תפעול, תשואה מנכסים, תמותה ותחלואה, נקבעות על-ידי האקטואר מדי שנה על-פי בדיקות ניסיון העבר ומחקרים רלוונטיים עדכניים. הנחות אלו מבוססות על הציפייה של האקטואר.

5. בהתאם להוראות המפקח נתקבלה הצהרה מאקטואר החברה המאוחדת - מנורה ביטוח לפיה בהתאם לחישובים האקטואריים, סך כל הרווחים הצפויים, מפוליסות ביטוח מחלות ואשפוז שבגינן שולמו הוצאות הרכישה הנדחות, אינו נמוך מיתרת ההוצאות הנדחות ליום 31 בדצמבר, 2006.

באור 13: - רכוש אחר

א. ההרכב:

מאוחד		הפחתה שנצברה	עלות	שיעור הפחתה שנתי %
31 בדצמבר	2006			
2005	2006	יתרה		
		אלפי ש"ח מדווחים		

1. עודף עלות ההשקעה ברכישת
מניות בחברות מאוחדות

מבטחים (מיוחס לתיק לקוחות
קיים ולדמי ניהול עתידיים)
[באור 2(ט)(8)(א)]

183,730 173,932 22,049 195,981 5

עודף עלות בגין הגדלת שיעור
החזקה בחברת ביטוח מאוחדת
[באור 6(א)(2)]

- 3,196 - 3,196 -

2. מוניטין שנוצר ברכישת מבטחים
[ראה באור 2(ט)(8)(ב)]

384,929 384,929 25,371 410,300 -

3. זכויות ניהול של קופות גמל
וקרנות נאמנות:

(א) פעילות ניהול קופות הגמל של
מבטחים מוסד, קופות מסד
וקופות אמיר [ראה (1), (2) ו-(3)]
להלן:

37,126	39,786	(4,785)	44,571	6.66-20	שווי תיקי לקוחות
210	221	(25)	246	10-20	שם מסחרי ומותג
677	605	(72)	677	10-20	עלויות נוספות שהונו
11,656	13,283	-	13,283	-	מוניטין
49,669	53,895	(4,882)	58,777		

(ב) פעילות ניהול קרנות נאמנות
של עמדה וא.ק.י.

[ראה (4) ו-(5) להלן]:

-	30,852	(4,317)	35,169	20	שווי תיקי לקוחות
-	5,123	(496)	5,619	10	שם מסחרי ומותג
-	183,745	-	183,745	-	מוניטין
-	219,720	(4,813)	224,533		
49,669	273,615	9,695	283,310		

(1) ביום 1 בנובמבר, 2005 רכשה מבטחים גמל ממבטחים מוסד לביטוח סוציאלי של העובדים בע"מ (בניהול מיוחד) (להלן - מבטחים מוסד) את זכויות הניהול של מבטחים - מרכזית לפיצויים, מבטחים - קופת גמל למטרות חופשה, חגים והבראה ומבטחים קופה לפיצויים ותגמולים. היקף נכסי שלוש הקופות למועד הרכישה הסתכם לסך של 1.1 מיליארד ש"ח.

באור 13: - רכוש אחר (המשך)

א. ההרכב: (המשך)

(2) ביום 29 בדצמבר, 2005 רכשה מבטחים גמל את זכויות הניהול של ארבע קופות גמל - מנורה גמל אלדר, מנורה מרכזית לפיצויים-מורג, מנורה גמל-מיתר ומנורה מסד השתלמות מבנק מסד בע"מ (להלן - קופות מסד). היקף נכסי קופות מסד למועד הרכישה הסתכם לסך של 390 מליוני ש"ח. זכויות העמיתים מנוהלות על-ידי בנק מסד וזאת בתמורה לדמי ניהול חודשיים.

(3) ביום 4 באפריל, 2006 התקשרה מבטחים גמל עם בנק הפועלים בע"מ ומבטחים, בהסכם לפיו תרכוש מהן החברה את מכלול הזכויות וההתחייבויות הקשורות בניהולה של קופת הגמל "אמיר קרן גמולים בע"מ". ביום 31 באוקטובר 2006 הושלמה עסקת המכירה. ניהול הקופות הועבר למבטחים גמל החל מיום 1 בנובמבר, 2006.

(4) ביום 28 בנובמבר, 2005 הגיעה קרנות נאמנות יחד עם אפריקה ישראל השקעות בע"מ או חברה בשליטה, בשיעורי השתתפות שנקבעו ביניהם בהמשך, להסכמה עם בנק מזרחי טפחות בע"מ (להלן - הבנק) לפיה הן ירכשו את פעילות ניהול קרנות הנאמנות של הבנק. העסקה כוללת 41 קרנות נאמנות בהיקף נכסים מנוהל של כ-5.6 מיליארד ש"ח נכון ליום 31 בדצמבר, 2005. בחודש יוני, 2006 הושלמה העסקה וזאת לאחר קבלת האישורים הנדרשים על-פי כל דין במסגרתה רכשה החברה את פעילות הניהול של 38 קרנות נאמנות בהיקף נכסים מנוהל של כ-4.6 מיליארד ש"ח.

(5) ביום 1 בפברואר, 2006 נחתם הסכם בין קרנות נאמנות לבנק איגוד לישראל בע"מ (להלן - הבנק) ואיגוד ניהול קרנות נאמנות בע"מ (להלן - א.ק.ן). הסכם לרכישת פעילות ניהול קרנות הנאמנות של הבנק המנוהלת באמצעות א.ק.ן. העסקה כוללת 34 קרנות נאמנות בהיקף נכסים מנוהל של כ-0.8 מיליארד ש"ח. בחודש פברואר, 2006 הושלמה העסקה וזאת לאחר קבלת האישורים הנדרשים על-פי כל דין.

ב. התנועה:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		יתרה לתחילת שנה רכישת פעילות הפחתה לשנה
2005	2006	
אלפי ש"ח מדווחים		
598,702	618,328	
49,977	236,529	
(30,351)	(19,185)	
<u>618,328</u>	<u>835,672</u>	

באור 14: - התחייבויות לבנקים וכתבי התחייבויות נדחים

א. להלן ההרכב:

1. במאזן המאוחד:

31 בדצמבר		שיעור הריבית %	בסיס הצמדה	הערה	
2005	2006				
אלפי ש"ח מדווחים					
65,476	58,757	5.84	מדד	(א)	כתבי התחייבויות נדחים
61,606	53,749	6.60	מדד	(ב)	כתב התחייבות נדחה
301,054	300,023	5.45	מדד	(ג)	כתבי התחייבויות נדחים
20,950	17,407	4.90	מדד	(א2)	הלוואה
449,086	429,936				

מזה כתבי התחייבויות נדחים המהווים הון משני בחברה
מאוחדת - מנורה ביטוח

399,639	384,115
---------	---------

(א) כתבי התחייבויות נדחים שהונפקו על-ידי חברה מאוחדת - מנורה ביטוח למשקיעים מוסדיים ביום 8 ביולי, 2001 ושאינם סחירים בבורסה. כתבי ההתחייבויות יפרעו בעשרה תשלומים שנתיים שווים, החל מיום 8 ביולי, 2006. זכויות המשקיעים לקבלת סכומים כלשהם נדחית מפני תביעותיהם של כל הנושים האחרים של מנורה ביטוח.

(ב) כתב התחייבות נדחה שהונפק על-ידי חברה מאוחדת - מנורה ביטוח לבנק ביום 20 בינואר, 2000. כתב ההתחייבות נפרע בעשרה תשלומים שנתיים שווים החל מיום 20 בינואר, 2004. זכויות הבנק לקבלת סכומים כלשהם נדחית מפני תביעותיהם של כל הנושים האחרים של חברה מאוחדת - מנורה ביטוח.

(ג) כתבי התחייבויות נדחים חברה מאוחדת - מנורה ביטוח שהנפיקה מנורה ביטוח למשקיעים מוסדיים בחודשים מאי וספטמבר 2004. כתבי ההתחייבויות הנדחים, אינם סחירים בבורסה. כתבי ההתחייבויות דורגו על-ידי חברת מידרוג בדירוג Aa2. כתבי ההתחייבויות יפרעו בששה תשלומים שנתיים שווים החל מיום 6 במאי, 2010. זכויות המשקיעים לקבלת סכומים כלשהם נדחות מפני תביעותיהם של כל הנושים האחרים של חברה מאוחדת - מנורה ביטוח.

(ד) על-פי תקנות ההון, החלק של כתבי ההתחייבויות הנדחים שזמן פרעונם לאחר שנתיים מתאריך הדוח הכספי, נחשב כהון משני לעניין תקנות ההון [ראה באור 6 (א4)].

2. במאזן החברה:

31 בדצמבר		שיעור הריבית %	בסיס הצמדה	
2005	2006			
אלפי ש"ח מדווחים				
20,950	17,407	4.90	מדד	הלוואה
3,492	3,481			בניכוי - חלויות שוטפות
17,458	13,926			

באור 14: - התחייבות לבנקים וכתבי התחייבות נדחים (המשך)

ב. להלן מועדי הפרעון:

מאוחד		החברה	
31 בדצמבר			
2006	2005	2006	2005
אלפי ש"ח מדווחים			
17,688	17,741	3,481	3,492
שנה ראשונה - חלות שוטפת			
17,688	17,740	3,481	3,492
שנה שניה			
17,688	17,740	3,481	3,492
שנה שלישית			
67,692	17,740	3,481	3,492
שנה רביעית			
67,694	(*) 67,916	3,483	(*) 3,492
שנה חמישית			
241,486	(*) 310,209	-	(*) 3,490
שנה שישית ואילך			
412,248	431,345	13,926	17,458
429,936	449,086	17,407	20,950

(*) סווג מחדש.

ג. להלן פרטים על-פי תקן חשבונאות מספר 22 לגבי הלוואה מאחרים שהתקבלה על-ידי חברה שאינה חברת ביטוח ואינה חברה המוחזקת על-ידי חברת ביטוח.

צמוד מדד	
מוצג במאזן	17,407
שווי הוגן	17,932
שיעור ריבית נקובה / אפקטיבית	4.9%

באור 15: - מסים נדחים

א. מסים נדחים לקבל

מאוחד		החברה	
31 בדצמבר			
2006	2005	2006	2005
אלפי ש"ח מדווחים			
1,008	690 (*)	-	99
מוצג בסעיף חייבים ויתרות חובה: בגין הפרשי עיתוי לזמן קצר			
מוצג בסעיף מסים נדחים: בגין הפרשי עיתוי לזמן ארוך			
6,334	6,435	-	-
6,817	-	-	-
בגין עתודה לסיכונים יוצאים מן הכלל			
13,151	6,435	-	-

(*) סווג מחדש.

באור 15: - מסים נדחים (המשך)

ב. התחייבויות למסים נדחים

מאוחד		החברה	
31 בדצמבר			
2006	2005	2006	2005
אלפי ש"ח מדווחים			

מוצג בסעיף זכאים ויתרות זכות:
בגין הפרשי עיתוי לזמן קצר

5,770	(* 3,567)	1,600	-
-------	-----------	-------	---

בגין הוצאות רכישה נדחות בביטוח חיים
בגין בנייני משרד ומקרקעין
בגין הפרשי עיתוי אחרים לזמן ארוך

154,079	150,801	-	-
3,854	2,888	1,389	1,622
3,657	10,502	-	-

161,590	164,191	1,389	1,622
---------	---------	-------	-------

(* סווג מחדש.

ג. להלן התנועה:

בסעיף התחייבויות לזמן ארוך למסים נדחים	בסעיף זכאים ויתרות זכות	בסעיף רכוש אחר	בסעיף חייבים ויתרות חובה
אלפי ש"ח מדווחים			

1. במאזן המאוחד

164,191	(* 3,567)	6,435	(* 690)
2,076	-	-	-
(4,677)	2,203	6,716	318
161,590	5,770	13,151	1,008

יתרה לתחילת השנה
עתודה למס שנוצרה ברכישת
רכוש אחר
סכומים שנזקפו לדוח רווח
והפסד

יתרה לסוף השנה

2. במאזן החברה

1,622	-	-	99
(233)	1,600	-	(99)
1,389	1,600	-	-

יתרה לתחילת השנה
סכומים שנזקפו לדוח רווח
והפסד

יתרה לסוף השנה

(* סווג מחדש.

באור 16: - עתודות ביטוח חיים

א. הרכב

1. עתודות ביטוח לפי בסיסי הצמדה:

מאוחד	
31 בדצמבר	
2005	2006
אלפי ש"ח מדווחים	

בגין פוליסות הכוללות מרכיבי חסכון וריסק:

3,449,722	3,394,671	צמודות למדד
6,499,805	7,435,168	משתתפות ברווחי השקעה לרבות פוליסות במסלולי
37,566	49,679	השקעה אישיים
		לא צמודות או נקובות במטבע חוץ
9,987,093	10,879,518	

בגין פוליסות חסכון טהור:

103,309	353,032	משתתפות ברווחי השקעה, לרבות פוליסות במסלולי
-	11,498	השקעה אישיים
		צמודות למדד - מבטיחות תשואה
103,309	364,530	
10,090,402	11,244,048	

2. סוגי העתודות העיקריים:

מאוחד			
31 בדצמבר			
2005	2006	2005	2006
אלפי ש"ח מדווחים		אחוזים	
5,776,068	6,931,836	57.2	61.6
4,314,334	4,312,212	42.8	38.4
10,090,402	11,244,048	100.0	100.0

עתודות בגין פוליסות מסוג עדיף
עתודות בגין פוליסות מסוג מעורב
ואחרות

באור 16: - עתודות ביטוח חיים (המשך)

ב. פירוט סוגי עתודות הביטוח והשיטות לקביעתן

1. פוליסות מסוג עדיף:

פוליסות אלו הינן מוצרי ביטוח עם מרכיב חיסכון מזוהה. העתודה הבסיסית והעיקרית היא בגובה החיסכון שנצבר בתוספת תשואה בהתאם לתנאי הפוליסה כדלקמן:

- קרן צמודה לתשואת תיק ההשקעות שחברה מאוחדת - מנורה ביטוח מנהלת (פוליסות משתתפות ברווחי השקעה).

- קרן צמודה למדד בתוספת ריבית קבועה מובטחת או מזוכה בתשואה מובטחת (פוליסות מבטיחות תשואה). בגין מרכיבים ביטוחיים המצורפים לפוליסות עדיף (אי כושר עבודה, מקרה מוות, סיעודי וכו') מחושבת עתודה כאמור בסעיף (2) להלן.

2. פוליסות מסוג מסורתי (מעורב ואחרות):

בפוליסות מסוג מעורב משולב מרכיב חיסכון עם מרכיב ביטוחי של סיכון מוות. בפוליסות אחרות נכללים מוצרי סיכון טהור (אי-כושר עבודה, מקרה-מוות, סיעודי וכו'), וכן מרכיבי סיכון כאמור המצורפים לפוליסות מסוג עדיף. בפוליסות אלה מחושבת עתודה מתמטית. בנוסף, מחושבות עתודות בגין תביעות בתשלום על פני תקופה מתמשכת בפוליסות מסוג אי כושר עבודה וסיעודי.

עתודות הביטוח כוללות גם הפרשות בגין תביעות IBNR בפוליסות מסוג אי כושר עבודה וסיעודי ועתודות בביטוח קבוצתי, כאמור בסעיף ג' (6) להלן.

3. פוליסות מסוג חוזי השקעה:

העתודה היא בגובה החסכון שנצבר בתוספת תשואה, נטו.

ג. להלן פירוט השיטות לחישוב העתודות של פוליסות מסוג מעורב ואחרות, לפי סוגי העתודה והמוצרים השונים:

1. כ- 38% מהעתודה המתמטית הינו בגין מוצרים מסורתיים עם מרכיב חיסכון (בעיקר המוצר "מעורב") ומוצרי סיכון טהור עם פרמיה קבועה (בעיקר אי-כושר עבודה וסיעודי). עתודה זו מחושבת לכל כיסוי כהיוון של תזרים המזומנים בגין התביעות הצפויות, בניכוי הפרמיות העתידיות הצפויות. חישוב זה מבוסס על ההנחות לפיהן תומחרו המוצרים, כולל שיעור הריבית (להלן - ריבית תעריפית), לוח התמורות או התחלואה. החישוב נעשה על-ידי חישוב תיאורטי, הידוע בשם "Net Premium reserve", לפיו במקום להתחשב בהוצאות ועמלות באופן ישיר, החישוב מבוסס על "פרמיה נטו" אשר כוללת את העלות הצפויה במרכיב התביעות בלבד ואינה כוללת את שיעור העמלות וההוצאות, וזאת לפי הנחות החישוב.

שיעורי הריבית להיוון הינם בין 3.5% לבין 4.8% לפוליסות צמודות מדד (פוליסות שהעתודות בגינן מושקעות בעיקר באגרות חוב מיועדות), ו-2.5% לפוליסות משתתפות ברווחי השקעה (הנמכרות משנת 1991).

באור 16: - עתודות ביטוח חיים (המשך)

ג. להלן פירוט השיטות לחישוב העתודות של פוליסות מסוג מעורב ואחרות, לפי סוגי העתודה והמוצרים השונים: (המשך)

2. נוסף על עתודה זו, עבור מוצרים מסורתיים המשתתפים ברווחי השקעה, מחושבת עתודה בגובה יתרת הבונוס המצטבר בפועל. הבונוס משקף את הפער שבין התשואה בפועל לבין הריבית התעריפית.

3. בגין תביעות מתמשכות בתשלום הביטוח סיעודי ואי-כושר עבודה, חושבה עתודה בהתאם לתקופת התשלום הצפויה המהוונת לפי שיעור ריבית המותאם לסוג הפוליסה כפי שתואר בסעיף 1 לעיל.

4. בגין גימלאות בתשלום חושבה עתודה לכל פוליסה בהתאם לתוחלת החיים הצפויה על בסיס לוחות תמותה עדכניים המומלצים על-ידי אקטואר האוצר ושיעורי ריבית מתאימים לכל סוג פוליסה והכל לפי הוראות המפקח (בנושא זה ראה גם באור 2(ו)(3)).

עתודות לגימלא בגין פוליסות בתוקף (משולמות ומסולקות) שטרם הגיעו לשלב מימוש הגימלא מחושבות בהתאם להסתברות למשיכת הגימלא ובהתאם לתוחלת החיים הצפויה על בסיס לוחות תמותה עדכניים כאמור. בעת עדכון לוחות התמותה נעשית הגדלה הדרגתית של העתודות לגימלא בהתחשב ברווחים הצפויים מהפוליסות עד הגיע המבוטחים למועד הפרישה. ראה בנדון באור 2(ו)(3).

5. עתודה ל- IBNR (תביעות אשר אירעו אך טרם דווחו) ולתביעות מתמשכות (אובדן כושר עבודה וסיעודי) מחושבת בהתבסס על ניסיון העבר.

6. העתודה בגין ביטוח חיים קבוצתי מורכבת מעתודה לפרמיה שטרם הורווחה, הפרשה להשתתפות ברווחים, עתודה לתביעות בתשלום, עתודה ל- IBNR (תביעות אשר אירעו אך טרם דווחו), עתודה להמשכיות והפרשה להפסדים עתידיים ככל שנדרשת.

ד. ההנחות המשמשות בחישוב העתודות מסוג אקטוארי

1. בגין מוצרים מסורתיים עם מרכיב חיסכון ומוצרי סיכון טהור עם פרמיה קבועה, כמפורט בסעיף ב'2 לעיל, הריבית המשמשת להיוון העתודה היא הריבית התעריפית.

2. עבור העתודות המפורטות בסעיף ב'2 לעיל, במרבית המקרים שיעורי התמותה והתחלואה הינם זהים לשיעורים אשר שימשו לקביעת התעריף המאושר על-ידי המפקח. בענפי סיעוד, אובדן כושר עבודה וגימלא בהתאם לנסיון חברה מאוחדת - מנורה ביטוח ו/או מחקרים כלליים או מחקרים של מבטחי משנה המצביעים על כך שיש לעדכן את שיעורי התמותה או התחלואה בחישובים. חברה מאוחדת - מנורה ביטוח מגדילה בהתאמה את העתודה.

3. עבור יתר העתודות, האקטואר קובע את ההנחות לפי הוראות המפקח במידה וקיימות הוראות, על בסיס ניסיון העבר (אשר נבדק מעת לעת) ו/או לפי מחקרים של מבטחי משנה או לוחות סטנדרטיים כאשר אין מספיק היסטוריה בחברה מאוחדת - מנורה ביטוח להשתמש בניסיון העבר.

באור 16: - עתודות ביטוח חיים (המשך)

ה. שינויים בהנחות ובמודלים האקטואריים והשפעתם על העתודות

בשנת הדוח שינתה החברה מאוחדת - מנורה ביטוח את שיטת חישוב העתודה בגין פוליסות אובדן כושר עבודה עם פרמיה קבועה, לשיטת "Incidence and Continuity", המבוססת על הנחות וניסיון החברה.

ו. בדיקת נאותות - Liability Adequacy

אקטואר חברה מאוחדת - מנורה ביטוח בודק מדי שנה כי סך סכום העתודה, בניכוי הוצאות רכישה נדחות, מספיק לכסות את התזרים העתידי הצפוי: תביעות, עמלות והוצאות בניכוי פרמיות והכנסות מהשקעות. התזרים נבדק לאחר ניכוי ביטולים צפויים ומהוון בריבית ריאלית חסרת סיכון בגין הפוליסות הקיימות, תחת הנחות סבירות. בדיקה זו נעשית במספר מישורים, כדלקמן:

1. בדיקה של ברות השבת ה-DAC (על פי חוזר המפקח). ראה באור 12(א)(3).

2. חברה מאוחדת - מנורה ביטוח עורכת בדיקה לגבי הלימות העתודה. במידה והיא מעלה כי הפרמיות המתקבלות אינן מספיקות לכיסוי העלויות הצפויות, מחזיקה חברה מאוחדת - מנורה ביטוח הפרשה מיוחדת לצורך כך. הבדיקה נעשית בנפרד עבור פוליסות פרט ובנפרד עבור פוליסות קולקטיביות. במקרה של פוליסות פרט, הבדיקה נעשית ברמת המוצר ובמקרה של פוליסות קולקטיביות, הבדיקה מתבצעת ברמת הקולקטיב הבודד.

ההנחות המשמשות לבדיקות הנ"ל ואשר כוללות הנחות בגין ביטולים, הוצאות תפעול, תשואה מנכסים, תמותה ותחלואה, נקבעות על-ידי האקטואר מדי שנה על-פי בדיקות, ניסיון העבר ומחקרים רלוונטיים אחרים. עבור פוליסות קולקטיביות הבדיקה נעשית בהתאם לניסיון התביעות של הקולקטיב הבודד בפועל ובכפוף למהימנות הסטטיסטית של ניסיון זה.

באור 17: - התחייבויות ביטוחיות תלויות בביטוח כללי

א. להלן הרכב ההתחייבויות הביטוחיות במאוחד לפי סוגים:

31 בדצמבר						
שייר		ביטוח משנה		ברוטו		
2005	2006	2005	2006	2005	2006	
אלפי ש"ח מדווחים						
516,131	527,701	116,035	123,950	632,166	651,651	הפרשה לפרמיה שטרם הורווחה
2,361	8,838	61	14,857	2,422	23,695	הפרשה הנובעת מתנאי חוזה הביטוח בביטוח בריאות
518,492	536,539	116,096	138,807	634,588	675,346	סה"כ עתודה לסיכונים שטרם חלפו
1,154,399	1,247,850	297,909	275,938	1,452,307	1,523,788	תביעות תלויות יתרת הפרשה בגין מעבר לשיטה אקטוארית בביטוח בריאות [באור 2 (ז)(4)(ג)] עודף הכנסות על הוצאות (צבירה)
26,771	13,385	44,511	22,256	71,283	35,641	הפרשה להוצאות עקיפות ליישוב תביעות [באור 2 (ז)(2)]
237,689	310,623	92,541	95,345	330,230	405,968	
-	8,601	-	-	-	8,601	
1,418,859	1,580,459	434,961	393,539	1,853,820	1,973,998	סה"כ תביעות תלויות
1,937,351	2,116,998	551,057	532,346	2,488,408	2,649,344	סה"כ התחייבויות ביטוחיות בביטוח כללי

ב. להלן הרכב התביעות התלויות במאוחד לפי ענפים עיקריים:

31 בדצמבר						ענף רכב חובה [ראה ז' (1) להלן] ענף צד שלישי [ראה ז' (2) להלן] ענפי חבויות אחרים סך כל ענפי חבויות ענפי רכוש ביטוח בריאות המדווח בביטוח כללי סה"כ תביעות תלויות
שייר		ביטוח משנה		ברוטו		
2005	2006	2005	2006	2005	2006	
אלפי ש"ח מדווחים						
890,308	1,002,306	143,030	127,642	1,033,338	1,129,948	
123,035	130,025	20,304	21,095	143,339	151,120	
253,325	299,297	112,335	105,893	365,660	405,190	
1,266,668	1,431,628	275,669	254,630	1,542,337	1,686,258	
113,922	123,656	102,047	99,525	215,969	223,181	
38,269	25,175	57,245	39,384	95,514	64,559	
1,418,859	1,580,459	434,961	393,539	1,853,820	1,973,998	

באור 17: - התחייבויות ביטוחיות בביטוח כללי (המשך)

ג. תביעות תלויות בביטוח כללי לפי שיטות חישובן

מאוחד					
31 בדצמבר					
שייר		ביטוח משנה		ברוטו	
2005	2006	2005	2006	2005	2006
אלפי ש"ח מדווחים					

1,133,789	1,218,731	240,616	229,723	1,374,405	1,448,454	סה"כ הערכות אקטואריות בביטוח כללי ובביטוח בריאות - ד"ר אברהם לוונגליק (*)
2,389	9,819	-	-	2,389	9,819	תוספת בין ההערכות האקטואריות לבין הסכום שנכלל בדוחות הכספיים הפרשות על בסיס הערכות אחרות:
21,262	21,542	43,971	40,242	65,233	61,784	הערכת מחלקת תביעות בגין התביעות התלויות הידועות תוספת לתביעות התלויות בגין תביעות שאירעו אך טרם דווחו (IBNR)
2,157	6,767	8,123	5,186	10,280	11,953	הערכות אחרות
21,573	12,977	49,710	23,043	71,283	36,020	עודף הכנסות על הוצאות (צבירה)
237,689	310,623	92,541	95,345	330,230	405,968	
1,418,859	1,580,459	434,961	393,539	1,853,820	1,973,998	סך כל התביעות התלויות בביטוח כללי

(*) ראה הצהרת האקטואר בנספח לדוחות הכספיים.

ד. התפתחות התביעות התלויות בענף רכב רכוש לגבי התביעות שאירעו לפני שנת הדוח

מאוחד				
2005		2006		
בשייר	ברוטו	בשייר	ברוטו	
אלפי ש"ח מדווחים				
60,383	91,293	70,593	92,019	תביעות תלויות לתחילת השנה
43,716	64,310	50,039	60,085	תשלום תביעות
7,978	13,705	5,294	8,413	תביעות תלויות לסוף השנה
8,689	13,278	15,260	23,521	עודף בהערכות

באור 17: - התחייבויות ביטוחיות בביטוח כללי (המשך)

ה. התפתחות התביעות התלויות בענפי רכוש (למעט ענף רכב רכוש), לגבי התביעות שאירעו לפני שנת הדוח

מאוחד				
2005		2006		
בשייר	ברוטו	בשייר	ברוטו	
אלפי ש"ח מדווחים				
44,351	121,238	49,957	136,181	תביעות תלויות לראשית השנה (כולל IBNR)
23,315	72,987	24,731	64,713	תשלום תביעות במשך התקופה
21,517	65,340	26,309	76,561	תביעות תלויות לסוף השנה (כולל IBNR)
(481)	(17,089)	(1,083)	(5,093)	גרעון בהערכות

ו. התפתחות התביעות התלויות בענפי ביטוח חבויות ורכב חובה לגבי תביעות שאירעו בשנות החיתום שהחלו לפני שנת החיתום האחרונה

מאוחד				
2005		2006		
בשייר	ברוטו	בשייר	ברוטו	
אלפי ש"ח מדווחים				
1,148,666	1,470,372	1,609,241	1,603,282	הפרשות לתחילת השנה
84,365	94,695	74,170	75,735	הכנסות מפרמיות ומהשקעות
19,550	19,782	16,052	16,256	עמלות והוצאות
141,644	186,481	224,331	237,380	תשלומי תביעות
989,320	1,240,409	1,273,577	1,297,372	הפרשות לסוף השנה
82,517	118,395	169,450	128,009	עודף בהפרשות
				סכום העודף בהפרשות הנובע משחרור הצבירה לרווח (*)
64,302	105,380	110,878	146,229	

(*) לשנת הדוח - שחרור הצבירה בגין שנת חיתום 2003. בשנת הדוח הקודמת - שחרור הצבירה בגין שנת חיתום 2002.

באור 17: - התחייבויות ביטוחיות בביטוח כללי (המשך)
ז. בדיקת הערכת התביעות התלויות ברוטו

1. בענף רכב חובה:

במיוחד:

סה"כ	שנת חיתום					2001
	2006	2005	2004	2003	2002	
	אלפי ש"ח מותאמים למדד נובמבר 2006 (**)					
	8,417	8,427	6,124	5,140	4,974	3,713
	-	61,223	48,706	33,676	31,154	27,553
	-	-	101,614	64,708	54,961	50,188
	-	-	-	95,972	72,325	65,813
	-	-	-	-	92,340	81,206
	-	-	-	-	-	93,461
	329,794	363,543	344,113	250,769	174,571	134,002
	-	375,793	359,726	272,857	192,880	195,589
	-	-	376,029	283,315	203,122	200,468
	-	-	-	225,104	161,148	153,935
	-	-	-	-	159,382	147,326
						151,771
3,930	-	-	-	-	1,766	2,164
1.25%	-	-	-	-	1.10%	1.41%
1,617,873	329,794	375,793	376,029	225,104	159,382	151,771
453,027	8,417	61,223	101,614	95,972	92,340	93,461
1,164,846	321,377	314,570	274,415	129,132	67,042	58,310
104,560						
1,269,406						
139,458						
1,129,948						
1,269,406						

תביעות ששולמו (מצטבר):

לאחר שנה ראשונה

לאחר שנתיים

לאחר שלוש שנים

לאחר ארבע שנים

לאחר חמש שנים

לאחר שש שנים

אומדן תביעות מצטברות (כולל תשלומים):

לאחר שנה ראשונה (*)

לאחר שנתיים

לאחר שלוש שנים

לאחר ארבע שנים (***)

לאחר חמש שנים

לאחר שש שנים

עודף לאחר שחרור הצבירה

שיעור סטייה לאחר שחרור הצבירה

אומדן תביעות מצטברות ליום 31 בדצמבר, 2006

תשלומים מצטברים עד ליום 31 בדצמבר, 2006

תביעות תלויות בגין שנים עד וכולל שנת חיתום 2000

סה"כ התחייבויות ביטוחיות ליום 31 בדצמבר, 2006

הרכב ההתחייבויות הביטוחיות:

עתודה לסיכונים שטרם חלפו בניכוי הוצאות רכישה

נדחות

תביעות תלויות (כולל צבירה)

(*)

כולל עתודה לסיכונים שטרם חלפו, בניכוי הוצאות רכישה נדחות.

(**)

הסכומים לעיל מובאים בערכים מותאמים למדד בהתאם להוראת המפקח, וזאת על מנת לאפשר בחינת ההתפתחות על בסיס ערכים

ריאליים.

(***)

הירידה באומדן התביעות המצטברות לאחר ארבע שנים נובעת משחרור צבירה.

באור 17: - התחייבויות ביטוחיות בביטוח כללי (המשך)

ז. בדיקת הערכת התביעות התלויות ברוטו

2. בענף צד שלישי:

במאוחד:

סה"כ	שנת חיתום				
	2006	2005	2004	2003	2002
	אלפי ש"ח מותאמים למדד נובמבר 2006 (**)				
	547	596	321	572	262
	-	2,196	1,731	2,121	1,777
	-	-	2,692	3,200	3,618
	-	-	-	5,557	6,743
	-	-	-	-	8,376
					8,141
	39,712	37,512	34,451	32,201	24,963
	-	43,762	34,542	30,177	24,597
	-	-	36,308	31,341	25,849
	-	-	-	13,472	17,294
	-	-	-	-	17,879
	-	-	-	-	-
					16,553
(2,247)	-	-	-	-	(586)
(6.98%)	-	-	-	-	(3.38%)
167,686	39,712	43,762	36,308	13,472	17,879
27,509	547	2,196	2,692	5,557	8,376
140,175	39,165	41,566	33,616	7,915	9,503
26,590					
166,765					
15,657					
151,120					
166,765					

תביעות ששולמו (מצטבר)

לאחר שנה ראשונה

לאחר שנתיים

לאחר שלוש שנים

לאחר ארבע שנים

לאחר חמש שנים

לאחר שש שנים

אומדן תביעות מצטברות (כולל תשלומים)

לאחר שנה ראשונה (*)

לאחר שנתיים

לאחר שלוש שנים

לאחר ארבע שנים (***)

לאחר חמש שנים

לאחר שש שנים

חוסר לאחר שחרור הצבירה

שיעור סטייה לאחר שחרור הצבירה

אומדן תביעות מצטברות ליום 31 בדצמבר, 2006

תשלומים מצטברים עד ליום 31 בדצמבר, 2006

תביעות תלויות בגין שנים עד וכולל שנת חיתום 2000

סה"כ התחייבויות ביטוחיות ליום 31 בדצמבר, 2006

הרכב ההתחייבויות הביטוחיות:

עתודה לסיכונים שטרם חלפו בניכוי הוצאות רכישה

נדחות

תביעות תלויות (כולל צבירה)

(*)

כולל עתודה לסיכונים שטרם חלפו, בניכוי הוצאות רכישה נדחות.

(**)

הסכומים לעיל מובאים בערכים מותאמים למדד בהתאם להוראת המפקח, וזאת על מנת לאפשר בחינת ההתפתחות על בסיס ערכים

ריאליים.

(***)

הירידה באומדן התביעות המצטברות לאחר ארבע שנים נובעת משחרור צבירה.

באור 17: - התחייבויות ביטוחיות בביטוח כללי (המשך)

ח. עקרונות חישוב ההערכה האקטוארית

- קיימת התחשבות הן בהתפתחות של התשלומים והן בהתפתחות של סכום התשלומים וההערכות הפרטניות.
- הערכת התלויות נעשתה ברמת הברוטו וברמת ביטוח המשנה בנפרד.
- הערכת חלקו של מבטח המשנה נעשה בהתאם לסוג הכיסוי, תנאי הפוליסה וניסיון התביעות בפועל.
- השיבובים וההשתתפות העצמית שתגבה מהמבוטחים, מחושבים על בסיס ניסיון העבר המשתקף בנתוני המודל האקטוארי.
- הפרשה להוצאות עקיפות ליישוב תביעות חושבה על-פי הוראות המפקח, ראה באור 2(ז2).
- הערכת התביעות התלויות עבור חלק חברה מאוחדת - מנורה ביטוח במאגר הישראלי לביטוחי רכב (להלן - הפול) ובביטוחי משנה וביטוחים משותפים המתקבלים מחברות ביטוח אחרות (מבטחים מובילים) התבססה על חישוב שבוצע על ידי הפול או על ידי המבטחים המובילים.
- נכללו הפרשות בעקבות פסיקת בתי המשפט בענין ה"שנים האבודות".

ט. ההנחות והמודלים המהותיים לצורך קביעת ההתחייבויות הביטוחיות בביטוח כללי

1. תביעות תלויות:

לצורך הערכת התביעות התלויות נעשה שימוש במודלים האקטואריים המפורטים להלן, בשילוב ההנחות השונות. בחירת השיטה האקטוארית המתאימה לכל ענף ביטוח, סוג של אירוע ולכל שנת אירוע/פתיחה, נקבעת על סמך שיקול דעת לפי מידת ההתאמה של השיטה למקרה ולעיתים נעשה שילוב בין השיטות השונות. במקרים מסוימים האקטואר מעדכן את המודלים בגין מגמות, פסיקה, שינויי חקיקה או גורמים אחרים שעשויים להשפיע על התביעות בעתיד באופן שונה מאשר התפתחות בעבר.

א. chain ladder:

שיטה זו מתבססת על התפתחות התביעות ההיסטוריות (התפתחות התשלומים ו/או התפתחות סך התביעות, התפתחות כמות התביעות ועוד), כדי להעריך את ההתפתחות הצפויה לתביעות הקיימות והעתידיות.

ב. הממוצעים:

לעיתים, כאשר ניסיון התביעות בתקופות האחרונות אינו מספיק בשל, משתמשים בשיטת ממוצעים היסטוריים.

שיטה זו מתבססת על חישוב סכום ממוצע לתביעה פתוחה או סגורה (חומרת התביעה), ולפעמים גם במשך הזמן מיום פתיחת התביעה ועד לסילוקה/סגירתה.

באור 17: - התחייבויות ביטוחיות בביטוח כללי (המשך)

ט. ההנחות והמודלים המהותיים לצורך קביעת ההתחייבויות הביטוחיות בביטוח כללי (המשך)

2. ההנחות העיקריות שנלקחו לצורך ההערכה האקטוארית:

- בכל הענפים הערכת תביעות תלויות מבוססת בעיקרה על שתי שיטות ה- chain ladder הנ"ל. ההנחה העיקרית במודלים אלה הינה יציבות התפתחות התביעות, כלומר שדפוס התנהגות העבר ימשיך גם בעתיד.

- החישובים האקטואריים אינם כוללים הפחתה בשל היוון תשלומי התביעות העתידיים. מצד שני, לא נכללה תוספת בעד מרווח לסיכון (סטיית תקן).

- בהערכת תביעות תלויות גדולות במיוחד, חברה מאוחדת - מנורה ביטוח מתבססת על הערכות פרטניות של מומחי מחלקת התביעות.

3. שינויים בהנחות, עובדות (פסיקה וחקיקה) ובמודלים האקטואריים והשפעתם על ההפרשות:

להלן פרוט השינויים שחלו בשנת הדוח בהנחות המהותיות והשפעתם על ההפרשות:

החל מיום 1 בינואר, 2006 מיישמת חברה מאוחדת - מנורה ביטוח את הנחיות המפקח לגבי הפרשה להוצאות עקיפות ליישוב תביעות.

4. רגישות ההפרשות לשינויים בהנחות:

ההערכה האקטוארית מבוססת על אומדנים סטטיסטיים הכוללים מרכיב של אי וודאות. האומדן הסטטיסטי מבוסס על הנחות שונות, אשר לא בהכרח יתממשו. ההנחות בשימוש בתחזית האקטוארית משפיעות על התוצאה הסופית של הפרשה. לכן, עלות התביעות בפועל עשויה להיות גבוהה או נמוכה יותר מהאומדן הסטטיסטי.

הנחות שנקבעו בעבר עשויות להשתנות בהתאם למידע חדש שיתקבל בעתיד. במקרים כאלה העתודה תשתנה בהתאם לשינוי בהנחות ובתוצאות בפועל, וההפרשים שנוצרו בשנת הדוח יכללו בדוח עסקי ביטוח כללי.

באור 18: - אשראי לזמן קצר מתאגידים בנקאיים

31 בדצמבר		שיעור ריבית שנתית לתאריך המאזן	במאזן החברה בלתי צמוד חלויות שוטפות של הלוואות לזמן ארוך צמוד למדד
2005	2006	%	
אלפי ש"ח מדווחים			
9,001	-	-	
3,492	3,481	4.9	
12,493	3,481		
			במאזן המאוחד בלתי צמוד
9,001	96,039	5.0	

באור 19: - זכאים ויתרות זכות

א. להלן ההרכב:

החברה		מאוחד		
31 בדצמבר		31 בדצמבר		
2005	2006	2005	2006	
אלפי ש"ח מדווחים				
-	-	63,705	48,685	תביעות לתשלום
-	-	11,656	15,262	פרמיות מראש
-	-	101,610	109,267	סוכני ביטוח בגין עמלות
-	-	40,238	43,400	ספקים ונותני שירותים
-	-	1,237	4,599	התחייבות בשל סיום יחסי עובד-מעביד [ראה (ב) להלן]
15	13	37,544	49,476	התחייבות לעובדים והתחייבויות אחרות בשל שכר ומשכורת
-	-	13,593	24,535	מכירת ניירות ערך בחסר
-	-	24,551	45,214	החזר דמי ניהול מקרנות פנסיה
177	150	16,566	15,826	ריבית לשלם בגין התחייבות לזמן ארוך
281	550	620	1,794	הוצאות לשלם
-	752	3,230	1,772	מס הכנסה חברה
-	1,600	3,567 (*)	5,770	מסים נדחים [ראה באור 15(ג)]
-	-	32,729	31,478	הפרשה להשתתפות בהוצאות ורכישת כיסויים ביטוחיים
105	148	33,808	45,375	בקרן פנסיה
578	3,213	384,654	442,453	אחרים

(*) סווג מחדש.

ב. התחייבויות בשל סיום יחסי עובד-מעביד:

1. התחייבויות חברות הקבוצה לעובדיהן בשל סיום יחסי עובד-מעביד מכוסות במלואן על-ידי פוליסות ביטוח מנהלים, שהוצאו ברובן על-ידי החברות המאוחדות ועל-ידי הפרשה משלימה הכלולה בסעיף זכאים ויתרות זכות לעיל. הסכומים הכלולים בפוליסות ביטוח המנהלים אינם כלולים במאזן, מאחר ואינם בשליטת החברות.

2. להלן ההרכב:

החברה		מאוחד		התחייבויות בשל סיום יחסי עובד מעביד בניכוי - הפקדות בקופת פיצויים יתרה
31 בדצמבר		31 בדצמבר		
2005	2006	2005	2006	
אלפי ש"ח מדווחים				
-	-	15,447	18,950	
-	-	14,210	14,351	
-	-	1,237	4,599	

באור 20: - הכנסות, נטו מחברות מאוחדות

א. הכנסות, נטו מניהול קרנות פנסיה ומשירותים פיננסיים:
להלן ההרכב:

מאוחד		
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2006	2005	2004 (*)
אלפי ש"ח מדווחים		
173,604	153,922	43,440
71,843	1,905	-
8,231	7,449	904
253,678	163,276	44,344
145,323	92,964	24,362
108,355	70,312	19,982

הכנסות:

דמי ניהול קרנות פנסיה
שירותים פיננסיים
אחרות

בניכוי - הוצאות הנהלה וכלליות והוצאות מימון

הכנסות, נטו

(*) תוצאות פעולותיה של מבטחים אוחדו בדוחות הכספיים החל מיום 1 באוקטובר, 2004.

ב. הכנסות של חברות מאוחדות אחרות, נטו:

להלן ההרכב:

מאוחד		
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2006	2005	2004 (*)
אלפי ש"ח מדווחים		
-	-	52,943
-	-	37,377
-	-	15,566

הכנסות מהשקעות ומשירותים
בניכוי - הוצאות הנהלה וכלליות

(*) ההכנסות נבעו מחברה מאוחדת - מנורה גאון חברה להשקעות בע"מ שנמכרה בחודש דצמבר, 2004.

באור 21: - הוצאות הנהלה וכלליות

א. להלן ההרכב במאוחד:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2004	2005	2006	
אלפי ש"ח מדווחים			
146,231	164,889	187,617	שכר ונלוות לשכר
44,590	53,622	77,342	מיכון ועיבוד נתונים (כולל פחת)
11,213	10,818	11,829	שכר דירה והחזקת משרדים
4,487	3,864	3,778	תקשורת
678	841	1,628	שיווק ופרסום
6,063	6,894	7,002	ייעוץ מקצועי ומשפטי
987	1,850	1,466	דמי ניהול והחזר הוצאות לחברות קשורות, נטו
5,891	6,926	5,196	פחת
11,731	11,509	11,676	משרדיות
6,200	5,717	6,345	אחזקת רכב
9,349	10,581	10,363	הוצאות בנק
12,569	20,680	27,683	אחרות
259,989	298,191	351,925	
-	-	10,689	בניכוי הוצאות שנזקפו לתביעות - ראה באור 2(ז)
259,989	298,191	341,236	

ההוצאות לעיל נכללו בדוחות הכספיים המאוחדים כדלקמן:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2004	2005	2006	
אלפי ש"ח מדווחים			
120,836	135,535	164,676	דוחות עסקי ביטוח חיים
134,990	157,406	168,814	דוחות עסקי ביטוח כללי
4,163	5,250	7,746	דוחות רווח והפסד
259,989	298,191	341,236	

באור 21: - הוצאות הנהלה וכלליות (המשך)

ב. להלן ההרכב בחברה:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2004	2005	2006	
אלפי ש"ח מדווחים			
490	553	666	שכר עבודה ונלוות
10	359	636	מיכון ועיבוד נתונים (כולל פחת)
85	84	84	שכר דירה והחזקת משרדים
779	753	622	ייעוץ מקצועי ומשפטי
129	201	189	ביטוח
116	116	104	אגרות ודמי חבר
15	14	15	פחת
78	79	115	אחרות, נטו
1,702	2,159	2,431	

באור 22: - הפרשה למסי הכנסה ורווח

א. חוקי המס החלים:

1. על החברה והחברות המוחזקות חלות הוראות חוק מס הכנסה (תיאומים בשל אינפלציה), התשמ"ה-1985. על פי החוק, נמדדות התוצאות לצורכי מס כשהן מותאמות לשינויים במדד.
2. חלק מהחברות המאוחזקות (חברת ביטוח, חברות לניהול קרנות פנסיה ואחרות) הינן "מוסד כספי" כהגדרתו בחוק מס ערך מוסף, התשל"ו-1975. המס החל על מוסדות כספיים מורכב ממס חברות וממס רווח. על הכנסות החברה ויתר החברות המוחזקות חל מס חברות.
3. בין חברות הביטוח לבין שלטונות המס קיים הסכם (להלן - הסכם המס) המתחדש מדי שנה, המסדיר סוגיות מס ייחודיות לענף כמפורט להלן:
 - תקופת הפחתת הוצאות רכישה נדחות בביטוח חיים (D.A.C.) לצורכי מס.
 - שיעור ייחוס הוצאות להכנסות החייבות בשיעורי מס מועדפים (הכנסות ריבית ודיבידנד מניירות ערך החייבות על-פי חוק בשיעור מס נמוך משיעור מס חברות).
 - מיסוי הכנסות מנכסים המוחזקים כהשקעות חופפות להתחייבויות בגין פוליסות משתתפות ברווחי השקעה.
 - סכום ההפרשה לעתודה לסיכונים יוצאים מן הכלל בביטוח חיים המותר לניכוי לצורכי מס.

טרם נחתם הסכם המס לשנת 2006.

באור 22: - הפרשה למסי הכנסה ורווח (המשך)

א. חוקי המס החלים: (המשך)

4. בחוק ההסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב והמדיניות הכלכלית לשנת הכספים 2007) התשס"ז-2007 מיום 11 בינואר, 2007, נקבעו כללים לגבי המס החל על סיווג של העתודה לסיכונים יוצאים מן הכלל בביטוח חיים להון העצמי (ראה באור 2 (ו) לעיל). על-פי הכללים, חלק העתודה המחושב בגובה 0.17% מסכום הביטוח בסיכון בשייר העצמי הקיים בביטוח חיים ואשר היה רשום כעתודה לסיכונים יוצאים מן הכלל בדוחות ליום 31 בדצמבר, 2006 יהיה פטור ממס. יתרת העתודה העולה על 0.17% מסכום הביטוח בסיכון בשייר העצמי כאמור תחויב במס בארבעה חלקים שווים בשנים 2007 עד 2010.

ליום 31 בדצמבר, 2006 יתרת העתודה הקיימת בחברת הביטוח מאוחדת מהווה 0.17% מסכום הביטוח בסיכון בשייר העצמי.

ב. להלן שיעורי המס החלים על החברה והחברות המאוחדות:

שנה	שיעור מס חברות	שיעור מס רווח	שיעור מס כולל במוסדות כספיים
		%	
2004	35	17.17	44.52
2005	34	17.00	43.59
2006	31	16.25	40.65
2007	29	15.50	38.53
2008	27	15.50	36.80
2009	26	15.50	35.93
2010 ואילך	25	15.50	35.06

ביום 27 ביוני, 2006 פורסם צו מס ערך מוסף (שיעור המס על מלכ"רים ומוסדות כספיים (תיקון), התשס"ו-2006 (להלן - התיקון). התיקון קובע הפחתה בשיעור מס הרווח החל על מוסדות כספיים מ-17% ל-15.5%, החל מיום 1 ביולי, 2006.

יתרות המסים הנדחים ליום 31 בדצמבר, 2006 מחושבות בהתאם לשיעורי המס החדשים, כפי שנקבעו בתיקונים כאמור. השפעת השינוי על הדוחות הכספיים לתחילת שנת 2006 הינה קיטון בהוצאות מסים על ההכנסה בסכום של כ-4.2 מיליון ש"ח במאוחד ולתחילת שנת 2005 בסכום של כ-9.1 מיליון ש"ח במאוחד, ולתחילת שנת 2004 בסכום של 12.3 מיליון ש"ח במאוחד.

ג. הרכב מסים על הכנסה

	מאוחד			החברה		
	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר					
	2006	2005	2004	2006	2005	2004
	אלפי ש"ח מדווחים					
מסים שוטפים	204,281	166,168	153,644	2,570	115	1,485
מסים נדחים	(9,508)	24,239	14,652	1,466	385	(618)
סך-הכל מסים על ההכנסה	194,773	190,407	168,296	4,036	500	867

באור 22: - הפרשה למסי הכנסה ורווח (המשך)

ד. התאמה בין סכום המס התיאורטי שהיה חל אילו הרווח מפעולות שוטפות היה מתחייב במס לפי שיעור המס הסטטוטורי החל על חברת ביטוח לבין ההפרשה למסים על הרווח מפעולות שוטפות, כפי שנזקפה בדוחות רווח והפסד:

מאוחד			החברה		
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר					
2006	2005	2004	2006	2005	2004
אלפי ש"ח מדווחים					
462,399	462,595	405,806	267,417	262,725	224,797
40.65%	43.59%	44.52%	31%	34%	35%
187,965	201,645	180,665	82,899	89,327	78,679
מס (חסכון במס) בגין:					
(4,159)	(9,147)	(12,275)	-	-	-
(1,453)	83	(1,055)	-	-	-
1,683	2,002	3,386	8	39	181
(4,874)	(4,775)	(841)	(78,561)	(88,914)	(77,644)
(413)	(2,442)	(3,807)	(310)	(23)	(199)
11,718	4,272	1,255	-	-	-
3,033	2,948	2,024	-	-	-
1,139	-	(786)	-	-	-
134	(4,179)	(270)	-	71	(150)
194,773	190,407	168,296	4,036	500	867
42.1%	41.2%	41.5%	28.6%	38.5%	28.9%

רווח לשנה לפני מסים על ההכנסה

שיעור המס הסטטוטורי החל על חברות ביטוח בישראל

סכום המס על בסיס שיעור המס הסטטוטורי

מס (חסכון במס) בגין:

הקטנה במסים נדחים עקב הפחתת שיעורי המס (ראה ב' לעיל)

שיעור מס נמוך יותר בחברות מוחזקות

הוצאות לא מוכרות

הכנסות פטורות ממס ומועדפות הפרשים במדידת נכסים

והתחייבויות לצרכי מס

ולצרכי הדוחות הכספיים

הפרשי תיאום פחת והפחותות

מס רווח על מס שכר

הפסדים (ניצול הפסדים) להעברה

שבגינם לא חושבה הטבת מס

מסים בגין שנים קודמות

הפרשה למסי הכנסה ורווח

שיעור מס אפקטיבי

ה. החברה קיבלה שומות מס סופיות עד ליום 31 בדצמבר, 2002.
חברה מאוחדת - מנורה ביטוח קיבלה שומות מס סופיות עד ליום 31 בדצמבר, 2002.
מבטחים קיבלה שומות מס סופיות עד ליום 31 בדצמבר, 2002.

הדוחות של חברות מאוחדות אחרות עד וכולל שנת 2002 נחשבים כשומות סופיות לפי סעיף 145 לפקודת מס הכנסה ובכפוף לתנאים הקבועים בפקודת מס הכנסה.

באור 23: - צדדים קשורים ובעלי עניין

א. יתרות של צדדים קשורים נכללו במאזנים בסעיפים הבאים

מאוחד		החברה	
31 בדצמבר			
2006	2005	2006	2005
אלפי ש"ח מדווחים			
		<u>סכומים לקבל</u>	
		חייבים ויתרות חובה	
-	-	4,142	1,651

ב. הכנסות והוצאות שלא במהלך עסקי ביטוח

מאוחד			החברה		
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר					
2006	2005	2004	2006	2005	2004
אלפי ש"ח מדווחים					
הכנסות:					
-	-	-	-	-	1,410
דמי ניהול מחברה מוחזקת					
-	-	-	-	-	1,207
השתתפות בהוצאות ודמי					
-	-	-	-	-	-
ניהול מחלקת ההלוואות					
-	-	-	-	-	-
השתתפות בהוצאות שכר					
ריבית והפרשי הצמדה					
(בערכים נומינליים):					
-	-	-	-	-	194
מחברות מאוחדות בגין					
הלוואות					
הוצאות:					
1,409	1,341	1,370	-	-	-
משכורות והוצאות נלוות:					
למנכ"ל החברה ויר"ר					
הדירקטוריון					
למנכ"ל חברת ביטוח					
מאוחדת:					
2,614	2,488	2,381	-	-	-
משכורות והוצאות נלוות					
שווי מניות שהומו					
-	18,658	-	-	-	-
[ראה ג(2) להלן]					
1,644	1,093	611	847	623	366
שכר חברי דירקטוריון					
ריבית והפרשי הצמדה					
(בערכים נומינליים):					
-	-	-	15	409	-
לחברה מאוחדת					

באור 23: - צדדים קשורים ובעלי עניין (המשך)

ג. הסכם העסקה ותוכנית להקצאת מניות למנכ"ל מנורה ביטוח

ביום 27 באוגוסט, 2003 אישרו ועדת הביקורת, הדירקטוריון של החברה והדירקטוריון של חברה מאוחדת - מנורה ביטוח הסכם העסקה עם מר ארי קלמן, מנכ"ל חברה מאוחדת - מנורה ביטוח (להלן - המנכ"ל), ותוכנית להקצאת מניות כמפורט להלן:

1. הסכם העסקה

בהתאם להסכם יכהן מר ארי קלמן כמנכ"ל חברה מאוחדת - מנורה ביטוח למשך תקופה של שלוש עשרה שנים שמוארכת אוטומטית. חברה מאוחדת - מנורה ביטוח רשאית להביא את ההסכם לידי סיום בהודעה מוקדמת של 12 חודשים מראש. על פי ההסכם עלות שכרו השנתית של המנכ"ל תהיה כ- 2,300 אלפי ש"ח צמוד למדד חודש יוני, 2003 והוא יועלה מדי שנה באחוז אחד מעבר לעליית המדד.

במקרה של הפסקת עבודתו יהיה זכאי המנכ"ל למרכיב הפיצויים שיועבר לו מפוליסת ביטוח המנהלים ולפיצוי נוסף בשיעור של 50% מפיצויי הפיטורין המגיעים לו על-פי דין.

2. תוכנית להקצאת מניות

במסגרת התוכנית הקצתה חברה מאוחדת - מנורה ביטוח לנאמן, עבור המנכ"ל, מניות המהוות 4% מהונה המונפק של חברה מאוחדת - מנורה ביטוח לאחר ההקצאה. המניות הוקצו ללא תמורה והינן זכאיות לכל דיבידנד או הטבה אחרת, שתחלק מנורה ביטוח ממועד אישור התוכנית. מניות אלה אינן ניתנות להעברה, מכירה או שעבוד. ערכן המאזני של המניות שהוקצו כאמור במועד הקצאתן הינו 19,239 אלפי ש"ח.

הנאמן יעביר את המניות למנכ"ל בעשר מנות שנתיות שוות, החל מתום שנה ממועד חתימת התוכנית. כמו כן, ממועד הזכאות, תהיה למנכ"ל הזכות להמיר את מניות חברה מאוחדת - מנורה ביטוח למניות של החברה, המהוות 4% מהונה של החברה לאחר ההמרה, כפוף להתאמות. לחברה הזכות לחייב את המנכ"ל להמיר את המניות כאמור לעיל.

החברות קיבלו משלטונות המס אישור לתוכנית בהתאם להוראות סעיף 102 לפקודת מס הכנסה, במסלול הכנסת עבודה.

תוכנית הקצאת המניות כוללת תנאים אשר בקרות אחד מהם יהיה המנכ"ל זכאי לכל המניות והפירות מהן באופן מיידי וכן ניתנה ליו"ר הדירקטוריון הסמכות להקדים את זכאות העובד בגין המניות בכמות שלא תעלה על 20% מהמניות.

התוכנית להקצאת המניות אושרה באסיפה הכללית של החברה ביום 19 בנובמבר, 2003 וקיבלה את כל האישורים הנדרשים לפי החוק.

בשנת 2005 המיר המנכ"ל שתי מנות (מתוך עשר) של מניות חברה מאוחדת - מנורה ביטוח שהוענקו לו למניות החברה.

באור 23: - צדדים קשורים ובעלי עניין (המשך)

ד. שיפוי וביטוח דירקטורים ונושאי משרה

תקנות החברה והחברות המאוחדות שלה מאפשרות שיפוי וביטוח של דירקטורים ונושאי משרה על-פי דין. בהתאם לכך, קבעו החברה והחברות המאוחדות שלה מדיניות שיפוי והחליטה לבטח את אחריותם של דירקטורים ונושאי משרה והכל בכפוף להוראות הדין ולהגבלות נוספות.

מאוחד			החברה		
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר					
2006	2005	2004	2006	2005	2004
אלפי ש"ח מדווחים					
1,806	1,754	560	201	201	129

סכום ההוצאות עבור
שיפוי וביטוח דירקטורים
ונושאי משרה

באור 24: - פרטים נוספים בעסקי ביטוח חיים

א.. פירוט פעילות חברה מאוחדת - מנורה ביטוח בענף ביטוח חיים

1. נתונים לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2006

במאוחד:

סך-הכל	אחר (4)	פוליסות שאינן כוללות מרכיב חסכון						פוליסות הכוללות מרכיב חסכון (לרבות נספחים) לפי מועד הנפקת הפוליסה	
		פוליסות שאינן כוללות מרכיב חסכון		פוליסות שאינן כוללות מרכיב חסכון		פוליסות שאינן כוללות מרכיב חסכון		פוליסות שאינן כוללות מרכיב חסכון	
		סיעודי	פרט	קבוצתי	פרט	קבוצתי	פרט	קבוצתי	פרט
172,313	-	-	-	-	-	-	-	97,848	74,465
754,824	-	-	-	-	-	-	260,551	465,516	28,757
564,871	-	308	34,811	26,946	187,794	54,914	228,463	31,635	
1,492,008	-	308	34,811	26,946	187,794	-	315,465	791,827	134,857
281,450	-	-	-	-	-	11,430	270,020	-	-
187,298	-	-	-	-	-	60	4,896	123,515	58,827
155,458	(30,771)	(1,411)	5,990	(1,028)	46,293	-	(22,825)	61,793	97,417
334,699	-	-	4,699	-	55,040	-	267,458	7,137	365
35,454	-	-	-	-	-	-	20,864	14,590	-

(1) פרמיות ברוטו:
מסורתי/מעורב
מרכיב החיסכון
אחר

סה"כ

(2) פרמיות בגין חוזי השקעה
שנזקפו ישירות לעתודות
ביטוח

(3) מרווח פיננסי כולל דמי ניהול
(3)

(4) רווח (הפסד) מעסקי ביטוח
חיים

(5) פרמיה משוננת (*):
- חדשה

- הגדלות

(*) לא כולל פוליסות קבוצתיות.
הערות:

- (1) המוצרים שהונפקו בתקופה זו היו בעיקרם מבטיחי תשואה והם מגובים בעיקרם באגרות חוב מיועדות.
 - (2) המוצרים שהונפקו בתקופה זו היו בעיקרם במסגרת פוליסות משתתפות ברווחים.
 - (3) המרווח הפיננסי אינו כולל הכנסות נוספות של חברה מאוחדת - מנורה ביטוח הנגבות כשיעור מהפרמיה והוא מחושב לפני ניכוי הוצאות לניהול ההשקעות. כמו כן, הוא אינו כולל את מרכיב הרווח מהשקעות העומדות כנגד העתודה לסיכונים יוצאים מן הכלל. המרווח הפיננסי בפוליסות עם תשואה מובטחת מבוסס על ההכנסות מהשקעות בפועל לשנת הדוח בניכוי מכפלה של שיעור התשואה המובטחת לשנה כשהוא מוכפל בעתודה הממוצעת לשנה בקרנות הביטוח השונות.
 - (4) בפוליסות משתתפות ברווחים המרווח הפיננסי הינו סך דמי הניהול הקבועים והמשתנים המחושבים על בסיס התשואה והיתרה הממוצעת של עתודות הביטוח.
- (4) מתייחס להשלמת העתודה לסיכונים יוצאים מן הכלל לשיעור של 0.17% מהסכום בסיכון בשייר עצמי, ראה באור 2(ו)4.

באור 24: - פרטים נוספים בעסקי ביטוח חיים (המשך)

א. פירוט פעילות חברה מאוחדת - מנורה ביטוח בענף ביטוח חיים (המשך)

1. נתונים לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2005 (**)

במאחד:

סך-הכל	פוליסות שאינן כוללות מרכיב חסכון		פוליסות הכוללות מרכיב חסכון (לרבות נספחים) לפי מועד הנפקת הפוליסה		מספר		מספר	
	סיכון הנמכר		כפוליסה בודדת		מספר		מספר	
	סיעודי		קבוצתי		מספר		מספר	
	קבוצתי	פרט	קבוצתי	פרט	מבטיח תשואה	משתתף	עד שנת 2003 (2)	עד שנת 1990 (1)
					אלפי ש"ח מדווחים			
176,112	-	-	-	-	-	-	99,961	76,151
746,093	-	-	-	-	-	188,963	521,301	35,829
502,201	249	31,392	18,940	146,092	-	17,579	255,601	32,348
1,424,406	249	31,392	18,940	146,092	-	206,542	876,863	144,328
96,332	-	-	-	-	-	96,332	-	-
191,793	-	-	-	-	-	1,359	135,460	54,974
222,180	(601)	(13,999)	(5,290)	12,858	-	(20,947)	178,613	71,546
291,322	-	5,396	-	55,640	-	221,071	6,070	3,145
29,775	-	-	-	-	-	9,497	20,278	-

(1) פרמיות ברוטו:
מסורת/מעורב
מרכיב החיסכון
אחר

סה"כ

(2) פרמיות בגין חוזי השקעה שנוקפו ישירות לעתודות ביטוח

(3) מרווח פיננסי כולל דמי ניהול (3)

(4) רווח (הפסד) מעסקי ביטוח חיים

(5) פרמיה משוננת (*):
- חדשה

- הגדלות

(*) לא כולל פוליסות קבוצתיות.

(**) סווג מחדש.

הערות:

(1) המוצרים שהונפקו בתקופה זו היו בעיקרם מבטיחי תשואה והם מגובים בעיקרם באגרות חוב מיועדות.

(2) המוצרים שהונפקו בתקופה זו היו בעיקרם במסגרת פוליסות משתתפות ברווחים.

(3) המרווח הפיננסי אינו כולל הכנסות נוספות של חברה מאוחדת - מנורה ביטוח הנגבות כשיעור מהפרמיה והוא מחושב לפני ניכוי הוצאות לניהול ההשקעות. כמו כן, הוא אינו כולל את מרכיב הרווח מהשקעות העומדות כנגד העתודה לסיכונים יוצאים מן הכלל. המרווח הפיננסי בפוליסות עם תשואה מובטחת מבוסס על ההכנסות מהשקעות בפועל לשנת הדוח בניכוי מכפלה של שיעור התשואה המובטחת לשנה כשהוא מוכפל בעתודה הממוצעת לשנה בקרנות הביטוח השונות.

בפוליסות משתתפות ברווחים המרווח הפיננסי הינו סך דמי הניהול הקבועים והמשתנים המחושבים על בסיס התשואה והיתרה הממוצעת של עתודות הביטוח.

באור 24: - פרטים נוספים בעסקי ביטוח חיים (המשך)

א. פירוט פעילות חברה מאוחדת - מנורה ביטוח בענף ביטוח חיים (המשך)

2. נתונים ליום 31 בדצמבר, 2006

במאחד:

סך-הכל	פוליסות שאינן כוללות מרכיב חסכון		פוליסות הכוללות מרכיב חסכון (לרבות נספחים) לפי מועד הנפקת הפוליסה					
	סיכון הנמכר כפוליסה בודדת		מסגרת חסכון		מסגרת חסכון			
	סיעודי		מבטיח		מבטיח			
	קבוצתי	פרט	קבוצתי	פרט	קבוצתי	פרט	עד שנת (1) 1990	עד שנת (2) 2003
אלפי ש"ח מדווחים								
3,807,557	-	-	-	-	-	-	1,069,256	2,738,301
191,748	-	-	-	-	-	56,842	-	134,906
47,774	-	-	-	-	-	-	19,427	28,347
6,140,045	-	-	-	-	-	441,453	2,249,537	3,449,055
692,394	5,302	112,277	25,730	106,403	-	29,460	99,005	314,217
10,879,518	5,302	112,277	25,730	106,403	-	527,755	3,437,225	6,664,826
364,530	-	-	-	-	11,498	353,032	-	-
11,244,048	5,302	112,277	25,730	106,403	11,498	880,787	3,437,225	6,664,826
3,413,318	-	-	-	23,170	-	-	3,390,148	-
7,435,168	-	112,277	-	83,233	-	527,755	47,077	6,664,826
31,032	5,302	-	25,730	-	-	-	-	-
10,879,518	5,302	112,277	25,730	106,403	-	527,755	3,437,225	6,664,826
103,489	-	-	7,438	36,067	-	4,270	10,620	45,094

(1) עתודות ביטוח ברוטו:

(א) לפי חשיפה ביטוחית:

קצבה נדחית עד
חודש מאי 2001
קצבה נדחית מיוני
2001 ואילך
קצבה בתשלום
הוני
אחר

סה"כ

עתודות חסכון טהור (*)

(ב) לפי חשיפה פיננסית:

מבטיח תשואה
משתתף
אחר

סה"כ

(2) תביעות תלויות

(*) ראה באור 16(א)(1).

באור 24: - פרטים נוספים בעסקי ביטוח חיים (המשך)

א. פירוט פעילות חברה מאוחדת - מנורה ביטוח בענף ביטוח חיים (המשך)

2. נתונים ליום 31 בדצמבר, 2005 (**)

במאוחד:

פוליסות הכוללות מרכיב חסכון (לרבות נספחים) לפי מועד הנפקת הפוליסה					פוליסות שאינן כוללות מרכיב חסכון				סך-הכל
עד שנת (1) 1990		עד שנת (2) 2003	משתתף		מבטיח תשואה	בודדת		סיעודי	
					פרט	קבוצתי	פרט	קבוצתי	
אלפי ש"ח מדווחים									
1,033,782	2,454,785	-	-	-	-	-	-	-	3,488,567
-	104,769	20,846	-	-	-	-	-	-	125,615
13,330	21,514	-	-	-	-	-	-	-	34,844
2,341,552	3,164,532	197,397	-	-	-	-	-	-	5,703,481
103,771	300,297	13,714	-	-	-	-	-	-	634,586
3,492,435	6,045,897	231,957	-	-	-	-	-	-	9,987,093
-	-	103,309	-	-	-	-	-	-	103,309
3,492,435	6,045,897	335,266	-	-	-	-	-	-	10,090,402
3,437,786	-	-	-	-	-	-	-	-	3,461,627
54,649	6,045,897	231,957	-	-	-	-	-	-	6,499,805
-	-	-	-	-	-	-	-	-	25,661
3,492,435	6,045,897	231,957	-	-	-	-	-	-	9,987,093
11,414	41,189	2,083	-	-	-	-	-	-	90,278

(1) עתודות ביטוח ברוטו:

(א) לפי חשיפה ביטוחית:

קצבה נדחית עד
חודש מאי 2001
קצבה נדחית מיוני
2001 ואילך
קצבה בתשלום
הוני
אחר

סה"כ

עתודות חסכון טהור (*)

(ב) לפי חשיפה פיננסית:

מבטיח תשואה
משתתף
אחר

סה"כ

(2) תביעות תלויות

(*) ראה באור 16(א).
(**) סווג מחדש.

באור 24:- פרטים נוספים בעסקי ביטוח חיים (המשך)

ב. הרכב הפרמיות לפי סוגי ביטוח

מאוחד		
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2006	2005 (*)	2004 (*)
אלפי ש"ח מדווחים		

הרכב הפרמיות לפי סוגי ביטוח:

ביטוח מנהלים:			
מסורתי	57,939	52,335	46,595
עדיף	523,973	469,083	451,170
פוליסות שהונפקו החל מיום 1 בינואר, 2004	20,722	117,896	193,837
ביטוח פרט:			
מסורתי	166,354	159,751	125,718
עדיף	188,576	175,286	135,942
פוליסות שהונפקו החל מיום 1 בינואר, 2004	9,871	35,996	102,103
ביטוח ריסק טהור:			
פרט	96,276	127,900	142,764
קבוצתי	13,965	15,987	15,016
ביטוח אובדן כושר עבודה			
ביטוח סיעודי	137,644	144,661	154,579
ביטוח מחלות קשות	26,069	30,919	35,581
אחר	51,276	62,558	58,317
	40,899	32,034	30,386
	1,333,564	1,424,406	1,492,008
פרמיות בגין פוליסות חוזי השקעה שנזקפו ישירות לעתודת ביטוח חיים			
	-	96,332	281,450

(*) סווג מחדש.

ג. ביטוח משתתף ברווחים - מידע נוסף

מאוחד			ליום 31 בדצמבר 2006
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2006			
גימלאות			
תביעות			
פרמיות /			התחייבויות בגין ביטוח
תקבולים			משתתף ברווחים
אלפי ש"ח מדווחים			
פדיונות	ותום תקופה		
26,490	7,619	20,190	392,172
281,350	175,582	982,511	6,515,221
25,072	5,913	297,676	478,729
4,323	-	17,789	49,046
32,657	-	270,020	353,032
369,892	189,114	1,588,186	7,788,200

קרן ט'
קרן י'
קרן י' לאחר 2004
סלי השקעות
חוזי השקעה

סה"כ

באור 24-- פרטים נוספים בעסקי ביטוח חיים (המשך)

ד. תשואות לשנים 2003 - 2006 באחוזים לפוליסות משתתפות ברווחים של חברה מאוחדת - מנורה ביטוח:

מאוחד								
שיעור דמי ניהול לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2006	סטיית תקן	תשואה שנתית ממוצעת נומינלית למשך 5 שנים		תשואה שנתית נומינלית ברוטו				
		אחרי דמי ניהול	לפני דמי ניהול	2006	2005	2004	2003	
		אחוזים						
1.69	5.29	8.47	10.43	7.89	14.56	10.89	16.27	קרן ט'
1.81	7.31	9.04	11.05	8.74	15.17	11.15	20.36	קרן י'
1.07	3.25	10.85	11.66	8.74	15.17	11.15	-	קרן י' לאחר 2004 (*)
סלי השקעות: (*)								
1.49	3.17	24.67	25.46	17.59	28.28	30.92	-	מניות
1.58	1.43	4.47	5.24	1.48	11.15	3.34	-	מט"ח
1.56	0.63	6.79	7.63	6.87	7.01	9.01	-	שקלים
1.47	0.74	8.79	9.59	7.68	10.27	10.85	-	צמוד מדד
1.27	0.23	4.11	4.84	5.99	3.92	4.63	-	טווח קצר
0.42	1.44	15.10	15.52	15.52	-	-	-	מניות חו"ל (**)

(*) מאחר והפוליסות הונפקו החל מ-1.1.04 ואילך השיעור הממוצע לפני דמי ניהול ואחרי דמי ניהול חושב ל-3 שנים בלבד.
(**) הפוליסות במסלול זה הונפקו החל מ-1.7.06. והתשואות לעיל מתייחסות לתקופה שהחלה מתאריך זה.

ה. דמי ניהול ועמלות שנגבו בתיק המשתתף ברווחים

מאוחד				
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר				
שעור (1) השינוי	2005	2006	2005	2006
באחוזים מתוך הנכסים על בסיס ממוצע שנתי	אלפי ש"ח מדווחים			
(22.23%)	2.37%	1.85%	136,819	128,412
(7.02%)	0.04%	0.04%	2,461	2,762
47.71%	0.05%	0.07%	2,898	5,166
22.58%	0.09%	0.11%	5,359	7,928
(20.54%)	2.47%	1.96%	142,178	136,340
דמי ניהול (2) עמלות: עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך עמלות ניהול חיצוני				
סך העמלות				
סך כל דמי הניהול והעמלות				

(1) באחוזים ביחס ליתרה ממוצעת של נכסי השקעה.
(2) דמי הניהול מחושבים בהתאם להנחיות המפקח על בסיס התשואה וצבירת החסכון של המבוטחים בתיק המשתתף ברווחים.
דמי הניהול כוללים את המרכיבים כדלקמן:
בגין פוליסות שנמכרו עד ליום 31 בדצמבר, 2003 - דמי ניהול קבועים ומשתנים.
בגין פוליסות שנמכרו החל מיום 1 בינואר, 2004 - דמי ניהול קבועים בלבד.

באור 24:- פרטים נוספים בעסקי ביטוח חיים (המשך)

1. תוצאות ביטוח משנה מסוג "מודיפיד ר"

מאוחד		
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2004	2005	2006
אלפי ש"ח מדווחים		

בגין שנות חיתום לפני שנת 1997

(8,035) (11,888) (9,667)

2. הצעת אגף שוק ההון, ביטוח וחיסכון שעניינה העברת כספים בין קופות גמל

בחודש ינואר 2007 פרסם המפקח טיוטה שנייה של תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (העברת כספים בין קופות), התשס"ו-2006 וטיטה שנייה של חוזר לעניין העברת כספי חיסכון (לרבות כספי ביטוחי לסיכונים נכות ומוות) בין קופות גמל. מטרת הטיטות הינה לאפשר לצרכן לנייד את החיסכון הפנסיוני, בכל עת, בין הגופים המנהלים חיסכון פנסיוני, ובכך להביא להגברת התחרות ולשכלול השוק. במסגרת השינויים המוצעים יתאפשר, בין השאר, מעבר ללא מגבלות רגולטוריות, משפטיות או אחרות, של כספי חיסכון שנצברו, בפוליסת ביטוח לקיצבה לקרן פנסיה מקיפה ולהיפך, וכן מעבר מתוכניות הוניות (פוליסת ביטוח, קופת גמל וקרן השתלמות), המקנות סכום הוני חד פעמי, לקרן פנסיה או לפוליסת קיצבה.

להעברת כספי החיסכון מחברת ביטוח, כתוצאה מיישום התקנות הנ"ל, עשויה להיות השלכה על פעילות החברה המאוחדת - מנורה ביטוח ו/או תוצאותיה בעתיד.

מאחר ולא ברור אם טיוטת התקנות תתקבל כמות שהיא או עם שינויים, ומאחר ולא ניתן להעריך את התנהגות המבוטחים בעקבות פרסום התקנות הנ"ל, הרי שלא ניתן, בשלב הזה, לחזות את השלכות התקנות, על פעילות החברות המאוחדות ועל תוצאותיהן.

בחודש פברואר 2007 הוצא תזכיר הצעת החוק אשר במסגרתו מוצעים שינויים נוספים בכל הקשור להנהגת פנסיה חובה ושינויים לחקיקת בכר שעתידיים להיכנס בשנת 2010, אשר תהיה להם השלכה אפשרית גם על תקנות הניוד.

בין חברות הביטוח למפקח מתקיימים דיונים בנושא.

באורים לדוחות הכספיים

מנורה מבטחים החזקות בע"מ
(לשעבר: מנורה החזקות בע"מ)

באור 25: - פרטים נוספים בעסקי ביטוח כללי

א. להלן תוצאות עסקי ביטוח כללי מאוחדים לפי ענפי הביטוח העיקריים:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2006

אוברן רכוש	רכב רכוש	מקיף דירות	רכוש בתי עסק	אחרים	אחריות מעבידים	אחריות מקצועית אלפי ש"ח	צד שלישי מדווחים	רכב חובה	אחרים	בריאות		אחרים	סה"כ
										תאונות אישיות	מחלות ואישפוז		
60,048	385,750	115,062	62,235	67,777	25,343	86,263	38,273	307,180	14,124	7,356	200,954	15,164	1,385,529
6,926	176,587	56,319	18,578	15,293	7,516	26,741	12,257	51,509	2,248	2,458	11,508	5,218	393,158
66,974	562,337	171,381	80,813	83,070	32,859	113,004	50,530	358,689	16,372	9,814	212,462	20,382	1,778,687
56,152	46,097	63,327	27,666	56,485	1,695	41,219	3,727	9,686	7,412	6,379	57,213	2,493	379,551
10,822	516,240	108,054	53,147	26,585	31,164	71,785	46,803	349,003	8,960	3,435	155,249	17,889	1,399,136
(310)	(24,589)	9,183	(4,645)	(1,247)	(1,154)	6,748	(2,895)	7,737	(403)	308	(4,491)	(2,289)	(18,047)
10,512	491,651	117,237	48,502	25,338	30,010	78,533	43,908	356,740	8,557	3,743	150,758	15,600	1,381,089
443	17,456	3,932	1,637	1,333	6,872	9,468	8,150	60,165	1,279	412	6,075	478	117,700
10,955	509,107	121,169	50,139	26,671	36,882	88,001	52,058	416,905	9,836	4,155	156,833	16,078	1,498,789
30,193	362,796	88,664	62,939	58,616	30,343	41,183	30,587	302,324	6,712	6,399	65,324	8,649	1,094,729
25,024	40,484	31,834	23,400	46,745	1,600	(1,179)	10,064	16,557	2,759	4,830	15,683	50	217,851
5,169	322,312	56,830	39,539	11,871	28,743	42,362	20,523	285,767	3,953	1,569	49,641	8,599	876,878
5,786	186,795	64,339	10,600	14,800	8,139	45,639	31,535	131,138	5,883	2,586	107,192	7,479	621,911
3,934	107,748	55,216	14,869	18,620	5,204	15,997	8,518	16,830	1,353	2,903	55,191	392	306,775
5,435	4,103	9,477	5,254	13,068	34	1,394	236	-	450	451	8,620	224	48,746
(1,501)	103,645	45,739	9,615	5,552	5,170	14,603	8,282	16,830	903	2,452	46,571	168	258,029
3,642	51,713	14,032	9,238	6,533	3,223	9,534	4,685	40,042	1,319	925	23,001	927	168,814
2,141	155,358	59,771	18,853	12,085	8,393	24,137	12,967	56,872	2,222	3,377	69,572	1,095	426,843
(216)	(6,218)	2,754	(1,384)	(162)	(239)	(1,200)	(822)	774	(108)	108	(6,844)	56	(13,501)
1,925	149,140	62,525	17,469	11,923	8,154	22,937	12,145	57,646	2,114	3,485	62,728	1,151	413,342
3,861	37,655	1,814	(6,869)	2,877	(15)	22,702	19,390	73,492	3,769	(899)	44,464	6,328	208,569

באורים לדוחות הכספיים

מנורה מבטחים החזקות בע"מ
(לשעבר: מנורה החזקות בע"מ)

באור 25: - פרטים נוספים בעסקי ביטוח כללי (המשך)

א. להלן תוצאות עסקי ביטוח כללי מאוחדים לפי ענפי הביטוח העיקריים: (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2005

סה"כ	אחרים	בריאות		אחרים	רכב חובה	חבויות		אחריות מעבידים	אחרים (*)	בתי עסק (*)	רכוש		אובדן רכוש	פרמיות דמים
		מחלות ואישפוז	תאונות אישיות			צד שלישי מדווחים	אחריות מקצועית אלפי ש"ח				מקיף דירות	רכב רכוש		
1,353,678	6,876	191,883	7,114	12,453	341,205	36,655	83,077	23,557	60,408	54,370	122,523	363,820	49,737	
377,435	2,931	12,495	2,405	1,946	54,675	11,601	27,069	6,877	13,462	16,130	55,667	166,463	5,714	
1,731,113	9,807	204,378	9,519	14,399	395,880	48,256	110,146	30,434	73,870	70,500	178,190	530,283	55,451	סה"כ דמי ביטוח
347,657	1,922	53,649	5,532	5,908	7,731	7,187	40,054	1,278	52,826	33,198	45,291	45,168	47,913	בניכוי ביטוח משנה
1,383,456	7,885	150,729	3,987	8,491	388,149	41,069	70,092	29,156	21,044	37,302	132,899	485,115	7,538	סה"כ דמי ביטוח בשייר שינוי בעתודה לסיכונים שטרם חלפו בניכוי ביטוח משנה
(76,295)	(3,684)	(12,781)	961	(919)	(11,011)	(490)	(983)	(1,492)	2,278	(1,000)	(5,580)	(42,419)	825	
1,307,161	4,201	137,948	4,948	7,572	377,138	40,579	69,109	27,664	23,322	36,302	127,319	442,696	8,363	דמי ביטוח שהורווחו הכנסות מהשקעות
154,080	300	10,068	651	1,433	75,583	10,869	11,257	9,346	1,720	2,060	6,835	23,454	504	
1,461,241	4,501	148,016	5,599	9,005	452,721	51,448	80,366	37,010	25,042	38,362	134,154	466,150	8,867	סה"כ הכנסות לשנה
1,052,740	897	25,711	6,630	11,077	348,360	33,438	38,010	30,824	39,082	46,762	73,443	351,838	46,668	תביעות ששולמו ותלויות בניכוי ביטוח משנה
179,703	(221)	(5,522)	3,453	4,911	4,918	6,267	(6,249)	1,273	31,711	16,104	23,981	58,387	40,690	
873,037	1,118	31,233	3,177	6,166	343,442	27,171	44,259	29,551	7,371	30,658	49,462	293,451	5,978	סה"כ תביעות לשנה
588,204	3,383	116,783	2,422	2,839	109,279	24,277	36,107	7,459	17,671	7,704	84,692	172,699	2,889	עודף הכנסות על התביעות לשנה
300,077	336	60,598	2,884	1,217	17,084	8,525	18,238	5,211	17,440	12,904	49,855	101,952	3,833	דמי עמלה בניכוי - דמי עמלה מביטוח משנה
49,089	176	10,841	469	31	223	286	220	14	13,769	4,945	6,778	6,781	4,556	
250,988	160	49,757	2,415	1,186	16,861	8,239	18,018	5,197	3,671	7,959	43,077	95,171	(723)	הוצאות הנהלה וכלליות
157,406	748	25,453	909	1,206	37,909	4,125	8,838	2,515	5,412	8,040	13,988	45,427	2,836	
408,394	908	75,210	3,324	2,392	54,770	12,364	26,856	7,712	9,083	15,999	57,065	140,598	2,113	שינוי בהוצאות רכישה נדחות
(32,649)	(229)	(17,203)	343	(113)	(1,359)	(199)	(738)	(405)	616	(507)	(1,673)	(11,363)	181	
375,745	679	58,007	3,667	2,279	53,411	12,165	26,118	7,307	9,699	15,492	55,392	129,235	2,294	סה"כ הוצאות לשנה, נטו
212,459	2,704	58,776	(1,245)	560	55,868	12,112	9,989	152	7,972	(7,788)	29,300	43,464	595	רווח (הפסד) מעסקי ביטוח כללי לשנה

(*) סווג מחדש.

באורים לדוחות הכספיים

מנורה מבטחים החזקות בע"מ
(לשעבר: מנורה החזקות בע"מ)

באור 25: - פרטים נוספים בעסקי ביטוח כללי (המשך)

א. להלן תוצאות עסקי ביטוח כללי מאוחדים לפי ענפי הביטוח העיקריים: (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2004

סה"כ	אחרים*	בריאות		חבויות					רכוש					
		מחלות ואישפוז*	תאונות אישיות	אחרים	רכב חובה	צד שלישי	אחריות מקצועית	אחריות מעבידים	אחרים*	בתי עסק*	מקיף דירות	רכב רכוש	אובדן רכוש	
1,222,556	869	166,398	6,870	10,231	326,333	30,695	72,763	19,673	57,162	51,603	105,049	331,247	43,663	פרמיות
338,497	70	12,036	2,403	1,687	50,947	10,796	25,173	6,063	11,172	14,716	48,083	150,018	5,333	דמים
1,561,053	939	178,434	9,273	11,918	377,280	41,491	97,936	25,736	68,334	66,319	153,132	481,265	48,996	סה"כ דמי ביטוח
373,275	562	49,502	2,888	5,376	9,274	3,476	39,294	1,383	45,397	30,691	43,279	102,088	40,065	בניכוי ביטוח משנה
1,187,778	377	128,932	6,385	6,542	368,006	38,015	58,642	24,353	22,937	35,628	109,853	379,177	8,931	סה"כ דמי ביטוח בשייר
(80,051)	(70)	(1,235)	(302)	(101)	(25,972)	(744)	(9,435)	(628)	(1,505)	831	(2,315)	(39,103)	528	שינוי בעתודה לסיכונים שטרם חלפו (בניכוי ביטוח משנה)
1,107,727	307	127,697	6,083	6,441	342,034	37,271	49,207	23,725	21,432	36,459	107,538	340,074	9,459	דמי ביטוח שהורווחו
111,697	14	8,006	573	1,011	50,981	8,496	7,611	8,386	1,274	2,075	5,466	17,241	563	הכנסות מהשקעות
1,219,424	321	135,703	6,656	7,452	393,015	45,767	56,818	32,111	22,706	38,534	113,004	357,315	10,022	סה"כ הכנסות לשנה
959,935	735	89,566	6,977	6,789	299,813	29,361	32,149	20,076	31,754	34,431	66,478	323,370	18,436	תביעות ששולמו ותלויות
163,252	392	24,382	2,378	2,520	(24,032)	(2,539)	125	(279)	23,016	11,261	21,275	91,427	13,326	בניכוי ביטוח משנה
796,683	343	65,184	4,599	4,269	323,845	31,900	32,024	20,355	8,738	23,170	45,203	231,943	5,110	סה"כ תביעות לשנה
422,741	(22)	70,519	2,057	3,183	69,170	13,867	24,794	11,756	13,968	15,364	67,801	125,372	4,912	עודף הכנסות על התביעות לשנה
264,743	115	52,162	2,871	1,005	14,232	7,407	14,924	4,423	15,328	10,901	42,976	93,424	4,975	דמי עמלה ששולמו
65,541	34	11,354	424	495	(7)	384	497	-	13,681	5,884	4,889	24,192	3,714	בניכוי דמי עמלה מביטוח משנה
199,202	81	40,808	2,447	510	14,239	7,023	14,427	4,423	1,647	5,017	38,087	69,232	1,261	הוצאות הנהלה וכלליות
134,990	85	21,895	756	933	32,871	3,148	7,276	2,108	4,575	7,507	11,731	38,439	3,666	
334,192	166	62,703	3,203	1,443	47,110	10,171	21,703	6,531	6,222	12,524	49,818	107,671	4,927	
(14,187)	(19)	(533)	(106)	132	(2,339)	109	(2,049)	47	(572)	776	(694)	(9,018)	79	שינוי בהוצאות רכישה נדחות
320,005	147	62,170	3,097	1,575	44,771	10,280	19,654	6,578	5,650	13,300	49,124	98,653	5,006	סה"כ הוצאות לשנה, נטו
102,736	(169)	8,349	(1,040)	1,608	24,399	3,587	5,140	5,178	8,318	2,064	18,677	26,719	(94)	רווח (הפסד) מעסקי ביטוח כללי

(* סווג מחדש.

באור 25: - פרטים נוספים בעסקי ביטוח כללי (המשך)

ב. למנורה ביטוח אין הכנסות מדמי ביטוח שנתקבלו מגורם אחד העולות על 5% מדמי הביטוח.

באור 26: - התחייבויות תלויות, תביעות והתקשרויות

א. בקשה לאישור תובענות ייצוגיות

1. ביום 21 בספטמבר, 2004 הוגשה כנגד חברה מאוחדת - מנורה ביטוח וסוכנות ביטוח הפועלת עימה תביעה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית, בהתאם לחוק הפיקוח. לטענת התובע הטענה חברה מאוחדת - מנורה ביטוח, כמו גם סוכנות הביטוח, את מבוטחיה בביטוח כלי שייט, בכך שהנפיקה פוליסות לביטוח כלי שייט בלא שהיה בידיה רשיון מבטח בענף זה. במסגרת התביעה, מבקש התובע להשיב את הפרמיות ששולמו לחברה מאוחדת - מנורה ביטוח על ידו ועל-ידי מבוטחים אחרים כאמור, במהלך שבע השנים שקדמו להגשת כתב התביעה. סכום התביעה האישית של התובע עומד על סך של 330 דולר. סכום התובענה הייצוגית לא כומת על-ידי התובע, והוא מבקש לכמתו לאחר קבלת פרטים ממנורה ביטוח.

ביום 5 בינואר, 2005 הגישה חברה מאוחדת - מנורה ביטוח את תגובתה לבקשה לאישור התובענה כייצוגית וביום 3 במרס, 2005 הגיש התובע תשובה לתגובת חברה מאוחדת - מנורה ביטוח. ביום 12 באפריל, 2005 הגישו חברה מאוחדת - מנורה ביטוח וסוכנות הביטוח בקשה למחיקת סעיפים מתשובת התובע. עד למועד זה לא ניתנה החלטה בבקשה זו.

ביום 21 במרס, 2005 הגיש התובע עתירה לבית המשפט העליון כנגד המפקח, הועדה המייעצת למפקח וכן כנגד חברה מאוחדת - מנורה ביטוח וסוכנות הביטוח. העתירה הוגשה על רקע העובדה כי ביום 27 בספטמבר, 2004 העניק המפקח רשיון לחברה מאוחדת - מנורה ביטוח לפעול, בין היתר בענפי הביטוח לכלי שייט ולכלי טייס וכן השית עליה קנס מנהלי. בעתירה מבקש העותר, בין היתר, כי המפקח ייתן טעם מדוע לא יפעיל את סמכותו וימנה ועדה בלתי תלויה אשר תחקור כיצד הנפיקה חברה מאוחדת - מנורה ביטוח פוליסות כאמור ללא רשיון וכן ליתן טעם מדוע המפקח והועדה לא יפעילו את סמכותם ויורו על ביטול או התליית הרשיון שניתן כאמור. בעתירה לא נתבקשו סעדים כלשהם כנגד חברה מאוחדת - מנורה ביטוח. ביום 31 במאי, 2005 הגישה המדינה את תגובת המפקח והועדה המייעצת לעתירה. ביום 1 ביוני, 2005, הגישו חברה מאוחדת - מנורה ביטוח וסוכנות הביטוח את תגובתן לעתירה. העתירה נקבעה לדיון ליום 18 בדצמבר, 2007.

לדעת הנהלת חברה מאוחדת - מנורה ביטוח בהסתמך על הערכת יועציה המשפטיים, בשל השלב המקדמי בו מצויה התביעה, לא ניתן להעריך את סיכויי התביעה לגופה ואת הסיכויים לאישורה כתובענה ייצוגית, ולפיכך לא נכללה בדוחות הכספיים הפרשה בגין תביעה זו.

באור 26: - התחייבויות תלויות, תביעות והתקשרויות (המשך)

א. בקשה לאישור תובענות ייצוגיות (המשך)

2. ביום 18 באוקטובר, 2004 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו, תביעה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית נגד חברה מאוחדת - מנורה ביטוח ונגד שתי חברות ביטוח נוספות (להלן - הנתבעות). התביעה והבקשה לאישורה כתובענה ייצוגית הוגשו מכוח חוק הפיקוח וחוק הגנת הצרכן התשנ"ה-1995. לטענת התובעים הטעו הנתבעות את התובעים ומבוטחים נוספים בביטוח בריאות אשר הינם חיילים בשירות צבאי, בכך שלא הביאו לידיעתם כי החל ממועד גיוסם היקף הכיסוי הביטוחי הינו זניח, מכיוון שהשימוש בכיסוי הביטוחי על-ידי חייל, מותנה בהסכמה מוקדמת של הצבא וכן בשל העובדה שקבלת טיפול מגורם אזרחי תשלול את אחריות הצבא לפציעת החייל. במסגרת התביעה, מבקשים התובעים להשיב את הפרמיות ששולמו לנתבעות על ידם ועל-ידי מבוטחים נוספים כאמור בתקופת היותם חיילים, במהלך שבע השנים שקדמו להגשת כתב התביעה. סכום התביעה האישית כנגד כל הנתבעות עומד על סך של 4,883 ש"ח. סכום התביעה הייצוגית לא כומת על ידי התובעים והם מבקשים לכמתו לאחר קבלת פרטים מהנתבעות. עם זאת מציינים התובעים כי הם מעריכים את סכום התביעה הכולל כנגד כל הנתבעות בסדר גודל של כ-70 מליון ש"ח. ביום 10 באפריל, 2005 הגישה חברה מאוחדת - מנורה ביטוח את תגובתה לבקשה לאישור התובענה כייצוגית. ביום 2 ביולי, 2005 הגישו התובעים את תשובתם לתגובה לבקשה לאישור התובענה כייצוגית. ביום 21 ביוני, 2006 איפשר בית המשפט ליועץ המשפטי לממשלה להגיש את עמדתו בנדון. בקדם משפט אשר התקיים ביום 22 בינואר, 2007 הסכימו הצדדים לוותר על חקירות בתיק ולהגיש את סיכומיהם.

לדעת הנהלת חברה מאוחדת - מנורה ביטוח בהסתמך על הערכת יועציה המשפטית, הסיכוי שהבקשה תדחה והתביעה לא תאושר כייצוגית עולים על הסיכוי שהיא תאושר, ולפיכך לא נכללה בדוחות הכספיים הפרשה בגין תביעה זו.

3. ביום 19 בדצמבר, 2004 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו תביעה כנגד חברה מאוחדת - מנורה ביטוח ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית (להלן - הבקשה). עניינה של התביעה הינה טענה של הטעיה צרכנית במכירת הרחבות לפוליסת דירה ללא בקשת המבוטח ו/או הסכמתו.

הסעד העיקרי המבוקש בתובענה הינו להשיב לתובעים את דמי הביטוח שנגבו בגין ההרחבות כאמור במהלך שבע השנים שקדמו למועד הגשת התובענה. חברה מאוחדת - מנורה ביטוח הגישה תשובה לבקשה. התובע הגיש בקשה לתיקון הבקשה והתביעה. בקשה זו לתיקון התביעה והבקשה התקבלה ועל כך הגישה חברה מאוחדת - מנורה ביטוח ערעור שנדחה. בהתאם, הגיש התובע בקשה מתוקנת וחברה מאוחדת - מנורה ביטוח הגישה את תגובתה לבקשה המתוקנת.

לדעת הנהלת חברה מאוחדת - מנורה ביטוח בהסתמך על הערכת יועציה המשפטית, בשל השלב המקדמי בו מצויה התביעה לא ניתן להעריך את סיכויי התביעה לגופה ואת הסיכויים לאישורה כתובענה ייצוגית, ולפיכך לא נכללה בדוחות הכספיים הפרשה בגין תביעה זו.

4. ביום 21 בנובמבר, 2005 הוגשה כנגד חברה מאוחדת - מנורה ביטוח תובענה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית (להלן - הבקשה). עניינה של התובענה הוא בפרשנות נספח לפוליסות ביטוח חיים המתייחס לכיסוי ביטוחי בגין נכות תאונתית (להלן - נספח נכות תאונתית). הטענה המרכזית בתובענה הינה כי בכל הקשור לכיסוי בגין נכות תאונתית הכלול בנספח נכות תאונתית, דרך חישוב תגמולי הביטוח, מסייגת חברה מאוחדת - מנורה ביטוח את חבותה, תוך הפרה של חובת הגילוי הקבועה בחוק הפיקוח והתקנות שהותקנו מכוחו, פעולה שהינה, לפי הטענה, גם בבחינת הטעיה לאחר קרות האירוע הביטוחי בנוגע להיקף הכיסוי הביטוחי ובניגוד להוראות החוק האמור.

באור 26: - התחייבויות תלויות, תביעות והתקשרויות (המשך)

א. בקשה לאישור תובענות ייצוגיות (המשך)

4. (המשך)

הסעד המבוקש על ידי התובע הינו תשלום הפער בין סכום הפיצוי המגיע לו לטענתו לפי הפוליסה ובין סכום הפיצוי ששולם בפועל, וזאת לגבי כלל המבוטחים שהיו זכאים לפיצוי על-פי נספח נכות תאונתית והתשלום בוצע בשבע השנים האחרונות. סכום התביעה האישית של התובע הועמד על סך של 17,599 ש"ח, בעוד שלגבי כלל חברי הקבוצה אין בידי התובע נתונים המאפשרים עריכת אומדן של הנזק הכולל. חברה מאוחדת - מנורה ביטוח הגישה את תגובתה לבקשה בחודש אפריל, 2006. התלונה בעניין העולה בתובענה שהגיש המבקש למפקח נמצאה מוצדקת, בהחלטת סגנית המפקח מיום 17 במאי, 2006 (להלן - ההכרעה). על-פי ההכרעה, על חברה מאוחדת - מנורה ביטוח לחשב ממועד ההכרעה ואילך, את תגמולי הביטוח על-פי הפוליסה בדרך שנקבעה בהכרעה ולא בדרך בה נהגה חברה מאוחדת - מנורה ביטוח לחשב את תגמולי הביטוח. על הכרעה זו הגישה חברה מאוחדת - מנורה ביטוח ערעור ביום 30 באוקטובר, 2006.

לדעת הנהלת חברה מאוחדת - מנורה ביטוח, על רקע התשלום השוטף בהתאם להכרעת המפקח וכן בהסתמך על הערכת יועציה המשפטיים, בשל השלב המקדמי בו מצויה התביעה לא ניתן להעריך את סיכויי התביעה לגופה ואת הסיכויים לאישורה כתובענה ייצוגית, ולפיכך לא נכללה בדוחות הכספיים הפרשה בגין תביעה זו.

5. ביום 20 בדצמבר, 2005 הוגשה כנגד חברה מאוחדת - מנורה ביטוח תובענה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית (להלן - הבקשה). התובע הינו עובד זר המבוטח בפוליסת ביטוח רפואי לעובדים זרים של חברה מאוחדת - מנורה ביטוח. לטענת התובע, במקרים של אי כשירות לעבודה או מצב רפואי קודם, חברה מאוחדת - מנורה ביטוח אינה נוהגת על-פי הוראות צו עובדים זרים (איסור העסקה שלא כדין ובהבטחת תנאים הוגנים) (סל שירותי בריאות לעובד), התשס"א-2001 (להלן - הצו), בכך שאין היא מכסה את מלוא הטיפולים הנדרשים לעובד עד סיום בירור סוגיית אי הכשירות או המצב הרפואי הקודם.

הסעד המבוקש על ידי התובע עבור עצמו ועבור כל אחד מהעובדים הזרים המבוטחים בחברה, או שהיו מבוטחים בה בשבע השנים האחרונות, עובר להגשת התביעה ואשר ניתנה לגביהם קביעת אי כשירות או מצב רפואי קודם הינו פיצוי בסך של 50 אלפי ש"ח כל אחד (25 אלפי ש"ח בגין התעשרות עקב חסכון במתן שירותים רפואיים ו-25 אלפי ש"ח פיצוי בגין עוגמת נפש). הנזק הכולל לכל חברי הקבוצה המוגדרת בבקשה נאמד על ידי התובע בסך של 47 מליון ש"ח. בנוסף, מבקש התובע סעד הצהרתי כי הפוליסה שהוצאה על ידי חברה מאוחדת - מנורה ביטוח מנוגדת לצו ויש לבטל/לשנות את סעיפיה.

ביום 1 בפברואר, 2006 הגישה חברה מאוחדת - מנורה ביטוח את תגובתה לבקשה וביום 5 במרץ, 2006 הגיש התובע את תשובתו לתגובת חברה מאוחדת - מנורה ביטוח. בדיון שהתקיים ביום 24 בדצמבר, 2006 הודיע ב"כ התובע כי מרשו נפטר. לאחרונה הוגשה בקשה לתיקון כתב התביעה והבקשה בשם תובעת חדשה שנטען כי ירשה מהמנוח את זכות התביעה. חברה מאוחדת - מנורה ביטוח בוחנת בקשה זו לגופה. עוד יצוין, כי לאחרונה תוקן נוסח הפוליסה והותאם ללשון הצו.

לדעת הנהלת חברה מאוחדת - מנורה ביטוח, בהסתמך על הערכת יועציה המשפטיים, הסיכוי שהבקשה תאושר כתובענה ייצוגית בכל הנוגע לסעד הכספי המבוקש הינו נמוך ביותר, ולפיכך לא נכללה בדוחות הכספיים הפרשה בגין תביעה זו.

באור 26: - התחייבויות תלויות, תביעות והתקשרויות (המשך)

א. בקשה לאישור תובענות ייצוגיות (המשך)

6. ביום 3 באפריל, 2006, הוגשה כנגד חברה מאוחדת - מנורה ביטוח תביעה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית (להלן - הבקשה). הבקשה הוגשה מכוח חוק תובענות ייצוגיות, התשס"ו-2006. עניינה של התביעה והבקשה בגבייה, לפי הנטען, של תשלומים בלתי חוקיים, לכאורה, אשר גבתה חברה מאוחדת - מנורה ביטוח מציבור מבוטחיה שהתקשרו עימה בפוליסת ביטוח בריאות או פוליסת ביטוח חיים. לטענת התובעים, חברה מאוחדת - מנורה ביטוח עושה לעצמה מנהג בעת התקשרותה עם מבוטחיה בפוליסה חדשה וכן בעת ביצוע שינויים ו/או הרחבות בפוליסה קיימת, לחייב את המבוטחים, ובכללם התובעים, בפרמיה למן ה-1 בחודש בו התקשרו עם חברה מאוחדת - מנורה ביטוח או הרחיבו את הכיסוי הביטוחי (לפי העניין) וזאת גם באותם מקרים בהם ההתקשרות בוצעה לאחר ה-1 בחודש ולעתים אף בסוף החודש. לטענת התובעים אין חולק כי בגין כל התקופה שמה-1 בחודש הרלבנטי ועד למועד בו התקשר המבוטח עם חברה מאוחדת - מנורה ביטוח, לא ניתן הכיסוי הביטוחי נשוא הפוליסה החדשה או ההרחבה.

לטענת התובעים, במעשיה הנטענים, הטעתה חברה מאוחדת - מנורה ביטוח את ציבור לקוחותיה תוך הפרת חובת תום הלב כלפיהם וכי הם והקבוצה אותה הם מבקשים לייצג זכאים להשבה של החלק העודף של הפרמיה שנגבתה מהם שלא כדין. הנזק האישי של התובעים הועמד על ידם על סך של 389 ש"ח.

חברה מאוחדת - מנורה ביטוח טרם הגישה את תגובתה לבקשה. הצדדים מנהלים ביניהם מגעים ראשוניים בכדי לברר את האפשרות לסיים את המחלוקת ביניהם על דרך של פשרה. לדעת הנהלת חברה מאוחדת - מנורה ביטוח בהסתמך על הערכת יועציה המשפטיים, חברה מאוחדת - מנורה ביטוח תידרש להוצאות בסכום לא מהותי לשם ישובה של תביעה זו ובהתאם ביצעה חברה מאוחדת - מנורה ביטוח הפרשה מתאימה.

7. ביום 25 באפריל, 2006, הוגשה כנגד חברה מאוחדת - מנורה ביטוח תובענה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית (להלן - הבקשה). עניינה של התובענה בפוליסת אובדן כושר עבודה של חברה מאוחדת - מנורה ביטוח. לטענת התובעים, בפוליסה קבוע תנאי שעניינו "תקופת המתנה" (בת שלושה חודשים), שמשמעותו היא כי תגמולי ביטוח בגין אירוע ביטוחי בתקופת הפוליסה ישולמו רק החל מתום תקופת ההמתנה ובתנאי שהמבוטח עדיין חסר כושר עבודה במועד זה וכל עוד נמשך אי הכושר. לטענת התובעים, חברה מאוחדת - מנורה ביטוח (כמו גם חברות ביטוח נוספות הנתבעות בתובענה, להלן ביחד - הנתבעות) גובה דמי ביטוח גם ב- שלושה החודשים האחרונים שלפני תום תקופת הביטוח אף כי מקום שמקרה הביטוח יארע בתקופה זו לא יהיו זכאים לתגמולי ביטוח בשל תקופת ההמתנה הנזכרת.

על בסיס האמור טוענים התובעים כי הנתבעות הטעו אותם, פעלו בחוסר תום לב, הפרו חובות שבדין, פעלו ברשלנות, הפרו חובות חקוקות ועשו עושר ולא במשפט.

הסעד המבוקש על-ידי התובעים הינו, אישור התובענה הייצוגית, מתן צו המחייב את הנתבעות להפסיק ולגבות דמי ביטוח בגין תקופת שלושה החודשים האחרונים שלפני תום תקופת הפוליסה וכן חיוב הנתבעות להשיב את דמי הביטוח שגבו מחברי הקבוצה בגין התקופה האמורה. לטענת התובעים ובהתבסס על חוות דעת שצורפה לתובענה מטעמם, הנזק הכולל של הקבוצה לשנים 1998-2004 מוערך באופן ראשוני בסך של 47.6 מליון ש"ח לכלל הנתבעות ומתוכו (על-פי חוות הדעת) סך של 5.4 מליון ש"ח כנגד חברה מאוחדת - מנורה ביטוח.

חברה מאוחדת - מנורה ביטוח הגישה את תגובתה לבקשה ביום 6 בנובמבר, 2006. לדעת הנהלת חברה מאוחדת - מנורה ביטוח בהסתמך על הערכת יועציה המשפטיים, בשל השלב המקדמי בו מצויות התביעה והבקשה לאישורה כתובענה ייצוגית, לא ניתן להעריך את סיכויי התביעה לגופה ואת הסיכויים לאישורה כתובענה ייצוגית, ולפיכך לא נכללה בדוחות הכספיים הפרשה בגין תביעה זו.

באור 26: - התחייבויות תלויות, תביעות והתקשרויות (המשך)

א. בקשה לאישור תובענות ייצוגיות (המשך)

8. ביום 19 ביוני, 2006 הוגשה כנגד חברה מאוחדת - מנורה ביטוח תובענה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית (להלן - הבקשה). התביעה והבקשה הוגשו כנגד מדינת ישראל (אגף ההוצאה לפועל - הנהלת בתי המשפט) וכן כנגד מרבית הבנקים, המבטחים (ובכללם חברה מאוחדת - מנורה ביטוח) וקופות הגמל בישראל (להלן - הנתבעים). עניינה של התביעה והבקשה בגבייה של תשלומים בהתאם לתקנות ההוצאה לפועל (אגרות, שכר והוצאות), התשכ"ח-1968 (להלן - תקנות האגרות) במסגרת "בקשות להטלת עיקולי צד שלישי" באמצעות המדיה האלקטרונית המשולמים לצדדים שלישיים המוכרים מכוח תקנות האגרות. חברה מאוחדת - מנורה ביטוח הינה צד שלישי מוכר מכוח תקנות האגרות.

לטענת התובעים, הנתבעים מטעים את הזוכים בתיקי הוצאה לפועל בכך שהם מעבירים להם מידע חלקי, מטעה ו/או מלא לגבי כספים וזכויות של חייבים המוחזקים לכאורה בידיהם, וזאת כאמור תוך קבלת תשלום על-פי תקנות האגרות. עילות התביעה עליהן נסמכים התובעים הינן בין היתר, הטעיה אסורה בניגוד לחוק הגנת הצרכן, פעולה בניגוד לחוק הפיקוח, הפרת חובות אמון ותום לב ועשיית עושר ולא במשפט.

הנזק הכולל לקבוצה הוערך על-ידי התובעים, כנגד כלל הנתבעים, בסך של כ- 233 מליון ש"ח ומתוכו, על-פי תחשיב המבוסס על נתוני אגף ההוצאה לפועל, סך של כ- 17 מליון ש"ח כנגד כלל הנתבעים שהינם מבטחים (ובכללם חברה מאוחדת - מנורה ביטוח). הסעדים המבוקשים על ידי הנתבעים הינם, בין היתר, השבת סך האגרות שנגבו על ידי הנתבעים בתקופה שמיום 11 ביולי, 2002 ועד למועד הגשת התובענה, וכן חיוב הנתבעים להיערכות מיידית למתן תשובות אמיתיות ונכונות ובמועד לבקשות העיקולים באמצעות המדיה המגנטית.

ביום 18 באוקטובר, 2006 הגישה חברה מאוחדת - מנורה ביטוח, יחד עם חברות הביטוח הנוספות הנתבעות עימה, בקשה מקדמית לסילוק הבקשה טרם הגשת התגובה, ובמקביל בקשת ארכה להגשת התגובה עד לאחר שתתקבל החלטה בבקשה המקדמית. ביום 31 באוקטובר, 2006 נעתר בית המשפט לבקשת הארכה וקבע כי התגובה תוגש 30 יום לאחר קבלת החלטה בבקשה המקדמית.

ביום 6 בפברואר, 2007 הגישו התובעים את תגובתם לבית המשפט. על חברה מאוחדת - מנורה ביטוח להגיש את תשובתה לתגובה זו עד ליום 29 במרץ, 2007.

לדעת הנהלת חברה מאוחדת - מנורה ביטוח, בהסתמך על הערכת יועציה המשפטית כי עומדות לחברה טענות הגנה טובות וכי הסיכוי שהבקשה לאישור התובענה כייצוגית תתקבל הינו נמוך מהסיכוי שהיא תדחה, ולפיכך לא נכללה בדוחות הכספיים הפרשה בגין תביעה זו.

ב. תביעות

1. ביום 4 בספטמבר, 2002 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו תביעה (להלן - התביעה) כנגד חברה מאוחדת - מנורה ביטוח וכנגד המנהל הכללי שלה על-ידי עורך דין שייצג את חברה מאוחדת - מנורה ביטוח בתובענות ביטוחיות שהוגשו כנגדה (להלן - התובע). במסגרת התביעה נכללה, בין היתר, עילת תביעה בגין אובדן שכר טרחה עתידי של התובע, עקב אי העברת תובענות לטיפולו. התביעה לעניין זה, הינה על סך 15 מליוני ש"ח. בתיק זה נוהל הליך גישור שלא צלח וטרם נקבע מועד לדיון נוסף. להערכת הנהלת חברה מאוחדת - מנורה ביטוח, בהסתמך על הערכת יועציה המשפטית, סיכויי עילת התביעה האמורה, נכון למועד הדוחות הכספיים הינם נמוכים.

לאור האמור לעיל ומאחר והתביעה מצויה בשלב מקדמי, לא נרשמה הפרשה בדוחות הכספיים.

באור 26: - התחייבויות תלויות, תביעות והתקשרויות (המשך)

ב. תביעות (המשך)

2. בחודש דצמבר 2003, הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו תביעה (להלן - התביעה) בסך 6.5 מיליוני ש"ח כנגד חברה מאוחדת - מנורה ביטוח, ממלא מקום המנהל הכללי שלה לשעבר ואחרים על-ידי סוכני ביטוח ואחרים (להלן - התובעים). עניינה של התביעה הוא חדירה שבוצעה לפני מספר שנים, למאגר המידע של חברה מאוחדת - מנורה ביטוח על-ידי מתחרים עסקיים של התובעים וטענה, כי בעקבות חדירה זאת, הושג מידע אשר שימש את המתחרים לפגוע בעסקי התובעים.

חברה מאוחדת - מנורה ביטוח הגישה תביעה שכנגד, בגין חוב של עמלות עודפות ששולמו לתובעים בסך של 4.7 מיליוני ש"ח. הסיכוי לגבות מהתובעים סכום זה נראה קלוש. לדעת חברה מאוחדת - מנורה ביטוח, בהסתמך על חוות דעת יועציה המשפטיים, היקף הנזקים הנתבע על-ידי התובעים נראה בשלב זה כמוגזם, ובכל מקרה, תעמוד לחברה מאוחדת - מנורה ביטוח זכות קיזוז של חוב העמלות העודפות.

לאור האמור לעיל, לא נרשמה הפרשה בדוחות הכספיים.

ג. התקשרויות

1. התקשרויות של חברות מאוחדות של מנורה פיננסים:

א. התקשרויות של מנורה מבטחים גמל בע"מ - חברה מנהלת (להלן - מבטחים גמל)

(1) התקשרות עם לאומי גמל -

ביום 11 באוגוסט, 2005 התקשרה מבטחים גמל בהסכם עם לאומי גמל בע"מ ועם משל"ב (להלן ביחד - לאומי גמל), שעניינו תפעול קופות הגמל "מנורה גמל", "מנורה השתלמות" ו"מנורה מרכזית לפיצויים" שבניהול מבטחים גמל, תמורת דמי תפעול שהיא תשלם ללאומי גמל. תוקף ההסכם הוא עד לשלוש שנים, והוא ניתן להארכה מעת לעת.

עניינו של ההסכם הינו התפעול השוטף של קופות הגמל האמורות, ובכלל זה מתן שירותים לעמיתי הקופות בסניפי בנק לאומי לישראל בע"מ ובנק ערבי-ישראלי בע"מ ודיווחים שונים לרשויות. ביצוע השקעות כספי קופות הגמל האמורות, וכל ההחלטות הנוגעות בכך, נותרו בידי מבטחים גמל בלבד. האחריות הכוללת לניהול קופות הגמל האמורות נותרה גם היא בידי מבטחים גמל.

(2) התקשרות עם בנק הפועלים -

ביום 31 באוגוסט, 2005 התקשרה מבטחים גמל בהסכם עם בנק הפועלים בע"מ (להלן - בנק הפועלים), שעניינו תפעול קופות גמל שבניהול מבטחים גמל, תמורת דמי תפעול שתשלם מבטחים גמל לבנק הפועלים.

באוקטובר 2006 עודכן ההסכם בהתאם להוראות הדין ותוקפו הוארך עד ליום 31 באוקטובר, 2011.

באור 26: - התחייבויות תלויות, תביעות והתקשרויות (המשך)

ג. התקשרויות (המשך)

1. התקשרויות של חברות מאוחדות של מנורה פיננסים: (המשך)

א. התקשרויות של מנורה מבטחים גמל בע"מ - חברה מנהלת (להלן - מבטחים גמל)
(המשך)

(2) התקשרות עם בנק הפועלים - (המשך)

ההסכם יוארך מאליו לתקופות נוספות של שנה קלנדארית או תקופה אחרת שתוסכם בין הצדדים, אלא אם כן הודיע בכתב אחד הצדדים, לפחות שמונה חודשים מראש על רצונו לסיים את ההתקשרות.

עניינו של ההסכם הינו התפעול השוטף של קופות גמל שמבטחים גמל תבקש מהבנק להפעילן, ובכלל זה מתן שירותים לעמיתי הקופות בסניפי הבנק ודיווחים שונים לרשויות. ביצוע השקעות כספי קופות הגמל, וכל ההחלטות הנוגעות בכך, נותרו בידי מבטחים גמל בלבד. האחריות הכוללת לניהול קופות הגמל נותרה גם היא בידי מבטחים גמל.

(3) התקשרות עם בנק מסד -

ביום 14 בדצמבר, 2005 התקשרה מבטחים גמל בהסכם עם בנק מסד בע"מ (להלן - בנק מסד), שעניינו תפעול קופות הגמל שרכשה מבטחים גמל מחברות בנות של בנק מסד, תמורת דמי תפעול שתשלם מבטחים גמל לבנק. תוקף ההסכם הוא לחמש שנים, והוא ניתן להארכה מעת לעת.

עניינו של ההסכם הינו התפעול השוטף של קופות גמל שמבטחים גמל תבקש מהבנק להפעילן, ובכלל זה מתן שירותים לעמיתי הקופות בסניפי הבנק ודיווחים שונים לרשויות. ביצוע השקעות כספי קופות הגמל, וכל ההחלטות הנוגעות בכך, מסורים לידי מבטחים גמל בלבד. האחריות הכוללת לניהול קופות הגמל היא בידי מבטחים גמל.

במקביל לחתימת הסכם התפעול האמור, חתמה מבטחים גמל, באותו היום, גם על הסכם הפצה עם בנק מסד, לפיו תשולם לבנק עמלת הפצה ממבטחים גמל בהתאם להוראות הדין הרלבנטיות. תוקף הסכם הפצה הוא לחמש שנים.

ב. התקשרויות של מנורה מבטחים פנסיה בע"מ - חברה מנהלת (להלן: מבטחים)

מבטחים חתמה על הסכמי הפצה עם בנק דיסקונט לישראל בע"מ ועם בנק איגוד לישראל בע"מ, בהם נקבע כי מבטחים תשלם לבנק עמלות הפצה בהתאם להוראות תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (עמלות הפצה), התשס"ו-2006, תמורת ביצוע עסקאות של לקוחות עם מבטחים לצורך ביצוע הפקדות בקרנות הפנסיה שבניהול מבטחים או לצורך המשך החברות של אותם לקוחות בקרנות הפנסיה האמורות, בהתאם לייעוץ שניתן ללקוחות על-ידי הבנק. תחילתו של ההסכם תהא במועד בו יורשה הבנק לעסוק בייעוץ פנסיוני כדון. נכון לתאריך הדוחות הכספיים, בנק אגוד לישראל בע"מ מורשה לעסוק בייעוץ פנסיוני לעצמאים.

באור 26: - התחייבויות תלויות, תביעות והתקשרויות (המשך)

ג. התקשרויות (המשך)

2. התקשרויות אחרות

- א. בחודש פברואר 2006 נחתם הסכם המשך בין חברה מאוחדת - מנורה ביטוח ובין סאפיינס ישראל מערכות תוכנה בע"מ להמשך פיתוח ותחזוקה של מערכת כוללת לניהול מערך ביטוח חיים ובריאות, פנסיה וגמל בסך של כ- 2.9 מליון דולר. בחודש אוקטובר 2006 הוגדל סכום ההסכם בכ- 1.8 מליון דולר נוספים.
- ב. לחברה מאוחדת - מנורה ביטוח הסכם מסגרת בקשר להתקשרויות לשכירות התפעולית של צי הרכב שלה אשר הגיע לסיומו במהלך שנת 2004 לגבי רכבים חדשים. היקף ההתקשרויות החודשי נכון ליום 31 בדצמבר, 2006 עומד על כ- 114 אלפי ש"ח, ליתרת תקופה ממוצעת של כשישה חודשים. במקום הסדר השכירות התפעולית עברה חברה מאוחדת - מנורה ביטוח לרכישה עצמית של צי הרכב החל משנת 2004.
- ג. מבטחים התקשרה בהסכם לשכירת כלי רכב לתקופה של 36 חודשים. בתום תקופת השכירות, הרכבים יוחזרו לחברת הליסינג. דמי הליסינג הצפויים לשנת 2007 הינם כ- 3.4 מליון ש"ח.
- ד. מבטחים חתמה על הסכמים לשכירת מבנים ברחבי הארץ. מרבית ההסכמים המהותיים הינם לתקופת שכירות של חמש עד שבע שנים, עם תקופת אופציה להארכה. דמי השכירות הצפויים לשנת 2007 הינם כ- 4.2 מליון ש"ח.

באור 27: - ארוע לאחר תאריך המאזן

- בחודש פברואר 2007 הוקמה מנורה מבטחים גיוס הון בע"מ (להלן - מנורה גיוס הון) בבעלות מלאה של חברה מאוחדת - מנורה ביטוח.
- מנורה גיוס הון תעסוק בגיוס מקורות בישראל עבור חברה מאוחדת - מנורה ביטוח, באמצעות הנפקות (ציבוריות ופרטיות) של אגרות חוב ותעודות התחייבות, אשר תמורתן תופקד חברה מאוחדת - במנורה ביטוח, לשימושה על-פי שיקולה ועל אחריותה.

באור 28: - תמצית דוחות כספיים בערכים נומינליים היסטוריים לצורכי מס

א. החברה כוללת נתונים נומינליים היסטוריים לצורכי מס הכנסה בלבד.

ב. עיקרי המדיניות החשבונאית

הדוחות הכספיים נערכו בהתאם לכללי החשבונאות המקובלים, על בסיס המוסכמה של העלות ההיסטורית, ללא התחשבות בשינויים בכוח הקנייה הכללי של המטבע הישראלי.

ג. מאזני החברה

ליום 31 בדצמבר	
2005	2006
אלפי ש"ח	

		<u>השקעות</u>
		השקעות בחברות מאוחדות:
		חברת ביטוח
		חברות אחרות
1,041,064	1,146,715	
63,782	222,654	
1,104,846	1,369,369	סך-הכל השקעות בחברות
55,066	16,017	ניירות ערך
28,026	27,049	מקרקעין
1,187,938	1,412,435	סך הכל השקעות
3,698	6,844	<u>רכוש שוטף</u>
77	41,120	חייבים ויתרות חובה
		מזומנים ושווי מזומנים
3,775	47,964	סך הכל רכוש שוטף
1,191,713	1,460,399	
1,159,562	1,438,390	<u>הון עצמי</u>
17,458	13,926	<u>התחייבויות לזמן ארוך</u>
1,622	1,389	הלוואות מבנקים
		למסים נדחים
19,080	15,315	
12,493	3,481	<u>התחייבויות שוטפות</u>
578	3,213	אשראי לזמן קצר מתאגידים בנקאיים
		זכאים ויתרות זכות
13,071	6,694	סך הכל התחייבויות שוטפות
1,191,713	1,460,399	

באור 28: - תמצית דוחות כספיים בערכים נומינליים היסטוריים לצורכי מס (המשך)

ד. <u>דוחות רווח והפסד</u>			
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2004	2005	2006	
אלפי ש"ח			
223,169	262,358	254,215	חלק החברה בתוצאות, נטו של חברות מוחזקות
4,033	-	-	רווח מממוש השקעה בחברה מאוחדת
2,759	2,548	1,942	הכנסות אחרות, נטו
(1,036)	929	14,546	הכנסות (הוצאות) מימון, נטו
228,925	265,835	270,703	
1,701	2,159	2,431	הוצאות הנהלה וכלליות
227,224	263,676	268,272	
867	500	4,036	מסים על ההכנסה
226,357	263,176	264,236	רווח נקי לשנה

באור 28: - תמצית דוחות כספיים בערכים נומינליים היסטוריים לצורכי מס (המשך)

ה. דוחות על השינויים בהון העצמי				
הון מניות	קרנות הון	עודפים אלפי ש"ח	דיבידנד שהוכרז	סך - הכל
<u>יתרה ליום 1 בינואר, 2004</u>				
26,127	25,862	491,906	26,127	570,022
-	-	-	(26,127)	(26,127)
26,127	-	(26,127)	-	-
-	17	-	-	17
-	351	-	-	351
-	-	226,357	-	226,357
<u>יתרה ליום 31 בדצמבר, 2004</u>				
52,254	26,230	692,136	-	770,620
-	5,961	-	-	5,961
436	4,770	-	-	5,206
5,806	183,286	-	-	189,092
-	(19)	-	-	(19)
-	697	-	-	697
-	9	-	-	9
-	-	263,176	-	263,176
-	-	(126,658)	51,478	(75,180)
<u>יתרה ליום 31 בדצמבר, 2005</u>				
58,496	220,934	828,654	51,478	1,159,562
3,079	104,296	-	-	107,375
-	(49)	-	-	(49)
-	-	264,236	-	264,236
-	-	(41,256)	(51,478)	(92,734)
<u>יתרה ליום 31 בדצמבר, 2006</u>				
61,575	325,181	1,051,634	-	1,438,390

ו. הון המניות

1. להלן ההרכב:

רשום		מונפק ונפרע	
31 בדצמבר		2005	
2006	2005	2006	2005
מספר המניות (אלפים)			
88,000	88,000	61,575	58,496

מניות רגילות בנות 1 ש"ח כ"א

2. המניות רשומות למסחר בבורסה לניירות-ערך בתל-אביב.

הנכסים וההתחייבויות של חברת ביטוח מאוחדת הרשומה בישראל, הנכללים בפירוט הנכסים וההתחייבויות, משקפים את הדיווח שלה למפקח הנערך בהתאם לתקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (דרכי השקעת ההון והקרנות של מבטח וניהול התחייבויותיו), התשס"א-2000 על תיקון בשנת 2004 (להלן - תקנות ההשקעה).

על-פי חוק הפיקוח ותקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (דרכי הפרדת חשבונות ונכסים של מבטח בביטוח חיים), התשמ"ד-1984 (להלן - תקנות הפרדת חשבונות) על מבטח להחזיק בנפרד את נכסיו בביטוח חיים, ולנהל מערכת חשבונות נפרדת לנכסיו ולהתחייבויותיו שבביטוח חיים.

הנכסים וההתחייבויות בביטוח חיים נכללים בפירוט הנכסים וההתחייבויות בהתבסס על מערכת החשבונות הנפרדת המתנהלת על ידי החברה בהתאם לתקנות הפרדת חשבונות.

לעומת זאת, לא חלה חובה על מבטח להחזיק בנפרד נכסים החופפים להתחייבויותיו בביטוח כללי מאלו החופפים להונו העצמי וליתר התחייבויותיו, ואין הוא חייב לנהל לגביהם מערכות חשבונות נפרדות.

תקנות ההשקעה קובעות מגבלות באשר ליחס שבין נכסים מסויימים לבין התחייבויות המבטח (לרבות הונו העצמי). אולם, אין כללים לייחוס נכסי המבטח כנגד התחייבויותיו הביטוחיות בביטוח כללי וכנגד הונו העצמי והתחייבויותיו האחרות, כל עוד השקעותיו הכוללות הינן במסגרת התקנות כאמור.

מנורה מבטחים החזקות בע"מ
(לשעבר: מנורה החזקות בע"מ)

נספח א' - פירוט הנכסים וההתחייבויות של חברת הביטוח המאוחדת

ליום 31 בדצמבר, 2006

התפלגות הנכסים החופפים להתחייבויות						נ כ ס י ם
התחייבויות אחרות	עודף הון	הון מינימלי	ביטוח כללי	ביטוח חיים (*)	סה"כ הנכסים	
			אלפי ש"ח מדווחים			
13,046	-	-	23,419	280,271	316,736	השקעות מזומנים ושווי מזומנים ניירות ערך
67,560	-	326,546	196,325	1,392,688	1,983,119	תעודות התחייבות ממשלתיות:
-	-	-	3,026	19,910	22,936	סחירות בארץ
-	-	-	-	2,360,762	2,360,762	סחירות בחו"ל
-	-	8,869	439,139	966,560	1,414,568	אג"ח מיועדות - הסכמי "חץ"
-	-	-	117,618	105,417	223,035	תעודות התחייבות אחרות:
-	-	-	477,458	1,676,751	2,154,209	סחירות בארץ
-	-	-	29,773	72,971	102,744	סחירות בחו"ל
7,317	-	-	154,236	1,553,746	1,715,299	בלתי סחירות בארץ
-	-	-	68,248	740,769	809,017	בלתי סחירות בחו"ל
-	-	-	634	14,011	14,645	בלתי סחירות בארץ
-	-	-	343	908	1,251	בלתי סחירות בחו"ל
29	-	-	2,252	5,878	8,159	כתבי אופציה :
-	-	-	57	(1,977)	(1,920)	סחירים בארץ
-	-	-	1	12,817	12,818	סחירים בחו"ל
-	-	-	3,093	26,566	29,659	בלתי סחירים בארץ
-	-	-	6,063	52,211	58,274	תעודות סל ומכשירים עוקבי מדדים
-	-	-	11,006	46,122	57,128	קרנות הון סיכון:
-	-	-	10,014	67,713	77,727	בארץ
-	-	-	-	254,320	254,320	בחו"ל
-	-	-	16,004	354,986	370,990	קרנות נאמנות בחו"ל
-	-	-	62,500	954	63,454	הלוואות
-	-	92,299	39,554	209,153	341,006	כנגד פוליסות ביטוח חיים
-	-	-	66,121	1,253,849	1,319,970	מובטחות במשכנתא
-	-	-	-	19,752	19,752	מובטחות בערבות בנקאית
-	-	-	-	-	-	מובטחות בבטחונות אחרים ולא מובטחות
-	-	-	-	-	-	פקדונות בבנקים
-	-	-	-	-	-	מקרקעין להשכרה
-	-	48,763	43,769	-	92,532	רכוש קבוע
6,735	-	154,891	-	-	161,626	בנייני משרד
-	-	-	138,807	108,880	247,687	רכוש קבוע אחר
-	-	-	393,539	23,983	417,522	סכומים לקבל
-	-	-	41,472	2,815	44,287	חברות ביטוח ותוכני ביטוח:
-	-	-	332,285	69,274	401,559	חלקם של מבטחי משנה בעתודות ביטוח
-	-	-	4,822	47,400	52,222	חלקם של מבטחי משנה בתביעות תלויות
8,254	-	-	75,578	384	84,216	חשבונות אחרים
111,749	78,060	379,614	-	55,704	625,127	פרמיות לגביה
-	-	-	102,888	-	102,888	חייבים אחרים:
-	-	21,075	8,811	-	29,886	מקדמות לסוכנים
102,851	-	456,010	-	-	558,861	אחרים
411	8,642	-	-	-	9,053	הוצאות רכישה נדחות ורכוש אחר
317,952	86,702	1,488,067	2,868,855	11,795,548	16,557,124	הוצאות רכישה נדחות בביטוח חיים
317,952	86,702	1,488,067	2,868,855	11,795,548	16,557,124	הוצאות רכישה נדחות בביטוח כללי
-	-	-	-	-	-	הוצאות רכישה נדחות בביטוח מפני מחלות ואישפוז
-	-	-	-	-	-	רכוש אחר
-	-	-	-	-	-	מסים נדחים
-	-	-	-	-	-	סה"כ נכסים
-	-	-	-	-	-	סה"כ הון והתחייבויות (לפי נספח 1)
-	-	-	-	-	-	יתרה בין סוגי ההתחייבויות

(*) פירוט הנכסים וההתחייבויות בביטוח חיים לפי סוגיהם ניתן בנפרד.

מנורה מבטחים החזקות בע"מ
(לשעבר: מנורה החזקות בע"מ)

נספח א' - פירוט הנכסים וההתחייבויות של חברת הביטוח המאוחדת

נספח 1 - פירוט ההון וההתחייבויות לפי סוגיהן

ליום 31 בדצמבר, 2006

הון והתחייבויות	סה"כ ההון וההתחייבויות	ביטוח חיים (*)	ביטוח כללי	הון מינימלי	עודף הון	התחייבויות אחרות
אלפי ש"ח מדווחים						
<u>הון עצמי</u>	1,190,654	-	-	1,103,952	86,702	-
<u>התחייבויות לזמן ארוך</u>						
כתבי התחייבות נדחים	412,529	-	-	384,115	-	28,414
מסים נדחים	156,544	-	-	-	-	156,544
<u>עתודות ביטוח ותביעות תלויות</u>						
עתודות ביטוח	11,919,394	11,244,048	675,346	-	-	-
עתודה לסיכונים יוצאים מן הכלל	141,358	141,358	-	-	-	-
תביעות תלויות	2,077,487	103,489	1,973,998	-	-	-
<u>התחייבויות אחרות</u>						
חברות ביטוח ותווכני ביטוח:						
פקדונות של מבטחי משנה	175,809	111,745	64,064	-	-	-
חשבונות אחרים	47,061	33,157	13,904	-	-	-
זכאים ויתרות זכות	436,288	161,751	141,543	-	-	132,994
<u>סך-הכל הון והתחייבויות</u>	<u>16,557,124</u>	<u>11,795,548</u>	<u>2,868,855</u>	<u>1,488,067</u>	<u>86,702</u>	<u>317,952</u>

(*) פירוט הנכסים וההתחייבויות בביטוח חיים לפי סוגיהם ניתן בנפרד.

מנורה מבטחים החזקות בע"מ
(לשעבר: מנורה החזקות בע"מ)

נספח א' - פירוט הנכסים וההתחייבויות בביטוח חיים של חברת ביטוח מאוחדת

ליום 31 בדצמבר, 2006

פוליסות משתתפות ברוחי השקעה	לא צמודות ונקובות בדולר	צמודות למדד המחירים לצרכן אלפי ש"ח מדווחים	סה"כ	נ כ ס י ם
258,052	18,078	4,141	280,271	<u>השקעות</u> מזומנים ושווי מזומנים ניירות ערך תעודות התחייבות ממשלתיות: סחירות בארץ סחירות בחו"ל אג"ח מיועדות - הסכמי "חץ" תעודות התחייבות אחרות: סחירות בארץ סחירות בחו"ל בלתי סחירות בארץ בלתי סחירות בחו"ל מניות: סחירות בארץ סחירות בחו"ל בלתי סחירות בארץ בלתי סחירות בחו"ל כתבי אופציה: סחירים בארץ סחירים בחו"ל בלתי סחירים בארץ תעודות סל ומכשירים עוקבי מדדים קרנות הון סיכון: בארץ בחו"ל קרנות נאמנות בחו"ל הלוואות: כנגד פוליסות ביטוח חיים מובטחות במשכנתא מובטחות בערבות בנקאית מובטחות בבטחונות אחרים ולא מובטחות פקדונות בבנקים מקרקעין להשכרה <u>סכומים לקבל</u> חברות ביטוח ותווכני ביטוח: חלקם של מבטחי משנה בעתודות ביטוח חלקם של מבטחי משנה בתביעות תלויות חשבונות אחרים פרמיות לגביה חייבים ויתרות חובה: מקדמות לסוכנים אחרים הוצאות רכישה נדחות
1,343,702	29,353	19,632	1,392,688	
15,282	4,628	-	19,910	
146,357	-	2,214,405	2,360,762	
844,113	1,632	120,815	966,560	
104,565	852	-	105,417	
1,378,924	7,473	290,354	1,676,751	
69,343	3,628	-	72,971	
1,553,746	-	-	1,553,746	
738,292	368	2,109	740,769	
14,011	-	-	14,011	
908	-	-	908	
5,878	-	-	5,878	
(1,977)	-	-	(1,977)	
12,817	-	-	12,817	
26,566	-	-	26,566	
52,211	-	-	52,211	
46,122	-	-	46,122	
67,713	-	-	67,713	
169,972	-	84,348	254,320	
260,182	-	94,804	354,986	
665	-	289	954	
135,239	-	73,914	209,153	
705,721	-	548,128	1,253,849	
-	-	19,752	19,752	
108,880	-	-	108,880	
21,351	422	2,210	23,983	
-	-	2,815	2,815	
53,326	-	15,948	69,274	
47,400	-	-	47,400	
-	-	384	384	
31,087	211	24,406	55,704	
8,210,448	66,645	3,518,455	11,795,548	<u>סך-הכל נכסים</u>
8,210,448	66,645	3,518,455	11,795,548	<u>סך-הכל התחייבויות (ראה להלן)</u>
-	-	-	-	<u>מגיע ליתר עסקי החברה</u>

מנורה מבטחים החזקות בע"מ
(לשעבר: מנורה החזקות בע"מ)

נספח א' - פירוט הנכסים וההתחייבויות בביטוח חיים של חברת ביטוח מאוחדת

ליום 31 בדצמבר, 2006

פוליסות משתתפות ברווחי השקעה	לא צמודות ונקובות בדולר	צמודות למדד המחירים לצרכן	סה"כ	התחייבויות
אלפי ש"ח מדווחים				
				<u>עתודות ביטוח ותביעות תלויות</u>
7,788,200	49,679	3,406,169	11,244,048	עתודות ביטוח
125,033	9,467	6,858	141,358	עתודה לסיכונים יוצאים מן הכלל
81,752	7,499	14,238	103,489	תביעות תלויות
				<u>התחייבויות אחרות</u>
				חברות ביטוח ותווכני ביטוח:
111,745	-	-	111,745	פקדונות
-	-	33,157	33,157	חשבונות אחרים
103,718	-	58,033	161,751	זכאים ויתרות זכות
8,210,448	66,645	3,518,455	11,795,548	סך-הכל התחייבויות

מנורה מבטחים החזקות בע"מ
(לשעבר: מנורה החזקות בע"מ)

נספח א' - פירוט הנכסים וההתחייבויות של חברת הביטוח המאוחדת

ליום 31 בדצמבר, 2005

התפלגות הנכסים החופפים להתחייבויות						נ כ ס י ם
התחייבויות אחרות	עודף הון	הון מינימלי	ביטוח כללי	ביטוח חיים (*)	סה"כ הנכסים	
אלפי ש"ח מדווחים						
-	33,327	-	87,366	210,853	331,546	השקעות
						מזומנים ושווי מזומנים
						ניירות ערך
						תעודות התחייבות ממשלתיות:
73,231	-	216,423	307,454	1,346,108	1,943,216	סחירות בארץ
-	-	-	3,057	21,066	24,123	סחירות בחו"ל
-	-	-	-	2,357,601	2,357,601	אג"ח מיועדות - הסכמי "חץ"
						תעודות התחייבות אחרות:
2,816	-	-	474,088	755,440	1,232,344	סחירות בארץ
-	-	-	31,624	98,925	130,549	סחירות בחו"ל
-	-	-	501,320	1,520,898	2,022,218	בלתי סחירות בארץ
-	-	-	24,857	108,336	133,193	בלתי סחירות בחו"ל
						מניות:
23,616	74,606	-	36,082	1,172,830	1,307,134	סחירות בארץ
57,785	-	-	-	374,610	432,395	סחירות בחו"ל
-	345	-	-	-	345	בלתי סחירות בארץ
-	336	-	-	1,382	1,718	בלתי סחירות בחו"ל
						כתבי אופציה :
-	(461)	-	-	(6,113)	(6,574)	סחירים בארץ
-	-	-	-	(2,227)	(2,227)	סחירים בחו"ל
-	460	-	-	4,385	4,845	בלתי סחירים בארץ
-	12,104	-	-	47,903	60,007	קרנות השקעה והון סיכון
-	2,470	-	-	13,587	16,057	קרנות נאמנות
						הלוואות
-	-	-	-	216,523	216,523	כנגד פוליסות ביטוח חיים
-	-	-	1,616	349,031	350,647	מובטחות במשכנתא
-	-	-	72,759	1,238	73,997	מובטחות בערבות בנקאית
-	-	-	21,131	144,938	166,069	מובטחות בבטחונות אחרים ולא מובטחות
-	-	-	123,204	1,299,776	1,422,980	פקדונות בבנקים
-	-	-	-	32,912	32,912	מקרקעין להשכרה
						רכוש קבוע
-	-	78,510	-	-	78,510	בנייני משרד
-	6,931	111,579	-	-	118,510	רכוש קבוע אחר
						סכומים לקבל
						חברות ביטוח ותוכני ביטוח:
-	-	-	116,096	77,949	194,045	חלקם של מבטחי משנה בעתודות ביטוח
-	-	-	434,961	25,178	460,139	חלקם של מבטחי משנה בתביעות תלויות
-	-	-	35,843	3,633	39,476	חשבוניות אחרים
-	-	-	343,413	81,429	424,842	פרמיות לגביה
						חייבים אחרים:
-	-	-	-	32,111	32,111	מקדמות לסוכנים
2,064	2,641	-	90,719	26	95,450	אחרים
						הוצאות רכישה נדחות ורכוש אחר
143,294	-	359,376	-	137,777	640,447	הוצאות רכישה נדחות בביטוח חיים
-	-	-	96,231	-	96,231	הוצאות רכישה נדחות בביטוח כללי
-	-	13,579	9,463	-	23,042	הוצאות רכישה נדחות בביטוח
-	-	568,659	-	-	568,659	מפני מחלות ואישפוז
-	1,251	-	-	-	1,251	רכוש אחר
						מסים נדחים
302,806	134,010	1,348,126	2,811,284	10,428,104	15,024,330	סה"כ נכסים
302,806	134,010	1,348,126	2,730,289	10,509,099	15,024,330	סה"כ הון והתחייבויות (לפי נספח 1)
-	-	-	80,995	(80,995)	-	יתרה בין סוגי ההתחייבויות

(*) פירוט הנכסים וההתחייבויות בביטוח חיים לפי סוגיהם ניתן בנפרד.

מנורה מבטחים החזקות בע"מ
(לשעבר: מנורה החזקות בע"מ)

נספח א' - פירוט הנכסים וההתחייבויות של חברת הביטוח המאוחדת

נספח 1 - פירוט ההון וההתחייבויות לפי סוגיהן

ליום 31 בדצמבר, 2005

הון והתחייבויות	סה"כ ההון וההתחייבויות	ביטוח חיים (*)	ביטוח כללי	הון מינימלי	עודף הון	התחייבויות אחרות
אלפי ש"ח מדווחים						
<u>הון עצמי</u>	1,082,497	-	-	948,487	134,010	-
<u>התחייבויות לזמן ארוך</u>						
כתבי התחייבות נדחים	366,530	-	-	353,435	-	13,095
הלוואה מבנק	61,606	-	-	46,204	-	15,402
מסים נדחים	162,474	-	-	-	-	162,474
<u>עתודות ביטוח ותביעות תלויות</u>						
עתודות ביטוח	10,724,990	10,090,402	634,588	-	-	-
עתודה לסיכונים יוצאים מן הכלל	98,783	98,783	-	-	-	-
תביעות תלויות	1,944,098	90,278	1,853,820	-	-	-
<u>התחייבויות אחרות</u>						
חברות ביטוח ותווכני ביטוח:						
פקדונות של מבטחי משנה	144,789	80,255	64,534	-	-	-
חשבונות אחרים	52,785	26,039	26,746	-	-	-
זכאים ויתרות זכות	385,778	123,342	150,601	-	-	111,835
<u>סך-הכל הון והתחייבויות</u>	<u>15,024,330</u>	<u>10,509,099</u>	<u>2,730,289</u>	<u>1,348,126</u>	<u>134,010</u>	<u>302,806</u>

(*) פירוט הנכסים וההתחייבויות בביטוח חיים לפי סוגיהם ניתן בנפרד.

מנורה מבטחים החזקות בע"מ
(לשעבר: מנורה החזקות בע"מ)

נספח א' - פירוט הנכסים וההתחייבויות בביטוח חיים של חברת ביטוח מאוחדת

ליום 31 בדצמבר, 2005

פוליסות משתתפות ברוחי השקעה	לא צמודות ונקובות בדולר	צמודות למדד המחירים לצרכן	סה"כ	נ כ ס י ם
אלפי ש"ח מדווחים				
55,433	27,812	127,608	210,853	<u>השקעות</u> מזומנים ושווי מזומנים ניירות ערך תעודות התחייבות ממשלתיות: סחירות בארץ סחירות בחו"ל אג"ח מיועדות - הסכמי "חץ" תעודות התחייבות אחרות: סחירות בארץ סחירות בחו"ל בלתי סחירות בארץ בלתי סחירות בחו"ל מניות: סחירות בארץ סחירות בחו"ל בלתי סחירות בחו"ל כתבי אופציה: סחירים בארץ סחירים בחו"ל בלתי סחירים בארץ קרנות השקעה והון סיכון קרנות נאמנות הלוואות כנגד פוליסות ביטוח חיים מובטחות במשכנתא מובטחות בערבות בנקאית מובטחות בבטחונות אחרים ולא מובטחות פקדונות בבנקים מקרקעין להשכרה <u>סכומים לקבל</u> חברות ביטוח ותוכני ביטוח: חלקם של מבטחי משנה בעתודות ביטוח חלקם של מבטחי משנה בתביעות תלויות חשבונות אחרים פרמיות לגביה חייבים ויתרות חובה: מקדמות לסוכנים אחרים <u>הוצאות רכישה נדחות</u>
1,300,763	1,268	44,077	1,346,108	
15,895	5,171	-	21,066	
143,123	-	2,214,478	2,357,601	
655,987	1,850	97,603	755,440	
98,032	893	-	98,925	
1,292,256	6,954	221,688	1,520,898	
101,360	6,976	-	108,336	
1,172,830	-	-	1,172,830	
373,044	-	1,565	374,609	
1,382	-	-	1,382	
(6,113)	-	-	(6,113)	
(2,227)	-	-	(2,227)	
4,385	-	-	4,385	
47,903	-	-	47,903	
13,587	-	-	13,587	
124,085	-	92,438	216,523	
269,445	-	79,586	349,031	
600	-	638	1,238	
103,857	-	41,081	144,938	
870,062	-	429,714	1,299,776	
-	-	32,912	32,912	
65,000	-	12,949	77,949	
21,017	411	3,750	25,178	
3,633	-	-	3,633	
70,000	-	11,429	81,429	
32,111	-	-	32,111	
-	-	26	26	
109,416	265	28,096	137,777	
6,936,866	51,600	3,439,638	10,428,104	<u>סך-הכל נכסים</u>
6,936,866	51,600	3,520,633	10,509,099	<u>סך-הכל התחייבויות (ראה להלן)</u>
-	-	(80,995)	(80,995)	<u>מגיע ליתר עסקי החברה</u>

מנורה מבטחים החזקות בע"מ
(לשעבר: מנורה החזקות בע"מ)

נספח א' - פירוט הנכסים וההתחייבויות בביטוח חיים של חברת ביטוח מאוחדת

ליום 31 בדצמבר, 2005

פוליסות משתתפות ברוחי השקעה	לא צמודות ונקובות בדולר	צמודות למדד המחירים לצרכן	סה"כ	התחייבויות
אלפי ש"ח מדווחים				
				<u>עתודות ביטוח ותביעות תלויות</u>
6,603,114	37,566	3,449,722	10,090,402	עתודות ביטוח
73,345	11,588	13,850	98,783	עתודה לסיכונים יוצאים מן הכלל
74,176	2,446	13,656	90,278	תביעות תלויות
				<u>התחייבויות אחרות</u>
				חברות ביטוח ותוכני ביטוח:
55,000	-	25,255	80,255	פקדונות
22,500	-	3,539	26,039	חשבונות אחרים
108,731	-	14,611	123,342	זכאים ויתרות זכות
6,936,866	51,600	3,520,633	10,509,099	סך-הכל התחייבויות

א. פירוט הנכסים וההתחייבויות לפי החשיפה לסיכוני ריבית				
1. ליום 31 בדצמבר, 2006				
מאוחד				
משתתפות ברווחי השקעות (2)	סך הכל ללא משתתפות ברווחים השקעות	הון עצמי ביטוח כללי והתחייבויות לא ביטוחיות אלפי ש"ח מדווחים	ביטוח חיים ללא משתתפות ברווחי השקעות (3)	הערות
				1
				<u>נכסים עם סיכון ריבית ישיר</u>
146,357	2,214,405	-	2,214,405	אגרות חוב מיועדות (ח"ץ)
4,321,992	2,608,390	1,876,671	731,719	הלוואות ואגרות חוב אחרות
705,721	614,249	66,121	548,128	פקדונות בבנקים
16,718	2,339	2,339	-	נגזרים פיננסיים
130,231	534,978	532,346	2,632	חלקם של מבטחי משנה בהתחייבויות ביטוחיות
100,726	481,298	462,151	19,147	אחרים
5,421,745	6,455,659	2,939,628	3,516,031	סה"כ
2,788,703	1,891,017	1,821,948	69,069	4 <u>נכסים ללא סיכון ריבית ישיר</u>
8,210,448	8,346,676	4,761,576	3,585,100	סה"כ נכסים
				<u>התחייבויות עם סיכון ריבית ישיר</u>
-	6,126,929	2,649,344	3,477,585	5 התחייבויות ביטוחיות
-	412,529	412,529	-	אשראי לזמן ארוך
215,463	348,338	257,148	91,190	אחרות
215,463	6,887,796	3,319,021	3,568,775	סה"כ
				6 <u>התחייבויות ללא סיכון ריבית ישיר</u>
7,869,952	-	-	-	התחייבויות ביטוחיות
125,033	268,226	251,901	16,325	אחרות
-	1,190,654	1,190,654	-	הון עצמי
7,994,985	1,458,880	1,442,555	16,325	
8,210,448	8,346,676	4,761,576	3,585,100	סה"כ הון עצמי והתחייבויות

א. פירוט הנכסים וההתחייבויות לפי החשיפה לסיכוני ריבית (המשך)					
1. ליום 31 בדצמבר, 2005				מאוחד	
הערות	אלפי ש"ח מדווחים	משתתפות השקעות (3)	הון עצמי ביטוח כללי והתחייבויות לא ביטוחיות	סך הכל ללא משתתפות השקעות (2)	משתתפות השקעות (2)
נכסים עם סיכון ריבית ישיר	1				
אגרות חוב מיועדות (ח"ץ)		2,214,478	-	2,214,478	143,123
הלוואות ואגרות חוב אחרות		600,223	1,730,376	2,330,599	3,962,280
פקדונות בבנקים		429,714	123,204	552,918	870,062
חלקם של מבטחי משנה בהתחייבויות ביטוחיות		17,110	551,057	568,167	86,017
אחרים		11,455	474,123	485,578	105,744
סה"כ		3,272,980	2,878,760	6,151,740	5,167,226
נכסים ללא סיכון ריבית ישיר	4	218,258	1,717,466	1,935,724	1,769,640
סה"כ נכסים		3,491,238	4,596,226	8,087,464	6,936,866
התחייבויות עם סיכון ריבית ישיר					
התחייבויות ביטוחיות	5	3,503,390	2,488,408	5,991,798	-
אשראי לזמן ארוך		-	428,136	428,136	-
אחרות		43,405	353,715	397,120	186,231
סה"כ		3,546,795	3,270,259	6,817,054	186,231
התחייבויות ללא סיכון ריבית ישיר	6				
התחייבויות ביטוחיות		-	-	-	6,677,290
אחרות		25,438	162,475	187,913	73,345
הון עצמי		-	1,082,497	1,082,497	-
סה"כ הון עצמי והתחייבויות		25,438	1,244,972	1,270,410	6,750,635
		3,572,233	4,515,231	8,087,464	6,936,866

א. פירוט הנכסים וההתחייבויות לפי סיכוני ריבית (המשך)

הערות

1. סיכון ריבית ישיר הינו הסיכון ששינוי בריבית השוק יגרום לשינוי בשווי ההוגן של הנכס או ההתחייבות הפיננסית. סיכון זה מתייחס לנכסים שהסליקה שלהם נעשית במזומן. תוספת המילה "ישיר" מבליטה את העובדה ששינוי הריבית יכול להשפיע גם על סוגי נכסים אחרים, אבל לא באופן ישיר, כדוגמת השפעת שינוי הריבית על שערי המניות.
2. משתתפות ברווחי השקעות - ההשקעות כנגד פוליסות משתתפות ברווחים מנוהלות בתיקי השקעה נפרדים מיתר עסקי חברה מאוחדת - מנורה ביטוח. על-פי תנאי הפוליסות (למעט פוליסות שהונפקו החל משנת 2004, שסכומי הצבירה בהם מהווים כ-11% מסך ההתחייבויות הביטוחיות של פוליסות משתתפות ברווחים ליום 31 בדצמבר, 2006 ובגינם מנוכים דמי ניהול בשיעורים קבועים מסך הצבירה) חברה מאוחדת - מנורה ביטוח זוקפת למבוטחים את מלוא התשואה המושגת בתיקי ההשקעה, בניכוי דמי ניהול קבועים ובניכוי דמי ניהול משתנים בשיעור 15% מהתשואה הריאלית לשנת הדוח. בפוליסות אלו לא קיימת לחברה מאוחדת - מנורה ביטוח חשיפה ישירה בגין שינויים בריבית. יחד עם זאת, תנודתיות בשיעורי הריבית תביא לתנודתיות בתשואה הנזקפת למבוטחים ולדמי הניהול המנוכים מהם.
3. בביטוח חיים ללא פוליסות משתתפות ברווחי השקעות, עיקרו של תיק ביטוח החיים הינו בגין פוליסות מבטיחות תשואה המגובות באגרות חוב מיועדות (ח"ץ) המונפקות על ידי בנק ישראל לכל אורך תקופת הפוליסה. לפיכך, קיים לחברה כיסוי פיננסי חופף על עיקר ההתחייבויות מבחינת ריבית והצמדה למשך חיי הפוליסות. לימים 31 בדצמבר, 2006 ו-2005 כיסו אגרות החוב המיועדות כ-63% מכלל ההתחייבויות הביטוחיות בביטוח חיים בתוכניות אלו. בגין יתר השקעות של חברה מאוחדת - מנורה ביטוח במסגרת עסקי ביטוח חיים, קיימת חשיפה לשערי ריבית שישורו בעת מחזור ההשקעות אשר התזרים בגינם שונה מאורך החיים והתזרים הצפוי של ההתחייבויות הביטוחיות.
4. נכסים אחרים שאין להם סיכון ריבית ישיר - כוללים מניות, מוצרים מובנים ונגזרים לסוגיהם, קרנות השקעה וגידור, רכוש קבוע ומקרקעין להשכרה, הוצאות רכישה נדחות ורכוש אחר, וכן קבוצות מאזניות של נכסים פיננסיים שמשך החיים הממוצע שלהם (מח"מ) עד חודש אחד, ולפיכך סיכון הריבית בגינם אינו מהותי (מזומנים ושווי מזומנים).
5. התחייבויות ביטוחיות כוללות עתודות ביטוח ותביעות תלויות.
6. התחייבויות ללא סיכון ריבית ישיר כוללות: הון עצמי, מסים נדחים, עתודה לסיכונים יוצאים מן הכלל ואת קבוצת ההתחייבויות האחרות שבמאזן חברה מאוחדת - מנורה ביטוח שמח"מ שלהן אינו עולה על חצי שנה.
7. בניתוח הסיכונים והחשיפות לשינויים בשערי הריבית, יש להביא בחשבון את התפלגות כלל הנכסים וההתחייבויות לפי מועדי פרעון, על בסיס תנאים חוזיים ו/או תחזיות ובהתחשב בתזרימי המזומנים הצפויים בגין פוליסות שבתוקף וחדשות. לחברה מנהל סיכונים שבין תפקידיו לסייע להנהלה להעריך את הנושא בכללותו.
8. נגזרים פיננסיים - פעילות חברה מאוחדת - מנורה ביטוח בנגזרים פיננסיים הינה במסגרת מדיניות ההשקעות הכוללת ואינה בגדר פעילות גידור. הערך במאזן נקבע על בסיס השווי ההוגן של הנכסים ואינו מייצג את החשיפה במונחי נכסי הבסיס.

מנורה מבטחים החזקות בע"מ
(לשעבר: מנורה החזקות בע"מ)

נספח ב' - מידע בדבר סיכוני אשראי וריבית של חברת ביטוח מאוחדת

פירוט הנכסים וההתחייבויות לפי בסיסי הצמדה						ב.
מאוחד						
השקעות כנגד פוליסות משתתפות ברווחי השקעות	פרטים לא כספיים ואחרים	במטבע חוץ או בהצמדה אליו	בש"ח צמוד למדד	בש"ח לא צמוד	סה"כ	
ליום 31 בדצמבר, 2006:						
316,736	258,052	-	245	-	58,439	מזומנים ושווי מזומנים
ניירות ערך						
תעודות התחייבות שאינן ניתנות להמרה במניות:						
3,320,082	2,141,800	-	23,414	892,415	262,453	סחירות בישראל
4,589,264	1,572,557	-	52,989	2,938,917	24,801	בלתי סחירות
224,515	105,162	-	119,353	-	-	סחירות מחוץ לישראל
תעודות התחייבות הניתנות להמרה במניות:						
106,062	68,087	-	-	37,975	-	בישראל
21,456	14,685	-	6,771	-	-	מחוץ לישראל
מניות:						
1,715,294	1,553,740	161,554	-	-	-	סחירות בישראל
15,896	14,919	977	-	-	-	בלתי סחירות
838,676	764,858	73,818	-	-	-	סחירות מחוץ לישראל
18,994	16,072	2,922	-	-	-	יחידות השתתפות בקרנות נאמנות
174,135	149,974	24,161	-	-	-	קרנות השקעה לא סחירות
24,690	21,598	3,092	-	-	-	כתבי אופציה לרכישת מניות
(5,633)	(4,880)	(753)	-	-	-	מכשירים פיננסיים נגזרים
1,029,770	566,058	-	-	463,712	-	הלוואות
1,319,971	705,722	-	-	614,249	-	פקדונות
19,752	-	19,752	-	-	-	מקרקעין להשכרה
92,532	-	92,532	-	-	-	בנייני משרדים
161,625	-	161,625	-	-	-	רכוש קבוע אחר
1,249,342	230,957	-	-	-	1,018,385	סכומים לקבל
1,323,965	31,087	1,292,467	-	-	411	רכוש אחר
16,557,124	8,210,448	1,832,147	202,772	4,947,268	1,364,489	סה"כ נכסים
412,529	-	-	-	412,529	-	הלוואות מתאגידים בנקאיים ואחרים
14,138,239	7,994,985	-	18,792	3,427,265	2,697,197	התחייבויות ביטוחיות
815,702	215,463	-	-	-	600,239	התחייבויות אחרות
1,190,654	-	1,190,654	-	-	-	הון
16,557,124	8,210,448	1,190,654	18,792	3,839,794	3,297,436	סה"כ התחייבויות והון
-	-	641,493	183,980	1,107,474	(1,932,947)	יתרה נטו ליום 31 בדצמבר, 2006

מנורה מבטחים החזקות בע"מ
(לשעבר: מנורה החזקות בע"מ)

נספח ב' - מידע בדבר סיכוני אשראי וריבית של חברת ביטוח מאוחדת

ב. פירוט הנכסים וההתחייבויות לפי בסיסי הצמדה (המשך)

מאוחד					
השקעות כנגד פוליסות משתתפות ברוחי השקעות	סה"כ	בש"ח לא צמוד	בש"ח צמוד למדד	במטבע חוץ או בהצמדה אליו	פרטים לא כספיים ואחרים
סה"כ	סה"כ	אלפי ש"ח מדווחים			
331,546	55,433	-	2	-	276,111
3,066,718	1,956,751	-	22,585	691,226	396,156
4,473,832	1,536,741	-	52,732	2,860,631	23,728
117,082	113,924	-	3,158	-	-
164,856	13,802	-	-	151,054	-
37,590	-	-	37,590	-	-
1,290,290	1,159,028	131,262	-	-	-
2,062	1,381	345	336	-	-
432,395	373,045	-	59,350	-	-
16,057	13,587	-	2,470	-	-
60,007	47,903	1,229	10,875	-	-
8,888	7,179	1,709	-	-	-
(12,834)	(11,134)	(1,700)	-	-	-
807,236	497,987	-	-	309,249	-
1,422,980	870,062	-	-	552,918	-
32,912	-	32,912	-	-	-
78,510	-	78,510	-	-	-
118,510	-	118,510	-	-	-
1,246,063	191,761	-	-	-	1,054,302
1,329,630	109,416	1,220,214	-	-	-
15,024,330	6,936,866	1,582,991	189,098	4,565,078	1,750,297
428,136	-	-	-	428,136	-
9,261,152	6,750,635	-	22,109	-	2,488,408
4,252,545	186,231	-	-	3,506,719	559,595
1,082,497	-	1,082,497	-	-	-
15,024,330	6,936,866	1,082,497	22,109	3,934,855	3,048,003
-	-	500,494	166,989	630,223	(1,297,706)

ליום 31 בדצמבר, 2005 (*)

מזומנים ושווי מזומנים
ניירות ערך
תעודות התחייבות שאינן ניתנות להמרה
במניות:
סחירות בישראל
בלתי סחירות
סחירות מחוץ לישראל
תעודות התחייבות הניתנות להמרה
במניות:
בישראל
מחוץ לישראל
מניות:
סחירות בישראל
בלתי סחירות
סחירות מחוץ לישראל
יחידות השתתפות בקרנות נאמנות
קרנות השקעה לא סחירות
כתבי אופציה לרכישת מניות
מכשירים פיננסיים נגזרים
הלוואות
פקדונות
מקרקעין להשכרה
בנייני משרדים
רכוש קבוע אחר
סכומים לקבל
רכוש אחר

סה"כ נכסים

הלוואות מתאגידים בנקאיים ואחרים
התחייבויות ביטוחיות
התחייבויות אחרות
הון

סה"כ התחייבויות והון

יתרה נטו ליום 31 בדצמבר, 2005

(*) סווג מחדש.

ב. פירוט הנכסים וההתחייבויות לפי בסיסי הצמדה (המשך)

פרוט הרכב הנכסים (החופפים לפוליסות משתתפות ברווחים) לפי בסיסי הצמדה

מאוחד					
31 בדצמבר 2005	31 בדצמבר, 2006				
סה"כ	סה"כ	פרטים לא כספיים ואחרים	צמוד למטבע חוץ	צמוד למדד	לא צמוד
אלפי ש"ח מדווחים					
55,433	258,052	-	-	-	258,052
מזומנים ושווי מזומנים					
נכסים סחירים:					
1,316,658	1,358,983	-	15,282	639,787	703,914
754,147	948,684	-	145,337	775,129	28,218
אגרות חוב ממשלתיות					
אגרות חוב אחרות					
1,172,702	1,553,740	1,553,740	-	-	-
מניות והשקעות אחרות מונפקות /					
נסחרות בישראל					
386,632	780,930	780,930	-	-	-
מניות והשקעות אחרות מונפקות /					
נסחרות בחו"ל					
נכסים בלתי סחירים:					
1,536,739	1,594,624	-	102,313	1,454,687	37,624
אגרות חוב					
1,368,049	1,271,780	-	-	1,271,780	-
הלוואות ופקדונות בבנקים					
-	66,222	66,222	-	-	-
מניות והשקעות אחרות בישראל					
49,284	98,671	98,671	-	-	-
מניות והשקעות אחרות בחו"ל					
-	-	-	-	-	-
מקרקעין להשכרה					
השקעה (התחייבות) נטו בגין מכשירים					
(3,955)	16,718	16,718	-	-	-
נגזרים					
301,177	262,044	31,087	-	-	230,957
נכסים אחרים					
6,936,866	8,210,448	2,547,368	262,932	4,141,383	1,258,765
סך-כל הנכסים					
חשיפה נטו בגין מכשירים נגזרים					
192,263	185,610	185,610	-	-	-
במונחי נכס בסיס					

מנורה מבטחים החזקות בע"מ
(לשעבר: מנורה החזקות בע"מ)

ג. מידע בדבר סיכון האשראי ליום 31 בדצמבר, 2006:

מאוחד						
ס"כ	משתתפות ברווחים	סה"כ ללא משתתפות ברווחים	לא מדורג	דירוג נמוך מ-BBB	BBB- עד +A	AA- ומעלה
אלפי ש"ח מדווחים						
316,736	258,052	58,684	12,766	-	-	45,918
1,319,970	705,721	614,249	20,326	-	16,539	577,384
2,360,762	146,357	2,214,405	-	-	-	2,214,405
1,983,119	1,343,702	639,417	-	-	-	639,417
1,414,568	844,113	570,455	82,029	-	97,411	391,015
2,154,209	1,378,924	775,285	26,532	-	169,761	578,992
7,912,658	3,713,096	4,199,562	108,561	-	267,172	3,823,829
370,990	260,182	110,808	110,808	-	-	-
254,320	169,972	84,348	84,348	-	-	-
404,460	135,904	268,556	164,380	-	3,045	101,131
1,029,770	566,058	463,712	359,536	-	3,045	101,131
19,057	16,718	2,339	2,339	-	-	-
561,577	101,275	460,302	460,302	-	-	-
11,159,768	5,360,920	5,798,848	963,830	-	286,756	4,548,262
אלפי ש"ח מדווחים						
ס"כ	משתתפות ברווחים	סה"כ ללא משתתפות ברווחים	לא מדורג	דירוג נמוך מ-BBB	BBB- ועד +BBB	A- ומעלה
703,072	129,683	573,389	83,150	-	14,876	475,363
348,716	189,190	159,526	11,098	4,415	14,637	129,376
1,051,788	318,873	732,915	94,248	4,415	29,513	604,739
12,211,556	5,679,793	6,531,763	1,058,078	4,415	316,269	5,153,001
4,345,568	2,530,655	1,814,913				
16,557,124	8,210,448	8,346,676				

רמת הדירוג בישראל
נכסים בישראל
מזומנים ושווי מזומנים
פקדונות בבנקים
אג"ח מדינה לא סחירות
אג"ח מדינה סחירות
אג"ח אחרות סחירות
אג"ח אחרות לא סחירות
סה"כ אגרות חוב
הלוואות מובטחות במשכנתא
הלוואות כנגד פוליסות ביטוח חיים
הלוואות אחרות
סה"כ הלוואות
נגזרים
נכסים אחרים בישראל
סה"כ נכסים בישראל

רמת הדירוג בחו"ל
מבטחי משנה
נכסים אחרים בחו"ל
סה"כ נכסים בחו"ל
סה"כ נכסים הנושאים סיכון אשראי
סה"כ נכסים ללא סיכון אשראי
סה"כ

- הערות
- (1) המקורות לרמת הדירוג בישראל הינן חברות הדירוג "מעלות" ו"מידרוג". נתוני חברת הדירוג הועברו לסמלי הדירוג לפי מקדמי המרה מקובלים.
 - (2) הדירוג בחו"ל נקבע בעיקר לפי חברת הדירוג S & P.
 - (3) קיים שוני בין רמת הדירוג בארץ לזה של חו"ל.

מנורה מבטחים החזקות בע"מ
(לשעבר: מנורה החזקות בע"מ)

ג. מידע בדבר סיכון האשראי ליום 31 בדצמבר, 2005: (המשך) (*)

מאוחד (*)						
רמת הדירוג בישראל	AA- ומעלה	BBB- עד A+	דירוג נמוך מ- BBB-	לא מדורג	משתתפות משתתפות סה"כ ללא	משתתפות ברווחים
סה"כ	סה"כ	סה"כ	סה"כ	סה"כ	סה"כ	סה"כ
נכסים בישראל						
מזומנים ושוי מזומנים	208,714	-	-	67,399	276,113	55,363
פקדונות בבנקים	507,548	28,675	-	16,695	552,918	870,062
אג"ח מדינה לא סחירות	2,214,478	-	-	-	2,214,478	143,123
אג"ח מדינה סחירות	642,453	-	-	-	642,453	1,300,763
אג"ח אחרות סחירות	412,070	89,237	-	75,050	576,357	656,115
אג"ח אחרות לא סחירות	580,617	140,948	-	8,397	729,962	1,292,256
סה"כ אגרות חוב	3,849,618	230,185	-	83,447	4,163,249	3,392,257
הלוואות מובטחות במשכנתא	-	-	-	81,202	81,202	269,445
הלוואות כנגד פוליסות ביטוח חיים	-	-	-	92,438	92,438	124,085
הלוואות אחרות	-	-	-	135,609	135,609	104,457
סה"כ הלוואות	-	-	-	309,249	309,249	497,987
נגזרים	-	-	-	-	-	(3,955)
נכסים אחרים בישראל	-	-	-	452,927	452,927	105,617
סה"כ נכסים בישראל	4,565,880	258,860	-	929,716	5,754,456	4,917,331
רמת הדירוג בחו"ל						
A - ומעלה	BBB+ עד BBB-	דירוג נמוך מ- BBB-	לא מדורג	משתתפות משתתפות סה"כ ללא	משתתפות ברווחים	סה"כ
מבטחי משנה	79,704	443,440	-	45,023	568,167	86,017
מזומנים בחו"ל	-	-	-	-	-	70
נכסים אחרים בחו"ל	24,938	45,023	747	34,520	105,228	215,287
סה"כ נכסים בחו"ל	104,642	488,463	747	79,543	673,395	301,371
סה"כ נכסים הנושאים סיכון אשראי	4,670,522	747,323	747	1,009,259	6,427,851	5,218,705
סה"כ נכסים ללא סיכון אשראי	-	-	-	-	1,659,613	1,718,161
סה"כ	-	-	-	-	8,087,464	6,936,866

(*) סווג מחדש.

הערות

(1) המקורות לרמת הדירוג בישראל הינן חברות הדירוג "מעלות" ו"מידרוג". נתוני חברת הדירוג הועברו לסמלי הדירוג לפי מקדמי המרה מקובלים.

(2) הדירוג בחו"ל נקבע בעיקר לפי חברת הדירוג S & P.

(3) קיים שוני בין רמת הדירוג בארץ לזה של חו"ל.

ג. מידע בדבר סיכון אשראי ליום 31 בדצמבר, 2006: (המשך)

סיכון אשראי עבור נכסים בארץ (החופפים לפוליסות משתתפות ברווחים) - במאוחד

רמת הדירוג בישראל	AA- ומעלה	BBB- עד A+	דירוג נמוך מ- BBB-	לא מדורג	סך-הכל
מזומנים ושווי מזומנים	258,052	-	-	-	258,052
נכסים סחירים: אגרות חוב ממשלתיות אגרות חוב אחרות מניות והשקעות אחרות	1,343,702 610,369 -	- 128,301 -	- - -	- 105,443 1,553,745	1,343,702 844,113 1,553,745
	1,954,071	128,301	-	1,659,188	3,741,560
נכסים בלתי סחירים: אגרות חוב ממשלתיות אגרות חוב אחרות הלוואות ופקדונות בבנקים מניות והשקעות אחרות	146,357 939,618 1,165,924 -	- 392,428 51,063 -	- - - -	- 46,878 54,792 66,222	146,357 1,378,924 1,271,779 66,222
	2,251,899	443,491	-	167,892	2,863,282
השקעה נטו בגין מכשירים נגזרים	-	-	-	18,695	18,695
נכסים אחרים	-	-	-	132,362	132,362
סך-כל הנכסים בישראל	4,464,022	571,792	-	1,978,137	7,013,951
השפעת מכשירים נגזרים במונחי נכס בסיס	-	-	-	-	-
סך-הכל נכסים	4,464,022	571,792	-	1,978,137	7,013,951
השקעות המדורגות בדירוג פנימי 2	-	13,993	-	11,854	11,854

סיכון אשראי עבור נכסים בחו"ל (החופפים לפוליסות משתתפות ברווחים) - במאוחד

רמת הדירוג בחו"ל	A- ומעלה	BBB- עד BBB+	נמוך מ- BBB-	לא מדורג	סך-הכל
נכסים סחירים: אגרות חוב ממשלתיות אגרות חוב אחרות מניות והשקעות אחרות	15,282 53,737 -	- 24,701 -	- 18,095 -	- 8,032 780,930	15,282 104,565 780,930
	69,019	24,701	18,095	788,962	900,777
נכסים בלתי סחירים: אגרות חוב אחרות מניות והשקעות אחרות	41,973 -	9,215 -	5,011 -	13,144 98,671	69,343 98,671
	41,973	9,215	5,011	111,815	168,014
התחייבות נטו בגין מכשירים נגזרים	-	-	-	(1,977)	(1,977)
נכסים אחרים	129,624	-	59	-	129,683
סך-הכל נכסים בחו"ל	240,616	33,916	23,165	898,800	1,196,497
סך-הכל הנכסים	8,210,448				8,210,448

מנורה מבטחים החזקות בע"מ
(לשעבר: מנורה החזקות בע"מ)

נספח ב' - מידע בדבר סיכוני אשראי וריבית של חברת ביטוח מאוחדת

ג. מידע בדבר סיכון אשראי ליום 31 בדצמבר, 2005: (המשך)

סיכון אשראי עבור נכסים בארץ (החופפים לפוליסות משתתפות ברווחים) - במאוחד

רמת הדירוג בישראל	AA- ומעלה	BBB- עד A+	דירוג נמוך מ- BBB-	לא מדורג	סך-הכל
מזומנים ושווי מזומנים	55,433	-	-	-	55,433
נכסים סחירים: אגרות חוב ממשלתיות אגרות חוב אחרות מניות והשקעות אחרות	1,300,763 457,876 -	- 100,940 -	- - -	- 97,171 1,172,830	1,300,763 655,987 1,172,830
	1,758,639	100,940	-	1,270,001	3,129,580
נכסים בלתי סחירים: אגרות חוב ממשלתיות אגרות חוב אחרות הלוואות ופקדונות בבנקים מניות והשקעות אחרות	143,123 950,988 1,229,612 -	- 315,571 68,830 -	- - -	- 25,697 69,607 19,574	143,123 1,292,256 1,368,049 19,574
	2,323,723	384,401	-	114,878	2,823,002
התחייבות נטו בגין מכשירים נגזרים	-	-	-	(3,955)	(3,955)
נכסים אחרים	-	-	-	212,374	212,374
סך-כל הנכסים בישראל	4,137,795	485,341	-	1,593,298	6,216,434
חשיפה נטו בגין מכשירים נגזרים במונחי נכס בסיס	-	-	-	192,263	192,263

סיכון אשראי עבור נכסים בחו"ל (החופפים לפוליסות משתתפות ברווחים) - במאוחד

רמת הדירוג בחו"ל	A- ומעלה	BBB- עד BBB+	נמוך מ- BBB-	לא מדורג	סך-הכל
נכסים סחירים: אגרות חוב ממשלתיות אגרות חוב אחרות מניות והשקעות אחרות	15,895 23,173 -	- 18,374 -	- 56,485 -	- -	15,895 98,032 386,632
	39,068	18,374	56,485	386,632	500,559
נכסים בלתי סחירים: אגרות חוב אחרות מניות והשקעות אחרות	45,766 -	13,857 -	41,737 -	- 29,710	101,360 29,710
	45,766	13,857	41,737	29,710	131,070
נכסים אחרים	1,825	21,970	65,008	-	88,803
סך-הכל הנכסים בחו"ל	86,659	54,201	163,230	416,342	720,432
סך-הכל הנכסים					<u>6,936,866</u>

ג. מידע בדבר סיכון אשראי ליום 31 בדצמבר, 2006: (המשך)

פירוט החשיפה לענפי משק

להלן פירוט חשיפות האשראי לפי ענפי משק. לענין זה חשיפת אשראי כוללת נכסים בלתי סחירים, כגון: אגרות חוב, הלוואות וערבויות (שלא במסגרת פוליסות ביטוח).

הנתונים אינם מתייחסים להשקעה בנכסים בלתי סחירים של ממשלת ישראל ובנקים, וכן לא לחשיפת אשראי למבטחי משנה שהפירוט בגינם ניתן בנפרד.

ליום 31 בדצמבר, 2006:

מאוחד						ענפי משק
הפרשה לחובות הפרשה השנה	הפרשה מסופקים אלפי ש"ח	סיכון אשראי		סיכון אשראי (מאזני *)		
		% מסה"כ	סכום	% מסה"כ	סכום	
-	-	-	-	0.2	1,795	ביטוח וקופות גמל
-	-	-	-	9.3	95,372	השקעות והחזקות
-	-	-	-	0.2	1,895	תעשיית מתכת
-	-	-	-	29.0	298,129	בינוי ונדל"ן
-	-	-	-	10.0	104,144	חשמל ומים
-	-	-	-	1.6	16,789	מסחר
-	-	-	-	1.3	13,383	תיירות
-	-	-	-	3.5	35,764	תחבורה ואחסנה
-	-	-	-	9.7	99,576	תקשורת ושירותי מחשב
-	-	-	-	5.2	53,863	בנקים ומוסדות פיננסיים
-	-	-	-	9.8	100,732	שירותים אחרים
-	-	-	-	1.0	10,502	כרייה, תעשייה כימית ונפט
60	6,860	-	-	16.5	169,438	אנשים פרטיים
-	-	-	-	0.5	4,647	תעשיית גומי ופלסטיק
-	-	-	-	1.8	18,244	תעשייה כימית
-	-	-	-	0.4	4,058	תעשיות נייר ודפוס
60	6,860	-	-	100.0	1,028,331	

(*) מתייחס לאגרות חוב והלוואות בלבד.

מנורה מבטחים החזקות בע"מ
(לשעבר: מנורה החזקות בע"מ)

נספח ב' - מידע בדבר סיכונים וריבית של חברת ביטוח מאוחדת

ג. מידע בדבר סיכון אשראי ליום 31 בדצמבר, 2006: (המשך)

פירוט החשיפה לענפי משק (המשך)

ליום 31 בדצמבר, 2005: (המשך)

מאוחד						ענפי משק	
הפרשה לחובות הפרשה השנה	הפרשה מסופקים השנה	סיכון אשראי		סיכון אשראי (מאזני *)			
		חוץ מאזני	% מסה"כ	סכום	% מסה"כ		סכום
-	-	-	-	0.1	1,800	ביטוח וקופות גמל	
-	-	-	-	8.0	73,993	השקעות והחזקות	
-	-	-	-	0.5	4,703	תעשיית מתכת	
-	-	-	-	23.3	214,657	בינוי ונדל"ן	
-	-	-	-	6.9	63,398	חשמל ומים	
-	-	-	-	1.9	17,026	מסחר	
-	-	-	-	1.5	13,582	תיירות	
-	-	-	-	1.8	16,946	תחבורה ואחסנה	
-	-	-	-	11.6	106,451	תקשורת ושירותי מחשב	
-	-	-	-	5.4	49,644	בנקים ומוסדות פיננסיים	
-	-	-	-	15.7	144,358	שירותים אחרים	
-	-	-	-	1.3	11,577	כרייה, תעשייה כימית ונפט	
1,850	6,800	-	-	21.0	193,121	אנשים פרטיים	
-	-	-	-	0.6	5,466	תעשיית גומי ופלסטיק	
-	-	-	-	0.4	3,508	תעשיית מכונות, ציוד חשמלי ואלקטרוני	
1,850	6,800	-	-	100.0	920,230		

(*) מתייחס לאגרות חוב והלוואות בלבד.

להלן פירוט הסיכונים הפיננסיים להם חשופות חברות הקבוצה שאינן חברות ביטוח:

1. חברה מאוחדת - מנורה מבטחים פיננסיים בע"מ (להלן - מנורה פיננסיים) - מנורה פיננסיים חשופה באמצעות החברות המאוחדות שלה, לסיכוני שוק הנובעים מתנודתיות בשוויים ההוגן של מכשירים פיננסיים כתוצאה משינויים בגורמי סיכון השוק כגון ריבית, שער חליפין, מדד המניות וכו'. בנוסף, חשופה מנורה פיננסיים באמצעות החברות המאוחדות שלה לסיכוני שוק ולשינויים בערכם של הנכסים אותם הן מנהלות ובגינם הן גובות דמי ניהול. הנכסים המנוהלים במסגרת פעילות החברות הבנות של מנורה פיננסיים (קופות גמל, קרנות נאמנות וניהול תיקים) חשופים לתנודתיות של גורמי סיכון השוק ובאים לידי ביטוי במחירי השוק של נכסים אלה. התנודתיות בערך הנכסים והמכשירים הפיננסיים המנוהלים משפיעה על גובה דמי הניהול שהחברות הבנות גובות וכתוצאה מכך על רווחיותן. חברה מאוחדת מנורה מבטחים חיתום וניהול בע"מ משמשת כחתמת של הנפקות חדשות ומממשת התחייבויות חיתומיות, ולפיכך חשופה לשינויים במחירי הנכסים שרכשה במסגרת התחייבויותיה כאמור.
2. חברה מאוחדת - מנורה דורות חברה לייזום פרויקטים והשקעות בנדל"ן בע"מ (להלן: דורות נדל"ן) - לדורות נדל"ן השקעה בחברות מוחזקות הפועלות בתחום הנדל"ן המניב בחו"ל אשר חושפת אותה לסיכונים שלהלן:
 - א. סיכון שער חליפין - השקעת דורות נדל"ן במניות החברות המוחזקות ובהלוואות הניתנות להן על ידי חשופה לשינויים בשער החליפין של האירו.
 - ב. סיכוני שוק - חשיפה לשינויים במחירי השכירות ובמצב שוק הנדל"ן בחו"ל.
3. מנורה מבטחים החזקות בע"מ (להלן - מנורה החזקות) - למנורה החזקות השקעה בניירות ערך סחירים, החשופה לתנודות בשערי ניירות הערך בבורסה. במסגרת האסטרטגיה העסקית שלה, רוכשת מנורה החזקות נכסים ריאליים כנגד הונה הפנוי, וכתוצאה מכך, נחשפת לסיכוני השוק בעיקר בצד ההתחייבויות שלה. לתאריך הדוח החשיפה של חברות הקבוצה לסיכוני שוק אינה מהותית.

מאזן הצמדה במיליוני ש"ח:

סה"כ	חברת ביטוח (*)	פריטים לא כספיים	צמוד מט"ח	צמוד מדד	לא צמוד	
369	317	-	-	-	52	<u>נכסים</u>
11,061	11,044	1	-	-	16	מזומנים ושווי מזומנים
1,030	1,030	-	-	-	-	ניירות ערך
1,320	1,320	-	-	-	-	הלוואות
140	131	-	-	-	9	פקדונות בבנקים
40	-	-	40	-	-	חייבים ויתרות חובה
47	20	27	-	-	-	השקעה בחברות כלולות
256	254	2	-	-	-	מקרקעין להשכרה
849	568	281	-	-	-	רכוש קבוע
1,869	1,869	-	-	-	-	רכוש אחר ומסים נדחים
						נכסי ביטוח
16,981	16,553	311	40	-	77	סה"כ נכסים
96	-	-	-	-	96	<u>התחייבויות</u>
442	431	-	-	-	11	אשראי לזמן קצר מבנקים
430	413	-	-	17	-	זכאים ויתרות זכות
162	157	5	-	-	-	הלוואות לזמן ארוך מבנקים
14,361	14,361	-	-	-	-	מסים נדחים
						התחייבויות ביטוח
15,491	15,362	5	-	17	107	סה"כ התחייבויות
1,490	1,191	306	40	(17)	(30)	יתרה נטו ליום 31.12.06
1,205	1,085	92	7	(4)	25	יתרה נטו ליום 31.12.05

(*) חברת הביטוח והחברות המאוחדות שלה.

עיקר החשיפה לסיכוני בסיס הינה בהתחייבויות לא צמודות אשר נלקחו כדי לממן השקעה בזכויות ניהול בשנת 2006: 12 מיליוני ש"ח בקופות גמל ו- 224 מיליוני ש"ח בקרנות נאמנות. היות וההשקעה הייתה במטבע המקומי יש להתייחס לחשיפה זו כלא מהותית.
החשיפה בנכסים צמודי מט"ח מתייחסת להשקעת חברה מאוחדת דורות נדל"ן כאמור לעיל.

מנורה מבטחים החזקות בע"מ
(לשעבר: מנורה החזקות בע"מ)

פרק ד: פרטים נוספים על התאגיד

דוח פרטים נוספים על התאגיד לשנת 2006

שם החברה: **מנורה מבטחים החזקות בע"מ** (לשעבר: מנורה החזקות בע"מ)

כתובת: תל-אביב, אלנבי 115

מס' החברה ברשם החברות: 520007469

פקסימיליה: 03-7107402

טלפון: 03-7107802

תאריך הדוח: 29.3.2007

תאריך המאזן: 31.12.2006

1. דוחות כספיים (תקנה 9)

הדוחות הכספיים של החברה בצירוף חוות דעת רואי החשבון ליום 31 בדצמבר 2006, מהווים חלק בלתי נפרד מהדוח התקופתי.

2. דוח הדירקטוריון על מצב ענייני החברה (תקנה 10)

דוח הדירקטוריון מצורף לדוח התקופתי.

3. תמצית דוחות רווח והפסד רבעוניים (תקנה 10א)

דוחות רווח והפסד רבעוניים מאוחדים לשנת 2006

באלפי ש"ח מדווחים

ינואר-מרס	אפריל – יוני	יולי-ספטמבר	אוקטובר-דצמבר	שנת 2006
155,458	15,519	(*) 61,455	208,569	364,027
40,238	18,076	9,238	108,355	(23,288)
125,305	53,722	32,254	489,332	
(7,746)	(3,395)	(1,495)	(19,187)	
462,399	144,836	132,251	194,773	267,626
3,672	(210)	1,825	(7,917)	263,381
263,381	78,694	78,052	29,030	77,605

הועבר מדוחות עסקי ביטוח:
רווח מעסקי ביטוח חיים
רווח מעסקי ביטוח כללי
סך-הכל רווח מעסקי ביטוח
הכנסות/(הוצאות) שלא נכללו בדוחות עסקי ביטוח:
הכנסות (הפסדים) מהשקעות ואחרות
הכנסות נטו מניהול קרנות פנסיה ומשרות פנסיים
ריבית (שחיקת) התחייבויות לזמן ארוך
הוצאות הנהלה וכלליות שלא נכללו בדוחות עסקי ביטוח
הוצאות הפחתת רכוש אחר
רווח לפני מסים על ההכנסה
הפרשה למסי הכנסה ורווח
רווח לאחר מסים על ההכנסה
חלק החברה בתוצאות נטו של חברות כלולות
חלק המיעוט בתוצאות נטו של חברות מאוחדות
רווח נקי לתקופה

(* סווג מחדש)

דוחות עסקי ביטוח חיים מאוחדים
באלפי ש"ח מדווחים

<u>שנת 2006</u>	<u>אוקטובר-דצמבר</u>	<u>יולי-ספטמבר</u>	<u>אפריל-יוני</u>	<u>ינואר-מרס</u>	
1,492,008	367,797	386,039	377,657	360,515	פרמיות
(* 107,778)	18,161	(* 30,182)	(* 31,096)	(* 28,339)	בניכוי ביטוח משנה
1,384,230	349,636	355,857	346,561	332,176	פרמיות בשייר
(* 761,770)	240,684	(* 194,789)	(* 84,532)	(* 241,765)	הכנסות מהשקעות
2,146,000	590,320	550,646	431,093	573,941	סך הכל הכנסות לתקופה
245,038	65,902	65,042	53,489	60,605	תביעות ששולמו ותלויות:
50,374	9,253	12,764	10,133	18,224	מקרי מוות ונכות
194,664	56,649	52,278	43,356	42,381	בניכוי ביטוח משנה
80,563	12,946	26,317	20,084	21,216	פוליסות שמועדן תם
478,321	107,737	118,535	110,476	141,573	פוליסות שנפדו
3,548	843	1,013	810	882	גמלאות
3,203	272	902	1,706	323	השתתפות ברווחים בביטוח חיים
760,299	178,447	199,045	176,432	206,375	קבוצתי ששולמה
					סך הכל תביעות לתקופה
1,385,701	411,873	351,601	254,661	367,566	עודף הכנסות על תביעות לתקופה
(*989,906)	(328,667)	(* 242,231)	(* 164,897)	(* 254,111)	גידול בעתודות ביטוח בניכוי ביטוח משנה
(* 128,412)	63,857	(* 29,579)	(* 3,391)	(* 38,367)	בניכוי דמי ניהול בגין פוליסות
(861,494)	(264,810)	(212,652)	(168,288)	(215,744)	משתתפות ברווחים
(42,575)	(31,858)	(3,251)	(4,168)	(3,298)	גידול בעתודות ביטוח, נטו
(904,069)	(296,668)	(215,903)	(172,456)	(219,042)	גידול בעתודה לסיכונים יוצאים מן הכלל
					סך הכל גידול בעתודות
481,632	115,205	135,698	82,205	148,524	עודף הכנסות לתקופה
160,554	59,022	32,432	31,601	37,499	דמי עמלה
164,676	45,401	43,268	38,843	37,164	הוצאות הנהלה וכלליות
325,230	104,423	75,700	70,444	74,663	קישון (גידול) בהוצאות רכישה נדחות
15,320	(3,023)	738	7,661	9,944	בניכוי דמי עמלה מביטוח משנה
340,550	101,400	76,438	78,105	84,607	הוצאות לתקופה, נטו
22,411	3,514	(* 4,817)	(* 6,655)	(* 7,425)	רווח לתקופה לפני תוצאות ביטוח
318,139	97,886	71,621	71,450	77,182	משנה מסוג "מודיפייד-רי"
163,493	17,319	64,077	10,755	71,342	תוצאות ביטוח משנה מסוג "מודיפייד-רי"
(8,035)	(1,800)	(2,622)	(1,437)	(2,176)	רווח מעסקי ביטוח חיים לתקופה -
155,458	15,519	61,455	9,318	69,166	עובר לדוחות רווח והפסד

(*) סווג מחדש

דוחות עסקי ביטוח כללי מאוחדים
באלפי ש"ח מזווחים

<u>שנת 2006</u>	<u>אוקטובר-דצמבר</u>	<u>יולי-ספטמבר</u>	<u>אפריל-יוני</u>	<u>ינואר-מרס</u>	
1,385,529	301,209	337,862	328,325	418,133	פרמיות
393,158	82,287	95,522	92,953	122,396	דמים
1,778,687	383,496	433,384	421,278	540,529	סך הכל דמי ביטוח
379,551	84,369	88,876	92,736	113,570	בניכוי ביטוח משנה
1,399,136	299,127	344,508	328,542	426,959	
(18,047)	36,080	3,533	16,758	(74,418)	קישון (גידול) בעתודה לסיכונים שטרם חלפו (בניכוי ביטוח משנה)
1,381,089	335,207	348,041	345,300	352,541	דמי ביטוח שהורווחו
117,700	18,953	33,031	26,811	38,905	הכנסות מהשקעות
1,498,789	354,160	381,072	372,111	391,446	סך הכל הכנסות לתקופה
1,094,729	261,938	262,266	295,664	274,861	תביעות ששולמו ותלויות
217,851	65,543	44,125	69,289	38,894	בניכוי ביטוח משנה
876,878	196,395	218,141	226,375	235,967	סך הכל תביעות לתקופה
621,911	157,765	162,931	145,736	155,479	עודף הכנסות על תביעות לתקופה
306,775	61,202	80,339	74,588	90,646	דמי עמלה
48,746	9,225	12,761	12,304	14,456	בניכוי ביטוח משנה
258,029	51,977	67,578	62,284	76,190	
168,814	38,932	40,398	46,902	42,582	הוצאות הנהלה וכלליות
426,843	90,909	107,976	109,186	118,772	
(13,501)	3,018	279	(1,419)	(15,379)	קישון (גידול) בהוצאות רכישה נדחות
413,342	93,927	108,255	107,767	103,393	הוצאות לתקופה, נטו
208,569	63,838	54,676	37,969	52,086	רווח מעסקי ביטוח כללי לתקופה - עובר לדוחות רווח והפסד

4. שימוש בתמורת ניירות ערך תוך התייחסות ליעדי התמורה עפ"י התשקיף (תקנה 10ג)

אין

5. רשימת השקעות בחברות-בת ובחברות קשורות לתאריך המאזן (תקנה 11)

שם החברה	מנורה מבטחים ביטוח בע"מ	מנורה מבטחים פיננסים בע"מ	מנורה דורות חברה לייזום פרויקטים בנדל"ן בע"מ
מס' מניה בבורסה	אין	אין	אין
סוג מניה	רגילות	רגילות	רגילות
מספר מניות	192,341,663	1,000	1,000
סה"כ ע"נ	192,341,663	1,000	1,000
באלפי ש"ח מדווחים:			
עלות	400,018	1	1
הלוואה (*)	-	168,803	36,313
ערך מאזני	1,161,551	1,645	2,829
שיעור החזקה בהון המניות:	96.94%	100%	100%
בהצבעה	96.94%	100%	100%
בסמכות למנות דירקטורים	96.94%	100%	100%

(*) הלוואות למנורה פיננסים בע"מ צמודות למדד ונושאות ריבית שנתית בשיעור 5%, למעט הלוואה בסך 3 מיליוני ש"ח שאינה נושאת ריבית.

הלוואה למנורה דורות חברה לייזום פרויקטים בנדל"ן צמודה לשע"ח היורו.

שם החברה	מנורה שירותי סוכנים (1994) בע"מ	מנורה ניהול קופות גמל בע"מ	מנורה שירותי בריאות בע"מ	דורות חברה לניהול קשרי לקוחות בע"מ
מס' מניה בבורסה	אין	אין	אין	אין
סוג מניה	רגילות	רגילות	רגילות	רגילות
מספר מניות	100	900,000	1,000	180,001
סה"כ ע"נ	100	900,000	1,000	180,001
באלפי ש"ח מדווחים:				
עלות	305	1,148	1	1,492
הלוואה	-	-	-	-
ערך מאזני	338	1,518	(829)	1,037
שיעור ההחזקה:				
בהון המניות	100%	100%	100%	100%
בהצבעה	100%	100%	100%	100%
בסמכות למנות דירקטורים	100%	100%	100%	100%

6. שינויים בהשקעות בחברות-בת ובחברות קשורות בתקופת הדוח (תקנה 12)

מנורה מבטחים ביטוח בע"מ (להלן: "מנורה ביטוח")

תאריך השינוי: 15 במאי 2006

מהות השינוי: המרת שטר הון צמית בסך 150 מיליוני ש"ח שהונפק לחברה על ידי מנורה ביטוח למניות. ההמרה התבצעה תמורת הנפקת 8,852,221 מניות רגילות בנות 1 ש"ח ע.נ. כ"א, והיתרה נזקפה לקרנות הון.

מנורה מבטחים פיננסים בע"מ (להלן: "מנורה פיננסים")

תאריך השינוי: במועדים שונים במהלך שנת 2006
מהות השינוי: מתן הלוואות למנורה פיננסים בסך כולל של 115,878 אלפי ש"ח במונחי קרן.

תאריך השינוי: 31.12.2006
מהות השינוי: המרת 11,000 אלפי ש"ח מתוך סך ההלוואות שניתנו למנורה פיננסים לשני שטרי הון בסך של 5,000 אלפי ש"ח ו- 6,000 אלפי ש"ח. שטרי ההון אינם נושאים הצמדה וריבית ומועד פירעונם יחודש באופן אוטומטי לתקופות של שנה בכל פעם.

מנורה דורות חברה לייזום פרויקטים בנדל"ן בע"מ (להלן "דורות נדל"ן")

תאריך השינוי: במועדים שונים במהלך שנת 2006
מהות השינוי: מתן הלוואות לדורות נדל"ן בסך כולל של 29,490 אלפי ש"ח במונחי קרן.

7. הכנסות של חברות בנות וקשורות והכנסות התאגיד מהן לתאריך המאזן (תקנה 13)
באלפי ש"ח מדווחים

דמי ניהול	ריבית	דיבידנד	אחרי מס	רווח/(הפסד) לפני מס	רווח/(הפסד)
שנתקבלו	שנתקבלה				
2,074	-	141,203	245,999	427,708	מנורה מבטחים ביטוח בע"מ
-	6,221	-	4,143	7,363	מנורה מבטחים פיננסים בע"מ
-	15	-	3,228	3,228	מנורה דורות חברה לייזום פרויקטים בנדל"ן בע"מ
-	-	-	(4)	(4)	דורות חברה לניהול קשרי לקוחות בע"מ (*)
-	-	-	(2)	(2)	מנורה שירותי סוכנים (1994) בע"מ (*)
-	-	-	(1)	(1)	מנורה שירותי בריאות בע"מ (*)
-	-	-	(3)	(3)	מנורה ניהול קופות גמל בע"מ (*)

(*) חברות לא פעילות.

8. רשימת קבוצות של יתרות הלוואות שניתנו לתאריך המאזן, אם מתן הלוואות היה אחד מעיסוקיו העיקריים של התאגיד (תקנה 14)

מספר הלווים	סכום בש"ח	עד	מ
6,738	50,000	עד	0
791	100,000	עד	50,001
696	250,000	עד	100,001
340	500,000	עד	250,001
163	1,000,000	עד	500,001
38	1,500,000	עד	1,000,001
3	2,000,000	עד	1,500,001
18	3,000,000	עד	2,000,001
14	9,000,000	עד	3,000,001
1	9,500,000	עד	9,000,001
5	15,000,000	עד	11,000,001
1	40,000,000	עד	15,000,001
1	72,000,000	עד	70,000,001
1	110,000,000	עד	105,000,001

9. מסחר בבורסה - ני"ע שנרשמו למסחר - מועדי וסיבות הפסקת מסחר (תקנה 20)

בתקופת הדוח לא נרשמו ני"ע למסחר ולא חלה הפסקת מסחר בבורסה.

10. תשלומים לנושאי משרה בכירה (תקנה 21)

להלן פרוט הסכומים ששולמו לנושאי המשרה בחברה בשנת 2006 - (באלפי ש"ח)

תפקיד	משכורת	נלוות לשכר	סך הכל
1. מנהל כללי ויו"ר דירקטוריון	1,251	158	1,409
2. מנהל	1,829	201	2,030
3. מנהל	832	163	995

נושאי המשרה הנ"ל הנם עובדי חברה מאוחדת מנורה מבטחים ביטוח בע"מ ששילמה את הסכומים הנ"ל.

11. שכר וטובות הנאה (תקנה 22)

החברה שילמה בשנת 2006 למנהל הכללי ולדירקטורים סך 3,053 אלפי ש"ח.

12. מניות וני"ע המירים המוחזקים ע"י בעל עניין בתאגיד, בחברה-בת או בחברה קשורה סמוך ככל האפשר

לתאריך הדוח (תקנה 24)

בתאגיד: מנורה מבטחים החזקות בע"מ

שם בעל העניין:	פלמס (*)	ניידן (*)	דלק השקעות ונכסים בע"מ	מנורה מבטחים קרנות נאמנות בע"מ	קרנות הפנסיה הותיקות בהסדר (**)
מס' ת. זהות/דרכון/חברה ברשם	תאגיד זר	תאגיד זר	520032129	513722397	999000310
שם הנייר (**)	מ.ר. 1 ש"ח	מ.ר. 1 ש"ח	מ.ר. 1 ש"ח	מ.ר. 1 ש"ח	מ.ר. 1 ש"ח
מס' הנייר בבורסה	566018	566018	566018	566018	566018
ע"נ מוחזק לתאריך:					
31.12.2006	19,570,833	19,570,833	8,884,889	58,078	-
22.03.2007	19,570,833	19,570,833	-	36,248	5,132,225
שיעור החזקה:					
בהווה:	31.12.2006	31.78%	31.78%	0.09%	-
22.03.2007	31.78%	31.78%	-	5.90%	8.34%
בהצבעה:	31.12.2006	31.78%	31.78%	0.09%	-
22.03.2007	31.78%	31.78%	-	5.90%	8.34%

בסמכות למנות דירקטורים: האסיפה כללית ממנה את הדירקטורים.

כנ"ל

שיעור החזקה בדילול מלא:

השווי הנקוב של המניות:

שהתאגיד התחייב למכור לו:

שבעל עניין התחייב לרכוש:

אין

אין

(*) תאגידים זרים שהנם בעלי שליטה והמחזיקים במניות בנאמנות עבור מר מנחם גורביץ כנהנה יחיד.

(**) קבוצת משקיעים שניתן לה מספר מזהה על ידי הבורסה.

13. הון רשום, הון מונפק וניירות ערך המירים של התאגיד (תקנה 24א')

הונה הרשום של החברה נכון ליום 31/12/2006 וליום 22/3/2007 הנו 88,000,000 ש"ח המורכבים מ- 88,000,000 מניות בנות 1 ש"ח כל אחת.

הונה המונפק של החברה נכון ליום 31/12/2006 וליום 22/3/2007 הנו 61,575,413 ש"ח המורכבים מ- 61,575,413 מניות בנות 1 ש"ח כל אחת.

14. הדירקטורים של התאגיד (תקנה 26)

מנחם גורביץ ת.ז. 7969504	1. שם
1942	2. שנת לידה
פנקס 62, תל אביב	3. מען
ישראלי	4. נתינות
יו"ר הדירקטוריון	5. חברות בועדת הדירקטוריון
לא	6. דח"צ
	7. האם הוא עובד של התאגיד, חברה בת, חברה קשורה או של בעל עניין
כן, מנכ"ל החברה.	8. השנה שבה החלה כהונתו כדירקטור
1983	9. השכלתו והתעסקותו בחמש השנים האחרונות, ופירוט התאגידים שבהם הוא משמש דירקטור:
השכלה תיכונית, יו"ר מועצת מנהלים פעיל ומנכ"ל החברה, יו"ר מועצת מנהלים במנורה מבטחים פנסיה ובמנורה מבטחים פיננסים, לשעבר – מנכ"ל מנורה חברה לביטוח, מנהל חברות.	10. האם הוא בן משפחה של בעל עניין אחד בתאגיד:
לא.	
גדליה דורון ת.ז. 7751100	1. שם
1928	2. שנת לידה
אורי 4, תל אביב	3. מען
ישראלי	4. נתינות
ועדת בקורת	5. חברות בועדת הדירקטוריון
לא	6. דח"צ
לא	7. האם הוא עובד של התאגיד, חברה בת, חברה קשורה או של בעל עניין
1989	8. השנה שבה החלה כהונתו כדירקטור
השכלה אקדמאית, חבר דירקטוריון החברה וחברת הבת - מנורה מבטחים ביטוח בע"מ	9. השכלתו והתעסקותו בחמש השנים האחרונות, ופירוט התאגידים שבהם הוא משמש דירקטור:
לא	10. האם הוא בן משפחה של בעל עניין אחד בתאגיד:
ישראל הירשפלד ת.ז. 015227952	1. שם
1960	2. שנת לידה
גורדון 32 א, רעננה	3. מען
ישראלי	4. נתינות
לא	5. חברות בועדת הדירקטוריון
לא	6. דח"צ
לא	7. האם הוא עובד של התאגיד, חברה בת, חברה קשורה או של בעל עניין
1990 (סיים כהונתו ביום 29/06/06)	8. השנה שבה החלה כהונתו כדירקטור
השכלה תיכונית, מנהל חברה	9. השכלתו והתעסקותו בחמש השנים האחרונות, ופירוט התאגידים שבהם הוא משמש דירקטור:
לא.	10. האם הוא בן משפחה של בעל עניין אחד בתאגיד:
שלמה מילוא ת.ז. 0755966	1. שם
1942	2. שנת לידה
למרחב 8, רמת השרון	3. מען
ישראלי	4. נתינות
לא	5. חברות בועדת הדירקטוריון
לא	6. דח"צ
לא	7. האם הוא עובד של התאגיד, חברה בת, חברה קשורה או של בעל עניין
1995	8. השנה שבה החלה כהונתו כדירקטור
השכלה אקדמאית. יועץ עצמאי. לשעבר-מנכ"ל חברת דלק תשתיות ויו"ר חברת IDE.	9. השכלתו והתעסקותו בחמש השנים האחרונות, ופירוט התאגידים שבהם הוא משמש דירקטור:
לא	10. האם הוא בן משפחה של בעל עניין אחד בתאגיד:

יוכי דביר ת.ז. 5158307	1. שם
1952	2. שנת לידה
אמירים 15, תל אביב	3. מען
ישראל	4. נתינות
ועדת ביקורת	5. חברות בועדת הדירקטוריון
כן	6. דח"צ
לא	7. האם הוא עובד של התאגיד, חברה בת, חברה קשורה או של בעל עניין
2001	8. השנה שבה החלה כהונתו כדירקטור
השכלה אקדמאית, יועצת עצמאית בפרוייקטים שונים, דירקטורית ב- ECI, חברה לישראל, שטראוס, שקל וקן-מנחה. לשעבר- משנה למנכ"ל ומנהלת כספים בקבוצת מגדל.	9. השכלתו והתעסקותו בחמש השנים האחרונות, ופירוט התאגידים שבהם הוא משמש דירקטור:
לא	10. האם הוא בן משפחה של בעל עניין אחד בתאגיד:
דוד פרידמן ת.ז. 30418438	1. שם
1930	2. שנת לידה
אחווה 179 רעננה	3. מען
ישראל	4. נתינות
ועדת בקורת	5. חברות בועדת הדירקטוריון
כן	6. דח"צ
לא	7. האם הוא עובד של התאגיד, חברה בת, חברה קשורה או של בעל עניין
2001	8. השנה שבה החלה כהונתו כדירקטור
השכלה תורנית, דירקטור באפריקה-ישראל, לשעבר - יו"ר בנק איגוד ויו"ר אפריקה ישראל.	9. השכלתו והתעסקותו בחמש השנים האחרונות, ופירוט התאגידים שבהם הוא משמש דירקטור:
לא	10. האם הוא בן משפחה של בעל עניין אחד בתאגיד:
ערן גריפל ת.ז. 058447137	1. שם
1963	2. שנת לידה
יהודה הנשיא 43, תל אביב	3. מען
ישראל	4. נתינות
לא	5. חברות בועדת הדירקטוריון
לא	6. דח"צ
כן. מנכ"ל חברת בת-מנורה דורות חברה לייזום פרוייקטים בנדל"ן בע"מ (להלן-"דורות").	7. האם הוא עובד של התאגיד, חברה בת, חברה קשורה או של בעל עניין
2002	8. השנה שבה החלה כהונתו כדירקטור
השכלה אקדמאית, עו"ד, מנכ"ל דורות, חבר דירקטוריון מנורה מבטחים פנסיה ומנורה מבטחים פיננסים, לשעבר מנכ"ל חברת אתרים.	9. השכלתו והתעסקותו בחמש השנים האחרונות, ופירוט התאגידים שבהם הוא משמש דירקטור:
כן, חתנו של יו"ר הדירקטוריון.	10. האם הוא בן משפחה של בעל עניין אחד בתאגיד:
ניבה גורביץ ת.ז. 29075553	1. שם
1972	2. שנת לידה
דנין 13, תל אביב	3. מען
ישראל	4. נתינות
לא	5. חברות בועדת הדירקטוריון
לא	6. דח"צ
לא	7. האם הוא עובד של התאגיד, חברה בת, חברה קשורה או של בעל עניין
2002	8. השנה שבה החלה כהונתו כדירקטור
השכלה אקדמאית, עורכת דין, חברת דירקטוריון מנורה מבטחים ביטוח בע"מ.	9. השכלתו והתעסקותו בחמש השנים האחרונות, ופירוט התאגידים שבהם הוא משמש דירקטור:
כן, בתו של יו"ר הדירקטוריון.	10. האם הוא בן משפחה של בעל עניין אחד בתאגיד:

15. נושאי משרה בכירה של התאגיד (תקנה 26א)

1. שם	מנחם גורביץ
2. מס' ת.ז.	7969504
3. שנת לידה	1942
4. התפקיד שהוא ממלא בתאגיד	מנכ"ל
5. השכלתו	תיכונית
6. ניסיון עסקי בחמש שנים אחרונות	מנהל חברות
7. האם הוא בן משפחה של בעל עניין אחר בתאגיד	לא.
1. שם	שי קומפל
2. מס' ת.ז.	059696443
3. שנת לידה	1965
4. התפקיד שהוא ממלא בתאגיד	חשב החל מיום 1/12/06. עד למועד זה שימש בתפקיד שמואל שורץ.
5. השכלתו	אקדמאית, רואה חשבון
6. ניסיון עסקי בחמש שנים אחרונות	מנהל כספים בכלל פיננסים בע"מ, לשעבר סגן בכיר לממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון במשרד האוצר.
7. האם הוא בן משפחה של בעל עניין אחר בתאגיד	לא
1. שם	יוני טל
2. מס' ת.ז.	53343331
3. שנת לידה	1955
4. התפקיד שהוא ממלא בתאגיד	מנהל כספים
5. השכלתו	אקדמאית
6. ניסיון עסקי בחמש שנים אחרונות	משנה למנכ"ל ומנהל אגף השקעות במנורה מבטחים ביטוח בע"מ
7. האם הוא בן משפחה של בעל עניין אחר בתאגיד	לא
1. שם	רונית בירן
2. מס' ת.ז.	59132795
3. שנת לידה	1964
4. התפקיד שהוא ממלא בתאגיד	מבקרת פנים ונציבת קבילות ציבור (סיימה כהונתה ביום 31/12/06)
5. השכלתו	אקדמאית, רואת חשבון
6. ניסיון עסקי בחמש שנים אחרונות	מבקרת פנים בכלל ביטוח
7. האם הוא בן משפחה של בעל עניין אחר בתאגיד	לא
1. שם	שמואל שורץ
2. מס' ת.ז.	030767032
3. שנת לידה	1950
4. התפקיד שהוא ממלא בתאגיד	מבקר פנים ונציב קבילות ציבור החל מיום 8/1/07
5. השכלתו	אקדמאית, רואה חשבון
6. ניסיון עסקי בחמש שנים אחרונות	חשב החברה. משנה למנכ"ל ומנהל אגף חשבות וכספים בחברת הבת- מנורה מבטחים ביטוח בע"מ
7. האם הוא בן משפחה של בעל עניין אחר בתאגיד	לא

16. רואה החשבון של התאגיד (תקנה 27) - קוסט פורר גבאי את קסירר רואי חשבון, עמינדב 3 תל-אביב.

תאריך: 29.3.2007 מנורה מבטחים החזקות בע"מ

שמות החותמים:	תפקידם:	חתימות:
1. מנחם גורביץ	יו"ר הדירקטוריון ומנהל כללי	_____
2. גדליה דורון	חבר הדירקטוריון	_____

מנורה מבטחים החזקות בע"מ

(לשעבר: מנורה החזקות בע"מ)

פרק ה: נספחים

מנורה מבטחים ביטוח בע"מ

29 במרס, 2007

הנדון: הצהרה לגבי הדיווחים לדוח הכספי לשנת 2006

אני, ארי קלמן, מצהיר כי:

1. סקרתי את הדוח השנתי של מנורה מבטחים ביטוח בע"מ (להלן: "חברת הביטוח") לשנת 2006 (להלן: "הדוח").
2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי, תוצאות הפעולות, השינויים בהון העצמי ותזרימי המזומנים של חברת הביטוח לימים ולתקופות המדווחים בדוח.
4. אני ואחרים בחברת הביטוח המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לצורך גילוי הנדרש בדוח של חברת הביטוח; וכן -
 - (א) קבענו בקורות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקורות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לחברת הביטוח, לרבות תאגידים מאוחדים שלה, מובא לידיעתנו על-ידי אחרים בחברת הביטוח ובאותם תאגידים, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;
 - (ב) הערכנו את היעילות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של חברת הביטוח והצגנו את מסקנותינו לגבי היעילות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן -
 - (ג) גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של חברת הביטוח על דיווח כספי שאירע ברבעון רביעי שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של חברת הביטוח על דיווח כספי; וכן -
5. אני ואחרים בחברת הביטוח המצהירים הצהרה זו גילינו לרואה החשבון המבקר, לדירקטוריון ולוועדת הביקורת של הדירקטוריון של חברת הביטוח, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי:
 - (א) את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתה של חברה הביטוח לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי; וכן -
 - (ב) כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של חברת הביטוח על דיווח כספי.

אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על-פי כל דין.

מנורה מבטחים ביטוח בע"מ

29 במרס, 2007

הנדון: הצהרה לגבי הדיווחים לדוח הכספי לשנת 2006

אני, שי קומפל, מצהיר כי:

1. סקרתי את הדוח השנתי של מנורה מבטחים ביטוח בע"מ (להלן: "חברת הביטוח") לשנת 2006 (להלן: "הדוח").
2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי, תוצאות הפעולות, השינויים בהון העצמי ותזרימי המזומנים של חברת הביטוח לימים ולתקופות המדווחים בדוח.
4. אני ואחרים בחברת הביטוח המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לצורך גילוי הנדרש בדוח של חברת הביטוח; וכן -
 - (א) קבענו בקורות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקורות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לחברת הביטוח, לרבות תאגידים מאוחדים שלה, מובא לידיעתנו על-ידי אחרים בחברת הביטוח ובאותם תאגידים, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;
 - (ב) הערכנו את היעילות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של חברת הביטוח והצגנו את מסקנותינו לגבי היעילות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן -
 - (ג) גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של חברת הביטוח על דיווח כספי שאירע ברבעון רביעי שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של חברת הביטוח על דיווח כספי; וכן -
5. אני ואחרים בחברת הביטוח המצהירים הצהרה זו גילינו לרואה החשבון המבקר, לדירקטוריון ולוועדת הביקורת של הדירקטוריון של חברת הביטוח, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי:
 - (א) את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתה של חברה הביטוח לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי; וכן -
 - (ב) כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של חברת הביטוח על דיווח כספי.

אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על-פי כל דין.

פרק א' – זהות האקטואר

נתבקשתי על ידי מנורה מבטחים חברה לביטוח להעריך את ההפרשות המפורטות בפרק ב' להלן בענפי ביטוח כללי עבור הדוחות הכספיים של המבטח (להלן – ההפרשות) מנורה מבטחים חברה לביטוח ליום 31 דצמבר 2006 כפי שמפורט להלן. הריני שכיר של חברת מנורה מבטחים ומשמש כאקטואר הראשי (משנת 2001) והאקטואר לביטוח חובה (מיוני 2002) והאקטואר לביטוח כללי (למאזן שנת 2002). למיטב ידיעתי אין לי קשרים עסקיים אחרים עם המבטח ולא עם בן משפחה של בעל עניין במבטח, ולא עם חברה הקשורה למבטח או גורם אחר המספק שירותים למבטח.

פרק ב' – היקף חוות הדעת האקטוארית

1. נוסח פסקת היקף חוות הדעת האקטוארית

- א. לצורך חישוב ההפרשות של המבטח, הסתמכתי על נתונים אשר הומצאו לי על ידי המבטח. בקשותיי לקבלת מידע ונתונים נענו בצורה מספקת לצורך הערכת ההפרשות לצורכי הדוחות הכספיים. בחנתי את סבירות והלימות הנתונים ובכלל זה השוויתי את הנתונים האמורים לנתוני השנה אליה מתייחס הדוח ולנתוני השנים הקודמות.
- ב. במידת הצורך הסתמכתי בהערכתי גם על נתונים שהתקבלו ממקורות מהימנים אחרים. בחנתי את מידת התאמת הנתונים והרלוונטיות שלהם.
- ג. ההנחות האקטואריות ששימשו אותי בעבודתי, וכן השיטות להערכת ההפרשות בענפים המפורטים להלן נקבעו על ידי, לפי מיטב שיפוטי המקצועי, וזאת בכפוף להוראות, להנחיות ולכללים המפורטים בסעיף 1 לפרק ג' להלן.
- ד. לצורך חישוב השייר ביקשתי מהגורמים המוסמכים על ביטוח משנה של המבטח מידע בדבר הסדרי ביטוח המשנה של המבטח, יכולת גביית התביעות ובעיות במדיניות התשלום של מבטחי המשנה. בחנתי על סמך המידע שנמסר לי את ההשלכות וההשפעות של הסדרי ביטוח המשנה על ההפרשות.
- ה. בחוות דעתי נלקחו בחשבון גם העניינים הבאים:
 - (1) ההפרשה שחושבה בגין הסדר ביטוח שיורי ("הפול").
 - (2) ההפרשה שחושבה עבור ביטוחים משותפים בהם החברה אינה מבטח מוביל בוצעה על ידי, לפי ניסיון של חלקנו בעסקים אלה.
 - (3) אין הפחתה בגין העדר מתאם בין הענפים השונים בהפרשה.

2. נתונים המצורפים לפסקת היקף חוות הדעת האקטוארית

א.1. להלן סכומי הפרשה לתביעות תלויות וההוצאות הישירות הנובעות מהן לגבי כל אחד מענפי הביטוח הכלולים בהערכה (כולל הפרשה לתביעות שעליהן המבטח טרם קיבל דיווח)

Reserve for Unpaid Losses and Unpaid Allocated Loss Adjustment Expenses)
(Expenses) באלפי ₪:

ענפים סטטיסטיים	ברוטו	שייר
אובדן רכוש – למעט יהלומים	16,688	4,895
מקיף דירות ובנקים למשכנתאות ובתי עסק	46,675	29,825
רכב רכוש	87,214	68,645
ביטוח הנדסי	24,937	6,466
רכב חובה	984,515	862,851
אחריות מעבידים	123,587	119,335
צד שלישי כולל אחריות מקצועית למעט אחריות נושאי משרה ודירקטורים	139,975	110,664
אחריות המוצר	11,510	10,193
סה"כ ענפים סטטיסטיים	1,435,101	1,212,874
ענפים לא סטטיסטיים		
צד שלישי - אחריות נושאי משרה ודירקטורים *	27,300	19,090
יתר ענפים לא סטטיסטיים	14,167	1,109
סה"כ ענפים לא סטטיסטיים	41,467	20,199
סה"כ כללי	1,476,568	1,233,073
* כולל הערכה ל-IBNR על סך	5,439	3,666

א.2. להלן סכומי הפרשה להוצאות עקיפות ליישוב התביעות הן ברמת הברוטו והן ברמת השייר (Reserve for Unpaid Unallocated Loss Adjustment Expenses) באלפי ₪:

קבוצת הענפים	ברוטו	שייר
אובדן רכוש	106	106
מקיף דירות ובתי עסק	450	450
רכב רכוש	666	666
ביטוח הנדסי	509	509
רכב חובה	3,833	3,833
אחריות מעבידים	1,040	1,040
צד שלישי כולל אחריות מקצועית	1,461	1,461
אחריות המוצר	129	129
סה"כ	8,194	8,194

א.3. הפרשה לפרמיה בחסר ברמת השייר, בגין ביטוחים בהם התמורה שהמבטח גובה אינה מכסה את תעריף הסיכון, העלות ליישוב תביעות וההוצאות הנלוות לביטוחים אלה (Premium Deficiency Reserve), לגבי כל אחד מענפי הביטוח הבאים:

- א) ביטוח לפי דרישות פקודת ביטוח רכב מנועי [נוסח חדש], התש"ל-1970;
- ב) ביטוח רכב מנועי - רכוש (עצמי וצד שלישי);
- ג) ביטוח מקיף לדירות.

אין צורך בהפרשה לפרמיה בחסר באף אחד מהענפים הנ"ל.

- א. 11(א)(7) - ביטוח מפני אחריות מעבידים;
- ב. 1(א)(8) - ביטוח לפי דרישות פקודת ביטוח רכב מנועי [נוסח חדש], התש"ל-1970;
- ג. 1(א)(9) - ביטוח רכב מנועי - רכוש (עצמי וצד שלישי);
- ד. 1(א)(12) - ביטוח מקיף לדירות ולבתי עסק;
- ה. 1(א)(14) - ביטוח מפני אחריות כלפי צד שלישי (למעט תביעות ידועות בענף נושאי משרה ודירקטורים);
- ו. 1(א)(15) - ביטוח מפני אבדן רכוש (למעט ענף היהלומים);
- ז. 1(א)(18) - ביטוח הנדסי;
- ח. 1(א)(22) - ביטוח מפני אחריות למוצרים פגומים.

1. הערכתי את הפרשות המבטח המפורטות בפרק ב' בהתאם להוראות, להנחיות ולכללים המפורטים להלן, והכול כתוקפם ביום הדוח הכספי:
 - א. הוראות חוק הפיקוח על עסקי ביטוח, התשמ"א – 1981 והתקנות לפיו;
 - ב. הוראות והנחיות המפקח על הביטוח;
 - ג. כללים אקטואריים מקובלים.
2. לאחר שבחנתי את הנתונים המוזכרים בפרק ב', הגעתי לידי מסקנה כי הנתונים סבירים ומספקים, וכי ניתן להסתמך עליהם לצורך הערכתי.
3. ההנחות והשיטות להערכת ההפרשות נקבעו על ידי, לפי מיטב שיקול דעתי המקצועי ובהתאם להוראות, להנחיות ולכללים המפורטים לעיל.
4. ההפרשות המפורטות בפרק ב' סעיף 1.א.2, בגין הענפים הסטטיסטיים (ביטוח מפני אחריות מעבידים, רכב חובה, רכב רכוש, מקיף דירות ובתי עסק, אחריות צד שלישי למעט אחריות נושאי משרה ודירקטורים, אובדן רכוש למעט יהלומים, הנדסי, אחריות המוצר) מהוות לפי מיטב ידיעתי והערכתי רזרבה הולמת לכיסוי התחייבויות המבטח בגין התביעות התלויות, המוגדרות לעיל, בכל ענף סטטיסטי שפורט בנפרד, כתוקפם ביום הדוח הכספי.
5. ההפרשות המפורטות בפרק ב' סעיף 1.א.2, מהוות לפי מיטב ידיעתי והערכתי רזרבה הולמת לכיסוי התחייבויות המבטח בגין התביעות התלויות בענפים הסטטיסטיים והלא סטטיסטיים במקובץ, כתוקפם ביום הדוח הכספי.
6. ההפרשה המפורטת בפרק ב' סעיף 2.א.2, מהווה לפי מיטב ידיעתי והערכתי רזרבה הולמת לכיסוי התחייבויות המבטח בגין הוצאות עקיפות ליישוב התביעות עבור פוליסות שהונפקו בגין שנת חיתום 2006 ואילך, כתוקפם ביום הדוח הכספי.
7. ההפרשות המפורטות בפרק ב' סעיף 3.א.2, מהוות לפי מיטב ידיעתי והערכתי רזרבה הולמת לכיסוי התחייבויות המבטח בגין פרמיה בחסר ברמת השייר (ככל שקיימת פרמיה בחסר) בענפים שפורטו, כתוקפם ביום הדוח הכספי.

1. בנובמבר 2006 הפיצה אגודת האקטוארים טיוטת עקרונות וכללי מקצוע בנוגע להערכת התביעות התלויות, כולל הוון, תיעוד וגילוי והצהרת האקטואר לגבי עתודות אלו וגם בנושא איכות הנתונים בנוגע לחישובי אקטואריה. ההערכות האקטואריות מבוססות על העקרונות וכללי המקצוע האלה ועל כללי המקצוע של אגודת האקטוארים בארה"ב (האקדמיה האמריקאית לאקטוארים).
2. ב-15 למרץ 2004 קבע בית המשפט העליון שיש לפצות את הנפגע גם בגין אובדן יכולת ההשתכרות שלו ב"שנים האבודות". כתוצאה מפסק דין זה מחלקת התביעות העריכה מחדש תיקי תביעות שזוהו והושפעו מפסק הדין. בעקבות ההתפתחות החד-פעמית שנבעה מכך, תביעות אלה נוטרלו בחישוב גורמי ההתפתחות ונלקחו בחשבון בנפרד בענפי החבויות המתאימים.
3. בהתאם לתקנות מאגר המידע לביטוח רכב חובה בישראל, ISO ישראל מספקת עצות והמלצות לגבי פרמיות הסיכון הטהור בביטוח חובה לרכב בישראל בשנת 2007. בניתוחם לגידול במאמצי השבוב של המוסד לביטוח לאומי כתבו "ידוע ל-ISO ישראל כי המל"ל הגביר לאחרונה את המאמצים לגביית סכומי השבוב מחברות הביטוח של תביעות הנובעות מתאונות דרכים המכוסות במסגרת ביטוח החובה". ההערכה האקטואריות בענף הרכב החובה לוקחת בחשבון חוות דעת זו.
4. לא הערכתי את ענף היהלומים והענפים שבתוך קבוצת הסיכונים המיוחדים מאחר שאין בענפים אלה מספיק ניסיון לבסס הערכה אקטוארית. לא הערכתי את התביעות התלויות הידועות בענף אחריות נושאי משרה ודירקטורים מאחר שהתברר שהניסיון אינו מתאים לניתוח אקטוארי; אולם המודל אפשר הערכה ל-IBNR.

<u>19 מרץ 2007</u>	<u>אקטואר ראשי</u>	<u>אברהם לוונגליק</u>	<u> </u>
תאריך	תפקיד	שם האקטואר	חתימה

פרק א' – זהות האקטואר

נתבקשתי על ידי מנורה מבטחים חברה לביטוח להעריך את ההפרשות המפורטות בפרק ב' להלן בביטוח חיים עבור הדוחות הכספיים של המבטח (להלן – ההפרשות) מנורה מבטחים חברה לביטוח ליום 31 דצמבר 2006 כפי שמפורט להלן.

אני משמש אקטואר ראשי של המבטח מאז ינואר 2001. אינני בעל עניין במבטח או בן משפחה של בעל עניין במבטח.

פרק ב' – היקף חוות הדעת האקטוארית

1. חוות הדעת האקטוארית

לצורך חישוב ההפרשות של המבטח, הסתמכתי על נתונים אשר הומצאו לי על ידי המבטח. בקשותיי לקבלת מידע ונתונים נענו בצורה מספקת לצורך הערכת ההפרשות לצורכי הדוחות הכספיים. בחנתי את סבירות והלימות הנתונים ובכלל זה השוויתי את הנתונים האמורים לנתוני השנה אליה מתייחס הדוח ולנתוני השנים הקודמות.

במידת הצורך הסתמכתי בהערכתי גם על נתונים שהתקבלו ממקורות מהימנים אחרים. בחנתי את מידת התאמת הנתונים והרלוונטיות שלהם.

ההנחות האקטואריות ששימשו אותי בעבודתי, וכן השיטות להערכת ההפרשות המפורטות להלן נקבעו על ידי, לפי מיטב שיפטי המקצועי, וזאת בכפוף להוראות, להנחיות ולכללים המפורטים בסעיף 1 לפרק ג' להלן.

לצורך חישוב השייר ביקשתי מהגורמים המוסמכים על ביטוח משנה של המבטח מידע בדבר הסדרי ביטוח המשנה של המבטח, יכולת גביית התביעות ובעיות במדיניות התשלום של מבטחי המשנה. בחנתי על סמך המידע שנמסר לי את ההשלכות וההשפעות של הסדרי ביטוח המשנה על ההפרשות.

בחוות דעתי נלקחו בחשבון גם העניין הבא:

ההפרשה שחושבה בגין ביטוחים משותפים בהם החברה אינה מובילה, חושבה כחלק היחסי של מנורה מבטחים בהפרשה שחושבה על ידי המבטחים המובילים.

2. נתונים המצורפים לפסקת היקף חוות הדעת האקטוארית

א. בנספח ב' (טופס 12א' ו12ב') מפורטים סכומי ההפרשות, באלפי ₪, הן ברמת הברוטו והן ברמת השייר.

1. הפרשה לתביעות תלויות (תביעות שאירעו אך טרם שולמו במלואן, בין אם אושרו ובין אם לאו, למעט תביעות המשולמות כקצבאות כגון: סיעודי, אכ"ע והכנסה למשפחה) וההוצאות הישירות והעקיפות הנובעות מהן (כולל הפרשה לתביעות שעליהן המבטח טרם קיבל דיווח) –

Reserve for Unpaid Losses (Incurred but Unpaid Claims) and Unpaid Allocated and Unallocated Loss Adjustment Expenses (Including IBNR)

2. הפרשה (עתודה) הנובעת מתנאי חוזה הביטוח בביטוח חיים בנפרד, לרבות –

א. עתודה לתכנית עם צבירה;

ב. הפרשה הנדרשת כאשר חלק מהפרמיה הנגבית בשנים המוקדמות של החוזה מיועדת למתן כיסוי עתידי במועד מאוחר יותר, כגון: הפרשה בגין פרמיה קבועה, ברות ביטוח והמשכיות;

3. חלק העתודה בגין תביעות בתשלום, לרבות תביעות המשולמות כקצבאות כגון: סיעודי, אכ"ע והכנסה למשפחה.

4. הפרשה בגין השתתפות ברווחים.

5. השלמה הנובעת מבדיקת נאותות העתודה.

6. אחר - הפרשות נוספות לפי הוראות המפקח, כגון: הפרשה בגין עתודה להשלמה (DAC), השלמת העתודה לפוליסות גמלא.

7. הפרשה בגין עתודה לסיכונים יוצאים מן הכלל.

ב. השפעת השינויים המפורטים בהמשך על ההפרשות, באלפי ש, הן ברמת הברוטו והן ברמת השיר.

א. עבור פוליסות שנכנסו לתוקף לאחר תום תקופת הדוח הכספי השנתי האחרון – סכום ההתאמה של ההפרשות, אשר נובע מההבדלים בין הנחות בסיס הפרמיה לבין הנחות בסיס ההפרשה.

ב. עבור פוליסות שנכנסו לתוקף לפני הדוח הכספי השנתי האחרון - סכום ההתאמה של ההפרשות, אשר נובע משינויים בהנחות, בשיטות או ברמת הפרמיה הצפויה להיגבות, ומתיקונים אחרים.

פרק ג' – חוות הדעת

אני מצהיר ומאשר כי בענף ביטוח חיים:

1. הערכתי את הפרשות המבטח המפורטות בפרק ב' בהתאם להוראות, להנחיות ולכללים המפורטים להלן, והכול כתוקפם ביום הדוח הכספי:

א. הוראות חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א – 1981 והתקנות לפיו;

ב. הוראות והנחיות המפקח על הביטוח;

ג. כללים אקטואריים מקובלים.

2. לאחר שבחנתי את הנתונים המוזכרים בפרק ב', הגעתי לידי מסקנה כי הנתונים סבירים ומספקים, וכי ניתן להסתמך עליהם לצורך הערכתי.

3. ההנחות והשיטות להערכת ההפרשות נקבעו על ידי, לפי מיטב שיקול דעתי המקצועי ובהתאם להוראות, להנחיות ולכללים המפורטים לעיל.

4. ההפרשות המפורטות בפרק ב', מהוות לפי מיטב ידיעתי והערכתי עתודה הולמת לכיסוי התחייבויות המבטח בגין חבותו הנובעת מחוזי ביטוח חיים, כתוקפם ביום הדוח הכספי.

פרק ד' – הערות והבהרות

1. הערות

פירוט סוגי עתודות הביטוח והשיטות לקביעתן מופיעים בביאור 17 לדוחות הכספיים.

2. שינויים והתאמות

א. שינוי שיטה בחישוב הרזרבה לאובדן כושר עבודה, פרמיה קבועה

בהתאם לנהוג בהרבה חברות ביטוח בארץ, החזקנו רזרבה במשך השנים לפוליסות אבדן כושר עבודה עם פרמיה קבועה על בסיס "Manchester Unity". שיטה זו לוקחת בחשבון את הערך הנוכחי של ההפרש שבין העלויות העתידיות וההכנסות העתידיות על בסיס נתונים היסטוריים שלא קשורים לניסיון של החברה עצמה. החלטנו השנה לעבור לשיטה של "incidence and continuity", כפי שעשו חברות אחרות בישראל בשנים האחרונות. שיטה זו מבוססת על הנחות וניסיון החברה.

23 מרץ 2007

אברהם לוונגליק

תאריך

שם האקטואר הממונה

חתימה

טופס 12ב' תביעות תלויות, עתודה ועתודה לסיכונים יוצאים מן הכלל - בשייר

שם החברה: ממורה חב' לבטוח בע"מ

(באלפי נח)

ליום: 31.12.2006

סה"כ	חשכון וסיכון מוות (קלאסי, מסורתי)	חשכון טהור או מרכיב החיסכון בפוליסות (עדיף, מסלול)		סיכון מוות טהור או מרכיב סיכון מוות בפוליסה		אכ"ע	סיעודי		כיסויים (אחרים 1)	
		מבטיח תשואה	משתתף	מבטיח תשואה	קבוצתי		פרט	קבוצתי		
		א1	ב1	א2	ב2		א3	ב3		א5
79,506	5,189	3,360	1,150	9,899	17,909	7,077				34,922
11,135,168	2,288,149	1,335,285	1,002,528	5,928,723	11,329	9,573	418,111	92,838	5,067	43,564
3,344,066	2,281,268		983,739	46,093	3,606		26,296			3,063
6,348,410		1,325,826		4,971,219	2,216		39,271	1,266		8,612
873,194				862,772	106		9,968			348
10,565,671	2,281,268	1,325,826	983,739	5,880,084	5,929	75,535	12,023	1,266		
149,895	284				5,401	18,133	31,274	84,120	1,340	
335,622						324,442		7,452	3,727	
497					231		266			
83,484	6,881	9,175	18,789	48,639						
141,358	2,056	2,680		19,327	105,098	9,251	2,945			

1 תביעות תלויות

2 עתודה (סה"כ שורות 1א2 עד 6)

1א2 פוליסות הכוללות מרכיב פוליסות שהונפקו עד שנת 1990

2א2 חשכון (לרבות נספחים) פוליסות שהונפקו בין השנים 1991-2003

3א2 לפי מועד הנפקת הפוליסה: פוליסות שהונפקו לאחר שנת 2004

4א2 סה"כ (1א2 עד 3א2)

ב2 פוליסות שאינן כוללות מרכיב חשכון

3 חלק העתודה בגין תביעות בתשלום

4 השתתפות ברווחים

5 השלמה הנובעת מבדיקת נאותות העתודה

6 אחר

7 עתודה לסיכונים יוצאים מן הכלל

1) כיסויים אחרים, לרבות: נכויות, כפל תאונה וכד'

8א	השפעת התאמת ההפרשות בגין עסקים חדשים										
1ב8	שינויים בהנחות										
2ב8	השפעת התאמת ההפרשות בגין עסקים קיימים	שינויים בשיטות	40,232								40,232
3ב8		הבדלים בגובה הפרמיה									
4ב8		שינויים אחרים									

הצהרת האקטואר בביטוח בריאות

פרק א' – זהות האקטואר

נתבקשתי על ידי מנורה מבטחים חברה לביטוח להעריך את ההפרשות המפורטות בפרק ב' להלן בביטוח בריאות עבור הדוחות הכספיים של המבטח (להלן – ההפרשות) מנורה מבטחים חברה לביטוח ליום 31 בדצמבר 2006 כפי שמפורט להלן. הנני שכיר של חברת מנורה מבטחים ומשמש כאקטואר הראשי (משנת 2001) והאקטואר לביטוח בריאות מפברואר 2005. למיטב ידיעתי אין לי קשרים עסקיים אחרים עם המבטח ולא עם בן משפחה של בעל עניין במבטח, ולא עם חברה הקשורה למבטח או גורם אחר המספק שירותים למבטח.

פרק ב' – היקף חוות הדעת האקטוארית

1. נוסח פסקת היקף חוות הדעת האקטוארית

- א. לצורך חישוב ההפרשות של המבטח, הסתמכתי על נתונים אשר הומצאו לי על ידי המבטח. בקשותיי לקבלת מידע ונתונים נענו בצורה מספקת לצורך הערכת ההפרשות לצורכי הדוחות הכספיים. בחנתי את סבירות והלימות הנתונים ובכלל זה השוויתי את הנתונים האמורים לנתוני השנה אליה מתייחס הדוח ולנתוני השנים הקודמות.
- ב. במידת הצורך הסתמכתי בהערכתי גם על נתונים שהתקבלו ממקורות מהימנים אחרים. בחנתי את מידת התאמת הנתונים והרלוונטיות שלהם.
- ג. ההנחות האקטואריות ששימשו אותי בעבודתי, וכן השיטות להערכת ההפרשות המפורטות להלן נקבעו על ידי, לפי מיטב שיפוטי המקצועי, וזאת בכפוף להוראות, להנחיות ולכללים המפורטים בסעיף 1 לפרק ג' להלן.
- ד. לצורך חישוב השייר ביקשתי מהגורמים המוסמכים על ביטוח משנה של המבטח מידע בדבר הסדרי ביטוח המשנה של המבטח, יכולת גביית התביעות ובעיות במדיניות התשלום של מבטחי המשנה. בחנתי על סמך המידע שנמסר לי את ההשלכות וההשפעות של הסדרי ביטוח המשנה על ההפרשות.
- ה. בחוות דעתי נלקחו בחשבון גם העניינים הבאים:
 - 1) הפרשות בגין עסקים נכנסים מביטוח ישיר אי.די.איי. חברה לביטוח בע"מ, אשר הוערכו על ידי אקטואר חברה זו, והועברו אלינו לצרכי דיווח.
 - 2) ביטוחים משותפים בהם אין החברה מובילה - אין ביטוחים משותפים בהם החברה אינה מבטחת מובילה בענפים שהוערכו.

2. נתונים המצורפים לפסקת היקף חוות הדעת האקטוארית

א.

הענף:

פוליסות פרט

פוליסות קבוצתיות

שייר

ברוטו

שייר

ברוטו

(1) הפרשה לתביעות תלויות והוצאות הישירות הנובעות מהן, באלפי ₪

				עסקים המדווחים בביטוח חיים:
-	-	159	159	הוצאות רפואיות
155	155	6,010	16,032	מחלות קשות
155	155	6,169	16,191	סה"כ
				עסקים המדווחים בביטוח כללי:
1,280	1,754	3,065	12,041	הוצאות רפואיות
970	970	174	174	שיניים
כלול בפרט	כלול בפרט	5,849	13,344	תאונות אישיות
2,250	2,724	9,088	25,560	סה"כ

(2) ההפרשה להוצאות עקיפות לשוב התביעות, באלפי ₪

				עסקים המדווחים בביטוח חיים:
-	-	2	2	הוצאות רפואיות
2	2	119	119	מחלות קשות
2	2	121	121	סה"כ
				עסקים המדווחים בביטוח כללי:
54	54	283	283	הוצאות רפואיות
28	28	2	2	שיניים
כלול בפרט	כלול בפרט	28	28	תאונות אישיות
82	82	313	313	סה"כ

(3) ההפרשה הנובעת מתנאי חוזה הביטוח (Contract Reserve), באלפי ₪

				עסקים המדווחים בביטוח חיים:
-	-	21,487	21,487	הוצאות רפואיות
15	15	16,969	16,969	מחלות קשות
15	15	38,456	38,456	סה"כ

הענף :

פוליסות פרט

פוליסות קבוצתיות

ש"ר	ברוטו	ש"ר	ברוטו	עסקים המדווחים בביטוח כללי:
2,081	2,130	6,408	21,205	הוצאות רפואיות
702	702	-	-	שיניים
		-	-	תאונות אישיות
2,783	2,832	6,408	21,205	סה"כ

(4) ההפרשה בגין השתתפות ברווחים, באלפי ₪

ש"ר	ברוטו	ש"ר	ברוטו	עסקים המדווחים בביטוח חיים:
266	266	-	-	מחלות קשות
266	266	-	-	סה"כ
ש"ר	ברוטו	ש"ר	ברוטו	עסקים המדווחים בביטוח כללי:
170	181	-	-	הוצאות רפואיות
170	181	-	-	סה"כ

ב. פירוט השפעת השינויים המפורטים להלן על סכומי ההפרשות:

בפוליסות פרט לתת ענף הוצאות רפואיות אשר מדווח בביטוח כללי, בוצעו שינויים בשיטת חישוב העתודה הנובעת מתנאי חוזה:

1. הנחות בסיס לשיטה שונו בהתאם למסקנות ניתוח ניסיון התיק עבור המוצרים העיקריים, בהם אמינות הניתוח מאפשרת להסיק מסקנות סטטיסטיות.
2. לאחרונה הסתמן נוהג בענפי הבריאות שלא לקזז באותה קבוצה של כיסויים את ההפסדים הצפויים מהרווחים הצפויים. עד עכשיו נהגנו לקזז הפסדים מרווחים באותה קבוצה של כיסויים, בהתאם לנהוג בארצות הברית.

בשאר תת הענפים לא בוצעו שינויים בשיטה ו/או בהנחות החישוב.

עסקים המדווחים בביטוח כללי:

פוליסות פרט

הענף : הוצאות רפואיות

ברוטו

ש"ר

ההפרשה הנובעת מתנאי חוזה הביטוח (Contract Reserve), באלפי ₪

עבור פוליסות שנכנסו לתוקף לאחר תום תקופת הדוח הכספי השנתי האחרון		
0	345	בסיס הקודם
1,263	2,551	בסיס החדש
1,263	2,207	סכום ההתאמה של ההפרשות
עבור פוליסות שנכנסו לתוקף לפני הדוח הכספי השנתי האחרון		
0	713	בסיס הקודם
5,144	18,654	בסיס החדש
5,144	17,941	סכום ההתאמה של ההפרשות

פרק ג' – חוות הדעת

אני מצהיר ומאשר כי בתת ענפי הבריאות הבאים :

- א. הוצאות רפואיות .
- ב. מחלות קשות .
- ג. שיניים .
- ד. תאונות אישיות .

1. הערכתי את הפרשות המבטח המפורטות בפרק ב' בהתאם להוראות, להנחיות ולכללים המפורטים להלן, והכול כתוקפם ביום הדוח הכספי :
 - א. הוראות חוק הפיקוח על עסקי ביטוח, התשמ"א – 1981 והתקנות לפיו ;
 - ב. הוראות והנחיות המפקח על הביטוח ;
 - ג. כללים אקטואריים מקובלים.
2. לאחר שבחנתי את הנתונים המוזכרים בפרק ב', הגעתי לידי מסקנה כי הנתונים סבירים ומספקים, וכי ניתן להסתמך עליהם לצורך הערכתי.
3. ההנחות והשיטות להערכת ההפרשות נקבעו על ידי, לפי מיטב שיקול דעתי המקצועי ובהתאם להוראות, להנחיות ולכללים המפורטים לעיל.
4. ההפרשות המפורטות בפרק ב', מהוות לפי מיטב ידיעתי והערכתי רזרבה הולמת לכיסוי התחייבויות המבטח בגין חבותו הנובעת מחוזי ביטוח בריאות השייכים לתת ענפי הבריאות שפורטו לעיל, כתוקפם ביום הדוח הכספי.

פרק ד' – הערות והבהרות

1. הבהרות בנושא "כללים אקטואריים מקובלים" :
 - בנובמבר 2006 הפיצה אגודת האקטוארים טיוטת עקרונות וכללי מקצוע בנוגע להערכת התביעות התלויות, כולל תיעוד וגילוי והצהרת האקטואר לגבי עתודות אלו וגם בנושא איכות הנתונים בנוגע לחישובי אקטואריה. ההערכות האקטואריות מבוססות על העקרונות וכללי המקצוע האלה ועל כללי המקצוע של אגודת האקטוארים בארה"ב (האקדמיה האמריקאית לאקטוארים).
 - בנוגע להפרשה הנובעת מתנאי חוזה הביטוח, אין בישראל כללים אקטואריים פורמליים אבל הסתמן נוהג מקובל. עבדתי לפי הנוהג המקובל בארץ וגם לפי כללי האקטואריה של אגודת האקטוארים בארה"ב. החישוב בוצע לפי שיטת תזרים המזומנים.
2. בתתי הענפים שמקורם בביטוח חיים (מחלות קשות וחלק מההוצאות הרפואיות) מרכיב ההפרשה הנדרשת כאשר חלק מהפרמיה הנגבית בשנים המוקדמות של החוזה מיועדת למתן כיסוי עתידי במועד מאוחר יותר (כגון הפרשה בגין פרמיה קבועה) נכללת בתוך העתודה של ביטוח חיים וחושב בהתאם לכללים אקטואריים מקובלים לרזרבות אלה בביטוח חיים.
3. דלות הנתונים הרלוונטיים בתת ענפי עובדים זרים ונסיעות לחו"ל לא אפשרו להעריך את הרזרבות בענפים אלה. כמו כן, דלות הנתונים הרלוונטיים בענפי ההוצאות הרפואיות והמחלות הקשות לא אפשרה להעריך את הרזרבה לתביעות תלויות **ידועות** והוצאות יישבן, אבל הערכתי את הרזרבה לתביעות **שטרם דווחו** (IBNR). התביעות התלויות הידועות הנ"ל הן לפי הערכת מחלקת התביעות.
4. לא הייתה אפשרות להפריד בין הקולקטיבים לפוליסות הפרט בענף תאונות אישיות, והכול נכלל בעמודת פוליסות הפרט.